

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РЕЄСТРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

ДЖЕРЕЛО
DJERELO

UKRAINIAN
JOURNAL
OF ABSTRACTS

FOUNDED IN 1995
PUBLISHED 6 TIMES PER YEAR

УКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРАТИВНИЙ ЖУРНАЛ

Журнал засновано 1995 року
Виходить 6 разів на рік

1 • 2023

січень - лютий

СЕРІЯ 3

Соціальні та гуманітарні науки
Мистецтво

Соціологія. Демографія

Історія. Історичні науки

Економіка. Економічні науки

Політика. Політичні науки

Держава і право. Юридичні науки

Культура. Наука. Освіта

Філологічні науки

Мистецтво. Мистецтвознавство

Релігія

Філософія. Психологія

Зміст

Соціологія. Демографія	3	Трудове право	67
Соціальна робота	3	Кримінальне право. Кримінологія. Пенітенціарія	67
Соціологія	4	Кримінальне право	68
Соціальні процеси і стани	5	Пенітенціарія	69
Соціальні групи	5	Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)	69
Сфери громадського життя	6	Стадії кримінального процесу	69
Демографія	7	Криміналістика	70
Історія. Історичні науки	8	Держава та право країн світу	70
Історія	8	Міжнародне право	71
Історія України	9	Міжнародне приватне право	71
Археологія	12	Воєнна наука. Військова справа	72
Етнографія	13	Військова техніка. Воєнно-технічні науки	73
Економіка. Економічні науки	14	Служба з питань надзвичайних ситуацій. Цивільна оборона	74
Загальні основи економічного розвитку та формування ринку	14	Культура. Наука. Освіта	75
Мікроекономіка	16	Освіта. Педагогічні науки	76
Макроекономіка	17	Організація освіти	76
Економічна історія	17	Дошкільне виховання. Дошкільна педагогіка	76
Економічна географія	17	Загальноосвітня школа. Шкільна педагогіка	77
Економічна географія України	17	Професійна і спеціальна освіта	78
Економічна статистика. Облік. Економічний аналіз	19	Вища освіта	78
Облік. Аудит	19	Організація вищої освіти	78
Світова економіка	21	Окремі галузі вищої освіти	79
Спеціальні та галузеві економіки	22	Фізична культура та спорт	80
Світова економіка торгівлі та громадського харчування	22	Друк	83
Міжнародні економічні відносини та зв'язки	23	Засоби масової інформації	83
Економіка Європи	24	Бібліотечна справа. Бібліотекознавство	84
Економіка України	24	Музейна справа. Музеєзнавство	84
Бізнес	25	Філологічні науки	85
Інноваційна діяльність	26	Мовознавство	85
Інвестиції	26	Мови світу	85
Відтворення	27	Германські мови	87
Економічні ризики	27	Тюркські мови	88
Управління. Менеджмент. Маркетинг	27	Мови та мовні групи Європи, Азії та Північної Америки з невідомою генетичною приналежністю	88
Економіка праці	29	Штучні (міжнародні, допоміжні) мови	88
Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування	29	Фольклор. Фольклористика	89
Державні доходи	31	Літературознавство	89
Державне страхування	32	Світова література. Література народів окремих країн	89
Кредитна система. Фондові біржі. Грошовий обіг	33	Література Європи	89
Економіка підприємства	36	Література України	90
Типи підприємств за видами діяльності та господарювання	37	Мистецтво. Мистецтвознавство	92
Економіка промисловості	38	Образотворче мистецтво	92
Економіка окремих галузей промисловості	39	Архітектура	93
Економіка будівництва	41	Декоративно-прикладне мистецтво	93
Економіка сільського господарства	41	Живопис	94
Економіка рибного господарства	43	Музика та видовищні мистецтва	94
Економіка транспорту	43	Музика	95
Економіка зв'язку	44	Танець. Хореографія	97
Економіка внутрішньої торгівлі.		Релігія. Релігієзнавство	98
Економіка громадського харчування	44	Релігія в цілому	98
Економіка внутрішньої торгівлі	46	Окремі релігії	98
Економіка галузей невиробничої сфери	46	Православ'я	99
Міжнародні економічні відносини і зв'язки	47	Філософія. Філософські науки	100
Зовнішня торгівля	48	Філософія	100
Економіка Азії	48	Соціальна філософія	100
Політика. Політичні науки	49	Етика	100
Зовнішня політика. Міжнародні відносини. Дипломатія	49	Психологія	101
Зовнішня політика окремих країн	49	Загальна психологія	102
Держава та право. Юридичні науки	51	Галузева (прикладна) психологія.	
Загальна теорія держави та права	51	Психологія окремих видів діяльності	102
Держава та право України	52	Соціальна (суспільна) психологія	103
Державне (конституційне) право	53	Дитяча психологія	104
Демократичні права та свободи	55	Загальні проблеми дитячої психології	104
Державне управління. Адміністративне право	56	Література універсального змісту	104
Фінансове право	62	Авторський покажчик	105
Цивільне та торгове право	62	Покажчик періодичних та продовжуваних видань	108
Авторське та винахідницьке (патентне) право	64		
Господарське право	65		
Інформаційне право	65		
Екологічне право	66		

Соціологія. Демографія

(реферати 1.C.1 — 1.C.28)

1.C.1. Аграрна освіта і наука: соціально-філософське осмислення: монографія / О. І. Заздравнова, А. І. Кравцов, О. М. Голікова, Ю. М. Гаврилюк, М. М. Волошан, Н. Я. Мокрецова, О. В. Борисова, М. М. Карпіцький, І. О. Дерід, О. М. Довбня, І. С. Нечитайло, В. І. Судаков, В. В. Лапіна; ред.: О. І. Заздравнова; Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва. — Харків: Бровін О. В., 2020. — 347 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати дослідження, присвяченого соціально-філософському осмисленню актуальних проблем еволюції аграрної освіти та науки в Україні. Акцентовано увагу на історичних, філософських, геокультурних, соціально-політичних і соціологічних аспектах освіти та науки в контексті сучасних викликів. Досліджено значний евристичний потенціал соціально-гуманітарних наук у вирішенні актуальних проблем агросфери шляхом продуктивного діалогу представників різних галузей і спеціальностей. Узагальнено понад 200-річний досвід діяльності ХНАУ (Харківський національний аграрний університет) в умовах трансформації українського суспільства.

Шифр НБУВ: BA857364

1.C.2. Міжнародна науково-практична конференція «X Міждисциплінарні гуманітарні читання», 21 жовтня 2021 року Київ, Київський будинок вчених НАН України: тези доп. / ред.: Г. В. Боряк, А. В. Блануца, В. П. Кононенко, В. Сегеда; НАН України, Київський будинок вчених, Інститут історії України, Інститут української мови, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка, Інститут держави і права імені В. М. Корецького, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, Інститут філософії імені Г. С. Сковороди, Уманський державний пед. ун-т імені П. Тичини, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Українсько-канадська ініціатива «Українсько-Європейська зустріч», Університет імені Адама Міцкевича, Національний історико-етнографічний заповідник «Переслав», Громадська організація «Молодіжна організація науковців України», Громадська організація «Центр теологічних студій у місті Вінниця». — Київ, 2021. — 121 с. — укр.

Вміщено тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «X Міждисциплінарні гуманітарні читання», у яких представлено сучасні напрями гуманітарних досліджень відомих і молодих вітчизняних та зарубіжних вчених.

Шифр НБУВ: BA857195

1.C.3. Формування цілісного соціокультурного простору України як складова консолідаційних національних стратегій: [монографія] / О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горвий, В. І. Попик, К. В. Лобузина, Ю. М. Половинчак, Н. Г. Іванова, А. В. Матвійчук, М. Хилько, В. М. Удовик, С. Г. Закірова, В. В. Горева; ред.: О. С. Онищенко; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського, 2022. — 221, [2] с. — Бібліогр.: с. 199-[222]. — укр.

Досліджено культуроутворювальні чинники єдності українського простору як важливого фактора забезпечення сталості та поступальності суспільного розвитку. Значну увагу приділено науковому осмисленню варіативності соціокультурного контексту життя територіальних соціумів і зусиль культурних та наукових інституцій (у першу чергу — бібліотек) для неконфліктної та конструктивної репрезентації такої варіативності. Роботу підготовлено в межах виконання наукового проекту «Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики». Висвітлено мовно-культурні практики українців і оцінено національну ідентичність в історичній ретроспективі. Розглянуто процес формування українського етнокультурного самосвідомлення. Окреслено проблеми утвердження національної ідентичності в незалежній Україні: реалії сьогодення і завдання консолідації суспільства.

Шифр НБУВ: BC69334

Див. також: 1.Т.54, 1.Т.56, 1.Т.58, 1.Э.582

Соціальна робота

1.C.4. Іншомовна підготовка фахівців соціальної сфери в умовах університету: теорія і практика: монографія

/ К. М. Павелків; Рівненський державний гуманітарний університет. — Рівне: Волинські обереги, 2019. — 327 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 262-301. — укр.

Розглянуто теоретико-методичні засади, зміст, структуру, модель і технологію іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. На підставі дослідження встановлено, що розроблена й апробована методична система іншомовної підготовки належного рівня професійної іншомовної компетентності соціальних педагогів і соціальних працівників в освітньому середовищі університету. Набули подальшого розвитку положення про теоретичні та методичні передумови, а також технології, форми та методи формування іншомовної компетентності фахівців соціальної сфери в університеті.

Шифр НБУВ: BA857333

1.C.5. Психологічні особливості розвитку самоефективності майбутніх фахівців соціальних служб у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Н. В. Онопрієнко-Капустіна; Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Вивчено проблеми розвитку самоефективності майбутніх фахівців соціальних служб. Розкрито психологічний зміст поняття самоефективності майбутнього фахівця соціальних служб (упевненість (внутрішні переконання), віра і здатність до професійної самореалізації фахівця у сфері соціальних служб і надання якісних соціальних послуг різним категоріям населення). Визокремлено складові досліджуваного явища (гностично-рефлексивну, ціннісно-афективну, поведінково-регулятивну). Проаналізовано проблеми розвитку самоефективності майбутніх фахівців соціальних служб на макро- (рівні суспільства), мезо- (рівні соціальних служб і підготовки їх фахівців), мікро- (рівні особистості) рівнях аналізу. Емпіричним шляхом досліджено динаміку розвитку самоефективності майбутніх фахівців соціальних служб. Установлено недостатній рівень розвитку самоефективності та її складових у переважної кількості досліджуваних майбутніх фахівців соціальних служб. Констатовано гендерно-вікові (стать, вік), освітньо-професійні (спеціалізація, курс навчання) та демографічні особливості розвитку самоефективності майбутніх фахівців соціальних служб. Створено модель, обґрунтовано, розроблено й апробовано програму розвитку самоефективності майбутніх фахівців соціальних служб, доведено її доцільність та ефективність.

Шифр НБУВ: PA451241

1.C.6. Соціальні послуги в умовах соціалізації глобальної економіки: теорія та практика: монографія / Ю. О. Чалюк; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. — Київ: КНЕУ, 2022. — 318 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано принципові основи формування системи надання соціальних послуг на рівні глобальної економічної системи, а також економік розвинених країн, держав, які розвиваються, і країн з транзитивною економікою. Ідентифіковано детермінанти впливу соціальних послуг на соціалізацію глобальної та національних економічних систем. Досліджено поточний стан і тенденції розвитку соціальних послуг в Україні.

Шифр НБУВ: BA857324

1.C.7. Соціологічна методологія у соціальній політиці: вітчизняний досвід та перспективи використання: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / О. С. Павлега; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. — Харків, 2021. — 19 с. — укр.

Представлено результати аналізу вітчизняного досвіду та перспектив використання соціологічної методології в соціальній політиці. Наведено авторські тези щодо розуміння законів функціонування соціальної сфери, на які необхідно спиратися при вивченні соціальних відносин і соціальних процесів. Визначено роль соціологічної інформації у соціальній політиці. Охарактеризовано технологію захисту прав людини в системі соціальної політики. Розглянуто соціальну політику як засіб консолідації суспільства. Соціальну політику розглянуто крізь призму соціального розвитку та соціального управління. Стане розглянуто як управління, яке здійснюється з урахуванням потреб інтересів і цінностей соціальних груп, як управління соціальними відносинами. Встановлено три головні функції соціальної політики: економічну, політичну і стратегічну. Визначено структуру соціально-правових відносин, яка включає суб'єкт (установлено два їх види: громадяни та державні органи), об'єкт (матеріальні,

духовні та соціальні блага) і зміст (права й обов'язки суб'єктів). Обґрунтовано необхідність використання інструментарію та методології соціології для розробки соціально-правового механізму реалізації соціальної політики та забезпечення прав людини.

Шифр НБУВ: RA451117

1.С.8. Теоретичні і методичні засади фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми зі складними порушеннями розвитку в навчально-реабілітаційних центрах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.03 / Н. П. Лещій; Національна академія педагогічних наук України, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка. — Київ, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Подано нове вирішення науково-прикладної проблеми фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми зі складними порушеннями розвитку. За результатами теоретичного пошуку та власних емпіричних досліджень уперше спроектовано, науково обґрунтовано комплексну, диференційовану, багатofакторну систему організації фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми молодшого шкільного віку зі складними порушеннями розвитку в навчально-реабілітаційних центрах. Обґрунтовано методологічні підходи організації фізкультурно-оздоровчої роботи школярів зі складними порушеннями розвитку. Охарактеризовано суть і структуру феномена «фізкультурно-оздоровча робота школярів зі складними порушеннями розвитку в навчально-реабілітаційних центрах». Визначено компоненти (методологічний, організаційно-діяльнісний, оцінювальний), критерії (антропометричний, функціональний, соматичний, психоемоційний) і виявлено рівні фізичного здоров'я дітей зі складними порушеннями розвитку. Виокремлено фактори та провідні показники, що зумовлюють рівень фізичного здоров'я дітей зі складними порушеннями розвитку. Виявлено особливості психофізичного розвитку та функціонального стану дітей зі складними порушеннями розвитку у порівнянні з однолітками, які не мають складних порушень розвитку. Зазначено, що розроблена й упроваджена комплексна, диференційована, багатofакторна система фізкультурно-оздоровчої роботи з молодшими школярами зі складними порушеннями розвитку в умовах навчально-реабілітаційних центрів підтвердила свою ефективність і значущість.

Шифр НБУВ: RA451048

1.С.9. Якість публічних послуг на підконтрольних Уряду України територіях Донецької та Луганської областей / В. П. Кіпень, Н. О. Никифорова // Укр. соціум. — 2021. — № 4. — С. 170-181. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Актуальність дослідження доступу до якісних публічних послуг населення, що мешкає на підконтрольних Уряду України територіях Донецької та Луганської обл., зумовлюється високим рівнем його соціальної вразливості через тривалий воєнний конфлікт на Сході України та невідомі наслідки реформи децентралізації, запровадженням карантинних обмежень внаслідок пандемії COVID-19. Мета роботи — аналіз якості надання органами державної влади й органами місцевого самоврядування послуг жителям підконтрольних Уряду України територій Донецької та Луганської обл., за матеріалами фокус-групових інтерв'ю. У лютому 2021 р. у м. Маріуполь, Слов'янськ, Бахмут Донецької обл., Северодонецьк, Лисичанськ та с. Станція Луганська Луганської обл. проведено 6 фокус-груп у межах проекту Донецького інституту соціальних досліджень і політичного аналізу «Послуги населенню і оцінки влади на Донбасі з обох сторін лінії розмежування». Зібрано інформацію щодо найзатребуваніших публічних послуг у цих населених пунктах, бар'єрів у їх одержанні, критеріїв оцінки жителями діяльності суб'єктів надання публічних послуг, шляхів покращання сервісного обслуговування. За даними фокус-групових опитувань, у населених пунктах, охоплених дослідженням, значним є вплив просторового чинника на забезпечення якості публічних послуг. Через прояви кризової свідомості, сформованої в умовах життя у безпосередній близькості до зони воєнного конфлікту, жителі не є вимогливими до якості послуг і реагують переважно на випадки тривалої відсутності послуг, важливих для життєзабезпечення. Чітких критеріїв щодо оцінки якості публічних послуг в їх свідомості не склалося. Значущість має доступність публічних послуг (фактична можливість їх одержання за місцем мешкання) і прозорість діяльності органів влади, що їх надають. Особисто відповідальності за якість послуг жителі переважно не відчують. При обґрунтуванні висловленої довіри або недовіри до влади раціональні аргументи у них часто поступаються афективним. Крім подолання виявлених проблем у базових сферах життєзабезпечення, дослідження засвідчило доцільність зосередження зусиль місцевої влади та «третього сектору» на формуванні належної клієнтської компетентності одержувачів публічних послуг, зокрема, на зростанні рівня поінформованості жителів про наявні на місцях послуги, умови та механізми їх надання, повноваження органів місцевого самоврядування; на розвитку інструментів «демократії участі» та механізмів громадського контролю влади; на подальшій модернізації механізмів надання послуг завдяки технологізації та деперсоналізації, запровадженню принципів «єдиного візита», оперативності, прозорості, клієнтоорієнтованості.

Шифр НБУВ: Ж24215

Соціологія

1.С.10. Візуалізовані цінності у соціальних практиках користувачів української соціальної мережі «Інстаграм» / К. В. Батаєва, А. С. Чумакова-Серова // Укр. соціум. — 2021. — № 4. — С. 26-45. — Бібліогр.: 42 назв. — укр.

Досліджено візуалізовані цінності у соціальних практиках користувачів української соціальної мережі «Інстаграм». Проаналізовано специфіку постеміологічного та соціально-драматургічного підходів до вивчення візуального контенту соціальних мереж. Наведено теоретичне обґрунтування доцільності вивчення цінностей засобом аналізу візуального контенту. Дослідження візуалізованих цінностей у соціальних практиках користувачів української соціальної мережі «Інстаграм» проведено з використанням теорії постмодернізації цінностей Р. Інглхарта, в якій описано три ціннісні патерни — традиційний, модерністський і постмодерністський. Мета дослідження — з'ясування, які візуалізовані цінності домінують в українській соціальній мережі «Інстаграм», та проведення порівняльного аналізу чоловічих і жіночих ціннісних переваг у візуальному полі соціальної мережі «Інстаграм». Наведено результати кількісного контент-аналізу 2657 фотографій користувачів української соціальної мережі «Інстаграм». Зокрема, зазначено, що найчастіше в соціальних практиках користувачів української соціальної мережі «Інстаграм» візуалізуються модерністські та постмодерністські цінності (38,8 і 41,8 % відповідно); найпоширенішими в жіночих акаунтах є візуалізовані цінності гламуру, екології та естетичного сприйняття життя, а в чоловічих — візуалізовані цінності дружби, професійного саморозвитку, кар'єри та досягнень. Зроблено припущення, що у візуальному полі української соціальної мережі «Інстаграм» представлено ціннісні переваги соціальних акторів, які можуть бути як усвідомленими, так і неусвідомленими. Підкреслено, що вони можуть випереджати ціннісні зміни в реальному житті та латентно впливати на формування нових ціннісних патернів. Сформульовано висновок, що візуалізовані цінності в соціальних практиках користувачів соціальної мережі «Інстаграм» можуть виступати в ролі предикторів подальших ціннісних трансформацій у реальному соціальному житті.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.11. Соціально-географічні процеси в Східно-Центральній Європі: проблеми, тенденції, напрями. Міжнародна наукова географічна конференція, Берегове, 26 — 27 березня 2020 року: зб. наук. робіт. Т. 1 / ред.: О. Бергхауер, Д. Лорант-Дейнеш, М. Дністрянський, Д. Фодор, Л. Гергей, Ш. Генці, Т. Іжак, А. Моца, С. Д. Молнар, Й. Молнар, Т. Надь, Н. Олаг, Г. Папш, Е. Шаш, Г. Щука, А. Товт, Т. Вінце, О. Вірван; «Соціально-географічні процеси в Східно-Центральній Європі: проблеми, тенденції, напрями», міжнародна наукова географічна конференція. — Ужгород, 2020. — 381 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто цілі сталого розвитку України. Акцентовано на історико-географічному контексті осмислення передумов збалансованого розвитку українських міст. Досліджено можливості використання просторових баз даних демографічних характеристик населення. Проаналізовано соціально-економічні передумови формування ідентичності населення міст України. Запропоновано методичні підходи до виявлення та дослідження історико-культурного каркасу України. Описано просторові особливості поширення соціальних Інтернет-мереж у Закарпатській обл. Увагу приділено основним етапам заселення гірської місцевості Українських Карпат. Досліджено електронно-географічні процеси у прикордонних етнічно неоднорідних районах України. Описано специфічні особливості розвитку туризму в Україні. Зокрема, розглянуто сучасні тенденції мисливського туризму в Україні. Акцентовано також на стратегічних альтернативах розвитку сільського туризму в Житомирській обл. Досліджено стратегічні документи менеджменту водного сектора країн Центральної та Східної Європи.

Шифр НБУВ: В358950/1

1.С.12. Соціально-філософські проблеми модернізації українського суспільства з перспективи європейських цінностей: [монографія] / А. М. Єрмоленко, Бауман, В. В. Шамрай, А. В. Гергун, Д. І. Кір'юхін, О. О. Лазоренко, М. І. Надольний, В. О. Нечипоренко, А. Е. Фінько, С. І. Шербак; НАН України, Інститут філософії імені Г. С. Сковороди, «Наукова книга», проект. — Київ: Наукова думка, 2021. — 435, [1] с.: табл. — (Проект «Наукова книга»). — укр.

Обґрунтовано концепцію модернізації українського суспільства з перспективи ціннісно-нормативної системи Євросоюзу, розкрито універсальний зміст основних європейських цінностей, таких як "свобода", "справедливість", "солідарність", "відповідальність", "рівність", "толерантність", як регулятивного принципу розвитку модернізаційного потенціалу українського етосу, показано їх інтегративну, орієнтаційну та легітимативну функції у процесі модернізації соціальних інституцій українського суспільства. Рекомендовано для науковців, зокрема викладачів

вищої школи, студентів вищих навчальних закладів, державних діячів та всіх, хто цікавиться проблемами практичної та соціальної філософії, соціальної етики і теоретичної соціології.

Шифр НБУВ: BA856256

1.С.13. Соціологія. Вступ до спеціальності: навч.-метод. посіб. для студентів закл. вищ. освіти / А. С. Лобанова, Л. В. Калашнікова; Криворізький державний педагогічний університет. — Київ: Каравела, 2022. — 305 с.: рис. — Бібліогр.: с. 263-276. — укр.

Розкрито професійну соціологію як для студентів, що пов'язали своє майбутнє професійне життя з соціологічною діяльністю, так і для абітурієнтів, які ще не обрали свій майбутній професійний шлях. Викладено категоріально-понятійний апарат соціології, основні категорії і поняття соціологічної науки. Представлено відомості про місію, предметне поле, функції і завдання соціології у суспільстві, про процеси інституціоналізації соціології як науки і як навчальної дисципліни, про розвиток соціологічної освіти у світі й в Україні, про умови і вимоги до отримання кваліфікації фахівця-соціолога і науковця-соціолога. Особливу увагу приділено професіоналізації соціології, професійним і етичним стандартам соціологічної діяльності. Розглянуто особливості освітнього процесу щодо підготовки фахівців-соціологів. Презентовано різні напрямки соціологічної підготовки у вищих закладах освіти України, різні освітні та освітньо-наукові програми, представлено проблематику соціологічних організацій та форумів.

Шифр НБУВ: BA857118

1.С.14. Фреймінг-аналіз в історико-соціологічних інтерпретаціях протестних подій: на прикладі Євромайдану 2013 — 2014 років: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.01 / А. А. Прохорова; НАН України, Інститут соціології. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Обґрунтовано і реалізовано в соціологічному дослідженні методологічну комбінацію підходів інтерпретативної соціології, усної історії та фреймінг-аналізу. На ґрунтовному емпіричному матеріалі описано контекст подій та виявлено діагностичний, прогностичний та мотиваційний компоненти фреймінгу протесту на різних етапах Євромайдану 2013 — 2014 рр. з позиції його учасників. Виявлено та проінтерпретовано різновиди «допомоги» як основного фрейму характеру участі людей в подіях Майдану. Систематизовано характеристики «самоорганізації» як основного фрейму характеру взаємодії його учасників.

Шифр НБУВ: RA452478

Див. також: 1.У.96

Соціальні процеси і стани

1.С.15. Евристичний потенціал акторно-мережевої теорії для соціологічної концептуалізації агентності: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.01 / А. В. Дейнека; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 15 с. — укр.

Досліджено невідповідності між ґносеологічною потребою в теоретичному інструментарії, спроможному аналізувати й описувати спільну активність людських і нелюдських агентів соціального життя, та актуальним станом акторно-мережевої теорії, яка претендує на статус такого інструментарію, але не відповідає вимогам повноцінної соціологічної теорії агентності, що зумовлено браком наукових уявлень про теоретичний зв'язок між ANT і класичними соціологічними теоріями дії. Розглянуто тематику агентності як одну з центральних тем теоретичного пізнання в соціології. Доведено, що у працях класиків теорії дії присутній дуалізм природи і суспільства, котрий, накладаючись на логіку соціологічного пояснення, призводить до появи у соціологічному мисленні дуалізму агентності і структури. Концепти акторно-мережевої теорії нерозривно пов'язані із контекстом класичних соціологічних теорій дії. Аналіз адаптованих у ANT семіотичних понять засвідчив можливість вести мову про становлення акторно-мережевої теорії дії, котра буде здатна запобігти розподілу на людських учасників дії та її «нелюдські» обставини або засоби, релятивізувати дилему агента і структури, котра протягом довгого часу залишається одним із ключових викликів соціальної теорії.

Шифр НБУВ: RA445945

1.С.16. Behavioral economics in modern research of regional and local development: theoretical aspects / Н. Voznyak, Kh. Patytska, T. Kloba // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 293-301. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

В умовах соціально-економічної кризи спостерігаються зміни в алгоритмах ухвалення інвестиційних, фінансових, управлінських та інших рішень на різних рівнях, що вимагає акцент на питанні закономірностей поведінки учасників фінансово-економічних процесів (ФЕП) в умовах невизначеності та ризику. Мета роботи — огляд ключових постулатів поведінкової економіки, обґрунтування можливості та доцільності застосування теоретичних засад поведінкової економіки як новітньої моделі ірраціо-

нальної поведінки суб'єктів фінансово-економічних відносин (ФЕВ) у практиці управління на регіональному та місцевому рівнях. Розкрито теоретичні основи поведінкової економіки, визначено передумови виникнення (наукові основи, технологічний рівень, соціально-економічні основи) та етапи становлення. Доведено міждисциплінарний характер поведінкової економіки як науки, яка базується на положеннях економіки, психології, соціології, нейробіології та досліджує соціально-економічні проблеми з застосуванням нетрадиційних методів і підходів. У процесі дослідження виявлено, що зростаюча тенденція практичного застосування поведінкової економіки на регіональному та місцевому рівнях пов'язана з можливістю врахування, окрім об'єктивних факторів, ірраціональної поведінки учасників ФЕП в умовах невизначеності та ризику. Обґрунтовано поведінкові розбіжності між «людиною економічною» та Humans. Установлено, що людям притаманні такі поведінкові особливості, як: передбачувана ірраціональність; обмежені когнітивні навички, емоції, мораль і соціальні норми; обмежений егоїзм; непостійність (змінність) уподобань. Доцільність дослідження економічних відносин на регіональному та місцевому рівнях на засадах поведінкової економіки обґрунтована можливістю пояснення аномальної поведінки економічних агентів в умовах невизначеності та ризику, що спонукає до пошуку нових стратегій поведінки суб'єктів ФЕВ.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.С.10, 1.С.18, 1.Ч.493, 1.Ю.595

Соціальні групи

1.С.17. Дайджест опитувань U-Report: IV квартал 2021 р. (громадські ініціативи, вплив пандемії COVID-19 на практики дитинства, участь молоді в екологічних ініціативах) / К. В. Людоговська, Д. І. Бурак // Укр. соціум. — 2021. — № 4. — С. 204-215. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Показано результати опитувань інноваційного молодіжного проекту U-Report за вересень — листопад 2021 р.: громадські ініціативи, вплив пандемії COVID-19 на практики дитинства, залученість молоді до екологічних ініціатив.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.18. Інтракомунікації та їхня роль у функціонуванні сучасних організацій: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / О. Ю. Локоткова-Тернова; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. — Харків, 2021. — 23 с. — укр.

Представлено онтологічний і категоріальний аналіз проблематики комунікацій, розглянуто методологію соціальних комунікацій. Запропоновано до розгляду підходи до визначення суті процесу соціальної комунікації в узагальненому науковому знанні. Наведено авторське визначення інтракомунікації та системи інтракомунікацій. Висвітлено змістовну сторону управління нею, позначено структуру, її традиційні та інноваційні складові. Процес управління інтракомунікацією в організації розглянуто з позиції «кубичних моделей інтракомунікацій». Позначено теоретичні та практичні аспекти інтракомунікаційного менеджменту. Розглянуто чинники, що впливають на побудову ефективної системи управління інтракомунікаціями для підвищення якості внутрішнього середовища організації з метою підвищення рівня задоволеності, залучення та лояльності співробітників. Придлено увагу світовому досвіду та вітчизняним практикам інтракомунікацій. Зафіксовано провідні тенденції в них, позначено базові перешкоди та запропоновано механізми їх подолання.

Шифр НБУВ: RA451224

1.С.19. Національно-громадянські цінності: регіональний вимір у загальноукраїнському контексті / В. О. Котигоренко // Укр. соціум. — 2021. — № 4. — С. 111-153. — Бібліогр.: 47 назв. — укр.

У 2019 р. Верховна Рада України ухвалила Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної». У цьому акті сформульовано іманентно суперечливий постулат, згідно з яким український соціум утворюють дві українські нації: етнічна та громадянська, де перша є системним складником другої. На відміну від термінів і понять науки, що допомагають пізнавати дійсність, терміни та поняття законодавства впливають на формування цієї дійсності. Відтоді всі гілки державної влади, політикум, науковці й широкий загал мусять шукати порозуміння щодо питань, які саме цінності українців слід вважати національними та їх захищати й культивувати: українські національні етнічні чи українські національні громадянські. Щоб запобігти такої потенційно конфліктної суперечливості, в роботі вжито словосполучення «національно-громадянські цінності» як синонім терміна «національні цінності». Обидва вони походять від уявлення й розуміння сучасної української нації як громадян української й усіх інших національностей (етнічностей), об'єднаних сумісними з етноукраїнською більшістю цінностями в спільноту, всередині якої зберігаються індивідуальні й групові етнічні, культурні, мовні, релігійні, регіональні, політичні та інші відмінності. Як аргументовано саме таку країну націю

сприймає більшість населення країни. Ця позиція суголосна з Рекомендацією Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) 1735 (2006) від 26.01.2006 р. під назвою «Про поняття «нація». Джерелами інформації за темою дослідження стали матеріали репрезентативних щодо населення України та її регіонів результати масових опитувань, виконаних авторитетними соціологічними інституціями. За результатами аналітично-синтетичного опрацювання цих матеріалів сформувано масив фактів, які уявляють тенденції та специфіку загальноукраїнської та регіональної динаміки національно-громадянських цінностей з найбільшим інтегративним потенціалом. Такими є сама українська нація як багатоскладова громадянська спільнота з етноукраїнським осердям, українське громадянство, почуття патріотизму й гордості за належність до спільноти українських громадян, державна незалежність України.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.20. Соціальне становище як детермінуюча складова механізму управління економічним розвитком села / Т. М. Булах, І. С. Кравченко, Н. В. Резнікова, О. А. Іващенко // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 398-407. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Досліджено стан і сучасні тенденції соціального розвитку села як детермінуючої складової механізму управління його економічним розвитком. Виявлено його основні проблеми, у тому числі пов'язані з демографічними процесами, міграцією, наявністю робочих місць, добробутом, доступністю до послуг соціальної інфраструктури. Доведено доцільність розроблення та реалізації інноваційної моделі соціального розвитку села, яка передбачає застосування комплексного підходу до розв'язання наявних проблем і ставить вимогу здійснення перетворень у системі та структурі механізмів державного регулювання цим процесом як на центральному, так і місцевому рівнях. Систематизовано стратегічні напрями щодо подолання негативних тенденцій соціального розвитку села в контексті формування інноваційної економіки, серед яких: не просто створення нових робочих місць, а місць, привабливих перш за все для молоді; формування суспільної думки щодо важливості та престижності аграрної праці шляхом гарантування дійової системи її соціальної мотивації та захисту; всебічне сприяння відновленню та подальшому розвитку соціальної інфраструктури села, зокрема таких важливих сфер, як культурно-побутове обслуговування, медичне забезпечення, будівництво впорядкованого та облаштованого житла; подолання диспропорцій на рівні обслуговування сільських жителів; розширення владних повноважень і можливостей громад у здійсненні процесу контролювання та стимулювання раціонального ресурсокористування на сільськогосподарських підприємствах усіх форм власності, залучення інвестицій у виробничу, соціальну та екологічну сфери сільських територій, тобто з міста в село мають прийти нові технології, нові нестандартні форми управління, нові підходи до організації розподілу місцевих доходів і соціальних послуг; дотримання обсягів мінімального фінансування розвитку села; створення фонду підтримки розвитку соціального розвитку села за рахунок відрахувань господарських суб'єктів усіх форм власності в розмірі 1,5 % від їх доходів; упровадження пільгового оподаткування для новостворених підприємств на селі в разі інноваційного характеру їх виробничої діяльності, надання соціально-необхідних послуг або здійснення інфраструктурного забезпечення цих територій та ін.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.С.21. Соціальні та політичні процеси в державі в дзеркалі громадської думки / О. М. Балакірева, Д. А. Дмитрук, Н. П. Пивоварова // *Укр. соціум.* — 2021. — № 4. — С. 182-203. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

За даними опитування визначено ставлення українського населення до таких складових соціальних і політичних процесів сучасної України, як зовнішньополітичний курс держави; обмеження певних груп громадян у виборчому праві; екологічна ситуація в макрорегіонах мешкання; вакцинація. Проаналізовано дані оцінки українцями політичної ситуації в державі та рівня напруженості у суспільстві. Вивчено потенційні поведінкові реакції громадян України на незадоволеність соціально-політичними процесами в державі. Досліджено рівень довіри українців на кінець 2021 р. до Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України та Президента України В. Зеленського, Національного банку України, політичних партій, вітчизняних засобів масової інформації, відомих українських політиків.

Шифр НБУВ: Ж24215

Див. також: 1.С.23-1.С.24, 1.Ю.609

Сфери громадського життя

1.С.22. Афективна поляризація як маркер суспільного розколу: нові підходи до дослідження / О. Г. Злобіна, Є. О. Близнюк // *Укр. соціум.* — 2021. — № 4. — С. 9-25. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Створено й апробовано інструмент для оцінки емоційного ставлення до політиків з метою подальшого прогнозування впливу афективної поляризації на характер політичних протистоянь. Здійснено операціоналізацію теоретичної схеми емоцій Р. Плутчика, запропоновано інструмент для оцінки емоційного сприйняття й апробовано його використання для вимірювання емоційного сприйняття Президента. Змодельовано вісім базисних атиюдів, які можуть бути покладені в основу поведінкових матриць, що представляють різні типи зв'язку емоційних оцінок з поведінковими установками. Апробацію інструментарію здійснено в опитуванні за участю 1420 респондентів. Виокремлено два латентних фактори, які демонструють внутрішню зв'язаність восьми пар біполярних емоцій щодо об'єкта Президент. Перший фактор описує емоції поразки, другий — емоції перемоги. Підтверджено наявність афективного розколу за лінією емоційного ставлення до Президента між тими, хто голосував за і проти нього. Виявлено, що структура емоційного сприйняття Президента переможцями рухлива і поєднує як позитивні, так і негативні переживання, а структура емоційного ставлення переможених є монохромною та представлена переважно негативними емоціями. При порівнянні емоційних профілів представників полярних за своїм ставленням груп виявлено, що поведінкова модель переможених утворена змішуванням двох базисних атиюдів — засмучені та відчужені, поведінкова модель переможців сформована на основі базисного атияду стекхолдери. Емоційний профіль осіб, які не голосували за жодного з кандидатів, у цілому є ближчим до профілю переможців. Виявлено значущі відмінності емоційного сприйняття Президента між тими, хто голосував за і проти нього, а також особливості емоційного сприйняття залежно від рівня освіти та матеріального становища.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.С.23. Діяльність культурно-дозвіллевих центрів в контексті сучасних форм дозвілля молоді / О. Ю. Шмаюк // *Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку.* Напрям: *Культурологія: наук. зб.* — 2021. — Вип. 37. — С. 144-151. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Обґрунтовано необхідність дослідження способу проведення культурно-дозвіллевої діяльності молоді в сучасних умовах. Здійснено дослідження структури дозвілля студентської молоді за результатами анкетного опитування з врахуванням регіональних умов. Проведено порівняльний аналіз результатів анкетування з даними попередніх років. Виокремлено превалюючі форми відпочинку. При цьому визначено особливості дозвілля в сучасних умовах, яким надає перевагу молодь. Досліджено питання участі молоді в громадській діяльності та обґрунтовано впровадження практик волонтерства. За результатами анкетування сформовано пропозиції щодо подальшого розвитку та удосконалення діяльності центрів культурно-дозвіллевої діяльності через призму оновлення спектру послуг відповідно до сучасних запитів молоді.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.С.24. Іntenційна колективна діяльність як рушій соціокультурної трансформації: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / Ф. Г. Ревін; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». — Переяслав, 2021. — 22 с. — укр.

Здійснено спробу виконати соціально-філософський аналіз феномена іntenційної колективної діяльності як рушія соціокультурної трансформації. Наголошено на тому, що будь-який вид діяльності розглядається як цілеспрямована та невід'ємна риса людини, яка стає основою єднання нації, соціальної групи, колективу, громадської організації та сім'ї, а також виконує функцію рушійної сили цивілізаційного поступу. Запропоновано системний аналіз процесу формування понятійно-категоріальної матриці. Представлено авторську дефініцію іntenційної колективної діяльності, а також методологію інтерсуб'єктивного підґрунтя соціальної взаємодії. Продемонстровано сучасні онтологічні підходи до аналізу колективних сполук. Запропоновано соціокультурну доктрину спільного ціннісно-емоційного простору сумісної життєдіяльності людини з метою запобігання появі деструктивних тенденцій у процесі суспільної взаємодії в умовах глобалізованого соціуму. Зазначено, що подібно до культурного капіталу соціальний капітал не існує поза людиною, але і не може бути атрибутом окремої особистості. Він визначається як здатність спільноти до самоорганізації та сумісних дій на основі довіри між людьми, які визнають єдині суспільні норми і цінності, а сьогодні їх активно починають об'єднувати такі новітні засоби цифрової комунікації, як соціокультурні доміанти колективної діджиталізації соціального капіталу.

Шифр НБУВ: PA451231

1.С.25. Людина, суспільство, влада в давній та ранньомодерній Україні: контексти іст. презентації / А. Блануца, С. Блашук, Є. Букет, Д. Ващук, Т. Вілкул, В. Горобень, А. Гурбик, О. Гуржій, О. Дзюба, В. Зема, М. Козак, В. Кононенко, В. Матях, О. Одрін, К. Рахон, О. Романова, О. Русина, П. Сас, В. Смолій, В. Станіславський, Б. Черкас, Т. Чухліб; ред.: В. Смолій; НАН України, Інститут історії України. — Київ: Ін-т історії України НАН України, 2020. — 615 с.: табл. — укр.

Загальна концепція пропонованої праці передбачає формування бачення процесів становлення в Україні в реаліях античності, за доби середньовіччя та раннього нового часу динамічних багаторівневих суспільних систем, спроможних запропонувати національні інструментальні моделі та способи врегулювання взаємозв'язків між суб'єктами та об'єктами історичної взаємодії. Зазначено, що матеріал структуровано за окремими тематичними блоками, у яких різноманітні нарисові конфігурації демонструють необмежені пошукові можливості щодо висвітлення складної і далеко не однозначної проблематики. Висвітлено тематики: рабовласницькі відносини в ольвійському суспільстві VI – III ст. до н. е; ординський «рубікон» Вітовта в контексті політичного права та впливів географічного фактора; українські князівсько-шляхетські роди у соціально-економічному і політичному житті Великого князівства Литовського (друга половина XV – XVI ст.); професійна медицина та фармація в Україні (друга половина XVI – перша половина XVII ст.); суспільно-політичні відносини в Криму після його анексії Росією (остання чверть XVIII ст.) тощо. Визначено, що від узгодженості, збалансованості «персонального, суспільного і державного інтересу», визначених рівнем «розвитку взаємоспрямованих зв'язків держави і суспільства», залежать весь перебіг, всі складні повороти історичного процесу.

Шифр НБУВ: ВС69421

1.С.26. Соціокультурне значення іміджу та образу шоумена / О. С. Хлестун // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. – 2021. – Вип. 37. – С. 110-115. – Бібліогр.: 18 назв. – укр.

Проаналізовано окремі аспекти іміджу й образу сучасного шоумена та їх значення в контексті соціокультурних трансформацій та посилення ролі постаті публічної особи. Наголошено, що імідж і образ шоумена часто задають тон у суспільних поглядах, ідеології, зміщуючи традиційне сприйняття образу людини, її якостей та тілесності почасти до більш простого і, одночасно, більш яскравого, розкутого не лише в культурній і мистецькій сфері, а й в усьому суспільному просторі.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 1.С.3, 1.С.8, 1.С.14, 1.У.84, 1.У.145, 1.У.214, 1.У.272, 1.Ф.279, 1.Ц.429

Демографія

1.С.27. Демографічне відтворення в умовах формування та розвитку територіальних міграційних систем : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / І. Є. Бараняк; Донецький національний університет імені Василя Стуса. – Вінниця, 2020. – 20 с.: рис., табл. – укр.

Розвинуто теоретико-методичні засади дослідження демовідтворення в умовах формування конкретних ТМС, оцінено його стан та розроблено прикладні рекомендації щодо системного моніторингу демографічних зрушень, зумовлених міграційними процесами. Сформовано понятійно-термінологічний апарат дослідження процесів демографічного відтворення в контексті формування ТМС. Уточнено зміст поняття «демографічне відтворення» та узагальнено підходи до визначення суті категорії «територіальна міграційна система». Здійснено компаративний аналіз стану та тенденцій демографічного відтворення населення в Україні та Німеччині з виявленням основних спільних та відмінних рис. Сформовано соціально-демографічний профіль мігранта УНТМС. Розроблено та апробовано методикку моніторингу процесів демографічного відтворення в умовах розвитку ТМС. Здійснено прогнозування потенційних обсягів міграції населення з України до Німеччини за сценарним підходом до 2030 р. Визначено пріоритетні цілі державної демографічної та міграційної політики, що стосуються оптимізації демографічного відтворення в Україні.

Шифр НБУВ: РА446301

1.С.28. Міграційна політика в системі інтеграційних процесів України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.07 / О. Т. Риндзак; Донецький національний університет імені Василя Стуса. – Вінниця, 2020. – 40 с.: рис., табл. – укр.

Удосконалено теоретико-методологічні засади дослідження міграційної політики, розроблено практичні рекомендації щодо її формування та реалізації в системі інтеграційних процесів України. Розвинуто понятійно-термінологічні основи міграційної політики, відстежено еволюцію теоретичних підходів до вивчення міграційної політики, розкрито зв'язок міграції, міграційної політики та інтеграційних процесів. Проаналізовано основні моделі політики інтеграції мігрантів. Досліджено міграційну політику України у вимірі трансформацій процесів міжнародної та внутрішньої міграції населення, ідентифіковано фактори та мотиваційні чинники зовнішньої міграції економічно активного населення України. Розглянуто особливості внутрішньої міграції та вимушених переміщень населення в Україні, визначено актуальні проблеми адаптації внутрішньо переміщених осіб у регіонах-реципієнтах. Розроблено концепцію моніторингу міграційного потенціалу як об'єкта міграційної політики, здійснено діагностику ефектів зовнішньої міграції, розвинуто теоретико-методологічні основи дослідження міжпоколінних приватних трансфертів у системі аналізу об'єктів міграційної політики. Визначено інтеграційні драйвери розвитку сучасної міграційної політики, розвинуто концептуальні основи формування та реалізації державної міграційної політики України, запропоновано шляхи реалізації принципу «міграція для загального блага» як пріоритету міграційної політики держави, обґрунтовано концепцію інгібування міграційних втрат людського потенціалу в системі превентивного міграційного менеджменту.

Шифр НБУВ: РА446299

Історія. Історичні науки

(реферати 1.Т.29 — 1.Т.70)

1.Т.29. Травневі студії: історія, міжнародні відносини, філософія: зб. матеріалів III Міжнар. наук. конф. студентів та молодих вчених «Травневі студії 2021: історія, міжнародні відносини, філософія», 23 квіт. 2021 р. **Вип. 6** / ред.: І. В. Богінська, Р. О. Литвиненко, І. Г. Паніна, В. Ю. Попов, М. І. Прихненко, І. В. Пятницькова, Ю. Т. Теміров, Н. Р. Темірова. — Вінниця, 2021. — 459 с. — укр.

Розглянуто зміни, які відбуваються у міжнародному просторі. Зауважено, що їх вплив можна спостерігати на національному, міжнародному (іноземне втручання у вибори), а також на індивідуальному (зміни в ідентичності) рівнях. Визначено вплив мультикультуралізму на формування нового світового порядку. Проаналізовано сучасний стан відносин між США та КНР, розкрито причини їх конфлікту та можливі наслідки для обох сторін. Висвітлено трансформацію політичного діалогу між Америкою та Китаєм. З'ясовано взаємозумовленість міжнародних терористичних процесів і міжнародної міграції у сучасному світі, проаналізовано вплив цих явищ одне на одного. Висвітлено питання взаємовпливів екології та політики на прикладі міжнародних конвенцій. Проаналізувавши основоположні етапи становлення екологічних питань, зроблено висновок, що основним механізмом співпраці були і залишаються конвенції. Зауважено, що через недотримання великими гравцями екологічних домовленостей система універсальних договорів і регіональних угод не є максимально ефективною. Досліджено взаємодію США та Японії у сфері безпеки за президентства Д. Трампа. Розглянуто стан, характер та основні суперечності в американсько-японському альянсі. Проаналізовано регіональні виклики безпеки Японії і місце США в обороні Японії. Розглянуто інформаційну війну як загрозу національній безпеці держави в XXI ст. Проаналізовано актуальні напрями співробітництва у сфері безпеки між Україною і Канадою. Досліджено українські підходи врегулювання конфлікту у Придністров'ї. Описано особливості стратегії національної безпеки України в умовах російської агресії. Визначено перспективні напрями українсько-польських відносин в контексті загальноєвропейського розвитку.

Шифр НБУВ: С11846/6

1.Т.30. XI Богданівські читання: матеріали Всеукр. наук. конф.: [зб. наук. пр.] / ред.: Ю. П. Присяжнюк, К. В. Івангородський, В. Ф. Бочко, О. О. Драч, Н. І. Землюліна, О. В. Марченко, В. В. Масненко, А. Т. Морозов, Л. І. Снявська, А. Ю. Чабан, О. О. Мазур, В. О. Кіреєва, Ю. М. Михайлюк, А. І. Темченко, А. І. Касян, Д. В. Хоменко; Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, Наукове товариство імені Шевченка. — Черкаси: Ю. Чабаненко, 2021. — 207 с. — укр.

Наведено результати досліджень, присвячених постаті Б. Хмельницького, історії козацтва та України загалом. Висвітлено актуальні питання археології, етнології, краєзнавства, всесвітньої історії, міжнародних відносин, філософії. Розглянуто образ Богдана Хмельницького в працях польських істориків початку XX ст. Проаналізовано історіографію діяльності РПЦ на території України (1861 — 1874 рр.). Досліджено політику історичної пам'яті в законодавчих і нормативних актах України. Розглянуто музичні символи в металопластиковій оздобі споруд Львова кінця XIX — початку XX ст. Охарактеризовано правове становище жінки в козацьку добу. Увагу приділено зовнішній політиці Візантійської імперії за Юстиніана I, геополітичному простору націоґенезису Кримського ханства XV — XVI ст., історії здобуття незалежності Техасом, дипломатичним відносинам України та країн Антанги в 1917 р. Розкрито питання визначення парадигмальних засад феноменологічної естетики.

Шифр НБУВ: ВА857727

1.Т.31. Нариси з соціокультурної історії українського історієписання: субдисциплінарні напрями 2: [колект. монографія] / О. А. Удод, С. М. Блашук, Я. В. Верменич, О. О. Ковалевська, О. В. Ясь; ред.: В. А. Смолій; упоряд.: Н. В. Пазюра. — Київ: Генеза, 2019. — 287 с. — Бібліогр.: с. 222-275. — укр.

Розглянуто становлення і конституювання низки субдисциплінарних напрямів — локальної історії, соціальної історії, економічної історії, публічної історії та історії права. Висвітлено основні періоди, провідні тенденції, домінуючі практики, а також ролі визначних учених у формуванні певного субдисциплінарного сегмента. Проаналізовано інтердисциплінарні й міждисциплінарні трансфери, концептуальні пропозиції, дослідницькі стратегії, пізнавальні ситуації та понятійний апарат. Ідея субдисциплінарності продукує такі очевидні смисли, як похідність, вторинність або навіть підпорядкованість чи субординацію у координа-

тах звичної дисциплінарної мережі науки. Субдисципліни або субдисциплінарні напрями розглянуто як самобутні відгалуження, бічні, додаткові, альтернативні «гілки» чи «паростки», та навіть як незвичайні та колоритні «острівці» у просторі дисциплінарного знання. Зазначено, що новачі особливо добре проступають у царині соціогуманітаристики. Недаремно від другої половини XX ст. означенням «нова» маркують найрізноманітніші сегменти й напрями історієписання — нова політична культура, нова інтелектуальна, нова соціальна, нова економічна історія і які продукують не вторинні, а інноваційні смисли.

Шифр НБУВ: ВС69422

1.Т.32. Олександр Михайлович Завальнюк: талановитий історик, педагог, менеджер: біобібліогр. покажч. / ред.: С. Копилов, В. Дубінський, Н. Коваленко, О. Комарніцький, С. Миронова, В. Степанков; уклад.: Г. Гайшук, Л. Климчук; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2021. — 211 с. — (Серія «Постаті в освіті і науці»; вип. 30). — укр.

Покажчик містить біографічний нарис, список основних наукових праць та низку матеріалів, що розкривають життєвий й творчий шлях Олександра Михайловича Завальнюка — доктора історичних наук, професора, академіка Національної академії наук вищої освіти України, академіка Академії педагогічних і соціальних наук, академіка Міжнародної кадрової академії, декана історичного факультету (1993 — 2001), ректора Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка (2001 — 2012), керівника наукової школи, заслуженого працівника освіти України. Наведено перелік монографій, історичних нарисів, книг, брошур, навчальних та методичних посібників, матеріалів наукових, енциклопедичних статей та матеріалів конференцій, рецензій тощо. Увагу приділено редагуванню наукових і документальних збірників, бібліографічних покажчиків, рецензуванню наукових, документальних і навчальних видань, а також участі у підготовці науковців-істориків.

Шифр НБУВ: ВА857370

Див. також: 1.Т.50-1.Т.51

Історія

Історія Європи

1.Т.33. Виникнення і функціонування польських нарративних музеїв у контексті суспільних змін другої половини XX — початку XXI сторіччя: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / М. В. Зубка; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

На основі вивчення широкого кола джерел та історіографічних робіт розглянуто процес виникнення та функціонування польських нарративних музеїв у контексті суспільних змін другої половини XX — початку XXI ст. Основну увагу приділено історії та передумовам виникнення сучасного польського нарративного музею, теорії та практиці його функціонування, ролі та функціям цієї культурної інституції в суспільстві. На прикладі польських музеїв проаналізовано форми та методи діяльності сучасного нарративного музею. Розглянуто роль сучасного нарративного музею в суспільстві та його вплив на розвиток сучасного міського простору Польщі. Досліджено і проаналізовано ефективність форм музейної роботи в умовах різних суспільних моделей, а також зміни в системі музейної комунікації в умовах розвитку та поширення вільних ЗМІ, телебачення й Інтернету. Окремий акцент зроблено на вивченні процесів еволюції підходів до створення публічних музеїв, ролі музейної архітектури, процесів перетворення музеїв і музейних експозицій з інструмента створення національних парадигм і виключно місць колекціонування й експонування на центри комунікації і трансляції ідей, норм поведінки та знань. У ході дослідження розкрито передумови появи «нової музеології» та її впливу на зміну системи функціонування музею в нових соціальних умовах.

Шифр НБУВ: РА451136

1.Т.34. Порівняльний аналіз націєтворчих процесів у Фінляндії та Підросійській Україні (кінець XVIII — початок XX століть): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Д. В. Ковальов; Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2021. — 20 с. — укр.

Системно досліджено становлення і розвиток фінської нації в автономному Великому князівстві Фінляндському на основі порівняння з подібними процесами, що відбувалися з українцями у Підросійській Україні (Наддніпрянщині) від кінця XVIII до початку XX ст. З'ясовано, що історичне пробудження наприкінці XVIII ст. бездержавних фінської й української етнокультурних спільнот не було визначено наперед ані ідейно, ані за результатами. Віднесено до спільних рис цих процесів перебування на чолі останніх переважно представників освіченої верстви, часто іменованих "будителями модерних націй", позбавлених важелів політичного впливу. Наголошено, що магістральним дорозом для фінського і українського рухів була орієнтація на європейські ідеологічні та політичні зразки, імпульс до національного пробудження надали нові інтелектуальні впливи Заходу. Розглянуто вплив самодержавства на національне становлення, розвиток фінської та української спільнот у досліджуваній період. Доведено теоретичну й інструментальну вагомість окресленої проблематики, запропоновано напрями здійснення подальших порівняльних досліджень фінської й української націєгенези у XX ст.

Шифр НБУВ: RA452085

1.Т.35. Республіка Польща 1989 — 2022 рр. / В. Д. Козлітін. — Київ: ТРОПЕА, 2022. — 325 с.: табл. — укр.

На основі наукової літератури, опублікованих документів і періодики висвітлено основні тенденції, події суспільно-політичного та соціально-економічного життя Польщі, основні напрями її зовнішньої політики в 1989 — 2022 рр. Значну увагу приділено аналізу суспільних реформ.

Шифр НБУВ: BA857827

1.Т.36. Українська спільнота у структурі населення та суспільно-політичному житті Чехії (XX — початку XXI ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Є. В. Федоренко; Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 18 с. — укр.

Комплексно досліджено формування та існування української діаспори в Чехії протягом XX — XXI ст. Проаналізовано соціально-демографічні процеси в середині міграційної групи українців, що перебувають за кордоном. Визначено стан наукової розробки проблеми та перспектив її подальшого дослідження. Вивчено основні віхи існування української діаспори в чеських землях, виділено головні особливості та характерні риси кожного з етапів її існування в контексті загальноприйнятого поділу міграційних рухів українців на чотири хвилі еміграції. Виділено причини формування потужної міграційної групи українців у Чехословаччині в міжвоєнні часи, визначено головні здобутки її представників у питаннях адаптації українців до життя в умовах еміграції та причини занепаду її ініціатив у 30-х рр. XX ст. Висвітлено головні аспекти життєдіяльності української діаспори в ЧСР у 2-й половині XX ст. та процеси, що призвели до відновлення міграційних рухів українців в останньому десятилітті XX ст. Проаналізовано основні соціально-економічні та демографічні характеристики української міграційної групи у ЧР на сучасному етапі.

Шифр НБУВ: RA451513

Історія України

1.Т.37. Благословенний Григорій Сковорода в освітньо-просвітницькому просторі / Г. М. Сагач; Одеська обласна рада, Всеукраїнський народний університет українознавства імені Григорія Сковороди. — Київ: FARB-IT, 2021. — 641 с.: іл., кольор. іл. — Бібліогр.: с. 600-613. — укр.

Роботу присвячено 300-літтю від дня народження українського генія Г. С. Сковороди. Проаналізовано філософсько-богословські, педагогічні, мистецькі виміри творчості українського першорозуму, Христові центричний феномен Григорія Сковороди — мудрого праведника на усі часи, описано Сковородинську музейну педагогіку. Зазначено, що основу книги складає опис діяльності громадських організацій, Всеукраїнського народного університету українознавства імені Григорія Сковороди та його філій у поширенні ідей Григорія Сковороди в освітньо-просвітницькому просторі. Рекомендовано для широкого кола читачів у галузі освіти, вчителів, викладачам педагогічних університетів, докторантам, аспірантам, магістрам, студентам вищих навчальних закладів, лідерам громадських організацій — усім шанувальникам Г. С. Сковороди, ноосферного генія України та світу.

Шифр НБУВ: BC69379

1.Т.38. Збереження історико-культурної спадщини України та її вплив на розвиток регіонів: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., 15 верес. 2021 р., м. Святогірськ / Д. В. Баєва, Г. О. Воротишцева, Б. Г. Гончаров, Л. Я. Зандер, Я. Д. Дедова, В. Б. Довгалюк, Л. І. Ключко, Е. З. Коваль, Ю. Г. Коваль, Г. М. Ковальова, Н. В. Костюк, А. А. Кулішова, Т. І. Митківська, Т. Г. Митрофанова, Р. В. Нагнибіда, Н. Б. Овсяннікова, В. В. Пагор, О. В. Плахов, А. О. Погрібний, Л. Й. Поух, Н. М. Сенченко, Л. І. Свінціцька, С. В. Сурченко, С. А. Тетеря, Р. В. Харковенко, Н. В. Чорна, С. С. Шарабан; ред.: С. М. Швидкий, Я. Д. Дедова,

О. В. Губанов, С. В. Омельник, В. І. Романько, О. М. Сошнікова, С. С. Шарабан; Донецька обласна державна адміністрація, Комунальний заклад «Адміністрація державного історико-архітектурного заповідника у м. Святогірську Донецької області». — Харків: Контраст, 2021. — 159 с.: іл., табл. — укр.

Досліджено проблеми реставрації та використання об'єктів історико-культурного надбання. Увагу приділено особливості мікроклімату Софійського собору Національного заповідника «Софія Київська». Розглянуто питання впровадження конвенцій ЮНЕСКО із захисту культурної спадщини в національне законодавство пострадянських країн. Висвітлено взаємодія держави та церкви у збереженні історико-культурної спадщини. Досліджено садово-паркові комплекси м. Кам'янка-Подільська на прикладі садів де Віте. Висвітлено вплив історико-культурної спадщини на розвиток туристичної діяльності та економіку регіонів України. Розглянуто перспективи створення нового туристичного об'єкта історико-культурного комплексу «Багатопротипний козацький зимівник» на території Національного заповідника «Хортниця». Увагу приділено розвитку Святогірського державного історико-архітектурного заповідника як туристичного магніту Донецької області.

Шифр НБУВ: CO38178

1.Т.39. Нариси з історії України, медицини, освіти та кафедри хірургії № 1 Національного медичного університету імені О. О. Богомольця / Л. Г. Заверний, В. М. Мельник, Захараш, А. І. Стельмах, В. В. Мороз; ред.: А. Л. Харьков. — Київ: Вінченко, 2021. — 755 с.: іл. — укр.

Викладено основні історичні події та етапи розвитку України, зародження і становлення в контексті цих подій вітчизняної медицини, середньої та вищої освіти, що мали тісний зв'язок з досягненнями і розвитком європейської цивілізації, прагнення українців до знань та створення вищої національної школи. Висвітлено періоди Київської древньоруської держави, Галицько-Волинського князівства, експансії Польщі в Україну, козацької ери, України в складі Речі Посполитої, Російської та Австрійської імперій. Виокремлено розвиток України в складі СРСР та період незалежності України. Наведено особливості створення медичної освіти в Україні, суттєвий внесок українців у досягнення європейської та вітчизняної медицини, медицини Російської імперії. Розглянуто витоки медицини України такі як древньовізантійська медицина, монастирська медицина, світська-ремісницька медицина та козацька медицина. Окреслено витоки освіти і науки в Україні. Особливе місце відведено історії Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця та кафедри хірургії № 1. Вміщено бібліографічні дані видатних медиків українців, значну кількість цікавих фактів з життя студентів, окремих представників професорсько-викладацького складу, які були фундаторами вищої медичної освіти і науки.

Шифр НБУВ: BC69375

1.Т.40. Південь України у вітчизняній та європейській історії: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 17 — 18 верес. 2020 р., м. Одеса / ред.: В. Л. Цубенко, А. В. Ковров, В. М. Хмарський, Г. І. Гончарук, В. Г. Суханов, В. А. Пархоменко, В. П. Уренюв; Одеська державна академія будівництва та архітектури, Одеська міська рада, НАН України, Jagiellonian University in Krakow, Науково-виробничий центр «Еко-строй». — Одеса: Екологія, 2020. — 455 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати досліджень соціально-економічної, політичної та військової історії Півдня України. Висвітлено питання з історії розвитку освіти, науки та техніки Півдня України. Окреслено проблеми та перспективи охорони і збереження культурно-історичної спадщини Півдня України. Подано окремі джерелознавчі та історіографічні дослідження, присвячені видатним постатям минулого. Висвітлено сучасні краєзнавчі події, проблеми православ'я. Розкрито питання історії українсько-польських відносин на Півдні України. Значну увагу приділено проблемам мовознавства. Розглянуто історичні конструктивні схеми будівель Одеси й особливості їх експлуатації. Розкрито роль міських органів самоврядування у модернізації системи управління та мережі навчальних закладів Південної України наприкінці XIX — на початку XX ст. Подано інформацію про здобутки та перспективи філософської наукової школи «Інноваційність» у методології та технології наукового та соціального пізнання.

Шифр НБУВ: BA857984

1.Т.41. Громадська та політична діяльність Олександра Федоровича Ліндфорса (1837 — 1890): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / П. О. Юцевич; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено роль О. Ф. Ліндфорса у громадсько-політичному житті України другої половини XIX ст. Незважаючи на безпосередню причетність до багатьох громадсько-політичних процесів на теренах Російської імперії та України зокрема, особі О. Ф. Ліндфорса присвячено не так багато публікацій. Якщо І. І. Петрунkevич, його побратим на ниві впровадження конституційних ідей у земське середовище, залишив по собі помітний слід у фаховій історичній літературі, то щодо О. Ф. Ліндфорса з'ясовано помітну лакуну з обмеженим колом науковців, які були зацікавлені у висвітленні доробку «радикального

адвоката» у Чернігівському земстві та інших напрямках діяльності. Ситуація спонукає до проведення узагальнюючого дослідження, яке б могло надати відповідь на запитання про роль та місце особистості О. Ф. Ліндфорса в історії державотворення на теренах України, а також наскільки відповідає дійсності його характеристика як «одного з ініціаторів та активних діячів земельного конституційного руху».

Шифр НБУВ: RA452118

1.Т.42. З архіву останньої третини XVII ст. компанійського полковника Іллі Новицького: зб. док. / упоряд.: Ю. А. Мицик, І. Ю. Тарасенко; ред.: В. А. Брехуненко, Д. В. Бурім, О. О. Маврін; НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ, 2022. — 179 с. — укр.

Наведено документи з унікального архіву компанійського полковника Іллі Новицького (бл. 1630 — 1704), у якому представлено листи лубенського полковника Леонтія Свічки, компанійського полковника Івана Рубана (Максимовича) та ін. осіб. Зауважено, що листи стосуються головним чином діяльності компанійських (охочекомонних) полків, їх ролі в обороні південних кордонів Гетьманщини, вирішення проблем забезпечення, розташування компанійців на зимових квартирах на території Лубенського полку тощо.

Шифр НБУВ: BA857828

1.Т.43. Історія України. Т. 9. Гетьманська доба 1648 — 1764 / С. Д. Федака. — Ужгород, 2022. — 231 с. — (Серія 2. Літописна історія). — укр.

Викладено драматичну історію гетьманської держави 1648 — 1764 рр., її розколи і об'єднання, круговерть трьох десятків гетьманів, супутні воєнно-політичні події, вплив на Гетьманщину численних сусідніх держав. Крім того, розглянуто події на інших українських землях (Галичина, Закарпаття, Буковина, Крим, Слобожанщина). Особливо прослідковано історію Запорозьких Січей. Висвітлено церковно-релігійні та культурні зміни на українських землях.

Шифр НБУВ: V358271/9

1.Т.44. Історія України. Т. 10. Імперська доба 1764 — 1914 / С. Д. Федака. — Ужгород, 2022. — 231 с. — (Серія 3. Модерна історія). — укр.

Викладено історію усіх сучасних українських земель від ліквідації гетьманської держави до початку Першої світової війни. Прослідковано драматичну перипетію існування українських територій у складі Австрійської та Російської імперій, взаємодію українського суспільства з імперськими владами, форми боротьби та колаборації різних українських сил з поневоловачами. Визначено відцентрові та соборницькі вектори історичних процесів, проаналізовано складні аспекти економічного, воєнно-політичного і культурного розвитку.

Шифр НБУВ: V358271/10

1.Т.45. Коліївщина: 1768 — 1769 роки у документальній та мемуарній спадщині: [зб. док.]. Т. 1. Документи архіву Коша Нової Запорозької Січі / ред.: В. Смолій, Г. Боряк, В. Брехуненко, Л. Демченко, О. Маврін, О. Музичук, Г. Папакін, Т. Чухліб; упоряд.: І. Синяк; НАН України, Інститут історії України, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, Центральний державний історичний архів України. — Київ, 2019. — 493, [1] с. — (Архів Коша Нової Запорозької Січі. Корпус документів. 1734-1775; т. 6-7. Справи 227-229). — укр.

Представлено публікацію джерел, що стосуються повстання на Правобережній Україні 1768 р. Джерельна база публікацій охоплює справи № 227, 228 та 229 фонду № 229, що зберігається в Центральному державному історичному архіві України, м. Київ. Подано відомості про перебіг Коліївщини на Правобережжі та про активізацію гайдамацького руху на Запорозжжі в цей час, висвітлено превентивні заходи Коша у боротьбі з гайдамацтвом на території Вольностей, розкрито невідомі та мало відомі прізвища гайдамацьких ватажків та діяльність їх загонів. Вміщено відомості про запорозько-польські і козацько-татарські стосунки цієї доби. У цьому томі продовжено серійну багатотомну публікацію корпусу документів архіву Коша Нової Запорозької Січі; водночас розпочато нове видання документальних і нарративних джерел до історії Коліївщини, 250-річчя якої відзначалося 2018 р. Зазначено, що серед продукованих українським суспільством у ранньомодерну добу самобутніх форм масового протесту, особливе місце посідає Коліївщина. Акцентовано, що, попри доволі різнобічну джерельну презентативність і чималий рівень наукової зацікавленості проблемою, історія потужного соціального і національного руху, що обравив 1768 — 1769 рр. продовжує залишатися недостатньо вивченою. Визнано, що відкритим залишається питання про хронологічні межі Коліївщини.

Шифр НБУВ: V358940/1

1.Т.46. Соціально-економічні та політичні трансформації в Україні (кінець XVIII — перші десятиліття XX століття): нарис; у 2-х кн. Кн. 1 / О. П. Реєнт; НАН України, Інститут історії України. — Б. м., 2021. — 846 с.: табл. — укр.

З'ясовано становище українських земель в Австро-Угорській і Російській імперіях та європейській дипломатії щодо них напри-

кінці XVIII та у першій половині XIX ст., розглянуто події Східної (Кримської) війни 1853 — 1856 рр. — яскравої та водночас трагічної сторінки історії українського народу, на основі широкого кола архівних джерел, періодичних видань та фахової літератури розкрито особливості розвитку українського села, сільського господарства України та його інтеграції в світовий продовольчий ринок у XIX — на початку XX ст., викладено результати новітніх досліджень ключових питань Першої світової війни 1914 — 1918 рр., політичні сили українства цього періоду та актуалізацію «українського питання», бойові дії на українських теренах, соціально-економічні, духовні та повсякденні проблеми тогочасного суспільства, відтворено адекватне соціально-економічне та політичне обличчя пролетарських мас після Жовтневого перевороту, простежено суттєві трансформації, які спричинились до зміни їх суспільного статусу за умов гострої боротьби різних політичних сил в часи Центральної ради, Української держави Павла Скоропадського, Директорії та більшовицького ладу.

Шифр НБУВ: V358902/1

1.Т.47. Соціально-економічні та політичні трансформації в Україні (кінець XVIII — перші десятиліття XX століття): нарис; у 2-х кн. Кн. 2 / О. П. Реєнт; НАН України, Інститут історії України. — Б. м., 2021. — 818 с.: табл. — укр.

З'ясовано становище українських земель в Австро-Угорській і Російській імперіях та європейській дипломатії щодо них наприкінці XVIII та у першій половині XIX ст., розглядаються події Східної (Кримської) війни 1853 — 1856 рр. — яскравої та водночас трагічної сторінки історії українського народу, на основі широкого кола архівних джерел, періодичних видань та фахової літератури розкрито особливості розвитку українського села, сільського господарства України та його інтеграції в світовий продовольчий ринок у XIX — на початку XX ст., викладено результати новітніх досліджень ключових питань Першої світової війни 1914 — 1918 рр., політичні сили українства цього періоду та актуалізацію «українського питання», бойові дії на українських теренах, соціально-економічні, духовні та повсякденні проблеми тогочасного суспільства, відтворено адекватне соціально-економічне та політичне обличчя пролетарських мас після Жовтневого перевороту, простежено суттєві трансформації, які спричинились до зміни їх суспільного статусу за умов гострої боротьби різних політичних сил в часи Центральної ради, Української держави Павла Скоропадського, Директорії та більшовицького ладу.

Шифр НБУВ: V358902/2

Див. також: 1.Т.30, 1.Т.34, 1.Ш.535

1.Т.48. Голодомор та голоди XX ст. в Україні: Україна пам'ятає — світ визнає!: зб. наук. пр. НУНО. Т. XIV / ред.: Б. Л. Дем'яненко, В. І. Марочко, С. В. Маркова, О. М. Науменко; уклад.: Д. Блохин; Німецько-українське наукове об'єднання імені професора Юрія Бойка-Блохина. — Мюнхен, 2022. — 463 с.: іл., фот. — укр.

Збірник НУНО приурочений 100-літтю Голоду 1921 — 1923 рр., 75-літтю Голоду в Західній Україні та наближення 90-ліття Голодомору-Геноциду в Україні. Збірник є результатом співпраці НУНО із різними українськими науковими організаціями з вивчення проблеми Голодомору XX ст. в Україні та за її межами. Наглядно показано результати довголітніх напрацювань Проекту НУНО з даної теми з метою розкриття фактів дійсної історії України для інших західноєвропейських держав, які ще до цих пір не визнали Голодомору в Україні, до яких відноситься і Німеччина, яка уже близько підійшла до історичної правди про Голодомор в Україні. Особливу увагу приділено визнанню Великого Голодомору, як Геноциду проти української нації. Представлено спогади очевидців Голодомору 1933 та 1947 рр. у різних регіонах України. Досліджено процес знищення провідних українських науковців як вияв Геноциду. Охарактеризовано бачення та відображення теми Голодомору в сучасному кіномистецтві, літературі та поезії. Досліджено документи Державного архіву Київської області про втрати від Голодомору-Геноциду 1932 — 1933 рр. на Переяславщині.

Шифр НБУВ: V358901/4

1.Т.49. Українсько-болгарські відносини: офіційна і культурна дипломатія (1918 — 1944): [монографія] / І. Б. Матяш, А. В. Тертична, І. В. Манасієва; НАН України, Інститут історії України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин, Комісія істориків України і Болгарії, Посольство України в Республіці Болгарія. — Київ: Інститут історії України НАН України, 2021. — 371 с.: фот. — укр.

На підставі широкого кола історичних джерел, насамперед архівної інформації, що міститься в документах, які зберігаються в українських та болгарських архівах; періодики, спогадів українських та болгарських дипломатів, висвітлено передумови та процес формування двосторонніх відносин України і Болгарії в 1918 — 1944 рр., досліджено завдання і функції перших дипломатичних представництв Української Держави в Царстві Болгарія та Царства Болгарія в Українській Державі/УНР,

з'ясовано особливості діяльності Івана Шишманова та Олександра Шульгина як перших очільників цих диппредставництв, проаналізовано процес формування пріоритетних напрямів у політичній та інформаційній діяльності дипломатичних представництв та роль осередків української еміграції в Болгарії в 1920 — 1940-х рр. у формуванні інструментів культурної дипломатії в українсько-болгарських відносинах.

Шифр НБУВ: ВС69248

1.Т.50. Щоденник 1902 — 1914: у 2 т. Т. 1. 1902 — 1907 / Грушевський; уклад.: С. Панькова; ред.: І. Гирич, Г. Бурлака, В. Кавунник, М. Капраль, Г. Папакін, В. Піскун, В. Тельвак, О. Юркова; НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, Історико-меморіальний музей Михайла Грушевського, Центральний державний історичний архів України. — Б. м., 2021. — 542 с. — укр.

Вміщено всі виявлені на даний час щоденникові нотатки Михайла Грушевського за 1902 — 1914 рр., які зберігаються в Центральному державному архіві України в м. Київ і ведео до наукового обігу в повному обсязі вперше. Подано унікальне мемуарне джерело, яке відкриває нові сторінки життєпису Михайла Грушевського, репрезентує невтомну енергію професора першої кафедри української історії, керівника наукових інституцій у Львові та Києві. Розглянуто етапи творення національного гранд-нарративу, багатогранну діяльність вченого на ниві публіцистики, культури, видавничого руху та суспільно-політичного життя України початку ХХ ст. Винятково розкрито внутрішній світ, уподобання, посвяченне життя видатного історика, що додає яскраві барви до його психологічного автопортрета. Перед читачем постає образ людини фундаментальних проєктів і публічного інтелектуала, захопленого поціновувача українських старожитностей і колекціонера, мандрівника та театрала. До першого тому вміщено фрагменти щоденника за 1902 р., єдиний виявлений запис за 1903 р., а також майже поденні нотатки за 1904 — 1907 рр. Усі подані тексти збережено в рукописах (автографах).

Шифр НБУВ: В358869/1

1.Т.51. Щоденник 1902 — 1914: у 2 т. Т. 2. 1908 — 1914 / М. С. Грушевський; уклад.: С. Панькова; ред.: І. Гирич, Г. Бурлака, В. Кавунник, М. Капраль, Г. Папакін, В. Піскун, В. Тельвак, О. Юркова; НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, Історико-меморіальний музей Михайла Грушевського, Центральний державний історичний архів України. — Б. м., 2021. — 534, [1] с.: іл., фот. — Бібліогр. в знесках. — укр.

Вміщено всі виявлені на даний час щоденникові нотатки Михайла Грушевського за 1902 — 1914 рр., які зберігаються в Центральному державному архіві України в м. Київ і вводяться до наукового обігу в повному обсязі вперше. Двотомний щоденник Михайла Грушевського (1866 — 1934) — унікальне мемуарне джерело, що відкриває нові сторінки життєпису історика, організатора української науки, публіциста, письменника, громадсько-політичного і державного діяча. Увагу акцентовано на невтомну енергію професора першої кафедри української історії, керівника наукових інституцій у Львові та Києві. Розглянуто етапи творення національного гранд-нарративу, багатогранну діяльність вченого на ниві культури, видавничого руху та суспільно-політичного життя України початку ХХ ст. У другому тому вміщено нотатки за 1908 р. — середину червня 1910 р., а також купюри від початку липня 1910 р. до середини листопада 1914 р., зроблені в Київському губернському жандармському управлінні за оригінальними текстами щоденника, вилученими як «речові докази» під час арешту вченого в листопаді 1914 р.

Шифр НБУВ: В358869/2

1.Т.52. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні в роки Другої світової війни (1939 — 1945): монографія / О. В. Корзун; ред.: В. А. Вергунов; Національна академія аграрних наук України, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека. — Вінниця: Твори, 2019. — 439 с.: іл. — (Історико-бібліографічна серія «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії»; кн. 113). — Бібліогр.: с. 335-401. — укр.

Висвітлено особливості наукового забезпечення розвитку сільського господарства на теренах України в роки Другої світової війни. Розкрито особливості організаційної та наукової складових вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи напередодні вступу Радянського Союзу у Другу світову війну, діяльність науково-дослідних установ для потреб сільського господарства УРСР в умовах евакуації, стан та форми науково-організаційного супроводу ведення сільського господарства в умовах окупаційної влади. Висвітлено специфіку відбудовчих процесів галузевого експериментаторства.

Шифр НБУВ: ВА857343

1.Т.53. Українсько-китайські відносини у 1991 — 2020 рр. / В. Головка, І. Жигир, В. Мостова, К. Суворов; НАН України, Інститут історії України. — Київ: Ін-т історії України НАН України, 2021. — 462 с.: табл. — укр.

Зібрано фактографічні матеріали про відносини України та Китаю в новітній історичний період, тексти міждержавних угод

та спільних заяв, статистичну інформацію про торговельно-економічну та інвестиційну взаємодію, а також аналіз динаміки співпраці України та КНР у 2020 р. Розраховано на дослідників Китаю та українсько-китайських відносин, широке коло практиків у цій сфері (дипломатів, держслужбовців, бізнесменів тощо), викладачів та студентів вищої школи, де вивчаються новітня історія України, її зовнішня політика та міжнародні відносини.

Шифр НБУВ: ВА857102

1.Т.54. Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження: до 30-ї річниці проголошення Акта незалежності України, 100-річчя від дня народження професора І. Г. Шульги: матеріали ХХХІІІ Вінниць. Всеукр. наук. іст.-краєзнав. конф., 24 верес. 2021 р. / ред.: Ю. А. Зінько, С. М. Василюк, К. І. Висоцька, А. В. Войнарівський, Б. М. Галайко, С. Д. Гальчак, В. О. Гребеньова, С. О. Гусев, Т. Р. Кароева, О. А. Коляструк, В. В. Кононенко, П. М. Кравченко, О. І. Криворучко, С. А. Лапшин, Ю. В. Легун, І. В. Мазур, О. А. Мельничук, І. І. Ніколіна, І. М. Романюк, Ю. С. Степанчук, В. А. Тучинський, О. Ю. Федоришен; Вінницька обласна державна адміністрація, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Український інститут національної пам'яті, Державний архів Вінницької області, Вінницький обласний краєзнавчий музей, Громадська організація «Подільська спадщина», Громадська організація «Вінницьке історичне товариство», Національна спілка краєзнавців України. — Вінниця: Нілан-ЛТД, 2021. — 303 с. — укр.

Висвітлено життєвий шлях і наукову діяльність визначного історика України, професора І. Г. Шульги. Розкрито внесок краєзнавців Вінниччини у дослідження малої батьківщини на початковому етапі незалежності України. Розглянуто досягнення, досвід, перспективи, давню, середньовічну та модерну історію Поділля. Досліджено особливості домобудівництва поселень середньобузької локальної групи триніпільської культури. Проаналізовано територіальну складову різних державних утворень на українських етнічних землях та хронологію формування адміністративних кордонів України радянського періоду.

Шифр НБУВ: ВА857650

1.Т.55. Культурно-освітнє життя етнічних меншин Наддніпрянської України: на прикладі Київського навчального округу (друга половина ХІХ — початок ХХ ст.): [монографія] / О. Іваненко; ред.: Є. В. Відянінський; НАН України, Інститут історії України. — Київ: Ін-т історії України НАН України, 2021. — 279 с.: табл. — укр.

На основі аналізу широкого масиву документів Центрального державного історичного архіву України (м. Київ), Державного архіву м. Київ, Державного архіву Київської обл., та Відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України досліджено культурно-освітню діяльність етнічних меншин Наддніпрянської України на прикладі Київського навчального округу впродовж другої половини ХІХ — початку ХХ ст. Географічні межі монографії пов'язані з межами Київського навчального округу, який, починаючи з 1832 р. включав у себе Київську, Подільську, Волинську, Чернігівську, а з 1839 р. — Полтавську губернії. Висвітлено особливості адаптації етнічних громад (польської, єврейської, грецької, чеської, німецької) до багатонаціонального соціокультурного середовища Російської імперії, їх взаємодії з державними органами влади на тлі специфіки історичного розвитку України як простору міжкультурних взаємовпливів.

Шифр НБУВ: ВА857095

1.Т.56. Людина в історії краю: Переяславщина: матеріали круглого столу «Краєзнавство Переяславщини: дослідження, проблеми, постаї», 13 жовт. 2021 р., м. Переяслав / ред.: С. М. Вовкодав, О. А. Горбовий, О. В. Колибенко, О. М. Лукашевич, К. М. Нагайко, Т. Ю. Нагайко; «Переяслав», національний історико-етнографічний заповідник, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Національна спілка краєзнавців України, «Сікорські читання», всеукраїнський історико-культурологічний форум. — Переяслав: Друкарня Рута, 2021. — 2021 с.: фот. — (Краєзнавча бібліотека Переяславщини; вип. 20). — укр.

Представлено матеріали доповідей учасників круглого столу «Краєзнавство Переяславщини: дослідження, проблеми, постаї», що відбувся 13 жовтня 2021 р. у межах програми Х Всеукраїнського історико-культурологічного форуму «Сікорські читання» та виконання науково-дослідної роботи «Історія Переяславщини: антропо-аксіологічні виміри». Зазначено, що до програми включено 25 тем доповідей 28 дослідників, переважна більшість з яких (25 осіб) представляли структурні підрозділи НІЕЗ «Переяслав»: НДВ історичного краєзнавства, НМВ охорони культурної спадщини, НДВ археології, НДВ «Музей Заповіту Т. Г. Шевченка», НДВ «Меморіальний музей Г. С. Сковороди», НДВ «Меморіальний музей академіка В. Г. Заболотного».

Шифр НБУВ: ВА857902

1.Т.57. Родзянки: стовпи імперії / В. М. Заруба. — Дніпро: Ліра, 2022. — 189 с.: іл., фот. — (Нариси з історії катеринославського дворянства). — укр.

Репрезентовано діяльність представників дворянської родини українського походження Родзянків. Наведено відомості про їх генеалогію, землеволодіння, культурну спадщину. Основну увагу сконцентровано навколо маєтків, садіб і маєтностей, насамперед у Новомосковському повіті, а також у Бахмутському й Олександрійському. Акцентовано на зв'язках Родзянків із Придніпров'ям і на подіях 1908 — 1919 рр. у Відраді, Новомосковську та Катеринославі, які відтворено за спогадами Є. Ф. Родзянко (уродженої Мейендорф).

Шифр НБУВ: BA857755

1.Т.58. Село Теліжинці на Старосинявщині: історія, проблеми, перспективи розвитку: зб. матеріалів всеукр. наук.-краєзн. конф., 19 серп. 2022 р., смт Стара Синява, с. Теліжинці / ред.: Л. В. Баженов, Л. А. Сердуніч, В. Є. Берека, П. Я. Слободянюк, В. С. Прокопчук; Хмельницька обласна державна адміністрація, Старосинявська селищна рада, Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Національна спілка краєзнавців України, Національна спілка краєзнавців України. — Вінниця: Твори, 2022. — 395 с.: іл., фот. — укр.

Вміщено матеріал науково-краєзнавчої конференції, приуроченої світлій пам'яті знаного освітянина, громадського діяча, воїна, Почесного краєзнавця Хмельниччини Ігоря Петровича Русого та 440-ї річниці найдавнішої писемної згадки про с. Теліжинці. Розглянуто аспекти навчання спеціалістів і представників стейкхолдерів туристичної галузі, особливості доведення спеціальної інформації до учасників процесу надання туристичних послуг. Для нейтралізації негативного впливу на екосистему туризму наголошено на необхідності вироблення єдиних стандартів підходу до політики громад у сфері надання послуг туристичної галузі, дотримання державних будівельних норм при будівництві туристичних об'єктів. Обговорено розвиток туристичної галузі у громаді, що базуватиметься на раціональному використанні природно-рекреаційних ресурсів з урахуванням її соціально-економічного, історично-культурного, кліматичного потенціалу і буде стимулювати економічну активність, розвиток малого й середнього бізнесу, сприятиме виникненню передумов для залучення внутрішніх та іноземних інвестицій, створенню робочих місць у різних секторах економіки та, як наслідок, зменшенню відтоку робочої сили за межі громади. Заплановано: створення колективних засобів розміщення на 150 людей; будівництво лаунж-зони; створення місцевого простору; утворення дестинації спортивного туризму; збільшення чисельності відвідувачів у дестинації 1000 осіб на рік тощо.

Шифр НБУВ: BA857393

1.Т.59. Сіверщина гетьманських часів: зб. архів. док. Т. 4. 1741 р. — кінець XVIII ст. / ред.: В. А. Брехуненко, Д. В. Бурім, О. О. Маврін, Г. К. Швидько; упоряд.: І. Тарасенко, Ю. Мишик; НАН України, Інститут української археології та джерелознавства імені М. С. Грушевського, Інститут історії України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — Київ — Чернівці, 2022. — 357 с. — укр.

Наведено джерела середини — другої половини XVIII ст., головним чином архівні й опубліковані в основному в журналі «Сіверянський літопис». Подано документи попередніх періодів, які було виявлено після видання 1 — 3 томів. Зазначені джерела висвітлюють тогочасні військово-політичні події, церковну та соціально-економічну історію, містять важливі факти, що стосуються багатьох населених пунктів сучасних Чернігівської та Сумської обл., а також етнічних українських земель у складі Росії: Стародубщини, частини Курщини.

Шифр НБУВ: B358579/4

Див. також: 1.Э.582

1.Т.60. Доба Другетів. Нотатки до політичної, соціокультурної та духовної історії Закарпаття Середньовіччя та раннього нового часу: колект. монографія / З. Борбель, Ж. Вавринь, М. Жиленко, С. Ленчіш, І. Міськов, І. Прохненко, О. Ферков, К.-Ш. Ферков; ред.: О. Ферков; ДВНЗ «Ужгородський національний університет». — Ужгород: Рік-У, 2021. — 204 с.: іл. — укр.

Вміщено результати досліджень вчених України, Угорщини та Словаччини щодо історії аристократичного роду Другетів, які були активними учасниками суспільно-політичного життя Угорщини, особливо її північно-східного регіону впродовж майже чотирьох століть. Висвітлено актуальні питання геральдики та сфрагістики, генеалогії сім'ї Другетів, їх участі у політичних процесах та релігійному житті доби Середньовіччя та раннього нового часу. Окремим розділом подано тексти важливих джерел, пов'язаних з історією Другетів.

Шифр НБУВ: BA857738

1.Т.61. Непевний контингент: депортації із Західної України 1944 — 1953 років, режимне повсякдення, повернення / Т. Вронська; Національний університет «Києво-Могилянська академія». — Київ: Дух і Літера, 2022. — 444 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено історію депортацій цивільного населення із Західної України 1944 — 1953 рр., започаткованих радянською владою як засіб боротьби з повстанським рухом. Зауважено, що це

розповідь про колосальну наругу над мешканцями західноукраїнських земель, про страшні випробування, які випали на долю вигнанців у місцях заслання. Подано реконструкцію деталей інституту сімейного заручництва, організації позасудових репресій, показано виконавців та жертв. Акцентовано, що це дослідження є науково-документальним доведенням патології сталінського режиму, який у намаганні досягти безмежної влади, упорити «непевний» регіон перетворив незбагненну ненависть та зневагу до людської особистості на складник державної ідеології.

Шифр НБУВ: BA857723

1.Т.62. Остап Терлецький у суспільно-політичному житті Галичини останньої третини XIX століття: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Т. Б. Романів; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2021. — 20 с. — укр.

На основі вивчення опублікованих та архівних матеріалів (в тому числі зарубіжних), періодичної преси, спогадів, вітязьної та зарубіжної історіографії висвітлено громадсько-політичну, видавничу, наукову та науково-публіцистичну і правничу діяльність Остапа Терлецького. Розглянуто процес формування світогляду О. Терлецького, який проходив у родинному середовищі, Станіславській гімназії, Львівському та Віденському університетах. Висвітлено його суспільно-політичну діяльність у молодіжних громадських організаціях Галичини, віденському товаристві «Січ», а також соціалістичних гуртках Відня і Львова. Показано діяльність О. Терлецького в Русько-Українській радикальній партії та вплив на нього М. Драгоманова, І. Франка, М. Павлика та ін. Висвітлено видавничу діяльність О. Терлецького та його зв'язки з наддніпрянцями. Проаналізовано наукові твори О. Терлецького теоретико-економічного змісту, соціальної проблематики, літературні та літературно-критичні праці. Окремо розглянуто публіцистику; здійснено аналіз його теоретико-правових творів та показано адвокатську діяльність.

Шифр НБУВ: PA452114

1.Т.63. Стратегія та ритуали конфлікту: шляхетський соціум Волині зламю XVI і XVII ст. Джерела та інтерпретації: [збірник] / ред.: Г. В. Боряк; упоряд.: Н. П. Старченко; НАН України, Інститут історії України, Інститут української археології та джерелознавства імені М. С. Грушевського. — Київ: Ін-т історії України НАНУ, 2020. — 614 с. — укр.

Вміщено підбірку актів із судових книг Волинського воеводства, присвячену конфліктним стосункам шляхти останньої третини XVI — перших двох десятиліть XVII ст. Зазначено, що пропонувані джерела демонструють, як, попри потенційну присутність насильства у повсякденні шляхти, вона виробила дієві механізми забезпечення порядку в межах самоврядних корпорацій. Це документи про важливість честі і доброї слави для шляхтича, про ритуали, які каналізували агресію, про стратегії переведення конфлікту на рівень вербального поєдинку між супротивниками (оголошення про помсту, виклики на поєдинок), де про помсту більше говорили, аніж до неї вдавалися. Вміщено також низку актів, пов'язаних із функціонуванням судочинства, яке було тісно вмонтовано в культуру ворожості шляхти та відображало тогочасну систему цінностей. Особливу увагу приділено матеріалам, які демонструють механізми примирення між ворогуючими сторонами, де важливу роль відігравали посередники, що будь-що-будь намагалися знайти прийнятний для всіх компроміс. Важливою частиною видання є розлога передмова, в якій детально розглянуто на особливостях постанови судового нарративу, що радше був конструктом, який відповідав інтересам різних соціальних акторів, аніж відображенням реальності. Окремлено методологію роботи із судовими джерелами та запропоновано власні дослідницькі стратегії, які застосовано до аналізу судових джерел.

Шифр НБУВ: BC69423

Археологія

1.Т.64. Археологія християнських некрополів літописного Пліснеська: [монографія] / А. Филіпчук; Комуніальний заклад Львівської обласної ради «Адміністрація історико-культурного заповідника «Давній Пліснеск». — Львів: Растр-7, 2020. — 134 с.: рис., фот. — укр.

В монографії на основі матеріалів археологічних досліджень вчених середини XX — початку XXI ст. (Івана Старчука, Володимира Гончарова, Михайла Кучери, Романа Багрія, Миколи Пелещишина, Романа Чайки, Михайла Филіпчука), а також польових робіт автора, розглянуто питання археології християнських некрополів літописного Пліснеська. Проаналізовано окремі аспекти закладання цвинтарів на Пліснеську в контексті одержавлення та християнізації Галичини.

Шифр НБУВ: BC69410

1.Т.65. Болград. Очаків. Рахів: [монографія] / ред.: Л. В. Томілович; Всеукраїнська Рада з охорони культурної спадщини України. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2020. —

275, [56] с.: кольор. іл., фот. — (Серія «Культурна спадщина історичних міст України»). — укр.

Досліджено культурну спадщину трьох історичних міст — Болград, Очаків, Рахів, яка включає вивчення їх історичної минувшини, об'єктів культурної спадщини усіх видів, а також таких складових традиційного середовища, як природна підоснова розвитку міста, розпланувальна структура, архітектурно-просторова композиція, архітектурно-художні особливості досліджуваних міст. Започатковано серію «Культурна спадщина історичних міст України», яку буде побудовано на дослідженнях, що проводяться ПОГ «Інститут культурної спадщини» ВРОКСУ із вивчення історичних населених міст з метою розроблення історико-архітектурних опорних планів з визначенням меж та режимів зон охорони пам'яток, історичних ареалів. Ця науково-проектна документація є необхідною і невід'ємною складовою Генеральних планів міст, що зумовлює актуальність цих досліджень. Рекомендовано історикам архітектури та урбаністики, культурологам, історикам, археологам, краєзнавцям, мистецтвознавцям, музейним працівникам, працівникам органів охорони культурної спадщини, учням і викладачам навчальних закладів.

Шифр НБУВ: СО38250

1.Т.66. Мисливці на мамонтів басейну Дніпра: навч. посіб. / П. С. Шидловський; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2020. — 139 с.: рис. — Бібліогр.: с. 131-138. — укр.

На основі використання археологічних матеріалів розглянуто господарсько-культурний тип мисливців на мамонтів, що побутовували на теренах басейну Дніпра в часи останнього зледеніння в епоху пізнього палеоліту. Описано природне оточення первісної людини, особливості господарства, матеріальної культури, суспільної організації. Придлено увагу проблемам реконструкції світоглядних уявлень мисливських колективів.

Шифр НБУВ: СО38148

1.Т.67. Могильник білозерської культури біля с. Широке: [монографія] / О. М. Лесков, Е. А. Кравченко, Т. Ю. Гошко; Комунальний заклад Львівської обласної ради «Історико-краєзнавчий музей», Громадська спілка «Західноукраїнська спілка музеїв». — Львів. — Винники: Історико-краєзнавчий музей: Майдан, 2019. — 204 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 200-202. — укр.

Увагу присвячено одній із найвідоміших пам'яток доби фінальної бронзи Нижнього Подніпров'я — Широківському могильнику. Зазначено, що попри те, що розкопки могильника було завершено більше ніж півстоліття тому — це перша повна публікація цієї пам'ятки. Наведено повний опис археологічних комплексів могильника, аналіз поховального інвентарю та ритуалу, окремий розділ присвячено аналізу широківського металу. Зроблено висновки щодо можливих шляхів потрапляння низки предметів, технологій чи сировини у Нижнє Подніпров'я. Вміщено додаток із детальним описом колекції речей із розкопок Широківського могильника.

Шифр НБУВ: ВС69503

Етнографія

Етнографія сучасних народів

1.Т.68. Етос українського народу: ціннісні доміанти культурного простору: [монографія] / Н. О. Мех; ред.: Г. А. Скрипник; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України. — Київ, 2022. — 186, [1] с. — Бібліогр.: с. 179-186. — укр.

Увагу зосереджено на проявах високої моралі та піднесеного духу українців у діахронії й синхронії. Заглибившись у скарби історії різних часових зрізів, розглянуто біблійні тексти в культурній пам'яті народу, осмислено поняття рідної мови як основи духовно-культурного зростання, акцентовано увагу на важливості знань про свій край і народ, про історичні події, знакові постаті, про етнос українців у творчості видатних митців, розглянуто давні зв'язки з європейським світом, наголошено на богочентризмі як домінанті середньовічної східнослов'янської культури, зроблено спробу осмислити вчення Григорія Палами як фундаменту православної культури тощо. Особливу увагу приділено поняттю свободи у сакральному вимірі в європейському культурному просторі, осмисленню свободи в концепції особистості Вселенського патріарха Варфоломія, суті етосу людини в богословських поглядах Х. Яннараса, розглянуто поняття часу як свободи любити в єпископа Калліста (Уера). Окремий підрозділ присвячено Православній церкві України та її шляху до свободи.

Шифр НБУВ: ВА857100

1.Т.69. Історіографія дослідження української національної ідентичності в кінці ХХ — на початку ХХІ століття: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.05 / О. В. Дедуш; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського, НАН України. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Уперше у вітчизняній науці проведено комплексне історіографічне дослідження вивчення української національної ідентичності в кінці ХХ — на початку ХХІ ст. Здійснено стислий екскурс в історію студій поняття «ідентичність», вперше описаного представниками психоаналізу З. Фройдом, К. Г. Юнгом, Е. Фроммом. Згодом у роботах соціолога Е. Еріксона було сформовано базу для подальших досліджень теорію «криз ідентичності». Завдяки накопиченню знань про процес формування нації соціологами, політологами та етнологами було теоретично окреслено явище «національна ідентичність». Осмислено основні світові класичні та модерні теорії, напрями розуміння процесів ідентифікації націй як сучасних громадянсько-політичних спільнот. Вдосконалено періодизацію вивчення проблеми з її обґрунтуванням у контексті розвитку вітчизняного історіографічного процесу, новітніх теоретичних підходів і методології. Всебічно проаналізовано основні етапи, напрями та особливості вивчення теми. Виділено два історіографічні періоди наукової розробки теми: ранній (середина ХІХ ст. — кінець 1980-х рр.) та сучасний (1990 р. — наші дні). Представники раннього етапу хоча й не оперували сучасною термінологією, однак у своїх наукових роботах чітко окреслювали суть, функції та структуру явища. Серед таких дослідників можна виділити М. Костомарова, В. Антоновича, М. Міхновського, В. Вернадського, Д. Донцова та ін. Ці студії успішно продовжили українські вчені, які перебували в еміграції у країнах Західної Європи та Північної Америки (О. Кульчицький, О.-І. Бочковський, В. Старосольський, Б. Цимбалістий, В. Янів та ін.). У межах сучасного періоду умовно виокремлено чотири етапи (1990 — 1996 рр., 1997 — 2004 рр., 2004 — 2014 рр., 2014 р. — наші дні), кожен з яких значною мірою залежав від суспільно-політичних обставин у державі, що детермінували зміни підходів до розуміння, виділення окремих аспектів національної ідентичності у вітчизняній науці. Дослідження проблем української ідентичності еволюціонували від мінімального вдосконалення вже наявних вчень, (наприклад, Е. Сміта, Ю. Хабермаса, Б. Андерсона) до вироблення авторських унікальних концепцій. Під умовною назвою ці «гібридні» концепції краще апробуються в сучасних українських реаліях. Також приділено увагу структурі української національної ідентичності та пріоритетності її складових, оскільки ця тема займає одне з чільних місць в історіографії проблеми. Проблема функціонального потенціалу поняття української ідентичності у візіях вітчизняних вчених також залишається дискусійною і досі. Серед дослідників розвитку української нації та її ідентичності виокремлено кілька груп науковців, які по-різному маркують початок появи національних ідентитетів в українців. Загалом виділено 4 основних підходів у цій періодизації: «руський» (ХІІІ — ХV ст.), «домодерної нації» (з кінця ХVІ — до середини ХVІІ ст.), «модерної нації» (з початку ХХ ст.), сучасний (від 1991 р. — донині). Важливими з точки зору наочного побутування ідентифікаційних практик є вітчизняні наукові доробки, які стосуються виявів української національної ідентичності. Розглянуто дослідницькі позиції з цього питання в архітектурі (Б. Черкес, Я. Юрик, Р. Гнідець), монументальному мистецтві (І. Коваль, В. Підшивалкіна, О. Яремчук), фінансово-економічній сфері (Т. Шемет, С. Франклін, Е. Віддіс), одязі (Л. Пономар, В. Косів), літературі (Л. Василік, Т. Урись, Д. Семенова) тощо.

Шифр НБУВ: РА452486

1.Т.70. Українська етнологія у європейському контексті (друга половина ХІХ ст. — 20-ті рр. ХХ ст.): монографія / К. І. Левчук, Н. В. Чернишук; Вінницький національний аграрний університет. — 2-ге вид., перероб. та допов. — Вінниця: Твори, 2022. — 283 с. — Бібліогр.: с. 225-255. — укр.

Досліджено взаємозв'язки етнологічних наукових центрів українських земель, які упродовж досліджуваного періоду входили до складу Російської імперії та СРСР, із європейським науковим середовищем. Праці українських етнологів, а також методологічні принципи, на які вони спиралися, розглянуто у контексті розвитку світової етнологічної думки. Відповідно до застосованих теоретико-методологічних підходів та особливостей опрацювання етнографічних джерел, виділено наукові школи в українській етнології другої половини ХІХ ст. — 20-х рр. ХХ ст. Висвітлено діяльність харківської школи етнографічно-фольклористичних досліджень, київської школи етнології, історію розвитку української школи етномистецтвознавства. Розглянуто діяльність Михайла Грушевського як засновника етнологічної школи генетичної соціології.

Шифр НБУВ: ВА857697

Економіка. Економічні науки

(реферати 1.У.71 — 1.У.278)

1.У.71. Вступ до фаху «Економіка»: навч. посіб. / В. В. Козик, О. Л. Мищисин; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2022. — 175 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 173-174. — укр.

Розкрито суть спеціальності «Економіка», наведено основні напрямки професійної діяльності економістів і вказано основні сфери їх можливого працевлаштування. Розглянуто проблеми розвитку вітчизняної вищої освіти на шляху імплементації її у європейський простір вищої освіти, структуру закладу вищої освіти та організування навчального процесу. Наведено методи підготовки конкурентоспроможного на ринку праці фахівця та вимоги до осіб, що навчаються.

Шифр НБУВ: ВС69412

1.У.72. Правові та теоретичні проблеми визначення Інтернет-банкінгу в Україні / Т. А. Латковська, А. В. Марущак, У. О. Олексій // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 27-34. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження Інтернет-банкінгу (І-Б) із позицій нормативно-правового регулювання та науково-теоретичного осмислення. Обґрунтовано зростаючу роль інноваційних технологій у сфері банківського обслуговування. Зазначено, що система способів надання банківських послуг характеризується динамічністю та має важливе значення як для усієї банківської системи в цілому, так і для окремого банку. Розглянуто різні наукові підходи до визначення терміна «І-Б». Запропоновано розглядати І-Б як форму банківської діяльності та форму дистанційного обслуговування клієнтів банку. За першого підходу І-Б — це форма банківської діяльності, при здійсненні якої банківські операції проводяться за допомогою обміну електронними сигналами, а не шляхом обміну готівкою, чеків або інших видів документів. Другий підхід передбачає трактування І-Б як системи дистанційного обслуговування клієнтів банку, що використовуються ними і банками для здійснення банківських операцій і надання банківських послуг виключно за допомогою мережі «Інтернет». Досліджено регулювання І-Б нормативно-правовими актами та підкреслено його вкрай низький рівень. Аргументовано доцільність установлення чітких меж використання І-Б і чітко окресленого кола банківських послуг, що може і, навпаки, не може надаватись через Інтернет. Акцентовано увагу на таких системах дистанційного обслуговування клієнтів банку: «телефонний банкінг», «клієнт — банк», «клієнт — Інтернет — банк» і «миттєва безконтактна оплата». Охарактеризовано кожну зі згаданих систем. Обґрунтовано суттєву різницю між телефонним банкінгом і мобільним банкінгом. У першому варіанті особа за допомогою телефону одержує послугу через дзвінок у службу підтримки банку, і в такому разі наявність доступу до Інтернету в даний момент не важлива. А користування мобільним банкінгом для здійснення будь-яких операцій вимагає підключення до Інтернету і можливості використати мобільний додаток, установлений на телефоні, або зайти на відповідний сайт за допомогою персонального комп'ютера.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.73. Професійна підготовка майбутніх економістів банківської справи для підприємницької діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ю. В. Кліпа; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 24, [1] с.: рис. — укр.

Встановлено необхідність професійного формування майбутніх фахівців у сфері загальної та прикладної економіки в умовах глобалізації. Розроблено структурно-логічну схему соціально-економічного замовлення на підготовку майбутніх економістів банківської справи для підприємницької діяльності (за сферами працевлаштування). Встановлено специфіку професійної підготовки таких майбутніх економістів, як складний науково-методологічний комплекс організації освітньо-наукового процесу, зумовлений семантикою: цільового призначення закладів вищої освіти у типах організації, видах спрямування та на рівнях організаційно-управлінської взаємодії з партнерами (внутрішніми та зовнішніми), особливостей задоволення соціально-економічного попиту суспільства та галузей за економічними видами діяльності у банківському обслуговуванні підприємств в різних функціональних та структурно-організаційних категоріях. Здійснено системний аналіз підходів та принципів організації професійної підготовки майбутніх економістів банківської справи з компетентностями для підприємницької діяльності. Розроблено методику організації освітньо-наукового процесу їх професійної підготовки та науково обґрунтовано у триаді трактування, як систему синхронізованих методів: організації процесу підготовки —

організаційно-розпорядчі, адміністративні, за видами діяльності — пізнавально-діяльнісні, наукові методи аналізу, засобів, форм — за дидактичною метою, за місцем провадження, за комплектацією здобувачів освіти. Розроблено модель організації освітньо-наукового процесу професійної підготовки зазначених економістів.

Шифр НБУВ: РА445395

1.У.74. Середовище наукових знань: стратегія цифрової трансформації / М. І. Сенченко, Л. Й. Костенко, В. О. Копанева; ред.: М. І. Сенченко; «Книжкова палата України імені Івана Федорова», державна наукова установа. — Київ: Ліра-К, 2022. — 75 с.: рис. — Бібліогр.: с. 72-75. — укр.

Розглянуто цифрові науково-інформаційні ресурси України, що мають загальнодержавне значення. Обґрунтовано доцільність обрання концептуальних засад конвергентних технологій як методологічний базис розвитку цифрового середовища наукових знань. Проаналізовано світові тенденції поширення відкритого доступу до інформації. Відзначено ключову роль у формуванні цифрового середовища наукових знань принципів інтероперабельності інформаційних систем і когнітивізації наукових комунікацій. Висвітлено становлення цифрової науки та її системно-інтеграційну взаємодію з інформаційною сферою. Визначено триаду суспільних функцій наукометрії, їх роль у моніторингу розвитку науки.

Шифр НБУВ: ВА856921

1.У.75. Системний аналіз і моделювання процесів управління: монографія / В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, В. Цибакова, Л. Ю. Богачкова, И. В. Буртняк, Л. С. Гурьянова, А. Б. Каминский, Р. Н. Лепа, М. В. Мальчик, Н. В. Осадчая, Н. Р. Подуэктова, В. М. Порожня, С. В. Устенко, А. И. Богомолов, В. С. Гвоздицкий, О. А. Денисова, С. В. Дзюба, Н. А. Дубровина, А. Г. Зима, Г. П. Малицька, В. П. Нежежин, М. В. Негрей, О. В. Панасенко, О. Ю. Полякова, С. В. Прокопович, О. А. Рудаченко, И. И. Сташкевич, Т. Н. Трунова, Н. Ю. Усачева, С. Филипп, Л. А. Чаговец, Н. Л. Чернова, Р. Н. Япенко, А. А. Усачев, И. А. Оплачко, Т. В. Остапок, В. А. Пенев, Л. О. Погосян, В. А. Полянский, Д. В. Бутило, В. И. Заржецкий, А. А. Онищенко, Е. Р. Шарма; ред.: В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, Л. С. Гурьянова. — Братислава: ВШЭМ-ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2020. — 287 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретичні та методологічні положення системного аналізу та моделювання соціально-економічних систем на підставі використання сучасних методів та інструментальних засобів, системного підходу при моделюванні макро- та мікроекономічних процесів глобальної економіки, прикладних моделей аналізу складних систем. Визначено роль системного аналізу та моделювання процесу керування для підвищення обґрунтованості управлінських рішень на всіх рівнях удосконалення інформаційних технологій вирішення економічних завдань та окреслено ефективну їх експансію в нові економічні програми. Висвітлено дослідження двобар'єрних опціонів Орнштейна — Уленбека з багатofакторною волатильністю. Проведено оцінювання та аналіз рівня життя населення України та країн Європейського Союзу. Охарактеризовано прийняття рішень у процесі управління мінімізацією опору персоналу організаційним змінам на підприємстві з використанням елементів стадної поведінки та рефлексивного підходу. Запропоновано моделювання рефлексивних впливів у систему антикризового управління діяльністю промислових підприємств. Зазначено, що в системі антикризового управління важливими є рішення кожного зі стейкхолдерів.

Шифр НБУВ: СО38277

Див. також: 1.У.86, 1.У.105, 1.У.273, 1.Х.359, 1.Ч.466-1.Ч.467

Загальні основи економічного розвитку та формування ринку

Економічні закони та категорії

1.У.76. Економічне оцінювання та державне планування трансформацій власності: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. І. Познякова; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 27 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено суть поняття власності, трансформації власності та її значення для національної економіки. Розроблено модель

оцінювання трансформацій власності, яка враховує зміни як у володінні, так і користуванні та розпорядженні власністю. Визначено таке поняття, як «цикл трансформацій власності». Вдосконалено систему оцінювання трансформацій власності за допомогою Єдиного реєстру власності, що передбачає збір даних щодо майнових трансформацій на основі матричного підходу. Систему індикаторів планування трансформацій власності доповнено запропонованим Індексом фондового ринку УРА, що може використовуватися для оцінювання доцільності відчуження державного майна, контролю за його управлінням і базується на визначенні динаміки вартості державних корпоративних прав.

Шифр НБУВ: РА451107

1.У.77. Європейський зелений курс в Україні: можливості та наслідки для промисловості / О. М. Кушніренко, Н. Г. Гахович // Укр. соціум. — 2021. — № 4. — С. 46-63. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — визначення зобов'язань України в межах Європейського зеленого курсу (ЄЗК), ідентифікація можливостей і наслідків для розвитку української промисловості й обґрунтування пропозицій щодо адаптації українських виробників до вимог ЄЗК. Показано, що ЄЗК посідає головне місце в європейському порядку денному і є сучасним викликом, що може змінити економіку й моделі споживання не тільки в Європейському Союзі, але й в усьому світі. Це може мати глибокі геополітичні наслідки. Обґрунтовано, що для України, яка має стійкі економічні, соціальні та політичні зв'язки з ЄС та створює нові ланцюги доданої вартості з європейськими виробниками, імплементація ЄЗК відкриває нові можливості для «зелених» трансформацій української промисловості. Виявлено, що виконання вимог ЄЗК матиме негативні наслідки для української промисловості, які пов'язані з технологічною відсталістю та фінансовою незахищеністю промислових агентів. Показано, що виконання міжнародних зобов'язань України в межах ЄЗК та інших міжнародних угод може ускладнити доступ українських товарів на ринок ЄС через зростання торгових бар'єрів, пов'язаних з більш суворими вимогами до їх екологічності. Виявлено, що сьогодні рівень кліматичної нейтральності та екологічного навантаження на довкілля в Україні не відповідає європейським нормам, що посилює важливість адаптації української промисловості до вимог ЄЗК. Для прискорення такої адаптації запропоновано нормативно-правові й інституційні зміни, рекомендовано запровадити економічні стимули для економії енергетичних і первинних матеріальних ресурсів, сучасні методи управління відходами для мінімізації обсягів відходів і перетворення їх у ресурси, поширення екологічних інновацій та екологічно безпечних ресурсоефективних технологій для розвитку «зеленого» бізнесу.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.У.78. Інвестиції у людський капітал — інноваційний ресурс економіки / А. Ляна // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 5. — С. 47-60. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Розглянуто взаємозв'язок між інвестиціями, людським капіталом та інноваціями. Визначено вплив інвестицій в освіту на розвиток пріоритетних галузей економічної діяльності у сфері управління людським капіталом. Проаналізовано динаміку показників інноваційного розвитку людського капіталу за 2011 — 2020 рр. Надано пропозиції щодо формування ефективної системи управління людським капіталом державного та приватного секторів.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.79. Розроблення проекту інформаційної системи мінімізації ризиків управління людськими ресурсами / О. Верес, Х. Микіч, О. Іщенко // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2020. — Вип. 8. — С. 27-44. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження джерел виникнення ризиків формування та управління людськими ресурсами компанії та розроблення проекту інформаційної системи (ІС) мінімізації ризиків (МР) звільнення працівників. Описано наявні підходи до стимулювання працівників і наявні програмні рішення щодо ведення обліку людського капіталу. Проаналізовано найвідоміші сучасні ІС із моніторингу та управління співробітниками. Для вирішення наявної проблемної ситуації, а саме, розроблення проекту ІС МР звільнення працівників, побудовано дерево цілей. Розглянуто альтернативні засоби для реалізації проекту ІС із врахуванням особливостей області застосування. Надано ієрархію генеральної мети оптимального вибору засобу реалізації ІС МР звільнення працівників. Використовуючи метод аналітичної ієрархії (МАІ), розраховано пріоритети альтернатив відносно фокуса. Найдоцільнішим варіантом реалізації проекту ІС МР звільнення працівників є застосування платформи WordPress. Для реалізації проекту розроблено комплекс UML діаграм. Надано структуру проекту у вигляді WBS і діаграму Ганта, яка детально зображає графік реалізації проекту ІС. Щоб відстежувати всі можливі відхилення виконання проекту, розраховано критичний шлях виконання проекту. Прототип ІС МР звільнення працівників працює на вебсервері Apache з використанням MySQL як бази даних. Дизайн розроблено на основі набору інструментів для створення сайтів і вебдодатків WordPress. Про-

ект ІС реалізує політику виявлення та керування ризиками, пов'язаними з відтоком цінних працівників, описує та надає змогу регулювати процедуру виявлення та ведення обліку працівників, що є одноосібними носіями проектних знань. Також визначається послідовність подальших кроків, які унеможливають настання ризиків пов'язаних із відтоком кадрів, ускладнюють та/або сповільнюють цей процес. Застосовувати ІС запропоновано в галузі розробки програмного забезпечення, проектування баз даних і підтримки наявних ІС.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ

1.У.80. Створення інформаційно-моделюючої системи аналізу процесів ціноутворення на ринку електричної енергії / К. Б. Остапченко, О. І. Лісовиченко, В. А. Євдокімов, З. Х. Борукаєв // Електрон. моделювання. — 2021. — 43, № 4. — С. 51-68. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто необхідність створення інтегрованої інформаційної системи аналізу процесів функціонування суб'єктів конкурентного ринку електричної енергії в нових умовах складних взаємовідносин та потенційних ризиків після впровадження в Україні лібералізованої моделі ринку. Визначено особливості функціонування такого ринку, які вимагають нових комп'ютерних засобів моделювання, що забезпечують учасникам ринку можливість формувати та акцептувати стратегії власної поведінки на різних сегментах конкурентного ринку. Проаналізовано існуючі рішення та дослідження в області створення сучасних програмних засобів моделювання, прогнозування та оптимізації функціонування енергетичних ринків у світі. Визначено напрямки розвитку таких засобів та запропоновано структурно-функціональний склад системи організаційного управління, яка подається функціональними складовими процесу підготовки та прийняття рішень стосовно стратегії власної поведінки учасника ринку на його сегментах. Наведено інтерфейси основних модулів інформаційно-моделюючої системи аналізу процесів функціонування конкурентного ринку, яка стає складовою інтегрованої системи організаційного управління ринком електричної енергії.

Шифр НБУВ: Ж14163

1.У.81. Фінансове моделювання: теоретико-ймовірнісні підходи / О. Шегініна, О. Смирнова, В. Котляр // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 5. — С. 127-138. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Досліджено теоретико-ймовірнісні поняття щодо соціально-економічних процесів в умовах невизначеності та неповторюваності. Запропоновано інтерпретацію, висновки, прийняття управлінських рішень відносно результатів аналізу таких процесів на основі фінансового моделювання — із залученням характеристик спеціалізованих фінансових ринків опціонів та бінарних опціонів. Проаналізовано окремі кейси за даними таких ринків з обчисленням показників ймовірності та ризику.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.82. Форсайт в Україні: проблеми організації в контексті світової практики / Л. І. Кузнецова, О. Г. Білоцерковець // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 1. — С. 127-144. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Представлено результати вивчення світового та європейського досвіду проведення форсайт-досліджень. Увагу акцентовано на організації форсайт-досліджень та інституційному супроводі форсайту у країнах ЄС. Обґрунтовано необхідність розширення практики проведення форсайт-досліджень в Україні в умовах тих змін характеру розвитку світової економіки, що відбуваються під впливом пандемії COVID-19 та на межі зміни чергових довгих циклів Кондрат'єва. Сучасні тренди розвитку світової економіки полегшують вихід на зовнішні ринки, проте водночас формують і певні ризики для національних економік. Посилення конкуренції між національними та закордонними виробниками для багатьох країн означає банкрутство вітчизняних підприємств, насамперед, середньо- та високотехнологічних, які не здатні витримати конкуренцію з могутнішими корпораціями, ціни внутрішнього ринку практично на всі товари дедалі більше залежать від цін на інших ринках, що може формувати дисбаланс між вартістю та ціною робочої сили і руйнувати ринок праці, збільшуються масштаби міграції працездатного населення, перш за все осіб з високим рівнем людського капіталу, що скорочує можливості країни у сферах освіти, науки і виробництва і навіть мультиплікативним чином впливає на темпи зростання економіки. У цих умовах надзвичайно важливим стає визначення орієнтирів майбутнього розвитку економіки та соціуму, що актуалізує весь спектр форсайт-досліджень. Для України, де форсайт-дослідження мають обмежений характер, досвід тих країн, де форсайт став невід'ємною складовою стратегічного планування, є життєво необхідним. Саме на основі дослідження цього досвіду і визначено базові організаційні заходи форсайт-досліджень, основні аспекти інституалізації форсайту та ті проблеми, що гальмують розвиток форсайту в Україні.

Шифр НБУВ: Ж23373

1.У.83. Clustering of banks according to their business models / N. Shulha, V. Omelenchuk // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 6. — С. 122-132. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

The business models of banks were identified according to previously formed parameters. The authors distinguished business models of Ukrainian banks such as retail, universal, corporate, corporate with retail financing. The paper studies ranking method to analyze and compare banks business models in terms of financial and risk indicators.

Шифр НБУВ: Ж16143
Див. також: 1.У.87

Мікроекономіка

Менеджмент. Маркетинг

1.У.84. Корпоративне управління та соціальна відповідальність: навч. посіб. **Ч. 1. Корпоративне управління** / К. В. Мазур, Ж. В. Гарбар, Т. Г. Мостенська; Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2019. — 199 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 185-199. — укр.

Викладено основні аспекти корпоративного управління. Розглянуто суть, механізми, міжнародні стандарти, зовнішнє середовище корпоративного управління. Висвітлено особливості розкриття інформації про діяльність корпоративного підприємства. Розкрито особливості цінних паперів, ризики створення та функціонування корпоративних структур. Показано тенденції розвитку основних інструментів корпоративного управління в умовах українського ринку на сучасному етапі й ефективність їх застосування.

Шифр НБУВ: В358943/1

1.У.85. Макрофінансове бюджетування: навч. посіб. / І. С. Скоропад, О. М. Чубка, О. С. Червінська; «Львівська політехніка», національний університет. — Львів: Новий Світ. — 2000, 2022. — 153 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 141-144. — укр.

Закцентовано увагу на таких питаннях, як поняття і необхідність макрофінансового бюджетування, розкрито його складові та критерії економічної ефективності. Розглянуто особливості соціальної результативності витраток бюджетів та стратегічне планування як ключовий компонент макрофінансового бюджетування. Викладено основні засади стратегічного планування, механізми забезпечення координації стратегічних документів і бюджету розвитку на основі програмно-цільового методу в бюджетному процесі. Визначено джерела фінансування стратегічних документів, проаналізовано значення стратегічного прогнозування. Окреслено середньострокове бюджетування та бюджетну програму як інструмент бюджетування, оцінено результативні показники у бюджетуванні. Описано моніторинг, оцінку та аспекти забезпечення прозорості бюджетування.

Шифр НБУВ: ВА857105

1.У.86. Теоретичні засади підготовки фахівців із маркетингу у Великобританії: [монографія] / Г. В. Товканець, Т. М. Кравченко; Мукачівський державний університет. — Мукачів: Ред.-вид. центр МДУ, 2022. — 179 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 149-179. — укр.

Розглянуто нормативно-правові засади вдосконалення професійної підготовки фахівців з маркетингу наприкінці ХХ — ХХІ ст. Досліджено проблеми професійної підготовки фахівців з маркетингу у Великобританії. Вивчено нормативно-правові засади вдосконалення професійної підготовки фахівців з маркетингу в європейському освітньому просторі. Обґрунтовано особливості підготовки з маркетингу у формальній і неформальній освіті. Визначено перспективи використання конструктивних ідей британського досвіду підготовки фахівців з маркетингу в українському освітньому просторі.

Шифр НБУВ: ВА857918

1.У.87. Digital-marketing as an innovation control element / V. Bondarenko // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 78-83. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Наведено результати дослідження суті та підходів до тлумачення поняття «цифровий маркетинг», розкрито основні інструменти й методи цього явища. Установлено ефективність впливу впровадження цифрового маркетингу на сучасний бізнес. Визначено поняття, можливості й переваги цифрового маркетингу, проведено аналіз стану ринку цифрового маркетингу в Україні та його сучасних тенденцій. Висвітлено сучасні інструменти управління та розглянуто питання підтримки маркетингових рішень на різних рівнях управління за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій і систем. Вказано основні переваги цифрового маркетингу й досліджено важливі відмінності від традиційних засобів комунікації. Визначено головні проблеми на шляху до ефективного використання цифрового маркетингу з метою охоплення цільової аудиторії та збільшення продажів.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.88. Methods to overcome the limits of management theory / A. A. Abasova, K. M. Mamedova, L. A. Alekperova // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 73-77. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Науково-технічний прогрес і швидкий розвиток інформаційних технологій не можуть не позначитися на принципах ведення бізнесу. Соціально-економічна ситуація, що змінилася, зумовила появу нових та загострення наявних викликів і проблем в управлінні. Кризові умови вимагають відповідних програм змін, які охоплюють усі сфери роботи підприємства. При цьому труднощі реалізації змін на підприємствах визначаються навіть не кількістю дій і витрат на досягнення мети, а тим, наскільки необхідно змінитися кожному керівникові й кожній людині в організації. Успіх будь-якого підприємства полягає в першу чергу в добре підібраній команді фахівців. Компанії все більше стають залежними від людей, які в них працюють. З різким збільшенням швидкості науково-технічного прогресу і в процесі реалізації стратегії з переходу до цифрової економіки зростає потреба у правильному й сучасному підході до управління людським потенціалом. Злагоджена робота колективу кожної компанії на мікрорівні допомагає всій компанії виходити на якісно новий рівень і досягати поставлених цілей з урахуванням існуючих викликів. Показано процес формування кордонів мислення керівника та вплив їх на прийняття рішень. Обґрунтовано актуальність зміни управлінських стереотипів для відповідності новим економічним викликам. Запропоновано алгоритм аналізу й удосконалення особистої роботи менеджера. Розглянуто основні шаблони мислення, причини їх виникнення та способи подолання. Проведений аналіз робіт із цієї тематики надає змогу розглянути існуючі проблеми управління людськими ресурсами та розробити найбільш оптимальну методіку для розв'язання завдань у сфері створення та оптимізації стратегії управління людським капіталом.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.89. Self-management as the main competence of the modern manager / A. Chaikina // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 91-96. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

Проаналізовано існуючі концептуальні підходи до визначення поняття «самоменеджмент». Виявлено, що кожний підхід базується на окремих методах і принципах менеджменту, має свої переваги та недоліки. Запропоновано авторський підхід до розуміння самоменеджменту, що надало змогу виявити найбільш актуальні методи та техніки, які варто застосовувати менеджерам під час їх роботи в умовах, коли від них вимагають креативних ідей, упровадження інновацій, адаптації до карантину, формування нових звичок власної роботи й колективу. При цьому менеджери витрачають величезну кількість власного часу на засвоєння нових знань, формування нової стратегії, що впливає на їх моральне та фізичне здоров'я. Через стрес і напруження якість роботи менеджера страждає, що впливає не тільки на роботу його колективу, але й загалом на особисте життя. Доведено, що ефективне управління власними ресурсами, а також оточуючим середовищем має відбуватися через самопізнання, саморегуляцію та саморегуляцію. Визначено, що самопізнання забезпечує менеджеру можливість вдосконалюватися, виявляти потенційні можливості, щоб досягти найвищого рівня професійного та особистісного розвитку. Запропоновано методи саморозвитку для менеджерів, які хочуть досягнути стрімкого кар'єрного зростання, мати повагу серед інших, реалізувати власні плани та досягнути поставлених цілей. Доведено важливість саморегуляції для сучасного менеджера, а також визначено методи саморегуляції, котрі варто застосовувати з метою усунення стресових станів, зменшення ступеня емоційної напруги, підсилення мобілізації ресурсів, зниження можливості появи апатичних настроїв.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 1.У.103, 1.У.135, 1.Щ.570

Підприємство, домашнє господарство — головні суб'єкти мікроекономіки

1.У.90. Дуальна освіта у модернізації партнерства з роботодавцями / І. Миколайчук, В. Хмурова // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 5. — С. 139-154. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Розглянуто поняття «дуальна освіта», її значення та структуру, запропоновано алгоритм її впровадження у вітчизняній практиці. Доведено, що успіх підприємств різних галузей та їх конкурентоспроможність безпосередньо залежать від рівня освіти та компетентності керівників. Обґрунтовано потребу у навчанні студентів освітньої програми «Промисловий менеджмент» за дуальною формою освіти. Наведено характеристику переваг та недоліків дуальної освіти в Україні, правових та соціально-економічних передумов її впровадження.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.91. Міжнародний стратегічний менеджмент: [підручник] / А. В. Колодійчук, О. С. Молнар, А. М. Домише-Медяник, В. Ю. Смочко, Н. І. Ценклер; Державний торговельно-економічний університет. — Львів: АТБ, 2022. — 184 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 178-181. — укр.

Значну увагу приділено питанням митного обслуговування міжнародних перевезень. Визначено вплив техніко-експлуатаційних показників на розмір заробітної плати водія автомашини.

Здійснено розрахунок впливу техніко-експлуатаційних показників на собівартість перевезень. Визначено вплив техніко-експлуатаційних показників на зростання продуктивності праці. Проведено розрахунок коефіцієнтів технічної готовності та випуску на лінію вантажних автомобілів автопарку за даними таблиця обліку стану рухомого складу. Запропоновано математичні методи оперативного планування роботи автотранспортного підприємства. В межах дослідження міжнародних стратегій економічного розвитку розроблено стратегію виходу типової міжнародної компанії на міжнародний ринок, проаналізовано її внутрішню та зовнішню середовище, ризики господарської діяльності та фінансові результати. Проаналізовано кадровий потенціал компанії, продуктивність праці, охарактеризовано стратегії управління персоналом компанії. Розглянуто системи оцінки персоналу та її види. Запропоновано модель комплексної оцінки персоналу міжнародної компанії.

Шифр НБУВ: ВА857119

Макроекономіка

1.У.92. Соціальний капітал: еволюція концепції / А. Курносенко, Г. Ситник // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 5. — С. 34-46. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

На основі історичної ретроспекції розвитку теорії соціального капіталу ідентифіковано етапи її еволюції, передумови та підходи до формування. Визначено основні сутнісні характеристики досліджуваного поняття, сформульовано його авторське бачення, представлено структуру концепту «соціального капіталу».

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.93. Стратегії економічного розвитку: маркетинговий і фінансовий інструментарій: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / К. Ю. Ягельська, Я. О. Ляшок, А. С. Марина; Донецький національний технічний університет. — Покровськ: ДВНЗ «ДонНТУ», 2022. — 167 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 157-165. — укр.

Подано базові поняття формування стратегій економічного розвитку. Розглянуто концептуальні основи економічного розвитку, його генезу та типологію. Розкрито зміст стратегій економічних систем різних рівнів господарювання. Визначено середовище формування стратегій економічного розвитку, наведено їх види та фактори формування. Розкрито особливості формування стратегій економічного розвитку мікро-, мезо-, макро- та глобального рівнів. Особливу увагу приділено маркетинговим і фінансовим стратегіям та інструментам в управлінні розвитком.

Шифр НБУВ: ВА857351

Економічна історія

1.У.94. Східна торгівля Львова в середині XVI — першій половині XVII ст.: зб. док. / упоряд.: В. Кривонос; наук. ред.: Р. Шуст; ред.: Н. Царьова, М. Чорний; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. — 569 с.: іл. — укр.

Представлено документи щодо торгівлі Львова із містами Близького Сходу, які входили до складу Османської імперії. Зазначено, що до наукового обігу вводиться чимало невідомих і маловживаних джерельних матеріалів. Рекомендовано для викладачів, науковців, студентів.

Шифр НБУВ: ВС69380

1.У.95. XV міжнародна наукова конференція «Історія торгівлі, податків та мита» 21 — 22 жовтня 2021 р., Дніпро: тези доп. / ред.: О. О. Дячко, В. В. Шевченко; НАН України, Академія соціальних наук України, Інститут історії України, Університет митної справи та фінансів, Всесвітня Митна Організація. — Київ, 2021. — 104 с. — укр.

Розглянуто питання торгівлі як фактора взаємодії Римської імперії та варварського світу в пізноантичну добу (III — V ст.). Охарактеризовано принципи формування податків у Київській Русі. Наведено систему податків та зборів німецьких міст періоду Високого Середньовіччя. Визначено подимний податок у середньовічній Європі (на прикладі герцогства Бретань). Висвітлено питання інституціоналізації зовнішньої торгівлі та дипломатії Нідерландів (XVI — XVII ст.): політичний та історико-регіональний дискурси. Висвітлено питання торгівлі кириличними богослужбовими книгами між Почаївською Успенською Лаврою й Римо-католицькою єпархією м. Егер (Північна Угорщина) у XVIII ст. Зазначено питання митної політики уряду Російської імперії у зовнішній торгівлі українських земель із Францією наприкінці XVIII ст. Наведено економічні важелі впливу в американській дипломатії (кінець XVIII — середина XX ст.). Розглянуто фінансові справи Ніжинського окружного суду другої половини XIX — початку XX ст. Визначено питання шинкарської справи на селі в Україні (друга половина XIX — початок XX ст.). Розглянуто торгівлю парфюмерно-косметичними засо-

бами в Україні наприкінці XIX — на початку XX ст.: торгові будинки, асортимент, ринки збуту.

Шифр НБУВ: ВА857197

Економічна географія

1.У.96. Регіональна економічна і соціальна географія світу (Латинська Америка та Карибські країни, Африка, Азія, Океанія): навч. посіб. / М. М. Книш, О. І. Мамчур, І. В. Банда; ред.: О. І. Шаблій; Львівський національний університет імені Івана Франка. — 2-ге вид., випр. і допов. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. — 371, [2] с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 26-34. — укр.

«Регіональна економічна і соціальна географія світу» є важливою складовою в системі фундаментальних навчальних дисциплін у вищій школі України для підготовки фахівців зі спеціальності «Географія». Допомогає сформувати у студентів систему знань про суть і структуру актуальних регіональних проблем, причини виникнення, гостроту їх прояву у різних макрорегіонах, наслідки та шляхи їх вирішення; ознайомити із методикою регіональних економіко- та соціально-географічних досліджень; навчити студентів орієнтуватися у динамічних процесах, які відбуваються у макрорегіонах світу та вміти визначати в них місце України. Навчально-методичний посібник забезпечує цілісність навчального процесу із курсу «Регіональна економічна і соціальна географія світу». Змістова частина охоплює тематику з вивчення макрорегіонів Латинської Америки та Карибських країн, Африки, Азії (окрім країн Центральної Азії та Росії) та Океанії. Посібник налічує три розділи — організаційно-методичний, власне навчально-методичний та інформаційно-аналітичний. Організаційно-методичний розділ містить структуру навчальної дисципліни; критерії оцінювання результатів роботи студентів з цієї дисципліни; програму навчальної дисципліни; рекомендовану літературу (базову та допоміжну) та інтернет-ресурси. У навчальній програмі порушено енциклопедичні традиції і запропоновано проблемний та міждисциплінарний підходи. Фактичний матеріал кожного розділу висвітлено через низку актуальних проблем, які розкривають його особливості. Важливе значення має постановка цих проблем, розкриття їх структури та індикаторів, міждисциплінарний підхід. Навчально-методичний розділ складається з двох змістовних модулів та індивідуального науково-дослідного завдання. Кожен змістовний модуль містить завдання для аудиторної та самостійної роботи та тести для контролю знань.

Шифр НБУВ: ВС69373

1.У.97. Суспільна географія країн, що розвиваються: проблеми теорії, методології та методики: [монографія] / М. М. Книш; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. — 274 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 256-271. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні та методичні проблеми країн, що розвиваються. Пояснено походження назви «країни, що розвиваються». Подано просторово-часовий аналіз країн у глобальному соціально-економічному просторі. Запропоновано сучасну типологізацію країн, що розвиваються. Наголошено, що важлива особливість сучасного світового розвитку є зростання ролі і значення у цьому процесі країн, що розвиваються (developing countries). Соціально-економічний розвиток цих країн позначається на глобальних тенденціях, а їх проблеми впливають на більшу частину людства. Отже, майбутнє світової цивілізації залежатиме від того, якими будуть ці країни у XXI ст. За умов глобалізації та інтеграції України у світову спільноту потрібні сучасні наукові знання про суспільно-географічні процеси в цих країнах. Ефективна співпраця нашої держави з країнами, що розвиваються, її безпосередні наслідки та подальші перспективи тісно пов'язані з масштабами наукових досліджень. З огляду на це на підставі нових закономірностей розвитку окреслено місце країн, що розвиваються, у глобальному соціально-економічному просторі та можливі напрями співпраці з країнами різного типу, в тім числі з Україною. Сучасні наукові дослідження стосуються здебільшого історичних та економічних аспектів. Сьогодні над цією проблематикою активно працюють зарубіжні вчені. Велику увагу країнам, що розвиваються приділяє ООН.

Шифр НБУВ: ВС69372

Економічна географія України

Природні умови та ресурси

1.У.98. Геопросторова організація туристичних ресурсів (на прикладі Вінницької області): монографія / Д. С. Цесьців, В. В. Худоба. — Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. — 159, [12] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 135-154. — укр.

Оцінено компонентну та територіальну структури туристичного потенціалу Вінницької обл. Проаналізовано геопросторову організацію та потенціал туристичних ресурсів області в розрізі адміністративних районів за адміністративно-територіальним устроєм до 2020 р. і чинним. Проаналізовано геопросторову організацію основних туристичних дестинацій та здійснено туристичне районування. Обґрунтовано систему напрямів і заходів оптимізації використання туристичних ресурсів з урахуванням сучасного адміністративно-територіального устрою області.

Шифр НБУВ: ВА85777

1.У.99. Ресурсний потенціал сільських територій: стан та напрями зміцнення: монографія / І. В. Гончарук, І. В. Томащук; Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця: ТВОРИ, 2022. — 332 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати дослідження ресурсного потенціалу сталого розвитку сільських територій. Зазначено, що проведені розрахунки та побудовані моделі надають можливість встановити організаційно-економічні важелі підвищення ефективності використання потенціалу сільських територій та структурно-динамічні зрушення компонентного складу та диспропорції розвитку ресурсної бази сільських адміністративних одиниць. Увагу приділено проблемами теорії та практики розвитку сільських територій і регіональної економіки, ефективному використанню потенціалу сільських територій в їх соціально-економічному розвитку. Обґрунтовано основні напрями модернізації місцевого самоврядування в напрямку підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу сільських територій.

Шифр НБУВ: ВА857645

1.У.100. Теоретико-методологічні основи монорозвитку територіальних систем України: автореф. дис. ... д-ра геогр. наук: 11.00.02 / Н. М. Смочко; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Представлено розробку теоретичних положень і методологічних засад як новітнього напрямку дослідження процесів монорозвитку та територіальних суспільно-географічних систем і моносистем різного ієрархічного рівня, модерною складовою якого є розроблений моносистемний підхід до дослідження територіальних суспільно-географічних систем. Обґрунтовано теорію розвитку моносистем і принципи управління ними. Зазначено, що застосування цього напрямку надає можливість будувати суспільно-географічний рельєф території, який гармонійно накладатиметься на фізико-географічний рельєф, сприяючи зменшенню забруднення довкілля та, в кінцевому рахунку, активізуючи формування сприятливого для життєдіяльності населення географічного середовища. В центрі уваги — монопроцеси та суспільно-географічні моносистеми, в тому числі моносистеми України на прикладі суспільно-географічних систем Карпатського регіону різного ієрархічного рівня. Розкрито авторське бачення суті дефініцій «розвиток», «монорозвиток», «монорозвиток території», «монотериторія», окреслено їх місце в поняттєво-термінологічному апараті суспільної географії. Доведено, що будь-яку територіальну систему будь-якого ієрархічного рівня можна розглядати як моносистему в географічному чи, у відповідному до її детермінантних функцій, спеціальному (суспільному) просторі, умовно спростивши її за допомогою використання методу генералізації. Обґрунтовано підходи до визначення критеріїв процесу монорозвитку. Висвітлено роль хорологічної парадигми та значення формування нової парадигми, яку обґрунтовано й окреслено як синкретичну віртуально-фізичну інноваційно-інформаційно-технологічну хорологічно-системну парадигму, або, у скороченому варіанті назви, як синкретичну суспільно-географічну парадигму. Окреслено підходи до виявлення та визначення територіальної системи монорозвитку в географічному просторі. Розкрито атрибути монорозвитку суспільно-географічних систем. Проаналізовано тенденції структурних змін у суспільно-географічних системах у контексті їх монорозвитку. Проаналізовано також генезис перших соціальних вузлів як релігійних центрів. Розглянуто дефініцію «спеціалізовані соціальні вузли». Представлено концептуальні основи стратегічного управління монорозвитком територій. Запропоновано стратегічні завдання управління монорозвитком територій Карпатського регіону та підходи до їх реалізації. Обґрунтовано розвиток монотериторій в умовах формування адміністративно-територіального устрою. Розроблено методичний підхід до математичного обґрунтування та вибору рішень щодо управління монорозвитком територіальної системи з урахуванням її структурних змін.

Шифр НБУВ: РА451230

Територіальний поділ праці. Розміщення продуктивних сил

1.У.101. Напрями реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Ю. М. Андрійчук; Інститут законодавства Верховної Ради України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено важливе науково-практичне завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і вдосконаленні процесу формування механізмів реформування та модернізації системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні в умовах децентралізації в Україні. Проаналізовано теоретичні, практичні та організаційні питання формування механізмів державного управління та регулювання на регіональному та субрегіональному рівнях, систематизовано науково-методичні підходи до оцінки ефективності таких механізмів. Обґрунтовано нагальність концептуальної зміни механізмів формування та реалізації регіональної та субрегіональної політики в напрямі посилення здатності системи публічного управління України реалізувати власний потенціал з урахуванням об'єктивних умов та еволюції форм публічно-управлінських і економічних відносин за умов реформи децентралізації владних повноважень в Україні. Визначено та доведено, що дієва система управління на місцях становить єдність соціально-економічної та організаційно-економічної сторін, галузевого та територіального (місцевого) управління за умов сприяння участі зовнішнього середовища у процесі прийняття управлінських рішень і перереформування місцевих державних адміністрацій в органи префектурного типу. Розроблено теоретичний підхід до оцінювання причин, які перешкоджають реалізації політики децентралізації на місцевому рівні та зумовлені розширенням функціональних можливостей нових територіальних громад, відповідно до трьох чинників успішності децентралізації (синтетичний характер, продуманість реформування, інституційні та організаційні можливості). Удосконалено концептуальний підхід до формування перспективних планів області як основи для створення фінансово спроможних територіальних громад із оптимальним рівнями адміністративних послуг і сервісів, як комплексу пріоритетних заходів організаційно-економічного забезпечення, що продукує синергетичний ефект і містить багаторівневу систему взаємодіючих і взаємодоповнюючих елементів, використання яких надає змогу ефективно поєднати міжсекторальні методи, принципи, функції, інструменти, у напрямку досягнення стратегічного життєвого простору громад.

Шифр НБУВ: РА445954

1.У.102. Організаційно-економічний механізм формування туристично-рекреаційного потенціалу регіону: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 / А. В. Огієнко; Миколаївський національний аграрний університет. — Миколаїв, 2021. — 41 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано концептуальні засади, вдосконалено теоретико-методологічні положення, сформовано методичні підходи та практичні рекомендації розробки організаційно-економічного механізму формування туристично-рекреаційного потенціалу регіону. Запропоновано авторське визначення поняття «туристично-рекреаційний потенціал регіону», «організаційно-економічний механізм розвитку туристично-рекреаційного потенціалу регіону». Акцентовано увагу, що в загальній структурі складових класифікації туристично-рекреаційного потенціалу регіону все більшої вагомості набирає саме подієвий туризм. Розроблено концептуальні підходи до формування моделі «Дерева» організаційно-економічного механізму розвитку туристично-рекреаційного потенціалу регіону, кінцевою метою якої є забезпечення сталого розвитку і формування конкурентних переваг регіону та яка базується на основних принципах законності, прозорості, партнерства і сталого розвитку. Доведено, що на створення організаційно-економічного механізму формування туристично-рекреаційного потенціалу регіону впливає ряд різноманітних факторів, які можна об'єднати в основні групи: впливу (зовнішні і внутрішні) й організаційні (формування, використання, розвитку). Обґрунтовано методологічний підхід до визначення конкурентоспроможності туристично-рекреаційного потенціалу громади, який включає такі індикатори: «Природно-рекреаційний потенціал, природні умови, історичні традиції», «Організаційні аспекти формування туристично-рекреаційного потенціалу», «Туристично-інформаційна інфраструктура та промоція», «Туристична індустрія», «Безпека громади», «Підприємницьке середовище», «Інфраструктура», «Туристичний продукт», «Зайнятість населення», «Подієві заходи». Окреслено стан розвитку туристично-рекреаційного потенціалу регіону, здійснено оцінку ефективності використання його складових. Проаналізовано основні складові організаційно-економічного механізму формування туристично-рекреаційного потенціалу регіону. Обґрунтовано напрями вдосконалення системи управління процесом формування туристично-рекреаційного потенціалу регіону. Визначено основні форми партнерства й економічні інструменти формування та розвитку туристично-рекреаційного потенціалу в регіоні. Досліджено організацію подієвого туризму, факторну модель його розвитку. Обґрунтовано систему управління ризиками при проведенні подієвих заходів у регіоні.

Шифр НБУВ: РА451060

1.У.103. Подієвий менеджмент як елемент формування іміджу територій / Л. І. Червінська // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 115-121. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Доведено, що головна мета формування іміджу території зводиться до того, що таким чином створюється позитивний образ

території, гарантується його суспільне визнання. Розглянуто основні завдання формування позитивного іміджу території та наведено основні функції, які виконує імідж територіальної одиниці. Охарактеризовано структуру та етапи формування іміджу території. Виділено фактори, що забезпечують підтримку місцевого економічного розвитку і залучення інвестицій при проведенні іміджевих заходів. Охарактеризовано класифікацію івент-заходів за принципом цільової аудиторії або орієнтації на об'єкт впливу. Запропоновано Міністерству культури та інформаційної політики, а також у подальшому місцевим органам влади та територіальним інституціям, що діють у сфері культури, напрямки формування позитивного іміджу територій шляхом використання подієвого менеджменту.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.У.104. Соціально-економічний розвиток територіальних громад Центральної України в умовах децентралізації: наук.-аналіт. доп. / ред.: І. З. Сторонянська; НАН України, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього. — Львів: ІРД НАН України, 2019. — 103 с.: рис., табл. — (Проблеми регіонального розвитку). — укр.

Наведено результати оцінювання впливу процесів адміністративно-фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток територій — регіонів, районів, міст та об'єднаних територіальних громад. Досліджено особливості та проблеми функціонування міських і сільських громад в умовах проведення сучасних реформ. Увагу приділено процесам економічного й інвестиційного розвитку територіальних громад областей Центральної України, ефективності надання освітніх послуг в громадах і формуванню локальної освітньої політики. Розглянуто механізми стимулювання зайнятості населення й активізації економічної активності на рівні адміністративно-територіальних одиниць базового рівня. Проаналізовано ситуацію з організацією публічного управління на різних рівнях в областях Центральної України.

Шифр НБУВ: СО38144

1.У.105. Трансформація структури економіки міст Західного регіону України: секторальний вимір / М. І. Мельник, І. В. Лещук, С. Д. Щеглюк // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 382-389. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено особливості трансформації структури економіки міст Західного регіону (ЗР) України. Проаналізовано просторову концентрацію економічної діяльності в містах обласного значення ЗР України, а також швидкість та інтенсивність трансформації структури їх економік. Залежно від структури економіки міст обласного значення в базовому періоді та інтенсивності структурних зрушень у ній упродовж досліджуваного періоду виокремлено 2 типи досліджуваних адміністративних одиниць: міста обласного значення, які зберегли профільність економічної структури; міста обласного значення, які диверсифікують структуру економіки. До останніх, зокрема, належать: міста обласного значення — промислові центри, які диверсифікували свою діяльність шляхом розвитку сервісної економіки; міста обласного значення, які трансформували структуру економіки в напрямі розвитку промисловості; міста обласного значення, які, попри поліпрофільність економічної структури в базовому періоді, наросли впродовж наступних років економічний потенціал лише у певному секторі економічної діяльності; інші міста обласного значення, зокрема ті, які змінили вектор економічної діяльності в напрямі розвитку суміжних галузей. Констатовано існування позитивних тенденцій (вища адаптивність структури економіки досліджуваних адміністративних одиниць до сучасних умов соціально-економічного розвитку), а також негативних тенденцій (асиметричність регіонального суспільно-економічного розвитку внаслідок концентрації ділової активності та капіталу в містах обласного значення; диспропорційність секторальних і просторових структурних змін в економіці міст обласного значення; посилення монопрофільності економічного розвитку окремих міст обласного значення в контексті загострення ризиків економічної діяльності) у трансформаційних процесах економіки міст обласного значення.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.106. Methodological approaches to assessment of budget capacity in the context of decentralization / I. Vakhovych, I. Kaminska, H. Nedorad // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 210-218. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Оцінка бюджетної спроможності регіону (БСР) є важливим інструментом виявлення фактичного її рівня, а також пошуку резервів нарощення та шляхів розв'язання локальних проблем. Мета дослідження — вдосконалити методичні підходи до комплексної оцінки БСР. Запропоновано методичний підхід до оцінки БСР, що базується на реалізації чотирьох основних етапів і проведенні аналітичного дослідження й оцінки за трьома напрямками: аналіз та оцінка бюджетної достатності регіону; аналіз та оцінка бюджетної ефективності регіону; аналіз та оцінка БСР. Наведено методіку розрахунку інтегрального індексу БСР. Визначено типи БСР відповідно до фактичних рівнів бюджетної достатності, бюджетної ефективності та бюджетної самостійності. Систематизовано індикатори БСР за трьома напрямками

дослідження, що деталізовано окреслюють рівень БСР в умовах децентралізації. З метою забезпечення наочності одержаних результатів запропоновано здійснювати побудову графоаналітичної моделі БСР на основі зображення трикутника БСР, вершин якого формуватимуть вектори бюджетної достатності, бюджетної ефективності та бюджетної самостійності. Подальші дослідження варто сфокусувати у напрямі формування і реалізації дієвих та актуальних інструментів підвищення рівня БСР.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.175, 1.У.178, 1.Х.358

Економічна статистика. Облік. Економічний аналіз

Облік. Аудит

1.У.107. Аналіз та державний аудит публічних закупівель: теорія, методологія, організація: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09 / Н. Г. Здирко; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2020. — 39 с.: рис. — укр.

Удосконалено теоретико-методологічні положення аналізу та державного аудиту публічних закупівель: розширено межі предметної області, удосконалено класифікацію публічних закупівель, ідентифіковано та доповнено об'єкти. Розроблено регламенти облікової політики, удосконалено структуру Єдиного закупівельного словника (СРВ). Запропоновано систему показників для оцінки ефективності державного аудиту публічних закупівель. Удосконалено систему документування та звітності. Запропоновано організаційно-методологічні засади стандартизації аудиту відповідності публічних закупівель згідно з стандартами ISSAI. Розроблено концептуальні засади розбудови системи аналізу та державного аудиту публічних закупівель. Розроблено положення щодо підвищення результативності державного аудиту публічних закупівель.

Шифр НБУВ: РА445937

1.У.108. Аудит та бухгалтерська експертиза: навч. посіб. / Л. Л. Гевлич; Донецький національний університет імені Василя Стуса. — Вінниця: ТВОРИ, 2020. — 163 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 133-135. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні аспекти організації та проведення аудиторських перевірок, надання аудиторських послуг і оформлення їх результатів, а також прийняття управлінських рішень на базі інформації аудиторських звітів і експертних висновків. Розкрито особливості організації та методики експертного дослідження залежно від форми власності, сфери діяльності суб'єкта господарювання, умов автоматизації обліку та інших чинників. Увагу приділено плануванню проведення аудиту, особливостям формування методики дослідження в межах окремих облікових об'єктів.

Шифр НБУВ: ВА857667

1.У.109. Бухгалтерський облік та аналіз дисконтованої довгострокової дебіторської заборгованості: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / І. М. Трало; Державний університет «Житомирська політехніка». — Житомир, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Обгрунтовано теоретичні положення і розроблено практичні рекомендації з удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку та аналізу дисконтованої довгострокової дебіторської заборгованості (ДДДЗ). Досліджено ДДДЗ в системі бухгалтерського обліку та аналізу діяльності підприємства за допомогою вивчення сукупності теоретичних, організаційних і методичних положень бухгалтерського обліку й аналізу ДДДЗ. Розвинуто теоретичні й удосконалено організаційно-методичні положення бухгалтерського обліку та аналізу ДДДЗ. Розкрито теоретичні засади обліково-аналітичного відображення ДДДЗ в розрізі формування понятійного апарату та класифікаційних ознак досліджуваного об'єкта. Побудовано модель взаємодії національного та міжнародного законодавства у сфері бухгалтерського обліку дисконто-дебіторської заборгованості. Ідентифіковано напрями змін в обліковій політиці в розрізі бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості, що є причиною актуалізації кожної її складової: організаційної, технічної та методичної. Сформовано алгоритм застосування ставки ДДДЗ.

Шифр НБУВ: РА445400

1.У.110. Концептуальні засади побудови управлінського обліку центрів відповідальності при бюджетуванні на олійно-жирових підприємствах України / О. Л. Михальська // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 84-91. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Проаналізовано управлінський облік центрів відповідальності (ЦВ), що утворюють специфічні об'єкти обліку витрат, а саме бюджетні ЦВ. Наведена система управлінського поопераційного

обліку витрат відповідає вимогам бюджетування та стає необхідною умовою контролю за рівнем дотримання нормативів і забезпечує обґрунтоване формування виробничої собівартості продукції з технологічних переділів на олійно-жирових підприємствах. Інформаційним підґрунтям процесу складання бюджету є управлінський облік. Більше того, управлінський облік забезпечує потрібну інформацію для планування бюджету, контролю та аналізу виконання бюджету, а також є однією зі складових процесу бюджетування. Оцінка центрів відповідальності є корисною для розуміння циклів економічної діяльності, економічних процесів і структурних підрозділів у межах створення бюджетів. Система управлінського обліку на основі операцій переважно відповідає вимогам бюджетування, що стає необхідною умовою контролю за стандартними умовами ведення обліку. Для одержання більш деталізованої інформації для аналізу та контролю запропоновано організацію обліку витрат здійснювати за операціями-функціями технологічних процесів, що надає можливість аналітикам знаходити вузькі місця в технології через виявлення зайвих технологічних функцій і операцій та посилити контроль за дотриманням доведених бюджетів кожному «ЦВ». Облік ЦВ має на меті оцінити управлінську діяльність окремого ЦВ, надати звіт про відповідальність та інформаційний звіт для оцінки вищого керівництва. Це метод управлінського обліку, який вимірює результати кожного ЦВ, що надає можливість кожному керівникові усвідомлювати відповідальність у своїй галузі, що стосується обліку витрат і бюджетування.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.111. Ринок аудиторських послуг в Україні / К. Назарова, В. Негоденко, В. Мінняйло // Товари і ринки. — 2021. — № 4. — С. 4-15. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Досліджено ринок аудиторських послуг в Україні, проаналізовано динаміку кількості суб'єктів аудиторської діяльності та обсягів надання низки аудиторських послуг. Узагальнено інформацію щодо складу і кількості суб'єктів аудиторської діяльності, а також досліджено обсяг наданих аудиторських послуг в розрізі регіонів України. Окреслено проблеми розвитку аудиторської діяльності, основними з яких є недосконале нормативне забезпечення, недостатній рівень диджиталізації аудиторських процедур тощо.

Шифр НБУВ: Ж25522

1.У.112. Розвиток бухгалтерського обліку в системі фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання: теорія та методологія: монографія / В. М. Пархоменко, Н. М. Малюга, О. І. Пилипенко, К. П. Боримська, Л. В. Шкуліпа; ред.: Н. М. Малюга; Державна служба статистики України, Національна академія статистики, обліку та аудиту. — Житомир: Рута, 2020. — 235 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку в системі фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання. Виявлено основні недоліки у регламенті облікових стандартів, податкового законодавства щодо об'єктів бухгалтерського обліку, які стосуються фінансово-економічної безпеки підприємства. Запропоновано змістовне наповнення концепції захисту бухгалтерської інформації в системі організації налагодженого міжкорпоративного електронного документообороту на основі оптимізації такого документообороту на підприємствах. Визначено шляхи розвитку міждисциплінарної інтеграції фінансово-економічної безпеки та бухгалтерського обліку в розрізі посадових інструкцій та професійної підготовки бухгалтерів.

Шифр НБУВ: ВА857826

1.У.113. Трансформація базових підходів до організації управлінського обліку в умовах глобалізації / Т. Г. Маренич, Л. А. Поливана, Л. Кирильєва, Д. Шеховцова // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 99-107. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Визначено роль загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (БО) для організації як фінансового обліку (ФО), так і управлінського обліку (УО) на підприємствах України. Досліджено низку специфічних принципів, які не використовуються системою ФО, але є підґрунтям для організації УО. Доведено, що перелік принципів УО є більш розширеним, аніж загальноприйнятим. Виділено 3 підходи до ідентифікації принципів УО [управлінський облік базується: на загальновищезначних принципах бухгалтерського (фінансового) обліку та специфічних принципах УО; принципах бухгалтерського (фінансового) обліку, загальних і специфічних принципах УО; тільки на загальних (або власних) принципах]. Досліджено суть принципів УО і визначено їх особливості внаслідок специфіки означеної підсистеми обліку та використання різноманітня облікових технік і методик. Виділено 4 глобальних принципи УО: комунікація породжує інформацію, що має вплив; інформація є релевантною; аналізується вплив на вартість; розумне керування вибуває довіру. Розкрито суть глобальних принципів УО та з'ясовано їх значення для ключових сфер діяльності. Доведено, що глобальні принципи УО сьогодні мають рекомендаційний характер, однак регуляторами обліку в майбутньому пропонуються до обов'язкового застосування підприємствами, що є суспільним інтересом. Запропоновано перелік специфічних принципів УО, що надає можливість поглибити розкриття його суті, основних завдань і

функцій. Визначено взаємозалежність принципів бухгалтерського (фінансового) та УО при ухваленні рішень. Ураховуючи тісний взаємозв'язок принципів БО, глобальних принципів УО та специфічних принципів останнього, їх ієрархічну взаємозалежність, запропоновано пірамідальну модель принципів БО в умовах глобалізації, використання якої надасть можливість підприємствам, що є суспільним інтересом, побудувати раціональну систему УО, яка відповідатиме національним і міжнародним вимогам регуляторів обліку, та сформувати фундаментальне обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.114. Удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів підприємств / В. В. Карпенко, О. В. Вінниченко, О. С. Петриквіва // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 108-115. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Джерелом ресурсів для капітальних інвестицій в основні засоби підприємств можуть бути кошти, які сплачено у формі податку на прибуток. Податкове навантаження на українські підприємства в сучасних умовах є значним. Одним із шляхів його зменшення є вдосконалення бухгалтерського обліку основних засобів. Згідно з нормативними документами капітальні інвестиції в необоротні активи не включаються до витрат звітного періоду, у процесі експлуатації їх балансову вартість відносять на собівартість продукції, товарів, робіт, послуг шляхом нарахування амортизації протягом строку корисного використання, який визначається при зарахуванні основних засобів на баланс, але не менше від допустимого, визначеного Податковим кодексом України. Такі обмеження введено з тією метою, щоб підприємства не встановлювали стислі строки експлуатації, що збільшить розмір собівартості, зменшить фінансовий результат і податок на прибуток, який потрібно сплатити до бюджету. У результаті встановлення тривалих строків корисного використання формується менший розмір виробничих витрат і збільшуються прибуток і величина податку на прибуток. Але значне податкове зобов'язання підприємства відволікає ресурси, які могли б бути спрямовані на диверсифікацію, розроблення сучасних технологій, оновлення основних засобів, підвищення зарплат, інші цілі. Вивчено вартість основних засобів, ступінь їхнього зносу, обсяги капітальних інвестицій за напрямками вкладення, джерелами коштів, регіонами України та видами діяльності, рентабельність підприємств. На практичних прикладах розглянуто економічний ефект від удосконалення методів включення вартості капітальних інвестицій у собівартість, строків експлуатації основних засобів і виявлено величину впливу цих факторів на фінансовий результат діяльності та податкові зобов'язання. Додаткові кошти у формі інвестицій в основні засоби сприятимуть диверсифікації виробництва, що зумовить більші їхні обсяги і, відповідно, більші доходи та податки підприємств, надходження бюджету за податковими платежами. Визначено доцільність здійснення дооцінки основних засобів для збільшення вартості активів. Доведено необхідність удосконалення законодавчого регулювання у сфері обліку основних засобів для створення умов економічного росту підприємств, організацій і в цілому держави.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.115. Audit as an element of public governance / М. Popov, L. Prykhodchenko, O. Holynska, O. Dulina, O. Lesyk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 133-139. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Розглянуто окремі аспекти впровадження системи аудиту публічного управління (АПУ) з урахуванням трансформаційних процесів національних соціально-економічних систем з урахуванням вітчизняних реалій розвитку суспільства. Наразі Україна перебуває на шляху переходу до євроінтеграційних процесів, у тому числі в системі реорганізації публічної влади. Ефективним механізмом контролю та моніторингу ходу реалізації управлінських функцій є впровадження АПУ. Публічний аудит (ПА) є традиційним управлінським процесом у системі європейського публічного управління. Проте для України подібні процеси є новими і потребують коригування нормативно-правового забезпечення, організаційних структур, фінансової підтримки та управлінських трансформацій у системі публічного сектору з метою впровадження ефективної системи ПА. Розглянуто теоретичні аспекти ПА, що визначають його як управлінський процес, що має високе суспільне значення. Крім того, АПУ визначається як вид професійної діяльності, що вимагає окремо враховувати не лише загальні принципи проведення аудиту, а й специфіку публічного управління: публічність, високе соціальне значення, процеси лобювання інтересів політичного та економічного характеру тощо. Розглянуто об'єкти ПА, надано їх характеристику. У результаті аналізу визначено пріоритетність проведення ПА саме в системі планування, формування та розподілу бюджетних коштів різних рівнів. Розроблено та описано модель ПА бюджетних процесів, що передбачає не лише контроль витрат, а і їх раціоналізацію шляхом удосконалення управлінських механізмів. Проблеми аспекти впровадження ПА на практиці стануть тематикою подальших досліджень. Проведення аудиту сприятиме

раціоналізації використання бюджетних коштів, налагодженню ефективного комплексу управлінських процесів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.116. Procedural and accounting transformation as an imperative stage of digital audit / К. Nazarova, K. Bondarenko // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 6. — С. 70-79. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

The current state and prospects of digital audit implementation are studied. The content and specifics of the process of accounting transformation, its stages, features of implementation in terms of exchange of large arrays of information are highlighted. The main problems that create microprocesses of manual accounting and administration in the framework of outdated methods of transmission of accounting data are revealed. It is proved that the implemented automation of microprocesses, starting from the level of information exchange, is the primary but imperative stage of the transition to digital audit.

Шифр НБУВ: Ж16143

Див. також: 1.У.91, 1.У.204, 1.У.209, 1.У.273

Світова економіка

Світова економіка в цілому

1.У.117. Глобальна економіка: актуальні проблеми та вектори розвитку: монографія / С. С. Апальков, О. О. Бененсон, О. В. Булатова, Н. В. Волкова, Ю. М. Голей, О. Є. Джур, О. А. Джусов, Г. В. Довгаль, О. А. Довгаль, О. С. Зайковський, О. А. Зінченко, Н. О. Корх, О. П. Крупський, Т. В. Марена, Л. В. Махова, Н. П. Мешко, М. Є. Ніколаєв, А. С. Ніколаєнко, Л. І. Панкова, Л. Р. Пономаренко, І. Ю. Приварникова, А. О. Самойленко, Т. А. Смирнова, Ю. М. Стаюк; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро: ДНУ, 2021. — 426 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 375-424. — укр.

Комплексно проаналізовано актуальні проблеми розвитку глобальної економіки в умовах кризи 2020 р. і процеси трансформації міжнародного бізнесу на засадах цифрових технологій. Розкрито суть глобальних викликів і можливі сценарії подальшого розвитку національних економік. Значну увагу приділено аналізу структурних змін в управлінні приватним капіталом та інструментам прогнозування домінуючих тенденцій на міжнародних фінансових ринках. Висвітлено сучасні парадигми управління інноваційною діяльністю міжнародних бізнес-структур в умовах глобальної конкуренції та науково-технічні тренди світового високотехнологічного сектора економіки. Розглянуто еволюцію розвитку корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в контексті нових ціннісних парадигм. Визначено сучасні тенденції трансформації людського капіталу в умовах глобальної цифровізації та їх вплив на розвиток вищої освіти. Обґрунтовано суть комерціалізації інноваційних проєктів у кластерній політиці регіонів і застосування сучасного інструментарію менеджменту в операційній та експортній діяльності компанії.

Шифр НБУВ: ВА857766

1.У.118. Егалітарна та ринкова земельні реформи в контексті суспільного добробуту і базових прав людини / О. М. Бордіна // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 1. — С. 49-70. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

На основі узагальнення та аналізу сучасних наукових і прикладних підходів та реальних результатів здійснення земельних трансформацій у минулому столітті в країнах із перехідними економіками розкрито сутність природи ринкової та егалітарної земельної реформи, їх цільових установок та загальноекономічних результатів. Егалітарна реформа основним пріоритетом має швидке зменшення масштабів бідності в сільській місцевості та розвиток здібностей набувачів землі для нарощення їх потенціалу для імплементації у загальносуспільний контекст. Ринково орієнтована земельна реформа ставить за ціль економічну ефективність розподілу ресурсів на ринкових засадах задля забезпечення зростання орієнтованого на експорт виробництва сільськогосподарської продукції. В центрі егалітарної земельної реформи — людина і реалізація її базових прав, у центрі ринкової реформи — економіка. На емпіричних даних земельних трансформацій у КНР доведено, що їх егалітарна природа базувалася на створенні суспільства з рівними можливостями в управлінні та доступі до земельних ресурсів і одержаних від цього матеріальних благ усіма його членами; гарантуванні широкого розповсюдження вигід від сільського зростання для усього суспільства. Наразі Китай — це єдина країна у світі, яка прогресувала від «країни низького людського розвитку» в 1990 р. до «країни високого людського розвитку» у 2018 р. Доведено, що цільове призначення земельної реформи не можна «примітувати» до простого поділу землі на ділянки для передачі її у приватну власність на засадах вільного ринкового обігу. Гарантування базових прав людини і досягнення суспільного добробуту від зе-

мельної реформи досягається не тільки одержанням землі у приватну власність, а й підкріплення її справедливим розподілом контролю над процесом виробництва. Нав'язування суспільству псевдонаукової концепції, що земля — це товар, який, подібно квартирі, мобільному телефону чи мішку комбікорнів, може вільно купуватися і продаватися на ринку на відкритих торгах і це сприятиме нарощенню економічної могутності країни, неминує призведе до ще більшої поляризації доходів, порушення базових прав людини, а отже — соціальних протистоянь та значних суспільних потрясінь.

Шифр НБУВ: Ж23373

1.У.119. Інформаційна безпека у глобальному суспільстві / К. Фокина-Мезенцева // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 5. — С. 61-71. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розкрито суть явища та категорії інформаційної безпеки, зокрема міжнародної, загроз, що виникають у сучасних міжнародних відносинах, та процедур, пов'язаних з її забезпеченням. Визначено основні завдання глобальної інформаційної безпеки, наголошено на важливості інформації для міжнародної спільноти.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.120. Трансформація світового ринку праці в умовах глобалізації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / О. П. Кушнаренко; Маріупольський державний університет. — Маріуполь, 2021. — 22 с.: рис. — укр.

Розвинуто теоретико-методологічні основи дослідження трансформації світового ринку праці та розроблено науково-практичні рекомендації щодо регулювання світового ринку праці в умовах глобалізації. Проаналізовано теоретичні основи глобалізації як сучасного етапу світогосподарського розвитку. Досліджено методологічні засади формування світового ринку праці. Визначено передумови трансформації світового ринку праці в контексті різноманітності наслідків глобалізації. Встановлено передумови трансформації світового ринку праці на етапі глобалізації. Досліджено трансформаційні тенденції на світовому ринку праці в умовах глобалізації. Здійснено оцінку впливу глобалізації на трансформацію ринку праці України. Ідентифіковано стратегічні пріоритети розвитку світового ринку праці в умовах глобалізації. Здійснено прогнозування розвитку світового ринку праці в умовах глобалізації в парадигмі стратегічних пріоритетів розвитку. Визначено шляхи вдосконалення глобальної міграційної політики як напрямку трансформації світового ринку праці.

Шифр НБУВ: РА451057

1.У.121. Development of land relations in the system of productive forces of society / G. Sharyi, V. Dubishchev // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 15-22. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Проведено аналіз земельних трансформацій, перетворень і реформ у світі та в Україні. Розглянуто вісім історичних періодів земельних відносин в Україні: перший — давні часи; другий — період Київської Русі; третій — Польсько-Литовський період; четвертий — Козацька держава й Гетьманщина; п'ятий — входження до Російської та Австрійської імперій; шостий — 1917 — 1920 рр. — земельної революційної трансформації (УНР); сьомий — період СРСР; восьмий — держава Україна. Ураховано той факт, що зміст економічних відносин власності на землю складають володіння, користування і розпорядження земельною рентою та окремими правами на земельні ресурси. Етапи розвитку земельних відносин в основному пов'язані зі зміною економічних відносин, відносин власності на землю для використання їх у різних галузях господарської діяльності. У всіх суспільних формаціях землеустрій провадиться в інтересах панівних класів. Історично змінювався землеустрій залежно від заміни одних експлуаторських класів іншими. Суть землеустрою для кожного історичного способу виробництва визначається економічними відносинами. В історичному плані здійснення земельної реформи в Україні спрямовано на трансформацію державної і колективної власності у приватну та формування на її базі більш ефективної соціально-економічної системи відносин з високим мотиваційним механізмом до роботи зі стійкою системою відповідальності за її результати.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.122. II Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки та техніки в умовах інтеграції України в Європейський науково-виробничий простір» м. Кременчук, 09 червня 2022 р.: матеріали конф. / Полтавська Торгово-Промислова палата, Державне підприємство «Український науково-дослідний інститут вагонобудування». — Кременчук: ДП «УкрНДІВ», 2022. — 132 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні питання регіонального розвитку підприємства в умовах євроінтеграції України. Досліджено теоретичні засади менеджменту бізнес-процесів машинобудівних підприємств. Розкрито питання використання криптоактивів в секторі фінансових послуг. Проаналізовано методи вибору бортових накопичувачів енергії для міського та залізничного електротранспорту. Наведено результати технічного обстеження вагонів-цистерн для перевезення нафтопродуктів. Увагу приділено проблемним питанням гармонізації вітчизняних стандартів з європейськими в галузі залізничного транспорту. Розкрито особливості

впровадження комплексної програми фізичної реабілітації для відновного лікування дітей з розладами аутистичного спектру. Показано можливості застосування гальванізації у пацієнтів, хворих на плексит. Доведено ефективність впливу фізичної терапії та ерготерапії на сфері самообслуговування, мобільності, соціальної функціональності у дітей з аутистичними розладами.

Шифр НБУВ: CO38094

1.У.123. Strategic directions to overcoming corruption: financial and legal perspectives / О. Dluhopolskyi, А. Farion-Melnyk, І. Bilous, N. Moskaliuk, S. Banakh // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 1. — С. 481-495. — Бібліогр.: 60 назв. — англ.

Корупція була, є й буде притаманною всім типам економіки, однак найрозвиненіші країни, тим не менш, відрізняються найменшим її рівнем, і — навпаки. Проте останнім часом масштаб проблеми корупції зріс і різко змінився в усьому світі. На сьогодні це негативне явище у довгостроковій перспективі розвитку проникає майже в усі органи виконавчої влади. Проаналізовано основні сфери і напрями корупційної діяльності. Результати досліджень продемонстрували, що багато країн мають високі показники корумпованості суспільств. Проаналізовано причини та коріння корупційної поведінки. Регресійний аналіз Rule of Law Index та індикаторів корупції проводиться з акцентом на взаємозв'язок між ROL Index і CPI, GCI. Прямий зв'язок між ROL Index і CPI підтверджується емпірично ($R^2 = 0,9155$). Також підтверджено непрямої зв'язок між ROL Index і GCI ($R^2 = 0,9294$), ROL Index та ESG Index ($R^2 = 0,7209$). Надано рекомендації щодо розроблення та впровадження інтегрованих антикорупційних технологій у різних сферах: державне управління, місцеве самоврядування, юстиція, освіта та медицина тощо. Основні підходи, що визначають верховенство права, роз'яснено з метою доведення взаємодії між недотриманням норм права та появою корупції як явища. Зазначено, що верховенство права та захист прав людини є двома сторонами одного принципу, який визначає свободу жити гідно без корумпованих дій, які загрожують незалежності громадян як від тіншової економіки, так і від недобросовісної поведінки чиновників різного рівня.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.С.6, 1.У.97

Спеціальні та галузеві економіки

1.У.124. Підходи до оптимізації процедур аналізу регуляторного впливу: світовий досвід та українські реалії / О. І. Никифорок, О. Ф. Ляшенко // *Економіка і прогнозування.* — 2021. — № 1. — С. 71-87. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Досліджено досвід оптимізації інституту аналізу регуляторного впливу (АРВ) у розвинених країнах ОЕСР та Європейській Комісії, що надало змогу виокремити два основні підходи до здійснення оцінки РВ — проведення повної (класичної) або спрощеної моделі АРВ. Особливу увагу приділено впровадженню у розвинених країнах принципу пропорційності, суть якого полягає у тому, що глибина аналізу та оцінок має бути пропорційною ступеню впливу регуляторного акта на економіку, окремі зацікавлені групи, суспільні інтереси. Розглянуто важливість відбору економічно значимих регуляторних актів. Здійснено аналіз впровадження специфічних фільтрів відбору регуляторних актів для проведення АРВ у розвинених країнах, а саме: визначення видів нормативно-правових актів або сфер регулювання, що підлягають АРВ; класифікація та відбір актів за ступенем значимості; наявність винятків у сфері проведення АРВ відповідно до чинного законодавства. Для встановлення другого фільтру, а саме для здійснення відбору регуляторних актів за їх значимістю, в Україні запропоновано використовувати, по-перше, впровадження принципу пропорційності, що надасть змогу увести в практику оцінки регуляторних актів спрощену та повну моделі АРВ; по-друге, увести комбіновані (кількісні та якісні) критерії оцінки значимості проектів регуляторних актів із визначенням можливих економічних наслідків їх прийняття та відповідності критеріям забезпечення пріоритету суспільних інтересів (підтримки економічного зростання шляхом оптимізації витрат і відповідного збільшення доданої вартості, дохідної частини державного і місцевого бюджетів тощо); по-третє, покроковий алгоритм імплементації кращих світових практик АРВ у практику державного регулювання в Україні.

Шифр НБУВ: Ж23373

1.У.125. Financial and economic aspects of professional football industry: trends analysis and development prospects / V. Reikin // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 1. — С. 471-480. — Бібліогр.: 29 назв. — англ.

Мета дослідження — аналіз фінансово-економічних аспектів та оцінка сучасних тенденцій і перспектив розвитку індустрії професійного футболу як самостійного академічного напрямку. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові та прикладні методи дослідження: аналіз і порівняння — для визна-

чення основних трендів розвитку топ-клубів професійного футболу в умовах глобалізації; узагальнення — для встановлення впливу інституційних факторів на економічні результати функціонування футбольних клубів; експертні оцінки — для визначення ринкової вартості футболістів на світовому трансфертному ринку; абстрактно-логічні методи — для теоретичного узагальнення одержаних результатів, прогнозування перспектив розвитку європейського професійного футболу та формулювання висновків із проведеного дослідження. Проаналізовано фінансово-економічні результати функціонування європейських футбольних топ-клубів у докризовий період, спричинений COVID-19. Акцентовано увагу на дуалістичному походженні сучасного професійного футболу, що поєднує спортивну та комерційну складові. Проаналізовано вплив «справи Босмана» і правила «фінансового фейр-плей» на розвиток індустрії професійного футболу в умовах глобалізації. Проаналізовано джерела та структуру доходів футбольних топ-клубів. Увагу сконцентровано на європейському футболі, в якому сучасні тенденції розвитку виявляються найбільш чітко. Джерелом інформації слугували щорічні звіти аудиторських фірм, спеціалізованих аналітичних лабораторій і дані FIFA. Унаслідок глобалізаційних процесів спрогнозовано створення повноцінного чемпіонату «SuperLeague» із топ-клубів із найбільшими фінансовими можливостями, а також виникнення явища поліцентризму у світовій футбольній індустрії. Сформульовано прогнозні сценарії перспектив футбольної індустрії щодо обрuntuвання фінансово-економічних аспектів функціонування клубів і трансфертного ринку гравців можуть бути використані у подальшому у практичній діяльності для оцінки потенціалу та формулювання стратегії розвитку професійних футбольних ліг і клубів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.126. International standards for bank capital regulation / V. Kovalenko, S. Sheludko, N. Radova, F. Murshudli, K. Gonchar // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 1. — С. 35-45. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Проведено аналіз еволюції запровадження міжнародних стандартів регулювання капіталу банків (КБ). Мета роботи — дослідження міжнародних стандартів регулювання банківського капіталу (БК) та їх впливу на фінансову стабільність і стійкість розвитку національних банківських систем. Велика фінансова криза 2007 — 2009 рр. була, можливо, найбільшою банківською і фінансовою з часів банкрутств банків і фінансової паніки Великої депресії 1930-х рр. Як наголошується в академічних і професійних колах, за останнє десятиліття відбулося багато дискусій про те, чи була банківська криза 2007 — 2009 рр. перш за все кризою платоспроможності або кризою ліквідності. Достатність КБ на сьогодні виступає головним індикатором підвищення довіри до банківських систем із боку суспільства. Гучка та виважені імплементація рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду (БКБН) щодо оцінювання адекватності КБ набуває особливого значення в умовах поглиблення фінансової кризи, яка викликана карантинними обмеженнями COVID-19. Регулювання БК передусім зумовлено спроможністю виконувати основні, властиві для нього функції. Низка потрясінь у зв'язку з кризами вимагає поновлення та пошуку нової парадигми регулювання, яка сьогодні сфокусована на досягненні фінансової стабільності, подоланні прокидності, перш за все, в банківському секторі. Одним з останніх напрямів у галузі регулювання БК стало впровадження міжнародних стандартів банківського нагляду, рекомендованих БКБН, які трансформувалися, починаючи від «Базелю I», «Базелю II», «Базелю III», «Базелю 3.5» до «Базелю IV». Нова ідеологія припускає, що в період фінансово-економічної кризи або в очікуванні зростаючої невизначеності в економіці потрібно відмовитися від ідеології управління БК і створення фінансових резервів для підтримки ліквідності та стабільності фінансових установ. Ці заходи не зможуть захистити банк від дефолту та банкрутства. Ця ідеологія перетворилася на нову парадигму ефективного банківського регулювання, яку можна сформулювати як прийнятний набір із трьох векторів: ризик; управління ризиками; нагляд, орієнтований на ризик.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.120, 1.У.139, 1.У.271

Світова економіка торгівлі та громадського харчування

1.У.127. Класифікація носимих електронних пристроїв / Н. Марчук, В. Осієвська, Г. Михайлова // *Товари і ринки.* — 2021. — № 4. — С. 68-78. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Вивчено особливості класифікації носимих електронних пристроїв. Проаналізовано статистичні дані щодо ринку цих товарів та підходи до їх групування у відомих торговельних мережах. Запропоновано розроблену авторами класифікацію носимих гаджетів.

Шифр НБУВ: Ж25522

1.У.128. Контролінг торговельних підприємств у контексті міжнародного виміру / Т. І. Лосіцька, Н. С. Беляєва, В. Д. Лагутін, Т. М. Мельник // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 1. — С. 92-98. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Досліджено особливості реалізації контролінгу торговельних підприємств у контексті міжнародного виміру, можливості адаптації міжнародних підходів до українських умов ведення діяльності. Визначено сутнісне поняття контролінгу та його зв'язок із реалізацією загальних функцій менеджменту. Встановлено, що контролінг є підсистемою управління, який забезпечує досягнення місії та системи цілей підприємства, охоплює всі напрями діяльності, бізнес-процеси та бізнес-об'єкти. Визначено, що ефективні бізнес-процеси — це рушійна сила успіху торговельного підприємства, тому виконання процесів має контролюватися і будь-які відхилення мають бути вчасно скориговані. Виявлено, що поняття контролінгу не обмежується суто контролем. Обґрунтовано неможливість розгляду контролінгу лише на заключній стадії управління. Контролінг забезпечує досягнення цілей торговельних мереж, спрямовуючи функціонування системи управління суб'єктами торговельного підприємництва в єдиному напрямі, визначеному стратегічними, тактичними та оперативними планами. Досліджено досвід інших країн у провадженні контролінгу на торговельних підприємствах. Визначено інструменти закордонної практики, які можуть використовуватися при реалізації контролінгу різних напрямів (контролінг маркетингу, контролінг закупівлі та логістики, контролінг фінансової діяльності, контролінг продажів, контролінг фінансової діяльності): система кайдзен, система Just-in-time, CRM, бенчмаркінг, АВС-аналіз і XYZ-аналіз, PIMS, матриця аутсорсингу, метод DPS, графік прибутковості «Майсігми», PEST-аналіз, метод Монте-Карло, методологія «гуртків якості», аналіз чутливості, побудова карти стратегічних груп, стандарти якості, показники ефективності за підрозділами, розрахунок рівня запасів, порівняння витрат у ланцюжку цінностей, управління змінами, управління за «слабкими» сигналами, ієрархія стратегій, побудова карти бізнес-процесів. Упровадження контролінгу забезпечує зростання обсягів товарообороту до 25 %; збільшення прибутку від 10 до 12 %; зростання рентабельності від 8 до 20 %; підвищення продуктивності праці до 30 %.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.129. Сучасні мультимедійні технології у маркетингових комунікаціях: навч. посіб. / О. О. Броварець, В. Л. Плєскач; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2020. — 189 с.: рис. — Бібліогр.: с. 188-189. — укр.

Розглянуто сучасні мультимедійні технології у маркетингових комунікаціях. Охарактеризовано засоби підготовки презентацій у рекламі, авторські засоби презентацій, види і типи презентацій. Подано загальні відомості про Microsoft PowerPoint і основні роботи з ним. Наведено правила оформлення презентацій та організації відеоконференцій. Для закріплення теоретичних знань подано лабораторний практикум зі створення сучасних мультимедійних технологій у маркетингових комунікаціях.

Шифр НБУВ: СО38145

1.У.130. Товари для домашніх тварин: асортимент і критерії класифікації / О. Сім'ячко, Н. Калуга // *Товари і ринки.* — 2021. — № 4. — С. 79-89. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розроблено класифікацію товарів для перевезення, облаштування місць проживання і харчування, приладдя та засобів для догляду і гігієни, амуніції та іграшок для домашніх тварин (собак, котів, гризунів, співочих та декоративних птахів).

Шифр НБУВ: Ж25522

1.У.131. Управлінські та дизайнерські рішення готельєрів в умовах пандемії / Г. П'ятницька, О. Григоренко // *Товари і ринки.* — 2021. — № 3. — С. 42-59. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Проведено порівняльний аналіз реалізації готельних послуг і зміни КРІ підприємств готельного господарства до та під час пандемії за різними туристичними дестинаціями. Встановлено основні причини, що призвели до спаду в розвитку готельного бізнесу в умовах пандемії. Визначено найбільш поширені управлінські рішення та цільові орієнтири їх прийняття у сфері готельного господарства в період прояву наслідків пандемії. Запропоновано й охарактеризовано стратегічно перспективні дизайнерські рішення, що допомагають готелям не тільки «вижити», але й розвиватися в умовах пандемії.

Шифр НБУВ: Ж25522

Міжнародні економічні відносини та зв'язки

1.У.132. Вплив міжнародного туризму на сталий розвиток країн, що розвиваються: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / П. О. Подлепіна; Донецький національний університет імені Василя Стуса. — Вінниця, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено теоретико-методичні засади дослідження міжнародного туризму, проведено наукове та прикладне обґрунтування закономірностей, результатів і перспектив впливу міжнародних туристичних послуг на сталий розвиток країн, що розвиваються. Визначено глобалізаційні пріоритети сталого розвитку країн, що розвиваються. Досліджено економічну природу міжнародних туристичних послуг. Обґрунтовано механізми впливу міжнародної туристичної сфери на сталий розвиток країн, що розвиваються. Проаналізовано тенденції та динаміку розвитку глобального ринку туристичних послуг. Виокремлено сучасні детермінанти сталого розвитку країн, що розвиваються. Визначено виміри впливу міжнародного туризму на показники збалансованого соціально-економічного зростання країн, що розвиваються, на принципах сталого розвитку. Проведено оцінку впливів впливу та здійснено моделювання міжнародного туризму на сталий розвиток таких країн. Здійснено оцінку впливу процесу інтеграції України в глобалізовані ринки туристичних послуг на показники її сталого розвитку. Розроблено механізм державного сприяння розвитку конкурентних переваг країн, що розвиваються, на ринку міжнародного туризму на засадах сталого розвитку.

Шифр НБУВ: РА446302

1.У.133. Інституціоналізація конвергентних процесів у регіональних торговельно-економічних об'єднаннях: монографія / О. І. Заяць; «Ужгородський національний університет», ДВНЗ. — Ужгород: Ліра, 2019. — 246, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 212-229. — укр.

Досліджено концептуальні підходи домінуючих особливостей розвитку регіональних торговельно-економічних об'єднань як інституційної основи міжнародних конвергентних процесів. Розкрито суть інституційної конвергенції у регіональних торговельно-економічних об'єднаннях, охарактеризовано механізм їх діалектичної взаємодії та конвергентних інституцій в умовах глобалізації і гетерогенних ознак моделей регіональної економічної конвергенції та інтеграції. Висвітлено особливості конвергенції державних і ринкових регулюючих інституцій у регіональних торговельно-економічних об'єднаннях. Систематизовано та ідентифіковано інституційно-функціональні чинники асиметричного розвитку регіональних торговельно-економічних об'єднань. Визначено напрями й окреслено проблеми інституційної диверсифікації зовнішньоторговельних зв'язків України та імплементації інструментів торгової політики ЄС у вітчизняну практику. Розроблено модель кількісного оцінювання ефективності і перспектив участі України в регіональних торговельних об'єднаннях, а також з'ясовано особливості переговорних процесів щодо ефективності і перспектив участі України в регіональних торговельно-економічних об'єднаннях.

Шифр НБУВ: ВА857392

1.У.134. Механізми державного управління у сфері економічного співробітництва країн Східного партнерства: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Є. І. Кодіс; Національний університет «Чернігівська політехніка». — Чернігів, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Вивчено науково-теоретичні засади та розроблено практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення механізмів державного управління у сфері економічного співробітництва країн Східного партнерства. Розроблено відповідний поняттєво-категоріальний апарат, запропоновано систему механізмів державного управління у сфері економічного співробітництва країн Східного партнерства та надано їх загальну характеристику. Виявлено сучасні результати реалізації механізмів державного управління у сфері економічного співробітництва країн Східного партнерства. Окреслено основні проблеми та ризики реалізації механізмів державного управління у сфері економічного співробітництва країн Східного партнерства. Розроблено модель функціонування механізмів державного управління у сфері економічного співробітництва країн Східного партнерства на засадах гармонізації інтересів всіх їх акторів. Визначено концептуальні пропозиції щодо можливостей державної підтримки розвитку економічного співробітництва між Україною, країнами Східного партнерства та ЄС загалом.

Шифр НБУВ: РА451539

1.У.135. Міжнародна логістика у схемах: навч. посіб. / А. В. Негода; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2020. — 191 с.: іл. — Бібліогр.: с. 188-191. — укр.

Розглянуто основні теоретичні питання міжнародної логістики Розкрито її зміст, охарактеризовано історичні етапи розвитку. Подано інформацію про види, основні концепції, правила, принципи, функції, методологічний апарат і об'єкти логістичного управління. Належну увагу приділено транспортно-логістичній сфері. Матеріал викладено у структурно-логічних схемах, графіках, таблицях.

Шифр НБУВ: СО38143

1.У.136. Управління міжнародними резервами в країнах Центральної та Східної Європи: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / А. Т. Грицишин; Київський національний

університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процеси управління міжнародними резервами у країнах ЦСЄ (Естонії, Латвії, Литви, Словаччині, Словенії, Польщі, Угорщині, Чехії, Болгарії, Румунії та Україні). Висвітлено теоретичні аспекти процесу управління міжнародними резервами, уточнено та доповнено визначення міжнародних резервів. Систематизовано існуючі в літературі класифікації детермінантів міжнародних резервів. Проаналізовано діяльність центральних банків країн ЦСЄ у сфері управління міжнародними резервами. Досліджено структуру та достатність міжнародних резервів у країнах ЦСЄ. Використовуючи економетричне моделювання для панельних даних, здійснено емпіричне дослідження для визначення основних детермінантів міжнародних резервів. Проведено порівняльний аналіз оцінки впливу основних детермінантів міжнародних резервів у країнах ЦСЄ.

Шифр НБУВ: PA445960

1.У.137. Digital modernization of Ukraine economic processes in the context of European integration / L. Boldyryeva, A. Chaikina // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 23-28. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Вивчено особливості цифрової економіки та її зв'язок з так званою економікою на вимогу (on-demand economy). Досліджено кардинальну трансформацію виробничих відносин учасників, результатом якої є об'єднання виробництва і послуг в єдину цифрову систему. Проаналізовано основні сегменти цифрової економіки. Доведено, що розвиток технологій та автоматизації кардинально впливає на трудові ресурси будь-якої країни. Вивчено адаптаційні стратегії, які застосовують уряди різних країн світу для пом'якшення майбутнього шоку суспільства, а саме: стимуляцію створення робочих місць нового типу; законодавче уповільнення поширення технологій; безумовний базовий дохід (ББД). Досліджено рівень цифровізації економіки України. Наведено частку деяких цифрових сервісів в Україні та Європейському Союзу. Досліджено позитивний вплив розвитку цифрової економіки на ринок праці. Охарактеризовано технології п'ятого покоління 5G (fifth generation). Розглянуто можливість безперервної і надшвидкісної передачі даних, а здатність пристроїв обмінюватися даними безпосередньо надасть змогу дистанційно управляти сільськогосподарською, промисловими роботами або безпілотними автомобілями. Проаналізовано мегатенденції, що формуватимуть сферу майбутніх трудових відносин: технологічний прогрес, автоматизація і роботизація; хмарні технології та хмарні обчислення; цифровізація особистого простору; великі дані (Big Data) 10; Інтернет речей надає змогу через спеціальні пристрої забезпечити контроль і дистанційне керування в реальному часі багатьма приладами (речами); гіг-економіка — це кардинальні зміни на ринку праці, його перехід від наявності робочих місць з постійною зайнятістю в одного роботодавця до тимчасових проєктів від різних компаній в одного незалежного працівника; становлення мережевого суспільства та мережевої економіки (mesh economy). Вивчено структурні зміни в економіці, попит на стандартну зайнятість, сектор послуг, який функціонує в умовах гнучкого робочого часу. Доведено, що у цифровій економіці змінюється як характер праці, так і вся система трудових відносин, зокрема інформація стає предметом праці, а засобами праці виступають цифрові пристрої, такі як комп'ютери, планшети, мобільні телефони, камери тощо.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 1.У.200, 1.У.202, 1.У.228, 1.У.257, 1.У.275, 1.У.277

Економіка Європи

1.У.138. Conceptual framework for corporate governance in crisis period on example of hospitality industry in Latvia / С. Koryuhina, V. Riashchenko, A. Stankevics, I. Chernysh // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 55-61. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Пандемія, викликана COVID-19, спричинила кризу в усіх сферах життя, існує багато обмежень, у тому числі щодо перетину національних кордонів та переміщення в межах однієї країни. Щоб обмежити поширення пандемії, було вжито багато міжнародних заходів, які мали далекосяжний, навіть катастрофічний вплив на туризм та готельний бізнес. Багато готелів у всьому світі перебувають під загрозою банкрутства. Тема дослідження — вплив COVID-19 на індустрію гостинності в Латвії та відповідні заходи з управління кризою. Питання дослідження: як поширення пандемії COVID-19 впливає на індустрію гостинності в Латвії та які оцінити заходи кризового управління, які впроваджуються в цій сфері бізнесу, з метою мінімізації зазначеного впливу? Автори проаналізували концептуальні основи антикризового управління в цілому, урахувавши поточну ситуацію в індустрії гостинності Латвії в контексті кризи, спричиненої COVID-19. Усі суб'єкти ринкової економіки, що діють на макро- і мікрорівнях, залежно від фази економічного циклу ви-

користують різні системи та стратегії для забезпечення своєї стійкості. Майбутній сценарій закриття готелів тісно пов'язаний з тим, чи зможе галузь отримати підтримку від держави та муніципалітету. Без підтримки хвиля закриття готелів може тривати, і лави безробітних поповняться від шести до восьми тисяч працівників сфери гостинності. Автори вважають, що для того, щоб «засипати» всю туристичну галузь і тим самим зберегти її, необхідно максимально продовжити мораторій на неплатоспроможність. Також потрібно знайти рішення, яке надасть змогу заморозити платежі за кредитами, комунальні платежі та максимально зменшити розмір податку на нерухомість. Крім того, важливо розробити систему критеріїв, наближених до тих, що стосуються пільг за час простою, щоб одержати дотації на заробітну плату персоналу. Мета описаного алгоритму є поетапна оптимізація дій з подолання кризи на макрорівні, що надалі знижує ймовірність її виникнення й гостроту процесів, які відбуваються в ній.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.139. Fiscal stimulation of spatial development: the EU countries' cases / V. Khudolei, M. Bepalov, S. Tulchynska, R. Tulchinsky, N. Kholiavko // Фінанс-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 124-132. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Мета роботи — формування основи для посилення фіскального стимулювання просторового розвитку регіональних економічних систем у контексті децентралізації. Методи дослідження: діалектичний метод, монографічний метод, методи синтезу, аналізу, узагальнення, абстрагування та систематизації. Розглянуто поняття «фіскальний простір» як певне економічне просторове утворення, сформоване елементами регіональної економічної системи, які задіюються у побудові бюджетних складових та управлінні фінансовими потоками. Висвітлено позитивний вплив реалізації фіскальної політики в контексті децентралізації, а також певний дисбаланс окремих напрямів, що провокують пошук шляхів внутрішнього регіонального узгодження завдань фіскальної політики. Узагальнюючи досвід європейських країн щодо фіскального стимулювання розвитку регіональних економічних систем, виділено такі тенденції: основними регулятивними інструментами є податкова та бюджетна політики, рівень їх розвитку та самостійності в регіонах окремих країн; регіональна фіскальна політика завжди підпорядкована національній стратегії економічного розвитку; податки стають інструментом як стимулювання, так і стримування розвитку регіонів. Запропоновано шляхи згладжування негативних викликів і визначено завдання фіскального стимулювання регіонального розвитку. Досвід європейських країн надає змогу дослідити перспективи розроблення інструментів для фіскального стимулювання для забезпечення стійкості та модернізації регіонального простору. Досліджено досвід європейських країн у реалізації фіскальної політики в контексті децентралізації та функціонування місцевого самоврядування. Попри домінування європейських норм у фіскальній політиці, кожна країна сформувала свої стратегічні цілі економічного розвитку. Це надало змогу зберегти національну ідентичність окремих територій, специфіку впливу культурної цінності на фіскальне стимулювання регіональних економічних систем. Зроблено висновок, що адаптація передового досвіду європейських країн до умов української економіки вимагає їх перформатування під цілі та стратегії національної економічної політики. Визначено напрями впровадження досвіду країн ЄС щодо фіскального стимулювання регіонального простору в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.Х.358

Економіка України

1.У.140. Державне регулювання публічних закупівель в умовах євроінтеграційних процесів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Г. С. Севостьянова; НАН України, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку. — Харків, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретичні та науково-методичні положення, розроблено практичні рекомендації щодо державного регулювання публічних закупівель в умовах євроінтеграційних процесів. Здійснено аналіз сучасного стану та розвитку публічних закупівель в Україні і країнах Європейського Союзу, що є основою для виявлення проблем публічних закупівель та обґрунтування шляхів їх вирішення. Розроблено методичний підхід до аналізу стану та тенденцій розвитку системи публічних закупівель в Україні і країнах Європейського Союзу. Досліджено генезис державного регулювання публічних закупівель в Україні та їх адаптації до вимог європейського законодавства. Систематизовано законодавче забезпечення публічних закупівель в Україні з ідентифікацією проблем. Проведено порівняльний аналіз підходів до організації публічних закупівель в Україні і країнах ЄС, що є базою для визначення напрямів гармонізації публічних закупівель з європейськими нормами. Обґрунтовано специфіку

публічних закупівель як об'єкта державного регулювання. Уточнено поняття «публічні закупівлі» та «державне регулювання публічних закупівель». Запропоновано механізм державного регулювання публічних закупівель. Удосконалено класифікацію ризиків публічних закупівель. Обґрунтовано критерії ефективності публічних закупівель. Розроблено методичний підхід до обґрунтування напрямів державного регулювання публічних закупівель. Розроблено теоретико-методичний підхід до оцінювання ефективності публічних закупівель. Обґрунтовано рекомендації щодо вдосконалення законодавчого забезпечення публічних закупівель в умовах євроінтеграції.

Шифр НБУВ: РА451189

1.У.141. Державне регулювання системи пенсійного забезпечення: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / І. Р. Жайворонюк; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено методико-понятійні положення та рекомендації щодо державного регулювання системи пенсійного забезпечення в Україні. Представлено іноземний досвід формування системи пенсійного забезпечення. Запропоновано інструментарій визначення ефективності пенсійної підсистеми. Вперше розроблено модель обов'язкової накопичувальної пенсійної підсистеми, яка базується на передачі накопичувальних пенсійних програм індивідів пенсійним фондом України недержавним пенсійним фондам шляхом аукціонних торгів. Проведено аналіз добровільної накопичувальної підсистеми пенсійного забезпечення, в результаті якого доведено її неефективність і збитковість. Удосконалено структуру інвестиційного портфелю недержавних пенсійних фондів, які здійснюють свою діяльність на третьому рівні системи пенсійного забезпечення. Розроблено рекомендації для підвищення ефективності функціонування розподільчої та добровільної накопичувальної підсистем пенсійного забезпечення в Україні.

Шифр НБУВ: РА451156

1.У.142. A comprehensive approach to the diagnosis of crisis status of business entities in a pandemic condition / A. Hlushko, V. Skryl // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 108-114. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Актуалізовано проблематику діагностики кризового стану як бази вчасного виявлення проблем у діяльності суб'єктів господарювання. Обґрунтовано, що в умовах пандемії COVID-19 і пов'язаних з нею карантинних обмежень відбувся значний спад економічної активності населення, що стало причиною виникнення кризового стану багатьох суб'єктів господарювання. Досліджено вплив пандемії на діяльність і фінансовий стан підприємств в Україні. Наголошено, що життєздатність економічних суб'єктів залежить від швидкості їх адаптації до нестабільної економічної ситуації в країні, адекватності реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, своєчасності ідентифікації загрози кризового стану. З урахуванням того, що суб'єкти господарювання здійснюють свою діяльність в умовах циклічних коливань, раціональною методологічною основою дослідження кризових явищ у їх діяльності правомірно визначено вчення про циклічні коливання. Обґрунтовано, що згідно з таким підходом кризовий стан підприємств є безумовною складовою їх життєвого циклу. Доведено, що своєчасне виявлення кризи надасть змогу не тільки продовжити діяльність суб'єкта господарювання, але й виявити його слабкі сторони, ліквідація яких призведе до підвищення ефективності і прибутковості діяльності. Запропоновано комплексний підхід до оцінювання кризового стану суб'єктів господарювання, який урахує діагностику різних видів криз (кризи ліквідності, кризи платоспроможності, кризи прибутковості, кризи фінансової стійкості, кризи банкрутства) на основі системи критеріїв та дозволяє оцінити глибину їх розвитку. Зазначений підхід є базисом для розроблення своєчасних та адекватних заходів протидії кризовим процесам і запобігання банкрутству підприємств.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.143. Conceptual model of macro-regulation of social-economic relations in the conditions of innovative-investment development of Ukraine / N. Zakharchenko, A. Andreichenko, Yu. Zhadanova, O. Korolova, N. Navolska // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 272-280. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета дослідження — запропонувати та обґрунтувати концептуальну модель макрорегулювання соціально-економічних відносин (СЕВ) між державою та інноваційно активними суб'єктами господарювання в умовах інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України. Запропоновано системний підхід до побудови механізму макрорегулювання інноваційно-інвестиційної діяльності. Проаналізовано вплив інноваційно-інвестиційних змін на прискорення суспільного прогресу. Запропоновано концептуальний підхід до формування бюджетної стратегії держави шляхом податкового вилучення з додаткової вартості інноваційно активних суб'єктів господарювання, сформований на основі узагальнення сучасних економічних теорій. З'ясовано, що тільки за рахунок зростання валового внутрішнього продукту неможливо забезпечення подолання бідності населення та зростання освітнього та загальнокультурного рівня. Це надало можливість базувати орієнтири методологічних і практичних аспектів на раціо-

нальний та ефективний взаємодії між державою та інноваційно активними суб'єктами України, спрямованими на підвищення реального доходу, рівня освіти, здоров'я, екологізації та загальної культури суспільства. Розгляд категорії «якість життя» як синергійного показника соціально-економічного розвитку під впливом інноваційно-інвестиційних процесів надає можливість більш точно визначити завдання, функції, пріоритетні напрями та ефективність такого макрорегулювання. Побудова нових СЕВ на основі запропонованої концептуальної моделі надає можливість оптимізувати ці процеси взаємодії з урахуванням трансформаційних зрушень в економіці країни та загальносоціального розвитку, що означає одержання вигоди від упровадження інновацій і високих технологій у досягненні єдиних цілей як самої держави, так і інноваційно активних суб'єктів господарювання у підвищенні загальнонаціонального рівня добробуту суспільства. Наукова новизна полягає в розгляді питань із макрорегулювання, пов'язаних із побудовою такої синергійної взаємодії між державою та інноваційно активними суб'єктами господарювання, коли створюються матеріальні та загальнолюдські цінності та комплексно визначається досягнутий позитивний результат від запровадження змін.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.76-1.У.77, 1.У.163, 1.У.167, 1.У.204

Бізнес

1.У.144. Вплив деструктивних чинників на інвестиційну та інноваційну привабливість України / С. М. Лихолат, М. В. Вінічук, Н. М. Рушишин, Т. В. Мединська, О. Сапінський // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 250-259. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Розглянуто деструктивні фактори, такі як корупція, тіньова економіка, які сповільняють процес формування інвестиційної та інноваційної привабливості України, а також сповільнюють розвиток вітчизняного бізнесу та завершення реформування економічної системи, що особливо відчутно у передвиборні та поствиборні періоди. Окреслено роль глобальної депресії та тіньової економіки. Розкрито вплив політичних циклів на обсяг залучення інвестицій у вітчизняний бізнес, а також які створюють ризики не лише для українського бізнесу, а й іноземним інвесторам. Водночас зазначені процеси можуть і приваблювати іноземних інвесторів можливістю застосування «рециклінгу» капіталу резидентів. Використовуючи економіко-математичні методи та моделі економічного аналізу, здійснено комплексну оцінку умов ведення бізнесу та встановлення взаємозалежностей об'єктивних і суб'єктивних показників — факторів досліджуваного явища та функціональних залежностей між ними. Зроблено висновки про характер змінної «тіньової економіки» і розвиток приватного бізнесу у країні, а також їх залежність від політичних циклів і економічних потрясінь. Зроблено висновки щодо характеру впливу рівня тіньової економіки на розвиток приватного бізнесу в країні, а також їх залежність від політичних циклів та економічних потрясінь. Сформовано основу для ідентифікації проблем зниження ділової активності, яка пов'язана з нестабільною політичною ситуацією в Україні та виникла внаслідок фінансово-економічної кризи, воєнних дій усередині країни, систематичного переформатування влади, зміни політичних векторів. Доведено вплив деструктивних чинників на залучення іноземних інвестицій у вітчизняний бізнес, що свідчить про недостатній вплив держави на регулювання підприємницьких взаємовідносин і вимагає продуманих невідкладних реформ.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.145. Корпоративна соціальна відповідальність: навч. посіб. / О. Ю. Могилевська; Приватний вищий навчальний заклад «Київський міжнародний університет». — Київ: КМУ, 2022. — 229 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 213-228. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми корпоративної соціальної відповідальності, формування загальних і професійних компетенцій фахівця управлінської діяльності в умовах високої невизначеності бізнес-середовища. Основну увагу звернено на управлінські функції, сучасні технології корпоративної культури, питання розвитку соціальної бізнес-відповідальності. Наведено сучасні та класичні теорії, моделі, концепції корпоративної соціальної відповідальності, які сприятимуть одержанню знань і навичок у сфері формування політики компанії, заснованих на даній концепції. Посібник складається із чотирьох розділів, містить перелік контрольних питань, практичні завдання, бібліографічний спис.

Шифр НБУВ: ВА856773

1.У.146. Balance of competitive conditions in Ukraine: state options / V. Romanenko, L. Lebedeva // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 6. — С. 28-41. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

The article is considered the problem of achieving a balance of competitive forces between real and potential domestic and foreign producers of industrial products in the internal market of Ukraine.

It was described the market reforms in Ukraine from the standpoint of balancing competitive conditions on the example of mechanical engineering goods. It was identified the factors that would facilitate ensuring the balance of competitive forces in Ukraine. It was proposed the measures for balancing the competitive conditions manufacturing enterprises due to the intersectoral diversion of capital and involvement the state in investing in high-tech projects.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.147. Compliance-strategizing of economic security of the business in digitalization conditions / L. Bovsh, M. Bosovska, A. Okhrimenko // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 6. — С. 42-60. — Бібліогр.: 39 назв. — англ.

The content, main tasks and functions of compliance-strategizing of economic security of business in the conditions of digitalization are revealed. Emphasis is placed on the need to consolidate and coordinate legal, economic, social and health aspects of security with compliance technologies and strategic planning of business processes, which will help ensure the competitiveness and risk protection of business, as well as on digital platforms. It is noted that it is necessary to separate resource potential as a part of corporate strategic compliance. An important area of further development of compliance-strategizing — «change management» — is considered.

Шифр НБУВ: Ж16143

Інноваційна діяльність

1.У.148. Інноваційні платформи управління економічними процесами в умовах цифровізації економіки: колект. монографія / Л. Й. Аведян, О. В. Ареф'єва, С. О. Ареф'єв, В. О. Ареф'єв, К. М. Азізова, Ю. Є. Безугла, О. В. Божанова, Р. Р. Брицький, Н. Л. Гавкалова, М. М. Гавриленко, Ю. Г. Гаврилук, І. М. Гончаренко, Л. Т. Гораль, О. В. Грицина, О. Ю. Давидова, Т. І. Дем'яненко, Ю. Е. Дуднева, Є. Ю. Забашта, Х. Я. Залуцька, Г. П. Заєць, Д. Д. Зиз, О. В. Ігуменцев, О. А. Карлова, О. І. Кір'ян, В. В. Козик, О. Я. Колещук, Т. О. Колодізева, Я. В. Кононенко, І. Г. Курочкіна, В. Е. Лунячек, П. М. Матвеев, М. А. Машенко, О. Б. Мних, О. Б. Мрихіна, І. М. Мягких, Т. С. Обидженнова, С. Т. Пілецька, В. В. Прохорова, А. В. Проценко, Н. П. Резнік, Д. С. Резніченко, К. І. Сластьянікова, В. М. Тимонюк, В. С. Титикало, Ю. В. Ус, В. І. Чобіток, В. І. Шийко, М. В. Шкварилук, В. В. Шляхетко, А. М. Штангрет; ред.: В. В. Прохорова; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2020. — 292 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто сучасні теоретичні та практичні аспекти формування інноваційних платформ управління економічними процесами в умовах цифровізації економіки. Висвітлено проблеми управління розвитком суб'єктів господарювання в турбулентних умовах. Охарактеризовано моделі та методи інноваційного управління економікою. Розкрито питання адаптації суб'єктів господарювання до інтеграційних змін. Увагу приділено управлінню інноваційним розвитком регіонального ринку житлової нерухомості, ефективності розвитку інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств, економічним передумовам розвитку підприємств на засадах циклової економіки.

Шифр НБУВ: ВА857350

1.У.149. Інституційне забезпечення інформаційної безпеки України / С. Білько // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 36-41. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Актуалізовано проблематику забезпечення інформаційної безпеки України за умов поглиблення цифрових трансформацій національної економіки як наслідок інформаційно-технологічного розвитку. Обґрунтовано необхідність формування сприятливого регуляторного середовища як базису розроблення ефективних форм реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки. Теоретико-методологічною основою дослідження інституційного забезпечення інформаційної безпеки визначено фундаментальні положення інституціоналізму та неоінституціоналізму. Доцільність використання інституціонального підходу аргументовано ефективністю його інструментарію у процесах формування інституційної архітектури й механізму забезпечення інформаційної безпеки. Виконано деталізацію та систематизацію категоріального апарату інституціоналізму, зокрема поняття «інститут», «інституції», «інституційне забезпечення» та виокремлено в його структурі інституційно-правове та інституційно-організаційне забезпечення. Проаналізовано інституційно-правове забезпечення з точки зору сформованості законодавчої бази у напрямі забезпечення стану захищеності інформаційного середовища від протидії ризикам і загрозам, спричиненим поширенням негативних інформаційних впливів. Здійснено детальне дослідження інституційно-організаційного забезпечення як системи організацій (органів влади), які забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері інформаційної безпеки. На основі використання системного підходу представлено архітектуру інституційного забезпечення інформаційної безпеки. Доведено, що

інституційно-правове й інституційно-організаційне забезпечення інформаційної безпеки з урахуванням взаємозв'язків між суб'єктами становлять інституційне середовище інформаційної безпеки, від ефективності функціонування якого буде залежати рівень забезпечення захисту інтересів громадян, суб'єктів господарювання та держави в цілому як соціальних об'єктів інформаційної безпеки.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.150. Технологічна модернізація економіки України: теорія, методологія, практика: монографія / Ю. В. Шушкова; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. — 396 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 302-316. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні та прикладні засади реалізації державної політики технологічної модернізації економіки України. Визначено теоретико-методологічні положення дослідження технологічної модернізації економіки. Узагальнено фактори та особливості технологічної модернізації національного господарства. Проаналізовано стан і динаміку процесів технологічної модернізації економіки України. Обґрунтовано стратегічні пріоритети державної політики реіндустріалізації та технологічної модернізації національного господарства країни. Визначено напрями вдосконалення інституціонального базису, а також механізми та інструменти державної політики активізації процесів технологічної модернізації національної економіки.

Шифр НБУВ: ВС69414

1.У.151. Current tasks, procedures and tools of innovation-high-tech development of Ukraine / O. Redkin, O. Zyma, R. Pahomov, O. Tsvihunenko // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 29-35. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

На основі виконаного аналізу сформульовано основні проблеми і причини низької ефективності та неконкурентоспроможності української економіки, падіння інноваційно-технологічного й економічного потенціалу підприємств. Розроблено і запропоновано вдосконалений механізм реновації та глибокої модернізації вітчизняного господарства, високотехнологічних промислових й інших підприємств, визначено головну мету, основні завдання розвитку НІС, способи і шляхи їх реалізації. У дослідженні сформульовано не тільки інноваційно-технологічні цілі прогресу виробництва в Україні, а й визначено ключові модератори трансформації національного господарства і процедури формування фундаментальних основ для початку сталого економічного зростання держави й адаптації до світових стандартів прогресу та забезпечення конкурентоспроможності. Запропоновано основні моменти і порядок розроблення та реалізації Національної стратегії й програми інноваційного розвитку, процедури та інструменти реалізації «під ключ» цих стратегічних рішень. Наведено перелік основних галузей економіки і промисловості України, які мають стати локомотивами інноваційно-технологічного прогресу держави та її підприємств. Реалізація на практиці висновків і рекомендацій, запропонованих у проведеному дослідженні, буде сприяти швидкому переходу України на світові стандарти господарювання, прогресу та забезпеченню конкурентоспроможності не тільки вітчизняної економіки, а й усього суспільства.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.152. State and civil society: digital reality / I. Dymnyk // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 6. — С. 61-70. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

There are analysed the modern tendencies of changes of communicative processes under the influence of digitalization in the interaction of institutes of civil society and the state. Based on the analysis of the interaction between the state and civil society in digital reality, there has been studied the process of transformation of public authorities. There are determined main directions and problems of transformation. There is emphasis on identifying more effective forms of feedback between public authorities and civil society.

Шифр НБУВ: Ж16143

Див. також: 1.У.82, 1.У.122, 1.У.197, 1.У.201

Інвестиції

1.У.153. Foreign direct investment transformation during the pandemic period / L. Radchenko, A. Buriak, I. Novytska, D. Ovcharenko // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 124-132. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Проаналізовано вплив пандемії коронавірусу на прийняття інвестиційних рішень у міжнародній економічній діяльності та розглянуто поняття втечі капіталу та чистого припливу капіталу. Систематизовано джерела інвестицій, звідки компанії мають змогу одержувати ресурси для поліпшення своєї роботи. Серед основних джерел інвестицій виділено державну іноземну допомогу у вигляді грантів, кредитів як досить суперечливої категорії, тому що виявлено випадки, коли державна іноземна допомога мала позитивний вплив на економіку країни-реципієнта і поряд із ними виділено чимало прикладів невдалого використання такої допомоги. Наразі спостерігається інтенсифікація світового руху

інвестицій, оскільки кількість країн, які наростили фінансові ресурси і, як наслідок, мають їх надлишок, збільшується з кожним роком. Добре налагоджений рух інвестицій має вагомий позитивний ефект не лише для підприємства, котре їх отримує, але і для держави загалом. Міжнародні організації регулюють відносини між країнами-членами, визначають ті чи інші правила розвитку економіки окремих держав або навіть регіонів, накладають обмеження чи, навпаки, сприяють активізації діяльності в певних сферах певним країнам (підприємствам, що їх представляють). Коронавірус негативно вплинув на світові потоки інвестицій, що спричинило падіння ключових економічних показників у всіх державах світу. Під час кризи, спричиненої пандемією, правила гри на інвестиційному полі значно змінилися — стали іншими пріоритетні напрями капіталовкладень і критерії, за якими інвестори обирають об'єкти для фінансування.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.154. The current state of investment security in Ukraine in the context of COVID-19 and its impact on the financial and economic situation of the state / О. Bobrovska, А. Lysachok, Т. Kravchenko, L. Akimova, О. Akimov // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 233-242. — Бібліогр.: 38 назв. — англ.

Забезпечення стабільного економічного розвитку країни — головне завдання державних органів влади. Інвестиційна безпека (ІБ) є важливою складовою економічної безпеки, що відіграє важливу роль під час стійкого розвитку економіки країни. Сучасні глобалізаційні процеси відіграють важливу роль під час розбудови системи формування та захисту ІБ. Крім того, виникнення пандемії COVID-19 спричинило виявлення нових негативних факторів, ендегенних та екзогенних змін, котрі внесли значні корективи у процес розбудови стабільної економіки країни. Для боротьби з пандемією запроваджено надзвичайний стан, він стосувався або всієї країни, або окремого регіону, або окремої сфери. Країни світу, зі свого боку, запроваджували санітарно-епідеміологічні заходи, щоб уникнути розповсюдження хвороби. Швидке запровадження цих заходів, а також розроблення та впровадження кроків, які стосувалися зменшення наслідків пандемії спричинили уповільнення економічного розвитку не лише у країнах світу, та в Україні також. Головним фактором під час визначення рівня ІБ може слугувати дослідження стану інвестиційного клімату в країні. Пандемія суттєво вплинула на стабільність економіки, зокрема створила негативне поле для забезпечення ІБ. Інвестиції, будучи довгостроковим «підживленням» економіки, є не тільки ключовою умовою модернізації національної економіки, а й чільним фактором її економічної безпеки. «Безпекоємні» властивості інвестицій визначаються можливістю здійснювати капітальні вкладення та виробничі нагромадження на рівні, який гарантує достатні темпи розширеного відтворення, технологічного переозброєння та реструктуризації економіки, що прямо збільшує потенціал захисту економічних інтересів від загроз різного походження. Узагальнювальним показником ІБ є частка нагромадження валових інвестицій у ВВП. Оцінка сучасного рівня інвестування надала можливість визначити про достатність забезпеченості економіки України інвестиціями, що є показником ІБ країни.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.155. The use of fuzzy logic for risk assessment in the construction projects / Е. А. Aliyev, І. А. Nabibov, V. K. Veliyev, Т. В. Hasanova // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 133-137. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Відомо, що трудомісткість заготовельних робіт становить майже половину від загального обсягу трудомісткості виробництва продукції машинобудування і чинить серйозний вплив на формування собівартості виробів. Отже, правильний вибір методу їх одержання й визначення геометричних параметрів заготовок на початкових стадіях проектування є важливим етапом процесу зниження собівартості деталей і підвищення економічної ефективності виробництва. Розглянуто проблему оцінювання ризиків під час проектування заготовельного виробництва. Наведено класифікацію методів оцінювання ризиків, засновану на повноті інформації, викладено суть методів імітаційного моделювання, статистичного методу, методу аналізу чутливості, експертного методу й підходу, заснованого на застосуванні нечіткої логіки. Розроблена нечітка продукційна модель і система підтримки прийняття рішень надають можливість інвестиційно-будівельним проектам виконувати планування дій щодо зниження ризику проектів шляхом аналізу ситуацій на передпроектному етапі виробництва.

Шифр НБУВ: Ж24790

Відтворення

1.У.156. Стратегія сталого фінансово-економічного розвитку України: колект. монографія / ред.: О. О. Непочатенко; Уманський національний університет садівництва. — Умань: Сочинський М. М., 2022. — 235 с.: рис., табл. — укр.

Викладено результати досліджень сучасних проблем сталого фінансово-економічного розвитку економіки України. Висвітлено його соціально-економічні аспекти. Розглянуто роль та місце фінансової та податкової політики у забезпеченні поступального розвитку економічної системи. Досліджено розвиток окремих галузей національної економіки. Значну увагу приділено теоретичним та практичним аспектам розвитку підприємницької діяльності як основи успішного функціонування економіки країни.

Шифр НБУВ: ВА857509

1.У.157. Формування інституціонального механізму державного управління економічним розвитком України: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. М. Моїсеєнко; Національний університет «Чернігівська політехніка». — Чернігів, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено формування інституціонального механізму державного управління економічним розвитком нової якості, що забезпечує розподіл владних повноважень між основними агентами соціально-економічних відносин та включає м'які механізми (консультативні та інформаційні). Обґрунтовано механізм досягнення балансу суспільних інтересів та механізм впливу держави на розвиток інституціональної структури. Окреслено місце й роль інституціонального механізму в системі механізмів державного управління економічним розвитком. Представлено концептуальну схему запуску інституціонального механізму. Введено показник «потенціал інституціоналізації», який надає можливість виділяти та ідентифікувати перспективні напрями розвитку публічно-економічної влади. Побудовано механізм взаємодії владних і підприємницьких структур. Охарактеризовано стратегічні пріоритети зміцнення інституційного базису політики економічного розвитку в Україні та представлено етапи організаційного механізму сприяння такому розвитку. Побудовано інституціональний механізм державного управління економічним розвитком. Окреслено механізми і канали державного управління інноваційно-інвестиційним розвитком країни.

Шифр НБУВ: РА451537

Економічні ризики

1.У.158. Кримінологічне забезпечення економічної безпеки України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / В. В. Сазонов; Харківський національний університет внутрішніх справ. — Харків, 2020. — 29 с. — укр.

Комплексно та системно досліджено вперше в Україні теоретичні засади кримінологічного забезпечення економічної безпеки (ЕБ) України (ЕБУ), спрогнозовано тенденції його розвитку та трансформації в умовах сьогодення. Досліджено сучасний стан теоретичних досліджень проблем кримінологічного забезпечення ЕБУ та розглянуто методологію кримінологічного аналізу відповідної проблематики. Сформульовано поняття і проаналізовано систему ЕБ. Окреслено коло сучасних загроз ЕБ. Охарактеризовано правові засади кримінологічного забезпечення ЕБУ. Визначено цілі, завдання і принципи кримінологічного забезпечення ЕБУ. Проаналізовано об'єкти кримінологічного забезпечення ЕБУ. Надано характеристику суб'єктам її кримінологічного забезпечення, визначено напрями й охарактеризовано заходи цього забезпечення. Оцінено якість координації дій суб'єктів та міжнародне співробітництво у сфері кримінологічного забезпечення ЕБУ. Окреслено напрями синхронізації національних і європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення ЕБ. Визначено напрями імплементації європейського та світового досвіду у практиці кримінологічного забезпечення ЕБУ.

Шифр НБУВ: РА445386

1.У.159. Economic security strategy of Ukraine in the context of global transformations / А. Mazaraki, Т. Melnyk // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 6. — С. 4-27. — Бібліогр.: 47 назв. — англ.

The article analyses theoretical and conceptual approaches to define the essence of economic security. The global economic transformations are characterized in the context of the impact on the national economic security. Indicators of all economic security components are analyzed by comparing them in dynamics with the critical level and proposals for the implementation of economic policy measures which are provided to secure Ukrainian economic policy.

Шифр НБУВ: Ж16143

Див. також: 1.У.149

Управління. Менеджмент. Маркетинг

1.У.160. Державне регулювання концесійної діяльності в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / М. П. Киртока; Національна академія державного управління при Президенті України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Вирішено актуальне завдання в науковій галузі державного управління щодо обґрунтування теоретичних і правових засад

державного регулювання концесійної діяльності в Україні і розроблено рекомендації щодо його вдосконалення. Досліджено напруження вітчизняних і зарубіжних учених, проаналізовано концесійне законодавство України з метою визначення стану розробленості зазначеної проблематики. Уточнено сутнісні характеристики та зміст дефініції поняття «державне регулювання концесійної діяльності». Узагальнено міжнародний досвід державного регулювання концесійної діяльності з метою адаптації його кращих рис до умов України. Досліджено правовий, організаційний та економічний механізми державного регулювання концесійної діяльності в Україні. Визначено перспективні напрями розвитку концесійної діяльності в Україні. Розглянуто життєвий цикл проекту, що здійснюється на умовах концесії, та запропоновано рекомендації щодо протидії ризикам під час реалізації проектів, що здійснюються на умовах концесії. Розроблено структурно-функціональну схему державного регулювання концесійної діяльності в Україні та сформульовано практичні рекомендації органам публічної влади щодо її впровадження.

Шифр НБУВ: РА445952

1.У.161. Методологія управління портфелями проектів і програм в інтегрованих функціональних середовищах: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.22 / О. В. Єгорченков; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено науково-прикладну проблему створення науково-методологічного базису побудови функціонального середовища проектно-орієнтованих підприємств, який усуває протиріччя між проектним та операційним управлінням цими підприємствами. Запропоновано підхід, який не змінюючи існуючу організацію, надбудовує систему, яка об'єднує проектну і операційну діяльність в єдине ціле. Відсутність такого підходу, на сьогодні, є когнітивним дисбалансом в науці управління проектами. Для визначення концепції методології управління портфелями проектів і програм в інтегрованих функціональних середовищах було розроблено модель концепції управління портфелями проектів і програм проектно-орієнтованого підприємства в функціональному 4П-середовищі. Було виділено задачі, в розрізі яких необхідна розробка функцій управління проектами в 4П-середовищі: управління ресурсами проектів, адміністрування проектів, управління проектно-операційним виробництвом. Розроблено модель управління ресурсами підприємств в 4П-середовищі, яка враховує стан ресурсів, які проходять операційну обробку та час, необхідний для замовлення, придбання та доставки ресурсів. Побудовано модель та розроблено метод адміністрування проектів. Розроблено модель та метод управління проектно-операційним виробництвом, в яких відображено процес створення виробів для проектів. Під час управління виробом в 4П-середовищі запропоновано виконати імітацію діяльності підприємства через подання даних щодо цієї діяльності у формі мережевих моделей проектів, моделей виробничих процесів, і моделей операційних процесів.

Шифр НБУВ: РА451526

1.У.162. Планування розвитку економічної системи держави на засадах партнерства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. А. Канова; НАН України, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку. — Харків, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Визначено основних учасників планування розвитку економічної системи держави, яких розподілено залежно від ступеня та характеру залучення до процесу на три групи та які включають державу і громадську компоненти, що надало змогу обґрунтувати доцільність залучення різних категорій учасників до процесу планування. Розроблено структурну модель механізму реалізації партнерських проектів у межах планування розвитку економічної системи держави. Виявлено основні передумови успішного партнерства між державою і приватним сектором. На основі кореляційного аналізу встановлено наявність взаємозв'язків між різними формами державної фінансової підтримки розвитку території і рівнем розвитку адміністративних територій України, що надало змогу визначити дівість основних форм фінансової підтримки держави. Розроблено методичний підхід щодо визначення пріоритетів під час вибору форми партнерських відносин, який складається з 6-ти етапів. Запропоновано підхід до оцінки якості партнерських відносин у державних цільових програмах, який надав можливість визначити вимоги до партнерів для досягнення певного рівня успішності реалізації програми.

Шифр НБУВ: РА451126

1.У.163. Системне управління еколого-орієнтованим розвитком нефінансового сектору економіки: монографія / О. П. Павленко, О. І. Головіна, А. Л. Розмарина, К. О. Тюлькіна, О. С. Андрущенко, С. М. Колонтай, О. В. Жавнерчик, В. О. Соколовська, В. А. Козловцева, І. В. Єгорашенко, С. Вайчюте, О. С. Венгер, К. В. Смірнова, А. С. Чабанюк; ред.: О. П. Павленко, А. Л. Розмарина; Одеський державний екологічний університет. — Миколаїв: Швей В. М., 2022. — 119 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 113-119. — укр.

Розглянуто сучасні підходи щодо системного управління еколого-орієнтованим розвитком нефінансового сектору національ-

ної економіки України. Виявлено закономірності та тенденції розвитку нефінансового сектору у період ринкових перетворень. Розроблено методичні основи аналізу системи управління екологізацією нефінансового сектору національної економіки в галузі енергетики, рекреації та туризму, аграрному секторі економіки. Досліджено передумови й обґрунтовано перспективи розвитку вітчизняних екологічних проектів і стартапів. Увагу приділено перспективам використання сланцевого газу в Україні, аналізу закономірностей і тенденцій еколого-орієнтованого розвитку рекреації і туризму в Одеському регіоні, методам «зеленої» логістики, методичним аспектам діагностики екологічної складової продовольчої безпеки.

Шифр НБУВ: ВА857781

1.У.164. Системний інжиніринг на основі моделювання в управлінні проектами: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.22 / Д. В. Лук'янов; Одеський національний політехнічний університет. — Одеса, 2021. — 42 с.: рис., табл. — укр.

Уперше проведено аналіз розвитку управління проектами в Україні на основі хронологічного аналізу основної бібліографічної інформації за тематикою, пов'язаною з управлінням проектами. Виконано формалізацію завдання прогнозування й управління ефективністю у проектах розробки систем управління, яка заснована на представленні проекту як марківського ландшафту із застосуванням законів управління ландшафту. Розроблено метод аналізу топології систем, представлених орієнтованими графами із замкнутими контурами, який надає змогу науково обґрунтувати визначення «системного ландшафту» для аналізованої системи з використанням математичного апарату теорії ігор. Запропоновано принципівий алгоритмізований підхід до створення професійних стандартів з урахуванням необхідних для їх використання компетенцій, що надає змогу науково обґрунтувати формування як професійних, так і освітніх стандартів з урахуванням унікальних тематичних особливостей. Розвинуто марківські моделі зміни станів систем у розрізі використання інформації про інтенсивність і характер зв'язків між елементами системи з формуванням «системного ландшафту». Набули подальшого розвитку ідеї К. Шеннона щодо застосування поняття ентропії у системному інжинірингу на основі моделювання як інструменту аналізу середовища виконання проектів, що надає змогу оцінити фактор інформаційної взаємодії всередині проектною системи. Розвинуто технологію роботи з ідентифікації й аналізу ризиків щодо використання методу SWOT-аналізу із застосуванням марківських методів, а також моделі та методи визначення залежностей і формуванні наукометричних показників організації на основі індивідуальної активності її членів на прикладі мережі Researchgate. Розроблено метод формування моделей систем, які представлено у вигляді орієнтованого графу із замкнутими контурами зв'язків з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel зі створенням покрокового алгоритму розрахунку у вигляді файлу-шаблону для систем розмірністю до 50 — 50 елементів; із використанням програмного забезпечення уEd та Gephi.

Шифр НБУВ: РА451144

1.У.165. Methodical approaches to state policy forecasting of sustainable development of Ukraine's regions / A. Pomaz-Ponomarenko, O. Nazarov, M. Udyanskiy, S. Moroz, I. Khmyrov, O. Akhmedova // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 171-178. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Установлено, що в контексті забезпечення результативної державної регіональної політики варто здійснювати довгострокове прогнозування сталого розвитку регіонів. З огляду на це обґрунтовано відповідну прогнозу модель, що має імітаційний характер, передбачає здійснення узгодження макро- та мікропоказників сталого розвитку. Зважаючи на прогнозні значення цих показників, підраховується значення ВРП, потім оцінюється їх збалансованість, що можливо, як зазначалося вище, на основі коефіцієнта Джині. Це надає можливість одержати узгоджений прогноз за всіма показниками. Підвищити результативність впливу державної політики на сталий розвиток можливо шляхом систематизації дії та формалізації державної регіональної політики й удосконалення її організаційно-правового та методичного забезпечення, зокрема корекції визначальних і налаштувальних параметрів сталого розвитку в масштабах окремих регіонів і держави, оскільки нормативно закріплені критерії оцінювання такого розвитку суттєво різняться між собою (які застосовуються для щоквартального і щорічного оцінювання). Уточнено основні етапи прогнозування процесів регіонального розвитку за соціально-економічними напрямками. Саме з їх урахуванням побудовано інформаційно-аналітичну технологію. Технологія прогнозування має забезпечити уточнення системи показників сталого розвитку регіонів і розширення тих показників, що потрібні для опису стану цього розвитку відносно держави в цілому. Зазначено, що реалізація цього завдання має відбуватися за умови застосування кореляційного аналізу показників. Доведено вибір методу дослідження розвитку регіональних процесів. Визначено адекватність моделі довгострокового планування сталого регіонального розвитку в Україні. Одержані результати є основою

для розроблення комплексу заходів для індикативних планів і моніторингу розвитку державної регіональної політики.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.166. Study of the evolution of the formation and development of government procurement in Ukraine / A. Zhuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 1. – С. 369-379. – Бібліогр.: 10 назв. – англ.

Досліджено історично-правові основи становлення та розвитку державних закупівель (ДЗ) в Україні. Проведено аналіз суті та значення публічних закупівель (ПЗ) для ефективного розвитку підприємств, установ та організацій бюджетної сфери в різні історичні періоди. Встановлено, що ПЗ набували різних форм ще до незалежності України. Державні замовлення розглянуто в контексті ширшої проблеми державного регулювання економіки, а саме – однією з найбільш серйозних і неоднозначних економічних проблем є раціональна взаємодія держави і ринкової системи у процесі ДЗ. Обґрунтовано, що повноцінна національна економіка значною мірою залежить від того, наскільки прозорими та економічно виправданими є державні видатки на утримання установ, що фінансуються з державного бюджету (ДБ). Розглянуто особливості законодавчого регулювання сфери ПЗ за відповідними періодами. Встановлено етап переходу системи централізованого планування виробництва, розподілу матеріально-технічних ресурсів, функцій державного замовлення як абсолютного державного регулятора у виробництві продукції та послуг на засіб забезпечення потреб у матеріальних ресурсах, продукції, роботах і послугах споживачів, що утримуються за рахунок ДБ. Визначено основні відмінності підходів до розуміння суті ПЗ. Надано характеристику впливу факторів та обставин на побудову законодавчої бази сфери ПЗ. Визначено та обґрунтовано періоди розвитку ДЗ. Проаналізовано негативні наслідки упущень і недоопрацювань нормативно-правового поля кожного періоду. Досліджено методи та причини зміни термінології у формуванні понятійного апарату сучасної законодавчої бази. Надано висновки щодо змін, доповнень і коригувань законодавчої бази сфери ПЗ. Оцінено основні відмінності ухваленого законодавства сфери ПЗ.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.101, 1.У.124, 1.Х.334

Економіка праці

Трудові ресурси

1.У.167. Організаційно-економічний механізм соціального розвитку трудового потенціалу в умовах інноваційних трансформацій: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / Т. А. Немченко; Центральноукраїнський національний технічний університет. – Кропивницький, 2021. – 20 с.: рис., табл. – укр.

Узагальнено теоретичні та методичні засади та обґрунтовано науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму соціального розвитку трудового потенціалу України в умовах інноваційних трансформацій. Досліджено теоретичні підходи до розуміння суті категорії «трудо-вий потенціал» та особливості його соціального розвитку з урахуванням інноваційних змін. Розроблено класифікацію чинників соціального розвитку трудового потенціалу. Охарактеризовано процес функціонування організаційно-економічного механізму соціального розвитку трудового потенціалу. Здійснено компаративний аналіз соціального розвитку трудового потенціалу на міжнародному та національному рівнях. Розроблено кластеризацію регіонів України за рівнем соціального розвитку трудового потенціалу за групами показників. Запропоновано стратегічні напрями та альтернативи соціального розвитку трудового потенціалу в умовах інноваційних трансформацій та обґрунтовано пріоритетність реалізації альтернативи «сталого соціального розвитку». Розкрито напрями вдосконалення організаційно-економічного механізму соціального розвитку трудового потенціалу на інноваційних засадах. Розроблено методичний інструментарій моніторингу соціального розвитку трудового потенціалу за рівнями регулювання, систему показників моніторингу та засоби його проведення.

Шифр НБУВ: РА45132

1.У.168. Labor market of Ukraine in conditions of system crisis / N. Yurchuk, H. Leshchuk, O. Tkachenko, A. Kotenok, D. Cherviakova // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 1. – С. 496-503. – Бібліогр.: 22 назв. – англ.

Мета роботи – дослідження визначення тенденцій ринку праці в Україні, який перебуває під значним впливом загрозливих зовнішніх і внутрішніх факторів. Доведено, що стимули до реформування цього ринку сьогодні значно послаблені негативними впливами кризи, яка охоплює всі сфери життя – від економіки до охорони здоров'я. Встановлено, що негативні тенденції світового та внутрішнього ринку сприяють зниженню якості

людського капіталу трудових ресурсів, погіршують структуру національного ринку праці (НРП). Багатовекторність кризи призводить до формування мультиплікативного ефекту – різні її аспекти посилюють вплив один одного. Від цього негативний тиск чинників кризи на НРП посилюється з наростаючим темпом. Доведено, що старий екстенсивний підхід управлінців до використання трудових ресурсів України вичерпав себе. Наявна модель і підходи до її реформування за наявного масштабу загрозливих тенденцій не відповідають критеріям ефективності. Україна потребує нової моделі ринку праці. Зусилля урядовців і вплив бізнес-спільноти мають бути спрямовані на формування такої моделі, цілями якої будуть: стабілізація економічного, соціального та політичного становища України, зменшення ризику некерованого зростання соціальної напруги, формування гнучкої реакції, спрямованої на нейтралізацію впливів кризи. Вказано на те, що відсутність чи навіть уповільнення реакції на наявні негативні тенденції, притаманні ринку праці в Україні, можуть стати причиною значних і різких соціальних і політичних змін. Оригінальність зумовлена необхідністю виявлення тенденцій ринку праці за впливів кризи та ситуації на світовому ринку праці, виявленню факторів, які призводять до закріплення екстенсивної моделі ринку праці в умовах перманентної кризи, виявленню факторів, які сприяють цьому, і негативних наслідків для економіки.

Шифр НБУВ: Ж73250

Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування

1.У.169. Боргова криза на ринку природного газу України та шляхи її вирішення / Р. С. Юхимець // Економіка і прогнозування. – 2021. – № 1. – С. 32-48. – Бібліогр.: 24 назв. – укр.

Розглянуто основні причини, що зумовили виникнення боргової кризи на ринку природного газу України через накопичення заборгованості у газопостачальних та газорозподільчих підприємств. Мета дослідження – виявлення основних передумов до формування заборгованостей на різних сегментах під час реформування ринку природного газу шляхом вибіркової імплементації вимог європейського енергетичного законодавства. Україна, обравши європейський вектор розвитку, зацікавлена в межах своїх міжнародних зобов'язань та євроінтеграційних прагнень відповідати вимогам європейської політики. Це зумовлює потребу адаптації національного інституційного середовища до основних вимог Другого та Третього енергетичних пакетів. Відповідно до наявних міжнародних зобов'язань на національному ринку природного газу відбуваються значні зміни у напрямі лібералізації та розвитку конкурентного середовища. Разом із тим у сегменті роздрібного ринку та постачання природного газу побутовим споживачам необхідні зміни інституційного середовища не відбувалися упродовж довгого часу, або ухвалювалися тимчасові рішення, що не сприяли вирішенню кризових проблем сектора, а лише заморозували існуючу модель взаємовідносин між різними суб'єктами ринку. Небажання реалізувати непопулярні рішення у сфері постачання природного газу побутовим споживачам та намагання перекласти зростання вартості тарифів газопостачання для потреб населення на інші категорії споживачів призводило до постійного перерозподілу монопольного впливу та накопичення значної заборгованості між різними суб'єктами ринку. Проведено аналіз причин формування заборгованості між різними учасниками на роздрібному сегменті ринку природного газу, що надав змогу виявити основні чинники такої заборгованості: відсутність достатнього рівня прозорості у тарифоутворенні на послуги постачання та транспортування природного газу; відсутність 100 % обліку для різних категорій споживачів, що зумовлює потребу встановлення норм споживання, які в подальшому стають об'єктом значних зловживань; модель спеціальних обов'язків, яка, з урахуванням значних обсягів перерозподілу природного газу, призводить до значних викривлень на ринку; недосконалий підхід нарахування витрат газорозподільчих підприємств у частині температурних коефіцієнтів у тарифі за умови існування обліку газу не в енергетичних одиницях, а в кубічних метрах. Надано рекомендації щодо реалізації заходів, головний зміст яких передбачає усунення інституційних передумов, що зумовлюють ризики ринкових провалів, які призводять до формування заборгованості.

Шифр НБУВ: Ж23373

1.У.170. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія / І. Я. Чугунов, Т. В. Канева, М. Д. Пасічний, Т. І. Кричук, В. В. Коровий, І. П. Адаменко, В. Д. Макогон, С. І. Собчук; ред.: І. Я. Чугунов. – Київ: Глобус-Пресс, 2018. – 353 с.: рис., табл. – Бібліогр.: с. 309-322. – укр.

Розвинуто теоретико-методологічні засади формування бюджетно-податкової політики. Розкрито суть і призначення бюджетно-податкової політики у системі державного регулювання економіки. Визначено інституційні засади розвитку бюджетної

політики країни. Розвинуто положення щодо підвищення рівня ефективності податкової політики. Удосконалено механізм бюджетного регулювання у сфері доходів, видатків, дефіциту та міжбюджетних відносин. Визначено основні підходи до врахування економічної глобалізації при формуванні основних засад бюджетно-податкової політики. Розроблено довгострокову бюджетну стратегію у системі економічної циклічності.

Шифр НБУВ: ВС69384

1.У.171. Статистичне дослідження формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації / А. О. Семенець, Д. М. Тюріна, Є. Ю. Кузькін, О. В. Ярмач // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 1. — С. 310-319. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проведено економіко-статистичні дослідження тенденцій формування доходів місцевих бюджетів (МБ) унаслідок реформи децентралізації, ідентифікації основних проблем, таких як: значна диференціація у бюджетній забезпеченості регіонів, що виникає через низку чинників (соціальних, географічних, ресурсних, законодавчих); залежність регіонів від центральних органів влади через відсутність дієвих механізмів передавання повноважень на місця, що гальмує ефективність і знижує доцільність делегування деяких функцій; недостатній рівень фінансової забезпеченості регіонів. А також виявлені напрями їх усунення. Основними напрямками розв'язання зазначених проблем є створення умов для нарощення власних доходів МБ в умовах обмеженості бюджетних коштів. Дослідження показали, що соціально-економічний розвиток (СЕР) регіонів України має значну диференціацію по адміністративно-територіальним одиницям (АТО), що відображається на рівні та якості життя населення в регіонах, рівні їх конкурентоспроможності, розвитку економіки, соціально-економічного стану. Державна регіональна політика, що ведеся країною десятиліттями, створила глибоку залежність регіонів від центру і брак стимулів до розвитку власними силами на основі розроблення механізмів ефективного використання потенціалу регіонів України. Саме на ліквідацію цих негативних тенденцій і спрямована політика децентралізації, що проводиться останнім часом. Успіх цієї політики може бути забезпечений тільки на основі вдосконалення та реформування системи фінансування місцевого самоврядування. МБ є основним інструментом, за допомогою якого місцева влада реалізує на практиці програму СЕР регіону. Але в даний час механізм формування МБ є неефективним, що підтверджується недостатньою кількістю фінансових ресурсів у МБ для проведення самостійної програми СЕР. На основі статистичної інформації досліджено структуру та склад доходів МБ, визначено їх вплив на СЕР регіонів України. Проведені дослідження надають можливість зробити висновок про те, що для успішної реалізації політики децентралізації потрібний індивідуальний підхід до формування кожної адміністративно-територіальної одиниці з ґрунтовним опрацюванням економічної достатності та самостійності цієї одиниці, а також на цій основі соціально-економічного розвитку цієї АТО в цілому.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.172. Управління детермінантами конкурентної девальвації: теоретичні та практичні аспекти / В. В. Дергачова, М. О. Кравченко, О. В. Виноградова, В. Я. Голюк, К. О. Кузнєцова // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 1. — С. 281-292. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження теоретичних і практичних аспектів управління детермінантами конкурентної девальвації (КД), зокрема її суті, інструментів її реалізації, а також позитивних і негативних наслідків її впливу на економіку країни, яка її реалізує та торговельних партнерів цієї країни. Визначено, що конкурентна девальвація є навмисною девальвацією валюти, ініційованою (та офіційно, і неофіційно) центральним банком із метою зниження вартості експортних товарів для іноземних покупців, таким чином сприяючи розвитку внутрішнього виробництва, розв'язанню проблеми безробіття та зниженню дефіциту платіжного балансу. Визначено, що найбільш відчутно вплив КД проявляється в таких секторах економіки країни: зовнішньоторговельний, промисловий, аграрний, фінансовий і сектор послуг. Встановлено, що ступінь ефективності КД для стимулювання економічного зростання країни детермінується такими факторами: структура зовнішньої торгівлі, частка імпортованої сировини та комплектуючих у вартості готової продукції, зовнішньоторговельні бар'єри, темпи економічного зростання в інших країнах, еластичність попиту на експортну продукцію, поширеність фіксованих контрактів на сировину та інструментів хеджування ризиків, ефект J-кривої. Виокремлено позитивні та негативні наслідки КД для країни, яка її реалізує, та її торговельних партнерів. Очікуваними позитивними результатами для країни, що девальвує свою валюту, є зростання обсягів експорту та підвищення внутрішнього попиту, що повинно сприяти вищому рівню зайнятості та економічному зростанню. Серед негативних наслідків конкурентної девальвації такі: зниження купівельної спроможності населення, здорожчання імпорту та зменшення його обсягів, зростання рівня інфляції; зростання вартості обслуговування боргів, номінованих в іноземній валюті; зниження

обсягів іноземних інвестицій; стримування науково-технічного розвитку та відплив висококваліфікованої робочої сили за кордон.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.173. Фінанси громадянського суспільства: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / І. Я. Ткачук; Університет банківської справи. — Львів, 2021. — 42 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці та розвитку нових теоретико-методологічних положень, формуванню науково-методичних підходів, а також обґрунтовано практичних рекомендацій щодо функціонування фінансів громадянського суспільства (ГС). Визначено роль ГС у розвитку економіки та фінансів. Обґрунтовано поділ принципів організації та функціонування фінансів на три основні відмінні за змістом групи. Розвинуто понятійний апарат фінансів ГС і вдосконалено поділ напрямів використання фінансових ресурсів інститутів ГС (ІГС). Сформовано теоретичний підхід до трактування місця фінансів ГС у структурі фінансової системи держави. Розроблено методологічні засади дослідження фінансів ГС відповідно до інституційного підходу. Обґрунтовано вплив запровадження демократичних інновацій на методологію дослідження фінансів ГС. Запропоновано підхід до формування методологічних засад державного регулювання фінансів ГС. Здійснено аналіз стану доходів і видатків ІГС. Удосконалено методологію визначення ролі особистих фінансів у формуванні бюджетів ІГС. Визначено вплив зміни показників видатків ІГС на показники розвитку демократії в Україні. Сформовано концептуальне розуміння ролі ІГС у системі боротьби з основними загрозами фінансовій безпеці держави. Запропоновано шляхи зменшення корупційних ризиків у сфері державного фінансування статутної діяльності політичних партій (ПП). Розкрито особливості формування бюджетів ІГС за рахунок коштів державного бюджету, окреслено можливості реалізації механізму «гроші ходять за людиною» («money follows the person»). Удосконалено підхід до трактування соціальної відповідальності ІГС з огляду на аналіз відповідності їх діяльності основним темам соціальної відповідальності Міжнародної організації стандартизації та поділу середовищ соціальної взаємодії на внутрішнє й зовнішнє. Наведено наукові розробки щодо формулювання стратегії соціальної відповідальності ГС держави з огляду на врахування фінансових аспектів функціонування його інститутів. Запропоновано теоретичні підходи до дослідження соціальної відповідальності та колективної соціальної відповідальності ІГС у контексті особистої мотивації її носіїв. Розвинуто теоретичний підхід до трактування ролі венчурної філантропії у процесі фінансування проектів ІГС. Науково обґрунтовано можливість використання механізму поширення венчурного підходу до благодійності у країнах, які характеризуються низьким рівнем розвитку культури благодійності.

Шифр НБУВ: РА451112

1.У.174. Фінансова система України: теорія, методологія, практика: монографія / В. М. Коваленко; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. — 359 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 300-321. — укр.

Сформовано теоретичні положення, розкрито особливості та проблеми структурізації фінансової системи України. Розроблено методологічні підходи та методи дослідження, виявлено вплив глобалізаційних процесів на розвиток світової економіки та національних фінансових систем. Проведено структурно-функціональний аналіз та оцінку стану фінансової системи України на рівні її основних складових. Запропоновано рекомендації щодо удосконалення організації управління, модернізації структури та визначено стратегічні напрями розвитку фінансової системи з метою підвищення ефективності формування і використання фінансових ресурсів економіки України.

Шифр НБУВ: ВС69416

1.У.175. Фіскальний простір інклюзивного розвитку регіону в умовах фінансової децентралізації: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05; 08.00.08 / І. О. Цимбалюк; НАН України, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долинського. — Львів, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито теоретичні основи інклюзивного розвитку регіону. Обґрунтовано суть і складові фіскального простору інклюзивного розвитку регіону, здійснено його наукову ідентифікацію. Визначено особливості фінансової децентралізації як умови його розширення. Розроблено методологічний базис пізнання фіскального простору інклюзивного розвитку регіону. Обґрунтовано концептуальні засади інклюзивного розвитку регіону. Вдосконалено методичні підходи до оцінки фіскального простору та його впливу на інклюзивний розвиток регіону. Проаналізовано фіскальний простір регіону за показниками доходів місцевих бюджетів. Розкрито динаміку витрат місцевих бюджетів як детермінанти фіскального простору регіонів. Проведено діагностику параметрів податкового потенціалу регіонів. Здійснено оцінку фінансової децентралізації як умови розширення фіскального простору регіонів. Розкрито сучасні реалії інклюзивного розвитку регіонів України. Проведено оцінку його рівня та динаміки. Визначено особливості впливу фінансової децентралізації на формування передумов інклюзивного розвитку регіонів. Здійснено моделювання залежності інклюзивного розвитку регіону від

параметрів фіскального простору в умовах фінансової децентралізації. Обґрунтовано напрями розширення фіскального простору інклюзивного розвитку регіону. Розкрито організаційно-економічний механізм фінансового забезпечення інклюзивного розвитку регіону в умовах фінансової децентралізації. Наведено рекомендації щодо мінімізації негативного впливу мегатрендів на розширення фіскального простору інклюзивного розвитку регіонів у стратегічній перспективі.

Шифр НБУВ: РА451113

1.У.176. Financial control in the system of budgetary security of the state and regions under decentralization conditions in Ukraine / Т. Kosova, О. Voronkova, О. Kliuchka, І. Kostynets // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 140-148. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Актуальність теми визначається процесами реформування системи фінансового контролю в умовах децентралізації бюджетної системи України та євроінтеграційних процесів. Визначено теоретичні та методологічні засади дослідження бюджетної безпеки (ББ) і децентралізації. На основі даних 25-річного періоду проаналізовано динаміку доходів, витрат і профіциту Зведеного бюджету України. Виявлено вплив циклічності економічного розвитку на ББ у частині виникнення бюджетного дефіциту. Кількісну оцінку бюджетної децентралізації України проведено на основі частки доходів місцевого бюджету в доходах Зведеного бюджету, а також трансфертів у доходах і видатках Державного бюджету України. Науковим результатом є вдосконалення визначення ББ держави та регіонів та обґрунтування концептуальної моделі фінансового контролю в умовах децентралізації. На відміну від наявних дефініцій, запропонована базується на зміні ідеології учасників бюджетного процесу в умовах його демократизації та децентралізації, а також на орієнтованому на ризик і стратегічному підході. Запропонована концептуальна модель фінансового контролю в умовах децентралізації базується на єдиній мережі органів державного і муніципального контролю, делегуванні контрольних функцій відповідно до обсягу бюджетних повноважень, переході від перевірки міжбюджетних трансфертів до аудиту ББ в умовах прийнятого соціально-економічного рівня життя населення територій, уніфікації та стандартизації підходів до проведення аудитів законності та ефективності формування і використання коштів місцевих бюджетів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.177. Influence of budget policy on economic growth of the country / V. Makohon // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 243-249. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Розкрито суть бюджетної політики (БП). Визначено її роль у забезпеченні макроекономічної стабільності та прискорення темпів економічного зростання. Охарактеризовано кількісний та якісний вплив системи бюджетного регулювання на економічне середовище. Обґрунтовано, що цілеспрямоване бюджетне регулювання надає змогу прискорити або сповільнити соціально-економічні процеси, забезпечити досягнення визначених стратегічних цілей і завдань. Здійснено оцінку впливу БП на економічне зростання, зокрема в частині обґрунтування взаємозв'язку частки у валовому внутрішньому продукті (ВВП) доходів, у тому числі прямих і непрямих податків; витрат, у тому числі на соціальний захист і соціальне забезпечення, економічну діяльність; прямого державного і гарантованого боргу з реальним ВВП в Україні. За 2009 — 2019 рр. визначено частку у ВВП державних доходів і витрат, дефіциту та боргу в країнах Європейського Союзу; доходів, витрат, дефіциту зведеного бюджету, прямого державного та гарантованого боргу в Україні. Обґрунтовано положення щодо розвитку інституційних засад формування БП виходячи із необхідності адаптації сукупності механізмів функціонування системи бюджетного регулювання до умов розвитку фінансово-економічного середовища та циклічності економічних процесів; положення щодо формування БП виходячи з прогнозованої оцінки бюджетних параметрів, яка базується на прогнозних макроекономічних показниках соціально-економічного розвитку країни, інструментів і важелів податкової політики. Визначено пріоритетні напрями БП в умовах економічних перетворень, зокрема щодо посилення інвестиційно-інноваційної бюджетної складової, вдосконалення структури податкових надходжень, підтримання на безпечному рівні державного боргу та дефіциту бюджету, підвищення якості управління державним боргом і визначення стратегічних орієнтирів щодо структури боргового портфеля.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.178. Management features of the state fund for regional development of Ukraine under the conditions of current challenges / S. Pukhuy, M. Khmelyarchuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 442-452. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Узагальнено аргументи і контраргументи в межах наукової дискусії з питання управління коштами державного фонду (ДФ) регіонального розвитку (РР) України. Мета дослідження — оцінка ефективності управління коштами зазначеного фонду з позиції підвищення ефективності державної фінансової підтрим-

ки в Україні. Систематизація літературних джерел і підходів до розв'язання проблеми ефективного використання коштів державного бюджету для фінансування цілей регіонального розвитку засвідчила, що загалом існує позитивна оцінка доцільності функціонування ДФ РР в Україні, але водночас існують і суттєві недоліки та проблеми щодо забезпечення фінансування заходів розвитку регіонів. Актуальність розв'язання наукової проблеми полягає в тому, що, будучи вагомим бюджетним ресурсом для реалізації цілей і завдань РР, кошти фонду використовуються недостатньо ефективно через неналежний його менеджмент. Дослідження питання особливостей менеджменту ДФ РР України в умовах сучасних викликів проведено з позиції оцінки дотримання національного законодавства бюджетної дисципліни, економічної та соціальної доцільності та з урахуванням таких факторів: забезпечення повного дотримання бюджетного законодавства України; відсутності порушень строків розподілу коштів фонду; відсутності порушень при плануванні, відборі та затвердженні інвестиційних програм і проектів РР; спрямування встановленої частки коштів фонду на економічний розвиток регіонів; своєчасне та в повному обсязі освоєння коштів на запланованих об'єктах; дієва система внутрішнього контролю ефективного використання бюджетних коштів; за результатами дослідження підготовлено висновки. Методичним інструментарієм проведеного дослідження стали методи економіко-статистичного аналізу, групування, порівнянь, індексного аналізу і факторного аналізу. Періодом дослідження обрано 2016 — 2020 рр. Наведено результати емпіричного аналізу, який засвідчив, що мають місце системні проблеми щодо організації менеджменту ДФ РР. Дослідження емпірично підтверджує та теоретично доводить, що потрібно поновити положення статті 241 Бюджетного кодексу України щодо визначення ресурсів фонду в обсязі не менше ніж один відсоток від загального фонду Державного бюджету України; розподіл коштів фонду має враховувати територіальну диференціацію за індексом регіонального людського розвитку; визначення додаткових критеріїв відбору проектів РР, які забезпечать досягнення позитивних економічних змін у регіонах; організувати ефективну систему внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.85, 1.У.156, 1.Х.358

Державні доходи

1.У.179. Вплив адміністрування екологічного податку на вартість теплової енергії в Україні / В. В. Станиціна, В. О. Артемчук, О. Ю. Богославська // Електрон. моделювання. — 2021. — 43, № 5. — С. 55-72. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Наведено огляд підходів до оподаткування викидів парникових газів та ставок податку в країнах Європи. Для порівняння опалюваних котлів з різними характеристиками, які працюють на різних видах палива, використано показник усередненої собівартості теплової енергії за життєвий цикл LCON (Levelized Cost Of Heat). Екологічний податок за забруднення навколишнього середовища (як складова LCON) розраховано для трьох найпоширеніших в Україні типів котлів потужністю від 4,65 до 58 МВт, що спалюють природний газ, вугілля та мазут, а також для малопотужних котлів (0,5 та 1,0 МВт), що спалюють органічне та біопаливо. Екоподаток для котлів на біопаливі обраховано за чинного оподаткування та за умов прийняття європейського підходу до оподаткування за викиди діоксида вуглецю. Встановлено, що за нинішніх ставок практично відсутні економічні стимули для впровадження технологій зменшення конденсації забруднюючих речовин у викидах, але збільшення ставок екологічного податку може змінити цю ситуацію. Однак за умов рівномірного збільшення ставок для всіх типів котлів найменшим лішатиметься екоподаток для котлів на природному газі, а для котлів на біопаливі він суттєво зростає, що суперечить заявленій меті декарбонізації економіки. Показано, що не лише зміна ставок екологічного податку може бути ефективним інструментом для досягнення цілей сталого розвитку, оскільки важливим також є принципи його адміністрування.

Шифр НБУВ: Ж14163

1.У.180. Механізм бюджетного відшкодування податку на додану вартість сільськогосподарським товаровиробникам: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Ю. Ю. Ярмоленко; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Поглиблено теоретико-методичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо бюджетного відшкодування податку на додану вартість (ПДВ) сільськогосподарським товаровиробникам. Розглянуто теоретичні основи та методичні аспекти бюджетного відшкодування ПДВ, розкрито особливості відшкодування ПДВ на сільськогосподарських підприємствах. Досліджено проблеми змін в оподаткуванні ПДВ зернових операцій на експорт за нульовою ставкою та постачання на внутрішньому ринку України у 2011 — 2019 рр. Оприлюднено дані бюджетного

відшкодування ПДВ сільськогосподарським товаровиробникам Хмельниччини за 2013 – 2019 рр. Наголошено на необхідності використання напрацьованого досвіду за цільовим використанням коштів ПДВ у сільському господарстві в період застосування Закону України «Про податок на додану вартість». Запропоновано запровадити превентивне спостереження та моніторинг за використанням бюджетних коштів із відшкодування ПДВ в умовах дії Податкового кодексу України для великих аграрних підприємств. Досліджено еволюцію змін у податковому законодавстві з ПДВ, пов'язану з бюджетним відшкодуванням сільськогосподарським виробникам зерна й експортерам, запропоновано класифікацію змін за дев'ятьма етапами їх розвитку. Обґрунтовано необхідність розробки альтернативного порядку бюджетного відшкодування ПДВ. Запропоновано поширити розроблений альтернативний порядок на експортерів сільськогосподарської продукції та сільськогосподарських товаровиробників за першим ланцюгом постачання.

Шифр НБУВ: RA451191

1.У.181. Оподаткування суб'єктів підприємництва: навч. посіб. (о схемах) / Т. М. Остапенко, О. М. Кубецька, І. В. Кононова, Н. А. Протопопова; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: ДДУВС, 2022. — 147 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 146. — укр.

Представлено базові економічні знання та практичні ситуації (вправи), методичні вказівки до їх виконання, приклади розв'язання практичних ситуацій (вправ) для самостійної підготовки та практичної діяльності на підприємствах різних типів та галузей. Досліджено макро- і мікроаспекти оподаткування суб'єктів підприємництва. Увагу приділено традиційним та спеціальним системам оподаткування суб'єктів підприємництва. Висвітлено специфіку оподаткування сільськогосподарських виробників. Проаналізовано процес справляння податків і зборів фінансовими установами. Визначено особливості оподаткування нерезидентів. Досліджено механізми оподаткування торговельної та туристичної діяльності. Розглянуто порядок оподаткування діяльності суб'єктів малого бізнесу. Висвітлено пільгове оподаткування окремих видів діяльності.

Шифр НБУВ: BA856130

1.У.182. Оцінка міжнародної конкурентоспроможності системи оподаткування прибутку підприємств України / Н. Б. Фролова // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 1. — С. 145-159. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Оцінено міжнародну конкурентоспроможність системи оподаткування прибутку підприємств на основі методичного підходу Податкової фундації США, що передбачає визначення Індексу міжнародної конкурентоспроможності системи оподаткування прибутку підприємств (ІК) і враховує рівень ставок податку на прибуток, умов для відшкодування понесених підприємствами витрат, податкових преференцій для підприємств, що займаються певними видами економічної діяльності, а також інших норм податкового законодавства, з точки зору їх сприятливості веденню бізнесу. Як показав аналіз міжнародного рейтингу країн ОЕСР, найвищий ІК в 2019 – 2020 рр. мали Естонія, Латвія, Литва та Угорщина. До основних факторів, що позитивно позначилися на їх конкурентоспроможності, відносяться низька гранична ставка податку на прибуток; можливість перенесення понесених підприємствами збитків — як на минулі, так і на майбутні періоди на максимально допустимий строк; відсутність обмежень щодо переліку активів, які підлягають амортизації, а також наявність прискореної амортизації, що надає змогу компенсувати підприємствам більшу частку первинної вартості активів; оцінка вибуття товарно-матеріальних запасів за собівартістю останніх за часом надходження товарно-матеріальних запасів (метод LIFO), або, принаймні, за методом середньозваженої собівартості; пільгові умови оподаткування нерозподіленого прибутку підприємств, що використовується для реінвестування; відсутність пільгового режиму оподаткування прибутку від об'єктів інтелектуальної власності (так званого Патентного боксу); відсутність податкових пільг на НДДКР; необтяжливості передбачених податковим законодавством норм. Розрахунок ІК для України, що базується на апробації методичного підходу Податкової фундації, виявив, що в 2020 р. Україна із загальною сумою у 55,07 бала посіла 24-те місце у порівнянні з 35 країнами ОЕСР. Охарактеризовано основні складові системи оподаткування прибутку підприємств України з точки зору їх впливу на міжнародну конкурентоспроможність, а також обґрунтовано шляхи її підвищення.

Шифр НБУВ: Ж23373

1.У.183. Ринок тютюнових виробів: фіскальна та регулююча роль оподаткування / М. Пасічний // Товари і ринки. — 2021. — № 3. — С. 26-41. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Запропоновано напрями подальшого удосконалення акцізного оподаткування тютюнових виробів, враховуючи його фіскальну та регулятивні аспекти. Встановлено сучасні особливості розвитку ринку тютюнових виробів в Україні. Досліджено основні причини та наслідки нелегального виробництва й обігу підакцизних товарів. Представлено розрахунки індексу податкового потенціалу акцизного податку без здійснення системних заходів у

сфері протидії нелегальному ринку. Визначено вектори державної політики у сфері зниження тінювого сегмента ринку сигарет.

Шифр НБУВ: Ж25522

Див. також: 1.У.170

Державне страхування

1.У.184. Моделювання діяльності страхових компаній: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.11 / Н. М. Бакалова; «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», ДВНЗ. — Івано-Франківськ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Одержано результати вирішення важливого наукового завдання щодо моделювання діяльності страхових компаній. Проведено оцінювання економічної спроможності страхової компанії, що надає змогу визначити її фінансовий стан, виявити слабкі місця, передбачити та згладжувати ефект від негативних явищ в екзогенному та ендогенному середовищах для елімінування негативних результатів діяльності та банкрутства. Побудовано прогнозну модель оцінки взаємозв'язку між страхуванням та економічним зростанням на основі прямого впливу страхування на економічне зростання, яка, на відміну від існуючих в емпіричному дослідженні, надає змогу встановити, що такий вплив залежить від середовища функціонування страхової компанії. Розроблено модель попиту на страхові послуги, побудовану на основі розробленого механізму впливу страхування на економічне зростання, що надає змогу визначити основні джерела розвитку його потенціалу крізь призму страхування життя, приватних заощаджень, субституційних ефектів та інвестиційного середовища.

Шифр НБУВ: RA451440

1.У.185. Участь громадян у діяльності недержавних пенсійних фондів: проблеми і мотивація / О. В. Димніч, Т. І. Стецюк, Д. В. Гаманков, Л. В. Пархета // Фінанс-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 515-521. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз сучасного стану ринку недержавного пенсійного страхування (НДПС) України, характеристика основних підходів біхевіористичної теорії фінансів і пропозиції щодо їх використання у вітчизняній практиці. Розвиток національної пенсійної системи є можливим лише за умови залучення широкого кола громадян до участі в діяльності недержавних пенсійних фондів (НПФ), які в багатьох країнах є основою пенсійних систем. Безперечно, обсяги залучення НПФ як третього рівня пенсійної системи України є значно меншими, ніж у зарубіжних країнах, проте можна стверджувати, що останні роки стали для НПФ одними з найбільш продуктивних і результативних, а це означає, що існує розуміння, в якому напружана можлива розбудова системи приватних пенсій, а отже, обсягу залучення приватних осіб до ще більшого забезпечення їх при досягненні пенсійного віку. На думку вчених, доцільно застосувати для цього підходи, які базуються на використанні біхевіористичної теорії фінансів (БХТФ), котра набула своєї особливості активізації після глобальної фінансової кризи. В останні роки вчені, що працюють у сфері БХТФ, виявили, що хоча люди намагаються максимізувати своє особисте благополуччя, існують певні фактори, які значно обмежують їх вибір. Визнання існування цих обмежень суттєво змінило розуміння сучасної науки про процес ухвалення окремих економічних і фінансових рішень, особливо тих, що стосуються довгострокового споживання та заощаджень, зокрема таких, як акумулювання та декумуляція активів у пенсійних схемах. Таким чином, такі особливості поведінки людини успішно використовуються у світі при розробленні пенсійних програм, для посилення довгострокових пенсійних заощаджень. Свого розвитку дістали науково-методичні підходи щодо підвищення мотивації громадян до пенсійних заощаджень у НПФ на основі БХТФ, що, своєю чергою, надає змогу обґрунтувати ефективні програми розвитку третього рівня пенсійної системи України. Результатом проведеного аналізу сучасного стану ринку НДПС України має стати розуміння того, що за сучасних економічних умов головні зусилля уряду щодо подальшого реформування вітчизняної пенсійної системи, мають бути зосереджені на підтримці третього рівня, основу якого в Україні становлять недержавні пенсійні фонди, що діють за пенсійними схемами з визначеними внесками. Головна перевага участі НПФ у системі пенсійного забезпечення полягає в тому, що вони надають змогу розподілити між трьома її складовими ризики, пов'язані зі змінами в демографічній ситуації (до яких найбільш чутливою є солідарна система) і з коливаннями в економіці та на ринку капіталів (що найбільшим чином впливає на накопичувальну систему). Такий розподіл ризиків надає змогу зробити пенсійну систему більш фінансово збалансованою та стійкою, що є обов'язковою умовою для ефективного її функціонування всієї системи соціального страхування України.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.186. Environmental insurance functions: legal aspect / N. Tkachenko, T. Shokha, Yu. Vlasenko, A. Yevstihnieiev // Фінанс-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики:

зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 351-358. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Досліджено стан нормативно-правового забезпечення компенсаційної та превентивної функцій екологічного страхування. За метод дослідження обрано системний підхід, відповідно до якого екологічне страхування розглядається не лише як окремий вид господарської діяльності, що здійснюється з метою одержання прибутку, а передусім як складова економіко-правового механізму в галузі екологічних відносин, елемент правового механізму забезпечення екологічної безпеки та спосіб компенсації та запобігання екологічній шкоді. Проаналізовано систему джерел екологічного фінансування. Визначено, що, на відміну від інших фондів фінансування природоохоронних заходів, страхові фонди (СФ) в екологічному страхуванні використовуються виключно для захисту майнових інтересів страхувальників. Попри те, що в результаті страхового випадку може бути знищено або пошкоджено природний об'єкт, обов'язок використовувати кошти, одержані як страхові виплати, на природоохоронні заходи, у законодавстві України не передбачений. Установлено, що можливість використовувати кошти СФ в екологічному страхуванні для фінансового забезпечення запобіжних (превентивних) заходів, пов'язаних із зниженням страхового екологічного ризику, яка передбачена екологічним законодавством України, суперечить положенням страхового законодавства України в частині правових засад розміщення коштів страхових резервів. Зроблено висновок про доцільність правового забезпечення екологічної функції екологічного страхування, яка полягає в забезпеченні якості навколишнього природного середовища. Для відображення екологічної функції екологічного страхування на нормативному рівні запропоновано: закріпити в законодавстві України обов'язок страхувальника використовувати страхову виплату, пов'язану з заподіянням шкоди природним об'єктам, на відновлення якісного стану таких об'єктів і на ліквідацію негативних змін у навколишньому природному середовищі, які призвели до настання відповідного страхового випадку; створити гарантійний фонд фінансування заходів, пов'язаних із зниженням рівня страхових екологічних ризиків.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.187. Prospects for expansion of the insurance market through the priseness of financial activation of sustainable development in the region / L. Ishchuk, A. Nikolaeva, V. Polishchuk // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 330-340. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Узагальнено аргументи та контраргументи в межах наукової дискусії з питання основних перспектив розширення страхового ринку (СР) через призму фінансової активізації сталого розвитку регіону (СРР). Мета дослідження — теоретичні засади СР у контексті фінансової активізації СРР. Систематизація літературних джерел і підходів до розв'язання проблеми розширення СР через призму фінансової активізації СРР засвідчила, що більшість вітчизняних учених, котрі займалися цим питанням, розглядали окремі інструменти стимулювального впливу на соціальну, економічну та екологічну сфери регіонів. Актуальність розв'язання цієї наукової проблеми полягає в тому, що вітчизняний СР перебуває на стадії свого формування, а це в багатьох ситуаціях не надає можливості застосовувати його як дієвий інструмент реалізації політики держави. Враховуючи, що сталий розвиток і страхування як підсистеми загального економічного простору здійснюють взаємний вплив одна на одну, відсутність теоретико-методологічного обґрунтування стратегії розвитку СР негативно впливає на логічність і послідовність сталого розвитку суспільства. Досліджено питання проблеми реалізації страхової діяльності в Україні. Це здійснено в такій логічній послідовності: визначення СРР і його активізації; дослідження СР на сучасному етапі розвитку; визначення пріоритетів розвитку СР щодо забезпечення СРР. Об'єктом дослідження обрано СРР і його активізація, а також СР України. Наведено результати емпіричного аналізу СР України, який засвідчив, що СР має тенденції до розвитку. Запропоновано основні напрями інтеграції страхової діяльності в систему СРР із позицій його активізації.

Шифр НБУВ: Ж73250

Кредитна система. Фондові біржі. Грошовий обіг

Кредитна система

1.У.188. Динамічне оцінювання ризиків і розробка антиризикових стратегій банківської діяльності / Н. В. Кузнецова, Ф. А. Чан, М. В. Самсонюк, М. В. Юрчук // *Реєстрація, зберігання і оброб. даних*. — 2021. — 23, № 1. — С. 23-37. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Дослідження присвячено розробці єдиного підходу до динамічного оцінювання ризиків і прогнозування можливих втрат банку. Запропоновано методологію, яка передбачає виконання основних етапів дослідження і емпіричного аналізу вхідних даних, оцінювання ймовірності та прогнозування очікуваних втрат, пов'язаних з можливим відтоком клієнтів. Показано два підходи

до оцінювання втрат від появи ризиків: на основі втраченого балансу та через математичне сподівання втрат, зважених на ймовірність настання ризику відтоку клієнтів. Запропоновано індекс ризику та оцінювання «ваги» (внеску) клієнта у сукупний банківський баланс, що надало змогу визначити допустимий, критичний і катастрофічний рівні та ступені ризику. Виконано дослідження періоду відтоку клієнтів із застосуванням моделей виживання. Розроблено математичні моделі оцінювання ймовірності та прогнозування втрат на основі методу опорних векторів, градієнтного бустингу XGBoost, випадкового лісу, логістичної регресії, найнового байєсівського класифікатора надали змогу одержати високі прогностичні оцінки точності і якості прогнозів можливих втрат за обома підходами до оцінювання втрат.

Шифр НБУВ: Ж16550

1.У.189. Інституційні засади розвитку банківської системи України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / К. В. Далгич; Університет банківської справи. — Львів, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні засади, науково-методичні підходи до розвитку банківської системи, її суті та властивостей. Критично розглянуто концепції становлення та розвитку банківської системи, проведено систематизація наукових підходів до інституційного розвитку банківської системи України та визначено етапи розвитку банківської системи України з позиції інституціоналізму й особливостей її становлення з врахуванням впливу ендегенних та екзогенних факторів. Досліджено становлення та розвиток банківської системи України із застосуванням інституційного підходу та надано комплексну оцінку поточної інституційної структури банківської системи України з використанням кластерного аналізу, проведено оцінку ефективності інституційного розвитку банківської системи України. Визначено основні напрями інституційного розвитку банківської системи України, які передбачають розбудову її інституційної структури, впровадження проактивного регулювання та управління діяльністю банків, забезпечення інноваційного розвитку в умовах цифрової трансформації, сприяння сталому та інклюзивному розвитку України. Запропоновано шляхи вдосконалення банківського регулювання та нагляду в межах ризик-орієнтованого регулювання і нагляду за банками як важливої інституції розвитку банківської системи. Розроблено науково-методичні підходи до оцінки впливу інституційних змін в банківській системі України на банківську конкуренцію з використанням структурних і неструктурних методів та надані пропозиції щодо зниження рівня монополістичної конкуренції на ринку банківських послуг в Україні.

Шифр НБУВ: РА451541

1.У.190. Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника в системі фінансово-економічної безпеки комерційних банків: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 21.04.02 / О. М. Овчелупова; Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. — Харків, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено вирішенню наукових завдань, пов'язаних із розробкою теоретико-методичних положень та обґрунтуванням практичних рекомендацій щодо розробки інформаційно-аналітичного забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника в системі фінансово-економічної безпеки комерційних банків. На основі критичного аналізу наукових джерел розглянуто теоретико-методичні засади, визначено та систематизовано понятійний апарат дослідження кредитоспроможності позичальника як складової фінансово-економічної безпеки комерційних банків. Систематизовано методичні підходи до оцінки кредитоспроможності позичальника комерційних банків. Досліджено й узагальнено міжнародний досвід оцінки кредитоспроможності позичальників як складової фінансово-економічної безпеки комерційних банків. Проведено аналіз основних тенденцій діяльності комерційних банків в Україні. Проаналізовано динаміку розвитку банків в Україні та їх надійність в умовах глобальної фінансової кризи. Проведено оцінку рівня фінансово-економічної безпеки комерційних банків України. Встановлено реальні та потенційні загрози фінансово-економічній безпеці комерційних банків України. Вдосконалено інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника в системі фінансово-економічної безпеки комерційних банків. Розроблено модель інформаційно-аналітичного забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника комерційних банків в умовах глобальної фінансової кризи. Здійснено оцінку кредитоспроможності позичальників і її впливу на рівень фінансово-економічної безпеки комерційних банків. Удосконалено інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальників комерційних банків в умовах глобальної фінансової кризи.

Шифр НБУВ: РА451172

1.У.191. Моделювання процесів стійкого розвитку банків: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.11 / І. Г. Гіваргізов; ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вади́ма Гетьмана». — Київ, 2020. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено, удосконалено теоретичні та науково-методичні засади моделювання та забезпечення процесів стійкого розвитку банків як підґрунтя для прийняття вищезазначених управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності банків. Визначено

теоретико-методологічні засади стійкого розвитку банків, інструментарію та сукупності підходів, методів та моделей дослідження, на основі яких визначаються принципи стійкості банку та здійснюється комплексне дослідження. Розроблено нечітку модель аналізу та оцінювання ефективності стійкого розвитку банків, яка втілює в собі базу нечітких знань про об'єкт ідентифікації, яку побудовано експертним шляхом, а також механізм виводу логічного висновку на підґрунті математичного апарату теорії нечітких множин. В структурі аналізу груп показників оцінювання включено фінансово-економічну, кадрову та інформаційну підсистему банку, які формують інтегральний логічний показник оцінювання ефективності банку залежно від періодів аналізу діяльності банку, а також проведено наступну її оцінку на адекватність. Надано архітектурні підходи до інформаційно-технологічного забезпечення стійкого розвитку банків, що сприятимуть підвищенню функціонування та розвитку банків в умовах внутрішніх та зовнішніх ризиків. Розроблено архітектуру інформаційно-аналітичної системи.

Шифр НБУВ: РА445958

1.У.192. Сучасні тенденції FinTech та їх вплив на безпеку банківських установ / Ю. Худолій, Л. Свистун // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 115-123. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто основні тренди впровадження фінансових інновацій у роботу банківських установ та визначено перспективи їх розвитку на найближчі роки. Розглянуто переваги використання таких технологій, як цифрове банківництво, штучний інтелект, відкритий банкінг, мікро-сервіси, електронні гаманці, блокчейн тощо як для банківського сектора, так і для користувачів банківських послуг. Виявлено вплив застосування сучасних технологій на зміцнення рівня банківської безпеки, та на ефективність її прибутковості банківського бізнесу. Розглянуто світові тренди впровадження FinTech у діяльність банків, а також вплив відповідних технологій на розвиток українського банківського сектора. Розкрито роль Національного банку в процесі активізації впровадження FinTech у банківський сектор України.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.193. Управління ринковим ризиком комерційного банку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.11 / К. С. Панченко; ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено концептуальні підходи та відповідні економіко-математичні моделі оцінювання ринкового ризику комерційного банку для підвищення якості управління ризиками комерційного банку. Запропоновані підходи до управління ринкового ризику передбачають використання стрес-тестування, що надає змогу найбільш повно оцінити ризик в умовах нестабільної економічної ситуації, а також управляти ризиком у період економічного зростання шляхом виявлення потенційних загроз банківського сектора та завчасної розробки системи запобіжних заходів для уникнення непередбачуваних втрат. Розроблені підходи щодо оцінювання ринкового ризику комерційного банку передбачають три ключові елементи: вибір змінних, які найбільше характеризують ринковий ризик, збір та обробка даних для формування часових рядів; побудова моделі векторної авторегресії, яка включає наявні та потенційні зв'язки між змінними; побудова сценаріїв стрес-тестування ринкового ризику на основі функцій імпульсних відгуків. На базі оцінених моделей векторної авторегресії розроблено математичні моделі сценаріїв стрес-тестування ринкового ризику із застосуванням функцій імпульсних відгуків, які враховують багатовимірність ринкового ризику. Розроблені сценарії використано для оцінювання впливу реалізації шокового сценарію змін ринкових і макроекономічних показників на фінансовий стан банку на прикладі окремих комерційних банків України.

Шифр НБУВ: РА451162

1.У.194. Banking digitalization during the COVID-19 pandemic / О. Erkes, О. Kalyta, Т. Gordiienko // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 6. — С. 133-146. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

This article studies the impact of the COVID-19 pandemic on the processes of innovative development and digital transformation of the banking sector. The authors analyze the COVID-19 pandemic as a factor in accelerating the introduction of innovative digital banking technologies. The key changes that took place in the banking sector under the influence of the coronavirus pandemic were considered, which allowed to identify main vectors of digitalization of banking processes in Ukraine and to develop criteria for classifying banks according to their digital development.

Шифр НБУВ: Ж16143

Банківський кредит

1.У.195. Банківське кредитування комерційної нерухомості / Н. Шульга, У. Котенко, А. Степанік // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 5. — С. 112-126. — Бібліогр.: 35 назв. — укр.

Проаналізовано стан кредитування комерційної нерухомості банками України за останні п'ять років. Запропоновано та здійснено практичну апробацію методичного підходу до інтегральної оцінки стандартних та нестандартних умов кредитного обслуговування комерційної нерухомості по 18 банках України, які є найбільш активними операторами відповідного ринку. Обґрунтовано вибір для клієнта найбільш привабливої кредитної пропозиції банку.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.196. Перспективи та обмеження модернізації розрахунків в операціях із цінними паперами в Україні / С. Є. Шиш-ков // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 1. — С. 88-126. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Обґрунтовано критично недостатній ступінь відповідності інфраструктури фондового ринку України міжнародним рекомендаціям, насамперед у сегменті розрахунків за цінними паперами. Констатовано, що, попри створення інфраструктури ринку в Україні та можливості уникнення проблем еволюційних помилок, учасники ринку стикаються із численними складнощами: правовими ризиками у законодавчому оформленні та діяльності ключових суб'єктів інфраструктури, обмеженістю конкуренції, надмірними транзакційними витратами, тривалою дефрагментацією системи депозитарного обліку, незручністю та обмеженістю існуючих систем управління ризиками. У ході дослідження еволюції моделей грошових розрахунків за цінними паперами в Україні виявлено, що кардинальне реформування інфраструктури у 2013 р. призвело до суперечливих наслідків, зокрема, до зловживання розрахунковим банком та центральним контрагентом своїм монополістичним становищем, активної участі цього монополіста у гучних ринкових схемах, тривалого застою у сфері технологієв клірингу і розрахунків, гальмування розвитку ринку деривативів. Виявлено, що, незважаючи на тривале обговорення, оновлене законодавство у сфері організованих ринків капіталу, що покликане імплементувати низку законодавчих норм ЄС та має набуті чинності у 2021 р., не вирішує проблемні питання існуючої інфраструктури, зокрема, через досить сумнівну перспективну форму реалізації розрахунків за цінними паперами та консервацію ще на кілька років монополії у сфері розрахункових та клірингових послуг. Обґрунтовано, що в Україні є конструктивний практичний досвід і напрацювання, які можуть надати можливість реалізувати країні міжнародні стандарти щодо побудови системи грошових розрахунків в «коштах центрального банку», органічно інтегровано до платіжної системи України та здатну до адаптації з європейськими системами розрахунків.

Шифр НБУВ: Ж23373

1.У.197. Розвиток cashless economy на фінансовому ринку як важливого елемента економічної безпеки України / Л. О. Птащенко // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 102-107. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження проблем та пріоритетних напрямів розвитку інноваційних технологій фінансового ринку, які сприятимуть поліпшенню стану економічної безпеки в Україні. У фінансовому секторі національної економіки досить активно відбувається цифрова трансформація. Національний банк України затвердив Стратегією розвитку фінансового сектора України до 2025 р. та Стратегією розвитку фінтеху в Україні до 2025 р., що передбачає створення в Україні повноцінної фінтех-екосистеми з інноваційними фінансовими сервісами та доступними цифровими послугами, розвиток cashless economy, підвищення фінансової грамотності споживачів та бізнесу. Доведено думку, що cashless-економіка — це найближче майбутнє українського суспільства. Безготівкові розрахунки не лише сприятимуть зниженню рівня тінізації економіки, а й активізують інвестиційні процеси, стануть зручними для економічних агентів та населення. Cashless позитивно впливає на зниження рівня тіньової економіки, зростання ВВП, стан економічної безпеки фінансового сектора та економіки держави, сприяє розвитку технологій та фінансової інклюзії. Пріоритетним завданням, спрямованим на пришвидшення впровадження cashless, є підвищення рівня фінансової грамотності та обізнаності населення.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.198. Системна трансформація ринку фінансових активів: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / О. В. Любка; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Визначено поняття «системна трансформація ринку фінансових активів» та її якісні параметри як форми розвитку. Розширено сферу застосування екосистемного підходу до дослідження ринку фінансових активів, конкретизовано його категоріально-понятійний апарат. Розроблено методологічні підходи до дослідження системних трансформацій ринку фінансових активів. Удосконалено методичний інструментарій діагностики ринку фінансових активів. Імплементовано модель із фіксованими та рандомними ефектами для формального опису зовнішніх впливів на ринок фінансових активів. Адаптовано метод багатовимірного ранжування для ідентифікації найбільш впливових драйверів системних трансформацій. Визначено стратегічні напрями управління розвитком ринку фінансових активів через обґрунтування основних сфер спільного цілеспрямованого впливу стейкхолдерів

регуляторної підсистеми ринку та шляхи вдосконалення моделі регулювання ринку фінансових активів на основі адаптації кращих практик регулювання та на базі імплементації норм європейського і міжнародного законодавства.

Шифр НБУВ: RA451192

1.У.199. Фактори попиту на банківські кредити в Україні: моделювання та оцінка / С. В. Глушенко, В. Г. Шпортюк // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 46-56. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Наведено результати моделювання та оцінки ефектів впливу чинників попиту на банківські кредити (БК) із боку юридичних і фізичних осіб на обсяги банківського кредитування в Україні. Узагальнено чинники впливу на обсяги банківського кредитування з боку попиту від юридичних і фізичних осіб, виконано моделювання на базі статистичних даних для української практики в період із 2006 р. до 2020 р. Розроблено векторно-авторегресійну модель (ВАРМ) оцінки чинників впливу на попит на БК з боку суб'єктів господарювання. Відповідно до побудованої моделі зроблено висновки, що зміна попиту на кредитні ресурси з боку юридичних осіб пояснюється зміною процентної ставки (на 30 %), зміною індексу промислової продукції (15,6 %), зміною індексу ПФТС (10,7 %), зміною індексу цін виробників промислової продукції (1,0 %), зміною самих себе у часі (42,5 %). Розроблено ВАРМ оцінки чинників впливу на попит на БК із боку домашніх господарств. Відповідно до побудованої моделі зроблено висновки, що зміна попиту на кредитні ресурси з боку фізичних осіб пояснюється зміною обсягу середньої заробітної плати (16,2 %), зміною процентної ставки (16 %), зміною витрат (8,2 %), зміною ВВП (7,7 %), індексом споживчих цін (6,9 %), зміною кількості зареєстрованих безробітних (2,9 %) і зміною самих себе в часі (42,1 %). Одержані результати можуть мати практичне застосування як у межах формування банківської кредитної політики, так і в межах державних регуляторних заходів впливу на активізацію кредитного сектора в країні.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.200. Фінансовий ринок України в умовах інтеграції у світовий фінансовий простір: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / І. М. Крупка; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 41 с.: рис., табл. — укр.

Теоретично узагальнено та запропоновано нове вирішення важливої науково-прикладної проблеми — розроблення теоретико-методологічних засад, розвиток науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування, функціонування та удосконалення інституційно-інфраструктурного забезпечення фінансового ринку задля успішної інтеграції у світовий фінансовий простір та підвищення рівня його ефективності й міжнародної конкурентоспроможності. Розкрито теоретичні підходи до визначення суті, сегментів, суб'єктів та завдань фінансового ринку в економічній системі держави, з'ясовано складові його інфраструктури, природу та роль фінансових інновацій, причини та форми міжнародного переміщення грошового капіталу. Розглянуто сучасний мікро-, мезо- та макроекономічний інструментарій дослідження фінансового ринку, висвітлено вплив психологічно-поведінкових і глобалізаційних чинників на ухвалення фінансових рішень. Досліджено динаміку та особливості вітчизняного ринку боргових цінних паперів і залучення грошового капіталу на ринку пайових цінних паперів, діяльність і тенденції в наданні кредитних послуг фінансовими посередниками. Визначено закономірності та суперечності інтеграції фінансового ринку України у світовий фінансовий простір, роль іноземного капіталу у вітчизняній фінансовій інфраструктурі та чинники, які впливають на рівень доларизації національної економіки. Обґрунтовано концептуальні підходи до розбудови сучасної моделі фінансової безпеки України у контексті формування національної парадигми протидії глобальним викликам і гібридним загрозам, розроблено рекомендації щодо підвищення ліквідності фінансового ринку й ефективності діяльності його суб'єктів і концептуалізовано стратегічні орієнтири інтеграції у світовий фінансовий простір, а також сформульовано нові вектори його державного регулювання в умовах поглиблення відкритості національної економіки України.

Шифр НБУВ: RA452070

1.У.201. Функціонування та перспективи розвитку фінансового ринку України в умовах цифровізації суспільства: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / А. С. Кравченко; Університет банківської справи. — Львів, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади та прикладні рекомендації щодо функціонування та перспектив розвитку фінансового ринку України в умовах цифровізації суспільства. Визначено передумови становлення, генезис зародження теоретичних аспектів фінансового ринку, функціональне призначення фінансового ринку в умовах цифрових імперативів. Уточнено та доповнено понятійно-категорійний апарат, пов'язаний із дослідженням фінансового ринку. Обґрунтовано структурування фінансового ринку в умовах цифрової трансформації. Розроблено парадигму ефективного функціонування фінансового ринку в

умовах цифровізації суспільства. З'ясовано методологічні аспекти дослідження фінансового ринку в умовах цифрових імперативів, сформульовано інституційні засади його функціонування та визначено його інструментальну сегментацію в умовах цифрових імперативів. Обґрунтовано механізми функціонування фінансового ринку в умовах цифрових імперативів. Розроблено механізми функціонування ноосферного кіберфінансового смартпростору. З'ясовано етапи та детермінанти становлення фінансового ринку. Визначено тенденції розвитку фінансового ринку України в умовах цифровізації суспільства. Проаналізовано діяльність суб'єктів фінансового ринку. Охарактеризовано та здійснено оцінку ризиків суб'єктів фінансового ринку в умовах цифрової трансформації. Розкрито особливості діяльності та перспективи розвитку банківських, небанківських, біржових і позабіржових інституцій на фінансовому ринку в епоху цифровізації. Визначено проблеми цифрової трансформації фінансових інституцій, запропоновано шляхи їх вирішення. Охарактеризовано новітні цифрові технології інституцій фінансового ринку. Розроблено концептуальні засади розвитку фінансового ринку України в умовах цифровізації суспільства. Визначено новітні стратегічні шляхи імплементації концептуальних засад перспективного розвитку фінансового ринку України в умовах цифрових імперативів. Здійснено визначення новітнього інструментарію інституційного регулювання фінансового ринку України в умовах цифрової трансформації. Проведено прогнозування перспектив розвитку фінансового ринку України в умовах цифровізації суспільства та моделювання розбудови ноосферного кіберфінансового смартпростору.

Шифр НБУВ: RA451174

1.У.202. Methodical approaches to the assessment of the impact of the quality of transformation processes on the development of the financial sector / О. Baranovskyi, I. Boiarko, T. Zlunitsyna // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 203-209. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Проаналізовано наявні методики окремих центральних банків, регуляторів фінансових ринків, міжнародних фінансово-кредитних установ, рейтингових агенцій і консалтингових компаній, які частково можна використати для оцінки якості (ОЯ) трансформаційних процесів (ТП), що відбуваються у фінансовому секторі. Запропоновано адекватний методичний інструментарій, що надасть можливість оцінити потенціал вітчизняного фінансового сектора, виявити закономірності ТП, а також оцінити вплив їх якості на функціонування фінансових посередників і запропонувати відповідні механізми забезпечення їх подальшого розвитку. Розроблено структурно-логічну схему формування критеріїв і системи показників якості ТП у фінансовому секторі економіки країни. Розглянуті загальні підходи доцільно використовувати для розроблення методики інтегральної ОЯ ТП у фінансовому секторі економіки шляхом конкретизації змісту основних етапів і методичних прийомів щодо цілей та об'єкта дослідження. Оцінювання якості ТП у фінансовому секторі національної економіки — процес неоднозначний, оскільки, по-перше, у цьому плані його можна розглядати як вплив здійснюваних трансформацій на якісний стан об'єктів, що піддаються їх впливові, так і як якість трансформацій як таких. По-друге, ТП у фінансовому секторі національної економіки можуть бути позитивними та негативними; загальними, конкретними та специфічними; масштабними та незначними; системними та точковими; інтенсивними й екстенсивними; пріоритетними та другорядними; стимульованими та стримуваними; різноспрямованими; ресурсними, технологічними, інституціональними, організаційними, ціннісними, поведінковими; у часі та просторовими; болісними, конфліктними та неконфліктними, а також відбуватися з різними витратами. По-третє, оцінки мають підлягати як очікувані, так і фактичні результати ТП у фінансовому секторі.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.203. Regulation of the lending market and prospects of financial sector stabilization in Ukraine / R. Sodoma, H. Cherevko, I. Krupiak, H. Andrusiak, T. Shmatkovska, I. Brodska // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 4-13. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Актуальні питання небанківського кредитування фінансовими компаніями та бачення майбутнього регулювання їх діяльності детально окреслюють викладені напрацювання. Проаналізовано зміни в обсягах кредитування на небанківському фінансовому ринку. Проведено аналіз рівня концентрації кредитів за сумою укладених договорів. Сформовано бачення майбутньої візії та місії фінансового сектора економіки. Визначено критерії для оцінки необхідного ступеня нагляду за діяльністю кредитної компанії. Використано загальнонауковий та конкретні економічні методи, а також базовий дослідницький підхід, який надав можливість визначити економічну природу фінансового сектора та сферу кредитування аграрних підприємств. Запропоновано цілі реалізації стратегії економічного зростання на перспективний період для досягнення європейських стандартів на фінансовому ринку. Фінансова підтримка поточної діяльності та перспективного економічного розвитку в Україні досі залишається значною

проблемою. Розширення доступу до фінансових ресурсів аграрних суб'єктів господарювання може стати одним із чинників для розвитку економіки України. Головною метою Національного банку України є впровадження ризик-орієнтованого підходу в процедурах ліцензування та нагляду на ринку небанківського кредитування, який надасть змогу йому розвиватися та забезпечити дотримання прав та інтересів клієнтів. Запропоновано зберегти процедуру узгодження значної участі фінансових компаній як ключового елемента перевірки прозорості структур власності та бездоганної ділової репутації власників. Наукова новизна одержаних результатів представлена сукупністю теоретичних і практичних аспектів дослідження, а саме пропозиціями щодо сучасного стану кредитування та рекомендаціями щодо нагляду на фінансовому ринку України.

Шифр НБУВ: Ж73250

Економіка підприємства

Загальні питання економіки підприємства

1.У.204. Економіка та організація виробництва: навч. посіб. / Н. А. Караван, І. М. Чернявська; Дніпровський державний технічний університет. — Кам'янське: ДДТУ, 2022. — 396 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 394-396. — укр.

Відображено основні особливості, пов'язані з формуванням комплексу теоретичних знань і практичних навичок щодо особливостей використання окремих складових виробничо-ресурсного потенціалу, застосування механізму формування економічних результатів хімічних виробництв, які здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Хімічні технології та інженерія» зможуть застосовувати у майбутній професійній діяльності щодо управління економічною діяльністю та організації хімічних виробництв в умовах динамічного ринкового середовища. Представлено три розділи, в яких окреслено загальні теоретичні положення, практичні та тестові завдання. Охарактеризовано основні та оборотні засоби підприємства. Основну увагу приділено питанням калькулювання собівартості продукції хімічних виробництв, формування фінансового результату діяльності хімічних виробництв, вимірювання та оцінювання ефективності виробництва продукції як одні з найважливіших складових частин організаційно-економічного розвитку хімічних виробництв. Розглянуто організацію інвестиційної діяльності в умовах хімічного виробництва.

Шифр НБУВ: ВА857116

1.У.205. Методологія управління інноваційним розвитком бізнесу в умовах цифрової економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / П. Л. Гринько; Харківський державний університет харчування та торгівлі. — Харків, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процес управління інноваційним розвитком бізнесу в Україні в умовах цифрової економіки за допомогою загальнонаукових і специфічних методів. Представлено нову ідеологію процесу інноваційної як прогностичної ідеї розвитку бізнесу за умов цифрової економіки на макро- та мікро- рівнях, парадигму цифрової економіки, як економіки нового типу, методологічних підходів до формування концепції цифровізації бізнесу та до розвитку теорії управління в умовах цифрової економіки, механізму визначення формальних ознак інноваційної організації, теоретичних підходів до процесу формування базових засад, операційних процедур, технологічних оновлень під час цифровізації бізнесу, структурну модель цифрової трансформації бізнес-моделі організації, діагностичний інструментарій визначення інноваційно-технічної розвиненості організації за умов цифровізації бізнесу, структуру інтелектуального капіталу, методологічні підходи до ефективного управління ризиками в інноваційній організації, теоретико-методологічні засади оцінки інноваційної активності організації, змістовну наповненість поняття «інноваційна організація», проектну модель трансформації роботи управлінського персоналу з використанням цифрових технологій бізнесу, теорію інформації через призму інтеграції різномірних інформаційних середовищ в єдиний цифровий простір, методологічні підходи до моделювання інформаційно-технологічної архітектури організації, узагальнення основних трендів у сфері управління людськими ресурсами, змістовну наповненість поняття «інноваційна культура».

Шифр НБУВ: РА445385

1.У.206. Управління економічною стійкістю підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. Л. Сітак; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено аналізу, розробці та науковому обґрунтуванню теоретичних і науково-методичних підходів до управління економічною стійкістю підприємств. Проведено аналіз існуючих підходів до управління економічною стійкістю, її класифікації, обліку й аналізу, визначено особливості функціонування підприємств машинобудування. Охарактеризовано основні відмінні риси економічної стійкості як об'єкта управління. Встановлено ос-

новні складові процесу управління економічною стійкістю. Розроблено методичний підхід до прийняття управлінських рішень щодо вибору стратегій забезпечення економічної стійкості. Обґрунтовано застосування збалансованої системи показників для забезпечення стійкості. Доведено до практичної реалізації можливість застосування інтегральної оцінки економічної стійкості на основі збалансованої системи показників. Розроблено матричний підхід до обґрунтування управлінських рішень стосовно забезпечення стійкості машинобудівного підприємства. Досліджено підходи до прийняття рішень у сфері управління економічною стійкістю машинобудівних підприємств. Запропоновано систему раннього запобігання та реагування на появу кризових явищ для забезпечення стійкості підприємства.

Шифр НБУВ: РА451203

1.У.207. Формування оплати праці на підприємстві в контексті підвищення життєвого рівня: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. С. Калінічук; Тернопільський національний економічний університет. — Тернопіль, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення та подано практичні рекомендації щодо формування оплати праці на підприємстві в контексті підвищення життєвого рівня. Систематизовано теоретичні основи формування оплати праці та запропоновано структурно-логічну його модель на основі компенсаційної системи, обґрунтовано етапи її формування та реалізації. Досліджено оплату праці працівників молокопереробних підприємств як індикатора життєвого рівня. Здійснено кореляційно-регресійний аналіз динаміки споживання основних продуктів харчування. Розроблено модель динаміки рівня життя працівників підприємств молокопереробної промисловості на основі факторів системи оплати праці, яка уможливує обґрунтування управлінських рішень щодо формування системи оплати праці на підприємстві з урахуванням фінансової безпеки працівників. Запропоновано та обґрунтовано концептуальні засади формування оплати праці на основі компенсаційної стратегії. Доведено, що використання даної моделі надасть змогу виконувати заробітній платі функції мотивування та відтворення.

Шифр НБУВ: РА446295

1.У.208. Формування та розвиток маркетингових комунікацій підприємства: теорія, методологія і практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Л. С. Васильченко; Черкаський державний технологічний університет. — Черкаси, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено теоретичну базу щодо забезпечення розвитку маркетингових комунікацій підприємства. Систематизовано підходи до інтерпретації поняття «комунікація». Запропоновано концептуальний підхід до формування та розвитку маркетингового комунікаційного середовища. Розвинуто концептуальні положення ціннісної взаємодії суб'єктів маркетингового середовища щодо створення споживчої цінності продукту компанії. Узагальнено домінанти формування та розвитку маркетингових комунікацій підприємства. Обґрунтовано базові метрики вебаналітики за етапами онлайн-взаємодії споживача з підприємством. Запропоновано методіку комплексної діагностики ефективності використання маркетингових комунікацій підприємства. Узагальнено методи й інструментарій маркетингових комунікацій підприємства. Проаналізовано ефективність діяльності підприємств ритейлу по реалізації побутової техніки, досліджено Інтернет-взаємодію компанії зі споживачами. Розглянуто ефективність маркетингових онлайн-інвестицій. Проведено розрахунок ефективності інтегрованих маркетингових комунікацій відповідно до запропонованої методіки. Розроблено механізм управління маркетинговими комунікаціями. Запропоновано концептуальні підходи до формування та реалізації стратегій маркетингових комунікацій. Обґрунтовано необхідність активного впровадження екосистемного підходу в маркетингу. Доведено доцільність та обґрунтовано науково-практичні засади використання технології блокчейн.

Шифр НБУВ: РА451041

1.У.209. Conceptual framework for financial reporting: integrated policy / N. Savina, N. Pozniakovska, O. Miklukha // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 76-83. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Триває проект діяльності Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МС БО), пов'язаний з їх оновленням і розвитком. Україна основою Національних стандартів БО зробила вибір на користь МС БО як у підприємницькому, так і в державному секторах. Проаналізовано Концептуальну основу фінансової звітності (ФЗ) у підприємницькому секторі, здійснено її порівняння з Концептуальною основою (КО) ФЗ у державному секторі, чинними вимогами українського законодавства у сфері обліку та ФЗ. Обґрунтовано необхідність створення єдиної КО ФЗ з урахуванням потреб користувачів інформації. Основою для розроблення Міжнародних стандартів (МС) у державному секторі стали відповідні МС для підприємств. Підставою для такого підходу були однакові в основному потреби користувачів ФЗ. Водночас МС БО і КО ФЗ для державного сектора зазначають і особливості функціонування суб'єктів

цього сектора економіки. Концепції ФЗ для суб'єктів будь-якого сектора економіки зазначають метою ФЗ одержання певними користувачами інформації про суб'єкт господарювання. У підприємницькому секторі користувачами виступають інвестори, кредиторі, інші суб'єкти, а в державному — суспільство в цілому. Концептуальна основа для державного сектора враховує особливості цього сектора економіки, основною ціллю установ якого є надання послуг суспільству, а не створення прибутку та забезпечення повернення капіталу інвесторів. Спільні риси стандартів ФЗ та їх концептуальних основ одночасно з урахуванням сучасних тенденцій і глобальних викликів свідчать про можливість і доцільність створення єдиної (інтегрованої) КО ФЗ.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.210. Critical approach to analysis of the cost management system of business structures / N. Radionova, S. Breus, M. Denysenko, Ye. Khaustova, A. Matiukh // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 190-202. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Наведено основні засади критеріального підходу до аналізу системи управління витратами (СУВ) підприємства. Зазначено доцільність аналізування за кожним етапом процесу управління витратами. Етапами управління витратами визначено: розроблення (прийняття) рішення, реалізація рішення та контролювання. Запропоновано методіку обчислення комплексних і результуючого критеріїв для аналізу ефективності СУВ на підприємстві. Серед основних результатів запропонованого критеріального підходу визначено оцінювання ефективності СУВ на підприємстві в розрізі кожного етапу управління та можливість порівняння ефективності СУВ на різних підприємствах. Для кожного етапу управління розроблено по 6 локальних критеріїв і зазначено щодо їх кількісних характеристик для аналізування рівня ефективності СУВ. Локальні критерії можуть набувати значень від 0 до 1. Для кожного з них передбачено 3 варіанта прийнятого значення: найбільш і найменш ефективне для підприємства та проміжне значення. Локальні критерії поєднуються в комплексний критерій. Комплексні критерії кожного етапу управління складають результуючий критерій оцінки СУВ підприємства. Що ближче одержане значення результуючого критерію до одиниці, то ефективніша СУВ на підприємстві. За наведеною методикою проведено аналіз показників п'яти провідних вітчизняних підприємств швейної промисловості. Встановлено, що результативні показники кожного з досліджуваних підприємств майже вдвічі менші від оптимального результату. Зазначено, що досліджуваним підприємствам варто зосередитися на поліпшенні чинних СУВ. Причому в кожного підприємства СУВ має різну ефективність функціонування на кожному етапі управління. Тобто запропонована методика надає можливість підприємствам виявити проблемні аспекти в розрізі етапів управління та внести зміни до СУВ із метою підвищення її ефективності.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.211. Insider threat management as an element of the corporate economic security / D. Zatonatskiy, V. Marhasova, N. Korogod // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 149-158. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Розглянуто інсайдерські загрози (ІЗ) у компаніях, що належать до різних секторів економіки, а також визначено різні методи їх оцінки. Проблема витоку інформації стає дедалі важливішою для компаній в усіх галузях економічної діяльності. Проблема ІЗ набуває все більшого значення, оскільки компанія може понести втрати не лише через витік інформації про її винаходи, а й через судові позови в разі крадіжки особистої інформації клієнтів, контрагентів тощо. Це означає, що для виходу на міжнародні ринки українські компанії повинні мати належний рівень захисту не тільки конфіденційної інформації компанії, а й даних про клієнтів, контрагентів тощо. Мета роботи — аналіз наявних методологічних підходів до оцінки ІЗ на підприємстві як складової економічної та кадрової безпеки. Зроблено висновок, що різні галузі промисловості та сфера послуг мають різну вразливість до ІЗ, тому застосовують особливі підходи до управління ІЗ і кадрової безпеки. Встановлено, що витоки інформації є серйозною загрозою економічної та кадрової безпеки підприємства. Підприємства досягають значних успіхів і створили ефективні процедури для запобігання зовнішнім загрозам, однак захист від внутрішніх загроз залишається на дуже низькому рівні. У процесі дослідження надано визначення поняття внутрішнього зловмисника, виділено окремі типи ІЗ і встановлено, які основні дії виконують співробітники підприємства перед проведенням інсайдерської атаки. Доведено, що ступінь вразливості до ІЗ визначається типом господарської діяльності компанії та ліквідністю інформації, яку можуть вкрасти. Найбільше витоки спостерігається у високотехнологічних компаніях і фармацевтичних компаніях, тоді як найліквіднішою є інформація в банках, фінансових установах, промислових і торговельних компаніях.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.212. Management of the production resources of enterprise based on financial motivation of the personnel: theoretical aspect / O. Gaponenko, M. Mashchenko, O. Klimenko,

N. Stepanenko, O. Sergienko // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 421-429. — Бібліогр.: 29 назв. — англ.

Розглянуто теоретичні та організаційні аспекти обґрунтування управління на основі ефективної матеріальної мотивації (ММ) персоналу щодо її впливу на використання виробничих ресурсів підприємства (ВП). Для визначення об'єкта дослідження, впливу ММ персоналу розкрито зміст категорії «ефективність ММ»; охарактеризовано методи ММ; наведено класифікацію ВРП. Узагальнення положень надало змогу охарактеризувати ефективність ММ персоналу за двома основними напрямками: забезпечення заробітної плати та інших надбавок відповідно до кількості та якості результатів праці, а також вартості робочої сили на ринку праці; забезпечення роботодавцю підвищення: величини продуктивності праці, а також абсолютних показників доходу, прибутку на 1 гривню заробітної плати (зарплатовіддачі). Теоретичний підхід до управління виробничими ресурсами розроблено на основі ММ персоналу. Він передбачає реалізацію трьох етапів. Перший етап — аналіз стану ефективності ММ персоналу. Він передбачає реалізацію: визначення стану ефективності ММ персоналу та постановку завдання; формулювання цілей ММ персоналу щодо впливу на використання ВРП. Другий етап — розроблення рішень щодо посилення впливу ММ персоналу на використання виробничих ресурсів. Він передбачає реалізацію: визначення набору обмежень, узагальнення відповідних рішень. Третій етап — ухвалення та виконання рішення. Він передбачає реалізацію: розроблення критеріїв вибору рішень; вибору та впровадження відповідного рішення. Запропоноване аналітичне обґрунтування ухвалення відповідних рішень урахує організаційні, інформаційні та технологічні аспекти та передбачає застосування відповідного методу ухвалення рішень для вибору оптимального варіанта впливу на використання виробничих ресурсів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.213. The process management of ensuring the enterprise competitiveness in the conditions of economic processes informatization / O. Arefieva, I. Miahkykh, N. Kovalenko, O. Zham, G. Popova // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 302-309. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Мета дослідження — розроблення механізму управління процесом забезпечення конкурентоспроможності підприємства (КСП) в умовах інформатизації економічних процесів (ІЕП). Використано такі загальнонаукові та прикладні методи дослідження: аналізу та синтезу, дедукції та індукції використовувалися у процесі визначення методологічної основи управління процесом забезпечення КСП; систематизації та узагальнення — у процесі уточнення мети, об'єкта, суб'єкта механізму управління процесом забезпечення КСП; метод абстрагування та формалізації — для обґрунтування концептуальних положень механізму управління процесом забезпечення КСП в умовах ІЕП; монографічні методи — для поглибленого дослідження поставлених завдань; абстрактно-логічні методи — для теоретичного узагальнення результатів дослідження та формулювання висновків і пропозицій. Запропонований механізм управління процесом забезпечення КСП в умовах ІЕП надає можливість визначити рівень використання ресурсного потенціалу та більш якісно здійснити вибір оптимальної конкурентної стратегії розвитку підприємства, а вироблення рішень надасть можливість більш точно обґрунтувати конкретні заходи з реалізації стратегії для зміцнення ринкової позиції підприємства в умовах ІЕП. Практична значимість дослідження полягає, перш за все, у побудові схеми механізму управління процесом забезпечення КСП в умовах ІЕП, що створює передумови для відповідальної та обґрунтованої політики підвищення ефективності управління забезпеченням КСП. Оригінальність полягає в обґрунтуванні структурних елементів механізму управління процесом забезпечення КСП в умовах ІЕП, які впливають і визначають заходи щодо підвищення ефективності управління забезпеченням КСП, що надає можливість об'єднати вивчення активних бізнес-процесів, фінансового забезпечення та створення інформаційної підтримки.

Шифр НБУВ: Ж73250

Типи підприємств за видами діяльності та господарювання

1.У.214. Корпоративне управління та соціальна відповідальність: навч. посіб. **Ч. 2. Корпоративна соціальна відповідальність** / Ж. В. Гарбар, К. В. Мазур, Т. Г. Мостенська; Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2020. — 227 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 215-227. — укр.

Розглянуто теорію, методологію та практику корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Деталізовано еволюцію розвитку, концепції та моделі КСВ. Розкрито механізми формування соціальної відповідальності на рівні відносин між роботодавцями та працівниками, контрагентами, корпораціями та владними структурами. Викладено основні правила складання соціальної

(нефінансової) звітності, особливості управління соціальними програмами компаній. Презентовано стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні. Досліджено практику КСВ в Україні. Увагу приділено інструментам управління соціальними програмами в діяльності компаній, які сприяють ефективній розробці та реалізації принципів КСВ.

Шифр НБУВ: В358943/2

1.У.215. Трансформації інституціонального середовища розвитку малого та середнього підприємництва / О. І. Никифорова, У. Б. Бережницька // Укр. соціум. — 2021. — № 4. — С. 64-84. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Досліджено логіку та динаміку інституційних змін у дерегулюванні малого та середнього підприємництва (МСП) в теоретичному та історичному ракурсах. Зокрема, предметно розглянуто зумовленість і характер інституційних змін у соціально-економічних системах у контексті основних тенденцій і викликів сучасності та спроектовано ці процеси на політику розвитку МСП. Використано методи наукового пізнання, аналізу і синтезу, логічного узагальнення, дедуктивний метод, комплексної оцінки, графічний та ін. За допомогою визначення взаємозв'язків між базовими категоріями інституціоналізму під впливом економічних змін та уточнення функціонального призначення інституціонального середовища зі створення сприятливого «мікроклімату», належних умов для діяльності та розвитку, узагальнено процес формування інституціонального середовища розвитку МСП протягом 30-літнього періоду в Україні. Зазначений процес умовно розподілено на три періоди: I-й — з 1991 р. активізація інституційних змін у політиці розвитку МСП, коли було створено Держпідприємства України та Український фонд підтримки підприємництва; II-й — з 1998 р., коли безпосередньо протягом 2000 — 2011 рр. відбувалось становлення та розвиток системи підтримки МСП; III-й — з 2014 р., коли мали місце стагнація та занепад сформованої на той час системи сприяння розвитку МСП, проте спостерігалися окремі, поодинокі, на жаль, хаотичні інституційні ініціативи протягом 2018 — 2020 рр. Наукова новизна полягає у відображенні економічних змін в інституціональному середовищі розвитку МСП в Україні під дією найважливіших структурних соціально-економічних перетворень і глобальних чинників: глобалізації, інтернаціоналізації (1991 — 1997 рр.), інноваційного розвитку, соціалізації, інтелектуалізації економіки (1998 — 2013 рр.), сталого розвитку, цифровізації (2014 — 2021 рр.). Представлена схема впливу надала змогу узагальнити тенденції, під дією яких формуються інституціональне середовище розвитку МСП і надає можливість передбачати, завдяки яким складовим і з яких джерел варто очікувати інституційних змін. Практична значущість: рекомендації можуть бути використані при розробці та реалізації державних і регіональних цільових програм підтримки та розвитку МСП в Україні.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.У.216. Determining the investment attractiveness of the corporation / M. A. Mammadov, A. M. Aliyev, M. M. Badalov, Sh. I. Alizada // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 69-72. — Бібліогр.: 4 назв. — англ.

Пояснено ядро концепції корпорації, що надає інформацію про перші коли-небудь створені корпорації. Крім того, підкреслено важливість оцінювання інвестиційної привабливості позичальників серед заходів, спрямованих на зниження кредитних ризиків у практиці діяльності корпорацій-інвесторів, а також представлено важливу систему показників при оцінюванні інвестиційної привабливості. Надійність корпорації характеризується перш за все тим, наскільки своєчасно вони виплачують кредити. У процесі аналізу привабливості корпорації необхідно визначити місце та роль позичальників у її структурі. Також підкреслено значення плану дій, що пов'язано з оцінюванням інвестиційної привабливості, для привабливості ресурсів, а також звичаїв, пов'язаних з привабливістю ресурсів.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.217. The potential of small business to improve the qualitative characteristics of employment: problems of estimation and realization in Ukraine / O. Marchenko, L. Khitsenko, A. Maliy, K. Chernenko, I. Verkhovod // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 430-441. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Мета роботи — визначення здатності малого бізнесу (МБ) виступати компенсатором негативних тенденцій, що виникають у сфері зайнятості у великому (ВБ) і середньому (СБ) бізнесі української економіки. Орієнтовано не лише на наявність робочих місць, створених у МБ для осіб, які звільняються з великих і середніх підприємств, а й на спроможність МБ створити економічні передумови для поліпшення якісних характеристик зайнятості в цій галузі та в цілому в економіці. Побудовано мультиплікативний термін, який виражає вплив, спричинений різними характеристиками економічної діяльності в МБ, ВБ і СБ, на динаміку заробітної плати як основний показник економічного потенціалу для поліпшення характеристик зайнятості у відповідному секторі економіки. Перший фактор — це загальна кількість підприємств як вираження економічної діяльності підприємств та їх переваги роботі в офіційному (зареєстрованому) сек-

торі національної економіки. Другий фактор — це середня кількість працівників на підприємств певного сектора як вираження масштабу ресурсів, накопичених середнім суб'єктом господарської діяльності. По-третє, масштаб випуску, створений підрозділом працівника в певному секторі, як вираження рівня продуктивності праці, задіяного в цьому секторі. По-четверте, на обсяг заробітної плати впливає розподіл загальної продукції (яка використовується для оцінки продуктивності праці) між різними напрямками продуктивного споживання, тобто частка заробітної плати в загальному доході малих підприємств. Результати, одержані факторним аналізом, не підтвердили тезу про спроможність МБ компенсувати негативні тенденції, що спостерігаються щодо зайнятості в секторах ВБ і СБ української економіки. Тенденції, що склалися у створенні та розподілі доданої вартості в МБ, не сприяють поліпшенню кількісних та якісних характеристик зайнятості в МБ та в цілому в українській економіці. Така ситуація свідчить, що МБ в умовах негативної макроекономічної динаміки виявився неспроможним накопичувати ресурси (хоча б шляхом концентрації ресурсів на меншій кількості суб'єктів господарювання, що виявляються здатними забезпечувати вищу ефективність їх використання) потрібні для поліпшення впливу сектора МБ на відтворення зайнятості в економіці України. Крім того, вагоме відставання рівня оплати праці в МБ від ВБ і СБ і від СБ в економіці рівня залишається важливим елементом механізму відтворення заниженого рівня оплати праці в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.84

Економіка промисловості

Економіка промислового підприємства

1.У.218. Активізування державно-приватного партнерства в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Г. О. Комарницька; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено науково-прикладну проблему розроблення концептуальних, теоретико-методологічних і методико-прикладних заasad активізування державно-приватного партнерства (ДПП) в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. Розвинуто типологію проектів ДПП та систематизовано загальні та специфічні принципи його активізування в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. Розроблено концепцію активізування ДПП. Удосконалено комплексно-цільовий метод оцінювання впливу ДПП на інвестиційно-інноваційну діяльність і розвинуто модель залучення інвестицій та інновацій на засадах такого партнерства. Розроблено метод оцінювання державно-партнерського потенціалу територіального утворення. Удосконалено модель позиціонування приватного партнера на ринку проектів ДПП, а також двокомпонентну модель митного обслуговування такого партнерства за участі іноземного приватного партнера. Розвинуто метод оцінювання якості митного обслуговування ДПП та удосконалено механізм його розвитку. Розроблено метод визначення структури платежів під час реалізації проектів ДПП. Розвинуто науково-методичні положення з економічного обґрунтування проектних рішень у сфері ДПП.

Шифр НБУВ: РА44489

1.У.219. Методологічні основи просторово-процесного управління економічним потенціалом підприємства в умовах постіндустріального розвитку: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / В. С. Титикало; Національний авіаційний університет. — Київ, 2022. — 45 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні, методичні та практичні рекомендації щодо просторово-процесного управління (ППУ) економічним потенціалом підприємства (ЕПП) в умовах постіндустріального розвитку. Сформовано методологічний підхід щодо створення концепції ППУ ЕПП на основі розробленої моделі та запропоновано методологічне підґрунтя формування його системи забезпечення. Визначено концептуальні основи формування організаційно-економічного механізму ППУ ЕПП з урахуванням функціональних особливостей економіки знань та цифровізації, економіки послуг та адаптивних змін, креативної економіки та модернізаційного оновлення. Розроблено інтегрований підхід до формування ефективного просторово-процесного управління економічним потенціалом в умовах неотехнологічного відтворення і запропоновано збалансований механізм формування стратегії машинобудівного підприємства в умовах трансформацій та ППУ в умовах неіндустріального розвитку. Сформовано підхід до моделювання процесів рефлексивного ППУ складовими економічного потенціалу на підприємствах за умов визначення джерела фінансування діяльності.

Шифр НБУВ: РА452078

1.У.220. Оцінювання та розвиток компетентностей працівників апарату управління підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Р. З. Дарміць; Національний університет

«Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 29 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено питання теоретичного обґрунтування та розроблення методологічно-прикладних рекомендацій щодо оцінювання та розвитку компетентностей працівників апарату управління (АУ) в системі менеджменту вітчизняних підприємств. Уточнено та розвинуто понятійний апарат щодо визначення суті і класифікації видів АУ підприємств. Розвинуто термінологічний апарат та типологію компетентностей працівників АУ підприємств. Розроблено спосіб врахування параметрів компетентності управлінців під час моделювання впливу на результуючий показник діяльності підрозділу АУ, і як наслідок, — удосконалено інтегрований метод оцінювання та модель розвитку компетентностей працівників АУ. Удосконалено інструментарій мотивування розвитку компетентностей працівників АУ підприємств за рахунок використання матриці вибору основних методів розвитку складових компетентностей управлінських працівників та матриці врахування фактора зрілості впродовж професійного зростання. Розвинуто систему показників моніторингу професійного зростання працівників АУ підприємств.

Шифр НБУВ: RA444488

Економіка окремих галузей промисловості

1.У.221. Металургійна галузь України: динаміка виробництва крізь призму зовнішніх факторів / В. В. Венгер, С. С. Шумська // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 1. — С. 7-31. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Вітчизняна металургійна промисловість — невід’ємна частина світової галузі, і її розвиток відбувається в контексті глобальних тенденцій: постійного зростання обсягів металургійного виробництва з одночасним перевищенням виплавки металу, збільшення концентрації виробництва, зростанням обсягів споживання й експорту металопродукції в ТОП-15 країнах — лідерах із виплавки металу. Головним наслідком таких тенденцій є суттєве загострення конкуренції на світовому ринку сталі. Незважаючи на те, що металургійна галузь України є важливим учасником глобального ринку чорних металів та сировини для їх виготовлення, має певні переваги у їх виробництві та експорті, вона, як і вся національна економіка, є відкритою та за макроекономічними рисами — малою. Це надає підстави віднести металургійну галузь України до категорії «малої відкритої галузі» яка характеризується експортною орієнтованістю, незначною часткою випуску у світовому виробництві, експорті, імпорту, внутрішньому споживанні продукції і, що найголовніше, — відсутністю визначального впливу на формування світової ціни. Осільки металургійна галузь України є малою та відкритою, а переважна кількість виробленої нею металопродукції відвантажується на світові ринки, було зроблено припущення, що прямий вплив на динаміку металургійного виробництва здійснюють такі зовнішні фактори, як світова ціна на сталь, обмінний курс гривні та ціна на природний газ. Одержані результати підтвердили гіпотезу про те, що вітчизняна металургійна галузь протягом усього досліджуваного періоду повністю залежала від дії зовнішніх чинників. Зокрема, динаміку металургійного виробництва забезпечувала сприятлива цінова кон’юнктура на світовому ринку металопродукції. Водночас девальвація національної валюти у різні періоди мала різний ефект. Упродовж усього досліджуваного періоду випуск металургійної продукції стримувався ціною на природний газ.

Шифр НБУВ: Ж23373

1.У.222. Метод оцінювання ризиків у задачах оборонного планування / О. В. Нестеренко, О. О. Фаловський // Реєстрація, зберігання і оброб. даних. — 2021. — 23, № 3. — С. 68-79. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Запропоновано застосування підходу до експертного оцінювання ризиків у задачах оборонного планування, що пов’язані із забезпеченням спроможностей необхідними ресурсами. Особливістю підходу є те, що множина альтернатив рішень, що розглядаються, допускає наявність залежностей між елементами. Для реалізації підходу розглянуто, з урахуванням специфіки предметної області, можливість методу підтримки експертних рішень, що поєднує застосування графів, онтологій, голосування та відповідних розрахункових процедур.

Шифр НБУВ: Ж16550

1.У.223. Моделі та методи ціннісно-орієнтованого управління інтегрованими проектами аграрного виробництва (на прикладі виробництва сировини та біопалива): автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.22 / О. В. Фтома; Львівська служба України з надзвичайних ситуацій, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. — Львів, 2020. — 24 с.: рис. — укр.

Представлено шляхи підвищення якості реалізації інтегрованих проектів аграрного виробництва (ШАВ) завдяки розвитку ціннісно-ризикового підходу та розробленню методів та моделей, які належать до інструментарію управління зазначеними проектами під час їх ініціації та планування в мінливому проектному середовищі за обмежених ресурсів. Розроблено системно-ризико-

ву концепцію управління ШАВ із врахуванням мінливих системних взаємозв’язків між зазначеними проектами. Виконано їх системний опис та розкрито причинно-наслідкові зв’язки між їх складовими. Означено особливості використання ресурсів в інтегрованих проектах. Запропоновано оцінювання ризику інвесторів інтегрованих проектів виробництва сировини проводити з використанням методів теорії ймовірності та математичної статистики. Обґрунтовано доцільність системного використання баз даних та знань для управління ШАВ. Розроблено методи прогнозування життєвого циклу проектів виробництва сировини для біопалива та узгодження конфігурацій інтегрованих проектів виробництва сировини та біопалива, що забезпечують системне оцінювання ризику мінливого проектного середовища, а також його впливу на обґрунтування конфігураційних баз виконання окремих етапів проектів та формування їх продуктів. Удосконалені модель оцінювання ризику інвестицій у проекти виробництва сировини для біопалива та метод планування предметних ризиків у проектах виробництва сировини для біопалива надають змогу якісно здійснити планування предметних ризиків, а також кількісно їх оцінити та обґрунтувати резерв природних ресурсів як реакцію на цей ризик. Одержано моделі ризику цінності для прогнозованого проектного середовища та заданого мінімального прибутку інвесторів проектів виробництва сировини для біопалива з ріпаку, обґрунтовано базу знань та впроваджено в практику інструментальні засоби розв’язання задач узгодження конфігурацій інтегрованих проектів виробництва сировини та біопалива з урахуванням їх ризику.

Шифр НБУВ: RA445392

1.У.224. Обґрунтування економічної доцільності виробництва твердого біопалива з енергетичних культур в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Д. М. Костенко; НАН України, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку. — Харків, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено теоретичним, методичним і прикладним аспектам обґрунтування економічної доцільності виробництва твердого біопалива з енергетичних культур в Україні. Вдосконалено аналітичне забезпечення зі структурної декомпозиції балансу твердого біопалива в енергетичних потоках національного господарства. Розроблено концептуальні положення з розвитку виробництва твердого біопалива з енергетичних культур в Україні. Запропоновано методичні положення з планування техніко-економічних характеристик промислового комплексу з виробництва твердого біопалива з енергетичних культур. Розроблено організаційні положення з формування моделі біоенергетичного циклу, надано науково-практичні рекомендації для його розбудови в Україні. Запропоновано методичний підхід до оцінки інвестиційної привабливості проекту з виробництва твердого біопалива з енергетичних культур. Пріоритетним напрямом розвитку виробництва твердого біопалива з енергетичних культур визначено вирощування міскантусу та виробництво з його біомаси паливних пелет.

Шифр НБУВ: RA451124

1.У.225. Фінансова діагностика в системі антикризового управління підприємств швейної промисловості: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Батрак; Київський національний університет технологій та дизайну Міністерства освіти і науки України. — Київ, 2021. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено науково-методичні основи, організаційне й інформаційне забезпечення процесу фінансової діагностики в системі антикризового управління підприємств швейної промисловості. Визначено поняття та роль фінансової діагностики підприємства як функції антикризового управління. Систематизовано передумови, принципи та чинники імплементації фінансової діагностики в систему антикризового управління підприємством. Проведено оцінку фінансово-економічної ситуації в Україні за впливом на стан і тенденції розвитку підприємств швейної промисловості. Досліджено інформаційне забезпечення системи фінансової діагностики підприємств швейної промисловості. Розроблено методичні положення та інструментарій фінансової діагностики в контексті антикризового управління підприємством. Досліджено системні чинники розвитку швейної промисловості за результатами фінансової діагностики. Обґрунтовано організаційні аспекти впровадження фінансової діагностики на підприємствах швейної промисловості. Проведено фінансову діагностику швейних підприємств за етапами життєвого циклу кризи. Сформовано антикризову програму підприємств швейної промисловості на засадах фінансової діагностики.

Шифр НБУВ: RA451147

1.У.226. Problems of formation of financial-investment projection of a balanced scorecard in value-based enterprises of mining-metallurgical complex / S. Faizova, M. Ivanova, S. Sanikova, O. Varyanichenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 68-75. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Висвітлено напрями вдосконалення методичних засад збалансованої системи показників (Balanced Scorecard) як системи стратегічного управління підприємством. Обґрунтовано необхідність відходу від спрощено-механістичного розподілу показників

на фінансові та нефінансові, відповідно прив'язки фінансових показників переважно до матеріальних активів і фінансових стратегічних перспектив, нефінансових показників — до нематеріальних активів і нефінансових проєкцій стратегії. Основними критеріями відбору показників до BSC визначено критерії стратегічної спрямованості й ефективності та функціональності. Обґрунтовано необхідність і можливість інтеграції концепцій VBM і BSC, що здійснюється через фінансову панель управління підприємством і використовує VBM-показники. Визначено уніфіковані критерії відбору VBM-показників у фінансову панель BSC (урахування ризиків інвесторів, нематеріальних факторів створення ринкової вартості підприємства, простота розрахунку й економічність показника, можливість каскадування та можливість мотивації) і здійснено їх відповідну комплексну оцінку. Розроблено загальну структуру інвестиційно-фінансового напрямку стратегічної карти вартісно орієнтованого підприємства (ВОП) ГМК. Виділено специфічні ознаки управлінської панелі показників ВОП. Серед таких: проєкція «інвестори», або фінансово-інвестиційна проєкція (ФІП), слугує відправною точкою каскаду створення вартості підприємства; запропонований шаблон чітко підпорядкований головному показникові (EV); ФІП представлена обмеженою кількістю фінансових, переважно VBM-показників; баланс традиційних і нових вимірників; розроблений шаблон не передбачає обов'язкове кількісне переважання нефінансових показників. На підставі аналізу взаємозалежності показників і факторів ринкової вартості підприємства (KPI/CSFs) визначено відсутність лінійної залежності між фінансовими показниками — матеріальними активами — факторами сучасної вартості, — з одного боку, та нефінансовими показниками — нематеріальними активами — факторами майбутньої вартості — з другого. Доведено можливість використання фінансових і нефінансових показників для виміру матеріальних і нематеріальних активів як джерел створення ринкової вартості.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.169, 1.У.179, 1.Х.359

Економіка машинобудівної та металообробної промисловості

Економіка машинобудівної промисловості

1.У.227. Удосконалення механізму діагностики банкрутства підприємств машинобудування на засадах адаптивного управління: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. Г. Бачкір; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто важливу наукову проблему удосконалення механізму діагностики банкрутства підприємств машинобудування на засадах адаптивного управління. Уточнено економічну суть поняття «діагностика банкрутства підприємств машинобудування на засадах адаптивного управління». Розвинуто теоретико-методичні положення щодо оцінювання ймовірності банкрутства підприємств на основі формалізації наукових підходів, в основу яких покладено принципи адаптивного управління. Сформовано систему показників для оцінювання ймовірності банкрутства підприємств машинобудування з урахуванням критеріїв інформаційної цінності та статистичної незалежності. Вдосконалено механізм діагностики банкрутства підприємств машинобудування на засадах адаптивного управління. Розроблено науково-практичний підхід до оцінювання ймовірності банкрутства підприємств машинобудування. Запропоновано методичний підхід до прогнозування ймовірності банкрутства підприємств машинобудування. Науково обґрунтовано підхід до створення на підприємствах машинобудування підрозділів щодо запобігання банкрутству на основі структурно-функціонального підходу.

Шифр НБУВ: РА451052

1.У.228. Investment cooperation and production cooperation of Ukraine and the EU / I. Fomichenko, Ye. Myronenko, V. Shashko, Ye. Bolotina, I. Stashkevych // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 390-397. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження інвестиційного співробітництва та виробничої кооперації України з країнами Європейського Союзу (ЄС) у контексті світових інтеграційних процесів. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові та прикладні методи дослідження: аналізу та синтезу, дедукції та індукції — у процесі вибору факторів зовнішнього середовища, які впливають на інвестиційну активність машинобудівних підприємств (МБП); систематизації та узагальнення — у процесі проведення експортно-імпорتنних операцій України з країнами ЄС; монографічні методи — для поглибленого дослідження поставлених завдань; абстрактно-логічні методи — для теоретичного узагальнення результатів дослідження та формування висновків і пропозицій. Запропоновано підхід щодо аналізу інвестиційної співпраці та виробничої кооперації України і ЄС у контексті світових інтеграційних процесів на основі використання PEST-аналізу зовнішніх факторів, що впливають на діяльність МБП, і SWOT-аналізу конкурентних переваг підприємств машинобудів-

ної галузі України, що надає можливість визначити сильні та слабкі сторони внутрішнього середовища відносно можливостей і загроз зовнішнього середовища та запропонувати потенціальні напрями розвитку їх зовнішньоекономічної діяльності в умовах європейської інтеграції. Практична значимість полягає в розробленні пропозицій щодо мінімізації негативного впливу зовнішніх факторів функціонування підприємств, серед яких проведення переорієнтації на виробництво високотехнологічної та інноваційної продукції, змін у податковій політиці, державному управлінні, а також прискорення процесів модернізації основних фондів, стимулювання інноваційної діяльності і сприяння виробництву високотехнологічної продукції, що призведе до зростання рівня конкурентоспроможності МБП як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Оригінальність полягає в обґрунтованні структурних елементів підходу до аналізу інвестиційної співпраці та виробничої кооперації України і ЄС у контексті світових інтеграційних процесів, які визначають напрями мінімізації негативного впливу факторів на конкурентоспроможність МБП, що надає змогу визначити резерви її підвищення та розвитку та, як наслідок, здатність до забезпечення переозброєння багатьох високотехнологічних наукоємних галузей економіки.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.229. Long-term assessment of engineering enterprise product technological competitiveness / I. Kreidych, I. Milko, O. Kazak, M. Yanchuk, N. Yurchuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 160-170. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Мета дослідження — розроблення довгострокової оцінки методу ТКС ПМБ на основі показників абсолютних і питомих технологічних витрат продукції ПМБ за сферами прояву та з застосуванням сценарійного підходу. Технологічна конкуренція, яка існує на макро-, мезо- та мікрорівні економічної системи, поліпшує вирішення проблем економічного та організаційного розвитку та зміцнює ринкові позиції МБП. Економіко-математичне моделювання здійснюється шляхом поєднання асинхронних елементів ситуативного моделювання та особливостей методу Зейделя як найбільш ефективного способу моделювання ТКС продукції, компаній і кластерів у національній системі конкурентоспроможності як складної системи. Окреслена комбінація надає можливість одержати комбінаційні рівняння на всіх етапах ітерації, а також сформулювати альтернативні розрахунки, що описують стан кінцевих елементів стану в разі статистичних та інших збоїв і змін під час реалізації певного сценарію. Це уможливило визначення найважливіших елементів ефекту підвищення ТКС. Реалізоване моделювання матеріаломісткості та ТКС пристроїв дистанційного пуску ACURA надало можливість надати сценарійні алгоритми визначення перспективних меж зниження вартості проєкту технологічного чіпа в роздрібних цінах за продаж одиниці продукції та наслідки реалізації запропонованих сценаріїв при ухваленні відповідних управлінських рішень. Оцінка перспектив ТКС ПМБ має базуватися на таких визначальних факторах: вартість відповідно до виду ТКС продукції на основі матеріаломісткості, включаючи всі витрати; поряд з абсолютними технологічними витратами доцільно використовувати конкретну технологічну вартість відповідно до сфер її прояву. Результати дослідження надають можливість МБП оцінювати перспективи ТКС продукції на основі абсолютних технологічних витрат і питомих технологічних витрат у сферах її прояву.

Шифр НБУВ: Ж73250

Економіка харчової промисловості

Економіка окремих галузей харчової промисловості

1.У.230. Інноваційна активність підприємств молочної галузі України / I. Федулова, Ю. Васютинська // Товари і ринки. — 2021. — № 3. — С. 4-25. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Досліджено основні тенденції та перспективи розвитку молочного ринку в Україні. Встановлено, що ключові конкурентні переваги виробників молочної продукції, одержані завдяки інноваційному розвитку, надають змогу ефективно превалювати в конкурентній боротьбі. Доведено, що продуктові інновації на підприємствах галузі переважають над процесовими, серед яких, своєю чергою, переважають впровадження енергомістких та мало-відходних технологій, технологій низькотемпературної обробки з метою збереження корисних властивостей молока, нанотехнологій та технологій подовження строку зберігання.

Шифр НБУВ: Ж25522

1.У.231. Механізм удосконалення функціонування підприємств плодово-овочевої галузі: монографія / І. В. Гончарук, Г. В. Шевчук; Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця: Твори, 2022. — 179 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 144-163. — укр.

Обґрунтовано теоретичні та методичні засади формування механізму удосконалення функціонування підприємств плодово-овочевої галузі для забезпечення раціонального використання виробничого потенціалу. Удосконалено концептуально-методичний

підхід до формування механізму функціонування підприємств плодово-овочевої галузі в умовах здійснення євроінтеграційних процесів. Запропоновано організаційно-економічні заходи щодо удосконалення регіональної маркетингової структури підприємств плодово-овочевої галузі. Розроблено напрями удосконалення механізму залучення інвестицій підприємств плодово-овочевої галузі та концептуальні положення підвищення ролі державного регулювання у підвищенні ефективності функціонування ринку плодовоовочевої продукції.

Шифр НБУВ: ВА857400

1.У.232. М'ясопереробна галузь України: тенденції та перспективи / І. Власенко, Т. Семко // Товари і ринки. — 2021. — № 4. — С. 16-25. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено основні тенденції у виробництві м'яса в Україні. Проаналізовано обсяги виробництва м'яса великої рогатої худоби, свинини та птиці. Розглянуто заходи для успішного розвитку галузі, яких необхідно вжити на рівні держави загалом та кожного підприємства зокрема.

Шифр НБУВ: Ж25522

Див. також: 1.У.183

Виробництво предметів культурно-побутового призначення

1.У.233. Товарознавча експертиза ювелірних виробів / В. Індутний, Н. Мережко, К. Піркович // Товари і ринки. — 2021. — № 3. — С. 60-74. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Описано результати аналізу вартісних показників на сучасному ринку ювелірних виробів, а також надано рекомендації щодо виконання завдань їх товарознавчої експертизи. Виділено три товарознавчі групи ювелірних виробів і розроблено алгоритм прогнозування їх вартості, а також запропоновано підхід до визначення прогнозованої вартості ексклюзивних ювелірних виробів.

Шифр НБУВ: Ж25522

Економіка будівництва

1.У.234. Інноваційна конкурентоспроможність в забезпеченні економічної безпеки будівельного підприємства: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / П. А. Фісуненко; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Науково обгрунтовано й поглиблено теоретичні та методологічні засади, методичні підходи, розроблено практичні рекомендації щодо забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств на основі інноваційної конкурентоспроможності. Досліджено теоретичні підходи до трактування поняття «економічна безпека підприємства» та «інноваційна конкурентоспроможність». Розроблено концепцію дослідження процесу забезпечення економічної безпеки підприємства, яка визначає базові орієнтири у сформульованих науково-теоретичних положеннях, що ґрунтуються на принципах, функціях і комплексі методичних підходів забезпечення економічної безпеки підприємства та знаходять практичне відображення в засобах забезпечення й розробці заходів, реалізація яких спрямована на гарантування економічної безпеки підприємства та підвищення її рівня. Проведено компаративний аналіз характеристик економічної безпеки, обгрунтовано її взаємозв'язок з інноваційною конкурентоспроможністю. Розроблено й апробовано методологічні підходи до оцінювання економічної безпеки будівельного підприємства та до визначення рівня інноваційної конкурентоспроможності будівельних підприємств. Побудовано механізм визначення комплексності економічної безпеки будівельного підприємства та його інноваційної конкурентоспроможності за аспектами діяльності. Здійснено ситуативне моделювання зміни показників інноваційної конкурентоспроможності й економічної безпеки будівельних підприємств. Розроблено фрейм-стратегію забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств на основі інноваційної конкурентоспроможності.

Шифр НБУВ: РА451053

1.У.235. Управління інноваційним розвитком будівельних підприємств на засадах системно-функціонального підходу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. К. Майнка; Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено нові й удосконалено існуючі теоретико-методичні положення та практичні рекомендації з управління інноваційним розвитком будівельних підприємств на засадах системно-функціонального підходу. Розвинуто класифікацію видів інноваційного розвитку. Уточнено суть поняття «інноваційний розвиток». Розвинуто метод оцінювання інноваційного розвитку будівельних підприємств. Розроблено модель регулювання ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств, яка базується на комплексі альтернативних операцій інструментарію теорії ZFC, що забезпечує перехід моделі зі статичного у динамічний

стан. Удосконалено механізм моніторингу економічної ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств. Покращено метод прогнозування економічної ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств.

Шифр НБУВ: РА451214

1.У.236. Methodological foundations for pricing of construction projects / Yu. Bibyk, O. Belska // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 97-101. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

Традиційний метод будівництва відокремлює інтереси проєктувальників від інтересів підрядників, проте зважаючи на метод за схемою Design-Build (DB) «проєктування-будівництво», повна відповідальність покладається на одну організацію з метою мінімізації потенційних ризиків і загальних витрат, крім того, при запровадженні схеми Design-Build (DB) термін від планування будівництва об'єкта до кінцевого результату значно зменшуватиметься. Виконане дослідження характеризує основні принципи, відмінності, переваги та недоліки концепції інтегрованої реалізації будівельних проєктів для її реалізації в дорожньому господарстві України. Реалізація інфраструктурного проєкту — комплексний процес, що включає планування, проєктування та будівництво. Вибір способу реалізації проєкту — одне з основних рішень, які приймають власники під час розроблення стратегії закупівлі. На сьогодні дорожня галузь України розвивається швидкими темпами, тому потребує ефективного механізму реалізації дорожньо-будівельних проєктів як для інвестора/замовника, так і для підрядника. Зі свого боку виконання дорожніх робіт за такими контрактами мінімізують ризики для інвестора/замовника, скорочують строки будівництва та досить часто забезпечують економію коштів. Останнє може бути досягнуто в тому випадку, коли вимоги інвестора/замовника максимально деталізовані й не виникне непорозумінь чи зміни проєктних рішень, що призведе до додаткових витрат.

Шифр НБУВ: Ж24790

Економіка сільського господарства

1.У.237. Перспективи розвитку ринку органічного виробництва в Україні / О. В. Комеліна, В. В. Гришко, М. Лега // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 6-14. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Проаналізовано органічний ринок України та відповідно до світового досвіду за науковими підходами виділено чотири основні етапи утворення й розвитку ринку органічних товарів. Держава сприяє розвитку та регулює діяльність виробників органічних товарів за допомогою законів і відповідних нормативно-правових актів. Крім того, виділено найпоширеніші базові регулюючі стандарти й правила, що діють у країнах Європейського Союзу. З досвіду державного регулювання та підтримки органічного виробництва в інших країнах такі господарства не мають обмежуватися тільки сертифікаційною й інспекційною діяльністю. Уже на етапі проходження виробниками сертифікації стандартів якості органічної продукції було б доцільним надавати компенсацію витрат на сертифікацію, а також виробникам, які мають статус «органічних», особливо на перших етапах розвитку, слід надавати податкові та інші фінансові переваги, в тому числі й за рахунок прямого субсидювання виробництва як напрямку, що має безперечну перевагу для суспільства як з екологічної, так і з соціальної точок зору, а також як фактора диверсифікації продовольчого ринку, що відкриває нові можливості для підприємництва і забезпечує споживачів більш різноманітними продуктами харчування та сприяє створенню нових робочих місць.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.238. Регулювання розвитку сільськогосподарських підприємств зони радіаційного забруднення на економіко-екологічних засадах: монографія / О. О. Юшкевич; Державний університет «Житомирська політехніка». — Житомир: Рута, 2020. — 455 с.: рис., табл. — укр.

Представлено результати дослідження теорії, методології та практики регулювання розвитку сільськогосподарських підприємств зони радіаційного забруднення на економіко-екологічних засадах. Адаптовано міжнародний досвід в регулюванні економічного та екологічного розвитку аграрного сектора економіки, що забезпечує суттєві переваги для розвитку сільськогосподарських підприємств, сільської громади та держави в цілому. Рекомендовано для докторантів, аспірантів, магістрантів, наукових співробітників, викладачів і студентів закладів вищої освіти, які досліджують проблеми розвитку підприємств в умовах економічних та екологічних викликів.

Шифр НБУВ: ВА857714

1.У.239. Тренди цифровізації сільськогосподарських підприємств України / А. Тарасюк, В. Гамалій // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 5. — С. 72-85. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Розглянуто основні напрями реалізації цифрових технологій у сільському господарстві та перспективи їх розвитку в умовах концепції Четвертої промислової революції. Обґрунтовано необхідність застосування інтелектуальних систем для ефективного управління аграрним підприємством.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.240. Формування стратегій диверсифікації діяльності агропромислових підприємств: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. М. Згурська; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано концептуальні засади формування стратегій диверсифікації діяльності агропромислових підприємств та науково-практичні рекомендації щодо їх імplementації з метою ефективного реалізації стратегічних напрямів функціонування та посилення їх конкурентних позицій на національних і міжнародних ринках. Розглянуто інтенсифікацію процесів економічної глобалізації та інтелектуалізації господарської діяльності підприємств, що потребує розробки й реалізації пріоритетних напрямів розвитку та визначення потенційно нових можливостей для відродження агропромислової сфери України. Важливою проблемою довгострокового розвитку агропромислових підприємств є формування стратегій диверсифікації діяльності з урахуванням новітніх ІТ-технологій з метою інтенсифікації інноваційних процесів успішного функціонування. Обґрунтовано пріоритетність стратегічних інноваційних орієнтирів агропромислових підприємств у напрямі диверсифікаційних процесів. Запропоновано сценарії формування інноваційних стратегій диверсифікації з метою забезпечення поетапного становлення підприємства в контексті інноваційного розвитку та визначення комплексної системи оптимальних стратегічних рішень щодо диверсифікації діяльності на довгострокову перспективу. Сформовано інноваційні стратегії диверсифікації включають складові елементи стратегічних процесів, які характеризуються параметрами статичного і динамічного стану та раціональної декомпозиції в часовому періоді ефективного розвитку. Доведено, що імplementація запропонованих інноваційних стратегій надасть змогу автоматизувати, мобілізувати та забезпечити високий рівень конкурентоспроможності вітчизняного агропромислового виробництва як на внутрішньому, так і на світовому ринках.

Шифр НБУВ: РА445938

1.У.241. Balance budgeting of agribusiness enterprises / O. Fomina, S. Semenova // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 6. — С. 112-121. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Approaches to defining the essence of budgeting and budgets classification are generalized, the importance of the budget balance for agribusiness enterprises is characterized. The peculiarities of drawing up balance budgets at agribusiness enterprises, methods of determining budget indicators, the relationship of budgets with management balance sheet items, which will effectively organize balance budgeting and coordinate balance indicators to manage the financial condition of the enterprise are analyzed.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.242. Efficiency of the large-scale agri-industrial entities in Ukraine / S. Demianenko, M. Sahaidak, O. Sas, T. Avramenko, Ye. Levkivskiy // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 179-189. — Бібліогр.: 24 назв. — англ.

Аналіз діяльності великотоварних агропромислових формувань (ВАФ), або так званих «агрохолдингів», в Україні показав їх переваги у порівнянні з іншими видами фермерського господарства. Основною їх перевагою є реальна агропромислова інтеграція, включаючи землеробство, переробку, торгівлю продуктами харчування, часто з власною торговою маркою, та експортну діяльність. Також ВАФ має можливість залучити дешеві фінансові ресурси від афілійованих або власних банків в Україні та за кордоном. У результаті вони впроваджують сучасні технології в сільському господарстві та переробці, виробляють високоякісні продукти харчування та мають хороші конкурентні позиції на сільськогосподарських і продовольчих ринках в Україні та за кордоном. У ВАФ використовуються трансфертні ціни, які мінімізують зовнішніх посередників, податки та збільшують дохід. Саме тому більшість ВАФ платять вищу оренду за землю, зарплату працівникам і мають вищу ефективність у порівнянні з іншими формами сільськогосподарських підприємств. Реальна агропромислова інтеграція у ВАФ суттєво відрізняється від такої інтеграції в інших сільськогосподарських структурах, які мають невеликі переробні заводи без глибокої переробки сільськогосподарських просяних матеріалів. ВАФ забезпечує широкомасштабне сільськогосподарське і переробне виробництво та має можливість використовувати його переваги за рахунок ефекту масштабу. Масштабне виробництво надає можливість їм використовувати високопродуктивну техніку та сучасні технології, завдяки чому значно збільшується продуктивність ресурсів, зменшуються витрати на одиницю продукції і, як результат, підвищується ефективність виробництва. Вузкий сегмент діяльності ВАФ вимагає кваліфікованого персоналу в межах сучасних сільськогосподарських і переробних технологій. Наявний

людський капітал у сільській місцевості не відповідає потрібним вимогам, оскільки частка активного населення різко зменшується, відповідно формується дефіцит кваліфікованих спеціалістів. Зазначено, що проблема найму топ-менеджерів через масштабні та складні завдання є однією з найбільш актуальних. Оцінено ефективність восьми публічних ВАФ. Для проведення аналізу ефективності ВАФ залежно від їх масштабу розроблено імітаційну модель на основі розрахованої кореляційно-регресійної моделі за фактичними даними. Встановлено, що залежність між ефективністю та масштабами ВАФ існує на низькому рівні. Відзначено, що найвищий рівень ефективності функціонування «великої» ВАФ є результатом більш компактного планування виробничих потужностей та кращого управління.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.243. High protein feed market: current trends and prospects for Ukraine / V. Petrychenko, V. Likhochvor, I. Voronetska, L. Fedoryshyna, I. Petrychenko // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 359-368. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Досліджено проблему формування ринку високобілкових кормів (ВБК) для сільськогосподарських тварин (СТТ) в Україні в умовах євроінтеграційних процесів. Проблема забезпечення населення високоякісною їжею стає все більш глобальною, зростає попит на харчові продукти з високим вмістом білка хорошої якості, а також потреба у збалансованих білках кормах для худоби. Досліджено динаміку виробництва ВБК в Україні та країнах ЄС. Розглянуто тенденції формування ринку ВБК в Україні. На основі бенчмаркінгу проаналізовано цінові тренди на ринку білкових кормів в ЄС та Україні. Потенціал України — це сприятливі ґрунтово-кліматичні умови для виробництва якісної, безпечної продукції та наявність ефективних логістичних шляхів сполучення. У результаті дослідження встановлено, що ключовими факторами присутності України на ринку кормів в ЄС є потреба у ВБК. Визначено напрями розв'язання проблеми дефіциту кормових білків для потреб тваринництва. У результаті SWOT-аналізу виробництва рослинних білків в Україні встановлено, що Україна має значний потенціал для виробництва конкурентоспроможного кормового білка для задоволення внутрішніх потреб, формування високого експортного потенціалу та виходу на європейський та азійський ринки. З'ясовано, що процес євроінтеграції в Україні вимагає проведення постійного маркетингового дослідження ситуаційних змін у секторальному аспекті з урахуванням особливостей вітчизняного виробництва ВБК, виділення ключових факторів присутності та потенційних можливостей України на аграрному ринку ЄС та окреслення перспектив його розвитку. Збільшення продуктивності СТТ і рентабельності виробництва продукції тваринництва вимагає збалансованого харчування та зменшення вартості кормів у структурі витрат завдяки використанню ВБК. Для України важливо сприяти розвитку ринку ВБК і силових кормів на промисловій основі, а також розвитку органічного виробництва кормів і тваринництва. Розвиток конкурентоспроможного ринку кормів в Україні та розв'язання екологічних і соціальних проблем інтенсивного тваринництва вимагає вдосконалення законодавства, щоб відповідати вимогам директив ЄС щодо виробництва, переробки та ефективного використання кормових ресурсів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.244. Scientific and theoretical approach to the management of organic products promotion / I. Novytska // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 84-90. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Розглянуто основні підходи до управління просуванням органічної продукції, зокрема функціональний та процесний. Виходячи з аналізу, кожен підхід було прив'язано до відповідного елемента системи управління просуванням органічної продукції. Враховуючи специфіку управління просуванням органічної продукції, увагу зосереджено на функціональному та процесному підходах, на виявленні їх переваг і недоліків. Обґрунтовано, що управління на основі функціонального й процесного підходів має відповідні переваги та є більш результативним і сучасним. Функціональний та процесний підходи забезпечать безперервну взаємодію управлінських функцій, таких як прогнозування, планування, організація, мотивація й стимулювання, моніторинг і контроль, у процесі просування органічної продукції, а також збуту з урахуванням життєвого циклу товару та взаємозв'язків із клієнтами. Управління просуванням органічної продукції буде різнітися залежно від того, яка саме продукція первинного виробництва, вторинної переробки чи готова упакована органічна продукція. Важливо враховувати терміни доставки та умови транспортування, наприклад при виході на зовнішній ринок. Тому доцільно також урахувати логістичний підхід до управління. Адже логістика виступає об'єднувальною ланкою між виробником та споживачем, що вибудовує особливу структуру на підприємстві у логістичних системах і логістичних ланцюгах поставок. Зроблено висновки про те, що орієнтація управління просуванням органічної продукції на функціональний та процесний підходи є пріоритетною в сучасних умовах динамічного ринкового середовища.

Шифр НБУВ: Ж24790

Економіка рибного господарства

1.У.245. Конкуреноспроможність рибного господарства України в нових умовах функціонування національної економіки: монографія / Н. М. Вдовенко, Н. Г. Варшавська, Б. Н. Гечбаєва, Л. Г. Михальчишина, М. М. Павленко, Ю. Є. Шаріло, С. С. Шепелев; Національний університет біоресурсів і природокористування України, Бюджетна установа «Методично-технологічний центр з аквакультури». — Київ, 2020. — 328 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 273-292. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні засади та практичні рекомендації щодо вдосконалення механізму забезпечення конкуреноспроможності рибного господарства й аквакультури в умовах адаптації до міжнародних стандартів безпеки і якості. Визначено напрями щодо розроблення нової звітності європейського рівня для виробників риби при адаптації до вимог ФАО, EUROSTAT, Директив Європейського Союзу. Висвітлено пріоритети аграрної політики, розвитку національного рибного господарства й аквакультури. Розкрито особливості функціонування ринку конкуреноспроможної агропродовольчої продукції в контексті забезпечення конкурентних переваг галузі. Висвітлено стан і тенденції конкуреноспроможного розвитку рибного господарства в Україні та у світі.

Шифр НБУВ: ВА857666

Економіка транспорту

1.У.246. Механізми державного управління транспортною інфраструктурою України: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / М. М. Бурик; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Здійснено обґрунтування теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного управління транспортною інфраструктурою України. Визначено суть, структуру механізмів державного управління транспортною інфраструктурою. Вперше сформовано комплексний механізм державного управління транспортною інфраструктурою України, що включає політичний, правовий, організаційно-управлінський, економічний і мотиваційний механізми. Вивчено організаційну та нормативно-правову складові механізмів державного управління розвитку транспортної інфраструктури. Систематизовано цілі та завдання розвитку транспортної інфраструктури. Проаналізовано основне законодавство, що регулює діяльність центральних органів виконавчої влади, які здійснюють управління у сфері транспортної інфраструктури. Досліджено практику держав ЄС щодо формування та реалізації механізмів управління транспортною інфраструктурою в умовах тісної євроінтеграції. Визначено мету та цілі оцінювання ефективності управління розвитком транспортної інфраструктури, запропоновано використання індикаторів і показників із метою підвищення ефективності управління транспортною інфраструктурою. Виявлено першочергові нагальні напрями вдосконалення нормативно-правового й організаційного забезпечення механізмів державного управління транспортною інфраструктурою. Запропоновано застосування механізму державно-приватного партнерства (ДПП). Побудовано модель ДПП у процесі будівництва й експлуатації транспортної інфраструктури.

Шифр НБУВ: РА451148

1.У.247. Національна безпека через призму розвитку космічної діяльності: монографія / С. П. Кошова; Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту. — Кам'янець-Подільський: Друкарня «Рута», 2022. — 271 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 255-271. — укр.

Узагальнено, систематизовано та проаналізовано основні механізми державного регулювання космічної галузі, їх вплив на національну безпеку держави, основні аналітичні висновки та статистичний аналіз за останні 10 років, а також значення та роль розвитку космічної галузі в контексті європейської інтеграції України. Запропоновано шляхи розвитку галузі з урахуванням повномасштабної війни РФ проти України на території України та епідемії коронавірусу.

Шифр НБУВ: ВА858001

1.У.248. Оцінювання ефективності консалтингових послуг для дорожньо-будівельних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. С. Левіщенко; Національний транспортний університет. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Удосконалено теоретико-методичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо визначення ефективності консалтингових послуг для дорожньо-будівельних підприємств, реалізація яких надасть змогу покращити результати їх функціонування. Досліджено економічну суть і узагальнено теоретичні підходи до визначення консалтингу. Виділено семантичні особливості основних категорій у сфері консалтингу. Запропоновано відокремити термін «консалтинговий продукт» від терміна «консалтингова послуга» за рахунок їх характеристики на предмет комерціалізації. Досліджено еволюцію розвитку світового ринку консалтингу з точки зору промислових революцій, що надає можли-

вість порівняти відповідність пропозицій консалтингових компаній основним запитам, які характеризують кожен етап розвитку економіки та суспільних перетворень. Розглянуто специфіку розвитку національного ринку консалтингових послуг. Проведено аналіз проблем дорожньо-будівельних підприємств України, що надав змогу диференціювати їх за актуальністю та важливістю. Запропоновано інтегральний параметр рівня проблем дорожньо-будівельного підприємства, який базується на декомпозиції проблем сегментів керуючої і керованої систем, враховує рівень виникнення (відчуття) проблеми (стратегічний, тактичний та операційний), функціональні області виявлення проблем, надає можливість оцінити складові проблематики управління конкретним підприємством з урахуванням специфіки галузі та є основою для формування актуального для підприємства проекту зовнішнього консалтингу. Узагальнено науково-методичні засади щодо оцінювання ефективності консалтингових послуг. Запропоновано методичний підхід комплексного оцінювання ефективності консалтингових послуг для дорожньо-будівельних підприємств на основі трикомпонентної моделі, що передбачає оцінку ефективності за критеріальними інтервалами трикомпонентної моделі (доцільністю, результативністю й економічністю), які розраховуються на основі чотирьох параметрів: проблем, мети, результату та витрат, на відміну від традиційних двох показників результативності й ефективності. Запропоновано метод ідентифікації впливів консалтингових послуг на діяльність дорожньо-будівельних підприємств, що пов'язує результуючі індикатори консалтингових послуг і параметри функціональних областей підприємства, а також допомагає визначити можливості та перспективи розвитку дорожньо-будівельних підприємств.

Шифр НБУВ: РА451140

1.У.249. Теоретико-методологічні аспекти забезпечення збалансованого розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах цифровізації: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Г. В. Обруч; Український державний університет залізничного транспорту. — Харків, 2022. — 44 с.: рис. — укр.

Розроблено теоретико-методологічні засади, методичні підходи та практичні рекомендації щодо забезпечення збалансованого розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах реалізації цифрових змін у галузі на основі застосування цифрового інструментарію трансформації бізнес-моделі та модернізації послуг, бізнес-процесів і компетенцій персоналу підприємств залізничного транспорту. Ідентифіковано дисбаланси функціонування підприємств галузі та розроблено когерентний підхід до забезпечення розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах цифровізації. Уточнено теоретичні положення та сформовано концепцію забезпечення збалансованого розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах реалізації цифрових перетворень у галузі. Розроблено систему сценаріїв забезпечення збалансованого зростання підприємств залізничного транспорту як інструментарію цифрової модернізації інноваційно-технологічного, інвестиційного, сервісно-комунікаційного та інтелектуально-кадрового забезпечення їх збалансованого зростання. Розкрито підхід до інноваційно-технологічного забезпечення збалансованого зростання підприємств залізничного транспорту, сформовано організаційно-економічну модель проактивного управління реалізацією спільних інвестиційних проєктів за їх участю і удосконалено методичний підхід до оцінювання результативності впровадження цифрових інновацій на підприємствах залізничного транспорту. Розвинуто теоретичні основи та сформовано систему організаційно-ресурсного забезпечення збалансованого розвитку послуг підприємств залізничного транспорту, розроблено модель впровадження цифрових інструментів розвитку послуг підприємств галузі. Розроблено організаційні положення забезпечення збалансованого розвитку інтелектуально-кадрового потенціалу підприємств залізничного транспорту, сформовано концепцію впровадження менторингу в систему управління розвитком персоналу і розкрито підхід до формування системи мотивації працівників підприємств залізничного транспорту в аспекті забезпечення адаптації персоналу підприємств галузі до вимог цифровізації.

Шифр НБУВ: РА452076

1.У.250. Транспортна логістика в умовах пандемії / А. Нечипорук // Товари і ринки. — 2021. — № 4. — С. 26-36. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проаналізовано сучасний стан транспортної логістики та вплив пандемії на її розвиток. Визначено основні напрями розвитку комбінованого транспорту в Європі, які є актуальними і для нашої держави. Розглянуто питання транспортної інтероперабельності та її вплив на транспортно-логістичні послуги. Визначено шляхи розвитку транспортної логістики.

Шифр НБУВ: Ж25522

1.У.251. Транспортний рівень моделі ISO/OSI в комп'ютерних мережах / Ю. Костюк, Я. Шестак // Товари і ринки. — 2021. — № 4. — С. 49-58. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто призначення та функції транспортного рівня в управлінні передачею даних. З'ясовано, яку роль виконують протоколи надійності на транспортному рівні в комп'ютерних мережах. Охарактеризовано протоколи TCP та UDP, використання номерів портів. Визначено, які операції виконують протоколи

транспортного рівня. Пояснено, у який спосіб передаються блоки даних по протоколу TCP і як підтверджено їх гарантовану доставку. Порівняно операції протоколів транспортного рівня при наскрізному каналі зв'язку.

Шифр НБУВ: Ж25522

1.У.252. Formation of an effective risk management system at the enterprise / E. Tereshchenko, O. Shkolenko, I. Kosmidailo, I. Kalina, N. Shuliar // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* — 2021. — Вип. 1. — С. 320-329. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Мета роботи — розроблення системи ризик-менеджменту (СРМ) на підприємстві авіаційної галузі. Проаналізувавши наукові праці багатьох учених, розглянуто такі поняття, як «ризик», «управління ризиком», і виділено їх важливість у підприємницькій діяльності. Проведено коефіцієнтний аналіз фінансового стану однієї з найбільших авіакомпаній України — ПрАТ «Авіакомпанія «Міжнародні Авіалінії України». Увагу приділено зовнішнім і внутрішнім факторам, які є головним результатом одержаних збитків від зниження авіаперевезень, але неабиякий аспект приділено регіональним факторам, що формують попит на авіаперевезення всередині конкретної території та впливають безпосередньо на ефективність роботи авіакомпанії. Наведено регіональні фактори, які впливають на результати господарської діяльності та фінансову стійкість функціонування авіакомпанії. У результаті дослідження спостерігається, що одним із запобігальних методів виявлення ризиків є цільове управління, яке за своєю суттю є шляхом до досягнення ефективної діяльності бізнес-структури в майбутньому. Розроблення СРМ має бути невід'ємною частиною її цільового управління. Розроблено СРМ для цієї компанії, що має чіткий структурований підхід, який об'єднує стратегію, бізнес-процеси, персонал, технології, досвід і знання. Система є основою системи корпоративного управління, що вимагає тривалого перехідного періоду, а також суттєвого зростання професійного рівня персоналу. На етапі оцінки ризиків запропоновано враховувати джерела інформації для складання карти ризиків. Зазначено, що потрібно здійснювати загальний моніторинг процесів, що відбуваються в різних підрозділах авіакомпанії, з метою виявлення нових, неучтених раніше ризиків, а також нових бізнес-процесів, які можуть містити ризики. Для цього контролю запропоновано новий процес управління ризиками. Створення ефективної СРМ надає можливість забезпечити високий рівень якості та раціональності ухвалення управлінських рішень, що надає можливість підприємству досягти стратегічних і тактичних цілей.

Шифр НБУВ: Ж73250

Економіка зв'язку

1.У.253. Оптимізація бізнес-процесів телекомунікаційної компанії / Н. Геселева, П. Шестакова // *Товари і ринки.* — 2021. — № 4. — С. 37-48. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто специфіку роботи телекомунікаційної компанії. Проаналізовано сукупність бізнес-процесів, які діють у СМС-хабах при підключенні нових клієнтів. Виявлено й обґрунтовано необхідність орієнтації телекомунікаційної сфери на процесний підхід організації праці задля розв'язання проблеми неефективної взаємодії підрозділів різної функціональної підпорядкованості. Доведено, що за допомогою автоматизації процес підключення нового клієнта у СМС-хабі можна прискорити вдвічі.

Шифр НБУВ: Ж25522

1.У.254. Управління ресурсним забезпеченням телекомунікаційних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. П. Ващенко; Державний університет телекомунікацій. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Систематизовано наукові підходи до управління ресурсним забезпеченням з урахуванням особливостей діяльності телекомунікаційних підприємств, визначено складові ресурсного забезпечення телекомунікаційних підприємств. З метою оцінювання рівня ресурсного забезпечення телекомунікаційних підприємств розроблено інтегральний показник оцінки рівня ресурсного забезпечення телекомунікаційних підприємств та здійснено його розрахунок для ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ-Україна» та ПАТ «Укртелеком». Проаналізовано процес управління ресурсним забезпеченням телекомунікаційних підприємств та розроблено удосконалений механізм. Запропоновано й обґрунтовано методологічні засади побудови математичної моделі ресурсного забезпечення телекомунікаційних підприємств та здійснено її практичне застосування для забезпечення максимізації прибутку досліджуваних підприємств. Розроблено стратегію розвитку управління ресурсного забезпечення телекомунікаційних підприємств та на її основі модель стратегічного управління ресурсного забезпечення телекомунікаційних підприємств з визначенням основних напрямів їх стратегічного розвитку. Запропоновано шляхи покращання кадрової та інформаційної складових в системі управління ресурсним забезпеченням телекомунікаційних підприємств.

Шифр НБУВ: РА445939

Див. також: 1.У.251

Економіка внутрішньої торгівлі. Економіка громадського харчування

1.У.255. Визначення впливу соціально-економічних чинників на розвиток споживчого ринку України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. М. Леванда; НАН України, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку. — Харків, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Розвинуто теоретичні положення, розроблено методичні та практичні рекомендації щодо стимулювання розвитку споживчого ринку шляхом впливу на соціально-економічні чинники. Здійснено аналіз сучасного стану й розвитку споживчого ринку та соціально-економічних характеристик населення України, виявлено нестійку уповільнену його динаміку через низький рівень доходів населення. Розроблено науково-методичний підхід до визначення впливу соціально-економічних чинників на розвиток споживчого ринку України. Доведено взаємозв'язок «доходи — тривалість життя — умови харчування». Виявлено як головні чинники розвитку споживчого ринку матеріальний добробут, демографічний розвиток і розшарування населення. Обґрунтовано стабілізувальну і стимулювальну роль середнього класу та гальмуючий обмежувальний вплив бідності й нерівності на розвиток споживчого ринку. Виявлено роль систем державних соціальних стандартів і гарантій, зміст і функції прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення для забезпечення нормативного рівня життя та розвитку сектора споживчого ринку у частині забезпечення базових потреб. Проведено порівняльне дослідження, виявлено переваги, недоліки та суперечності нормативно-правового забезпечення життєвого рівня населення в Україні та Польщі. Запропоновано вдосконалення механізму державного стимулювання розвитку споживчого ринку шляхом диференційованого впровадження нових соціальних стандартів життя населення України при формуванні споживчого кошику й оцінці прожиткового мінімуму та застосування сімейних нормативів залежно від економічної активності та зайнятості.

Шифр НБУВ: РА451125

1.У.256. Збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі України: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Ю. О. Юхновська; Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. — Дніпро, 2021. — 39 с.: рис. — укр.

Розглянуто суть економічної категорії «туризм», сформульовано авторське його визначення. Розкрито суть поняття «потенціал туристичної галузі». Узагальнюючи світовий та український досвід створення кластерних об'єднань у виробничій і невиробничій сферах, сформовано визначення поняття «туристичний кластер». Запропоновано науково-методичний підхід до комплексного оцінювання збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі на різних рівнях його реалізації. Теоретично обґрунтовано цілісну концепцію збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі. Вдосконалено поняття «збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі». Запропоновано й обґрунтовано методологічні положення щодо збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі. Проаналізовано сучасний стан використання ресурсного потенціалу туристичної галузі України, Дніпропетровської та Запорізької обл. Запропоновано концептуальний підхід до формування стратегії збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі України. Вдосконалено методичний інструментарій проведення стратегічного та конкурентного аналізу збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі Запорізької обл. за рахунок використання PEST-аналізу, SWOT-аналізу, матриці BCG. Проведено комплексний аналіз і покращено підхід до оцінювання впливу чинників на збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі України за допомогою кореляційно-регресійного методу. Вдосконалено граничну модель факторів впливу на збалансований розвиток потенціалу туристичної галузі в Україні. Набув подальшого розвитку запропонований науково-методичний підхід щодо оцінки формування туристичного кластера Запорізької обл. Запропоновано науковий підхід до збалансованого розвитку потенціалу туристичної галузі Запорізької обл. (за результатами когнітивного моделювання). Розроблено й обґрунтовано раціоналістичну модель формування туристичного кластера в Запорізькій обл. Набула подальшого розвитку теоретична оптимізаційна модель формування стратегії розвитку туристичного кластера Запорізької обл. з інтегрованим організаційно-економічним механізмом її реалізації.

Шифр НБУВ: РА451235

1.У.257. Організаційно-економічні засади розвитку ринку екологічних товарів та послуг в умовах євроінтеграції: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.06 / І. С. Скорород; Національний університет водного господарства та природокористування. — Рівне, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади розвитку ринку екологічних товарів і послуг в умовах європейської інтеграції, розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення механізму його регулювання. Поглиблено сутнісні ознаки поняття

екологічні товари та послуги, розкрито видову характеристику та функціональне призначення ринку екологічних товарів і послуг в умовах європейської інтеграції. Досліджено організаційно-економічне забезпечення розвитку та регулювання ринку екологічних товарів і послуг в Європейському Союзі (ЄС). Обґрунтовано методологічні основи дослідження ринку екологічних товарів і послуг в умовах європейської інтеграції. Розкрито концептуальні засади розвитку та регулювання ринку екологічних товарів і послуг з урахуванням досвіду країн ЄС. Запропоновано методичні підходи до аналізу розвитку ринку екологічних товарів і послуг. Здійснено аналіз соціо-еколого-економічних інструментів створення системи виробництва екологічних товарів і послуг. Проведено діагностику розвитку ринку екологічних товарів і послуг в Україні. Оцінено рівень розвитку ринку екологічних товарів і послуг. Проведено еколого-економічну оцінку витрат для організації органічного землекористування та виробництва продукції. Обґрунтовано доцільність розвитку органічного виробництва як сегмента ринку екологічних товарів і послуг. Визначено соціально-економічну ефективність вирощування органічної продукції. Запропоновано концептуальні положення організаційно-економічного забезпечення розвитку та регулювання ринку екологічних товарів і послуг. Надано пропозиції щодо застосування сучасних інструментів регулювання ринку екологічних товарів і послуг в умовах європейської інтеграції. Розроблено рекомендації щодо сертифікації сільського зеленого туризму.

Шифр НБУВ: RA451047

1.У.258. Постковідний адаптив лакшері-ресторанів / С. Мельниченко, Т. Ткачук, Б. Шрам // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 5. — С. 86-99. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Здійснено моніторинг діяльності закладів ресторанного бізнесу різних форматів, зокрема ресторанів преміумсегмента, та розкрито фактори впливу пандемії COVID-19 на їх функціонування. На підставі аналізу світових рейтингів і думок експертів бізнесу обґрунтовано проблематику пандемічних викликів діяльності ресторанів різних форматів, досліджено ймовірні напрями змін та розвитку світового ринку ресторанних послуг. Для рестарту функціонування ресторанного бізнесу в постковідний період розкрито адаптивні механізми його відновлення та розвитку з урахуванням особливостей і вимог ринку ресторанних послуг преміумсегмента.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.259. Characteristics and features of specialized types of tourism in Poltava region / I. Chernysh, V. Makhovka, N. Bakalo // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 42-48. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Досліджено особливості спеціалізованого туризму. Визначено, що поняття «спеціалізований туризм» у науковій літературі в Україні та у всьому світі використовується досить давно. Проаналізовано суть концепції спеціалізованого туризму як системи його окремих сегментів, в основі вибору якої є мета подорожі. Встановлено, що спеціалізований туризм пропонує певний туристичний продукт, орієнтований на задоволення потреб певних сегментів ринку або ніш, він виступає альтернативою масовому туризму в умовах зростаючої глобалізації. Основною метою подорожі є задоволення певних особливих інтересів туристів. Спеціалізований туризм включає форми туризму, зосереджені та ті види діяльності, котрі залучають невелику кількість високомобільних туристів. У результаті дослідження визначено, що розвиток спеціалізованого туризму зумовлюється регіональним аспектом та наявним туристично-ресурсним потенціалом. Розглянуто спеціалізовані види туризму, які доцільно вважати перспективними та пріоритетними для Полтавського регіону: лікувально-оздоровчий туризм (нааявність широкої мережі санаторно-курортних закладів і бальнеологічних ресурсів), культурно-пізнавальний (екскурсійний) туризм, сільський (зелений) туризм, релігійний (культовий) туризм, етнічний туризм, подієвий (фестивальний) туризм. Результати здійснених досліджень надали змогу дійти висновку, що наявні туристично-рекреаційні ресурси Полтавського регіону надають змогу акцентувати увагу саме на спільному розвитку лікувально-оздоровчого й сільського (зеленого) туризму, що надасть змогу посилити їх конкурентні переваги. Розглянуто поняття сільського зеленого туризму та його основних різновидів, серед них: зелений, сільський, агротуризм, екоагротуризм, агрорекреаційний туризм тощо. Такі види туризму розглянуто як спеціалізовані, вони є перспективними видами туристичної діяльності на Полтавщині, мета яких – реалізувати специфічні запити людей під час поїздки, відвідування дестинації. У межах цих спеціалізованих видів туризму особливо увагу можна приділяти широкому діапазону питань, пов'язаних з вивченням культури, природи, а також з професійними й різного виду спортивно-туристськими, дозвілєвими потребами туристів.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.260. Comparative analysis of brand positioning in hotel and restaurant business in Poltava region / N. Bakalo, V. Makhovka, A. Hliebova // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 49-54. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Мета роботи – аналіз позиціонування брендів у готельно-ресторанному бізнесі в Полтавському регіоні. Розглянуто етапи, які

проходять готелі у процесі використання у власній діяльності бренду. Встановлено, що бренд стає інтегрованим поєднанням того враження, яке він справляє на споживачів, і результатом їх досвіду у використанні продукту та містить чотири ключові аспекти з погляду підприємств. Головним завданням брендингу організації готельно-ресторанного бізнесу є формування й подальший розвиток у споживача позитивних асоціацій, пов'язаних з торговою маркою. У результаті дослідження було визначено, що серед численних чинників і факторів, що впливають на ефективність підприємницької діяльності готельного бізнесу, важливе значення мають проблеми позиціонування готельного бренду. Розглянуто поняття брендингу в галузі готельно-ресторанного бізнесу, також було виконано порівняльний аналіз найбільш рейтингових готелів у м. Полтава за кількістю розміщення та ціною політикою стандартних номерів, виявлено ефективність і переваги діяльності мережевих готелів. Перспективами подальших досліджень є визначення потенційних напрямів розвитку бренду мережі готелів України.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.261. Competency-based approach as a factor of a tourist enterprise effective personnel policy / L. Yurchishina, M. Bieloborodova, T. Kaliuzhna // Економіка і регіон. — 2021. — № 3. — С. 62-68. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Проаналізовано теоретичні основи й особливості методології реалізації компетентнісного підходу в підготовці та професійному розвитку фахівців сфери туризму; виокремлено пріоритетні напрями професіоналізації успішності фахівця сфери туризму. Виявлено, що використання компетентнісного підходу в управлінні кадровим потенціалом туристичного підприємства є результатом системного вивчення проблем вдосконалення системи кадрового забезпечення на сучасних туристичних підприємствах. Підкреслено дієвість та актуальність застосування запропонованої структурно-логічної моделі управління розвитком кадрового потенціалу за компетентнісним підходом, що надає змогу розв'язати існуючі проблеми, пов'язані з розвитком компетенцій, підвищенням продуктивності праці та ефективним виконанням обов'язків шляхом досягнення необхідного рівня компетентності, а також забезпеченням взаємозв'язку компетентнісно орієнтованих цілей і завдань кадрової політики та функцій системи управління кадровим потенціалом. Використано такі загальнонаукові та спеціальні методи: абстрактно-логічний – при узагальненні теоретичних положень і формулюванні висновків; історичного аналізу та теоретичного узагальнення – для аналізу зарубіжних і вітчизняної моделей компетенцій, узагальнення переліку компетенцій працівників та встановлення концептуальних положень управління кадровим потенціалом туристичного підприємства; порівняння – при дослідженні структури кадрового потенціалу й компетенцій працівників туристичної сфери. Наукова новизна дослідження полягає в удосконаленні теоретико-практичних досліджень реалізації професійного становлення фахівців з туризму на сучасному етапі. Запропоновано керівникам туристичних підприємств вивчати й аналізувати компетентнісний підхід як інструмент ефективного управління кадровим потенціалом, суть якого зводиться до вивчення кращої практики вирішення проблеми, щоб упевнено та успішно реалізувати професійне становлення фахівців туристичних підприємств.

Шифр НБУВ: Ж24790

1.У.262. Digital functionality of complementation of business processes of the hotel industry / Ye. Stopchenko, M. Boiko, M. Kulyk // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 6. — С. 99-111. — Бібліогр.: 29 назв. — англ.

It has been determined that intensive digitalization of service processes is a condition for the effective functioning of the hotel industry under the influence of the COVID-19 pandemic. One of its important directions, namely the use of a process approach to management, has been specified. The article proves that the improvement of business processes on the basis of their complementation and defining its digital functionality will enable to improve the quantitative and qualitative performance, will help to increase competitiveness and to maintain market share.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.263. Implementation of the model of innovative tourist product in Ukraine: financial and economic aspects / S. Havryliuk, L. Melko, G. Uvarova, V. Karyuk, I. Mihus // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 219-232. — Бібліогр.: 36 назв. — англ.

Мета дослідження – обґрунтування суті та ролі інноваційних туристичних продуктів (ТПІ) у підвищенні ефективності господарсько-продуктової діяльності підприємств туристичної сфери, необхідності їх імплементації в туризмі на сучасному етапі в Україні. На підставі аналізу літературних джерел і наявних підходів до вирішення проблеми імплементації інноваційних продуктів туристичними підприємствами сформульовано понятійний інструментарій у цій сфері з урахуванням галузевих особливостей, охарактеризовано різновиди продуктової інновації туристичних підприємств. Актуальність вирішення цієї наукової проблеми полягає в тому, що в умовах конкуренції розвиток туристичного бізнесу забезпечується насамперед використанням

туристичними підприємствами продуктивних інновацій, запровадженням ефективних шляхів реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності. Дослідження проблеми імплементації ІТП у практичній діяльності підприємств здійснено в такій логічній послідовності: проаналізовано суть і види ІТП, визначено основні передумови їх імплементації в діяльності підприємств; розглянуто основні тенденції розвитку інновацій у туристичному бізнесі України, зокрема нові туристичні продукти та інноваційні підходи, які застосовують для утримання постійних клієнтів і залучення нових в умовах конкуренції; розроблено оптимальну модель імплементації ІТП. Методичним інструментарієм проведеного дослідження стали загальнотеоретичні та специфічні методи, зокрема, логіко-діалектичний, графоаналітичний метод, метод наукової абстракції, системний і комплексний підходи. Періодом дослідження обрано 2010 – 2019 рр. Об'єктом дослідження є ІТП, що надало можливість побудувати модель його імплементації з урахуванням взаємодії зовнішнього та внутрішнього середовища. Наведено результати емпіричного аналізу основних тенденцій розвитку інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку туристичного бізнесу в Україні. Зазначено причини, що гальмують інновації в туризмі, врахування яких потрібне задля розроблення та імплементації ІТП.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.80, 1.У.98, 1.У.128, 1.У.131

Економіка внутрішньої торгівлі

Роздрібна торгівля

1.У.264. Development of decision-support algorithms for commodity management / О. Kravchenko, A. Iurasov, L. Ivashko, O. Maksymov // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 1. – С. 260-269. – Бібліогр.: 39 назв. – англ.

Мета роботи – вдосконалення товарного менеджменту роздрібних мереж шляхом розроблення теоретичних положень системи підтримки ухвалення рішень щодо управління товарним асортиментом роздрібною мережі (DSS RCM). Торговельні мережі купують товари безпосередньо у виробників або значних гуртовиків, розміщують ці товари на складах, організовують їх поширення в магазини. Товарні менеджери мають вирішувати, як забезпечити всі магазини мережі вчасно найприбутковішим продуктом кожного дня. Завдання DSS RCM полягає в тому, щоб максимізувати щоденну маржу торгів на кожен євро, вкладений у товари, з урахуванням обмежень на товарні ресурси та шельфовий простір. DSS RCM має підготувати коносаменти та замовлення на вхідну логістику, розподіл і перерозподіл товарів у межах мережі. Підтримка ухвалення рішень використовує дані, доступні для будь-якого роздрібно-програмного забезпечення. Алгоритми розрахунку є простими та ефективними для забезпечення потрібної та достатньої точності з обмеженнями часу та апаратних засобів і без значних інвестицій в оновлення апаратних засобів та кваліфікації персоналу. Алгоритми обчислюють оптимальне рішення на основі цільової функції (наприклад, максимізації прибутку) та обмежень (наприклад, рівень запасів, продажі магазинів, прибуток від реалізації конкретного товару). Систематизовано підходи інших учених щодо розв'язання проблеми управління продукцією в роздрібній торгівлі. Проаналізовано сильні та слабкі сторони цих підходів із метою пошуку оптимального підходу для роздрібних мереж. Мета дослідження – розроблення теоретичної основи системи підтримки ухвалення рішень щодо управління роздрібними товарами (DSS RCM). Запропоновано спосіб оптимізації товарних активів у роздрібній торгівлі на основі їх математичного моделювання та розрахунку консолідованого коефіцієнта прибутковості. Результати досліджень обмежуються однорідними роздрібними мережами (наприклад, одягом або взуттям). За допомогою запропонованих алгоритмів розрахунку можна здійснювати в режимі реального часу в базі даних для десятків (сотень) тисяч позицій в асортименті (наприклад, при продажу одягу та взуття, унікальне поєднання моделі, кольору та розміру утворює окремих елемент в асортименті) у сотнях (тисячах) магазинів. Тому це можуть бути сотні мільйонів комбінацій предметів-магазинів.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.265. Economic potential of the trade enterprise: structural aspect / A. Loi, N. Blakytta // *Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту.* – 2021. – № 6. – С. 80-88. – Бібліогр.: 25 назв. – англ.

The main approaches to the classification of influencing factors of the enterprise are studied in this article. The most important types of factors that affect the activities of the enterprise are identified. The existing approaches are fully systematized. The authors offer their vision of the environment of interrelation of the main influencing factors on the economic potential.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.266. Omnichannel in improved profitability in retail / I. Vysochyn, A. Khmara // *Вісн. Київ. нац. торг.-екон.*

ун-ту. – 2021. – № 6. – С. 89-98. – Бібліогр.: 21 назв. – англ.

The relationship between omnichannel and the profitability of the trading business is substantiated. The expediency of using the omnichannel approach in retail has been proved in view of the current realities caused by the COVID-19 pandemic. Metrics of efficiency of application of the omnichannel approach are given.

Шифр НБУВ: Ж16143

Економіка галузей невиробничої сфери

1.У.267. Адаптація закладів вищої освіти України до змін зовнішнього середовища: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. Е. Ломоносова; Херсонський національний технічний університет. – Херсон, 2021. – 40 с.: рис., табл. – укр.

Обґрунтовано та розроблено теоретично-методологічні засади, науково-методологічні підходи і практичні рекомендації щодо забезпечення адаптації закладів вищої освіти (ЗВО) України до змін зовнішнього середовища. На основі аналізу існуючих підходів до визначення суті зовнішнього середовища здійснено типологізацію наукових підходів до його трактування. Встановлено особливості зовнішнього середовища ЗВО. Обґрунтовано систематизацію факторів зовнішнього середовища ЗВО. Визначено основні соціально-економічні проблеми вищої освіти України, зумовлені дією факторів зовнішнього середовища. Запропоновано концептуальну карту ключових соціально-економічних проблем ЗВО. Встановлено соціально-економічні й інституційні передумови, що актуалізують адаптацію ЗВО до змін зовнішнього середовища. Досліджено особливості формування ринку освітніх послуг у системі вищої освіти України та його вплив на функціонування ЗВО. Уточнено трактування адаптації як економічної категорії, запропоновано її авторське формулювання. Сформовано концептуальні засади адаптації ЗВО до змін зовнішнього середовища, розроблено процесно-проектну модель адаптації. Обґрунтовано пропозиції щодо формування організаційно-економічного механізму адаптації ЗВО до змін зовнішнього середовища. Досліджено основні процеси адаптації ЗВО до змін зовнішнього середовища, визначено причини, наслідки та масштаби диверсифікації підготовки фахівців. Розглянуто і проаналізовано еволюцію відокремлених структурних підрозділів ЗВО. Досліджено адаптування чисельності науково-педагогічних працівників ЗВО України до змінюваних умов. Розроблено науково-методичний підхід до аналізу регіональних ринків освітніх послуг вищої освіти як бази адаптації ЗВО, обґрунтовано пропозиції щодо організації їх моніторингу. Сформовано структуру системи адаптації трудової діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО. Запропоновано шляхи адаптації ЗВО через внутрішнє управління нормами праці науково-педагогічних працівників.

Шифр НБУВ: РА451061

1.У.268. Господарська діяльність сучасного українського репертуарного театру за ринкових умов: монографія / А. В. Серіков, І. М. Коваль; Харківський національний університет будівництва та архітектури. – Харків: Панов А. М., 2022. – 282 с.: табл., рис. – Бібліогр.: с. 197-224. – укр.

Монографія є одним з небагатьох україномовних видань, що присвячені формуванню організаційно-економічних передумов для господарської діяльності сучасного українського репертуарного театру в межах ринкової економіки. Звернено увагу на концептуальні уявлення про організаційно-економічні передумови діяльності сучасного українського репертуарного театру в межах ринкової економіки. Досліджено економічний внесок театрів у життєдіяльність соціуму. Наведено концептуальні засади індустріалізації театральної галузі за умов підприємництва. Визначено організаційно-економічні передумови для підприємництва в репертуарному театрі. Проаналізовано організаційно-економічні форми підприємництва у репертуарному театрі, законодавчо-нормативне підґрунтя для підприємництва в сучасній українській театральної справі. Розглянуто досвід підприємництва в закордонних репертуарних театрах з метою використання в сучасній українській театральної галузі. Проаналізовано можливі прояви підприємництва в сучасному українському репертуарному театрі. Обґрунтовано життєздатні форми підприємництва у сучасному репертуарному театрі як суб'єкта креативної діяльності.

Шифр НБУВ: ВА857397

1.У.269. Development of fundamental principles of educational innovations marketing and management among heads of new Ukrainian school / N. Klokhar, I. Perevozova, O. Dzoba, M. Kulik // *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 1. – С. 453-461. – Бібліогр.: 11 назв. – англ.

Інтеграція України у світовий та європейський освітній простір, ефективна реалізація освітніх реформ у цьому напрямі, поліпшення якості навчання дітей і молоді неможлива без якісного формування основних засад маркетингу та менеджменту освітніх інновацій, передусім керівників Нової української школи (НУШ). Проте відсутність в Україні ефективних механізмів

підготовки вищезказаних керівників щодо освітніх інновацій у маркетинговій діяльності та менеджменті НУШ негативно впливають на якість навчання в них і дестабілізують систему освіти держави в цілому. Тому актуальним питанням на сучасному етапі розвитку освіти України є визначення умов і можливостей розвитку підприємницьких та управлінських компетентностей керівників закладів загальної середньої освіти, у т. ч. в умовах децентралізації влади, утворення об'єднаних територіальних громад. Ураховуючи актуальність і невирішеність описаної вище проблеми, її недостатнє вивчення, мета дослідження – визначення ключових етапів і характеристика процесу формування основних засад маркетингу та менеджменту освітніх інновацій керівників НУШ і заходів їх ефективної реалізації. Встановлено, що маркетинг і менеджмент освітніх інновацій керівників НУШ є комплексною, систематичною та цілеспрямованою діяльністю керівника закладу освіти з аналізом і задоволенням принципово новими способами попиту на освітні послуги, у контексті ухвалення ним, у межах своєї установи, нестандартних управлінських рішень у такому процесі. Крім цього, з урахуванням вищезазначеного підходу охарактеризовано ключові етапи формування основних засад маркетингу та менеджменту освітніх інновацій керівників НУШ. Так, вони включають: формування та управління командою фахівців для розроблення та впровадження освітніх інновацій; визначення сегмента ринку освітніх послуг, попит якого потребує задоволення; виділення критеріїв та умов формування та задоволення попиту щодо надання окремих видів освітніх послуг тощо. Установлено, що існують проблеми у процесі реалізації всіх вищезказаних етапів, а саме: відсутність фінансової самостійності навчальних закладів; бажання керівників закладів освіти мати юридичну та фінансову незалежність; позитивного управлінського досвіду в керівників освітніх закладів щодо розроблення та впровадження освітніх інновацій тощо. З метою уникнення всіх вищезазначених проблем визначено заходи ефективної реалізації маркетингу та менеджменту освітніх інновацій керівників НУШ. Вони передбачають: надання фінансової автономії навчальним закладам; проведення професійного навчання керівників закладів освіти, їх заступників і підпрацівників у цілому; створення нової та поліпшення наявної матеріально-технічної бази закладів освіти; здійснення професійно орієнтованої кадрового політики керівниками навчальних закладів щодо залучення найбільш перспективних і молодих фахівців до педагогічної роботи тощо.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.270. Digital transformation of higher educational establishments of Ukraine / О. Kalinichenko // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – 2021. – № 6. – С. 147-154. – Бібліогр.: 17 назв. – англ.

The dynamics of digital transformation of the world economy is described. Current status of innovative activity and factors that reduce digital transformation in Ukraine are considered. The necessity of digital transformation of Higher Education Establishments (HEEs) for strengthening of innovative development of country is given. Key trends in which digital transformation of higher education of Ukraine must be offered.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.271. Public-private partnership in education as a prerequisite for the growth of regional labor markets: analysis of foreign experience / О. Borodiyenko, N. Nychkalo, Ya. Malukhina, O. Kuz, D. Korotkov // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 1. – С. 408-420. – Бібліогр.: 18 назв. – англ.

Мета роботи – вивчення кращих зарубіжних практик і моделей розбудови публічно-приватного партнерства (ППП) у сфері професійної та академічної освіти як передумови зростання регіональних ринків праці, виявлення можливостей їх адаптації до українських реалій та обґрунтування рекомендацій щодо продуктивного використання зарубіжного досвіду в цій сфері. Проаналізовано зміст основних понять, пов'язаних із PPP, у зарубіжному науковому просторі, у контексті семантики; визначено передумови розвитку PPP в освіті за кордоном [на національному, інституційному (рівні закладу)], виробничому (рівні підприємства); проаналізовано виклики перед сферою професійної освіти і навчання у країнах світу, на вирішення яких спрямоване PPP; визначено критерії типізації партнерств (напрями партнерства, інтегрований критерій «фінасування проектів – надання освітніх послуг», інтегрований критерій «широта охоплення партнерства та глибина взаємодії між партнерами», кількість учасників, інтегрований критерій «ступінь координації взаємодії – обсяг інвестування»); запропоновано авторську типологію партнерств та глибина взаємодії між партнерами. Практичне значення полягає в тому, що на підставі вивчення зарубіжного досвіду запропоновано рекомендації щодо поглиблення PPP в закладах професійної та вищої освіти України; запропоновано перспективні напрями розвитку PPP в Україні. Визначено, що в зарубіжному поняттєво-термінологічному полі, крім поняття «PPP», використовується низка понять (Великобританія), «проект надання послуг» (Мексика), «альтернативне фінансування закупівель» (Канада), «участь приватного сектору» (Світовий банк). Виокремлено спільні сутнісні ознаки цих понять:

співпраця різних стейкхолдерів, комплексність мети, орієнтованість на результат, паритет відповідальності, довгостроковий характер взаємодії, формальність відносин. Запропоновано критерії виокремлення типів партнерств у зарубіжній практиці: кількість учасників, напрями партнерства, інтегрований критерій «фінасування проектів PPP – надання освітніх послуг», інтегрований критерій «широта охоплення партнерства і глибина взаємодії між партнерами», інтегрований критерій «ступінь координації взаємодії – обсяг інвестування». Охарактеризовано особливості типів партнерств у професійній та академічній освіті, які виокремлено на основі запропонованих критеріїв: дво- та багатосторонні; інфраструктурні, приватне управління державними закладами, аутсорсинг освітніх послуг, аутсорсинг послуг неосвітнього характеру, інноваційні та дослідницькі партнерства, вачери та субсидії; приватні ініціативи, спонсорство, змішані проекти, державні програми; широке партнерство, поглиблене партнерство; ліберальний, солідарний тип, патерналістський тип, консорціумний тип партнерств.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.У.272. The financial component of the communication management strategy in higher education institutions / О. Kryvytska, H. Doroshenko, D. Babych, O. Krykun, V. Kovalchuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 1. – С. 462-470. – Бібліогр.: 15 назв. – англ.

Визначено роль фінансової складової стратегії управління комунікаціями в закладах вищої освіти (ЗВО) на основі побудови алгоритму оптимізації розподілу витрат на комунікаційні процеси та побудови фінансового механізму управління комунікаціями. Комунікаційні процеси у ЗВО мають свої специфічні риси, які зумовлені тим, що в комунікаційному процесі беруть участь велика кількість осіб і груп осіб із різним рівнем освіти, рівнем інтелекту, віку, виховання та інтересів. Тобто ефективне управління комунікаціями у ЗВО вимагає від менеджменту закладів розроблення стратегії управління, яка б задовольняла інтереси всіх груп учасників комунікаційного процесу. Акцентовано увагу, що стратегія управління комунікаціями у ЗВО має розроблятися на довгострокову перспективу, але з врахуванням умов мінливого зовнішнього середовища, та мати на меті здійснювати постійне передавання інформації роботодавцям, абітурієнтам, їх батькам, усьому суспільству з метою зростання послуг закладів привабливими для цільової аудиторії та мати зворотний зв'язок, який би надавав змогу проводити моніторинг щодо якості комунікаційних процесів і мати економічний ефект від їх здійснення. Зазначено, що одним із головних компонентів стратегії управління комунікаціями у ЗВО є фінанси. Побудовано алгоритм оптимізації витрат на управління комунікаціями у ЗВО на підставі застосування класичного методу оптимізації задач математичного нелінійного програмування. Побудовано фінансовий механізм управління комунікаціями у ЗВО, який є системою заходів, спрямованих на досягнення певного рівня управління комунікаційними процесами за умови збереження певного рівня фінансової стійкості та незалежності. Зроблено висновок, що фінансова складова стратегії управління комунікаціями у ЗВО є одним із головних її елементів, який надає змогу постійно підвищувати рівень конкурентоспроможності закладів, якості освіти та постійно нарощувати свій науково-технічний потенціал.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.125

Міжнародні економічні відносини і зв'язки

1.У.273. Міжнародне підприємництво: [підручник] / А. В. Колодійчук, О. С. Молнар, Л. П. Рибаківа, Н. І. Пенклер, Е. Ф. Югас; Державний торговельно-економічний університет. – Львів: АТБ, 2022. – 190 с.: іл., табл. – Бібліогр.: с. 158-162. – укр.

Детально висвітлено питання функціонування підприємств міжнародного профілю діяльності. Розглянуто найважливіші аспекти виробничо-господарської та фінансово-економічної діяльності міжнародного підприємства. Обґрунтовано вибір підприємницької ідеї, охарактеризовано особливості організаційно-правового її оформлення. Окрему увагу приділено питанням маркетингового дослідження ринку, в межах якого функціонує міжнародне підприємство. Визначено особливості аудиту зовнішньоекономічних операцій підприємства, зокрема аудиту відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з купівлі-продажу валюти і визначення курсової різниці та аудиту зовнішньоекономічних експортно-імпорتنних операцій.

Шифр НБУВ: ВА857113

1.У.274. Міжнародний виробничий менеджмент: [підручник] / Л. Д. Завідна, А. В. Колодійчук, Ф. А. Важинський, П. П. Гаврилко, А. М. Доміше-Медяник; Державний торговельно-економічний університет. – Львів: АТБ, 2022. – 171 с.: іл., табл. – Бібліогр.: с. 155-159. – укр.

Розкрито питання фінансово-економічного обґрунтування діяльності підприємств виробничого профілю. При цьому охоплено

широке коло питань виробничого менеджменту, зокрема, розроблено план реалізації продукції та складено виробничу програму підприємства. Сформовано плани-графіки руху грошових коштів, складено кошториси витрат на матеріали, заробітну плату та інші потреби. Складено бюджет доходів та витрат і бюджет руху грошових коштів. Запропоновано різні способи врегулювання виробничої ситуації на підприємстві за допомогою широкого набору фінансових важелів. Ключовими досліджуваними проблемами формування і реалізації комерційним банком рішень стосовно ліквідації існуючих філій в межах банківського обслуговування та оподаткування зовнішньоекономічної діяльності виділено якість надання послуг, інформаційні технології (Інтернет-банкінг) та рівень конкуренції.

Шифр НБУВ: ВА857104

1.У.275. Conceptual foundations of financial support for increasing the innovative component of Ukraine's international competitiveness // О. Bogatyrov, О. Baula, О. Liutak, N. Galaziuk // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 341-350. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Охарактеризовано динаміку позицій України у Глобальному індексі інновацій за 2015 — 2019 рр. Виявлено, що вітчизняна економіка має високий освітній і науковий потенціал, здатний продукувати різноманітні новації у формі ідей, наукових розробок, патентів; вузькими місцями України у стані інноваційного розвитку є стан розвитку кластерів, частка прямих іноземних інвестицій у ВВП, онлайн-сервіс уряду, використання інформаційно-комунікаційних технологій, наявність спільних угод про стратегічні альянси, стан внутрішнього кредитування приватного сектора, експорт товарів креативної економіки, обсяги кредитів мікрофінансування, наявність фірм, що пропонують формальне навчання, стан співробітництва університетів і виробництва, угоди з венчурним капіталом. Обґрунтовано, що першочергового розв'язання потребує проблема вдосконалення фінансового механізму забезпечення інноваційних процесів в економічній системі України. Напрацювання щодо нарощення інноваційної складової нарощення міжнародної конкурентоспроможності (МКС) України є неможливим без адекватного фінансового забезпечення. Досліджено зарубіжний досвід державної підтримки інноваційної діяльності. Виявлено, що в розвинених країнах — світових інноваційних лідерах державна політика передбачає пряме фінансування наукових досліджень і за допомогою податкових заходів стимулює витрати на НДДКР приватного сектора. Запропоновано концепцію фінансового забезпечення нарощення інноваційної складової МКС України, реалізація якої має відбуватись на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях. Для забезпечення стійкого рівня МКС країни через нарощення інноваційної складової важливо впроваджувати систему заходів з моніторингу загроз ще на стадії їх зародження та недопущення поширення їх негативного впливу. Тому методи та інструменти реалізації запропонованої концепції містять складові запобігання загрозам: економічні (податкові пільги; трансферти; прямі бюджетні інвестиції; гранти; пільгове кредитування; співпраця з іноземними інституціями та ін.), організаційні (розбудова інноваційної інфраструктури; консультативна допомога; кадрове забезпечення; створення кластерів із використанням потенціалу освіти, бізнесу, влади, громадськості; створення регіональних кластерів з інноваційно-галузевим виробництвом та ін.), інституційні (технопарки, бізнес-інкубатори, аналітичні центри та ін.), нормативно-правові (стратегії, концепції, плани, програми) та соціальні важелі (проведення бізнес-тренінгів, реалізація спільних соціальних проєктів та ін.).

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.91

Зовнішня торгівля

1.У.276. Стратегія неоіндустріального імпортозаміщення в Україні / А. Мазаракі, Т. Мельник // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2021. — № 5. — С. 4-33. — Бібліогр.: 35 назв. — укр.

Розглянуто концепцію неоіндустріального імпортозаміщення. Проаналізовано сучасний стан розвитку внутрішнього ринку України та зовнішньої торгівлі, визначено детермінанти імпортозалежності економіки України. Окреслено проблемні питання інституційного забезпечення для впровадження стратегії неоіндустріального імпортозаміщення в Україні та надано пропозиції щодо її реалізації.

Шифр НБУВ: Ж16143

1.У.277. Ukrainian business under the conditions of world trade wars: observer, participant or victim? // S. Bai, N. Dyeyeva, T. Melnyk, K. Puhachevska // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 504-514. — Бібліогр.: 38 назв. — англ.

Зосереджено увагу на причинах виникнення нинішньої торговельної війни між США та Китаєм. Проаналізовано вплив виборчих процесів у США на вибір між вільною торгівлею та протекціонізмом. Визначено взаємозв'язок між вступом Китаю в СОТ, взаємовигідним співробітництвом зі США і тенденціями в торговому балансі між найбільшими торговельними партнерами. Проілюстровано основні взаємні претензії між США і Китаєм, які призвели до розв'язування «найбільшої торговельної війни в торговому балансі між найбільшими торговельними партнерами. Проілюстровано основні взаємні претензії між США і Китаєм, які призвели до розв'язування «найбільшої торговельної війни в економічній історії». Визначено основні етапи ведення «бойових дій» та охарактеризовано напрямки ескалації конфлікту. Акцентовано увагу на втратах у торговельній війні; визначено основні вигодонабувачі від «торговельних розбіжностей». Запропоновано альтернативну думку з приводу реальних наслідків торговельної війни для ворогуючих сторін. Зроблено висновки щодо впливу торговельних воєн на світовий ВВП і на національні економіки найбільших країн світу. Акцентовано увагу на існуванні «фантомної торгівлі» для виходу з санкцій і дії тарифів. Розглянуто роль українського бізнесу в торговельних війнах. Проаналізовано основні торговельні війни, в яких українські підприємства беруть участь, і можливі результати для бізнесу. Запропоновано авторське бачення впливу торговельної війни на торговельний баланс між Україною та ключовими учасниками — США і Китаєм. Зроблено висновки, які галузі української промисловості є пріоритетними для розвитку торговельних взаємин із Китаєм. Визначено основні бар'єри розвитку торгівлі з США, причини зниження експорту українських товарів. Спрогнозовано, як поліпшення відносин між США та Китаєм вплине на роль українського бізнесу в умовах світових торговельних воєн.

Шифр НБУВ: Ж73250

Див. також: 1.У.172

Економіка Азії

1.У.278. Analysis of factors affecting remote banking services in the process of bank transformation in Uzbekistan // Z. Mamadiyarov // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 14-26. — Бібліогр.: 28 назв. — англ.

Сьогодні трансформація банків вимагає, по-перше, створення цифрових банків (ЦБ), по-друге, зміни в діяльності наявних банківських підрозділів і зменшення банківських витрат. У ЦБ банківські послуги (БП) будуть повністю автоматизовані, а для клієнтів створені системи самоуправління. Зокрема, особливостю попиту на БП сьогодні є те, що в результаті розвитку цифрової економіки банки зобов'язані обслуговувати велику кількість клієнтів не за рахунок збільшення кількості відділень, а за рахунок розвитку послуг дистанційного (віддаленого) банкінгу. На процес трансформації банків в Узбекистані через збільшення доступності послуг віддаленого банкінгу на базі мобільних, Інтернету та інших банківських технологій впливають такі переваги віддаленого банкінгу, як рівень його безпеки, мінімізація ризиків, простота використання, важливість використання, обізнаність громадськості щодо таких послуг, корисність послуг тощо. Ці фактори проаналізовано на базі розробленої концептуальної економічної моделі. Висунуто гіпотези про вплив факторів на розвиток послуг віддаленого банкінгу [обізнаність клієнтів про послуги дистанційного банкінгу, ризик використання послуг віддаленого банкінгу, простота використання послуг віддаленого банкінгу, розуміння корисності послуг віддаленого банкінгу, вартість послуг віддаленого банківського обслуговування, безпека використання послуг віддаленого банкінгу. З метою оцінки цих гіпотез проведено опитування клієнтів Ташкентського відділення Акціонерного комерційного банку з іноземним капіталом «HAMKORBANK», а результати опитування пройшли економічний аналіз на базі розробленої концептуальної моделі. Наведено експертні висновки іноземних економістів за результатами вивчення цих гіпотез. Результати дослідження мають практичне значення для розвитку послуг дистанційного банківського обслуговування в банківській системі Узбекистану.

Шифр НБУВ: Ж73250

Політика. Політичні науки

(реферати 1.Ф.279 — 1.Ф.287)

1.Ф.279. Вступ до теорії революції: [навч. посіб.] / І. З. Танчин. — Чернівці: Місто, 2021. — 127 с.: рис. — Бібліогр.: с. 125-127. — укр.

Представлено аналіз політичних революцій із соціологічної точки зору. Наведено актуальні наукові теорії, які допомагають зрозуміти характерні ознаки цього соціального явища, передумови та причини революційних катаклізмів. Описано структуру та наслідки революцій. Зазначено, що конспективна форма викладу робить книгу зручною для науковців, вчителів, студентів і найширшого кола читачів.

Шифр НБУВ: ВА857512

1.Ф.280. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX — XX століть: [монографія] / В. Єрмоленко. — 2-ге вид. — Київ: Дух і Літера, 2020. — 477 с. — Бібліогр.: с. 459-477. — укр.

«Плинні ідеології» — це детальна та несподівана історія ідей у Європі XIX — XX ст. Книга про те, як концепції і метафори, народжені в епоху Французької революції, продовжували жити в тоталітарних ідеологіях XX ст., як образи проходження через смерть, святого злочинця, жертви-месії, оновлювальної катастрофи живлять історії ідей останніх двох століть, надихаючи ідеологічних союзників та антиподів. Це також детальний і безжалюсний аналіз головних ідеологічних монстрів сучасності: расизму, комунізму, нацизму, фашизму, а також їх поєднань. Книжку написано на межі різних дисциплін: філософії, історії ідей, політології та історії літератури.

Шифр НБУВ: ВА857702

1.Ф.281. Результативність політичного лідерства в умовах президентських і напівпрезидентських демократичних республік: динаміка основних показників / Л. А. Тесфайе // Укр. соціум. — 2021. — № 4. — С. 154-169. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета дослідження — порівняльний аналіз результативності демократичного лідерства у відносно великих президентських і напівпрезидентських країнах. Визначено, що забезпечення потужного політичного лідерства є найважливішим завданням президентів та інститутів президентства як у президентських, так і в напівпрезидентських демократичних республіках. Країни, де системами правління є президенталізм і напівпрезиденталізм, доцільно об'єднати терміном «країни з президентством як інститутом виконавчої влади або президентальні країни», що відображає їх спільну рису — головну роль Інституту президентства. Двома основними показниками результативності політичного лідерства у демократичних країнах є індекс демократії та зіставний ВВП за паритетом купівельної спроможності на душу населення, які відображають поточну ситуацію й порівняльну динаміку в політичній і економічній сферах суспільного розвитку. США впевнено зберігають економічне лідерство у групі президентальних країн, проте індекс демократії в цій країні протягом останніх 15 років неухильно знижувався. У підгрупі президентських республік три країни Латинської Америки (Уругвай, Чилі та Коста-Рика) останнім часом помітно випередили США, а також Південну Корею за індексом демократії. Заслужує на увагу досвід Чилі, де наприкінці 2019 р. спостерігалися бурхливі соціальні заворушення, але політичну ініціативу перехопили, перебравши на себе лідерство, президент С. Пінєра та його уряд, які успішно очолили та продовжують тримати під ефективним контролем процес конституційних перетворень. У 2020 р. абсолютним лідером групи країн з президентством як інститутом виконавчої влади і в сфері політичного розвитку, і в сфері економічного зростання стала напівпрезидентська Республіка Китай (Тайвань). При цьому головну роль у забезпеченні та реалізації демократичного лідерства відіграє перша жінка-президент цієї країни Цай Інвень. Продемонстровано, що серед європейських напівпрезидентських країн беззаперечним лідером за результатами розвитку демократичних засад і господарського поступу протягом останніх 20 років є Литва. Наступні дослідження автора у цьому напрямі будуть присвячені порівняльній характеристиці функціонування інституту президентства на сучасному етапі розвитку США та України як взірцевих країн, відповідно, з президентською і напівпрезидентською системами правління.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.Ф.282. Українське суспільство: відгомін глобальних і спалахи локальних криз / О. О. Максименко // Укр. соціум. — 2021. — № 4. — С. 229-236. — укр.

10 грудня 2021 р. в Інституті соціології НАН України відбулися Міжнародні соціологічні читання на тему: «Глобальні та локальні кризи: переосмислюючи українське суспільство», де ушанували пам'ять Н. В. Паніної (1949 — 2006 рр.) та

В. Є. Хмелька (1939 — 2021 рр.) — двох визначних постатей в історії вітчизняної філософської та соціологічної думки, чий науковий здобуток, активна громадянська позиція й відданість справі відомі далеко за межами України. Співорганізаторами заходу традиційно виступили Соціологічна асоціація України та Соціологічний центр ім. Н. В. Паніної.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.Ф.283. Український націоналізм: твори. Т. 1. Історія / С. Ленкавський; ред.: О. Сич; Інститут наукових студій націоналізму, Інститут наукових студій націоналізму. — Вид. 2-ге, змінене. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2022. — 559 с. — Бібліогр. в знесках. — укр.

Досліджено діяльність Степана Ленкавського, одного із співзасновників Організації українських націоналістів, її цільного ідеолога, автора Декалогу українського націоналіста, Провідника Закордонних частин ОУН після вбивства Степана Бандери, збірник творів у трьох томах, що до недавнього часу цілком незаслужено перебувала поза увагою сучасних дослідників українського націоналізму. Протягом 1998 — 2010 рр. цей вакуум значною мірою заповнений — вийшов науково-популярний нарис «Степан Ленкавський: життєвий шлях на тлі історії ОУН», декілька десятків наукових та публіцистичних статей, збірник творів у трьох томах, що вже стали бібліографічною рідкістю. Оновлене перевидання творів Степана Ленкавського у чотирьох томах здійснюється в умовах повноцінного введення його імені і творчої спадщини в науковий обіг. Посилення інтересу до творчої спадщини одного з провідних ідеологів та діячів ОУН посилюється об'єктивними суспільними тенденціями. Зараз українська держава проходить складний етап формування своїх національних основ, і український націоналізм набуває чимраз вагомішого значення в її політичному житті. В той же час Європа переживає ренесанс націоналізму, й в Україні співмірно зростає наукове зацікавлення цим світоглядним і політичним феноменом. До першого тому творів Степана Ленкавського ввійшли його праці з історії українського націоналізму. Вони мають різне первісне призначення — деякі цілеспрямовано містять її виклад, інші було написано у процесі поточної діяльності ОУН і сьогодні є джерелом для її вивчення. Багато із запропонованих матеріалів мають характер внутрішньої аналітики. Їх виявлено в закордонних архівах ОУН і вони публікуються вперше. Хронологічно праці першого тому охоплюють весь історичний період розвитку українського націоналізму: етап протонаціоналізму, початки організованого націоналістичного руху, передісторію й історію ОУН та її закордонних структур.

Шифр НБУВ: В358853/1

Див. також: 1.С.12, 1.С.21, 1.Ф.286

Зовнішня політика.

Міжнародні відносини. Дипломатія

Зовнішня політика окремих країн

1.Ф.284. Зовнішня політика Чеської Республіки: становлення та пріоритетні напрями розвитку (1993-2004 рр.): монографія / Л. В. Павлишин; ДВНЗ «Ужгородський національний університет». — Ужгород: РІК-У, 2021. — 223 с. — Бібліогр.: с. 198-223. — укр.

Досліджено на основі широкої джерельної бази процес становлення та пріоритетні напрями розвитку зовнішньої політики суверенної Чеської Республіки, методи та форми реалізації її зовнішньополітичної стратегії. Проаналізовано формування національної політики як основи для побудови успішної зовнішньої політики країни. З'ясовано особливості діяльності Вишеградського об'єднання та його роль у формуванні чеської зовнішньої політики. Особливу увагу приділено особистості Вацлава Гавела та доведено його важливу роль як президента у реалізації зовнішньої політики держави. Проаналізовано шляхи і методи реалізації європейської та євроатлантичної інтеграції Чеської Республіки. Визначено пріоритети чесько-словацьких та чесько-українських двосторонніх відносин. Рекомендовано для науковців, богемістів, аспірантів, студентів, а також усіх, хто цікавиться проблематикою сучасних міжнародних відносин.

Шифр НБУВ: ВА857519

1.Ф.285. Політика ядерного нерозповсюдження США: кейси Ірану та Північної Кореї: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / В. О. Гергієва; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Уперше у вітчизняній політичній науці проведено ґрунтовне та всебічне дослідження політики ядерного нерозповсюдження США в контексті розвитку ядерних програм КНДР та Ірану. Здійснено комплексне вивчення концептуальної еволюції політики ядерного нерозповсюдження США в контексті розвитку міжнародної системи у ХХІ ст. і появи нових загроз для міжнародної безпеки та режиму ДНЯЗ. Визначено основні надбання та прорахунки політики нерозповсюдження адміністрацій Дж. Буша мол., Б. Обами та Д. Трампа, встановлено взаємозв'язок між ними в контексті контролю за розповсюдженням ядерної зброї. Проведено системний аналіз ядерного вибору КНДР з урахуванням внутрішніх (стратегічна культура, роль політичних лідерів, присутність ядерного партнера після розпаду СРСР, асиметричність взаємин зі США та РК, міжнародний тиск) чинників. Уточнено пріоритети політики нерозповсюдження США в контексті змін у глобальній системі міжнародних відносин. Окреслено перспективи розвитку ситуації навколо північнокорейської та іранської ядерних програм і можливості зміни підходів США до врегулювання цих проблем. Набуло подальшого розвитку дослідження ролі ядерного чинника в політиці держав, що містить міркування безпекового, політичного, іміджового, економічного, інформаційного та соціального характеру. Розвинуто системне вивчення витоків і тенденцій політики США у сфері нерозповсюдження та контролю за озброєнням. Проведено комплексний аналіз особливостей політики США щодо реалізації КНДР власної ядерної програми з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на динаміку розвитку цієї програми.

Шифр НБУВ: РА451165

1.Ф.286. Протидія медіа-інформаційному тероризму як питання національної безпеки України: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 21.01.01 / О. В. Саган; Національний інститут стратегічних досліджень. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Проаналізовано політику протидії медіа-інформаційному тероризму в системі політики національної безпеки України. З огляду на теоретичне, політичне, нормативно-правове й емпіричне осмислення зарубіжними та вітчизняними науковцями проблеми протидії медіа-інформаційному тероризму в дослідженні визначено та розкрито зміст пріоритетних напрямів та механізмів про-

тидії медіа-інформаційному тероризму. Увагу акцентовано на тому, що ключовим чинником зародження медіа-інформаційного тероризму як принципово нового різновиду тероризму стала революція в системі масових комунікацій, започаткована в 60 — 90-х рр. ХХ ст., яка кардинально змінила медіасферу. Домінуючим інструментом цих змін стали «новітні медіа». Здійснено комплексний аналіз стратегій протидії медіа-тероризму, опрацьованих у Франції, Німеччині, Іспанії, Великій Британії. Розкрито проблемні питання щодо інформаційної складової політики національної безпеки України. На цій основі визначено пріоритетні напрями, форми та механізми реалізації політики протидії медіа-інформаційному тероризму і запропоновано відповідні завдання державних інститутів і структур громадянського суспільства.

Шифр НБУВ: РА451543

1.Ф.287. Україна в зовнішньополітичній стратегії США: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / І. В. Леванчук; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено визначенню ролі та місця України в системі стратегічних інтересів Сполучених Штатів Америки (США) як єдиної наддержави та наданню оцінки ефективності їх зовнішньополітичної стратегії щодо України. Проведено комплексний аналіз особливостей зовнішньополітичної стратегії США щодо України. Розкрито теоретико-методологічні підходи до з'ясування суті категорії «зовнішньополітична стратегія». Визначено основні засади та завдання зовнішньої політики США на пострадянському просторі. Виявлено роль і місце України у зовнішньополітичній стратегії США з урахуванням політичних змін в обох країнах. Виокремлено характерні риси двосторонньої співпраці держав у політичній сфері. З'ясовано пріоритетні напрями американсько-української торговельно-економічної взаємодії, а також вплив американської допомоги на процес модернізації українського народного господарства. Встановлено гуманітарні та науково-технічні аспекти міждержавної взаємодії сторін. Надано загальну оцінку ефективності заходів офіційного Вашингтона на українському напрямі. Доведено, що місце та роль України у зовнішньополітичній стратегії США визначаються з урахуванням діяльності української діаспори та значення «російського чинника», вплив якого на відносини сторін суттєво зріс після анексії Криму та початку війни на Донбасі в 2014 р.

Шифр НБУВ: РА451127

Див. також: 1.Х.386

1.X.288. Корпоративна інформаційна безпека: монографія / В. І. Чубаєвський; Державний торговельно-економічний університет. — Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. — 271 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто суть і детермінанти управління корпоративною інформаційною безпекою підприємства за умов глобальних викликів XXI ст. Здійснено корпоративний аналіз еволюції та тлумачення структури корпоративного інформаційного простору, стану та тенденції інформаційних загроз розвитку та функціонування бізнесу. Досліджено трансформацію видів економічної ефективності діяльності підприємств під впливом цифровізації економіки. Представлено концепцію формування корпоративної інформаційної безпеки. На основі дослідження світових і вітчизняних тенденцій розвитку системи захисту корпоративної інформації обґрунтовано пріоритети у виборі політики інформаційної безпеки, критерії та показники оцінки її економічної ефективності. Шляхом розкриття демаскувальних ознак конфіденційних корпоративних даних представлено інструментарій ідентифікації несанкціонованого доступу до корпоративної інформації, дієві засоби оцінювання економічної ефективності її захисту та контролю.

Шифр НБУВ: BA857927

1.X.289. Організаційно-правові засади діяльності органів державної безпеки УРСР у період Другої Світової війни: монографія / А. Є. Шевченко, Ю. Н. Бадахов. — Вінниця: Твори, 2020. — 303 с. — Бібліогр.: с. 200-237. — укр.

Комплексно вирішено важливу наукову проблему, пов'язану з нормативно-правовим регулюванням і організаційно-кадровим забезпеченням діяльності органів державної безпеки на території Української РСР у роки Другої світової війни. Проаналізовано специфіку субординації в управлінській вертикалі, де спецслужби відігравали роль слухняного виконавця волі партійного центру. Розкрито особливості формування правового поля, в якому вони функціонували, а також мотиваційні чинники, що зумовлювали ті чи інші рішення керівництва СРСР, спрямовані на вдосконалення системи органів державної безпеки та результативне виконання поставлених перед ними завдань.

Шифр НБУВ: BA857643

Див. також: 1.X.369

Загальна теорія держави та права

Теорія права

1.X.290. Психологічний тип праворозуміння: теоретичні основи генезису і трансформації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. І. Дергунова; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Вироблено теоретичні засади генезису та трансформацій психологічного типу розуміння права, яке відображає вплив життєвих центрів кожного та реагує на них, проте складається з соціально гармонізованої системи таких антропних енергій, виявляючи, як єдине ціле, властиві тільки йому суть і закономірності перетворень. Визначено історіографію та методологію дослідження, суть, ознаки та поняття психологічного типу осмислення права, його місце серед інших теорій праворозуміння. Виявлено гносеологічну продуктивність антропологічного, соціологічного та синергетичного методологічного підходів в осмисленні онтологічних, екзистенційних та інших сутнісних кореляцій психології індивідів та її відображення у праві. Розкрито концепти, особливості, види та когнітивний потенціал психічних процесів і станів людини у праві.

Шифр НБУВ: PA444473

1.X.291. Теоретичні основи становлення і розвитку права національної безпеки України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / П. П. Богущкий; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут інформатики і права. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Вирішено проблему формування концептуальних основ права національної безпеки України та розвитку із застосуванням сучасної методології наукових досліджень системи знань щодо його змісту, структури, особливості дії в умовах глобалізаційних трансформацій, кризи світового правопорядку та системи міжнародної безпеки. Визначено, що становлення доктрини права національної безпеки відбувається з урахуванням законотворчої

діяльності у сфері національної безпеки та відповідних положень Конституції України, на основі потреб практики правозастосування, що знаходить своє відображення у галузевих юридичних науках спеціально-юридичних розробках правового змісту національної безпеки та є науковою основою загальнотеоретичного дослідження права національної безпеки у сучасній юриспруденції. Сформульовано наукову позицію щодо правового змісту національної безпеки, який залежить від правової стратегічної культури, як стилізованої правової культури безпеки, що передбачає відповідне правове мислення у прийнятті на основі права рішень, які мають значення для забезпечення національної безпеки. Обґрунтовано, що право національної безпеки формується як цілісність, оскільки поєднує різновиди та різні рівні національної безпеки, що у своєму існуванні є взаємозалежними стосовно утворення системної цілісності національної безпеки, яка має спільний аксіологічний центр і реалізується у правовій нормативності. Розкрито загальнотеоретичні аспекти взаємодії міжнародного і національного права у формуванні права національної безпеки. Встановлено, що гносеологічною та онтологічною основами прав національної безпеки є праворозуміння. Важливими для права національної безпеки визначено ціннісно-нормативне праворозуміння, соціологічний та потребовий підходи до праворозуміння, а також комунікативну теорію права. Доведено, що дослідницька стратегія права національної безпеки ґрунтується на міждисциплінарному, системному, інституційно-функціональному, аксіологічному, холистичному та синергетичному наукових підходах. Розкрито характеристику права національної безпеки України як нелінійної системи, що утворюється відповідно до визначених теорією самоорганізації систем правил та є залежною від системи національної безпеки. Визначено, що детермінанта системи права національної безпеки пов'язується з номенальним змістом права та зумовлює звернення до парадигми ризому. Ризома права розглядається як поєднання морально-етичних, ціннісних вимог, норм і соціальних комунікацій у визначенні досягненні певної соціально-значущої для учасників таких комунікацій мети. Встановлено, що право національної безпеки України утворюється у системі права за рахунок правового режиму, який містить предмет — суспільні відносини, соціальні комунікації у сфері національної безпеки, метод — сукупність способів, засобів правового регулювання, впливу на суспільні відносини, соціальні комунікації у сфері національної безпеки, а також мету, якою є забезпечення національної безпеки.

Шифр НБУВ: PA445398

1.X.292. Функції правової культури у сучасному інформаційному просторі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. М. Макеєва // Юрид. вісн. Повітряно-косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 54-60. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — з'ясувати роль правової культури та виокремити функції правової культури в сучасному інформаційному просторі. Методологічну основу дослідження складають загальні методи мислення, функціональний, системний, структурний та синергетичні методи. Доведено, що правова культура, здійснюючи активний вплив на свідомість людей, є важливим ідеологічним засобом в утвердженні правових цінностей у сучасному інформаційному просторі, слугує засобом забезпечення прав людини, запобігання їх обмеженню та реалізації. Виокремлено функції правової культури: пізнавально-правоосвітню, ціннісно-нормативну, комунікативну, правосоціалізаційну, запобігальну, ідеологічно-виховну, прогностичну. Встановлено, що основними проблемами із забезпеченням прав людини у сучасному інформаційному просторі в умовах пандемії є недосконалість інформаційна політика держави, прогалини в законодавстві, недостатність залучення громадянського суспільства до комунікації; обмеження окремих прав людини задля захисту громадського здоров'я в умовах пандемії повинні відповідати міжнародним та національним стандартам прав людини.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.293. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства: історико-правове дослідження (X — кінець XX ст.): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / М. В. Юркевич; заклад вищої освіти «Університет Короля Данила». — Івано-Франківськ, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено історію розвитку юридичної відповідальності у період з X по кінець XX ст. Показано процес зародження юридичної відповідальності за лісопорушення шляхом трансформації традицій, обрядів, правил користування цим природним ресурсом в норми звичаєвого права. Досліджено положення з охорони лісів у давніх пам'ятках права Руської Правди, Київських,

Волинських привілеях, Статутах Великого князівства Литовського (ВКЛ) 1529, 1566, 1588 рр. Доведено наявність зв'язку між лісоохоронними статтями Руської Правди та змістом аналогічними положеннями Статутів ВКЛ. Проведено періодизацію процесу формування норм юридичної відповідальності в Російській імперії, показано наявність значного діапазону використовуваних санкцій. Здійснено переклад на сучасну українську мову та введено у науковий обіг Австрійський закон "Про ліси" 1852 р., який діяв на території Галичини та Буковини. Розглянуто зміст лісоохоронних норм, санкцій за лісопорушення, показано детальне регулювання всіх видів лісокористування. Проведено періодизацію російського імперського законодавства, досліджено динаміку норм юридичної відповідальності за лісопорушення, яка змінювалася від суворих заходів покарання до досить ліберальних. Показано, що в Українській Народній республіці (УНР) діяв закон "Про ліси УНР", який встановлює норми відповідальності за лісопорушення, авторами якого був М. Ю. Шаповал і директор Лісового департаменту проф. Б. Г. Іванчицький. Досліджено еволюцію юридичної відповідальності за лісопорушення в радянській Україні, виділено три етапи її становлення, які відрізнялися видом і розміром санкцій. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного лісового законодавства на підставі історичного досвіду.

Шифр НБУВ: РА452072

Див. також: 1.X.300, 1.Ю.591

Держава та право України

1.X.294. Адміністративні суди у системі суб'єктів забезпечення законності в державі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. В. Федотов; Національний науковий центр «Інститут судових експертиз імені М. С. Бокаріуса». — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

З'ясовано поняття та значення забезпечення законності в державі. Здійснено розмежування адміністративних та інших правовідносин, які виникають під час забезпечення законності в державі за участю судів. Встановлено місце та особливості адміністративних судів у системі суб'єктів забезпечення цієї законності. Окреслено мету, завдання, функції та принципи діяльності адміністративних судів як суб'єктів забезпечення законності в державі. Встановлено рівні та напрямки діяльності адміністративних судів як суб'єктів забезпечення законності в державі. Розглянуто форми та методи такого забезпечення за участю адміністративних судів. Узагальнено зарубіжний досвід діяльності органів адміністративного судочинства щодо забезпечення законності в державі та опрацьовуються можливості його використання в Україні. Встановлено шляхи удосконалення взаємодії адміністративних судів з іншими суб'єктами забезпечення законності в державі.

Шифр НБУВ: РА452087

1.X.295. Врегулювання спору за участю судді. Глава 4 розділу III Цивільного процесуального кодексу України: наук.-практ. комент. / О. Б. Тиханський, І. Е. Берестова; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємства імені Ф. Г. Бурчака. — Київ: НДІ приват. права ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. — 89, [1] с. — укр.

Наведено теоретичні та прикладні аспекти врегулювання цивільного спору за участю судді як нового процесуального інституту та правової процедури. На підставі використаної у коментарі судової практики розкрито особливості мирного врегулювання цивільного спору. Обґрунтовано законодавчу можливість осіб врегулювати спір в межах права, а не вирішити його у загальному судовому порядку на підставі конкретних правових норм і у суворій відповідності до норм цивільного процесуального законодавства.

Шифр НБУВ: ВА857323

1.X.296. Імплементация міжнародних стандартів у цивільне та господарське судочинство України: зб. наук. пр. учасників IV наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 17 черв. 2021 р.) / упоряд.: В. М. Короленко; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємства імені Ф. Г. Бурчака. — Київ: НДІ приват. права і підприємства ім. В. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. — 178 с. — укр.

Висвітлено питання відмови у праві на позов у зв'язку із екстраординарними обставинами у державі. Розкрито суть спрощеного позовного провадження. Увагу приділено захисту прав та інтересів кінцевих користувачів електронних комунікаційних послуг відповідно до Закону «Про електронні комунікації». Розглянуто доступність правосуддя як загальноєвропейський стандарт права на захист. Акцентовано на справедливому розгляді та вирішенні цивільної справи як одному із завдань цивільного судочинства в контексті статті 10 ЦПК України. Описано особливості імплементации загальноєвропейських правових стандартів у цивільне судочинство Естонії. Розглянуто конституційну

законність як правовий режим здійснення державної влади. Проаналізовано європейські стандарти у сфері доказування у цивільному судочинстві України. Увагу приділено рішенням Європейського суду з прав людини як джерелу права, що застосовується судами під час здійснення цивільного судочинства у взаємозв'язку із нормами Конституції України.

Шифр НБУВ: ВА857332

1.X.297. Судочинство та судоустрій в Україні: посіб. для вищ. навч. закл. / М. Н. Курко, В. О. Заросило, Х. Агаєв, В. М. Алієва-Барановська, М. І. Ануфрієв, Т. Б. Аріфходжаєва, О. О. Бандурка, І. С. Басова, Е. В. Бондаренко, О. Г. Бондаренко, В. А. Бортник, Н. П. Бортник, В. О. Веклич, Е. П. Гайворонський, В. В. Гевко, С. Г. Гордієнко, В. Л. Грохольський, В. А. Дашкевич, С. В. Діденко, О. В. Добрава, Ю. В. Дорохіна, Т. В. Євчук, В. В. Заросило, О. В. Ігнатюк, О. М. Капля, С. В. Князев, О. І. Козаченко, А. М. Коломієць, О. В. Колос, Ю. Г. Коросташивець, В. І. Литвиненко, Ю. П. Лісовська, К. В. Мамай, Ф. М. Медвідь, Д. І. Минюк, К. В. Муравіов, І. А. Муравіова, В. А. Омельчук, М. М. Перепелиця, Р. Перцев, В. Л. Підпалій, С. А. Подоляка, В. В. Ровний, Ю. І. Руснак, Ю. М. Слива, О. О. Сорока, М. І. Станкевич, М. П. Стрельбицький, Я. В. Стрельюк, М. Тагієв, А. М. Талах, Ю. П. Тимошенко, В. Г. Фатхутдінов, В. С. Цимбалюк, Ю. М. Чорноус, В. І. Чуєнко, О. Х. Юлдашев; ред.: В. О. Заросило, А. М. Кислий; Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». — Київ: Видавництво Людмила, 2020. — 195 с. — Бібліогр.: с. 186-194. — укр.

Систематизовано діяльність суду та судової системи в Україні. Матеріал ґрунтується на нормах Конституції України, Законів України «Про судоустрій і статус судів», «Про очищення влади», «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» та інших законодавчих та відомчих нормативно-правових актах у сфері діяльності судів. Висвітлено історію суду та судочинства в Україні, конституційні засади судочинства в Україні. Окреслено систему судів в Україні, місцеві суди, апеляційні та вищі спеціалізовані суди, їх повноваження та організацію діяльності. Виокремлено структуру, повноваження, діяльність Верховного Суду України. Розглянуто кваліфікаційні вимоги до суддів, їх призначення та контроль за їх доброчесністю. Визначено роль присяжних та їх статус у судовій системі.

Шифр НБУВ: ВА857387

1.X.298. Сучасне право в епоху соціальних змін / І. М. Сопілко, В. Б. Череватюк // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 216-222. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета роботи — узагальнення результатів XI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасне право в епоху соціальних змін» та вироблення пропозицій щодо активізації досліджень, спрямованих на розв'язання конкретних проблем у різних галузях права, які потребують нагального вирішення. Для досягнення визначеної мети було використано загальні та спеціальні наукові (спеціальні) методи. Очікувані результати нашої Міжнародної конференції полягають у науковому обґрунтуванні теоретичних і практичних аспектів правової реформи в Україні; вирішенні проблем соціальних стандартів та окреслення перспектив їх реалізації у публічному управлінні; з'ясуванні кримінальної політики щодо протидії злочинності у сучасному суспільстві; визначенні впливу соціальних змін на формування сучасної цивільної науки, виробленні пропозицій щодо розвитку в умовах глобалізаційних викликів, господарського, повітряного та космічного права тощо. Інтерес до даної проблематики великої кількості українських та закордонних науковців і юристів-практиків свідчить про її актуальність та здатність наукової спільноти реагувати на виклики сучасного світу і активно долучатися до тих соціальних змін, які відбуваються сьогодні не тільки в Україні, а й у усьому світі. Обговорено проведення правової реформи в Україні є однією із ключових вимог, на яких наполягає як українське експертне середовище, так і міжнародні партнери України. Позицію щодо необхідності та нагальності перетворень у судовій системі поділяє і українське суспільство. Без сумніву, основним завданням судової реформи є утвердження справедливого суду та вдосконалення вітчизняної судової системи. Проблематика здійснення судової реформи та підвищення ефективності правосуддя завжди була й залишається актуальною серед науковців.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.299. Сучасні концепції права і держави: механізм реалізації: [монографія] / А. Є. Шевченко, А. В. Старостюк, О. М. Лошчихін, С. В. Кудін, Л. В. Гапоненко, В. Н. Патлачук, О. Г. Капічон, Д. Л. Вітюк, Г. П. Камаралі, Д. А. Шевченко, А. В. Берестень, О. Ф. Кудіна, М. В. Гончаров, В. В. Мудрак, О. П. Терещенко, Ю. В. Шевченко, О. А. Павлюк; ред.: А. Є. Шевченко. — 2-ге вид. — Вінниця: Твори, 2020. — 203 с. — укр.

Зауважено, що механізм реалізації сучасних концепцій права і держави є складним з огляду на їх різноманітність, зумовлюється складністю соціальної структури суспільства, історичними

особливостями розвитку країн, багатоманітністю методологічних підходів до певної проблеми, процесами глобалізації тощо. В першій частині монографії автори презентують власні наукові досягнення щодо основних шляхів розвитку і вдосконалення механізму реалізації теоретичних засад сучасних концепцій права і держави. До другої частини монографії включено статті молодих науковців, аспірантів кафедри теорії, історії права і держави та конституційного права, в яких висвітлено окремі проблемні аспекти функціонування механізму реалізації сучасних концепцій права і держави.

Шифр НБУВ: ВА856781

1.X.300. Теоретико-правові та практичні аспекти співвідношення правотворчості Верховного Суду та Конституційного Суду України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / К. Г. Кравчук; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Проаналізовано історію розвитку уявлень про судову правотворчість, на підставі чого узагальнено стан її наукового дослідження за критеріями: змісту наукових досліджень, структури юридичної науки, ставлення дослідника до об'єкту пізнання та ін. Встановлено методологічну основу дослідження та визначено функціональні можливості її складових. Охарактеризовано спільні, схожі, відмінні та протилежні ознаки правотворчості Верховного Суду та Конституційного Суду України, удосконалено їх визначення. З'ясовано форми та процесуальні аспекти здійснення правотворчості Верховним Судом і Конституційним Судом України. Розкрито зміст проблем правового забезпечення правотворчості Верховного Суду та Конституційного Суду України, які стосуються статусу зазначених суб'єктів, Процесу й активів їх правотворчості. Виокремлено й узагальнено проблеми правового забезпечення судової правотворчості в Україні, обґрунтовано напрями посилення практики її здійснення.

Шифр НБУВ: РА444472

1.X.301. Узаконений юридичний принцип новітньої системи українського права в діяльності судової влади / М. С. Кельман, І. М. Риженко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 45-53. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження верховенства права як принципу в діяльності судової влади в таких аспектах, як з'ясування витоків ідеї верховенства права, співвідношення концепцій верховенства права і судової влади, аналіз відповідної доктрини в Україні. Діалектичний, герменевтичний, прогностичний, порівняльно-правовий, формально-логічний, метод моделювання, декомпозиції, комплексного аналізу, міжгалузевої метод юридичних досліджень, логічні методи було використано як інструментарій для досягнення поставленої мети. Застосовуючи принцип верховенства права, суддя має пам'ятати про нього як про глобальну мету правосуддя — панування верховенства права в суспільстві. Вирішення кожного спору й будь-якого правового конфлікту має бути спрямовано на дотримання цього принципу. З практичної позиції верховенство права визначає місце судів у системі публічної влади, яке має засвідчувати не лише реальний розподіл влади, а й спроможність судової влади обмежувати дискреційні повноваження законодавчої та виконавчої влади і в такий спосіб гарантувати захист від свавілля. Це можливо лише за умови незалежності суду (і процедур правосуддя) від інших гілок влади. Такий підхід до взаємозв'язку поділу влади (традиційно — елемента концепції правової держави) зближує концепції верховенства права та ідеї правової держави в сучасних умовах.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.302. Формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. М. Пугач; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. — Вінниця, 2020. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Звернено увагу на проблему формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я у системі фахової підготовки. Конкретизовано зміст дефініції «правова компетентність менеджерів охорони здоров'я». Проаналізовано та обґрунтовано педагогічні умови формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я у системі фахової підготовки. Розроблено структурно-функціональну модель формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я, до складу такої входять такі блоки: цільовий, аналітико-діагностичний, змістовно-операційний та результативно-оцінювальний, що утворюють складну багатфункціональну систему, інтегровану в єдину керувану систему професійної підготовки майбутніх менеджерів охорони здоров'я. Експериментально перевірено ефективність запропонованих педагогічних умов (формування системи правових знань, умінь і навичок для їх використання у фаховій діяльності; використання в освітньому процесі професійно-орієнтованих правових задач галузевої спрямованості; використання інформаційно-комунікаційних технологій для вдосконалення фахової підготовки менеджерів охорони здоров'я) формування правової компетентності майбутніх менеджерів охорони здоров'я у системі фахової підготовки.

Шифр НБУВ: РА446300

Державне (конституційне) право

1.X.303. 100-річчя державного органу з питань етнополітики в незалежній Україні як історія захисту національних меншин: державні інституції та міжнаціональні відносини — досвід, виклики, завдання: [зб. наук. матеріалів] / ред.: А. Юраш; упоряд.: В. Мальцева, Л. Рябошапка, М. Подюк, О. Чернишенко; Україна. Міністерство культури. — Київ: Дух і літера, 2019. — 599 с.: фот. — укр.

Збірник видано за результатами проведеної у листопаді 2018 р. Департаментом у справах релігій та національностей Міністерства культури України конференції «Щодо обговорення законодавчих ініціатив з питань захисту національних меншин з представниками громадських організацій», складено з чотирьох частин. У першій частині вміщено статті науковців з питань розробки державної етнополітичної політики України, створення та трансформації державного органу в сфері міжнаціональних відносин у незалежній Україні 1917 — 2017 рр. У другій зібрано як базові нормативно-правові акти у сфері державно-міжнаціональних відносин, так і нормативно-правові акти, які прийнято, або над якими ведеться законотворча робота в Україні в період 2015 — 2018 рр. Третя містить довідкову інформацію щодо структури і контактів відповідних підрозділів Центрального і місцевих органів виконавчої влади, на які покладено функцію формування державної етнополітики, а також адреси і контакти центрів національних культур та громадських об'єднань національних меншин в Україні. У четвертій надано архівні історичні матеріали щодо напруженої сфери становлення державної політики з питань захисту національних меншин у період незалежності України. Проаналізовано закономірність створення та особливості трансформації Центрального органу виконавчої влади у сфері міжнаціональних відносин у незалежній Україні. Розглянуто пошуки місця в модерному українському проекті (1991 — 2013) національних меншин України та правове становище національних меншин в умовах української державності (1917 — 2000).

Шифр НБУВ: ВА857533

1.X.304. Державний лад Республіки Польща: конституційно-правова модель: монографія / М. І. Марчук. — Харків: Бровін О. В., 2019. — 528 с.: іл. — Бібліогр.: с. 458-519. — укр.

Увагу приділено визначенню суті й особливостей організації державного ладу Республіки Польща, з'ясуванню шляхів його удосконалення та можливостей використання польського досвіду конституційного моделювання державного ладу в Україні. Досліджено основні підходи до змістовного наповнення поняття «державний лад» у польській правовій доктрині. Визначено загальну систему засад державного ладу Республіки Польща. Встановлено основні системні риси, що надають змогу класифікувати Республіку Польща як демократичну, правову, соціальну державу. З'ясовано форму Польської держави за чинною Конституцією 1997 року. Надано розгорнуту інституціональну та функціональну характеристики практики реалізації конституційного принципу поділу влади в Республіці Польща. Визначено конституційно-правовий статус вищих органів державної влади Республіки Польща. Досліджено територіальну організацію влади в Республіці Польща за підсумками реформи 1997 р. Визначено конституційно-правовий статус центральних і місцевих органів виконавчої влади Республіки Польща. Встановлено особливості територіальної організації судових і правоохоронних органів Республіки Польща. З'ясовано сучасні тенденції розвитку польської моделі організації територіального самоврядування.

Шифр НБУВ: ВА857649

1.X.305. Конституційний контроль в системі державного контролю: монографія / А. М. Івановська; Національна академія правових наук України, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. — Харків: Право, 2021. — 484, [1] с. — Бібліогр.: с. 419-484. — укр.

Досліджено теоретико-правові основи конституційного контролю в системі державного контролю, визначено поняття та принципи конституційного контролю як самостійного напрямку державно-владної діяльності, характерні риси конституційного контролю як виду державного контролю та місце конституційного контролю в механізмі здійснення публічної влади. Проаналізовано функціональні аспекти реалізації конституційного контролю, окреслено особливості процесуальних правовідносин у сфері реалізації конституційного контролю, особливості суб'єктів таких відносин, розкрито характерні риси процесу конституційного контролю, який відрізняє його від процесу здійснення судочинства в судах системи судустрою. Охарактеризовано юридичну силу підсумкових актів органів конституційного контролю та їх місце в системі правових актів. Досліджено історію становлення та сучасний стан правового регулювання організації та діяльності Конституційного Суду України, його місце в системі органів публічної влади. На основі аналізу сучасного стану правового регулювання та позитивного зарубіжного досвіду визначено шляхи вдосконалення функціонування інституту конституційного контролю в Україні. Проведено теоретико-методологічне

підгрунтя дослідження державно-правової природи інституту конституційного контролю. Визначено категоріально-змістові передумови дослідження інституту конституційного контролю як виду державної контрольної діяльності.

Шифр НБУВ: ВА857386

1.X.306. Конституційно-правова відповідальність уряду в державах Європейського Союзу: теорія та практика: монографія / А. О. Муртішева; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Юрайт, 2022. — 328 с. — Бібліогр.: с. 290-327. — укр.

Досліджено особливості системи джерел правового регулювання конституційно-правової відповідальності уряду в державах Європейського Союзу. На основі порівняльно-правового аналізу конституційно-правового регулювання та державотворчої практики країн Європейського Союзу розроблено цілісну концепцію конституційно-правової відповідальності уряду, досліджено джерела її правового регулювання, форми, інстанції, порядок реалізації та санкції. Визначено роль інституту конституційно-правової відповідальності уряду в механізмі забезпечення конституційної законності в державі. На основі проведеного дослідження надано науково обґрунтовані пропозиції по удосконаленню конституційно-правового регулювання механізму відповідальності Кабінету Міністрів України в умовах комплексної конституційної реформи.

Шифр НБУВ: ВА857111

1.X.307. Конституційно-правове регулювання відносин держави і церкви в Словаччині: монографія / М. М. Палінчак, В. В. Пупена, Д. М. Белов, М. В. Громовчук, К. Брочкова, Р. Кухарчик. — Ужгород: Ліра, 2022. — 214 с. — Бібліогр.: с. 187-211. — укр.

Проведено комплексний аналіз механізму конституційно-правового регулювання відносин держави та церкви в Словаччині. Досліджено спадщину церковної політики наприкінці 40 — 80-х рр. XX ст. в колишній Чехословаччині. Виокремлено основні моделі відносин держави та церкви. Досліджено кооперативну модель відносин між державою та церквою, яка сформувалася в сучасній Словаччині, а саме: визнання релігійних шлюбів, наявність релігійної освіти в державних освітніх закладах, пряма державна матеріальна підтримка церкви, оплата праці священників. Підкреслено, що при цьому держава не втручається в діяльність церкви, якщо ця діяльність не суперечить чинному законодавству.

Шифр НБУВ: ВА857330

1.X.308. Проблеми законодавчого забезпечення пріоритетних сфер суспільних відносин (на основі аналізу законопроектів, включених до порядку денного четвертої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання) / О. Л. Копиленко, Є. Р. Бершеда, В. М. Шаповал, В. В. Алієв, І. П. Андрушко, Б. В. Бабін, М. О. Баймуратов, Т. М. Барабаш, О. І. Белова, З. М. Борисенко, В. С. Воротін, О. В. Геселев, І. О. Гуменюк, Ю. В. Данилюк, В. С. Журавський, Л. М. Какаулїна, Н. В. Камінська, О. М. Клименко, М. А. Коваленко, І. С. Коломієць, А. М. Кондратова, Б. Я. Кофман, Т. Ю. Кравцова, В. Б. Кузьменко, І. А. Куяна, А. Л. Лапінський, Л. В. Левицька, Ю. М. Манцевич, І. М. Мишак, Л. С. Нецька, Т. В. Скомороха, Т. Е. Телькінена, Д. В. Хруст, Т. В. Шаповал, Г. М. Шаульська, С. Г. Шидловський, С. М. Юрченко; ред.: В. О. Зайчук; Україна. Верховна Рада, Інститут законодавства. — Київ: Людмила, 2021. — 659 с. — укр.

Наведено наукові висновки й узагальнення щодо законопроектів, які стосуються пріоритетних сфер суспільних відносин і було включено до порядку денного четвертої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання. Зокрема, визначено пріоритетні напрями оптимізації Регламенту Верховної Ради України. Окреслено перспективи вдосконалення законодавства про статус народного депутата України. Висвітлено проблеми законодавчого забезпечення організації державної влади, місцевого самоврядування та регіонального розвитку. Розглянуто модернізацію організаційно-правових і економічних механізмів ресурсного забезпечення системи публічного управління та адміністрування в Україні. Увагу приділено законодавчому забезпеченню здійснення правосуддя в Україні; удосконаленню кримінального та кримінального процесуального законодавства України тощо.

Шифр НБУВ: ВА857338

1.X.309. Реінтеграція окупованих територій: українські реалії та зарубіжний досвід: монографія / О. Г. Циганов, А. С. Мацко. — Вінниця: Твори, 2020. — 455 с. — Бібліогр.: с. 301-329. — укр.

Визначено передумови ескалації збройного конфлікту на Сході України та хронологію його подальшого розвитку. Охарактеризовано сучасний соціально-економічний стан і рівень життя населення на окупованих територіях Донбасу. Розкрито еволюцію державної політики України з урегулювання зазначеного конфлікту. Проаналізовано правові засади відновлення державного суверенітету на території ОРДЛО. Вивчено громадську думку щодо шляхів урегулювання конфлікту на Донбасі. Узагальнено зарубіжний досвід відновлення державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях, пропозиції експертів і

політиків України та міжнародної спільноти щодо розв'язання російсько-українського збройного конфлікту на Донбасі. Зауважено, що застосування системного підходу, компаративного, контекстного, порівняльно-правового, логіко-семантичного, статистичного, системно-структурного методів аналізу наддало змогу визначити найкращі з можливих варіантів врегулювання зазначеного конфлікту та реінтеграції тимчасово окупованих територій ОРДЛО.

Шифр НБУВ: ВА857366

1.X.310. Рецепція у конституційному праві України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / Н. В. Верлос; Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Досліджено особливості рецепції як конституційно-правового феномена та процесу. Проаналізовано основні доктринальні підходи до розуміння етимології та семантики терміна «рецепція», здійснено його відмежування від суміжних і споріднених правових категорій. Запропоновано визначення поняття «рецепція у конституційному праві (конституційно-правова рецепція)» — це конституційно-правовий феномен і процес міждержавної політико-правової взаємодії, що має крестемпоральний характер і полягає в можливості чи необхідності сприйняття, впровадження та засвоєння зарубіжного конституційно-правового матеріалу або міжнародно-правової норми національною системою конституційного права з метою її модернізації та розвитку. Визначено поняття та структуру механізму рецепції в конституційному праві. Досліджено структуру механізму рецепції з урахуванням специфіки конституційного права як фундаментальної та пріоритетної галузі національного права. Проаналізовано її базові елементи (об'єкти, суб'єкти, форми та методи) і блоки: доктринально-правовий (теоретико-правовий), нормативно-правовий, культурно-правовий (ідеологічний), інституційно-правовий, організаційно-правовий, економіко-правовий. Здійснено поглиблену класифікацію рецепції в конституційному праві за такими критеріями: кількістю суб'єктів; ступенем вольового впливу суб'єктів; методами сприйняття та впровадження; правовими наслідками; ступенем активності суб'єктів; ступенем інтенсивності конституційно-правової модернізації; ступенем організованості процесу; формою сприйняття; територією; об'єктами конституційно-правової рецепції. Досліджено прагматичні проблеми конституційно-правової рецепції у процесі євроінтеграції та конституційно-правової модернізації, зокрема у сфері прав людини, організації та здійснення публічної влади. Проаналізовано особливості впливу рецепції на розвиток конституційного права в умовах глобалізації та реалізації концепції транснаціонального конституціоналізму. Підкреслено необхідність модернізації конституційного виміру функціонування сучасної демократичної держави в контексті вирішення глобальних проблем людства через встановлення транснаціонального (а в перспективі — глобального) конституційного правопорядку. Константовано, що конституційно-правові інновації зумовлені розвитком науки та техніки, зокрема генної інженерії та геномної медицини, нанотехнологій, біомедичних технологій (кіборгізації, біопринтингу), штучного інтелекту (у т. ч. робототехніки) та ін. Під впливом цих факторів з'являється оновлена система конституційних прав людини на сурогатне материнство, штучне запліднення, гендерну ідентичність (зміну статі), клонування, трансплантацію органів, інсоляцію та ін. Доведено, що паралельно з рецепцією конструктивних конституційних інновацій до правової системи можуть проникнути і деструктивні новачки, пов'язані зі зловживанням правом, які стають дестабілізувальним фактором конституційно-правової модернізації, можуть сприяти порушенню прав людини та навіть уявляти загрозу суверенітету і національній безпеці держави в інформаційній, екологічній, економічній, біологічній та інших сферах життєдіяльності. Підкреслено, що деструктивними наслідками конституційно-правової рецепції можуть бути: дисгармонізація, конституційно-правова мутація, декультурація, ангільяція, конституційна комплікація та ін.

Шифр НБУВ: РА451114

1.X.311. «Цифрова Україна»: конституційно-правова модель: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. [та круглих столів, що відбулись в онлайн-режимі] / Україна. Верховна Рада, Інститут законодавства. — Київ: Людмила, 2020. — 344 с. — укр.

Розглянуто питання «цифрового аггрейду» конституційної моделі суспільно-державного устрою. Увагу приділено електронній державі та правам людини. Висвітлено проблеми правового забезпечення інформаційної політики в умовах тимчасової окупації частини території України (на прикладі Криму). Проаналізовано ризики впровадження цифрових технологій у демократичні процеси в Україні. Описано особливості реалізації права громадян на звернення з електронними петиціями до Президента, парламенту та Кабінету Міністрів України. Розглянуто конституційне закріплення прав людини як чинник демократичної законотворчості. Увагу приділено соціально-економічним правам і концепції покоління прав людини. Розглянуто конституційне право людини на інформацію у контексті розвитку цифрових технологій. Висвітлено питання розвитку електронної демократії в Україні. Окреслено тенденції законодавчого врегулювання інструментів деліберативної демократії в умовах «цифровізації України».

Акцентовано на інформаційному діалозі між представниками законодавчої, виконавчої влади й експертами щодо оновлення Конституції України в частині децентралізації влади. Досліджено питання правової моделі національних служб з надання адміністративних послуг. Розглянуто сучасний стан забезпечення цифровізації в системі правосуддя. Визначено перспективи цифровізації судочинства. Висвітлено окремі проблеми забезпечення конституційного права на свободу віросповідання в Україні.

Шифр НБУВ: ВА857302

1.X.312. «Цифрова Україна»: конституційно-правова модель / Р. О. Стефанчук, О. Л. Копиленко, Є. Р. Бершеда, О. М. Клименко, І. П. Андрушко, Б. В. Бабін, В. П. Базов, М. О. Баймуратов, Т. М. Барабаш, О. І. Белова, В. Є. Воронін, О. В. Геселев, І. О. Гуменюк, Ю. В. Данилюк, В. С. Журавський, Л. М. Какаулina, Н. В. Камінська, М. А. Коваленко, А. М. Кондратова, І. О. Костицька, Б. Я. Кофман, Т. Ю. Кравцова, І. А. Куян, А. Л. Лапінський, Л. В. Левицька, Ю. М. Манцевич, І. М. Мищак, Л. С. Нецька, Н. В. Ніколаєко, А. А. Оржаховська, Л. А. Савченко, Т. В. Скомороха, Т. Е. Телькієна, І. В. Труш, О. Є. Ференс, Г. М. Шаульська, С. Г. Шидловський; ред.: Р. О. Стефанчук, О. Л. Копиленко, Є. Р. Бершеда, О. М. Клименко; Україна. Верховна Рада, Інститут законодавства. — Київ: Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 2021. — 687 с. — укр.

Запропоновано загальні концепції парадигми цифрової трансформації держави, що охоплюють конституційні засади розвитку інформаційного суспільства, інформаційної та кібернетичної безпеки, розширення системи фундаментальних прав людини у зв'язку із визнанням цифрових прав, електронних трансформацій у публічному урядованні, впровадження цифрових технологій у демократичні процеси тощо. Представлений огляд правового забезпечення застосування ІТ-технологій у сфері економічної діяльності спрямований на формування комплексного уявлення про напрями та тенденції цифровізації національної економіки. Зазначено, що міжнародно-правові проєкції розвитку національного законодавства у цій сфері ілюструють тенденції наближення України до світових процесів з цифрової глобалізації.

Шифр НБУВ: ВА857303

Див. також: 1.Э.587

Демократичні права та свободи

1.X.313. Законодавче закріплення реалізації права на штучну репродукцію / І. А. Слободська, В. М. Процько // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 128-134. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Проаналізовано сучасний стан законодавчого закріплення реалізації права на штучну репродукцію. Дослідження здійснено з використанням загальноприйнятих методів наукового пізнання, таких як: аналітичного, порівняльно-правового, семантично-ліз-нального, системного, статистичного та інших. Основою методології у цьому дослідженні є системний підхід, за допомогою якого вивчалася законодавча Україна та міжнародний досвід правового регулювання застосування методів штучної репродукції. Зроблено висновок, що реалізація права на штучну репродукцію вимагає розробки та прийняття вузькоспеціалізованих нормативно-правових актів, які б урегулювали повною мірою всі відносини, пов'язані з реалізацією громадянами своїх прав на штучну репродукцію.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.314. Концептуальні засади взаємодії Конституційного Суду України з органами державної влади в забезпеченні прав і свобод людини: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Н. В. Москалець; Національна академія державного управління при Президентові України. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено взаємодію Конституційного Суду України з органами державної влади в забезпеченні прав і свобод людини, що є актуальним і потребує глибокого управлінського підходу. Проаналізовано й обгрунтовано інструменти взаємодії Конституційного Суду України та органів державної влади в забезпеченні прав і свобод людини. Сформульовано та змістовно обгрунтовано поняття в контексті галузі науки державного управління, а саме: «взаємодія Конституційного Суду України з іншими органами державної влади в забезпеченні прав і свобод людини», «індивідуальна відповідальність особи, уповноваженої на виконання функцій держави». Виокремлено форми взаємодії Конституційного Суду України з іншими органами державної влади з погляду забезпечення прав і свобод людини. Вдосконалено організаційно-управлінські основи взаємодії Конституційного Суду України й органів державної влади.

Шифр НБУВ: РА451059

1.X.315. Негласне співробітництво в механізмі забезпечення прав людини: монографія / М. Л. Грібов, О. І. Козаченко; Національна академія внутрішніх справ. — Вінниця: Твори, 2022. — 351 с. — Бібліогр. в знесках. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні питання використання негласного співробітництва для забезпечення прав людини, захисту особи, суспільства й держави від кримінальних правопорушень. На основі результатів аналізу наукових джерел, правових актів й матеріалів практики визначено місце та функції негласного співробітництва в механізмі забезпечення прав людини. Сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання негласного співробітництва та дотримання законності під час його використання. Звернено увагу на використання негласного співробітництва для проведення контролю за вчиненням злочину.

Шифр НБУВ: ВА857404

1.X.316. Особливості правового регулювання прав людини в умовах пандемії / Т. М. Ямненко, М. В. Стешенко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 149-155. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити основоположні принципи, які ґрунтуються на повазі до людської гідності та прав людини і мають бути керівними при ухваленні рішень і практик у галузі медицини під час нинішньої кризи. Загальнофілософські, загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, зокрема діалектичний метод, метод аналізу, системно-функціональний метод, формально-логічний метод, герменевтичний метод. Узгалянено основні способи та засоби захисту прав пацієнтів в умовах пандемії COVID-19. Конвенція вимагає рівного доступу до медичного забезпечення для всіх людей в умовах обмежених ресурсів, щоб найуразливіші особи не зазнавали дискримінації; зібрані дані, необхідні для боротьби з COVID-19, мають бути надійно захищені; обмеження прав людей має бути регламентоване законодавчо та спрямовано на захист колективних інтересів і громадського здоров'я; особливого захисту потребують права осіб, які займаються розробкою терапевтичних заходів в умовах кризи.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.317. Права дитини в Україні: монографія / Н. М. Опольська; Вінницький національний аграрний університет. — 2-ге вид., перероб. та допов. — Вінниця: ВНАУ, 2020. — 258 с. — Бібліогр.: с. 232-258. — укр.

Проаналізовано історико-правові засади і практичні проблеми забезпечення прав і свобод дитини в Україні. Окреслено основні етапи формування концепції забезпечення прав і свобод дитини. Охарактеризовано вплив християнської релігії на становлення прав дитини. Проведено систематизацію критеріїв класифікації прав і свобод дитини. Проаналізовано поняття та структуру механізму забезпечення прав і свобод дитини, визначено критерії його ефективності. Охарактеризовано правовий статус дітей, які постраждали внаслідок проведення операції об'єднання сил. Проаналізовано зміни до законодавства про охорону дитинства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Визначено основні умови протидії булінгу в закладах освіти.

Шифр НБУВ: ВА857485

1.X.318. Право на сексуальну орієнтацію та гендерну ідентичність: монографія / В. С. Гербут; «Ужгородський національний університет», ДВНЗ. — Ужгород: Ліра, 2019. — 265 с. — Бібліогр.: с. 236-263. — укр.

Досліджено зміст права на сексуальну орієнтацію та гендерну ідентичність, передумови його формування. Проаналізовано співвідношення останнього з гідністю людини, правом на особисте та сімейне життя, принципом рівності та недискримінації. Визнано, що гендерна ідентичність суперечить християнському баченню сім'ї. Вивчено прецедентне право європейського суду з прав людини (ЕСПЛ) у даній сфері, до якого прирівняна існуюча українська судова практика.

Шифр НБУВ: ВА857382

1.X.319. Розвиток гендерно-орієнтованого бюджетування в Україні на досвіді зарубіжних країн / І. П. Устинова, Є. М. Ткаченко, І. Г. Ліхитченко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 103-110. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — визначити поняття гендерно-орієнтованого бюджетування, розкрити концепцію гендерного бюджетування, проаналізувати досвід зарубіжних країн щодо втілення концепції гендерно-орієнтованого бюджетування та порівняти з досвідом України, визначити результати та шляхи удосконалення роботи механізму гендерно-орієнтованого бюджетування в Україні. Використано загальнонаукові та спеціально-правові методи дослідження. Вітчизняні та зарубіжні науковці досліджували економічний аспект поставленої проблеми, юридичних досліджень правового регулювання гендерного бюджетування. Витлумачено поняття гендерного бюджетування, проаналізовано досвід втілення та розвитку концепції гендерно-орієнтованого бюджетування за кордоном. Акцентовано увагу на результатах розвитку та ефективності стратегії гендерно-орієнтованого бюджетування в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73401

Державне управління. Адміністративне право

Адміністративне право

1.X.320. Адміністративно-правове регулювання реалізації процедур забезпечення незалежності суддів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / П. В. Горінов; Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Представлено дослідження, спрямоване на формулювання теоретичного підґрунтя щодо адміністративно-правового регулювання реалізації процедур забезпечення незалежності суддів, установлення шляхів його вдосконалення з урахуванням: положень національної правової доктрини щодо змісту незалежності судді, суті й особливостей відповідних суспільних інститутів, адміністративних процедур правозастосовної діяльності; актуальної практики правозастосування у цій сфері; досвіду визначення відповідних гарантій і процедур за кордоном. Розкрито суть і здійснено систематизацію гарантій незалежності суддів з урахуванням правових позицій Європейського суду з прав людини. Сформульовано поняття та виокремлено ознаки адміністративної процедури правозастосовної діяльності щодо реалізації гарантій незалежності суддів. Визначено принципи правозастосовної діяльності щодо реалізації гарантій незалежності суддів на засадах належної адміністративної процедури. Встановлено види адміністративних процедур правозастосовної діяльності щодо реалізації гарантій незалежності суддів. Суб'єктів адміністративно-правового регулювання реалізації адміністративних процедур забезпечення незалежності суду та суддів систематизовано за критерієм сфери їх регулюючого впливу. Надано характеристику системи міжнародних стандартів правового регулювання гарантій незалежності суддів та адміністративних процедур правозастосовної діяльності щодо реалізації гарантій. Визначено актуальні питання впровадження міжнародних стандартів правового регулювання гарантій незалежності суддів та адміністративних процедур правозастосовної діяльності щодо реалізації гарантій в Україні.

Шифр НБУВ: RA451115

1.X.321. Актуальні проблеми правового регулювання в Україні та країнах ближнього зарубіжжя: матеріали XI міжнар. наук.-практ. Інтернет конф., 28 груд. 2021 р., м. Львів / ред.: П. О. Куцик; Львівський торговельно-економічний ун-т. — Львів: Растр-7, 2021. — 380 с. — укр.

Розглянуто свободу як правову цінність. Розкрито відмінність господарсько-правової відповідальності від інших видів юридичної відповідальності. Охарактеризовано політико-правову позицію щодо відкриття ринку землі в Україні. Розглянуто визнання шлюбу неукладним як юридичну фікцію в сімейному праві. Досліджено підстави набуття та припинення права комунальної власності. Розглянуто зміну обстановки як одну із підстав звільнення від кримінальної відповідальності. Розкрито правову природу договору банківського вкладу. Проаналізовано поняття й ознаки гарантії як способу забезпечення виконання зобов'язання. Увагу приділено кримінальній відповідальності за домашнє насильство.

Шифр НБУВ: SO38175

1.X.322. Громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії / О. П. Бабіков // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 171-176. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — здійснення аналізу форм громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів України. Дослідження проведено із застосуванням загальнонаукових методів, таких як діалектичний аналіз та синтез, абстрагування тощо та спеціальних методів, за допомогою яких автор здійснює аналіз форм громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів України. Досліджено ефективність різноманітних форм громадського контролю у сфері правоохоронної діяльності та здійснено порівняння такої діяльності з досвідом країн ЄС та США. Обговорено дослідження ролі громадськості у здійсненні контролю над правоохоронними органами України через призму зарубіжного та міжнародного досвіду.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.323. Іностранный опыт контроля местного омбудсмана за деятельностью органов местного самоуправления и возможность его применения в Украине / Э. Ибрагимов // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 81-85. — Бібліогр.: 3 назв. — рус.

Цель работы — на основании анализа опыта зарубежных государств и существующих теоретических разработок обосновывается целесообразность и эффективность института местных омбудсменов в Украине. Омбудсмен рассматривается как дополнительное средство выявления и устранения нарушений законодательства, которые не были обнаружены в процессе осуществления административного надзора и внутреннего контроля. Целесообразно предусмотреть право омбудсмана начинать производство по собственной инициативе в случае выявления

нарушения законности в деятельности органов местного самоуправления, которые могут привести к нарушению прав граждан. А также, омбудсмен должен быть наделен полномочиями контролировать как законность, так и целесообразность действий местной власти. Исследование проведено с использованием таких методов, как анализ и сравнение, синтез. Метод анализа и сравнения применен при изучении научных разработок механизма общественного контроля за деятельностью местной власти в зарубежных странах, целесообразности и эффективности деятельности института местных омбудсменов в Украине. С помощью метода синтеза установлено механизм общественного контроля за деятельностью местной власти в зарубежных странах. Целесообразно ввести институт уполномоченного по правам человека территориальной общины как независимое официальное лицо, уполномоченное рассматривать и обрабатывать жалобы граждан на действия и бездействие органов местного самоуправления и их должностных лиц. Выделены основные положения, которые определяют правовой статус омбудсмана в иностранных государствах.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.324. Історико-теоретичні аспекти становлення і розвитку теорії поділу державної влади / І. Л. Бородін // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 38-44. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз питань теорії щодо визначення принципу поділу державної влади. Досягнення цієї мети забезпечується через пошук науково-теоретичних конструкцій на конкретному історико-правовому матеріалі. Методологічну основу роботи складає комплексний підхід щодо аналізу теорії поділу державної влади, її розвитку. Її основою є діалектичний метод дослідження, методи аналітичності, порівняння, та історизму, які забезпечують виявлення внутрішньої суті явищ через характеристику динаміки їх розвитку та зовнішніх проявів. Показ однієї з проблем теорії організації державної влади. Матеріали дослідження використано для підготовки нових курсів з теорії держави і права, конституційного права, теорії політології, що викладаються у закладах вищої освіти України. Обговорення одержаних результатів полягає в тому, що в роботі здійснено спробу показати і проаналізувати проблему теорії організації державної влади. Висновки, запропоновані автором, важливі для подальшого розвитку теорії поділу влади та поглибленого наукового дослідження правових проблем практичної реалізації цієї теорії в державотворчій практиці. Матеріали дослідження можуть бути використані у безпосередній практичній діяльності представників різних гілок державної влади, державних діячів і політичних лідерів. Крім наукового значення, а також можливостей застосування у навчальному процесі даного дослідження, вказано на її актуальність щодо законотворчого і законодавчого процесу. Практичне значення дослідження полягає в тому, що вона є внеском у формування науково-теоретичної основи законодавчої діяльності.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.325. Особливості підтримки прийняття рішень у ситуаційних центрах органів влади з метою захисту критичної інфраструктури / В. Ф. Гречанинов // Реєстрація, зберігання і оброб. даних. — 2021. — 23, № 3. — С. 80-90. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Згідно із прогнозами, до кінця поточного року Верховна Рада України має ухвалити законопроект № 5219-1 «Про критичну інфраструктуру та її захист», внесений Кабінетом Міністрів України 18.03.2021. Мета роботи — висвітлення важливості та актуальності проблем з підтримки прийняття рішень щодо захисту критичної інфраструктури. Окреслено проблему стосовно прийняття законодавчо-нормативних актів, які визначають (конкретизують) завдання з мінімізації ризиків і забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури. Розглянуто процеси прийняття рішень з метою захисту критичної інфраструктури і особливості їх проектування. Надано описи перебігу перетворення інформації і вимог до моделювання ситуацій для цих процесів, а також рекомендації щодо підвищення ефективності розв'язання проблем та інтелектуалізації знаходження технологій прийняття рішень, що надають змогу після прийняття указанного закону розвивати ситуаційні центри органів державної влади із захисту критичної інфраструктури як сучасні системи управління забезпеченням безпеки в Україні. Наведено, що найбільш економічним підходом до покращання діючої системи державного моніторингу є удосконалення процесів обробки даних і перетворення інформації. Матеріали даної роботи після введення в дію закону можуть бути використані для вдосконалення процесів прийняття рішень у ситуаційних центрах органів державної влади з метою захисту об'єктів критичної інфраструктури.

Шифр НБУВ: Ж16550

1.X.326. Поняття та ознаки державного службовця за законодавством Республіки Ірак / Аль-Саеді Хайдер Саїд Джихад // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 68-80. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Мета роботи — визначення ознак та формулювання поняття державного службовця в Іраку з урахуванням закономірностей,

традицій та оновлення законодавства. Базовим слугувало комплексне позитивістське розуміння понять і явищ, в основу якого покладено застосування методів формально-юридичного аналізу адміністративного, трудового, конституційного законодавства, нормативної ретроспективи державно-службових понятійних характеристик; методів аналізу і синтезу, що сприяли визначенню сутнісних ознак поняття державного службовця; методу юридичної формалізації, за допомогою якого здійснено формування дефініції. Встановлено й охарактеризовано основні періоди розвитку державного службового законодавства в Іраку; визначено систему нормативних засобів, що сприяють виокремленню й характеристикі суті поняття «державний службовець»; на підставі виокремлених ознак сформульовано поняття державного службовця Іраку. Запропоновано переглянути наявну широку концепцію розуміння державної служби в Іраку, й ґрунтуючись на державних підходах провідних європейських країн, запропоновано впровадити й використовувати в науці адміністративного права Іраку термін «публічна служба». Рациональним вважається розмежовувати категорії працівників, які проходять службу в управлінському державному апараті й виконують державні владні функції, та працівників, які виконують роботу в державних підприємствах, установах, організаціях без державних владних повноважень. Наголошено на необхідності уніфікації понять і визначень з питань державної служби й приведення їх у відповідність до положень чинної Конституції Республіки Ірак.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.327. Правові засади публічного адміністрування охорони права власності на об'єкти нерухомого майна: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. І. Бінько; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2021. — 25 с. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення адміністративно-правових засад публічного адміністрування охорони права власності на об'єкти нерухомого майна в Україні. Вперше подано авторську класифікацію правових форм і засобів публічного адміністрування охорони права власності на нерухоме майно, серед яких виділено адміністративні провадження, правове забезпечення ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, державний контроль за вчиненням реєстраційних дій, юридичну діяльність органів виконавчої влади, юридичну відповідальність і вимоги до добросовісності осіб, що здійснюють функції публічного адміністрування. Проаналізовано юрисдикційну діяльність органів державної влади у процесі публічного адміністрування охорони права власності на нерухоме майно. Визнано за нею самостійний засіб охорони прав власності на об'єкти нерухомого майна, який збагатив предмет охорони прав власності новою юридичною процедурою комплексного дисциплінарного й адміністративно-юрисдикційного характеру, котра в окремих випадках може замінити собою спір про право цивільне, повернути втрачене право особі та поновити охорону даного права. З урахуванням виконання державними реєстраторами та нотаріусами під час публічного адміністрування охорони права власності на нерухоме майно окремих квазіюрисдикційних і контрольних функцій запропоновано ввести до законодавства вимогу добросовісності як обов'язкову для виконання особою функцію з державної реєстрації права власності на об'єкти нерухомого майна та механізми перевірки такої добросовісності, аналогічні процедурам підтвердження добросовісності суддів. Удосконалено розуміння публічного адміністрування за рахунок його розгляду як виду організуючого впливу на суспільні відносини з боку держави, що реалізується через побудову та функціонування системи інституцій, які діють на підставі правових норм імперативного та диспозитивного характеру і полягає, з одного боку, — в неухильному слідуванні законодавчим нормам, а з іншого, там, де законодавчі норми надають простір для підзаконного правового регулювання, — в обранні найбільш оптимальної моделі організації підзаконного правового регулювання та найбільш оптимальних структур й інституцій, способів діяльності посадових осіб. Покращено розуміння структури правових засад публічного адміністрування за рахунок його поділу на організаційно-правове забезпечення, що складає інституціональний аспект правових засад публічного адміністрування та правові форми й засоби публічного адміністрування, які складають діяльнісний аспект правових засад публічного адміністрування. Вдосконалено визначення адміністративних проваджень щодо реєстрації прав на нерухоме майно як правових форм публічного адміністрування охорони права власності на нерухоме майно, які є офіційними легітимізаційними діями щодо об'єкта права власності в інтересах конкретної особи-власника, пов'язані з офіційним визнанням і подальшою охороною відповідного правового титулу. Покращено розуміння державного контролю як функції, що може здійснюватися суб'єктами владних повноважень, які не відносяться до посадових осіб органів державної влади, наприкладі державного реєстратора та нотаріуса. Вдосконалено існуючі механізми оперативного інформування власника про операції з належним йому майном, а саме: запропоновано доповнення останніх можливістю блокування власником будь-яких операцій із належним йому майном шляхом накладення особистого цифрового підпису або іншого унікального ідентифікатора, доступ-

ного тільки самому власнику. Набули подальшого розвитку ідеї щодо розмежування правового захисту як активної діяльності щодо боротьби з порушенням прав і правової охорони як комплексу організаційно-правових форм і засобів запобігання можливим порушенням прав. Розвинуто розуміння предмета організаційно-правових засад публічного адміністрування через призму досліджуваної теми як діяльності відповідних інституцій щодо досудового та позасудового забезпечення права власності від можливих посягань шляхом його офіційного визнання, державної реєстрації та підтримання в актуальному стані включно з прийняттям оперативних юрисдикційних рішень у межах самої інституції. Набули подальшого розвитку: необхідність доведення до кінця процесу одержання та внесення у Державний реєстр речових прав на нерухоме майно тієї первинної інформації про власників нерухомості і її характеристики, які зберігаються в архівах відповідних бюро технічної інвентаризації, що надасть змогу занести в діючий реєстр максимально точно та детальну інформацію про об'єкт власності, чим сприятиме ефективній охороні прав власності на нерухоме майно; наукові підходи щодо імплементації найкращих зразків зарубіжного досвіду з метою утворення єдиної відкритої та доступної для всіх бажаючих реєстраційної системи, яка забезпечуватиме надійність та ефективність будь-яких операцій із нерухомістю.

Шифр НБУВ: РА451054

1.X.328. Юридика відповідальність за екологічні правопорушення: навч. посіб. / Т. К. Оверковська, Н. М. Опольська; Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця: Твори, 2020. — 249 с. — Бібліогр.: с. 195-207. — укр.

Розглянуто особливості та підстави юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства. Проаналізовано особливості окремого виду юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Подано інформацію про класифікацію екологічних правопорушень, види адміністративних правопорушень в екологічній сфері, адміністративні стягнення за екологічні правопорушення. Увагу приділено кримінальній відповідальності за порушення екологічного законодавства.

Шифр НБУВ: ВА857368

Державний апарат управління

1.X.329. Взаємодія органів державної влади з політичними партіями в контексті демократизації українського суспільства: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Б. В. Леонігевич; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. — Івано-Франківськ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичну модель взаємодії органів державної влади з політичними партіями в контексті трансформаційного реформування системи публічного управління як ключового чинника демократизації українського суспільства. Досліджено теоретичні засади владно-партійної взаємодії у політичній та державно-управлінській системах суспільства й охарактеризовано понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема поняття «взаємодія органів державної влади та політичних партій». Висвітлено в контексті владно-партійної взаємодії генезис становлення та розвитку політичних партій в ході суспільно-політичних трансформацій системи державного управління України. З'ясовано правові основи функціонування партійно-політичної системи незалежної України та її впливу на формування системи органів публічної влади держави. Проаналізовано стан і проблеми владно-партійної взаємодії в парламентській практиці демократичної держави. Визначено суть і особливості взаємодії органів державної виконавчої влади й органів місцевого самоврядування з політичними партіями. Систематизовано напрями розвитку владно-партійної взаємодії за кордоном та визначено можливості застосування кращих практик в Україні. Виокремлено шляхи удосконалення взаємодії політичних партій та органів державної влади.

Шифр НБУВ: РА444490

1.X.330. Державна політика інноваційного розвитку в трансформаційний період: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. П. Пилипенко; Інститут законодавства Верховної Ради України. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено особливості розвитку державної інноваційної політики в трансформаційний період і ролі державного управління в її реалізації. Особливу увагу присвячено вивченню інноваційного розвитку України за умов активного впливу процесів глобалізації та євроінтеграції. Увагу приділено питанню розробки та впровадження державної інноваційної політики, основою для реалізації якої виступає система державного управління. Участь державного управління в інноваційних процесах є обов'язковою, адже його діяльність спрямована на вирішення проблем та реалізацію стратегічних завдань державного значення. Зазначено, що інноваційна діяльність в державному управлінні є перманентною і не може мати остаточного результату, адже вдосконалення існуючих рішень і пошук нових відбувається постійно. Визначено та розкрито суть двох основних етапів процесу вироблення та впровадження державної політики. Визначено наявність взаємозалежності між ефективністю втілення державної політики,

якістю державного управління та дієздатністю існуючої державної влади. Проаналізовано зарубіжний досвід у питанні вибору найбільш оптимального набору інструментів державної інноваційної політики та їх подальшого застосування. Визначено, що з пріоритетних напрямів стимулювання інноваційного розвитку для України сьогодні має стати перехід від моделі запозичення та імплементації іноземних інновацій, спершу до кооперації з закордонними партнерами і спільного їх продукування, а згодом до виробництва та реалізації на світовому ринку власного інноваційного продукту. Сформовано перелік ключових проблемних моментів, які стримують розвиток інноваційного потенціалу України та запропоновано ряд заходів, здійснення яких є необхідним для їх вирішення. Виявлено тісний взаємозв'язок між проведенням політики діджиталізації та інноваційним потенціалом України. Доведено, що в питанні інноваційного розвитку держави, особливу увагу має бути приділено саме регіональному інноваційному розвитку. Необхідним є створення відповідної регіональної стратегії інноваційного розвитку регіону, його інфраструктури, достойної фінансової основи та державної підтримки.

Шифр НБУВ: RA452109

1.X.331. Механізми взаємодії органів державної влади України з організаціями міжнародної технічної допомоги: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / А. А. Куцевол; Національний університет «Чернігівська політехніка». — Чернігів, 2021. — 22 с.: рис. — укр.

Вивчено науково-теоретичні засади та розроблено практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення механізмів взаємодії органів державної влади України з організаціями міжнародної технічної допомоги. Розроблено відповідний поняттєво-категоріальний апарат, запропоновано систему механізмів взаємодії органів державної влади України з організаціями міжнародної технічної допомоги та надано їхню загальну характеристику. Виявлено сучасні тенденції функціонування механізмів взаємодії органів державної влади України з організаціями міжнародної технічної допомоги та ідентифіковано основні проблеми їх реалізації на сучасному етапі державотворення. Узагальнено світовий досвід у сфері реалізації механізмів взаємодії органів державної влади з організаціями міжнародної технічної допомоги, який доцільно адаптувати в Україні. Обґрунтовано стратегічні напрями вирішення проблем розвитку механізмів взаємодії органів державної влади України з організаціями міжнародної технічної допомоги. Розроблено модель публічного управління реалізацією механізмів взаємодії органів державної влади України з організаціями міжнародної технічної допомоги на засадах гармонізації інтересів учасників механізмів. Надано пропозиції щодо удосконалення моніторингу результативності використання проектів міжнародної технічної допомоги в Україні, які побудовано на засадах реалізації контрольно-мотиваційного механізму взаємодії органів державної влади та організації міжнародної технічної допомоги.

Шифр НБУВ: RA451538

1.X.332. Міжнародна науково-практична конференція «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи»: [зб. тез], 11 лют. 2022 р. / Хмельницький університет управління та права ім. Л. Юзькова, Поморська академія в Слупську, Євразійська асоціація правничих шкіл та правників, Національна академія правових наук України, Науково-дослідний ін-т державного будівництва та місцевого самоврядування. — Хмельницький: Хмельницький ун-т управління та права ім. Л. Юзькова, 2022. — 190 с.: табл., рис. — укр.

Розглянуто системний підхід до стратегічного управління розвитком міст в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Охарактеризовано стратегічні напрями реформування публічного управління. Доділено публічні послуги як специфічний вид послуг та їх основні риси. Висвітлено сучасні фактори державної гуманітарної політики суспільного благополуччя щодо соціальної адаптації громадян в умовах трансформаційних впливів. Проаналізовано мережевий підхід як основу пристосування публічного управління до вимог сучасного суспільства. Досліджено роль органів місцевого самоврядування у забезпеченні освітніх прав дітей ромської національної меншини. Розглянуто місце і роль професійно-етичного навчання у процесі забезпечення доброчесності на публічній службі. Проаналізовано вплив кадрової політики публічних службовців на управління державою. Розглянуто перспективні платформи розвитку потенційних представників публічної служби в Україні.

Шифр НБУВ: BA857198

1.X.333. Оцінка інклюзивності сільських спільнот у складі територіальних громад: кейс Локачинської ТГ / О. М. Бородіна, І. В. Прокопа, О. В. Фраер // Укр. соціум. — 2021. — № 4. — С. 85-96. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

За наслідками реформи децентралізації в Україні створено первинну ланку адміністративно-територіального устрою — територіальні громади (ТГ). До них увійшли і сільські поселення, зокрема й понад 25 і навіть по 50 сіл. Тепер перед ТГ як адміністративними утвореннями поставо завдання згуртуватись як співтовариства, що мають у своєму складі людські спільноти (сільські та міські), які повинні мати справедливий доступ до економічного, соціального і політичного розвитку. Мета робо-

ти — обґрунтування необхідності та засад інклюзивного розвитку територіальних громад, ідентифікація становнича їх сільських спільнот на прикладі Локачинської ТГ та апробація підходів до оцінювання залученості сільських спільнот до функціонування громади. Використано такі методи дослідження: діалектичний і абстрактно-логічний (при аналізі загроз сільським спільнотам внаслідок їх включення у ТГ і обґрунтуванні засад їх інклюзивного розвитку), монографічний (для характеристики Локачинської ТГ), економіко-статистичний (при оцінюванні рівня інклюзивного розвитку). Доведено, що одним із завдань згуртування територіальних громад, особливо тих, до складу яких увійшло надто багато сільських населених пунктів, є забезпечення розвитку на засадах інклюзивності. Визначено інклюзивним такий розвиток територіальних громад і їх сільських спільнот, який спрямовано на скорочення бідності, подолання економічного, соціального та політичного відчуження людей, що мешкають у сільській місцевості, забезпечення їм можливості реального впливу на вирішення питань своєї життєдіяльності. Розкрито основні характеристики Локачинської ТГ і умови функціонування її сільських спільнот. На основі адаптації до рівня громади методики визначення інклюзивності сільського сектора суспільства оцінено залученість сільських спільнот Локачинської ТГ до економічної, соціальної та громадсько-політичної сфер її діяльності. Результати дослідження можуть бути використані при розробленні стратегій і планів розвитку територіальних громад, в яких мають враховуватись специфіка кожної поселенської спільноти і визначатися шляхи подолання її економічного та/або соціального відторгнення.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.X.334. Теоретико-методологічні засади публічного управління інклюзивним місцевим розвитком: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / А. В. Кожина; Національна академія державного управління при Президенті України. — Київ, 2021. — 36 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади та розроблено науково-практичні рекомендації щодо публічного управління інклюзивним місцевим розвитком в умовах глобальних трансформацій, що слугують основою для його системного здійснення в Україні на сучасному етапі та на перспективу. Визначено суть і поняття інклюзивного місцевого розвитку як об'єкта публічного управління, ідентифіковано основні проблеми і виклики, узагальнено аргументи і факти щодо актуальності підходу інклюзивного розвитку до розв'язання глобальних проблем людства, уточнено суть і зміст теорії інклюзивного місцевого розвитку та встановлено її взаємозв'язок із теоріями територіального розвитку. Узагальнено, систематизовано й розвинуто комплекс принципів, підходи та моделі публічного управління інклюзивним місцевим розвитком, здійснено класифікацію факторів інклюзивного розвитку території. Здійснено узагальнення та проаналізовано стан і тенденції інклюзивного розвитку в територіальному розрізі, нормативно-правове забезпечення публічного управління інклюзивним місцевим розвитком, особливості участі населення в його реалізації, а також цифровізації публічного управління та цифрової інклюзії. Здійснено аналіз зарубіжного досвіду багатостороннього забезпечення інклюзивного місцевого розвитку та можливостей його застосування в Україні, відповідного інституційного та нормативно-правового забезпечення. Запропоновано модель модернізації публічного управління в Україні для забезпечення інклюзивного місцевого розвитку, спрямовану на досягнення відповідних цілей і вирішення завдань на всіх рівнях публічного управління в системі багаторівневого врядування. Обґрунтовано підходи до перспектив модернізації системи публічного управління інклюзивним місцевим розвитком в Україні.

Шифр НБУВ: RA452474

1.X.335. Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави: зб. тез XXVI щоріч. звіт. наук. конф. наук.-пед. працівників, докторантів та аспірантів, 12 берез. 2022 р. / Хмельницька обласна рада, Хмельницький університет управління та права ім. Л. Юзькова. — Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права ім. Л. Юзькова, 2022. — 165 с.: табл., рис. — укр.

Увагу приділено східним мотивам в українському державотворенні доби пізнього середньовіччя. Досліджено податкову безпеку як провідний елемент бюджетної безпеки держави. Розглянуто дискрецію у процесі реалізації повноважень у земельних правовідносинах як елемент визначення належного способу судового захисту. Проаналізовано зобов'язання на підставі вини за Цивільним кодексом Східної Галичини 1797 р. Охарактеризовано здійснення виконавчого напису нотаріусом як спосіб захисту сімейного права та інтересу. Розглянуто питання реєстрації розірвання шлюбів нотаріусами. Висвітлено процес судовий захист сімейних прав батьків та дітей за законодавством Німеччини та Франції. Увагу приділено питанню про суть спадкових правовідносин подружжя. Висвітлено деякі аспекти визнання висновку експерта недопустимим доказом у кримінальному провадженні.

Шифр НБУВ: BA857194

Див. також: 1.C.9, 1.Y.106, 1.Y.115, 1.Y.165, 1.Y.171, 1.Y.178, 1.X.323

Адміністративна юстиція

1.X.336. Адміністративно-правові засади контрольно-наглядової діяльності у сфері надкористування в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / І. Б. Мачуська; Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Проведено комплексне наукове дослідження проблем правового регулювання контрольно-наглядової діяльності у сфері надкористування в Україні. Розглянуто історико-правові аспекти розвитку контрольно-наглядової діяльності у сфері надкористування в Україні в різні історичні періоди. Розкрито юридичну суть контрольно-наглядової діяльності у сфері надкористування. Визначено поняття, суть і структуру правового інституту контрольно-наглядової діяльності у сфері надкористування. Проаналізовано систему суб'єктів здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері надкористування в Україні. Розглянуто правові проблеми громадського контролю у сфері надкористування. Досліджено діяльність органів публічної влади у сфері надкористування, внесено пропозиції щодо їх удосконалення. Досліджено нормативно-правові акти ЄС у сфері надкористування. Проаналізовано законодавство Республіки Італія у сфері надкористування й особливості здійснення контрольно-наглядової діяльності у зазначеній сфері. Запропоновано шляхи вдосконалення здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері надкористування шляхом формування спеціального підрозділу Грничої поліції як органу контрольно-наглядової діяльності у сфері надкористування, а також ухвалення нормативно-правового акту — «Положення про Грничу поліцію України», у контексті адаптації законодавства України до законодавства ЄС, посилення ролі інституту контрольно-наглядової діяльності у сфері надкористування. Показано, що одним із дієвих механізмів забезпечення дотримання норм законодавства у сфері надкористування є заходи адміністративної відповідальності. Надано конкретні пропозиції щодо внесення змін до норм Кодексу про адміністративні правопорушення та законодавства про надра. Виокремлено чотири основні групи адміністративних деліктів за порушення законодавства у сфері надкористування, здійснено їх класифікацію. Запропоновано розробити та прийняти низку нормативно-правових актів із метою вдосконалення адміністративно-правового забезпечення контрольно-наглядової діяльності у сфері надкористування та внесення змін до системи чинного вітчизняного законодавства.

Шифр НБУВ: RA451058

1.X.337. Засади обмеження свободи дії затриманих осіб для забезпечення виконання завдань з охорони громадського порядку: наук.-практ. посіб. / М. Г. Вербенський, В. О. Криволапчук, Д. В. Смерницький, А. В. Гуляєв, О. В. Неня, М. А. Фесенко, Н. М. Березненко; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Київ: Видавництво Людмила, 2021. — 139 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 131-136. — укр.

Висвітлено інформацію про виникнення та розвиток металевих і неметалевих кайданків. Проаналізовано тактико-технічні характеристики та конструктивні особливості сучасних різновидів кайданків та додаткових засобів (аксесуарів) до них, представлених на світовому ринку та в Україні. Досліджено конструктивні матеріали, з яких виготовляються кайданки та аксесуари до них. Надано інформацію щодо особливостей застосування кайданків різного призначення. Викладено суть і результати роботи науковців Державного науково-дослідного інституту МВС України у цьому напрямі, розроблено пропозиції (рекомендації) щодо виробництва сучасних конструкцій кайданків із різних матеріалів та їх призначення. Охарактеризовано конструктивні особливості та технічні характеристики сучасних металевих кайданків багаторазового застосування: кайданки фірми ESP (Чеська Республіка), кайданки фірми Mil-Tec (Німеччина), фірми MFH (Німеччина), компанії CLEMEN & JUNG (Німеччина), кайданки компанії Peerless Handcuff (США), компанії Smith & Wesson (США), компанії CTS Thompson (США), фірми Armament system & Procedures (ASP) (США), кайданки компанії Jiangsu Anhua Police Equipment (Китай), кайданки компанії Alcyon (Іспанія), кайданки Total Control Hand cuffs (TCH) (Великобританія) тощо.

Шифр НБУВ: BA857117

1.X.338. Прокурор в адміністративному судочинстві: питання теорії та практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. В. Соболева; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

Проведено комплексне наукове дослідження участі прокурора в адміністративному судочинстві. Виокремлено проблемні питання правового регулювання й ефективності такої участі, а також з урахуванням зарубіжного досвіду з їх вирішення сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства в цій сфері та практики його застосування. Запропоновано розглядати адміністративне судочинство як регламентовану нормами адміністративного права діяльність із поступового розгляду в адміністративних судах спорів, пов'язаних із публічно-правовими конфліктами, у тому числі як сфери об'єктивізації участі прокурора. Вивчено історіографію дослідження засад участі прокурора в

адміністративному судочинстві в адміністративно-правовій доктрині та генезу закріплення їх у вітчизняному законодавстві. Проаналізовано статус прокурора як суб'єкта адміністративного судочинства України та визначено його особливості у порівнянні з іншими учасниками. Зазначено особливості реалізації прокурором представницьких повноважень у позовному провадженні. Вивчено проблему реалізації прокурором повноважень щодо повернення судового збору, в електронному судочинстві, на стадії перегляду судових рішень, а також повноважень прокурора як відповідача в адміністративному судочинстві, повноважень прокурора під час виконання судових рішень в адміністративних справах.

Шифр НБУВ: RA452115

1.X.339. Протидія адміністративним правопорушенням у фінансовій сфері: монографія / О. С. Заяць; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів: ЛьвДУВС, 2019. — 239 с. — Бібліогр.: с. 223-239. — укр.

Наведено результати дослідження чинного законодавства України та практики його реалізації щодо адміністративно-правової протидії правопорушенням у фінансовій сфері, висвітлено шляхи її вдосконалення. Наведено авторську концепцію протидії, передусім запобігання різним формам вчинення адміністративних правопорушень, у фінансовій сфері, що є важливим напрямом правової політики будь-якої сучасної держави, та запропоновано власне бачення «правопорушення в фінансовій сфері».

Шифр НБУВ: BA856828

1.X.340. Legal mechanism for controlling investments in strategically important companies / V. P. Moroz // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 164-170. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Проаналізовано правовий механізм державного контролю за інвестиціями у стратегічно важливі підприємства, який базується на документальному аналізі та синтезі, порівняльному аналізі, об'єктивній істині, когнітивно-аналітичному методі та ін. Розкрито концепт контролю за інвестиціями, проаналізовано проблемні аспекти запровадження даного механізму в Україні, здійснено порівняльний аналіз даного механізму в законодавстві України (на прикладі законопроекту) та законодавств інших країн. Обговорено аналіз правового механізму контролю за інвестиціями у стратегічно важливі підприємства. За умов збільшення кількості іноземних інвесторів, іноземного капіталу в економіці держави, а також підприємств з іноземними інвестиціями необхідність здійснення ефективного державного контролю та управління інвестиційною діяльністю є вкрай актуальною. Державне регулювання інвестиційної діяльності є інструментом державної інвестиційної політики та елементом системи державного регулювання економіки. Управління інвестиційною діяльністю здійснюється через реалізацію повноважень органами державної влади, що наділені відповідною компетенцією, і саме їх ефективна діяльність створює умови для формування сприятливого інвестиційного клімату та одержання позитивного ефекту для держави. Визначено, що необхідність залучення інвестицій зумовлена недостатністю бюджетних коштів для фінансування галузей економіки та підприємств, що потребують амортизації. Значним недоліком наявної системи державного управління та контролю за інвестиціями є відсутність дозволеної системи щодо залучення іноземних інвестицій в об'єкти критичної інфраструктури, стратегічно важливі об'єкти та об'єкти, що мають стратегічне для економіки значення, що надалі може призвести до негативних для національної безпеки наслідків. Запропоновано запровадження ефективного правового механізму контролю за інвестиціями у стратегічно важливі підприємства.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.341. Theoretical issues of a public-legal dispute concept in the process for appeals against decisions of competitive selection commissions of economic entities' heads in the state sector of economy / I. P. Ustynova, O. A. Husar, O. M. Myronets // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 111-119. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Мета роботи — дослідити чинний механізм оскарження рішень комісії конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектора економіки як виду публічно-правового спору та висловити думку щодо нормативного регулювання цих відносин в Україні. Застосовано загальнонаукові та спеціально-юридичні методи наукового пізнання, зокрема: системно-структурний і функціональний методи, метод спостереження, метод узгалювання, методи аналізу і синтезу. Проаналізовано чинне нормативне регулювання процедури оскарження рішень конкурсною комісією керівників суб'єктів господарювання державного сектора економіки як виду публічно-правового спору та надано оцінку судовій практиці. Обговорено наукових досліджень щодо оскарження рішень комісії конкурсного відбору з призначення керівників підприємств державного сектора економіки як виду публічно-правового спору суттєво бракує. Дану проблематику не було розглянуто в багатьох аспектах, та не було враховано різні об'єктивні показники, тому ступінь дослідження теми низький. Це пов'язано з новизною даної тематики, адже оскарження рішень конкурсних комісій у публічному (адміністративному)

процесі відбувається з початку 2020 р. Раніше даний вид відносин розглядався лише в контексті цивільного права. Зроблено висновок, що оскарження результатів діяльності конкурсних комісій щодо відбору керівників суб'єктів господарювання у державному секторі економіки є своєрідним публічним спором. Тому він розглядається відповідно до процесуальних норм не цивільного, а адміністративного судочинства. Законодавець повністю врегулював це питання, яке відповідає юридичній практиці та основним теоретичним розробкам юридичної науки.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.X.288

Управління у сфері адміністративно-політичної діяльності держави

1.X.342. Актуальні проблеми публічного адміністрування вітчизняною сферою національної безпеки: монографія / А. Г. Мосейко, В. О. Негодченко; Дніпровський гуманітарний університет. — Дніпро: ВВПЗ «Дніпров. гуманітар. ун-т», 2022. — 151 с. — Бібліогр.: с. 136-151. — укр.

Розкрито природу феномену публічного адміністрування у сфері національної безпеки України. Проведено аналіз його специфічних особливостей. З'ясовано організаційно-правові засади такої діяльності, запропоновано науково обгрунтовану систему заходів, спрямованих на її вдосконалення.

Шифр НБУВ: ВА857759

1.X.343. Кримінальний опортунізм кіберзлочинності як загроза національній безпеці України / О. А. Клименко, М. В. Гудалюк // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 177-184. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — проаналізувати питання протидії кіберзлочинності під час пандемії COVID-19 та запропонувати шляхи посилення кібербезпеки в Україні. У процесі дослідження використано загальнофілософський, компаративістський та феноменологічний методи. Обгрунтовано необхідність в умовах зростання кількості й складності кіберзлочинів посилення міжнародної співпраці та вдосконалення чинного законодавства, зокрема, щодо електронних доказів, запропоновано методи захисту від кібершахраїв. Виділено окремі види кіберзлочинів, на які слід звернути увагу під час пандемії коронавірусу; особливу увагу приділено соціальній інженерії, кібершахрайству, АРТ-атакам на об'єкти критичної інфраструктури; надано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства та пропозиції щодо протидії шахрайству.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.344. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: [монографія] / О. О. Резнікова; Національний інститут стратегічних досліджень. — Київ: НІСД, 2022. — 455 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 401-440. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні аспекти забезпечення національної стійкості в умовах мінливості й невизначеності безпекового середовища. Запропоновано міждисциплінарну теоретичну основу для розроблення практичних механізмів забезпечення національної стійкості, встановлено закономірності формування системи забезпечення національної стійкості та її взаємодії із системою забезпечення національної безпеки, визначено особливості адаптивного управління національною стійкістю та формування системних зв'язків. Здійснено аналіз практик забезпечення національної стійкості, що існують у світі, з точки зору можливості їх імплементації в Україні. Розроблено рекомендації щодо концептуальних засад та моделі забезпечення національної стійкості в Україні, формування й реалізації комплексної державної політики у сфері національної безпеки та стійкості, удосконалення законодавства України у відповідній сфері тощо.

Шифр НБУВ: ВА857854

Див. також: 1.X.322, 1.X.377

Управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

1.X.345. Діяльність підрозділів превенції щодо запобігання порушенням виборчого законодавства: навч.-практ. посіб. / А. Є. Фоменко, Л. Р. Наливайко, К. В. Бахчев, О. В. Бочковий, С. П. Мороз, В. О. Боняк, М. І. Саенко, І. С. Дрок, М. А. Самбор; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 163 с.: іл. — Бібліогр.: с. 154-160. — укр.

Викладено аналіз діяльності підрозділів Національної поліції щодо виявлення порушень виборчого законодавства та наведено практичні рекомендації стосовно підвищення ефективності даного напрямку діяльності підрозділів поліції. Висвітлено засади виборчого процесу в Україні. Розглянуто планування підрозділами превенції заходів запобігання правопорушенням виборчого законодавства.

Шифр НБУВ: ВА857107

1.X.346. Застосування заходів примусу правоохоронними органами України: адміністративно-правові засади забезпечення: монографія / Ю. Ю. Козар, Д. А. Савчук; Кам'янець-Подільський податковий інститут. — Кам'янець-Подільський: Друкарня «Рута», 2022. — 197 с. — Бібліогр.: с. 181-197. — укр.

Увагу приділено удосконаленню теоретичних і практичних аспектів адміністративно-правового забезпечення застосування заходів примусу правоохоронними органами України. Досліджено генезу адміністративно-правового забезпечення застосування заходів примусу правоохоронними органами України. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення та юридичні підстави. Охарактеризовано порядок застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї. Сформовано алгоритм і особливості попередження громадян про намір застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї. Досліджено основні засади та проаналізовано заборони щодо застосування заходів примусу правоохоронними органами України.

Шифр НБУВ: ВА858004

1.X.347. Теоретико-правовий аспект кібернасилства: поняття та зміст / М. М. Новіков, М. М. Новікова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 61-67. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — здійснити аналіз теоретичних аспектів кібернетичного насилства як одного із суспільно небезпечних проявів впливу на суспільство. Методами дослідження виступають загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких діалектичний метод, методи формальної логіки, структурно-логічний метод, категоріальний та ін. Визначено, що подолання кібернасилства в Україні потребує формування системи комплексних заходів. У першу чергу, це стосується створення належного механізму правового регулювання, який чітко визначатиме правовий статус органів і підрозділів, які займатимуться питанням протидії кібернасилству. Встановлено, що провідними засобами кібернасилства є виявлення і здійснення протягом певного часу стосовно чітко визначеного кола осіб психічного, біологічного, сексуального, фізичного, майнового, економічного, фінансового та інших видів насилства з використанням комп'ютерної техніки, кібернетичних (загальних та локальних) комп'ютерних мереж. Підкреслено, що кібернасилство спрямовано на пригнічення свідомості та волі осіб, які найчастіше мають активну соціальну позицію з боку осіб, схильних до девіантної поведінки. Поведінка останніх спрямована на дестабілізацію суспільства та держави, моралі, приниження загальнолюдських цінностей. Зроблено висновок, що більшість проявів кібернасилства вчинюється у молодіжному середовищі, якому притаманний низький рівень суспільної моралі та культури, а також правової обізнаності. Згідно даних UNICEF, в Україні близько 50 % підлітків були жертвами кібернасилства. Встановлено, що в Україні нещодавно почала приділятися увага профілактиці кібернасилства серед неповнолітніх (кібербулінгу). Однак, правове регулювання даної сфери та здійснення захисту з боку держави залишається мінімальним. Введення в дію норми, яка визначає адміністративну відповідальність за булінг учасника освітнього процесу, не надає необхідного захисту дійсному колу потерпілих осіб від кібернасилства. При цьому визначено, що статистичних даних щодо кібернасилства у бік дорослої частини населення України немає. Це свідчить про латентність психологічного цукування, яке розгортається у соціальних мережах, месенджерках, Інтернет-сайтах.

Шифр НБУВ: Ж73401

Національна поліція

1.X.348. Превентивна діяльність Національної поліції в умовах загострення санітарно-епідемічної ситуації: навч.-практ. посіб. / А. Є. Фоменко, Л. Р. Наливайко, К. В. Бахчев, О. В. Бочковий, В. Я. Покайчук, М. І. Саенко, І. С. Дрок, М. А. Самбор, В. В. Гарічев; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 167 с.: іл. — Бібліогр.: с. 162-167. — укр.

Вміщено аналіз діяльності підрозділів Національної поліції щодо охорони публічного порядку в умовах загострення санітарно-епідемічної ситуації з практичними рекомендаціями щодо підвищення ефективності даного напрямку роботи поліції. Окреслено поняття та сучасний стан санітарно-епідемічної ситуації в Україні. Розглянуто правову основу превентивної діяльності Національної поліції в умовах загострення санітарно-епідемічної ситуації, наголошено на охороні прав свободи людини. Виокремлено особливості взаємодії Національної поліції з органами МОЗ України в умовах загострення санітарно-епідемічної ситуації.

Шифр НБУВ: ВА857112

1.X.349. Психологічно-правові засади підвищення ефективності управлінської діяльності керівників підрозділів Національної поліції України: монографія / В. П. Остапович; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Київ: ДНДІ МВС України, 2018. — 351 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 302-316. — укр.

Висвітлено психологічні та правові засади роботи керівника поліцейського підрозділу. Увагу приділено особливостям підготовки та прийняття управлінських рішень, лідерству й управлінській компетентності. Розкрито особливості проведення конкурсу на службу до поліції та зайняття керівних посад. Розглянуто питання мотивації, стимулювання та розвитку персоналу, управління конфліктними ситуаціями. Висвітлено проблеми психології командної роботи. Зауважено, що розглянуті у монографії питання допоможуть керівникам поліцейських підрозділів, працівникам кадрових апаратів, практичним психологам реалізувати проактивний (профілактичний) підхід до роботи поліцейського персоналу, запобігти конфліктам, дистресам, проявам девіантної поведінки, професійної деформації та інших негараздів у діяльності персоналу Національної поліції України.

Шифр НБУВ: ВА856825

Форми, методи та функції управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

Охорона кордонів. Митний контроль

1.X.350. Забезпечення контролю за повітряним простором в контексті повноважень Державної прикордонної служби України: нормативний аспект / С. О. Філіппов, І. П. Кушнір, М. В. Федорук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 29-37. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета дослідження — вироблення пропозицій щодо удосконалення контролю за повітряним простором як елемента забезпечення прикордонної безпеки. Застосування системно-структурного методу і методу узгалянь надало змогу виявити загальні тенденції застосування літальних апаратів (ЛА) у прикордонному повітряному просторі з незаконною метою і встановити пов'язані з цим правові проблеми. В результаті застосування формально-юридичного методу запропоновано шляхи вдосконалення законодавства. Як результат наукового пошуку запропоновано напрямки нормативно-правового регулювання у сфері контролю за повітряним простором у діяльності Державної прикордонної служби України. Обговорено повноваження контролю за повітряним простором над смугою земної поверхні, що проходить уздовж державного кордону, покладені на Збройні сили України. Водночас, у сучасних умовах у прикордонному просторі поширене протиправне використання ЛА, які за особливостями конструкції та вагою не завжди можуть бути виявлені силами ППО ЗС України. Основну увагу зосереджено на аналізі досвіду з охорони державного кордону України, який демонструє, що фактично протидіють протиправному застосуванню ЛА у прикордонному просторі підрозділи прикордонної служби. Сформульовано пропозиції щодо правового забезпечення контролю повітряного простору як елемента забезпечення прикордонної безпеки.

Шифр НБУВ: Ж73401

Правове регулювання господарства

1.X.351. Адміністративно-правові засади функціонування сфери житлово-комунального господарства в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю. А. Голодник; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Акцентовано увагу на суть житлово-комунального господарства (ЖКГ) як об'єкта адміністративно-правового (АП) регулювання. Наведено авторське визначення поняття «адміністративно-правові засади функціонування житлово-комунального господарства в Україні», під яким розуміється сукупність закріплених у нормах адміністративного права характеристик ЖКГ, що потребують урегулювання за допомогою АП засобів впливу. Доведено, що зміст поняття «право на житло» охоплює організаційно-правові засади діяльності, що забезпечуються нормами публічного та приватного права, за порушенням якого передбачається юридична відповідальність та аргументовано необхідність про надання права складати протоколи про адміністративні правопорушення і право вносити постанови про правопорушення у сфері житлово-комунального господарства посадовим особам органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств та державної житлово-комунальної інспекції. Класифіковано нормативно-правові акти у сфері ЖКГ, шляхом їх поділу на акти, що регулюють відносини у сфері: реформування і розвитку житлово-комунального господарства адміністративно-правового статусу суб'єктів публічного управління, правового регулювання у сфері житлового господарства, правового регулювання у сфері комунального господарства, правового регулювання у сфері благоустрою населених пунктів, правового регулювання у сфері побутового обслуговування та юридичної відповідальності. Досліджено зарубіжний досвід регулювання сферою ЖКГ і можливість використання в Україні. Проаналізовано систему суб'єктів АП регулювання сферою ЖКГ. Приділено значну увагу, з урахуванням пріоритету прав громадян, вдосконаленню

найбільш важливих процедур в сфері ЖКГ. Висвітлено питання адміністративної відповідальності у сфері ЖКГ. На цій підставі сформульовано та обґрунтовано пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства України у ЖКГ.

Шифр НБУВ: РА445383

1.X.352. Оренда земельних ділянок водного фонду: цивільно-правові аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л. Р. Миськевич; Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка. — Івано-Франківськ, 2021. — 20 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження сучасних теоретичних і практичних проблем цивільно-правового регулювання договірних відносин оренди земельної ділянки водного фонду. Охарактеризовано водний об'єкт і земельну ділянку водного фонду як об'єкти цивільних правовідносин, запропоновано авторську дефініцію цієї категорії земельних ділянок. Установлено, що тільки разом узяті вони використовуються за призначенням, що надає змогу таке природне співіснування розцінювати у площині майнового обороту як складне нерухоме майно. Розглянуто генезис законодавства, що регулює відносини використання земельних ділянок водного фонду, виокремлено його три основні етапи. Обґрунтовано цивільно-правову природу договору оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом, сформульовано авторське визначення цієї договірної моделі. Виявлено теоретичні та практичні проблеми укладання досліджуваного договору, його суб'єктний склад і права й обов'язки кожної сторони цього договору. Зроблено застереження щодо необхідності усунення неузгодженостей земельної ділянки водного законодавства. Проаналізовано суттєві умови договору оренди землі у комплексі з розташованим на ній водним об'єктом через призму принципу свободи договору, запропоновано звужити коло законодавчо визначених таких умов. Розглянуто особливості виконання зобов'язань, що виникають за цим договором, і специфіку відповідальності за їх порушення, виявлено їх зумовленість складним предметом цього договору, що поєднує два природні ресурси.

Шифр НБУВ: РА451208

1.X.353. Службові відносини при здійсненні технічного розслідування, обслуговування та організації повітряного руху / О. А. Гусар, Б. С. Літвінчук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 16-22. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — розкриття поняття та змісту службових відносин під час здійснення технічного розслідування, обслуговування та організації повітряного руху. Методологічна основа дослідження складається із методів пізнання (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, порівняння), із загальнонаукових методів, формально-логічного методу тлумачення права та порівняльно-правового методу. Складовими методологічної бази є об'єктивність та поєднання підходів критичного і раціонального, конструктивного. У ході дослідження з'ясовано, що обслуговування повітряного руху (ОПР) є однією із важливих складових діяльності у сфері авіаційного транспорту, яке здійснюється на засадах державного регулювання та реалізується уповноваженими ЦОВВ, його структурними підрозділами. Забезпечення контролю за дотриманням порядку та правил використання повітряного простору під час координації, управління використанням повітряного простору та ОПР покладається на Украерорух. Обговорення: службових відносин під час здійснення технічного розслідування, обслуговування та ОПР.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.354. Функціональність правового регулювання в галузі повітряного транспорту / А. Є. Полянська // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 23-28. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити державне регулювання на повітряному транспорті (ПТ), формування державної політики та стратегії розвитку ПТ. Методологія дослідження спирається на методи документального аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, об'єктивної істини, що надає змогу системно простежити вплив правового регулювання у сфері ПТ. Константовано, правова система є важливою складовою в управлінні на повітряному транспорті. За умови належного правового регулювання відбуватиметься стрімкий розвиток ПТ. Обговорена державна політика у сфері ПТ являє собою сукупність цілей, завдань, пріоритетів, принципів, стратегічних програм і планових заходів, які розробляються і реалізуються органами державної влади, що надає змогу державі досягти зумовлених цілей у авіаційній галузі, використовуючи правові, економічні, адміністративні та інші методи і засоби впливу, спираючись на ресурси, наявні в її розпорядженні. Особливістю вказаної державної політики є те, що, вона тісно пов'язана як із зовнішньополітичними та й внутрішньодержавними процесами у країні; має великий вплив на розвиток усіх соціально-економічних відносин; забезпечується системою органів державного управління на чолі з главою держави; є досить динамічною та матеріально-витратною; потребує постійного контролю та корегування з боку держави.

Шифр НБУВ: Ж73401

Правове регулювання у сфері освіти, науки, культури

1.X.355. Організаційно-правові засади функціонування науково-освітньої галузі України в умовах пандемії COVID-19 / С. Г. Головка // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 208-215. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета роботи — проаналізувати нормативно-правове забезпечення функціонування вітчизняної науково-освітньої галузі в умовах карантинних обмежень, викликаних пандемією COVID-19. З використанням методу порівняльного аналізу висвітлено основні виклики, що постають перед вітчизняною системою освіти в контексті глобальних змін, зумовлених пандемією коронавірусу, та зарубіжного досвіду їх подолання; з використанням методу синтезу розглянуто систему нормативно-правового забезпечення функціонування науково-освітньої галузі в умовах карантинних обмежень, основні напрями його вдосконалення. Висвітлено тенденції модернізації освіти в умовах карантинних обмежень; з'ясовано, що одним із ключових трендів у цьому контексті є запровадження технологій дистанційного навчання та організації наукових досліджень; показано, що однією з актуальних проблем як у національному, так і світовому масштабі, є недостатня розробленість нормативно-правової бази функціонування науково-освітньої галузі та взаємодії її суб'єктів під час карантину; проаналізовано базове законодавство України про освіту та наукову й науково-технічну діяльність і обґрунтовано його потенціал щодо забезпечення можливостей формування ефективних інструментів організації освітнього та науково-дослідницького процесу під час карантину; охарактеризовано нормативно-правові акти з реалізації освітнього процесу, вдосконалення процедур атестації здобувачів освіти різних рівнів та науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації з використанням технологій дистанційного навчання, окреслено коло організаційно-правових питань, що потребують унормування; визначено шляхи подальшої розбудови організаційно-правового забезпечення функціонування науково-освітньої галузі в умовах карантину. Обговорено перспективи широкого запровадження дистанційних технологій у вітчизняній науково-освітній галузі з використанням зарубіжного досвіду та урахуванням тенденцій розвитку її організаційно-правового забезпечення.

Шифр НБУВ: Ж73401

Фінансове право

1.X.356. Організаційно-правові основи управління аудиторською діяльністю в Україні: навч. посіб. / О. Р. Антонюк, Т. П. Остапчук, О. В. Вакун, Т. П. Назаренко, Г. Ю. Хоменко. — Житомир: Рута, 2020. — 199 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 193-196. — укр.

Представлено методичні та організаційні питання процесу аудиту фінансової звітності та основні діючого чинного законодавства та Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Наведено порядок призначення аудиторів фінансової звітності, організаційно-правові форми здійснення аудиторської діяльності, принципи аудиторської перевірки фінансових звітів. Розглянуто принципи етики у процесі аудиту фінансової звітності, принцип незалежності в професійній діяльності аудиторів. Окреслено аудиторський ризик і оцінювання системи внутрішнього контролю та суть аудиторського ризику.

Шифр НБУВ: ВА857528

1.X.357. Теоретичні проблеми реалізації принципів оподаткування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. Л. Форсюк; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження принципів оподаткування, визначено їх вплив на розвиток правових відносин у сфері оподаткування й особливостей реалізації при правозастосуванні. Розмежовано поняття «принципи податкового права», «принципи оподаткування» та «принципи податкової системи». Досліджено еволюцію й окреслено проблеми реалізації принципів рівності та справедливості оподаткування, принципи законності податку, стабільності оподаткування, принцип «презумпції правомірності рішень платника податків» та економіко-організаційні принципи оподаткування (фіскальної достатності, нейтральності, зручності оподаткування й економічності оподаткування). Запропоновано низку змін до Податкового кодексу України, спрямованих на ефективну реалізацію принципів оподаткування й усунення відповідних колізій у законодавстві.

Шифр НБУВ: РА451204

1.X.358. Фінансування державних і місцевих програм і проектів в Україні та Польщі / Л. С. Ладонько, Н. С. Орлова, А. О. Чечель, Н. В. Мірко, І. В. Калінько // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 58-67. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Досліджено інструменти фінансування державних і місцевих програм і проектів в Україні та Польщі (бюджетні, грантові,

фінансово-кредитні та інвестиційні інструменти). Мета роботи — визначення можливостей використання інструментів фінансування державних і місцевих програм і проектів в Україні та Польщі для реалізації національної та регіональної публічної політики. Методи дослідження — порівняльний аналіз аналітичних та офіційних статистичних даних України та Польщі на основі класифікації груп інструментів фінансування державних і місцевих програм і проектів. Доведено, що основними інструментами фінансування державних і місцевих проектів і програм в Україні та Польщі є бюджетні (субвенції, місцеві цільові програми) та грантові інструменти (грантові програми, міжнародна технічна допомога). Оцінка структури розподілу коштів у межах окремих програм у Польщі та Україні надала можливість виділити ключові об'єкти грантового фінансування в Україні (освіта, спорт, охорона здоров'я та соціальний захист) і в Польщі (планування територій, дорожньо-транспортна інфраструктура, розвиток бізнесу та інновацій). Визначено, що важливим фінансово-кредитним інструментом у країнах є міжнародні кредити Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Європейського банку реконструкції та розвитку та Європейського інвестиційного банку, про що свідчать загальні обсяги кредитів (позик), залучених державами від міжнародних організацій. Досліджено особливості розвитку та реалізації інвестиційних інструментів фінансування державних і місцевих програм і проектів: державно-приватного партнерства, лізингової діяльності. У висновках узагальнено механізми використання інструментів фінансування в Україні та Польщі і запропоновано напрями зміцнення наявних можливостей і вдосконалення процесу фінансування державних і місцевих програм та проектів для України.

Шифр НБУВ: Ж73250

1.X.359. Public mechanisms of financial security in electricity: the experience of Poland and Ukraine / G. Dzhumageldiyeva, I. Dragan, O. Dyka, V. Zagurska-Antoniuk, I. Moisieiev // Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 1. — С. 116-123. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Дослідження проведено на підставі аналізу чинного законодавства, статистичних даних органів державної влади України та програмних документів, які містять стратегії розвитку електроенергетики України та Польщі. Мета роботи — визначення напрямів розвитку публічних механізмів фінансового забезпечення електроенергетичної галузі України та Польщі за умов розвитку транскордонного співробітництва. Дослідження логічно побудовано щодо охоплення трьох областей, зокрема, аналізу внутрішнього ринку електроенергії України (який проводить критичний аналіз структури та обсягів електроенергії України); аналіз сумісності принципів українського електроенергетичного законодавства з принципами третього енергетичного пакета ЄС (який зосереджений на підтримці певних елементів неринкового ціноутворення, що спотворює конкуренцію в новій моделі ринку електроенергії України) та імперативу транскордонного співробітництва між Україною та Польщею, що окреслює їм основні завдання в галузі права та економіки, вирішення яких необхідне для створення транснаціонального біржового ринку України та Польщі при реалізації Енергетичної стратегії України в контексті інтеграції України з європейською енергетичною системою. Одержані результати надають змогу визначити ефективні напрями публічного управління щодо фінансового забезпечення транскордонного співробітництва між Україною та Польщею у сфері електроенергетики та можливі форми та напрями її реалізації.

Шифр НБУВ: Ж73250

Цивільне та торгове право

1.X.360. Договір перевезення залізничним транспортом в цивільному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / М. В. Ткаченко; «Університет Короля Данила», заклад вищої освіти. — Івано-Франківськ, 2021. — 16 с. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні проблеми, що виникають за умов укладення, зміни та розірвання договору перевезення залізничним транспортом (ЗТ). Проведено відмежування договору перевезення ЗТ як цивільно-правового договору від аналогічного договору перевезення, який укладається у господарському праві. З'ясовано основні та колізійні прив'язки, які використовуються при укладенні договору міжнародного перевезення залізничним транспортом. Визначено предмет, сторони, суттєві умови договору перевезення ЗТ. Здійснено класифікацію договорів перевезення ЗТ. Розглянуто підстави та наслідки цивільно-правової відповідальності за порушення умов договору перевезення ЗТ. Розроблено пропозиції з його удосконалення на підставі аналізу норм законодавства України, яке регулює договірні відносини перевезення.

Шифр НБУВ: РА452073

1.X.361. Договір перевезення пасажирів: теорія та практика забезпечення прав пасажирів: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук:

12.00.03 / Г. В. Самойленко; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 44 с. — укр.

Вперше у вітчизняній науці цивільного права проведено комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем забезпечення прав пасажирів за договором перевезення пасажирів в умовах глобалізації та євроінтеграційних процесів, на підставі якого розроблено концепцію їх цивільно-правового забезпечення. Визначено методологічні засади дослідження та надано характеристику правового регулювання договірних відносин із перевезення пасажирів як одного зі способів здійснення права на свободу пересування, забезпечення прав пасажирів в сучасних цивілізаційних умовах. Надано правову характеристику правовідносин із перевезення пасажирів, визначено їх структуру. Аргументовано споживчий характер правовідношення з перевезення пасажирів, представницький характер відносин між перевізником та іншими учасниками правовідносин із перевезення пасажирів. Представлено правову характеристику правовідносин на основі використання мобільних додатків на основі платформ Uber і BlaBlaCar. Визначено особливості механізму правового регулювання перевезень пасажирів, надано характеристику його елементів, нормативно-правового та договірного регулювання перевезення пасажирів, співвідношення актів цивільного, транспортного та споживчого законодавства в регулюванні цих відносин і забезпечення прав пасажирів. Встановлено особливості правового регулювання відносин із перевезення пасажирів у ЄС. Визначено правове становище пасажирів як сторони договору та споживача транспортних послуг у концепті права на безпеку. Встановлено права пасажирів, визнані та ті, які потребують визнання і правової охорони. Запропоновано цілісний підхід до формування ефективного механізму забезпечення прав пасажирів. Особливу увагу приділено гарантіям забезпечення прав пасажирів, наслідкам порушення його прав, їх цивільно-правового захисту, цивільно-правовій відповідальності перевізника як одного зі способів захисту прав пасажирів. Визначено поняття та правову природу, надано цивільно-правову характеристику договору перевезення пасажирів, запропоновано його авторське визначення. Охарактеризовано сторони, порядок укладення і зміст договору перевезення пасажирів, особливості та наслідки припинення. Визначено правові наслідки порушення договору перевезення пасажирів, надано їх правову характеристику та місце в механізмі забезпечення прав пасажирів. Сформульовано теоретично обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення цивільного та транспортного законодавства на основі виробленої парадигми правового регулювання перевезень пасажирів за договором, орієнтованого на забезпечення прав пасажирів, здійснення ним права на свободу пересування на безпековій основі.

Шифр НБУВ: RA451186

1.X.362. Правове забезпечення охорони та захисту цивільних прав громадян на тимчасово окупованій території України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Г. В. Луцька; Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила». — Івано-Франківськ, 2021. — 40 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження теоретико-правових основ і практичних проблем правового забезпечення охорони та захисту цивільних прав громадян на тимчасово окупованій території України в цивільному процесі. Розглянуто законодавчі засади регулювання цивільних і цивільно-процесуальних відносин за участю громадян на тимчасово окупованій території. Надано характеристику особливостям реалізації цивільних прав громадян, які мешкають на тимчасово окупованій території в нотаріальному процесі. Сформульовано теоретичну модель нотаріального процесу, ускладненого дією правового режиму тимчасово окупованої території. Встановлено процесуальні особливості охорони та захисту цивільних прав громадян, які мешкають на тимчасово окупованій території в цивільному судочинстві. Окреслено напрями підвищення ефективності охорони та захисту цивільних прав громадян на тимчасово окупованій території. Визначено перспективи впровадження дистанційного (онлайн) нотаріального провадження на тимчасово окупованій території та використання штучного інтелекту в цивільному процесі.

Шифр НБУВ: RA451232

1.X.363. Правовий режим корпоративних прав подружжя: монографія / Н. Д. Вінтоняк; ред.: В. А. Васильєва; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємства імені Ф. Г. Бурчака. — Київ: НДІ приват. права ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. — 187 с. — укр.

Досліджено актуальні теоретичні та практичні проблеми, пов'язані із внесенням об'єктів права спільної сумісної власності подружжя до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу. Здійснено характеристику спільної сумісної власності подружжя та корпоративних прав, набутих одним із подружжя, розкрито поняття і суть правового режиму корпоративних прав подружжя. Досліджено питання відчуження корпоративних прав одним із подружжя за договором та поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, переданого до статутного капіталу юридичної особи корпоративного типу.

Шифр НБУВ: BA857328

1.X.364. Реалізація суб'єктивного права на творчість (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. О. Сабура; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Розкрито складові змісту суб'єктивного права на творчість та його поняття, визначено історичні етапи розвитку процесу становлення правового регулювання реалізації людиною суб'єктивного права на творчість, досліджено особливості та межі реалізації та здійснення права на творчість. Визначено існуючі форми та способи реалізації права на творчість і запропоновано їх модернізацію, розкрито існуючі способи та засоби захисту суб'єктивного права на творчість, розроблено шляхи модернізації та актуалізації законодавства, що регулює реалізацію суб'єктивного права на творчість. Запропоновано авторське визначення поняття «суб'єктивне право на творчість», «інтелектуальна власність», досліджено особливості, що характеризують суб'єктивне право на творчість, визначено існування лише активної форми реалізації суб'єктивного права на творчість, визначено поняття «реалізація права людини на творчість». Проаналізовано та розглянуто основні етапи історії розвитку процесу формування правового регулювання можливості реалізації суб'єктивного права людини на творчість, вдосконалено наукове положення щодо необхідності використання національними суб'єктами творчої, інтелектуальної діяльності норм міжнародного права, положень та вимог щодо застосування універсального методу контролю за реалізацією суб'єктивного права на творчість, а також приєднання України до створення унітарної патентної системи для створення єдиного вікна для патентного захисту та забезпечення в ЄС. З метою розвитку додаткових можливостей для захисту таких прав сформульовано пропозиції щодо внесення змін до законодавства. Розроблено пропозиції щодо внесення змін до абзацу четвертого частини другої статті 20 Господарського процесуального кодексу України, що розширить коло осіб, які мають право направляти спори до Верховного суду з питань інтелектуальної власності, запропоновано розширити зміст статті 432 Цивільного кодексу України щодо форм захисту прав інтелектуальної власності.

Шифр НБУВ: RA451544

1.X.365. Рекодифікація Цивільного Кодексу України: перспективи правового регулювання корпоративних відносин: зб. наук. пр. за матеріалами XIX Міжнар. наук.-практ. конф., 24 верес. 2021 р. / ред.: О. Д. Крулчак, В. А. Васильєва, З. В. Ромовська, М. К. Галантич, Л. В. Сіщук; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємства імені Ф. Г. Бурчака, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка. — Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаніка, 2021. — 171 с. — укр.

Висвітлено актуальні питання судової практики із визначення юрисдикції корпоративних спорів за участі юридичних осіб залежно від їх організаційно-правової форми. Розглянуто елементи правового статусу посадових осіб. Увагу приділено теоретико-прикладним проблемам здійснення членами виробничих кооперативів майнових прав. Наведено роздуми щодо організаційно-правових форм юридичних осіб в контексті рекодифікації цивільного законодавства. Акцентовано на типології юридичних осіб приватного права: єдності та диференціації нормативно-правового закріплення. Проаналізовано підходи щодо розуміння інституту членства у юридичній особі. Проведено порівняльно-правовий аналіз правового статусу юридичних осіб публічного права в Україні та європейських країнах. Досліджено окремі питання захисту корпоративних прав. Розглянуто тенденції розвитку нормативного регулювання юридичної особи. Увагу приділено корпоративним правам і відносинам, розглянуто законодавче регулювання корпоративних відносин. Визначено перспективи правового регулювання засад здійснення корпоративних прав.

Шифр НБУВ: BA857327

1.X.366. Розгляд судом справ про захист особливих немайнових прав подружжя: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. А. Скіченко; «Університет Короля Данила», заклад вищої освіти. — Івано-Франківськ, 2021. — 16 с. — укр.

Викладено результати наукового аналізу особливостей захисту особистих немайнових прав подружжя у позовному й окремому провадженні в судах цивільної юрисдикції. Сформульовано поняття і надано характеристику змісту й умов формування предмету доказування у справах про захист немайнових прав подружжя. Досліджено правову регламентацію розмежування судової юрисдикції, підсудності, зміст немайнових прав подружжя та їх співвідношення з немайновими правами фізичної особи. Зазначено, що на підставі порівняльного аналізу окремих норм Сімейного кодексу (СК) України та Цивільний процесуальний кодекс (ЦПК) України та правозастосовної діяльності судів цивільної юрисдикції обґрунтовано висновок про необхідність подолання міжгалузевої колізії норм ЦПК України та СК України, що виражається у порушенні балансу рівності права на звернення до суду за захистом усинювача та рідних батьків, які надали у свій час згоду на усинювання, обґрунтовано висновок, що норма про недійсність усинювання з підстав визначених в ст. 236 СК України, фактично скасовує рішення суду про

усиновлення у спосіб та з підстав, не передбачених ЦПК України, обґрунтовано висновок про необхідність внесення змін і доповнень до переліку справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення в окремому провадженні шляхом виокремлення такого юридичного факту, як встановлення материнства (батьківства). Обґрунтовано, на підставі порівняльного аналізу цивільного процесуального законодавства України і Франції, висновок щодо необхідності враховувати світовий досвід регламентації процесу усиновлення.

Шифр НБУВ: RA452071

1.X.367. Розслідування декларування недостовірної інформації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А. М. Черенков; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні проблеми розслідування декларування недостовірної інформації. Розглянуто криміналістичну характеристику цих злочинів, типові слідчі ситуації та основні напрями їх розслідування, типові слідчі версії, обставини, що підлягають встановленню, особливості взаємодії, проведення допитів, оглядів, обшуків, здійснення тимчасового доступу до речей та документів, а також використання спеціальних знань. Сформовано основи видової методики розслідування декларування недостовірної інформації. Розроблено пропозиції щодо удосконалення законодавства, спрямовані на оптимізацію процесу досудового розслідування цих злочинів.

Шифр НБУВ: RA444475

1.X.368. Сучасна цивілістика: 15 років наукових звершень: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., 22 трав. 2020 р., м. Одеса / Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса: Юридична література, 2020. — 741 с. — укр.

Вміщено матеріали щодо загальнотеоретичних, методологічних та практичних питань цивільного та господарського права, сімейного права, цивільного та господарського процесу. Висвітлено тенденції розвитку нотаріату, IT-права та інформаційної безпеки. Збірник адресовано юридичній громадськості для ознайомлення з дослідженнями молодих науковців у галузі цивілістики. Обговорено найбільш актуальні проблеми у цивільному праві та процесі, господарському праві та процесі, IT-праві, праві інтелектуальної власності та інформаційній безпеці. Зазначено, що в контексті постійного розвитку правової системи та прогресивних змін суспільних відносин, необхідно вчасно реагувати на сучасні виклики. Визнано, що XV Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна цивілістика: 15 років наукових звершень» — це не тільки аналіз здобутків цивілістичної науки за останні півтора десятиліття, а й нова хвиля принципово нових поглядів на юриспруденцію.

Шифр НБУВ: BA857383

1.X.369. Цивільно-правова політика України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Л. А. Музика; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Наведено теоретичне вирішення актуальної науково-прикладної проблеми розробки концепції цивільно-правової політики України. У такий спосіб започатковано рух системного осмислення нового, відповідно до предмета дослідження, наукового напрямку у вітчизняному правознавстві. Зокрема висунуто й обґрунтовано наукову гіпотезу про застосування верховенства права як методу пізнання (юридичного методу), досліджено реальний потенціал практичного запровадження в ужиток цього наукового методу через методику його застосування — «Rule of Law Checklist» («Мірило правовладдя»). Започатковано дослідження соціальної зумовленості цивільно-правової політики, виокремлено такі її основні фактори, як: аксіологічні, історичні, соціально-економічні, правові, політичні, доктринальні (у сфері правознавства), правозастосовні та соціологічні. Досліджено поняття, систему та види міжгалузевих зв'язків цивільно-правової політики. Проаналізовано форми реалізації цивільно-правової політики (доктринальну, правотворчу і правозастосовну). Виявлено та систематизовано новопосталі проблеми-виклики у сфері реалізації вітчизняної цивільно-правової політики на тлі російської агресії проти України. Окреслено актуальні національно- та міжнародно-правові засоби протидії російській агресії у цивільно-правовому напрямі.

Шифр НБУВ: RA451239

1.X.370. Цивільно-правове регулювання аеропортового обслуговування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В. В. Спасибо; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємства імені Ф. Г. Бурчака. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Досліджено й розроблено питання, пов'язані з особливостями цивільно-правового регулювання аеропортового обслуговування та надання аеропортових послуг як різновиду цивільних правовідносин. Розкрито правову природу відносин із надання послуг в аеропортах, визначено об'єкт та суб'єктний склад цих правовідносин. Встановлено особливості змісту відносин аеропортового обслуговування, окреслено та охарактеризовано особливості укладення й виконання договорів на аеропортове обслуговування. Зазначено, що найбільш прийнятним видом договору, який має укладатися з суб'єктом, що здійснює підприємницьку діяль-

ність у сфері ведення та експлуатації аеропорту з надання аеропортових послуг, є договір концесії, який слід покласти в основу правовідносин, що при цьому складаються. З метою забезпечення всієї повноти гарантій дотримання правил авіаційної безпеки запропоновано закріпити на законодавчому рівні принцип презумпції правомірності вимог з усунення виявлених недоліків у результатах наданих послуг з аеропортового обслуговування.

Шифр НБУВ: RA451534

1.X.371. Цивільно-правовий механізм регулювання відносин із надання послуг в Україні: монографія / О. Д. Крупчан, М. К. Галаянч, Ю. О. Заїка, Н. О. Давидова, Н. В. Федорченко, Г. А. Миронова, В. В. Кочин, В. Л. Скрипник, Т. Г. Попович, М. В. Бернадський, О. О. Менделя, О. В. Пижова; ред.: О. Д. Крупчан, Ю. О. Заїка; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємства імені Ф. Г. Бурчака. — Київ: НДІ приват. права і підприємства ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. — 289 с. — укр.

Досліджено теоретичні засади механізму правового регулювання суспільних відносин у сфері надання послуг. Особливу увагу приділено особливостям правового регулювання окремих видів послуг, зокрема, житлово-комунальних, охоронних, освітніх, інформаційних, із застосуванням технологій блокчейн, медичних та ін.

Шифр НБУВ: BA857325

1.X.372. Штучний інтелект як суб'єкт цивільного права / Б. С. Щербина, В. В. Ткаченко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 142-148. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити питання про можливість визнання штучного інтелекту (кібер-суб'єкта) суб'єктом цивільного права. Методи наукового пізнання — як діалектичний, дедукції, індукції, порівняльно-правового дослідження, системно-структурний, формально-догматичний, метод аналогії, функціональний, порівняльно-правовий, юридичного моделювання. Визначено шляхи встановлення правосуб'єктності для штучного інтелекту, як нового суб'єкта цивільного права. Обговорено питання визнання штучного інтелекту та роботів новими суб'єктами цивільного права.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.373. Юридичне забезпечення захисту майнових прав сільськогосподарських товаровиробників: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / О. С. Філюк; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

З'ясовано актуальні питання юридичного забезпечення захисту майнових прав сільськогосподарських товаровиробників. Здійснено ґрунтовний аналіз базових понять «сільськогосподарський товаровиробник», «майнові права сільськогосподарських товаровиробників» і «захист майнових прав сільськогосподарських товаровиробників», які покладено в основу формування понятійно-категорійного апарату дослідження. Розроблено класифікацію майнових прав сільськогосподарських товаровиробників. Здійснено періодизацію виникнення та розвитку аграрного законодавства у сфері захисту майнових прав сільськогосподарських товаровиробників. Обґрунтовано інституціонально-правову природу нормативного утворення, що регламентує відносини захисту майнових прав сільськогосподарських товаровиробників. Розкрито значення та зміст, надано визначення форм, засобів і способів захисту майнових прав сільськогосподарських товаровиробників. Безпосередньо аграрно-правовим способом визнано страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою як субінститут правового інституту захисту майнових прав сільськогосподарських товаровиробників. Проаналізовано практику судового захисту майнових прав сільськогосподарських товаровиробників, зокрема у сферах конституційного та господарського судочинства.

Шифр НБУВ: RA451055

Див. також: 1.X.327, 1.X.352, 1.X.375

Авторське та винахідницьке (патентне) право

1.X.374. Патентні дослідження науково-технічних (експериментальних) розробок для правоохоронної діяльності: наук. довідник / М. Г. Вербенський, В. О. Криволапчук, Д. В. Смерницький, Т. О. Проценко, Г. В. Федотова, М. В. Тригубенко, С. П. Филь, С. М. Онищенко, А. Г. Бойков, В. Ю. Непомящих; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Київ: Людмила, 2021. — 397 с.: рис. — Бібліогр.: с. 396-397. — укр.

Розглянуто організаційно-правові засади проведення патентних досліджень у сфері науково-технічної діяльності, зокрема визначено коло суб'єктів, що забезпечують реалізацію права на доступ до патентної інформації в Україні, охарактеризовано їх правовий статус. Розкрито зміст патентної інформації як складової науково-технічної діяльності. Проаналізовано правові підстави проведення патентних досліджень при виконанні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Розглянуто джерела

патентної інформації в Україні. Висвітлено результати патентних досліджень, проведених ДНДІ МВС України упродовж 2018 – 2021 рр. за напрямом розроблення криміналістичної та спеціальної техніки, спеціальних технічних засобів, засобів індивідуального захисту, активної оборони та спеціального озброєння, форми одягу та спеціальних транспортних засобів.

Шифр НБУВ: СО38141

1.Х.375. Страхування як механізм забезпечення охорони, реалізації та захисту права інтелектуальної власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Р. С. Пічко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Досліджено й обґрунтовано теоретичні засади застосування страхування як механізму забезпечення охорони, реалізації та захисту права інтелектуальної власності (ІВ). Надано загально-теоретичну характеристику страховому інтересу, страховому ризику, страховому правовідношенню, охорони та захисту прав, непорушності права ІВ, добровільного страхування права ІВ. Досліджено вплив страхування на забезпечення охорони, реалізації права ІВ і посилення захисту права ІВ. Розглянуто, досліджено та проаналізовано забезпечувальну функцію страхування під час впровадження добровільного страхування права ІВ. Запропоновано розроблений автором орієнтовний перелік суттєвих положень Правил добровільного страхування ІВ і сформульовано пропозиції стосовно вдосконалення норм чинного законодавства у сфері страхування й ІВ.

Шифр НБУВ: РА444474

1.Х.376. Цивільно-правовий договір як підстава набуття майнових прав інтелектуальної власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О. О. Тверезенко; Національна академія правових наук України. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Розроблено нові підходи до розв'язання теоретико-прикладних проблем, пов'язаних із необхідністю забезпечення балансу інтересів учасників цивільного обороту під час набуття майнових прав інтелектуальної власності на підставі договору. Розглянуто правову та економічну природу майнових прав інтелектуальної власності, їх види, визначено підстави набуття та виникнення майнових прав інтелектуальної власності, систему договорів, на підставі яких набуваються майнові права інтелектуальної власності, та надано загальну характеристику таких договорів. Досліджено суть обмеження майнових прав інтелектуальної власності, визначено їх види, проаналізовано обмеження, передбачені законом, щодо набуття майнових прав інтелектуальної власності на окремі ОПВ на підставі договору. Проаналізовано особливості набуття майнових прав інтелектуальної власності на підставі договору на службові ОПВ, ОПВ, створені за замовленням, а також у сферах наукової та науково-технічної діяльності, національної безпеки та оборони. Сформовано пропозиції щодо удосконалення законодавчих актів України, якими регулюються цивільні відносини та відносини у сфері інтелектуальної власності.

Шифр НБУВ: РА451527

Господарське право

1.Х.377. Адміністративно-правові засади забезпечення безпеки в сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Г. С. Буга; Донецький державний університет внутрішніх справ. — Кропивницький, 2022. — 36 с. — укр.

Здійснено на підставі аналізу широкого кола наукових джерел, законодавства, а також матеріалів практики діяльності органів державної влади, комплексне адміністративно-правове дослідження забезпечення безпеки в сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні. Розкрито історико-правові передумови становлення та розвитку інституту небанківських фінансових установ в Україні, їх законодавчого врегулювання. Окреслено ситуацію у сфері регулювання діяльності небанківських фінансових установ в умовах реформування законодавства. Сформульовано доктринальне бачення механізму адміністративно-правового регулювання діяльності небанківських фінансових установ через особливості забезпечення державно-правового регулювання їх діяльності, реєстрацію та ліцензування, а також контролю й нагляду. Визначено концептуальні засади забезпечення безпеки в сфері діяльності небанківських фінансових установ, розроблено і впроваджено адміністративно-правові заходи запобігання порушенням в їх діяльності.

Шифр НБУВ: РА452077

1.Х.378. Право цифрової економіки: монографія / О. М. Вінник; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака. — Київ: НДІ приват. права ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. — 349 с. — Бібліогр.: с. 284-349. — укр.

Висвітлено проблему формування права цифрової економіки, що пов'язано з цифровізацією сфери господарювання. З урахуванням аналізу стану цифровізації відносин у цій сфері, її нормативно-правового забезпечення та праці дослідників розглянуто

питання щодо ролі цифровізації та її взаємозв'язку з інститутами громадянського суспільства та розвитком інформаційної сфери; переваг і ризиків цифровізації та пов'язаних з цим проблем правового регулювання; взаємодії цифровізації, економіки та права; правового забезпечення соціального спрямування цифрової економіки та меж цифрової свободи; ролі державної економіко-правової політики щодо цифровізації; поняття, складу та правового забезпечення відносин цифрової економіки; проблем антимонопольно-конкурентного регулювання, господарсько-правової відповідальності, процедури її застосування та розгляду спорів у сфері цифрової економіки; напрямів вдосконалення правового забезпечення цифрової економіки та роль в цьому Господарського кодексу України; доцільності, змісту та перспектив використання поняття «право цифрової економіки».

Шифр НБУВ: ВА857326

1.Х.379. Тенденції розвитку регулювання конкуренції в регіональних торговельних угодах: монографія / А. Л. Гладштейн. — Харків: Право, 2022. — 247 с.: рис. — Бібліогр.: с. 207-240. — укр.

Комплексно досліджено сучасні тенденції розвитку регулювання конкуренції в регіональних торговельних угодах (РТУ). Сформульовано загальнотеоретичну характеристику РТУ; визначено особливості їх правової природи та місця в системі джерел міжнародного приватного права; проаналізовано положення чинного національного законодавства України про конкуренцію та правила про конкуренцію в РТУ. Розглянуто особливості вирішення спорів у РТУ. Визнано новаторство в частині дослідження правових моделей регулювання відносин конкуренції в РТУ. Досліджено актуальні підходи до визначення основних понять у сфері конкуренції в РТУ та детально проаналізовано інститути антиконкурентних практик і засобів торговельного захисту в РТУ. Значну увагу приділено особливостям правового регулювання конкуренції в окремих сферах економічної діяльності: правовому регулюванню конкуренції при здійсненні інвестицій, наданні послуг, виконанні робіт, здійсненні державних закупівель, щодо захисту прав інтелектуальної власності.

Шифр НБУВ: ВА857375

1.Х.380. Цивільні відносини у невідприємницьких товариствах та установах: теоретико-правові засади адаптації законодавства України до acquis ЄС: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / В. В. Кочин; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака. — Київ, 2021. — 36 с. — укр.

Розв'язано наукову проблему, яка полягає у формулюванні сучасної, цілісної, завершеної теорії цивільних відносин у невідприємницьких товариствах та установах як організаціях на основі теоретичних і практичних засад адаптації законодавства України до acquis ЄС. Визначено ступінь наукової розробки проблематики відносин у невідприємницьких товариствах та установах у вітчизняній та європейській правових доктринах, окреслено гносеологію правової природи відносин у невідприємницьких товариствах та установах в Україні та державах-членах ЄС. Встановлено acquis ЄС щодо відносин у невідприємницьких товариствах та установах, окреслено механізм правового регулювання відносин у невідприємницьких товариствах та установах в Україні як об'єкт адаптації до acquis ЄС та визначено елементи адаптації законодавства України, що регулює відносини у невідприємницьких товариствах та установах, до acquis ЄС. Обґрунтовано екзистенціальні засади, визначено суть і сформульовано систему невідприємницьких товариств та установ. Обґрунтовано місце невідприємницьких товариств та установ у механізмі здійснення цивільних прав та інтересів осіб, а також охарактеризовано кооперацію, кооперативні відносини та невідприємницькі кооперативи. Визначено особливості здійснення, охорони та захисту суб'єктивних цивільних прав та виконання обов'язків, а також особливості цивільно-правової відповідальності учасників відносин у невідприємницьких товариствах та установах. Сформульовано перспективи удосконалення цивільно-правового регулювання відносин у невідприємницьких товариствах та установах в Україні.

Шифр НБУВ: РА451533

Див. також: 1.У.227

Інформаційне право

1.Х.381. Киберсталкінг: проблеми правової захисти / В. В. Филінович // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 135-141. — Бібліогр.: 15 назв. — рус.

Цель работы — исследовать особенности и сущность киберсталкинга как преступления в киберсреде, указать на правовые возможности защиты жертв такого преступления. Исследование было проведено с применением общепризнанных методов научного познания, таких как: аналитический, сравнительно-правовой, системно-структурный и другие. Исследовано понятие, сущность, характеристики киберсталкинга и связанных с ним

категорій, указано на проблеми зашити польователей сети в связи з указанным преступлением, даны рекомендации по преодолению рассматриваемой проблемы. Дискуссия в статье затрагивает аспекты поиска путей решения проблемы киберсталкинга, необходимости улучшения и дополнения действующего отечественного законодательства, его гармонизации с международными стандартами.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.382. Правове забезпечення інформаційної безпеки як предмет правового дослідження / Ю. Д. Кунев // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 95-102. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Мета дослідження — формулювання проблем та визначення теоретичних основ їх розв'язання щодо нормативно-правового регулювання сфери інформаційної безпеки (ІБ). Здійснено комплексний підхід до створення теоретичної картини об'єкта та застосування методологічної схеми «подвійного знання» про об'єкт як такий та про знання, що його описують і зображують; порівняльно-правового та доктринального пізнання інформаційного законодавства, а також метод узагальнення та моделювання нових теоретичних знань інформаційного права. Визначено проблеми подальшого розвитку правового забезпечення ІБ та запропоновано теоретичні підходи для їх розв'язання. Для системного вирішення сукупності виявлених проблем необхідним є реалізація головного завдання правового забезпечення ІБ із перетворення змісту інформаційної політики з питань забезпечення ІБ як інформаційного законодавства. Предметом розгляду правового забезпечення ІБ є не тільки сама діяльність але й елементи, включені до системного подання цієї діяльності, тобто повна схема кооперації діяльностей учасників взаємодії при здійсненні такої діяльності. Аргументовано положення, що практична реалізація підходів на основі теоретичного положення: «правова організація діяльності із забезпечення інформаційної безпеки держави» означає упорядкування, узгодження взаємопов'язаних систем норм інформаційної діяльності й норм інформаційного права, необхідних для набуття якостей та закріплення закономірностей, які забезпечать результативність і розвиток певної діяльності й відповідної соціальної системи.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.383. Правове забезпечення спеціальних інформаційних операцій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. О. Верголас; Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, Національна академія правових наук України. — Київ, 2020. — 21 с. — укр.

Комплексно досліджено проблематику правового забезпечення спеціальних інформаційних операцій, а також розроблено рекомендації щодо їх вдосконалення. Проаналізовано генезу та сучасний стан наукових поглядів на проблеми інформаційного протидіювання, проведення спеціальних інформаційних операцій та інформаційно-правового забезпечення їх проведення. Виявлено специфіку спеціальних інформаційних операцій у веденні інформаційної війни та забезпеченні національної безпеки, визначено місце спеціальних інформаційних операцій в системі заходів протидії загрозам національній безпеці України. Окреслено методологічні засади дослідження проблематики правового забезпечення спеціальних інформаційних операцій, а також організаційно-правові засади проведення спеціальних інформаційних операцій та теоретико-методологічні засади інформаційного забезпечення їх проведення. Проаналізовано актуальні проблеми правового та інформаційно-правового забезпечення спеціальних інформаційних операцій в Україні на сучасному етапі та визначаються шляхи їх подолання. Зокрема, розроблено алгоритм проведення спеціальних інформаційних операцій з урахуванням сучасних реалій гібридної війни та актуальних стандартів НАТО, актуалізовано класифікацію спеціальних інформаційних операцій за типом та видом. Запропоновано класифікація спеціальних інформаційних операцій, а також системний підхід до їх планування та підготовки на базі відповідного алгоритму, слугують підґрунтям для побудови матриці інформаційно-правового забезпечення синергетичної моделі спеціальних інформаційних операцій, застосування якої складовими сектора безпеки і оборони України надасть змогу підвищити ефективність правового та інформаційно-правового забезпечення спеціальних інформаційних операцій та сприятиме підвищенню їх результативності.

Шифр НБУВ: РА444503

Екологічне право

1.X.384. Правові засади обліку земель: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Д. Ю. Кондратенко; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження правових засад обліку земель. Визначено поняття «облік земель» як правову категорію, місце правових норм у системі земельного права, правові форми обліку земель. Окрему увагу приділено проблематиці становлен-

ня та розвитку законодавства України щодо обліку земель. Розкрито поняття, об'єкти та суб'єкти правовідносин щодо обліку земель. Названо права та розглянуто обов'язки суб'єктів, правові засоби забезпечення правовідносин і юридичну відповідальність, яка настає в разі порушення названих правовідносин. Наведено періодизацію розвитку законодавства України щодо обліку земель. Обґрунтовано думку, що ефективний облік земель (земельних ділянок і прав на них) відіграє важливу роль у проведенні реєстрації земельних прав, раціональному використанні, охороні та відтворенні земельних ресурсів, а також в управлінні ними й загалом в успішному функціонуванні в державі ринку землі. Зазначено, що основу обліково-реєстраційної системи земель в Україні складає Державний земельний кадастр. Саме в ньому відображається інформація, що стосується земельних ділянок, яка нагромаджується в результаті здійснювання обліку земель. На підставі ґрунтовного дослідження зазначених питань зроблено теоретичні висновки, окреслено низку проблем, що потребують нагального вирішення, та сформульовано пропозиції щодо змін чинного законодавства, що надасть змогу удосконалити правове регулювання обліку земель в Україні.

Шифр НБУВ: РА451042

1.X.385. Праворозуміння предмета екологічного права / А. П. Гаврилішин, В. П. Козирева // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 9-15. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто актуальні теоретичні проблеми предмета екологічного права в Україні, досліджено наукові концепції предмета екологічних правовідносин, проаналізовано зміст предмета через застосування Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», доведено наукові позиції авторів щодо правового визначення предмета, який поєднує в собі сукупність висновків щодо забезпечення екологічної безпеки, приналежності, використання, відновлення природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища. Дослідження проведено з використанням таких методів, як аналіз і порівняння, синтез. Метод аналізу і порівняння застосовувався при вивченні наукових доробок вчених-правників щодо визначення предмета екологічного права. За допомогою методу синтезу встановлено види суспільних відносини в сфері використання і відтворення природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища. Виділено три групи суспільних відносин та зроблено висновок про те, що до предмета екологічного права входять природоресурсні, природоохоронні та антропоохоронні суспільні відносини, визначено предмет екологічного права. Проблеми праворозуміння предмета екологічного права в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.386. Теоретико-методологічні засади розвитку аграрного законодавства України в умовах євроінтеграції: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.06 / Н. О. Багай; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Київ, 2021. — 46 с. — укр.

Досліджено науково-методологічні засади розвитку аграрного законодавства та сформульовано поняття «теорія аграрного законодавства України». Визначено поняття, ознаки, принципи та структуру сучасного аграрного законодавства України. Розроблено пропозиції щодо законодавчого закріплення принципів аграрного законодавства України. Здійснено теоретичний аналіз основних інститутів аграрного законодавства, обґрунтовано пропозиції щодо їх майбутнього розвитку. Сформульовано висновки та пропозиції щодо вдосконалення законодавчого регулювання основних засад державної аграрної політики та державної підтримки сільського господарства України, правового становлення суб'єктів аграрних відносин, виробничо-господарської діяльності в аграрному секторі України, трудових відносин у сільському господарстві, соціального розвитку села та правового статусу селянина, охорони земель і навколишнього природного середовища у сільському господарстві. Охарактеризовано поняття та форми систематизації аграрного законодавства України. Сформульовано пропозиції щодо майбутньої галузевої й інституційної кодифікації аграрного законодавства. Визначено поняття та напрями адаптації аграрного законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Шифр НБУВ: РА451198

1.X.387. Трансформація системи кадастрового обліку: від часів незалежності України до сьогодні / Н. В. Жмур, М. М. Лавренчук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 156-163. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — комплексно дослідити історичні аспекти розвитку системи кадастрового обліку земельних ділянок в Україні. Методи дослідження: документального аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, історичний, пізнавально-аналітичний та ін. Проведено історичний аналіз становлення і розвитку системи кадастру на території України, а також досліджено теоретичні положення щодо ведення земельного кадастру, розкрито його поняття та цілі. З'ясовано нормативне закріплення земельного кадастрового обліку в законодавстві України, практичний аспект

земельного кадастру, а також окреслено перспективи вдосконалення законодавства щодо ведення земельного кадастру в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.388. Удосконалення методів формування та державної реєстрації санітарно-захисних зон в Україні: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.24.04 / Ю. Є. Трегуб; Київський національний університет будівництва і архітектури. — Київ, 2021. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено науково-прикладну задачу з удосконалення інформаційного та методичного забезпечення формування санітарно-захисних зон (СЗЗ). Систематизовано фактори, що впливають на розмір СЗЗ та основні планувальні моделі, які використовуються під час їх проектування. Обґрунтовано критерії точності просторових характеристик СЗЗ. На підставі узагальнення нормативно-правового регулювання, систематизації планувальних моделей, встановлення особливостей інформаційного забезпечення та державної реєстрації розроблено концептуальну модель формування СЗЗ. Запропоновані підходи апробовано на прикладі промислових об'єктів у м. Дніпро.

Шифр НБУВ: РА452110

Див. також: 1.X.293, 1.X.336

Трудове право

1.X.389. Методичні рекомендації щодо проблем пенсійної реформи в Україні: навч. посіб. / Л. В. Сорокіна. — Київ: Людмила, 2022. — 199 с. — Бібліогр.: с. 196-198. — укр.

Проаналізовано пенсійне законодавство України дореформеного періоду та вказано на різноманітні недоліки пенсійної системи України. Вміщено статті з кримінального права, кримінології, соціології та психології. Висвітлено питання щодо причин за яких скоюються злочини, чи можливо їм запобігти, як краще себе потрібно поводити в небезпечній ситуації. Розглянуто передумови, які сприяли проведенню пенсійної реформи в Україні.

Шифр НБУВ: ВА857747

1.X.390. Поняття зміни умов трудового договору та його співвідношення із суміжними правовими поняттями / Д. А. Бальц // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 120-127. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — розглянути поняття «зміна умов трудового договору» та його розмежування з такими суміжними правовими поняттями як «зміна трудового договору» та «зміна істотних умов праці». Методи дослідження: аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння та ін. Проведено розмежування поняття «зміна умов трудового договору» із суміжними правовими поняттями. Обговорення: КЗпП України повинен бути доповнений статтею «Зміст трудового договору», в якій мають бути закріплені його умови, обов'язково погоджені сторонами, та статтею «Зміна умов трудового договору».

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.391. Порівняльний аналіз систем державного та недержавного пенсійного забезпечення: адміністративно-правовий аспект / Л. Г. Кондрат // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 86-94. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — порівняльний аналіз систем державного та недержавного пенсійного забезпечення, який надасть змогу визначити особливості управлінського впливу на ці дві системи. Методи дослідження: аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння та ін. Визнано специфіку у функціонуванні систем державного та недержавного пенсійного забезпечення через їх порівняння та необхідність розмежування таких способів і засобів адміністративно-правового регулювання цих двох систем. Обговорено закріплення в законодавстві щодо регулювання системи недержавного пенсійного забезпечення таких способів і засобів адміністративно-правового регулювання, що позитивно вплинуть на ефективність та прозорість роботи даної системи, проте не зачіпають її самостійність у функціонуванні.

Шифр НБУВ: Ж73401

Кримінальне право. Кримінологія. Пенітенціарія

1.X.392. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень: монографія / Ю. А. Пономаренко; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Право, 2020. — 717, [1] с. — Бібліогр.: с. 603-[718]. — укр.

Викладено зміст проведених досліджень щодо караності кримінальних правопорушень та її визначення у кримінальному законодавстві. Сформульовано висновок про існування загальної теорії караності кримінальних правопорушень як структурної складової наук кримінального права та кримінально-правової політики, визначено предмет, методи, структуру та функції цієї теорії. Розкрито зміст караності як кримінально-правового засо-

бу, встановлено її місце в системі інших кримінально-правових засобів та роль у досягненні цілей, що стоять перед кримінальним правом. З'ясовано походження, зміст та основні вимоги до порядку реалізації повноваження держави на встановлення покарань, його місце у кримінально-правовій політиці та взаємодія з іншими її напрямками. Розроблено та обґрунтовано теоретичну модель визначення караності кримінальних правопорушень для кримінального законодавства України.

Шифр НБУВ: ВА857241

1.X.393. Запобігання розбещенню неповнолітніх в Україні: монографія / К. Д. Кулик; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Юрайт, 2021. — 195 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 162-184. — укр.

Досліджено розбещення неповнолітніх як кримінологічне явище. Надано кримінологічний аналіз цього злочину. На підставі кількісно-якісних показників визначено його сучасний стан, тенденції та рівень латентності. Розглянуто особу злочинця, що вчиняє розбещення неповнолітніх, за соціально-демографічними, морально-психологічними, особистісно-рольовими, кримінально-правовими ознаками, рисами правової та моральної свідомості, психічними відхиленнями, загальнозначущими позитивними людськими якостями. Розкрито детермінаційний комплекс розбещення неповнолітніх. Визначено роль конкретної життєвої ситуації у вчиненні цього злочину, а також досліджено його жертву. Запропоновано головні напрями запобігання розбещенню неповнолітніх в Україні на загальносоціальному, спеціально-кримінологічному та індивідуальному рівнях.

Шифр НБУВ: ВА857377

1.X.394. Збірник тез доповідей Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Кримінально-правова політика в Україні» (до 100-річчя УДФС України), 12 грудня 2020 року / ред.: В. В. Топчій, Г. В. Дідківська, О. М. Бодунова; Університет державної фіскальної служби України, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація кримінального права». — Ірпінь: ТВОРИ, 2021. — 694 с. — укр.

Викладено теоретичні аспекти сучасної кримінальної відповідальності. Звернено увагу на сучасний стан протидії відмиванню майна, одержаного злочинним шляхом. Досліджено генезу кримінальної відповідальності нецільового використання бюджетних коштів, особливості складу кримінального правопорушення «маніпулювання на фондовому ринку». Визначено шляхи міжнародного співробітництва у межах запобігання економічному тероризму. Проаналізовано механізм захисту прав людини у кримінальному провадженні, специфіку конфіскації майна в кримінальному праві України. Описано кримінальну відповідальність неповнолітніх за законодавством зарубіжних країн та України.

Шифр НБУВ: ВА857701

1.X.395. Микола Іванович Панов (до 80-річчя від дня народження та 50-річчя науково-педагогічної і громадської діяльності) / упоряд.: В. А. Журавель, В. І. Борисов, С. О. Харитонов; Національна академія правових наук України. — Харків: Право, 2020. — 100, [2] с. — (Біографія і бібліографія вчених-правознавців). — укр.

Висвітлено життєвий шлях, науково-педагогічну і громадську діяльність відомого правознавця, провідного вченого нашої країни в галузі кримінального права, доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка Національної академії правових наук України, завідувача кафедри кримінального права № 2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого М. І. Панова. Зазначено, що М. І. Панов народився 7 серпня 1940 р. у с. Берека Первомайського р-ну Харківської обл. та після закінчення середньої школи в 1958 р. розпочав трудову діяльність пресувальником заготовельного цеху заводу «Світло шахтаря» (м. Харків). З 1959 до 1962 р. служив у лавах Збройних сил СРСР. У 1962 р. вступив до Харківського юридичного інституту (нині — Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого), який закінчив із відзнакою у 1966 р. З 1965 до 1970 р. працював слідчим прокуратури Чугуївського району Харківської обл. Описано творчі здобутки з 1970 р. у Національному юридичному університеті ім. Ярослава Мудрого: аспірант, асистент, старший викладач, доцент, заступник декана заочного факультету, старший науковий співробітник, професор.

Шифр НБУВ: ВА857242

1.X.396. Роль юридичних фактів як передумови виникнення, існування та припинення кримінально-правових відносин / О. С. Олійник // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 202-207. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — з'ясування ролі юридичних фактів як передумови виникнення, існування та припинення кримінально-правових відносин. Дослідження проведено із застосуванням загальнонаукових методів, таких як діалектичний аналіз та синтез, абстрагування тощо та спеціальних методів, за допомогою яких досліджено роль юридичних фактів у кримінально-правових відносинах. З'ясовано, що виступ є підставою (юридичним фактом), який породжує кримінально-правові відносини. Визначено, що саме видання кримінального закону виступає тим самим юридичним фактом, який породжує такі відносини. Доведено,

що нормативна визначеність юридичних фактів передбачає їх встановлення у змісті норм права. обговорено дослідження ролі юридичних фактів як передумови виникнення, існування та припинення кримінально-правових відносин.

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.397. Хуліганство: сучасні кримінально-правові та кримінологічні проблеми: монографія / В. В. Артюхова; ред.: А. А. Музика; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Київ: Паливода А. В., 2022. — 283 с. — Бібліогр. в підрядк. прим. — укр.

Висвітлено комплексне дослідження сучасних кримінально-правових і кримінологічних проблем протидії хуліганству. Здійснено кримінально-правовий аналіз складу хуліганства через призму дискусійних положень його ознак; досліджено кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки цього складу кримінального правопорушення. Визначено ключові критерії відмежування хуліганства від дрібного хуліганства. Розглянуто питання щодо розмежування хуліганства і суміжних складів кримінальних правопорушень. Надано кримінологічну характеристику хуліганства та її ролі у вчиненні злочину. Наведено основні напрями запобігання хуліганству в Україні.

Шифр НБУВ: ВА857529

Див. також: 1.У.123, 1.У.158, 1.X.402

Кримінальне право

1.X.398. Викрадення грошових коштів із банкоматів (питання кваліфікації) / С. Я. Лихова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 194-201. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтувати положення, що при кваліфікації викрадення грошових коштів із банкомату із застосуванням чужої банківської карти слід інкримінувати особі таку кваліфікуючу ознаку, як проникнення. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові методи пізнання, за допомогою яких авторка з'ясує основні принципи кваліфікації злочинів за ознакою проникнення. Наголошено на необхідності переглянути судову практику щодо застосування при кваліфікації кваліфікуючих ознак розкрадання і, зокрема, такої ознаки як проникнення. Розглянуто конкретні судові рішення щодо кваліфікації крадіжки із банкомату за допомогою викраденої платіжної картки, в яких суди неоднозначно застосовують кваліфікуючу ознаку «проникнення».

Шифр НБУВ: Ж73401

1.X.399. Поняття та загальні критерії індивідуалізації покарання при призначенні покарання за кримінальним правом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В. М. Березнюк; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 19 с. — укр.

Проведено комплексне кримінально-правове дослідження поняття та загальних критеріїв індивідуалізації покарання при призначенні покарання за кримінальним правом України. Індивідуалізацію покарання визначено одним із базових елементів конструкції взаємопов'язаних завдань кримінального законодавства, принципів кримінальної відповідальності, цілей покарання, інших мір кримінально-правового характеру й основних інститутів кримінального права. Встановлено, що індивідуалізація покарання — це визначення судом виду та конкретної міри покарання на основі врахування індивідуального ступеня тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, персоналізованих якостей особи винного та ряду пом'якшуючих і обтяжуючих покарання обставин, що спрямовано на забезпечення досягнення цілей загальної превенції (відновлення соціальної справедливості) та приватної превенції (виправлення засудженого). З'ясовано, що особа винного як загальний критерій індивідуалізації покарання є сукупністю правових, соціальних, психологічних і фізичних властивостей індивіда, визнаного винним у вчиненні кримінального правопорушення, які характеризують особу до моменту вчинення кримінального правопорушення, під час вчинення та після вчинення кримінального правопорушення та мають суттєве значення для вибору міри кримінально-правового впливу з точки зору досягнення мети покарання. Визначено, що ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення як загальний критерій індивідуалізації покарання є показником індивідуального рівня суспільної небезпеки конкретного посягання, який враховується судом під час призначення покарання. Зазначено, що обставини, які пом'якшують та обтяжують покарання, як загальні критерії індивідуалізації покарання знаходяться за межами складу кримінального правопорушення, але при цьому безпосередньо впливають на пом'якшення або обтяження покарання, що призначається судом.

Шифр НБУВ: РА451216

1.X.400. Призначення покарання за сукупністю злочинів в кримінальному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / А. С. Попій; Харківський національний університет внутрішніх справ. — Харків, 2020. — 16 с. — укр.

Представлено кримінально-правовий аналіз порядку призначення покарання за сукупності злочинів. Встановлено належність існуючих приписів щодо цієї проблематики до спеціальних засад призначення покарання. Проаналізовано практику призначення покарання за сукупністю злочинів як підґрунтя до науково-теоретичних висновків. Досліджено генезу законодавства про кримінальну відповідальність щодо призначення покарання за сукупністю злочинів, особливості регулювання такої діяльності у законодавстві зарубіжних країн. Здійснено аналіз субінституту спеціальних засад призначення покарання. Виділено основні наукові підходи до наукового опису цього субінституту. Окреслено типовий портрет особи, засудженої за вчинення сукупності злочинів. Проведено наукову розвідку застосування особливих правил призначення покарання за сукупністю злочинів: шляхом поглинення більш суворим покаранням менш суворого та шляхом повного або часткового складання покарань.

Шифр НБУВ: РА445387

1.X.401. Розслідування порушення вимог режиму радіаційної безпеки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / С. А. Новачук; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Запропоновано теоретичні та практичні рекомендації щодо розслідування порушення вимог режиму радіаційної безпеки із урахуванням сучасного стану законодавства та правозастосовної практики, теоретичних положень криміналістики, кримінального процесу, кримінального права, кримінології. Сформульовано основні методики розслідування порушення вимог режиму радіаційної безпеки, що включає криміналістичну характеристику цих злочинів, типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування й алгоритми процесуальних дій, обставини, що підлягають доказуванню, положення щодо використання спеціальних знань та особливостей проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Шифр НБУВ: РА444476

1.X.402. Сучасні питання протидії організованій злочинності в Україні та за кордоном: монографія / Ю. М. Крамаренко, О. С. Скок, Т. В. Шевченко, В. Г. Хашев; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 215 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 206-215. — укр.

Висвітлено питання протидії організованій злочинності в Україні та за кордоном з урахуванням стану розвитку суспільства. На основі статистичних даних Офісу Генерального прокурора надано результати аналізу кількісних та якісних показників організованої злочинності, а також дані результатів розслідування, пов'язаних із нею кримінальних правопорушень. Визначено підстави необхідності дослідження організованої злочинності та надано характеристику цьому явищу. Встановлено сучасний стан організованої злочинності, процеси, які на неї впливають та тенденції її розвитку. Розглянуто трансформаційні процеси в суспільстві та вплив на них організованої злочинності. З урахуванням положень кримінального законодавства України та зарубіжних країн здійснено кримінально-правову характеристику організованої злочинності. З'ясовано особливості правового регулювання протидії організованій злочинності за кордоном. Проаналізовано нормативне регулювання правового статусу та організаційно-тактичних можливостей суб'єктів, діяльність яких спрямована на боротьбу з організованою злочинністю. Наведено відповідні висновки та пропозиції щодо протидії організованій злочинності в Україні, що можуть бути використані під час подальших досліджень. Окреслено організаційно-тактичні та правові можливості правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю.

Шифр НБУВ: ВА857108

1.X.403. Універсальний та реальний принципи чинності закону України про кримінальну відповідальність у просторі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В. П. Кедик; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Викладено результати одного з перших у вітчизняній науці кримінального права спеціального комплексного дослідження теоретичних і практичних аспектів принципів чинності кримінального закону у просторі. Визначено поняття, зміст і ознаки принципів чинності кримінального закону в просторі у кримінальному праві. Досліджено зміст, поняття й ознаки принципів чинності кримінального закону в просторі у кримінально-правовій доктрині. З'ясовано генезис становлення принципів чинності кримінального закону в просторі у кримінально-правовій доктрині та законодавстві України. Проаналізовано місце й роль принципів чинності кримінального закону у просторі в системі принципів кримінального права. Запропоновано авторські визначення універсального (космополітичного) та реального принципів чинності кримінального закону у просторі. Обґрунтовано, що екстериторіальність є проміжною між територіальним та універсальним принципом, тоді як екстериторіальність є проміжною між територіальним і реальним принципами, коли реальний

принцип виступає як виняток із територіального принципу. Встановлено значення принципів чинності кримінального закону у просторі. Окреслено шляхи вирішення проблем реалізації принципів чинності кримінального закону в просторі у сфері кримінальної правотворчості. Сформульовано науково обґрунтовані пропозиції щодо внесення змін і доповнень до законодавства України у сфері реалізації принципів чинності кримінального закону у просторі.

Шифр НБУВ: RA451185

Див. також: 1.X.322, 1.X.337, 1.X.343

Пенітенціарія

1.X.404. Кримінально-виконавче забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі: теоретичні та прикладні проблеми: монографія / Т. А. Денисова, В. Г. Павлов; Класичний приватний університет. — Чернігів: Десна Поліграф, 2020. — 375 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 300-342. — укр.

Висвітлено комплекс теоретичних і практичних питань організації забезпечення виконання покарань у виді позбавлення волі персоналом кримінально-виконавчої системи України. Розкрито поняття персоналу як суб'єкта кримінально-виконавчих відносин, основний зміст його функцій при забезпеченні карально-виправного впливу на засуджених до позбавлення волі. Визначено місце персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України у структурі правоохоронних органів. Обґрунтовано кримінально-виконавчі напрями, що зумовлюють удосконалення діяльності з забезпечення безпечного функціонування установ виконання покарань і ефективного виконання покарань у виді позбавлення волі.

Шифр НБУВ: BA857365

Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)

1.X.405. Експертне дослідження нещасних випадків, пов'язаних із невиконанням виробничих технологічних вимог: монографія / О. М. Ключев, В. В. Сабадаш, І. В. Богданюк, О. В. Бублик, С. В. Роголін, О. О. Мешков, В. С. Супрун, Ю. В. Панчук, О. Ю. Привалова, Р. Н. Гусейнов, А. І. Мальцев; Національний науковий центр «Інститут судових експертиз імені Заслуженого професора М. С. Бокаріуса». — Харків: ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. — 158 с. — Бібліогр.: с. 126-130. — укр.

Розроблено алгоритм вирішення завдань щодо встановлення наявності джерел і чинників небезпеки та їх здатності ініціювати виникнення надзвичайної ситуації. Наведено порядок проведення досліджень нещасних випадків, пов'язаних з невиконанням технологічних вимог на виробництві, а також судових інженерно-технічних експертиз у галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності. Розроблено методику, призначену для застосування за умов виконання судових інженерно-технічних експертиз у галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності. Рекомендовано для судових експертів установ Мін'юсту України та інших експертних установ.

Шифр НБУВ: BA857508

1.X.406. Збірник вибраних наукових статей науково-педагогічних працівників кафедри кримінальної юстиції Навчально-наукового інституту права / ред.: В. В. Топчій, Г. В. Дідківська, Л. В. Омельчук; Державний податковий університет, Навчально-науковий інститут права. Кафедра кримінальної юстиції, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація кримінального права». — Вінниця: Твори, 2022. — 307 с. — укр.

Вміщено раніше опубліковані статті, де висвітлено актуальні питання теоретичного та практичного характеру щодо становлення та розвитку інститутів кримінальної юстиції в Україні. Розглянуто проблеми кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та кримінології. Розкрито класифікацію злочинів та систему покарань, їх взаємозв'язок й суперечливість. Визначено окремі напрями покращання взаємодії ЗМІ із правоохоронними органами у запобіганні злочинності в інформаційній сфері. З'ясовано координаційну діяльність прокурора у правоохоронній сфері України: безпековий, організаційно-управлінський та кримінальний процесуальний аспекти. Виокремлено елементи кримінологічної характеристики злочинності у сфері оподаткування. Окреслено кримінально-правову охорону таємниці кореспонденції іноземних держав. Охарактеризовано ознаки кримінального процесуального кодексу України як базового елемента кримінального процесуального законодавства.

Шифр НБУВ: BA857385

1.X.407. Особливості обрання запобіжного заходу під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері домашнього насильства: наук.-метод. рек. / М. С. Цуцкірідзе, В. В. Романюк, С. В. Гайду, Т. Г. Фоміна, В. В. Бурлака, О. В. Мартовичка, О. С. Тарасенко, О. О. Хань, М. Ю. Романов; Національна поліція України, Харківський національний

університет внутрішніх справ, Головне слідче управління МВС України. — Київ: 7БЦ, 2021. — 63 с. — Бібліогр.: с. 41-43. — укр.

З урахуванням міжнародно-правових актів, зокрема, Стамбульської конвенції, та положень національного законодавства висвітлено особливості обрання запобіжного заходу під час розслідування злочинів, пов'язаних з домашнім насильством. Надано практичні рекомендації щодо оцінки ризиків імовірної негативної поведінки особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, пов'язаного з домашнім насильством. Розкрито особливості обрання запобіжного заходу під час розслідування злочинів, пов'язаних з домашнім насильством. Висвітлено позитивний міжнародний досвід з досліджуваної проблематики. Досліджено поняття та суть обрання запобіжного заходу під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері домашнього насильства. Розглянуто правові передумови дослідження особливостей обрання запобіжного заходу під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері домашнього насильства. Висвітлено міжнародний досвід обрання запобіжного заходу під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері домашнього насильства.

Шифр НБУВ: BA856141

1.X.408. Охорона прав промислової власності: приватно-правовий аспект: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Т. В. Ярошевська; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 38 с. — укр.

Досліджено питання забезпечення приватно-правової охорони прав промислової власності в Україні в умовах європейської інтеграції, визначено основні напрями адаптації національного законодавства у сфері промислової власності до відповідного законодавства ЄС. Подано загальнотеоретичну характеристику національного та європейського механізмів охорони промислової власності. Досліджено поняття промислової власності, визначено правове становище суб'єктів права та зміст суб'єктивних прав на об'єкти промислової власності. Збалансовано суб'єктивні права та юридичні обов'язки сторін у договірних відносинах з приводу використання майнових прав на об'єкт, створений на замовлення у процесі виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт за бюджетні кошти. Проаналізовано проблемні питання врегулювання в Україні відносин у сфері трансферу технологій. Внесено пропозиції про вдосконалення національного законодавства у сфері промислової власності, тлумаченні термінів, що застосовуються. Розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів регулювання охорони прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, географічні зазначення, трансферу технологій.

Шифр НБУВ: RA452121

1.X.409. Предмет відання у кримінальному процесі: монографія / М. С. Городецька; Донецький державний університет внутрішніх справ. — Київ: Дакор, 2022. — 481 с. — Бібліогр.: с. 445-476. — укр.

Вперше в Україні комплексно досліджено предмет відання у кримінальному процесі. Прослідковано генезу наукових поглядів щодо предмету відання у кримінальному провадженні. Визначено поняття, структуру, зміст та значення предмета відання. З'ясовано його функціональне призначення, визначено обсяг та межі. Установлено, у якому співвідношенні перебуває предмет відання з кримінальною процесуальною функцією та повноваженнями. Розглянуто структуру предмета відання у кримінальному процесі. Досліджено, у якому співвідношенні знаходяться предмети відання органів, що здійснюють кримінальне провадження. Рекомендовано для викладачів та здобувачів юридичних навчальних закладів, наукових співробітників, працівників правоохоронних та судових органів, а також усіх, хто цікавиться проблемами кримінального процесу.

Шифр НБУВ: BA857510

Див. також: 1.U.108

Стадії кримінального процесу

1.X.410. Алгоритм дій працівників органів досудового розслідування щодо накладення арешту на електронні активи, одержані злочинним шляхом: науково-практичний посібник / М. С. Цуцкірідзе, О. В. Пчеліна, С. В. Гайду, В. В. Романюк, В. Г. Дрозд, В. В. Абламська, М. Ю. Романов; Харківський національний університет внутрішніх справ МВС України, Національна поліція України. — Київ: 7БЦ, 2021. — 89 с. — Бібліогр.: с. 68-74. — укр.

Визначено поняття та суть накладення арешту, активів, зокрема електронних активів, одержаних злочинним шляхом. Розглянуто нормативні підстави та процесуальний порядок накладення арешту на електронні активи, одержані злочинним шляхом, у кримінальному провадженні. Визначено особливості тактики накладення арешту на електронні активи, одержані злочинним шляхом, у кримінальному провадженні. Здійснено аналіз міжнародного досвіду накладення арешту на електронні активи, одержані злочинним шляхом, у кримінальному провадженні та запропоновано шляхи його впровадження в практичну діяльність вітчизняних органів досудового розслідування. Увагу

придлено нормативно-правовим підставам накладення арешту на електронні активи, одержані злочинним шляхом, у кримінальному провадженні. Досліджено тактику накладення арешту на електронні активи, одержані злочинним шляхом, у кримінальному провадженні. Висвітлено міжнародний досвід накладення арешту на електронні активи, одержані злочинним шляхом, у кримінальному провадженні.

Шифр НБУВ: ВА856140

1.X.411. Тактика обшуку у житлі та іншому володінні особи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А. О. Нечваль; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Сформульовано теоретичні положення та практичні рекомендації щодо тактики обшуку у житлі й іншому володінні особи. Висвітлено стан наукового дослідження цього питання. З'ясовано кримінальну процесуальну регламентацію обшуку житла й іншого володіння особи. Вивчено іноземний досвід проведення обшуку у житлі й іншому володінні особи, сформульовано пропозиції для вітчизняної практики. Визначено організаційно-тактичні засади проведення обшуку у житлі й іншому володінні особи за етапами підготовки до проведення слідчої (розшукової) дії, робочого, фіксації перебігу та результатів. Сформовано пропозиції з удосконалення кримінальної процесуальної регламентації обшуку у житлі й іншому володінні особи. Окреслено напрями оптимізації використання тактичних прийомів, сформульовано пропозиції з підвищення ефективності застосування спеціальних знань.

Шифр НБУВ: РА444483

Криміналістика

1.X.412. Використання спеціальних знань при розслідуванні неалежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А. М. Таранова; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Досліджено актуальні питання використання спеціальних знань під час розслідування неалежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Проаналізовано генезу інституту використання спеціальних знань під час розслідування злочинів. Визначено теоретичні засади, поняття та форми використання спеціальних знань. Розкрито їх особливості під час розслідування неалежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Запропоновано рекомендації щодо використання спеціальних знань під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій, що є найбільш поширеними у практиці цих злочинів. Розкрито особливості проведення окремих видів експертиз, конкретизовано поняття, завдання, об'єкти та методи проведення експертиз із урахуванням специфіки розслідування неалежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником.

Шифр НБУВ: РА444477

1.X.413. Криміналістика: традиції, новачі, перспективи: добірка наук. пр. / В. М. Шевчук; упоряд.: Н. А. Чмутова. — Харків: Право, 2020. — укр.

Вміщено добірку наукових праць доктора юридичних наук, професора кафедри криміналістики Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, заслуженого юриста України В. М. Шевчука. До книги ввійшли окремі наукові статті, тези доповідей і повідомлень та інші роботи, опубліковані із 1995 р. до наших днів, які систематизовано за головними напрямками його наукових досліджень і присвячені проблемам загальної теорії криміналістики, криміналістичної теорії тактичних операцій, криміналістичної техніки та інноваційним технологіям у криміналістиці, криміналістичній тактиці та її засобам. Викладено матеріали з формування та реалізації криміналістичних методик, криміналістичної профілактики кримінальних правопорушень. Визначено ролі відомих учених-криміналістів у розвитку криміналістики і судової експертизи.

Шифр НБУВ: ВС69337

1.X.414. Розслідування кримінальних правопорушень проти журналістів: навч. посіб. / А. В. Коваленко; Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. — Івано-Франківськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2022. — 249 с. — Бібліогр.: с. 223-249. — укр.

Викладено основні питання розслідування кримінальних правопорушень проти журналістів. Запропоновано загальнотеоретичні підходи до побудови методики розслідування досліджуваних діянь. Висвітлено концептуальні засади криміналістичної характеристики таких посягань та її елементний склад. Приділено увагу організації розслідування кримінальних правопорушень проти журналістів, а також тактиці проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Шифр НБУВ: ВА857749

1.X.415. Судово-експертна характеристика геному людини та його ідентифікаційних ознак / А. В. Кофанов, Н. М. Ер-

гарт // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 185-193. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Мета роботи — впровадження в експертну практику нових методик дослідження біологічних слідів людини для підвищення рівня ідентифікаційних можливостей. Застосовано порівняльно-правовий аналіз, пізнавально-аналітичний та ін. Запропоновано інноваційне розуміння таких основних базисних юридичних властивостей доказів, як їх значимість, доброякісність і достовірність, а також варіант вирішення питання кримінальної та іншої юридичної відповідальності за порушення порядку одержання доказів. Підкреслено, що значних успіхів у одержанні ідентифікаційних доказів причетності особи до злочину на основі слідів біологічного походження досягнуто, перш за все, завдяки використанню молекулярної генетики. Молекулярно-генетичний аналіз ДНК — лише один із етапів ідентифікації, і для винесення остаточного результату необхідний статистичний аналіз одержаних даних, особливо важливий при збігу генотипів злочинця і підозрюваного: адже в цьому випадку йдеться іноді про людське життя. На сьогоднішній день метод ДНК-аналізу (генотипоскопія) — один із найбільш перспективних напрямів розвитку судових експертиз, а його результати є достатньо надійним доказом причетності до злочину конкретної особи.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 1.X.411

Держава та право країн світу

1.X.416. Глобалізація і суспільство: національний, міжнародний та зарубіжний виміри: монографія / Т. В. Корнякова, О. Л. Соколенко, Н. С. Юзікова, В. С. Гоговський, О. В. Сачко, М. Г. Максименцев, Є. А. Кобрусєва, Н. О. Максименцева, О. П. Литвин, Ю. В. Живова, І. М. Климяк, Г. С. Юзіков, О. М. Несправа, О. В. Дриголь, О. В. Лахова, Р. В. Войтович, М. В. Несправа, Г. Г. Петер; ред.: Т. В. Корнякова, Н. С. Юзікова; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2021. — 447 с. — укр.

Викладено авторське бачення правового аналізу глобальних проблем. Розглянуто окремі галузі права: сфери охорони здоров'я, міграційну політику, забезпечення прав громадян на мирні зібрання, надкористування. Новим є правовий аналіз космічного права. Запропоновано правові заходи міжнародного партнерства у запобіганні злочинності у глобалізаційному вимірі, наведено міжнародний досвід прецедентної практики з прав людини в Україні через глобалістичні виміри. Представлено розуміння глобалізації як категорії, що характеризує закономірний світовий процес трансформації та модернізації суспільних відносин: впливає на розвиток держави, безпеку суспільства, криміногенну ситуацію, має політичні, економічні, соціальні, правові, релігійні, криміногенні й антикриміногенні наслідки у різних сферах суспільного життя. Розглянуто, як глобалізація трансформує структуру сучасного світу, коригує національні системи державного управління, детермінує зміни стратегій економічного, політичного та духовного розвитку, що породжує суцільну взаємозалежність світу.

Шифр НБУВ: ВА857767

1.X.417. Український правовий вимір: пошук відповідей на глобальні міжнародні виклики: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 27 травня 2022 р. / ред.: І. Г. Березнюк, Д. О. Бочаров, В. В. Варавка, Д. Віддоусон, Т. П. Дерев'яноко, А. Крастиньш, К. М. Колесников, В. В. Ліпінський, В. В. Варавка, А. В. Макаренко, О. О. Марценюк, Т. П. Мінка, С. М. Перепьолкін, Д. В. Приймаченко, В. М. Разживін, В. М. Разживін, В. В. Ченцов, В. Чижович; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро: Ун-т митної справи та фінансів, 2022. — 164 с.: рис. — укр.

Досліджено актуальні питання верховенства права у регульованні приватноправових відносин, у кримінальному провадженні та оперативного-розшукової діяльності. Висвітлено актуальні проблеми здійснення адміністративних та митних процесів. Увагу приділено проблемним аспектам суверенності держави і людини, науковим аспектам у контексті впливу міжнародного права на розвиток правової системи України. Досліджено правове регулювання приватноправових відносин у умовах міжнародних інтеграційних процесів. Висвітлено засоби підтримки суб'єктів господарювання за українським законодавством. Розглянуто правові підстави введення воєнного стану як спеціального режиму господарювання. Охарактеризовано особливості визначення процедури надання електронних послуг у сфері міграції та громадянства. Висвітлено деякі питання адміністративної відповідальності юридичних осіб за порушення митних правил. Проаналізовано правові моделі побудови митних адміністрацій країн-членів ЄС. Увагу приділено питанням кредитних канікул у умовах воєнного стану (актуальні питання сьогодення).

Шифр НБУВ: ВА856142

Міжнародне право

1.X.418. Верховенство права в сучасному міжнародному праві: актуальні питання: монографія / І. А. Куровська; Україна. Верховна Рада, Інститут законодавства. — Київ: Людмила, 2019. — 502 с. — Бібліогр.: с. 461-502. — укр.

Висвітлено концептуальні засади осмислення феномену концепту — доктрини — принципу верховенства права як категорії сучасного міжнародного та конституційного права. Розкрито його роль у сучасній системі міжнародного права, а також правовій системі України. Розглянуто верховенство права як юридично-соціальний феномен у системі міжнародного права, а також проведено аналіз генези доктрини верховенства права в міжнародному праві, трансформування її в принцип верховенства права із одночасним з'ясуванням юридично-аксіологічного змісту цієї доктрини. Проведено дослідження онтологічного розуміння місця та ролі принципу верховенства права у міжнародно-правовій практиці, зокрема через дослідження особливостей тлумачення та застосування принципу верховенства права в міжнародному договірному, звичаєвому праві, а також його закріплення на конституційному рівні низки зарубіжних держав. Узагальнено нормативні та доктринальні джерела, на підставі яких сформульовано авторське визначення принципу верховенства права.

Шифр НБУВ: ВА857300

1.X.419. Медіація як спосіб вирішення приватно- та публічно-правових спорів: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (30 листоп. 2021 р., Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ) / ред.: А. Є. Фоменко, Л. Р. Наливайко, І. А. Гришай, М. В. Несправа, В. М. Савіщенко, С. В. Бабанін, Є. В. Мінакова, О. С. Чепік-Трегубенко; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Третій апеляційний адміністративний суд, Дніпропетровський окружний адміністративний суд, Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування, Regional Justice Reform Councils, Громадська організація «Національна асоціація медіаторів України», Professional Association of Mediators in Bulgaria, Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України, Всеукраїнська громадська організація «Асоціація українських правників», Навчально-наукова лабораторія дослідження проблем правового статусу внутрішньо переміщених осіб та забезпечення гендерної рівності, Громадська організація «Ла-Страда-Україна», Юридична клініка «Стіна». — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 351 с. — укр.

Висвітлено вітчизняний та зарубіжний досвід підготовки медіаторів. Звернено увагу на необхідність впровадження медіації в адміністративному судочинстві. Викладено основні положення Закону України «Про медіацію» як правове підґрунтя для її розвитку. Розглянуто практику застосування альтернативних способів врегулювання спорів у цивільному судочинстві. Визначено роль медіації у психологічному консультуванні, а також діяльності органів ювенальної превенції у профілактиці правопорушень серед дітей. Висвітлено основні проблеми впровадження та застосування медіації в Україні в межах вирішення цивільно-правових спорів.

Шифр НБУВ: ВС69294

1.X.420. Международно-правовые аспекты гражданско-военного сотрудничества (СИМІС): монографія / Э. В. Титко. — Винница: Творы, 2021. — 540 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 483-508. — рус.

Представлен результат многолетних научных исследований и разработок автора в области разрешения конфликтов, предмет исследования который характеризуется современностью выполнения военных задач в гражданской среде, невозможностью достижения поставленных перед военными структурами целей без сотрудничества с гражданским сегментом, потребность гражданского населения в военной помощи в ряде ситуации и, в целом, сближение военного сегмента с гражданским населением для взаимопомощи. Показаны проблемы теории и практики, процесс формирования развития и функционирования системы гражданско-военного сотрудничества в рамках ООН, НАТО и ЕС, а также взаимосвязь гражданской и военной компонентов в отношении правовой регуляции со стороны международной системы. Раскрыты и проанализированы правовая основа гражданско-военного сотрудничества, которая перекликается с фактическими применениями сил СИМІС (органы гражданско-военного сотрудничества — CIVIL-MILITARY CO-OPERATION — СИМІС) в мире через избранные операции. Акцентировано внимание на результатах анализа национальных доктрин / политик по вопросу СИМІС, где география представлена достаточно широко, а именно такие страны, как Болгария, Германия, Дания,

Канада, Нидерланды, Норвегия, Польша, Соединенное Королевство, США, Украина, Финляндия, Франции Хорватия, Швеция.

Шифр НБУВ: ВА857706

1.X.421. Науково-практичний коментар Конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією: Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією 1999 року; Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією 1999 року / М. О. Баймуратов, Б. Я. Кофман; Україна. Верховна Рада, Інститут законодавства. — Київ: Людмила, 2021. — 419 с. — Бібліогр.: с. 396-419. — укр.

Висвітлено інструменти міжнародної боротьби проти корупції, які відображають єдиний підхід Ради Європи та її держав-членів до цієї проблеми. Досліджено негативну роль феномену корупції в державній та міжнародній діяльності, у тому числі на транснаціональному рівні. Проаналізовано офіційний переклад Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією 1999 р. і Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією 1999 р. і надано фаховий науково-практичний коментар їх положень, які характеризують міждисциплінарний підхід у здійсненні державами колективної і узгодженої протидії цьому негативному явищу.

Шифр НБУВ: ВА857301

Див. також: 1.X.350, 1.X.380, 1.X.386, 1.Y.600

Міжнародне приватне право

1.X.422. Методологічні питання приватного права: монографія. Ч. 1 / І. Е. Берестова, М. В. Бернацький, В. А. Васильєва, В. В. Васильєва, Н. Д. Вінтоняк, М. О. Гайдулін, М. В. Галантич, О. М. Гончаренко, Н. О. Давидова, Б. В. Дерев'яно, А. М. Долінська, Ю. О. Заїка, А. В. Запороженко, А. Ю. Ішук, О. Р. Ковалишин, В. М. Короленко, В. І. Король, О. Д. Крупчан, В. М. Махінчук, О. О. Менделя, Г. А. Миронова, В. І. Нагнибіда, К. М. Пільков, В. І. Полухович, Т. Г. Попович, В. Д. Примак, С. В. Семіног, Л. В. Січук, О. А. Черненко, Н. І. Чудик-Білоусова, О. О. Штефан; ред.: О. Д. Крупчан, З. В. Ромовська; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака. — Київ, 2021. — 300 с. — укр.

Визначено вплив євроінтеграції на розвиток приватного права України. Розглянуто питання забезпечення інтересів держави й інших суб'єктів приватного права за умов зміни суспільної парадигми. Висвітлено проблеми реалізації громадянами України права на житло. Увагу приділено цивільно-правовому регулюванню послуг із охорони. Проаналізовано договори щодо соціальних послуг, акцентовано на питанні впровадження європейських стандартів. Розглянуто діалектику прав та обов'язків закладу освіти як суб'єкта приватного права. Досліджено діджитал-трансформації у приватному праві України. Увагу приділено концепту цифрових активів у сучасному праві. Розглянуто правовий захист майнових інтересів держави, суб'єктів господарювання і громадян від ризиків під час здійснення операцій із криптовалютою. Висвітлено окремі аспекти цивільно-правового статусу користувачів мережі Інтернет. Досліджено питання правового забезпечення ринкової економіки тощо.

Шифр НБУВ: В358949/1

1.X.423. Міжнародне приватне право: підручник / Є. М. Білоусов, І. М. Жуков, В. В. Комаров, І. В. Яковюк, С. Р. Асірян, А. П. Гетьман, К. В. Єфремова, Г. С. Корнієнко, С. О. Кравцов, Т. В. Курман, Н. М. Погорецька, В. Ю. Полатай, О. П. Радчук, Б. Ю. Ребриш, О. Я. Трагнюк, О. М. Туева, І. В. Удальцова, В. Ю. Уркевич, Ж. В. Чевичалова, Ю. В. Щокін, О. О. Щокіна; ред.: Є. М. Білоусов, І. В. Яковюк; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Право, 2020. — 407 с. — укр.

Розглянуто питання теорії міжнародного приватного права: поняття, предмет, методи, джерела, суб'єкти та спеціальні інститути й підгалузі міжнародного приватного права, а саме міжнародне зобов'язальне право, міжнародне речове право, міжнародне право інтелектуальної власності, міжнародне деліктне право, міжнародне сімейне право, міжнародне спадкове право, міжнародні перевезення, трудові відносини в міжнародному приватному праві. Окреслено міжнародні фінансові відносини, міжнародні розрахунково-кредитні відносини, міжнародний цивільний процес, міжнародний комерційний арбітраж. Висвітлено проблему кваліфікації в міжнародному приватному праві.

Шифр НБУВ: ВА857245

1.Ц.424. Вживання в різних природних умовах: навч.-метод. посіб. / О. Ю. Чернявський; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків: Ільницький О. Д., 2022. — 261, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. [262]. — укр.

Розглянуто питання та методи, що стосуються теорії вживання в бойових і різних природних та екстремальних умовах. Розкрито особливості загальновійськової підготовки під час ведення бойових дій. Зауважено, що посібник укладено з урахуванням досвіду АТО та миротворчих операцій, сучасних тенденцій і закономірностей обладнання військових таборів, способів пересування підрозділів на місцевості в пішому порядку та практики дій військовослужбовців і цивільних в екстремальних умовах мирного та воєнного часу. Систематизовано перелік можливих і найбільш імовірних труднощів, що можуть виникнути під час виконання військовослужбовцями бойових завдань та надано рекомендації з ілюстраціями щодо їх подолання. Розроблено пропозиції щодо підтримання психофізіологічної стійкості військовослужбовців і цивільних під час вживання в екстремальних умовах.

Шифр НБУВ: ВА857771

1.Ц.425. Вплив занять фізичними вправами на функціональний стан та працездатність військовослужбовців-ветеранів бойових дій / О. Матвейко, С. Романчук, О. Ольховий, А. Одеров, О. Небожук, В. Климович, М. Бабич // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп.-ві. — 2022. — № 1. — С. 31-37. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Підтримання та забезпечення високого рівня бойової здатності військовослужбовців є необхідною та достатньою умовою успішного виконання ними завдань щодо захисту нашої держави. Професійна діяльність військовослужбовців характеризується підвищенням фізичним і психічним напруженням, впливом на функціональний стан і працездатність військовослужбовців, виконання ними завдань в особливих умовах, пов'язаних із ризиком для життя та здоров'я. Фізична підготовка є не лише важливим чинником, від якого залежить професійна реалізація військовослужбовців, але й впливає на виконання бойових завдань. З огляду на те, що Збройні сили України беруть участь у бойових діях, збільшилася кількість військовослужбовців — ветеранів бойових дій. Більшість із них, мають фізичні та психологічні відхилення у стані здоров'я та функціональному стані. Необхідно шукати засоби, методи та комплекси фізичної підготовки, які б до підтримувати їх професійну працездатність. Мета роботи — вивчити механізми позитивного впливу коригувальної гімнастики на функціональний стан і працездатність військовослужбовців — ветеранів бойових дій. Проведено аналіз наукової та методичної літератури, тестування, педагогічний експеримент, використано методи факторного аналізу. Факторний аналіз визначив, що після педагогічного експерименту факторна структура матриць суттєво змінилася, особливо за першим і другим факторами. Фактор, інтерпретований як патологія серцево-судинної системи, після експерименту став другим за значущістю вкладу, а на перше місце вийшов фактор психомоторики. Результати досліджень довели, що заняття фізичними вправами позитивно впливають на вдосконалення показників функціонального стану та працездатності військовослужбовців, які мали бойові травми або мають відхилення у стані здоров'я за результатами участі у бойових діях. Доведено, що всі військовослужбовці, незалежно від віку, спеціальності, місця дислокації та стану здоров'я повинні систематично займатися фізичними вправами.

Шифр НБУВ: Ж71868

1.Ц.426. Дії механізованих підрозділів в основних видах бою: навч. посіб. у схемах і табл. / В. А. Шевчук, Д. В. Зайцев, А. О. Яфонкін; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь: УДФСУ, 2021. — 249 с.: схеми, табл. — (Серія «На допомогу студенту УДФСУ»; т. 91). — Бібліогр.: с. 249. — укр.

Надано варіанти схем дій відділення, взводу, роти та батальйону в різних видах бою за умови поетапного переходу на стандарти НАТО. Наведено приклади оформлення графічних бойових документів (карток і схем) з урахуванням власних напрацювань і навчально-методичного матеріалу, що був розроблений викладачами кафедри тактики факультету бойового застосування військ Академії Сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного. Узагальнено в табличній формі нормативи з бойової підготовки Сухопутних військ для механізованих підрозділів Сухопутних військ ЗС України.

Шифр НБУВ: ВС69448

1.Ц.427. Дослідження рівня мотиваційно-ціннісного ставлення курсантів до фізичного вдосконалення на початку навчання у військовій академії / Є. Анохін, Ю. Бобко, О. Матвейко, І. Пилипчак, І. Лотоцький, М. Кузнецов // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп.-ві. — 2022. — № 1. — С. 24-31. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Бойова діяльність (БД) військовослужбовців відноситься до дуже важких видів професійної діяльності, яка вимагає від них значних м'язових зусиль, прояву на високому рівні відповідних фізичних якостей, рухових навичок; підвищеної активності значної кількості різноманітних органів і систем; залучення до роботи великої кількості морфофункціональних і психічних структур організму людини. Це супроводжується витратою такої кількості енергії, якої не здатні продукувати механізми енергозабезпечення організму більшості військовослужбовців, що призводить до швидкої втрати працездатності. Підвищення рухових спроможностей і розширення функціональних резервів організму офіцерів до рівня, що вимагає БД, відбувається під час їх навчання в академії. А його підтримання є актуальним уродовж всієї професійної кар'єри офіцера. Однак, одразу після випуску з академії фізична активність більшості офіцерів знижується, а разом із нею й їх фізична підготовленість. Ураховуючи, що фізична підготовленість є фундаментом для всіх інших компонентів боездатності військовослужбовців, актуальним є пошук шляхів забезпечення належного рівня ефективності фізичного вдосконалення офіцерів уродовж всієї їх служби. Мета роботи — визначення рівня мотиваційно-ціннісного ставлення курсантів до фізичного вдосконалення на початку їх військової служби як умови та передумови доцільних систематичних занять ними фізичними вправами. Проведено аналіз та узагальнення наукових праць, опитування. Встановлено, що в структурі мотивації до фізкультурно-спортивної діяльності значної кількості курсантів на момент їх вступу до академії переважають гедоністичні мотиви, а метою їх занять спортом є розвага. Виявлено, що 60,2 % курсантів на початку навчання в академії мають низький рівень мотиваційно-ціннісного ставлення до фізичного вдосконалення, який характеризується неадекватністю оцінки своєї фізичної підготовленості, відсутністю бажання виявляти зусилля при виконанні рухової активності, що не надає змоги розраховувати на високу результативність фізичного вдосконалення. Висновки: для підвищення ефективності фізичної підготовки офіцерів у військах потребує посилення формування в них мотиваційно-ціннісного ставлення до фізичного вдосконалення під час навчання в академії.

Шифр НБУВ: Ж71868

1.Ц.428. Інституціоналізація підводної складової української школи мореплавства (1794 — 2014): монографія: спец. 032 «Історія та археологія» / О. О. Калініченко; Національний університет «Одеська морська академія»; Науково-дослідний центр Збройних Сил України «Державний океанаріум». — Одеса: КП ОМД, 2022. — 395 с.: табл., іл. — Бібліогр.: с. 250-290. — укр.

Зазначено, що монографію написано на основі дисертації за темою «Українська школа підводного мореплавства ХІХ — початку ХХ ст.: формування, діяльність, персоналії». Зауважено, що для аргументації практичного досвіду дослідника історії підводної справи, оприлюднено один з найбільш значущих, на його думку, витяг з служби автора на атомних субмаринах радянських підводних сил Тихоокеанського флоту в період третього піку протистояння під час Холодної війни, безпосереднім учасником якої він був за часів військової служби, який наочно демонструє переваги винаходу В. П. Кременського. Зв'язок дослідження з сучасністю здійснено шляхом внесення у текст розділу «післямова» щодо широкомасштабного вторгнення агресора на терени України з 24 лютого 2022 р. Працю розраховано на професорсько-викладацький склад вищих військово-морських навчальних закладів і посадових осіб Військово-Морських сил Збройних сил України, відповідальних за безпеку держави з морського напрямку.

Шифр НБУВ: СО38193

1.Ц.429. Інтимні стосунки та сексуальне насильство під час німецько-радянської війни в окупації і на фронті: [монографія] / В. Гінда. — Київ: Інститут історії України НАН України, 2021. — 408 с. — укр.

На основі широкої історіографічно-джерельної бази вперше в українській історичній науці здійснено комплексне дослідження сексуального життя людей в екстремальних умовах німецько-радянської війни. Розкрито широке коло питань, що стосуються: зміни інтимної поведінки людей в екстремальних умовах війни,

використання ними сексу як можливості вижити чи одержати необхідну інформацію у ворога; впливу сексуального інстинкту під час війни на поведінку людей та можливі сімейні проблеми, пов'язані з цим; проблеми задоволення інтимних потреб солдатами протиборчих армій і учасниками партизанських формувань та їх вирішення; нестатутних відносин жінок і чоловіків у Червоній армії та їх вплив на морально-психологічний стан у військах; романтичних стосунків у чоловіків і жінок в екстремальних умовах війни; проблеми сексуального насилля німецькими і радянськими солдатами та представниками партизанських з'єднань над жінками у військах і на окупованих територіях.

Шифр НБУВ: ВС62949

1.Ц.430. Розвиток та застосування запалювальної зброї у XX — XXI століттях: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / О. М. Шевченко; Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

З урахуванням надбав зарубіжної, радянської та української історіографії на широкій і репрезентативній джерельній базі, частина з якої вперше вводиться до наукового обігу, викладено результати дослідження розвитку та застосування у воєнних конфліктах XX — XXI ст. запалювальної зброї. Уточнено та запропоновано авторське визначення поняття «запалювальна зброя». Досліджено зародження та еволюцію запалювальної зброї до XX ст. на підставі досвіду її застосування у воєнних конфліктах XX — XXI ст. Запропоновано періодизацію розвитку запалювальної зброї у визначених хронологічних межах. Показано, що досягнення періоду від давнини до XX ст. стали науковим, технологічним і тактичним підґрунтям для подальшого розвитку сухопутної, авіаційної та морської запалювальної зброї. Під час Першої світової війни було створено нову запалювальну зброю, що зайняла чинне місце у системі озброєння армій багатьох країн що довела свою роль у збройній боротьбі. Сьогодні на озброєнні провідних армій світу знаходиться сукупність високотехнологічних її зразків. Розкрито український внесок у розроблення запалювальної зброї та перспективи її подальшого розвитку в Україні. Показано, що Україна має власні здобутки у сфері створення запалювальної зброї, що не поступаються зарубіжним аналогам. Розроблено рекомендації щодо використання результатів дослідження у розвитку озброєння і військової техніки, практиці підготовки та застосування Збройних сил України.

Шифр НБУВ: РА452122

1.Ц.431. Розмінування території і об'єктів інженерних підрозділів Збройних Сил України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки (1992 — 2018): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Г. С. Гайдарли; Національний університет оборони України ім. Івана Черняхівського. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

На основі всебічного аналізу та вивчення багатьох бібліографічних та історичних джерел представлено теоретичне узагальнення та вирішення актуального наукового завдання, яке полягає у вивченні досвіду діяльності інженерних підрозділів ЗС України із розмінування території і об'єктів у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у 1992 — 2018 рр. з метою його використання у сучасних умовах. Визначено ступінь і спрямованість впливу групи взаємопов'язаних чинників на процес розмінування в колишній Югославії, Анголі, Південному Лівані, Афганістані та Іраку. Зокрема, розкрито фізико-географічні та природно-кліматичні умови, а також способи дій збройних формувань з мінування об'єктів і території та основні типи ВВП (СВП), що підлягають розмінуванню. Узагальнено та систематизовано досвід інженерних підрозділів ЗС України із розмінування території і об'єктів, простежено еволюцію завдань та досліджено способи виконання пошуку, знищення та знешкодження ВВП (СВП). На основі застосування комбінації спеціальних методів історичного дослідження та у поєднанні з математичними методами наукового дослідження обґрунтовано раціональні способи виконання завдань із розмінування та перспективні напрями розвитку переносних засобів пошуку і виявлення ВВП. Сформульовано рекомендації щодо впровадження одержаних результатів у практичну діяльність ЗС України, зокрема з підвищення ефективності процесу розмінування та покращання бойових спроможностей військових частин і підрозділів, скорочення термінів очищення місцевості від ВВП (СВП) та зменшення втрат як серед особового складу українських угруповань так і мирного населення.

Шифр НБУВ: РА445959

1.Ц.432. Розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Р. М. Дударець; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено правові, теоретичні й організаційно-тактичні засади розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, з огляду на нормативні положення чинного кримінального процесуального законодавства, теорію криміналістики та потреби практики. Висвітлено стан досліджень проблем розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. Здійснено криміналістичну характеристику не передбачених законом воєнізованих

або збройних формувань, розглянуто способи вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з їх діяльністю. Визначено обставини, які підлягають встановленню під час досудового розслідування кримінальних правопорушень аналізовані категорії. Окреслено типові слідчі ситуації та версії початкового етапу розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. Висвітлено тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань під час розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань.

Шифр НБУВ: РА444478

1.Ц.433. Якість життя населення, яке постраждало від військових дій / Н. Белікова, С. Індика, А. Цьось, Л. Ващук // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп-ві. — 2022. — № 1. — С. 3-10. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

В умовах військового втручання постає завдання краще зрозуміти людські наслідки збройного конфлікту. Вплив травматичних подій війни може призвести до зниження якості життя населення на багато років навіть після закінчення реальних бойових подій. Розуміння механізмів впливу факторів ризику може сприяти розробці більш ефективних стратегій втручання в післявоєнних умовах. Мета роботи — здійснити аналіз впливу іноземних військових інтервенцій, що відбувалися у минулому, на коротко- та довготривалу якість життя населення, якого безпосередньо торкнулася війна. У дослідженні використано метод теоретичного аналізу й узагальнення інформації електронних баз даних. Війна впливає на самооцінку здоров'я, фізичні здібності, емоційне та психічне здоров'я всього населення, втягнутого у військовий конфлікт. Серед предикторів зниження якості життя: молодий вік та вік понад 55 років, низький рівень освіти та доходу, втрата сімейних стосунків, наявність психічних розладів, тривалість військового конфлікту. Серед людей, які пережили війну або інший конфлікт у попередні 10 років, кожна п'ята людина (22 %) страждатиме на депресію, тривожність, посттравматичний стресовий розлад, біполярний розлад або шизофренію. Низька якість життя у людей із посттравматичним стресовим розладом пов'язана з симптомами гіперзбудження. Вимушене переселення впливає на зниження якості життя у більш пізньому віці та у віддаленому часі. Найнижчу якість життя зафіксовано у внутрішньо переміщених осіб. Як у демократичних, так і в недемократичних країнах іноземне військове втручання знижує фізичну якість життя до 20 % від того показника, який був до втручання. Одержані результати вказують на необхідність постійної уваги суспільства не лише до потреб у сфері здоров'язбереження, а й до добробуту, житла, зайнятості та загальної якості життя для підтримки фізичного, психічного та соціального здоров'я як біженців, так і не біженців в стисло- та довгостроковому вимірах.

Шифр НБУВ: Ж71868

Див. також: 1.Ч.479

Військова техніка. Воєнно-технічні науки

1.Ц.434. Основы военно-технических исследований. Теория и приложения: монография. Т. 12. **Научные основы системного подхода при решении задач восстановления вооружения и военной техники** / И. Б. Чепков, М. А. Шишанов, С. В. Лапицкий, В. В. Зубарев, В. И. Коцюба, С. С. Трегубенко, А. В. Кучинский, А. А. Веретнов, И. И. Деркач, А. Н. Шатров, И. В. Звершховский; ред.: И. Б. Чепков. — Київ, 2022. — 303 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 300-303. — рус.

Викладено у прикладних аспектах сучасні методологічні основи та методичний апарат основ системного підходу при вирішенні задач відновлення озброєння та військової техніки.

Шифр НБУВ: В354751/12

1.Ц.435. Побудова сейсмічних портретів важливих подій за умови недоступності їхнього спостереження / О. І. Бріцький // Реєстрація, зберігання і оброб. даних. — 2021. — 23, № 1. — С. 59-66. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Подано підхід до одержання сейсмічних портретів важливих подій за умови недоступності їх спостереження. Суть запропонованого підходу полягає в тому, що спочатку визначаються сейсмічні портрети важливих подій з доступного боку, використовується принцип рухомого вікна, яке має розмір за часом, відповідний передбачуваному сейсмічному портрету. Вікно дискретно зсувається по вісі часу на сейсмограмі з недоступного боку. У кожному положенні вікна обчислюється взаємкореляційна функція процесу у вікні з відомим портретом з доступного боку. Одержані сейсмічні портрети можна використовувати для вирішення завдань локації та ідентифікації важливих сейсмічних подій.

Шифр НБУВ: Ж16550

1.Ц.436. Теорія озброєння. Науково-технічні проблеми та завдання: [монографія]. Т. 8. **Методологічні основи управління ризиками при оснащенні військових формувань України новими (модернізованими) зразками озброєння та військової**

техніки / І. Б. Чепков, В. В. Зубарев, В. К. Борохвостов, О. М. Рябець, В. О. Смірнов, В. В. Сотник, С. В. Лапицький, А. А. Гультьєв, І. В. Борохвостов, М. В. Бондарчук. — Київ, 2022. — 596 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 575-595. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні засади організації та реалізації воєнно-технічної політики України з питань забезпечення її військових формувань новими (модернізованими) зразками озброєння та військової техніки з урахуванням ризиків, що виникають під час їх розроблення, серійного виробництва в Україні, або закупівлі за кордоном. Надано пропозиції щодо підвищення воєнно-економічної ефективності планування створення, серійного виробництва, придбання за кордоном тощо озброєння та військової техніки для військових формувань України з урахуванням ризиків.

Шифр НБУВ: В355692/8

Див. також: 1.Ц.432

Служба з питань надзвичайних ситуацій. Цивільна оборона

Діяльність з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій воєнного, техногенного і природного характеру

1.Ц.437. Методика скорочення часу оперативного розгортання першим рятувальним підрозділом в умовах надзвичайних ситуацій техногенного характеру: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 21.02.03 / Д. Ю. Белюченко; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Запропоновано оперативно-технічну методику скорочення часу оперативних розгортань першим рятувальним підрозділом під час ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Вперше розроблено математичну модель оперативного розгортання першого рятувального підрозділу під час ліквідації надзвичайної ситуації техногенного характеру та оперативно-технічну методику скорочення часу оперативного розгортання першим рятувальним підрозділом в умовах даних надзвичайних ситуацій. Уточнено закономірності оперативного розгортання пожежно-рятувальних автомобілів під час ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного характеру, а також набув подальшого розвитку метод обґрунтування нормативів для оперативних розрахунків першого рятувального підрозділу в процесі оперативного розгортання пожежно-рятувальних автомобілів різного класу.

Шифр НБУВ: РА446280

1.Ц.438. Мінімізація наслідків надзвичайних ситуацій природного характеру в гірській місцевості за допомогою пошуково-рятувальних вертольотів: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 21.02.03 / Р. В. Гудак; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Запропоновано методику вирішення логістичної задачі забезпечення процесу ліквідації надзвичайної ситуації природного характеру в окремому регіоні гірської місцевості України за допомогою пошуково-рятувальних вертольотів. Розроблено функціональну математичну модель забезпечення процесу ліквідації надзвичайної ситуації природного характеру в окремому регіоні гірської місцевості, яка представляє собою систему з трьох аналітичних залежностей. Вдосконалено структурно-логічну модель управління даною ситуацією, яка викликана гідрологічними та метеорологічними явищами для окремого регіону гірської місцевості, шляхом введення другого контуру управління, який функціонує при загрозі настання катастрофічної події. На їх базі розроблено методику вирішення логістичної задачі забезпечення процесу ліквідації надзвичайної ситуації природного характеру в окремому регіоні гірської місцевості України за допомогою пошуково-рятувальних вертольотів.

Шифр НБУВ: РА446279

1.Ц.439. Попередження надзвичайних ситуацій терористичного характеру, пов'язаних з малооб'ємним вибухом небезпечних хімічних речовин: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 21.02.03 / В. В. Стрілець; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Вірішено важливе науково-практичне завдання у сфері цивільного захисту — розроблено методику запобігання надзвичайним ситуаціям терористичного характеру, пов'язаним з малооб'ємним вибухом небезпечних хімічних речовин в місцях з масовим перебуванням людей, за пріоритетними наслідками, як то, кількість жертв та кількість постраждалих, як елементами малогабаритного пристрою малооб'ємного вибуху небезпечних хімічних речовин, так і безпосередньо небезпечними хімічними речовинами. Вперше розроблено математичну модель запобігання надзвичайним ситуаціям терористичного характеру, пов'язаним з малооб'ємним вибухом небезпечних хімічних речовин в місцях з масовим перебуванням людей, та методику запобігання надзвичайним ситуаціям терористичного характеру, пов'язаним з малооб'ємним вибухом небезпечних хімічних речовин в місцях з масовим перебуванням людей. Вдосконалено лабораторну установку, яка складається із дворівневого захисного пристрою для запобігання надзвичайним ситуаціям, пов'язаним з малооб'ємними вибухами небезпечних хімічних речовин, та уточнено закономірності відповідної діяльності рятувальників.

Шифр НБУВ: РА446282

1.Ч.440. До ювілею Олександра Георгійовича Додонова // Реєстрація, зберігання і оброб. даних. — 2021. — 23, № 1. — С. 3-4. — укр.

У лютому 2021 р. виповнилося 80 років відомому вченому в галузі інформатики, комп'ютерної техніки, інформаційних технологій і безпеки, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки (1998), заслуженому діячеві науки і техніки України (1998), лауреату премії НАН України ім. С. О. Лебедева (1985), одному із фундаторів Інституту проблем реєстрації інформації НАН України (1987), доктору технічних наук (1976), професору (1981), заступнику директора Інституту проблем реєстрації інформації Національної академії наук України Олександру Георгійовичу Додонову. О. Г. Додонов проводить фундаментальні дослідження з теорії живучості складних систем, інформаційної безпеки комп'ютерних систем і мереж, теорії управління, комп'ютерного моделювання. Він засновник нового наукового напрямку — теорії живучості обчислювальних систем, основні положення якої стали підґрунтям для створення проблемно-орієнтованих обчислювальних систем з динамічною реконфігурацією. Значний внесок зроблено ученим у справу інформатизації України: він був головним конструктором проекту створення та впровадження Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій (УІАС НС), низки спеціалізованих комп'ютерних систем для державних органів влади. О. Г. Додонов є одним із авторів концепції системи масового розповсюдження комп'ютерної інформації каналами широкомовного телебачення. Високу оцінку одержали розробки О. Г. Додонова в галузі комп'ютерного моделювання, створення та впровадження інформаційно-аналітичних систем, зокрема, створено для КНР моделюючий комплекс автоматизованої системи управління авіаційним комплексом, імітаційний комплекс для моделювання та дослідження процесів управління посадкою літальних апаратів і моделюючий комплекс командної системи управління корабельного з'єднання; система управління знаннями щодо виробувальної техніки для Індії, інформаційно-аналітичну систему ради безпеки (Казахстан) тощо. Олександр Георгійович — автор майже 500 публікацій, серед яких 21 монографія, близько 100 патентів і винаходів. Ним створено відому наукову школу. Вагомий внесок зроблений О. Г. Додоновим під час роботи на посаді завідувача відділу та керівника Управління Апарату Ради національної безпеки і оборони України (1994 — 2000 рр.) у розбудову державності України, становлення інформаційних відносин у суспільстві, розвитку електронного врядування. Під його керівництвом розроблялися Концепції інформаційної політики України та інформаційної безпеки України, Концепція створення інформаційного суспільства в Україні, Концепція інформаційної політики з питань євроатлантичної інтеграції України. О. Г. Додонов виконує великий обсяг науково-організаційної роботи.

Шифр НБУВ: Ж16550

1.Ч.441. Колізії гуманістичних ідей в дискурсі неklasичної культури / А. Ю. Горбатюк // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 104-110. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Розглянуто одну з найбільш проблемних і неопрацьованих тем в сучасній гуманістиці — темі співвідношення трьох типів гуманізму: класичного гуманізму, постгуманізму і трансгуманізму. Криза гуманістичних ідей, спричинена історичними подіями ХХ ст., та, як наслідок, стрімким технологічним прогресом, сформувавши нові філософські та культурологічні вектори пізнання людини і її природи. Трансгуманізм та постгуманізм претендують стати орієнтиром у розумінні людського в постіндустріальному суспільстві, тому важливо виокремити їх взаємозв'язок із класичним гуманізмом, оскільки це допоможе зрозуміти сучасний ціннісний вектор: орієнтацією на людину в її природній та екзистенційній єдності або ж прагненням докорінної трансформації, переступанням через людську природу, культуру і зрощенню індивіда з техносферою.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.442. Культурна спадщина Волині в структурі культурного і зеленого / екологічного туризму та створенні привабливого іміджу регіону / А. А. Дмитренко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 131-137. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Висвітлено значення різноманітних об'єктів культурної спадщини Волині (історичних, архітектурних, археологічних, природних та ін.) для розвитку культурного і зеленого/екологічного туризму, їх ролі в підвищенні туристичної привабливості і

соціально-економічному розвитку регіону (створення робочих місць, відродження сіл, розвиток сільської інфраструктури). Увага акцентується на малодосліджених об'єктах культурної спадщини, не включених до туристичних маршрутів. Розглянуто концепцію туристичних «магнітів» Волині з точки зору включеності до них інших цікавих у туристичному плані об'єктів. Наголошено на необхідності вивчення культурної спадщини населених пунктів Волині із залученням до цієї справи широкого кола пошуківців на місцях. Відзначено можливість формування нових туристичних маршрутів.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.443. Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука: колект. монографія. Т. 2 / О. В. Вознюк, М. П. Лещенко, В. Ф. Моргун, Г. Ф. Москалик, О. В. Овчарук, М. І. Піддячий, В. В. Рыбалка, А. П. Самодрин, Л. І. Тимчук, В. В. Шакоцько, Ю. О. Шилов; ред.: А. П. Самодрин; НАН України, НАН України. — Б. м., 2022. — 511 с.: рис. — укр.

Досліджено проблеми розвитку теорії ноосфери та ноосферогенезу в світлі гуманітарних ідей академіка В. І. Вернадського та можливості їх впровадження в практику освіти, суспільства та культури України в психозойську еру людства. Реалізовано міждисциплінарний підхід до сучасної освіти як найкоротшого шляху до всепланетної ноосферної цивілізації, який передбачає вивчення і розроблення теоретико-методологічних і прикладних положень її організації і перебіг, гуманізує зміст поведінки людини та її розумної місії на Землі і у Всесвіті. Рекомендовано для науковців, докторантів, аспірантів, викладачів, учителів, слухачів курсів підвищення кваліфікації працівників освіти, управлінців, методистів, усіх небайдужих до сучасних проблем науки, культури і освіти.

Шифр НБУВ: В358556/2

1.Ч.444. Особливості методологічної стратегії дослідження матеріальних артефактів культури / О. В. Наконечна // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 93-98. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Обґрунтовано авторський підхід до питання методології дослідження матеріальних артефактів культури. Розглянуто існуючі протилежні тенденції методологічних підходів до культурологічних досліджень, проаналізовано їх переваги і недоліки, визначено власний підхід до проблеми. Наголошено на ролі особистості дослідника в науках гуманітарної сфери. Конкретизовано методологічний підхід до предмету наукового інтересу автора — аналізу світу штучних феноменів, матеріальних артефактів культури; розглянуто основні погляди, висловлені у спеціальній літературі, зроблено висновок про недостатню наукову увагу до визначення даного аспекту питання артефактів у культурі у вітчизняних і зарубіжних студіях. Обґрунтовано застосування провідних принципів сучасного наукового пізнання в гуманітарних науках — принципу «особистісного знання», принципу проліферації та принципу «anything goes».

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.445. Феномен повсякденності в культурі постмодерних суспільств / В. М. Судакова // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 48-57. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Аналітично розглянуто тенденції постмодерних культурних трансформацій повсякденного життя. Надано характеристику теоретичних засад новітніх концепцій повсякденності європейських, американських та вітчизняних учених, які стимулюють розвиток інноваційних досліджень особливостей та суперечностей сучасного стану повсякденних культурних практик. Доведено важливість урахування реальних ризиків та небезпек зростаючого глобального технологічного та інформаційного впливу та тиску на традиційні культурні норми повсякденних взаємодій в суспільствах епохи постмодерну, що призводить до радикального оновлення простору повсякденного життя. Аргументовано практичну значущість дослідження просторових та часових параметрів сучасної повсякденної сфери в аспекті визначення саме тих траєкторій трансформації повсякденності, що суттєвим чином порушують усталені культурні практики підтримки цінностей мирного співіснування людей.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.446. Ціннісний ряд художнього життя країни: регіональний вимір / С. В. Виткалов, В. Г. Виткалов // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 152-156. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто форми організації культурного життя в Західному Поліссі в умовах виходу України з епідеміологічної ситуації, виявлено провідні тенденції, найбільш помітні в цій практиці, характерними з яких є зміна формату проведених заходів, перенесення їх на повітряний простір, акцентування уваги на місцевому сегменті, введенні до культурного обігу творчості призабутих регіональних постатей, чия творчість залишила помітний слід у житті інших країн, поглибленні освітньої компоненти у самих виконавців, широких міжкультурних контактах, що допомагає українським митцям успадковувати інокультурний досвід та легше адаптуватися до загальносвітових культурних тенденцій.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 1.Т.38, 1.Ч.447, 1.Ш.501, 1.Ш.543, 1.Ш.545, 1.Ш.566

Освіта. Педагогічні науки

Історія освіти та педагогічної думки

1.Ч.447. Іван Огієнко і сучасна наука та освіта (до 140-річчя від дня народження Івана Огієнка): наук.-допоміж. бібліогр. покажч. змісту / ред.: С. Копилов, В. Дубінський, О. Завальнюк, Н. Коваленко, С. Миронова, О. Рарицький; уклад.: Г. Гайшук, Л. Климчук; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділь. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2021. — 103 с. — (Серія: Хмельниччина краєзнавча; вип. 7 (9)). — укр.

До сьомого випуску науково-допоміжного бібліографічного покажчика серії «Хмельниччина краєзнавча» увійшли бібліографічні описи статей, розміщені в двадцять одному томі збірника наукових праць «Іван Огієнко і сучасна наука та освіта», опублікованих упродовж 2003 — 2020 рр. У цьому збірнику опубліковано наукові праці, що є продовженням дослідження творчої спадщини Івана Огієнка, її місця в українській громадсько-політичній, культурологічній, освітньо-педагогічній, історичній та філологічній думці ХХ — ХХІ ст. Покажчик налічує 1039 бібліографічних позицій. Для зручності користування дотримано суцільної нумерації та розроблено допоміжний апарат: іменний покажчик (авторів, співавторів, а також осіб, яким присвячено статті), алфавітно-предметний покажчик, зміст. Бібліографічний опис статей та скорочення слів і словосполучень здійснено відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної справи та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» та ДСТУ 3582:2013 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила». Покажчик стане повноцінним помічником для істориків та філологів, краєзнавців та огієнкознавців у пошуку публікацій, розміщених у збірнику, надасть суттєву допомогу працівникам бібліотек в інформаційно-бібліографічному обслуговуванні користувачів.

Шифр НБУВ: ВА857103

1.Ч.448. Педагог — це покликання: до 60-річчя від дня народження кандидата педагогічних наук, доцента кафедри філологічних дисциплін початкової та дошкільної освіти, автора підручників з української мови для початкової школи Васильківської Надії Адамівни: біобібліогр. покажч. / уклад.: О. Я. Кульчицька; Тернопільський нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. — Тернопіль: Осадця Ю. В., 2021. — 123 с.: іл., фот. — (Серія «Бібліографія вчених ТНПУ ім. В. Гнатюка»). — укр.

Висвітлено життєвий шлях, педагогічну, наукову та громадську діяльність кандидата педагогічних наук, доцента Н. А. Васильківської. Наведено алфавітний перелік її наукових і навчально-методичних праць.

Шифр НБУВ: ВА857635

1.Ч.449. Становлення і розвиток змісту історії педагогіки в освітній парадигмі незалежної України (1991 — 2019 рр.): монографія / Я. А. Нагрибельний; ред.: О. А. Ракул; Херсонська державна морська академія, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. — Кропивницький: Лисенко В. Ф., 2019. — 273 с.: табл. — укр.

Розкрито етапи становлення і розвитку змісту історії педагогіки в освітній парадигмі незалежної України (1991 — 2019 рр.). Обґрунтовано доцільність оновлення запропонованих змістових складників історії педагогіки як навчальної дисципліни (ідеї української етнопедогогіки, здобутки світової педагогічної думки в контексті сучасних реалій, шляхи впровадження перспективного педагогічного досвіду в сучасну освітню практику). Актуалізовано потенціал української та зарубіжної педагогічної науки й окреслено перспективи формування компетентного фахівця в процесі опанування оновленого змісту курсу історії педагогіки в нових соціокультурних та геополітичних умовах. Рекомендовано

для науковців, викладачів, вчителів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами історії педагогіки.

Шифр НБУВ: ВА857520

Див. також: 1.Т.37, 1.Т.39, 1.Ч.455-1.Ч.456

Організація освіти

1.Ч.450. Освіта для миру: зб. наук. пр. Т. 1 / ред.: В. Г. Кремень, В. П. Коцур, Н. Г. Нічкало, Ф. Шльосек, С. О. Довгий, Л. Б. Лукьянова, М. П. Вовк, К. В. Котун; Національна академія педагогічних наук України, Польська академія наук, «Польща — Україна», наукове товариство, «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», ДВНЗ, Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна, Мала академія наук України, Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття», «Освіта для миру», українсько-польський / польсько-український науковий форум. — Б. м., 2019. — 719 с.: іл. — укр.

У першому томі збірника наукових праць учасників VIII Українсько-польського/Польсько-українського наукового форуму (8 — 10 жовтня 2019 р.) висвітлено філософські засади та проблеми інтердисциплінарності освіти для миру і розвитку на засадах гуманістичної педагогіки. Проаналізовано також питання наукової освіти у стратегії сталого розвитку та особливості освіти для миру, національно-патріотичного виховання дітей і дорослих в умовах громадянського суспільства. Акцентовано, що інтернаціоналізація і модернізація університетської освіти — це запорука миру і соціального процесу в Україні. У сфері педагогіки та освітології визначено, що міждисциплінарність є критерієм розмежування. Розглянуто трансдисциплінарні когнітивні засоби підтримки наукових досліджень. Окреслено оцінювання навчальних досягнень учнів за допомогою адаптивного тестування та означено умови успішної соціалізації особистості. Розкрито культурну різноманітність, аспекти мирової освіти у світлі дидактичних парадигм, педагогічні та антропологічні імпульси для освітньої практики тощо.

Шифр НБУВ: С11834/1

1.Ч.451. Освіта для миру: зб. наук. пр. Т. 2 / ред.: В. Г. Кремень, В. П. Коцур, Н. Г. Нічкало, Ф. Шльосек, С. О. Довгий, Л. Б. Лукьянова, М. П. Вовк, К. В. Котун; Національна академія педагогічних наук України, Польська академія наук, «Польща — Україна», наукове товариство, «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», ДВНЗ, Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна, Мала академія наук України, Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття», «Освіта для миру», українсько-польський / польсько-український науковий форум. — Б. м., 2019. — 647 с.: табл. — укр.

У другому томі збірника наукових праць учасників VIII Українсько-польського/Польсько-українського наукового форуму (8 — 10 жовтня 2019 р.) висвітлено актуальні проблеми професійного розвитку педагогів в умовах інформаційного суспільства, особливості полікультурної освіти для миру. Проаналізовано формальні і неформальні виміри освіти дорослих на початку ХХІ ст., а також питання вдосконалення професійної підготовки сучасного виробничого персоналу для суспільства миру. Розглянуто сучасні підходи до гуманізації змісту професійної підготовки майбутнього педагога; питання професійного розвитку педагога в контексті освіти для миру; критерії почуття професійної відповідальності шкільних педагогів тощо. Презентовано хмароорієнтовані мережні інструменти підтримання освітніх досліджень у міжнародному просторі відкритої науки. Зазначено вагомість професійної освіти у вимірах інформаційного суспільства. Визнано електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» як основу професійної підготовки педагогів.

Шифр НБУВ: С11834/2

Див. також: 1.Х.355, 1.Ч.449

Дошкільне виховання. Дошкільна педагогіка

Дошкільна педагогіка (теорія виховання та навчання)

1.Ч.452. Основи саморозвитку професійної компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти: монографія / І. Л. Пукас; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. — Київ: Центр учбової літератури, 2021. — 133 с. — Бібліогр.: с. 121-133. — укр.

Подано результати досліджень у галузі дошкільної освіти. Розглянуто особливості саморозвитку професійної компетентності

майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в межах їх теоретико-практичної підготовки. Висвітлено проблеми модернізації змісту професійної підготовки фахівців зазначених закладів освіти, технологічних особливостей його реалізації, що в цілому сприяє підготовці здобувачів освіти до здійснення успішної професійно-педагогічної діяльності в сучасних закладах дошкільної освіти.

Шифр НБУВ: BA857360

1.Ч.453. Підготовка майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. П. Кошіль; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретичне та експериментальне дослідження проблеми підготовки майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти. Обґрунтовано поняття: «підготовка майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти» як складову професійної підготовки вихователя, що є цілеспрямованим, плано-мірним, організованим процесом формування системних знань про дитину, освітнє середовище, середовищний підхід в освіті. Розглянуто педагогічне проектування фахових умінь, що забезпечують зорієнтованість на розвиток і саморозвиток індивідуальності вихованця в спеціально спроектованому та реалізованому освітньому середовищі закладу дошкільної освіти; «готовність майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти» як інтегральне, системне, особистісне утворення, яке включає аксіологічний, когнітивний, праксеологічний, рефлексивний компоненти та забезпечує здатність вихователів проектувати освітнє середовище закладу дошкільної освіти. Визначено структуру готовності майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти (аксіологічний, когнітивний, праксеологічний, рефлексивний компоненти). Розроблено критеріально-діагностичний апарат для визначення рівнів готовності майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти: критерії (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, професійно-рефлексивний), показники та рівні (низький, середній, високий). Обґрунтовано зміст, форми і методи підготовки майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти. Уточнено зміст понять дослідження: «освітнє середовище закладу дошкільної освіти», «педагогічне проектування». Розроблено навчальну програму дисципліни «Проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти».

Шифр НБУВ: RA451434

1.Ч.454. Формування інструментальної складової спілкування старших дошкільників у процесі музично-ігрової діяльності: монографія / Г. П. Ватаманюк; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. — Київ: Центр учбової літератури, 2021. — 359 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 248-267. — укр.

Висвітлено особливості розвитку сфери спілкування старших дошкільників у процесі музично-ігрової діяльності. Розкрито суть і співвідношення понять «інструментальна складова спілкування», «комунікативні уміння старших дошкільників», «музично-ігрова діяльність старших дошкільників». Висвітлено комунікативні та виховні властивості музики та їх роль у формуванні комунікативного досвіду дитини. Здійснено класифікацію музичних ігор і описано їх вплив на формування інструментальної складової спілкування старших дошкільників.

Шифр НБУВ: BA857361

Загальноосвітня школа. Шкільна педагогіка

1.Ч.455. Василь Сухомлинський у діалозі із сучасністю. Розмірковуємо про художньо-емоційний світ дитинства: тези XI Міжнар. і XXVIII Всеукр. пед. читань (24 верес. 2021 р.) / ред.: Я. М. Сивохоп, В. В. Химинець, Л. П. Ходанич, О. М. Іваць; Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти. — Ужгород: Рік-У: ЗІППО, 2021. — 218 с. — укр.

Висвітлено актуальні питання педагогічної спадщини видатного педагога-гуманіста В. О. Сухомлинського. Розглянуто особливості використання принципів емоційного проектування у трансформації шкільних бібліотек України. Проаналізовано духовно-моральні цінності в гуманістичній концепції В. О. Сухомлинського. Досліджено вплив ідей В. О. Сухомлинського на розвиток наукових уявлень про емоційний інтелект. Розкрито проблеми цифрової трансформації в системі розвитку вчителів. Увагу приділено питанням розвитку музейно-освітнього середовища Закарпаття у чехословацький період (1920 — 1938 рр.). Проаналізовано особливості впливу родинних стосунків на формування особистості дитини.

Шифр НБУВ: BA857743

1.Ч.456. Діяльність інтернатних закладів Закарпаття (перша половина XX століття): монографія / М. Т. Черепаня; Мука-

чівський державний університет. — Ужгород: РІК-У, 2022. — 260, [34] с.: іл. — Бібліогр.: с. 225-260. — укр.

Обґрунтовано на основі дослідження документальних матеріалів Державного архіву Закарпатського обл. соціально-педагогічні умови процесу становлення та розвитку закладів інтернатного типу Закарпаття першої половини XX ст. Виокремлено на основі визначених хронологічних меж та об'єктивно-історичних умов основні етапи у становленні та розвитку закладів інтернатного типу: I етап (1901 — 1919 рр.) — створення нормативно-правової бази для функціонування державних закладів інтернатного типу, II етап (1919 — 1938 рр.) — удосконалення системи освітньо-виховної роботи в закладах інтернатного типу, III етап (1939 — 1944 рр.) — згортання педагогічної практики інтернатної освіти, поширення впливу на розвиток релігійних та громадських організацій. Визначено особливості організації, підпорядкування та управління, кадрового забезпечення та змісту діяльності закладів інтернатного типу Закарпаття в межах кожного етапу. Актуалізовано конструктивний ретродосвід діяльності закладів інтернатного типу в Закарпатті першої половини XX ст. в умовах реформування сучасної інтернатної освіти в Україні. Зазначено, що представлені матеріали слугуватимуть вагомим джерелом для подальших розвідок науковців, викладачів і здобувачів закладів вищої освіти та поціновувачів історії вітчизняної педагогіки.

Шифр НБУВ: BA857511

1.Ч.457. Здоров'я дітей та підлітків: психолого-педагогічні аспекти: колект. монографія. Вип. 5 / Н. І. Коцур, К. С. Варивода, Ю. Л. Козубенко, Л. П. Товкун, С. І. Горденко, О. А. Палієнко, Т. Ю. Єрїчева, О. М. Миздренко, М. А. Буц, Ю. О. Грінченко, Н. І. Годун; ред.: Н. І. Коцур; уклад.: Л. П. Товкун; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. — Б. м., 2022. — 487 с.: іл. — укр.

Розкрито соціальні та психолого-педагогічні аспекти здоров'я дітей і підлітків. Проаналізовано здоров'язбережувальні технології у профілактиці та корекції порушення зору, опорно-рухової та дихальної систем учнів. Надано оцінку взаємозв'язку гостроти зору з фізичним розвитком молодших школярів. Розглянуто питання зміцнення психічного здоров'я школярів. Висвітлено ефективність фітнес-технологій у підвищенні рівня фізичного здоров'я підлітків і зміцненні психосоматичного здоров'я здобувачів вищої освіти. Здійснено тіггенічну оцінку впливу внутрішньо-шкільних факторів на якість життя та здоров'я молодших школярів. Проаналізовано стан національного харчування при інтенсивних фізичних навантаженнях у студентів. Розглянуто здоров'язбережувальні заходи профілактики тютюнопаління у школярів. Висвітлено основні напрями здоров'язбережувальної діяльності у закладах загальної середньої освіти.

Шифр НБУВ: V358640/5

1.Ч.458. Інноваційні методики навчання фізичної культури школярів: навч.-метод. посіб. / Н. Белікова, Л. Ващук, Т. Гнітецька, Н. Деделюк, О. Дем'янчук, О. Дикий, С. Індика, С. Калитка, Л. Кочубей, Н. Ковальчук, О. Томашук, В. Ялович; Волинський національний університет імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2022. — 347 с.: рис., табл. — укр.

Визначено сучасні підходи щодо організації фізичного виховання школярів, націлені на вдосконалення навчально-виховного процесу в школі. Наведено сучасні методи навчання й виховання в різних формах фізкультурно-оздоровчої роботи, спрямовані на формування в школярів позитивної мотивації до здорового способу життя, розширення рухового досвіду, формування практичних навичок для самостійних занять фізичними вправами та проведення активного відпочинку. Досліджено організаційно-методичні основи занять фізичними вправами з учнями в спеціальних медичних групах. Увагу приділено особливості методики фізичного виховання учнів із порушеннями постави. Розглянуто сучасне інклюзивне освітнє середовище в закладі загальної середньої освіти. Увагу приділено формуванню культури рухів засобами вправ з елементами ходьби та бігу. Досліджено поняття про воркаут як вид сучасного вуличного тренування гімнастики. Охарактеризовано зміст фітнес-програм силової спрямованості, побудованих із використанням оздоровчих видів гімнастики. Увагу приділено спеціальній фізичній підготовці в туризмі. Особливо розглянуто олімпійську освіту в системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів.

Шифр НБУВ: BA856143

1.Ч.459. Методичні рекомендації і приклади реалізації НУШ у 5 — 6 класах на основі досвіду освітян столиці: природнича, математична, інформаційна, технологічна, соціально-інформаційна, здоров'язбережувальна галузі: навч.-метод. посіб. / С. Й. Воробей, З. М. Ворона, І. П. Вороникова, В. М. Залплатинський, В. М. Косик, О. А. Олександр, Л. М. Рак, Н. В. Речич, М. В. Рудич, Н. Б. Ткач, І. О. Філоненко, О. А. Хоменко, М. О. Шопіна, Я. Ю. Якунін; ред.: І. П. Вороникова; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ: Ямчинський О. В., 2022. — 187 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено психолого-педагогічні особливості впровадження інновацій в школі, нормативно-правове забезпечення реалізації

Нової української школи (НУШ), Державного стандарту базової повної середньої освіти, загальні підходи до вибору модельних програм, методичні рекомендації для природничої, математичної, інформатичної, технологічної, соціальної та здоров'ябережувальної галузей. Наведено приклади конспектів уроків з досвіду вчителів, які взяли участь в апробації НУШ в 5 класах.

Шифр НБУВ: BA857331

1.Ч.460. Музично-естетичне виховання підлітків засобами народно-інструментального виконавства у позашкільних навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / О. В. Сироежко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. — Вінниця, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблему музично-естетичного виховання підлітків засобами народно-інструментального виконавства у позашкільному навчальному закладі. Здійснено аналіз стану розробленості проблеми у філософській, соціальній, психолого-педагогічній вітчизняній та зарубіжній літературі та уточнено зміст ключових понять у контексті проблеми дослідження: «виховання», «музичне виховання», «естетичне виховання», «музично-естетичне виховання», «педагогічні умови». Визначено психолого-педагогічні особливості музично-естетичного виховання підлітків на основі концептуального підходу до позашкільної діяльності як цілісної педагогічної системи виховання особистості школяра у специфічних умовах її навчання. На основі розроблених критеріїв та їх показників визначено та охарактеризовано три рівні музично-естетичної вихованості підлітків: високий (особистісно-усвідомлений), середній (еталонний рівень), низький (інформаційно-інтуїтивний). Теоретично обґрунтовано та впроваджено педагогічні умови музично-естетичного виховання підлітків засобами народно-інструментального виконавства у позашкільних навчальних закладах.

Шифр НБУВ: RA446307

Див. також: **1.У.269, 1.Ч.484**

Професійна і спеціальна освіта

1.Ч.461. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг в умовах освітньо-виробничого кластера регіону: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Л. І. Короткова; Національна академія педагогічних наук України, Інститут професійно-технічної освіти. — Київ, 2021. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні та методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг в умовах освітньо-виробничого кластера регіону. Розроблено авторську концепцію професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг в умовах кластерної структури. Обґрунтовано методологічні підходи та чинники професійної підготовки, її основні принципи та педагогічні умови. Спроєктовано модель професійної підготовки, визначено критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності здобувачів освіти, створено інтегративний навчально-методичний комплекс. Узагальнено експериментальні дані, що свідчать про результативність розробленої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг в умовах освітньо-виробничого кластера регіону. Результати дослідження впроваджено у практику підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників сфери послуг і в освітній процес закладів професійної (професійно-технічної) освіти України.

Шифр НБУВ: RA451122

1.Ч.462. Формування ціннісного ставлення до праці у студентів коледжу будівництва та архітектури: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / М. В. Кондратова; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. — Вінниця, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

З'ясовано суть ціннісного ставлення до праці у студентів коледжу будівництва та архітектури. Обґрунтовано педагогічні умови, розроблено критерії, показники, рівні та запропоновано модель ціннісного ставлення до праці майбутніх фахівців будівництва та архітектури. Визначено, що ціннісне ставлення до праці — це складний змістовно-синтетичний компонент особистості, що охоплює ставлення молоді до праці як однієї з найважливіших життєвих потреб, відчуття задоволеності працею і систему важливих моральних якостей, котрі визначають ставлення до трудової діяльності. Доведено, що ціннісне ставлення до праці детермінує професійну поведінку, забезпечує позитивну спрямованість діяльності, додає зміст професійним діям. Система цінностей в діяльності студента — майбутнього будівельника — набуває характеру центрального елемента у структурі професійного образу світу. Підтверджено, що трудове виховання у процесі формування ціннісного ставлення до праці — це процес цілеспрямованого й усвідомленого залучення студентської молоді до суспільних цінностей праці, котрі виховуються засобами конкретно продуктивних видів діяльності поступово зростаючої складності. Розроблено методику реалізації педагогічних умов

формування ціннісного ставлення до праці у студентів коледжу будівництва та архітектури; впроваджено методичні рекомендації для викладачів та студентів закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: RA446305

Вища освіта

1.Ч.463. Андрагогічна модель професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти країн Європейського Союзу: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / М. Г. Дернова; Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна. — Київ, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Здійснено цілісний аналіз андрагогічних засад професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти Великої Британії, Італії, Нідерландів, ФРН і Франції. З'ясовано роль європейської вищої освіти як складової стратегії навчання впродовж життя на загальноєвропейському і національному рівнях досліджуваних країн. Охарактеризовано методологічні засади професійної підготовки у європейських закладах вищої освіти, суб'єктів освітньої діяльності, зокрема дорослого студента і педагога-андрагога. Виокремлено і розкрито суть сучасних теорій і психологічних особливостей навчання дорослих. Окреслено і досліджено організаційні і процесуальні засади навчання дорослих у європейських закладах вищої освіти. Означено складові андрагогічної моделі професійної підготовки фахівців у країнах Європи. Досліджено специфіку дистанційної, змішаної і дуальної форм навчання дорослих у європейських ЗВО. Визначено прогресивні і конструктивні ідеї європейського досвіду, а також розроблено науково-методичні рекомендації щодо їх творчого використання у модернізації професійної підготовки фахівців у вітчизняній системі вищої освіти.

Шифр НБУВ: RA451438

1.Ч.464. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій для здобувачів освіт.-наук. рівня «Доктор філософії» спец. 011 «Освітні, педагогічні науки» / О. Г. Романовський, Л. М. Грень, Н. В. Середа; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків: Вид-во Іванченка І. С.: НТУ «ХПІ», 2020. — 147 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 144-147. — укр.

Викладено професійно-етичні засади педагогічної етики. Висвітлено нормативно-етичні принципи, якими потрібно керуватися майбутньому фахівцеві педагогічного профілю у процесі спілкування зі студентами, колегами. Розкрито характер професійно-етичної діяльності майбутнього педагога й етичних відносин у професійному середовищі. Розглянуто особливості, зміст, принципи та функції педагогічної моралі. Увагу приділено питанням педагогічного етикету, який є сукупністю правил спілкування та поведінки викладача.

Шифр НБУВ: BA857367

1.Ч.465. Управління електроспоживанням закладів вищої освіти для підвищення їх енергоефективності: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.09.03 / В. М. Бобровник; Вінницький національний технічний університет. — Вінниця, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Проведено аналіз сучасної нормативної бази у сфері підвищення енергоефективності, стану електрозабезпечення ЗВО та нормування споживання енергоносіїв. Розроблено математичні моделі споживання електроенергії в інфраструктурі ЗВО на основі прогнозування питомих показників із урахуванням призначення будівель, особливих періодів освітнього процесу, сезонності та підвищення ефективності використання аудиторного фонду ЗВО. Розроблено моделі визначення складових повної потужності трифазної чотирипровідної системи електроживлення для розрахунку додаткових втрат електроенергії внаслідок несиметрії та нелінійності електроспоживачів в електротехнічних комплексах інфраструктури ЗВО. Досліджено режими трифазних мереж із несиметричним і нелінійним навантаженням. Обґрунтовано алгоритми роботи паралельного активного фільтра (ПАФ) для підвищення енергоефективності внутрішніх мереж ЗВО.

Шифр НБУВ: RA451149

Див. також: **1.Ю.611**

Організація вищої освіти

1.Ч.466. Актуальні питання забезпечення якості освіти в університеті: прикладні дослідження за 2018/19 навчальний рік: [результати дослідж.] / В. С. Пономаренко, Г. А. Полякова, Ю. С. Григор'єва, С. М. Голубев, О. О. Бурлуцька, Т. О. Кутвицька; ред.: В. С. Пономаренко; Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. — Наук. вид. — Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. — 119 с.: табл., рис. — укр.

Якість вищої освіти належить до пріоритетних напрямів стратегічного розвитку вищої освіти в Україні, що зумовлено вимогами до підготовки фахівців нового покоління, здатного до

життєдіяльності та конкурентоспроможності в умовах інформаційного суспільства та розвитку економіки знань. Для гарантування, підтримання та поліпшення якості в закладах вищої освіти вибудовують систему внутрішнього забезпечення якості, яка становить інтеграцію політики, стратегії, процедур, що здійснює заклад вищої освіти для безперервного вдосконалення якості освітнього процесу, освітнього середовища, у якому якість освітніх програм, процесів навчання і викладання, навчальних результатів, ресурсне забезпечення відповідають затвердженим стандартам, потребам стейкхолдерів, нормативним вимогам зовнішнього забезпечення якості. Досліджено актуальні питання забезпечення якості як важливої складової менеджменту якості в закладі вищої освіти, а процедури опитування здобувачів вищої освіти є інструментом одержання зворотного зв'язку для моніторингу та перегляду якості освітніх програм щодо їх постійного поліпшення. Акцентовано увагу на практичному підході до проведення досліджень з актуальних питань забезпечення якості освіти (на основі опитувань і тестувань здобувачів вищої освіти), що мають системний характер і охоплюють «життєвий цикл» студента протягом навчання в університеті та передбачає здійснення щорічних моніторингових процедур. Узагальнено результати таких досліджень, як «Пріоритети абітурієнтів у виборі закладу вищої освіти»; «Вимрювання рівня інтелекту та креативності першокурсників»; «Адаптація першокурсників до навчання в університеті»; «Актуальні питання організації освітнього процесу в університеті»; «Особливості організації окремих форм навчання в університеті»; «Задоволеність якістю освіти в університеті студентів бакалаврату». Дослідження актуальних питань забезпечення якості освіти в університеті надає можливість визначити як очікування майбутніх здобувачів вищої освіти, так і фактичний результат задоволеності внутрішнім забезпеченням якості освітніх програм, здійснити на цій основі перегляд освітніх програм та запровадити заходи поліпшення якості освітньої діяльності та вищої освіти в університеті.

Шифр НБУВ: ВА857154

1.Ч.467. Актуальні питання забезпечення якості освіти в університеті: прикладні дослідження за 2019/20 навчальний рік: [матеріали дослідж.] / В. С. Пономаренко, Г. А. Полякова, Ю. С. Григор'єва, С. О. Назарова, С. М. Голубев, О. О. Бурлуцька, Т. О. Кутвицька; ред.: В. С. Пономаренко; Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. — Наук. вид. — Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. — 138 с.: табл., рис. — укр.

Питання забезпечення якості освіти є пріоритетними як у європейському, так і вітчизняному освітньому просторі. Нині в Україні вибудовують національну систему забезпечення якості, складовою якої є формування та розвиток внутрішніх систем забезпечення якості. Побудова внутрішньої системи забезпечення якості освіти має бути орієнтованою на врахування пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти на макrorівні, внутрішні забезпечення якості, відповідно до національних та європейських стандартів; завдання стратегічного розвитку закладу вищої освіти, погодження змін його внутрішнього та зовнішнього середовища; задоволення освітніх потреб тих, хто навчається, та бути орієнтованою на вимоги ринку праці. Одним із дієвих інструментів внутрішнього забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності є проведення прикладних досліджень щодо визначення думки та зворотного зв'язку із внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами вищої освіти. Подано узагальнені результати прикладних емпіричних досліджень щодо актуальних питань внутрішнього забезпечення якості освіти в Харківському національному економічному університеті ім. Семена Кузнеця (далі ХНЕУ ім. С. Кузнеця) протягом 2019/20 навчального року.

Шифр НБУВ: ВА857153

1.Ч.468. Психологічні особливості розвитку організаційної культури кафедри вищого навчального закладу: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / А. Ш. Апішева; Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК». — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретичну модель розвитку організаційної культури кафедри (ОКК) для підвищення успішності її діяльності. Досліджено зміст поняття «організаційна культура», проаналізовано суть, функції організаційної культури, розглянуто основні підходи до розвитку організаційної культури. Уточнено визначення ОКК закладу вищої освіти як системи існуючих на рівні групової й індивідуальної свідомості працівників базових уявлень щодо місії, цінностей, норм та правил поведінки, що визначає характер професійної взаємодії в науково-педагогічному колективі та психолого-педагогічної взаємодії викладачів і студентів. Розроблено авторську теоретичну модель ОКК закладу вищої освіти. Психологічні особливості ОКК розглянуто на трьох рівнях: мікрорівень (рівень внутрішнього середовища, в межах кафедри закладу вищої освіти), мезорівень (рівень зовнішнього середовища, в межах закладу вищої освіти) та макrorівень (рівень зовнішнього середовища, поза межами закладу вищої освіти). На мікрорівні виділено внутрішні соціально-психологічні показники (особливості управління завідувача працівниками кафедри, психологічні особливості організаційної взаємодії працівників кафедри; соціально-психологічна внутрішня напруженість

працівників); індивідуально-психологічні показники (психічні стани працівників у процесі психолого-педагогічної взаємодії зі студентами, професійна ідентичність викладача). На мезорівні виділено зовнішні (в межах закладу вищої освіти) психологічні показники ОКК, що визначають виконання кафедрою її місії в навчальному процесі психолого-педагогічної взаємодії викладачів і студентів: змістовно-діяльнісні (об'єктивна результативність, латентна результативність); професійно-творчі (усвідомлення студентами майбутньої професії як творчої, соціальна відповідальність студентів за результати майбутньої професійної діяльності). На макrorівні виділено зовнішні (поза межами закладу вищої освіти) психологічні показники ОКК, що визначають її імідж у зовнішньому середовищі: соціально-перцептивні (імідж кафедри, імідж закладу вищої освіти); соціально-економічні (попит на фахівців — випускників кафедри, працевлаштування фахівців — випускників кафедри). До кожного з рівнів запропоновано критерії успішності організаційної культури кафедри. Запропоновано для планування напрямів розвитку ОКК закладу вищої освіти використання SWOT-аналізу. Визначено основні напрями розвитку ОКК закладу вищої освіти з урахуванням її психологічних особливостей. До таких напрямів віднесено наступні: типологічний; психолого-педагогічний; безпековий; іміджевий. Представлено програму сприяння розвитку ОКК ЗВО, яка складається з інформаційно-діагностичного, типолого-організаційного, психолого-педагогічного, безпекового та мотиваційно-комунікаційного розділів. Запропоновано впровадження психологічного супроводу розвитку ОКК, що передбачає наступні етапи: стратегічно-визначальний; діагностичний; планово-аналітичний; програмний, реалізаційно-контролюючий; коригуючий.

Шифр НБУВ: РА445956

Див. також: 1.У.267, 1.У.272

Окремі галузі вищої освіти

Вища педагогічна освіта

1.Ч.469. Підготовка майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ю. А. Кузьменко; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Викладено обґрунтування й авторське вирішення наукової проблеми підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності. Визначено й опрацювано необхідні та достатні організаційно-педагогічні умови підготовки: екстраполяція перспективних модулів професійної освіти сучасних підприємців у зміст підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності; стимулювання лідерської позиції в ході контекстної практичної підготовки та стажування; пошук авторських ідей щодо фінансово-економічної модернізації закладу освіти у процесі написання магістерської роботи; використання авторської моделі, що інтегрує мету, завдання, етапи (профорієнтаційний, початковий, базовий, практичний, рефлексивний) і стандартизовану сукупність очікуваних результатів фінансово-економічної складової навчання. Подано та проаналізовано результати експериментальних досліджень, які продемонстрували ефективність авторських інновацій за обраними критеріями, показниками та рівнями сформованості готовності майбутніх магістрів до фінансово-економічної діяльності.

Шифр НБУВ: РА451036

1.Ч.470. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів до викладання фізичної культури: теорія і практика: монографія / Ю. М. Носко; Національний університет «Чернігівський колегіум». — Чернігів: Десна Поліграф, 2020. — 443 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання фізичної культури. На основі теоретико-методологічних і організаційно-методичних заasad, обґрунтовано педагогічну модель системи професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання фізичної культури в закладах загальної середньої освіти на заасадах концепції креативно-оздоровчої фізичної культури, розкрито її зміст та структуру.

Шифр НБУВ: ВА856783

1.Ч.471. Формування критичного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / М. М. Починкова; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. — Старобільськ, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади формування критичного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки. На підставі аналізу філософських поглядів щодо поняття «критичне мислення» розкрито витоки концепції критичного мислення у вітчизняній і зарубіжній педагогічній теорії та практиці. Визначено психолого-педагогічні засади формування критичного мислення в майбутніх

учителів початкової школи, що ґрунтується на структурі особистості, яка містить підструктури спрямованості, досвіду, форм відображення, біологічної зумовленості, а також характер і здібності. Визначено критичне мислення майбутнього вчителя початкової школи як вид мислення, що на основі поєднання логічних і рефлексивних навичок у процесі роботи з фаховою інформацією надає змогу робити аргументовані оцінки та висновки, приймати обґрунтовані рішення, створювати нові ідеї в умовах мультифункційності професійної діяльності. Структуру критичного мислення представлено як сукупність чотирьох компонентів: мотиваційно-ціннісного, пізнавального, діяльнісного, рефлексивного. Охарактеризовано теоретико-методологічні засади формування критичного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки. Змістовно розроблено систему формування критичного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки, яка складається з єдності взаємозумовлених компонентів: ціле-результативного, теоретико-методологічного, суб'єкт-суб'єктного, змістово-технологічного, діагностичного. Перевірено ефективність системи формування критичного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки. Визначено подальші перспективи дослідно-експериментальної роботи.

Шифр НБУВ: RA451045
Див. також: 1.Ч.473-1.Ч.474

Окремі галузі вищої педагогічної освіти

1.Ч.472. Система професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. П. Цюняк; Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. — Київ, 2020. — 37 с.: рис. — укр.

Розроблено й обґрунтовано теоретичні та методичні засади системи професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності як наукової проблеми на філософському, загальнонауковому, конкретно-науковому рівнях. Уточнено сутнісні ознаки базових понять дослідження. Проаналізовано вітчизняний зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх педагогів, виокремлено конструктивні ідеї цього, впровадження яких є доцільним у вітчизняному освітньому просторі. Обґрунтовано методологічні підходи до професійної підготовки. Охарактеризовано зміст принципів професійної підготовки таких спеціалістів. Визначено компоненти (когнітивний, мотиваційний, рефлексивний, праксеологічний), охарактеризовано критерії (інформаційно-змістовий, особистісно-мотиваційний, оцінно-рефлексивний, операційно-діяльнісний), показники та рівні (низький, середній, високий) професійної готовності майбутніх магістрів. Змодельовано систему їх професійної підготовки, що інтегрує теоретико-методологічний, змістово-процесуальний, діагностувально-результативний блоки. Проаналізовано педагогічні умови моделювання системи. Експериментально перевірено запропоновану систему професійної підготовки. Створено навчально-методичний комплекс щодо формування професійної готовності майбутніх магістрів. Здійснено прогностичне обґрунтування їх професійної підготовки в Україні.

Шифр НБУВ: RA445391

1.Ч.473. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / К. П. Осадча; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Проведено теоретико-експериментальне дослідження проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. Проаналізовано основні дефініції дослідження. Визначено суть і зміст тьюторської діяльності вчителя з дітьми різного шкільного віку. Сформульовано методологію дослідження професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. Встановлено етапи формування тьюторства в Україні. Визначено головні напрями використання зарубіжного досвіду підготовки тьюторів, що мають адаптаційний потенціал в Україні. Обґрунтовано структуру тьюторської компетентності вчителя, концепцію та модель професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти. Педагогічну доцільність розроблених та обґрунтованих організаційно-методичних засад професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності перевірено експериментально. Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти України.

Шифр НБУВ: RA451211

1.Ч.474. Формування емоційної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. В. Шульга; ДВНЗ «Донецький державний педагогічний університет». — Слов'янськ, 2021. — 20 с.: табл. — укр.

Викладено результати теоретико-експериментального дослідження проблеми формування емоційної культури майбутніх ви-

хователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) у процесі фахової підготовки. На підставі аналізу філософської, психологічної, педагогічної наукової літератури з досліджуваної проблематики окреслено теоретичні засади формування емоційної культури майбутніх вихователів ЗДО. Визначено вихідні дефініції дослідження «культура», «емоції», «емоційна культура». Обґрунтовано суть основного поняття «емоційна культура майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти», виокремлено основні структурні компоненти: мотиваційно-ціннісний, пізнавально-інтелектуальний, комунікативно-діяльнісний та особистісно-рефлексивний. Визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, емоційно-рефлексивний), відповідні показники та охарактеризовано рівні сформованості емоційної культури майбутніх вихователів ЗДО. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування емоційної культури майбутніх вихователів ЗДО у процесі фахової підготовки: створення сприятливого емоційно насиченого середовища взаємодії між учасниками освітнього процесу, що забезпечить формування особистісного емоційного досвіду майбутніх фахівців дошкільної освіти; доповнення змісту навчальних дисциплін фахової підготовки тематикою, спрямованою на опанування майбутніми вихователями системи знань щодо суті і значущості емоційної культури й набуття ними вмінь їх практичного застосування; використання гумору як засобу формування емоційної культури майбутніх вихователів ЗДО в аудиторній і позааудиторній діяльності. Експериментально перевірено та доведено ефективність визначених педагогічних умов формування емоційної культури майбутніх вихователів ЗДО у процесі фахової підготовки.

Шифр НБУВ: RA451151

1.Ч.475. Формування технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / О. В. Нагорна; Національна академія педагогічних наук України, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено проблеми формування технологічної культури майбутніх фахівців інклюзивних навчальних закладів (ІНЗ). Здійснено аналіз вітчизняної і зарубіжної психолого-педагогічної літератури, який надав змогу дослідити феномен «технологічна культура», сформулювати ключову дефініцію дослідження «автентична модель інклюзії», обґрунтувати і репрезентувати зміст конструкту «технологічна культура майбутніх фахівців ІНЗ як автентичних моделей інклюзії», розробити концептуально-прогностичну модель формування технологічної культури означених фахівців. Теоретично обґрунтовано й розроблено методику вивчення стану сформованості технологічної культури майбутніх фахівців ІНЗ як автентичних моделей інклюзії, виокремлено основні критерії оцінювання якості технологічної культури, виявлено особливості, визначено рівні розвитку компонентів технологічної культури, підтверджено достовірність статистичною обробкою даних констатувального експерименту за t-критерієм Ст'юдента. Встановлено взаємозв'язок компонентів готовності виявляти культурнотвірну активність, значущість якого перевірено за допомогою лінійного кореляційного аналізу r_{xy} Пірсона. На основі одержаних даних розроблено методику формування технологічної культури означених фахівців, ефективність якої підтверджено за допомогою аналогічних методів статистичної обробки та репрезентовано в алгоритмічно-інформаційній моделі формувального експерименту.

Шифр НБУВ: RA452119

Див. також: 1.Ч.470-1.Ч.471

Фізична культура та спорт

1.Ч.476. Актуальні питання активізації розвитку зеленого туризму в Україні / Г. С. Федосеева // Укр. соціум. — 2021. — № 4. — С. 97-110. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Переорієнтація українських відпочивальників на вітчизняний туристичний ринок через пандемію COVID-19 у світі створила додатковий попит на специфічні види туризму, серед яких вагоме місце посідає зелений туризм. Хоча знайти прийнятні варіанти для зеленого відпочинку досить легко, проте у цьому напрямі туризму залишається багато дискусійних і невизначених моментів. Досліджено та зіставлено напрацювання експертів, науковців, практиків з реальними аналітичними даними для формування системи заходів, спрямованих на активізацію розвитку вітчизняного зеленого туризму. Використано методи економіко-статистичного моделювання, діалектичний і абстрактно-логічний методи, бібліометричний аналіз, графічний метод наукового дослідження. Розглянуто напрацювання та підходи науковців і міжнародних організацій щодо визначення суті, суб'єктів і специфіки зеленого туризму. З урахуванням цього сформовано власний підхід до тлумачення дефініції «зелений туризм». Наведено аналітичні дані щодо результативності та напрямів зеленого туризму, потенційної кількості туристів, орієнтованої на зелений відпочинок. Представлено думки експертів стосовно перспектив і

проблем розвитку зеленого туризму в Україні. Зосереджено увагу на наявних інструментах державного регулювання досліджуваного сектора та міжнародній практиці регулювання зеленого туризму. З огляду на це, визначено проблемні фактори, які спричиняють найбільш стримуючий ефект на розвиток вітчизняного зеленого туризму. За допомогою методів економіко-статистичного моделювання доведено залежність між обсягами капітальних інвестицій у туризмі та дохідністю туристичних послуг. На цій основі обґрунтовано й наочно представлено запропоновану автором систему заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості зеленого туризму України. Наголошено на необхідності покращення якості зеленого туризму в Україні.

Шифр НБУВ: Ж24215

1.Ч.477. Вивчення доцільності використання смарт та хмарних технологій у навчально-тренувальній діяльності юних футболістів / М. Палюх, В. Романюк // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп-ві. — 2022. — № 1. — С. 59-66. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Аналіз літератури засвідчує наявність проблеми з розробки та впровадження смарт і хмарних технологій у навчально-тренувальній процесі юних футболістів. Для визначення основних напрямків і форм їх впровадження необхідне вивчення думок фахівців і спортсменів. Мета роботи — визначити доцільність і напрямки використання смарт і хмарних технологій у навчально-тренувальній діяльності юних футболістів. Проведено аналіз фахової науково-методичної літератури, анонімне опитування за допомогою Google Forms. Виявлено 3 основні напрямки використання смарт-технологій у спортивній діяльності. Перший — дослідження функціональних можливостей спортсменів. Другий — оптимізація процесу судитства спортивних змагань. До третього напрямку відносять засоби матеріально-технічного забезпечення навчально-тренувального процесу. Визначено, що майже 100 % респондентів користуються смарт технологіями у повсякденному житті. У своїй професійній діяльності розумні технології готові використовувати близько 80 % опитаних. Водночас тільки 5 % знають про наявність конкретних розробок. Такі результати вказують на недостатню проінформованість фахівців щодо переваг і можливостей використання «розумних» технологій у навчально-тренувальному процесі юних футболістів з одного боку, та відсутність загальнодоступних розробок з іншого. Переважна більшість респондентів вказує на доцільність створення спеціальних сайтів і хмарних баз даних. Більшість відзначає корисність онлайн-оцінювання, прогнозування та моделювання підготовленості футболістів. Серед найбільш важливих для футболістів рухових якостей опитувані відзначають швидкість, швидкодію-силові та вибухову силу. Отже, дослідження показують, що на сьогодні перспективним є створення спеціальних веб-сайтів для навчально-тренувальної діяльності, розроблення смарт-технологій для онлайн-оцінювання, прогнозування та моделювання підготовленості футболістів, формування загальнодоступної бази даних на основі хмарних технологій.

Шифр НБУВ: Ж71868

1.Ч.478. Вплив збалансованого харчування та оздоровчих фітнес-тренувань на жінок зрілого віку / В. Петрович, І. Войтович // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп-ві. — 2022. — № 1. — С. 37-43. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проблема зниження рухової активності та формування неправильних харчових звичок стала вагомим фактором у погіршенні здоров'я населення, появі зайвої ваги, погіршенні психологічної стійкості. Саме у віці 35 – 40 років завершується формування утверджених поглядів і звичок на «правильне» життя та гармонійну старість, крім того, ці знання та навички передаються дітям. Тому з метою виховання здорової нації, випрацювання таких звичок є досить актуальним. Мета роботи — визначити вплив у програми поєднаного контролю регулювання рухових навантажень у поєднанні з раціональним харчуванням у жінок зрілого віку. Методи — аналіз науково-методичних літератури, опрацювання Інтернет-джерел, анкетування, антропометричний метод, визначення толерантності до фізичних навантажень, педагогічний експеримент, метод математичної статистики. Нині відомо безліч різних шляхів, спрямованих на боротьбу з зайвою вагою. Проте, часто це все використовується хаотично і результат може бути різним, навіть втрата здоров'я. З метою налаштування збалансованого меню та адекватного дозування фізичних навантажень запропоновано комплексний підхід, який включає співпрацю з дієтологом і тренером. Запропоновано програму тренувань для жінок без порушень стану здоров'я та конкретні заходи усунення гіподинамії у період дії карантинних обмежень. Надано рекомендації щодо формування правильних харчових звичок. Три місяці тривав експеримент, за яким КГ намагалась знизити масу тіла лише за допомогою оздоровчих тренувань, ЕГ — поєднуючи такі тренування зі збалансованим харчуванням. Статистично значимі позитивні результати відмічено у ЕГ на рівні $p = 0,01$ у масі тіла та об'ємі талії, за $p = 0,05$ за об'єму стегон. У КГ зміни досліджуваних показників також є позитивними, хоча з незначним приростом.

Шифр НБУВ: Ж71868

1.Ч.479. Вплив кросфіту на показники фізичного розвитку, функціонального стану та фізичного здоров'я курсантів військових закладів вищої освіти / І. Пилипчук, А. Одерів, В. Климівич, С. Романчук, В. Андрейчук, В. Кондратюк, О. Небожук, О. Тимочко // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп-ві. — 2022. — № 1. — С. 43-52. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Учась структурних підрозділів Збройних сил України у військовому конфлікті, який триває на території держави висуває значні вимоги до підготовки військовослужбовців. Військові експерти вважають, що найбільш ефективним способом формування бойової готовності підрозділів є якісна підготовка курсантів у військових закладах вищої освіти (ВЗВО). Вдосконалення фізичної підготовленості курсантів, особливо в умовах недостатнього рівня розвитку фізичних якостей у молоді, яка вступає до ВЗВО, потребує пошуку нових технологій у організації фізичної підготовки та спортивно-масової роботи курсантів. До видів спорту, які стрімко розвиваються, є ефективними щодо термінового вдосконалення загальних фізичних якостей, є популярними серед різних верств населення у світі, науковці зараховують кросфіт. Основні методологічні засади цього виду спорту було запозичено з одного з поширених напрямів фітнесу, який було засновано у 2000 р. у Збройних силах США. У кросфіті використовують багатосуглобові, енергоємні рухи, які об'єднуються в безперервний комплекс вправ із залученням власної ваги, спеціальних приладів, знаряддя та циклічних вправ. Мета роботи — аналіз і дослідження впливу кросфіту на показники фізичного розвитку, функціонального стану та фізичного здоров'я курсантів. Методи — аналіз наукової та методичної літератури, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Проведений порівняльний аналіз виявив, що достовірної різниці між контрольною та експериментальною групами немає майже у всіх показниках (частота серцевих скорочень, систолічний артеріальний тиск, діастолічний артеріальний тиск, індекс Робінсона, індекс фізичного стану) крім показників степ-тесту. Достовірна різниця між двома групами степ-тесту становить $t = 8,43$; $p < 0,001$. Провівши вимірювання значущих показників математичного обчислення, встановлено, що рівень здоров'я курсантів, які займаються кросфітом, відповідає середньому рівню (9,13 балу, а курсантів, які займаються іншими видами спорту - 8,38 балу (середній рівень). Дослідження довели, що показники рівня фізичного здоров'я курсантів, як займаються кросфітом кращими, ніж у курсантів, як займаються іншими видами спорту.

Шифр НБУВ: Ж71868

1.Ч.480. Ігрова спеціалізація у футболі з урахуванням моторної асиметрії спортсменів / А. Улан, І. Балковий // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп-ві. — 2022. — № 1. — С. 66-74. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Стрімкий розвиток спорту на шляху до зростання видовищності видів спорту змушує шукати нові шляхи підвищення майстерності спортсменів. Ураховуючи результати виступів українських футбольних команд та аналізуючи практичний досвід, можна стверджувати, що для підвищення ефективності та результативності змагальної діяльності футболістів є недостатнім управління виключно тренувальним процесом. Так, постає нагальне питання щодо орієнтації тренувального процесу та змагальної діяльності спортсменів не на їх узагальнені модельні характеристики, а на генетичні задатки кожного з них. Серед них спеціалісти виділяють функціональну асиметрію (моторну та сенсорну). Мета роботи — обґрунтувати необхідність урахування асиметрії нижніх кінцівок футболістів при виборі їх ігрових позицій. Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури та матеріалів мережі Інтернет, метод синтезу та аналізу. Загалом проаналізовано дані 110 спортсменів провідних футбольних клубів світу та України. Проаналізовано дані про моторну асиметрію нижніх кінцівок спортсменів, які спеціалізуються у футболі на різних ігрових позиціях і виявлено, що на позиції правого центрального захисника, правого захисника, голкіпера та центрального півзахисників грають переважно футболісти, ведучою нижньою кінцівкою яких є права. Гравці з ведучою лівою ногою грають переважно на позиціях лівого захисника, лівого центрального захисника та на правому фланзі атаки. Амбідекстри своєю чергою розташовуються на атакуючій лінії, здебільшого у центрі нападу. Обґрунтовано необхідність дослідження асиметрії футболістів з метою індивідуалізації їх підготовки. Результати аналізу основних складів провідних команд надали змогу виявити закономірності між ігровими амплуа футболістів та їх перевагами до володіння однією з кінцівок.

Шифр НБУВ: Ж71868

1.Ч.481. Культурна спадщина України: інноваційні підходи та сталі розвиток: навч. посіб. / П. В. Вербицька, І. І. Гнідик, О. М. Годованська, Ю. М. Курдина, А. З. Салюк; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Львівська політехніка, 2022. — 147 с.: рис. — Бібліогр.: с. 135-138. — укр.

Розглянуто еволюцію розуміння поняття культурної спадщини та шляхів її збереження і популяризації. В історичній ретроспективі подаються найяскравіші прояви особистої соціальної

відповідальності щодо збереження культурного надбання України. Проаналізовано інноваційні підходи до актуалізації культурної спадщини через її залучення до системи сталого розвитку. Охарактеризовано туристичний потенціал об'єктів матеріальної та нематеріальної культурної спадщини. Подано окремі кейси відновлення пам'яток Львова завдяки залученню широкого кола громадськості.

Шифр НБУВ: ВА857439

1.Ч.482. Основи кінезіотейпування: навч. посіб. для студентів, які навчаються за спец. 227 «Фізична терапія, ерготерапія» спеціалізації «Фізична терапія» / О. О. Глиняна, Ю. В. Копчинська; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Вінниця: Твори, 2020. — 142 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 140-141. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні основи кінезіотейпування. Досліджено загальні правила кінезіотейпування, техніку накладання тейпів та показання і протипоказання до застосування кінезіотейпування. Охарактеризовано послідовність і особливості застосування тейпів в ортопедії. Найчастіше коригувальні види технік використовують у спортивно-медичній практиці: механічні, лімфатичні, функціональні та фіксаційні. Увагу приділено кінезіотейпуванню при лімфатичних, венозних набряках та гематомах. Особливу увагу приділено кінезіотейпуванню при вагітності та після пологів. Досліджено кінезіотейпування в педіатрії. Тейпи використовують разом з іншими видами фізичної терапії.

Шифр НБУВ: ВА857474

1.Ч.483. Особливості структурної діяльності центру національно-патриотичного виховання, туризму і краєзнавства Волинської обласної ради / І. Войтович, С. Козіброцький // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп-ві. — 2022. — № 1. — С. 10-17. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Основною метою діяльності Волинського обласного центру туризму є створення оптимальних умов для реалізації державної політики щодо надання позашкільної освіти школярам і молоді у сфері національно-патриотичного виховання засобами туризму та краєзнавства, спортивно-оздоровчої, пізнавально-дослідницької діяльності, екскурсій тощо. Мета роботи — визначення особливостей взаємодії структурних одиниць Центру та здійснення характеристики стану та перспектив їх діяльності. Проведено аналіз і синтез наукових літературних джерел, узагальнення досліджень науковців і систематизацію одержаних результатів, використано метод теоретичного моделювання. Виконання поставлених завдань вимагає від даної організації та її структурних підрозділів згуртованості, тісної взаємодії та комунікації за чіткого демократичного керівництва, за підтримки управління освіти та завдяки співпраці з іншими установами, зацікавленими у розвитку дитячо-юнацького туризму. Центр досягає цього шляхом логічної взаємодії існуючих структурних одиниць: відділу національно-патриотичного виховання, краєзнавства та методичної роботи, організаційно-масового відділу, відділу туризму та спортивного орієнтування, сектора адміністративного забезпечення, сектора інформації, лабораторії технічної підтримки, господарського сектора, туристичних баз. Важливим фактором у оптимізації їх діяльності та взаємодії є особистісні контакти працівників, дружельюбність і доброзичливість, створення позитивного емоційного тла у колективі. Основними перспективними напрямками розвитку Центру слід виділити: грантову діяльність; пропагандистську роботу у навчальних закладах, ЗМІ, мережі Internet; налагодження та утримання активної співпраці з організаціями, установами, підприємствами дотичними до діяльності, розвитку та популяризації туризму; організація традиційних масових туристських заходів, здійснення платної реклами. Визначено, що всі відділи та сектори Центру тісно співпрацюють між собою на виконання головних завдань, поставлених перед організацією. Ключовими з них є: відділ національно-патриотичного виховання, краєзнавства та методичної роботи, організаційно-масовий відділ; відділ туризму та спортивного орієнтування; сектор інформації.

Шифр НБУВ: Ж71868

1.Ч.484. Руховий розвиток школярів різних вікових груп / М. О. Носко, Ю. М. Носко, М. Г. Лазаренко, В. П. Жула, Ф. В. Могильний, О. А. Філоненко; ред.: М. О. Носко; Національна академія педагогічних наук України, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернівці: Десна Поліграф, 2020. — 407 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито педагогічні основи розвитку рухових якостей у школярів різних вікових груп. Викладено особливості рухового розвитку та біомеханічні параметри моторики школярів. Висвітлено педагогічний процес управління формуванням рухових умінь і навичок школярів різних вікових груп на уроках фізичної культури та при заняттях окремими видами спорту. Наведено біодинамічні та координаційні показники рухового розвитку учнів основної школи. Подано теоретичні основи формування рухової функції школярів старших класів на заняттях з єдиноборства і спортивних ігор. Розглянуто педагогічний процес управління формуванням рухових умінь і навичок школярів на уроках фізичної культури.

Шифр НБУВ: ВА857867

1.Ч.485. Теоретико-методичні основи вдосконалення діагностики і управління індивідуальної підготовленості юних легкоатлетів-спринтерів і стрибунів у довжину: монографія / А. С. Горлов; Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. — Харків: Бровін О. В., 2020. — 383 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 361-383. — укр.

Викладено результати теоретичних і експериментальних досліджень з вдосконалення процесів індивідуальної підготовленості юних бігунів-спринтерів на дистанціях 100 — 200 м та стрибунів у довжину. Зауважено, що робота базується на сучасних досягненнях теорії спортивної педагогіки, психології, фізіології, біомеханіки, біохімії та морфології людини. Акцентовано, що технічні інновації з діагностики провідних видів підготовленості юних спринтерів і стрибунів у довжину, представлені у монографії, допоможуть спеціалістам фізичної культури та спорту в організації тренувального процесу на основі використання сучасних педагогічних технологій.

Шифр НБУВ: ВА857346

1.Ч.486. Теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. О. Алексеев; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2022. — 35 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано й експериментально доведено ефективність педагогічної системи підготовки майбутніх учителів (МУ) фізичної культури (ФК) до організації індивідуальної роботи з учнями. Основними складниками системи було обрано: підсистеми (методологічну, змістову і діагностичну), педагогічні умови (забезпечення ціннісної та мотиваційної професійної спрямованості підготовки МУ ФК до усвідомленого вибору засобів на уроках фізичної культури, створення інформаційно-насиченого освітнього середовища, управління практичною освітньою (зокрема, самостійною) діяльністю студентів у напрямі збагачення їх професійних умінь щодо проектування методики фізичного виховання школярів та інше. Розроблено педагогічну концепцію підготовки МУ ФК до організації індивідуальної роботи з учнями, яку представлено на трьох рівнях: теоретичному, методологічному та практичному. Експериментально доведено ефективність розробленої структурно-функціональної моделі такої педагогічної системи, яку представлено блоками: цільовим, теоретико-методологічним, праксеологічно-технологічним, діагностико-оцінювальним, результативним. Зазначено, що кожний з блоків виконує свої функції, які забезпечуються їх складниками.

Шифр НБУВ: РА452079

1.Ч.487. Фізична реабілітація (фізична терапія) дітей 5 — 6 років із наслідками дисплазії кульшових суглобів в умовах дошкільного навчального закладу: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.03 / А. М. Руденко; Національний університет фізичного виховання і спорту України. — Київ, 2021. — 27 с.: рис., табл. — укр.

Запропоновано комплексну програму фізичної реабілітації дітей віком 5 — 6 років із наслідками дисплазії кульшових суглобів в умовах дошкільного навчального закладу. Розглянуто специфіку причинно-наслідкових механізмів і проявів функціональних порушень опорно-рухового апарату, які сформувалися внаслідок дисплазії кульшових суглобів. Визначено організаційні та методичні основи фізичної реабілітації, які базуються на пацієнт-центрованому та мультидисциплінарному підході, побудові індивідуального реабілітаційного втручання відповідно до Міжнародної класифікації функціонування з урахуванням основних її компонентів на рівні доменів функції, активності й участі. Доведено позитивний вплив програми фізичної реабілітації на відновлення амплітуди рухів, сили м'язів нижніх кінцівок, корекцію постуральних порушень, розвиток рівноваги, силової витривалості м'язів тулуба та черевного преса.

Шифр НБУВ: РА451213

1.Ч.488. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи методами активного навчання / С. Колесник, Н. Белікова // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп-ві. — 2022. — № 1. — С. 18-23. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Сучасний освітній простір закладу вищої освіти потребує динамічного використання методів активного навчання, основною метою яких є включення здобувачів освіти у майбутню професійну діяльність, розвиток практичних умінь і навичок, розширення їх автономії та здатності до критичного мислення. Тому пошук різноманітних і, головне, ефективних методів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи (АГР) є актуальним у світлі сучасних освітніх тенденцій. Мета дослідження — охарактеризувати власну практику застосування активних методів навчання для формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до АГР. Проведено аналіз та узагальнення психолого-педагогічної літератури, систематизацію власного практичного досвіду застосування активних методів навчання у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури. У процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до АГР використано традиційні та активні методи навчання: мозковий штурм, метод

кейсів, портфоліо, метод проектування, тренінги. Наведено конкретні приклади їх використання при опануванні навчальних тем «Форми позакласної роботи з фізичної культури», «Сучасні проблеми організації фізичного виховання учнівської молоді у позанавчальний час», «Професійна майстерність керівника гуртка» тощо. Розкрито основні переваги активних методів навчання у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до АТР. Встановлено, що практичне використання розглянутих активних методів навчання впливає на позитивне формування творчих, креативних і комунікативних здібностей студентів і сприяє побудові освітнього процесу у постійній активній взаємодії здобувачів освіти та викладача. Студент виступає «суб'єктом» навчання, виконує творчі завдання, вступає у діалог із викладачем, ефективно комунікує з іншими учасниками освітнього процесу, що сприяє формуванню компетентного випускника, який легко адаптується до майбутньої професійної діяльності.

Шифр НБУВ: Ж71868

1.Ч.489. Peculiarities of interaction between trampoline and trampolinist — as a complex biomechanical system in the aspect of physical forces and biomechanics of the athlete / М. Рупоненко, О. Костиушенко // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп.-ві. — 2022. — № 1. — С. 74-83. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Мета роботи — детальний і докладний розгляд сил, що діють у системі «батут — батутист» із точки зору законів класичної фізики. А саме «рухи тіла спортсмена у просторі, механіка «роботи» батута та системи «батут — батутист», а також деяких аспектів біомеханіки рухів батутиста при відході від сітки батута, заході на неї та знаходження поза дотиком до неї. Наведено огляд незалежного наукового дослідження з аналізом анкетних даних із проблемного питання. Дослідження ґрунтувалося на застосуванні низки теоретичних та емпіричних методів. У дослідженні використано теоретичний аналіз, систематизацію та узагальнення наукової літератури, документальних джерел і методичних рекомендацій у галузі фізичного виховання, біомеханіки рухів батутиста, узагальнення літературних джерел для виявлення суті проблеми сил і взаємодії спортсмена з батутом і визначення шляхів вирішення. Розглянуто теоретичні аспекти процесів, що відбуваються за взаємодії батута та як механічної системи та спортсмена батутиста як біомеханічної системи. У зв'язку з підвищенням з 2017 р. вимог до виступу спортсменів на батуті та новими правилами оцінки виступу у стрибках на батуті, розглянуто основні сили, що діють у системі «батут — батутист». Розрахованим шляхом за антропометричними та фізичними даними спортсменів-батутистів і даними аналізу їх руху в процесі стрибків за допомогою спеціальної комп'ютерної програми «Kinovea», визначено кількісні характеристики сил, що діють у системі «батут — батутист» на різних етапах їх взаємодії в ході виконання спортсменами їх тренувальних чи змагальних програм. Показано чітку кореляцію суттєвого збільшення цих сил пропорційно віку спортсмена, зростанню його спортивної майстерності та маси його тіла. Програма надавала можливість відслідковувати динаміку руху спортсменів у польоті в уповільненому часі та визначати кути положень його частин тіла. Проведено теоретичний аналіз основних причин, що призводять до порушень у поєднаній роботі батута як механічної системи та батутиста як біомеханічного об'єкта. Показано наслідки цих порушень та запропоновано шляхи корекції цих явищ із метою підвищення рівня спортивної майстерності спортсменів-батутистів і підвищення оцінок за їх виступи. Встановлено, що при навчанні спортсменів батутистів на ранніх етапах і особливо на етапі спеціалізованої базової підготовки відзначається, що важливо пояснювати їм і домагатися належного розуміння ними фізичних сил та їх реальних величин, що діють на спортсменів, на різних етапах фаз польотів.

Шифр НБУВ: Ж71868

Див. також: 1.С.8, 1.У.125, 1.Ч.442, 1.Ч.498

Друк

1.Ч.490. Библиотека. Книга. Наука: матеріали наук. семінару (Київ, 24 — 25 квіт. 2018 р.). Вип. 1 / ред.: С. Г. Винокурова, Ю. І. Горбань, Т. О. Долбенко, В. В. Лук'яненко, А. В. Мальшакова, В. М. Медведєва, Т. В. Новаляська, Л. А. Рибка, В. Б. Шевченко; Київський національний університет культури і мистецтв, Київський національний університет культури і мистецтв, Українська бібліотечна асоціація, «Бібліотека. Книга. Наука»: науковий семінар. — Б. м., 2018. — 191 с. — укр.

Науковою бібліотекою спільно з кафедрою інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв започатковано проведення наукового семінару «Бібліотека. Книга. Наука» як традиційного заходу. Обговорено актуальні проблеми підготовки фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Вміщено матеріали наукового семінару по проблемам книгознавства, бібліотекознавства та інформаційних

технологій. Відображено бібліографування кирилических стародруків, як передумову їх наукового використання. Виокремлено питання читання книг задля економічного зростання України. Акцентовано, що антологія стає дзеркалом літератури. Зауважено, що електронні видання є чинником розвитку книжкової справи. Описано інформаційні ресурси інституту книгознавства Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Розглянуто інформаційний суверенітет сучасної України в контексті модернізації соціально-політичного розвитку. Наголошено, що українська книга — це національний культурний продукт. Ви-світлено питання інформаційної культури та інформаційної грамотності, увагу приділено зарубіжному досвіду підтримки книги і читання.

Шифр НБУВ: В358929/1

1.Ч.491. Іконографія поштових листівок Київського видавництва «Новь» (1914 — 1916 рр.) / І. В. Паур // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 24-32. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проаналізовано поштові листівки київського видавництва «Новь» як іконографічне джерело подій Першої світової війни. Розглянуто образи, сюжети та персонажі зображень, розміщених на бланках поштових відправлень, їх символічне значення. З'ясовано, що упродовж 1914 — 1916 рр. вони були основним засобом комунікації та ефективним способом інформаційної пропаганди. Прослідковано еволюцію іконографії видів поштових видавництва «Новь» від зрозумілої для більшості неграмотного населення Російської імперії гумористичної карикатури, що висміювала німецьку армію, кайзера та його союзників, до використання малюнків патріотичного змісту.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.492. Шкільний підручник в Україні: книгознавчі моделі і видавничі практики (на прикладі хімії): монографія / Н. Н. Зубко; ред.: О. В. Антоник; НАН України, Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаніка. — Львів: ЛННБ України ім. В. Стефаніка, 2019. — 255 с.: іл. — Бібліогр.: с. 175-206. — укр.

На основі історико-книгознавчого аналізу відтворено цілісну картину видання шкільних підручників хімії в Україні у ХХ — на початку ХХІ ст., здійснено їх бібліографічну реконструкцію. Виокремлено й охарактеризовано два періоди у розвитку навчального книговидання, зумовлені реформуванням освітньої сфери під впливом соціально-політичних перетворень в Україні як республіки в складі СРСР і у суверенній державі. Здійснено історико-книгознавчий аналіз підручників хімії, виданих у радянську добу і період незалежності. На основі побудови структурно-функціональних моделей шкільних підручників хімії простежено еволюцію їх змісту та форми, виявлено наступність і оригінальність у їх видавничій інтерпретації, що має важливе значення і для відтворення історії їх видання, і для удосконалення сучасної практики підручникотворення.

Шифр НБУВ: СО38130

Засоби масової інформації

1.Ч.493. Популяризація комерційних Інтернет-ресурсів із використанням соціальних медіа / Т. Басюк, А. Василюк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі. — 2020. — Вип. 8. — С. 11-20. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Розроблено методологічне підґрунтя для побудови системи підтримки прийняття рішень при популяризації комерційних Інтернет-ресурсів із використанням технологій соціальних медіа. Проведено аналіз особливостей пошукового просування з використанням технологій соціальних мереж і сервісів у результаті якого виявлено, що сьогодні впровадження останнього вимагає застосування нових підходів до популяризації. Здійснено аналіз SMO і SMM-моделей просування, який надав можливість визначити основні чинники, що застосовуються для популяризації комерційних Інтернет-ресурсів. Серед них визначено та математично описано, відповідно до SMM: показник комюніті-бренду (визначається і схемою взаємодії в співтоваристві, і часовими показниками актуальності контенту з метою підвищення релевантності); показник блогосфери (сукупність блогів, які висвітлюють інформацію щодо комерційного Інтернет-ресурсу); показник репутаційного менеджменту компанії (бренду); показник персонального брендингу (сукупність відомостей, які створені компанією та зацікавленими особами). Модель SMO передбачає роботи з внутрішньою структурою та елементами інтерфейсу та включає такі принципи: створення доступного та читабельного контенту; додавання релевантної інформації під потреби цільової аудиторії; зручність користування (юзабіліті); додавання мультимедійних елементів (відеотвітів). Результатом роботи стало розроблення алгоритму популяризації комерційних Інтернет-ресурсів, який використовує пасивну та активну стратегії просування. Пасивна стратегія охоплює такі етапи: побудова концепції та

аналіз конкурентів, наповнення групи релевантною інформацією, проведення персонального брендингу, популяризацію в тематичних медіа, залучення цільової аудиторії, оцінювання кількості переходів на комерційний ресурс. Активна стратегія застосовується з метою збільшення кількості відвідувачів і полягає у створенні власних інформаційних майданчиків, просуванні мультимедіа-елементів, і проведенні колаборацій із суміжними за тематиками ресурсами.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:ІСМ
Див. також: 1.Ф.286, 1.Ш.513

Бібліотечна справа. Бібліотекознавство

1.Ч.494. Дослідження візуально непомітних помилок введення та їхнього впливу на якість і пошукову доступність бібліографічних даних / М. В. Петренко // Реєстрація, збірвання і оброб. даних. — 2021. — 23, № 2. — С. 81-90. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено особливий клас помилок за введення бібліографічних даних до автоматизованої бібліотечної інформаційної системи, який є непомітним для користувача, але впливає на функціонування системи електронних каталогів. Причиною проблеми є помилкове введення візуально подібних символів латиниці замість символів кирилиці та навпаки. Дослідження відбувалося на основі бібліографічних даних зі 141 публічної бібліотеки м. Київ за період з 1993 р. до початку 2021 р. (одержано з двох джерел). Описано особливості помилок, метод автоматичної ідентифікації помилок, розповсюдженість помилок, вплив на пошукову доступність і пошук дублів, розподіл помилок за символами. Надано рекомендації щодо профілактики та усунення проблеми.

Шифр НБУВ: Ж16550

1.Ч.495. Інновації і менеджмент якості в діяльності бібліотек ВНЗ: матеріали IV міжвуз. наук.-практ. конф., 23 — 24 жовт. 2008 р., Донецьк, Україна / ред.: А. А. Садеков, Л. О. Омельянович, С. В. Дрожжина, Т. П. Ткаченко, Н. П. Скрипай; Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, «Інновації і менеджмент якості в діяльності бібліотек ВНЗ», міжвузівська науково-практична конференція. — Донецьк: ДонНУЕТ, 2008. — 177 с.: іл., табл. — укр.

Представлено доповіді бібліотечних працівників вищих навчальних закладів (ВНЗ) України, працівників та наукових співробітників ВНЗ, фахівців з питань інформаційних технологій та систем, в яких розглядаються питання інформаційного забезпечення навчального, наукового та виховного процесів у ВНЗ, менеджменту якості у бібліотечній діяльності, запровадження інноваційних технологій в обслуговування користувачів і створення електронних бібліотек.

Шифр НБУВ: ВА857023

1.Ч.496. Публічна бібліотека у дискурсі інформаційної культури (з досвіду роботи ЦБС м. Маріуполя) / Ю. С. Сабаша, Ю. М. Ніколиченко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 137-144. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

На прикладі Централізованої бібліотечної системи м. Маріуполь проаналізовано проблему ефективного функціонування публічних бібліотек у сучасному глобалізованому інформаційному середовищі з використанням українського та міжнародного досвіду бібліотечно-інформаційного обслуговування. Встановлено, що основним інструментом досягнення позитивних результатів є надання бібліотеками рівного доступу всім верствам населення регіону до інформації, знань, історичної та культурної спадщини, формування сучасної системи бібліотечно-інформаційних ресурсів, сприяння розвитку інформаційної культури користувачів.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ч.497. Управління якістю обслуговування користувачів наукових бібліотек закладів вищої освіти України: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 / О. П. Шкурко; Харківська державна академія культури. — Харків, 2021. — 24 с.: рис. — укр.

Увагу приділено розробці теоретико-методичних засад запровадження системи управління якістю (СУЯ) обслуговування користувачів наукових бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО). Продемонстровано, що одним з ефективних методів підвищення якості обслуговування може стати застосування міжнародних стандартів ISO серії 9000 на основі принципів TQM — загаль-

ного управління якістю. Виявлено сутнісні особливості управління якістю обслуговування в наукових бібліотеках як структурних підрозділах ЗВО. Здійснено комплексний аналіз сучасного стану управління якістю в наукових бібліотеках ЗВО. Проаналізовано досвід практичної реалізації впровадження СУЯ в обслуговування користувачів Науково-технічної бібліотеки (НТБ) Національного авіаційного університету (НАУ). Обґрунтовано ефективність застосування СУЯ обслуговування користувачів у наукових бібліотеках ЗВО в умовах прискорення цифровізації діяльності закладів, яка викликана пандемією. Запропоновано сервісну модель управління якістю обслуговування користувачів у науковій бібліотеці, яка базується на процесному підході в циклі PDCA і ризик-орієнтованому мисленні, сприяє постійному поліпшенню якості та розробці шляхів її удосконалення.

Шифр НБУВ: РА451116

Музейна справа. Музеєзнавство

1.Ч.498. Дендрологічний парк «Софіївка»: [монографія] / І. С. Косенко; ред.: М. А. Кохно; пер.: Т. Г. Сухомейло; НАН України. — Умань: Пронікс, 2003. — 230 с.: фот. кольор. — Бібліогр.: с. 61. — укр.

Висвітлено історію заснування, будівництва, розвитку та збереження дендропарку «Софіївка» за більше ніж 200-річний період. Ознайомитись з перлиною України запропоновано екскурсійним маршрутом, де за задумом архітектора Людвика Метієля, парк є наочною ілюстрацією до окремих частин поем Гомера «Іліада» та «Одіссея», де кожна композиція чи мала архітектурна форма містить певний задум, виражає ідею міфу чи якоїсь події. Подано опис рослинності, садово-паркових композицій і ландшафтів, архітектурних і гідротехнічних споруд. В історії заснування, будівництва та розвитку «Софіївки» виділено шість окремих періодів. Зазначено, що дендрологічний парк «Софіївка» Національної академії наук України, який знаходиться в м. Умані Черкаської області, широко відомий далеко за межами України як одне з найвидатніших творінь світового садово-паркового мистецтва кінця XVIII — першої половини XIX ст. і стоїть в одному ряду з такими шедеврами паркобудівництва Європи, як сад Бальбі у Флоренції (Італія), парк Сан-Сусі у Потсдамі (Німеччина) і палацовий парк у Версалі (Франція).

Шифр НБУВ: ВС69378

1.Ч.499. Музей Наукового товариства ім. Шевченка (1892 — 1940 рр.): [монографія] / В. Кушнір; ред.: С. Павлюк; НАН України, Інститут народознавства. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2021. — 191 с.: іл. — Бібліогр.: с. 174-186. — укр.

Висвітлено у широкому суспільному та науковому контексті історію Музею Наукового товариства ім. Шевченка від моменту його заснування до ліквідації у 1940 р. Окреслено, що організація музею стала результатом зусиль Наукового товариства ім. Шевченка.

Шифр НБУВ: ВА856926

1.Ч.500. Художні експозиційні практики: традиційність і сучасність. Проблеми існування сучасного мистецтва в експозиційних просторах / Т. В. Міронова // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 86-92. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розглянуто проблеми існування сучасного мистецтва в експозиційних просторах з точки зору традиційності та використання нових художніх форм. Визначено, що сучасні експозиційні практики розвиваються у кількох паралельних напрямках: традиційне експонування у класичному музейному просторі; експонування у просторі «white cube», не обмеженому будь-якими формальними чинниками; арт-проекти у просторі «open space», що змінюється залежно від будови й тематики експозиції; студійний простір «workshop space», який сам стає експозицією; вільні локації «free place», незалежна територія, яку арт-події перетворюють на художній простір; віртуальні арт-проекти, створені з використанням комп'ютерних технологій, що взагалі не залежать від фізичного простору. Підкреслено, що сьогодні докорінно змінюються відносини між експозиційним простором, творами та аудиторією — вибудовуються нові змістові зв'язки, утворені всіма учасниками арт-процесу, розширюються межі експозиційних практик та оновлюються координати творення художніх образів у мистецьких об'єктах.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ш.501. Національна ідентичність в мові і культурі: зб. наук. пр. [XIII Міжнар. конф. з питань нац. ідентичності в мові і культурі, 02 — 03 квіт. 2020 р., м. Київ] / ред.: О. Г. Шостак, А. Г. Гудманян, Е. Акіллі, О. Артюшкіна, Н. О. Висоцька, Р. І. Дудок, Ю. Л. Мосенкіс, А. І. Рада, А. В. Чеснокова, С. М. Ягодзінський; Національний авіаційний університет, Ahi Evran Üniversitesi, Неурядова асоціація «TESOL-Ukraine», Aix-Marseille universite. — Київ: Талком, 2020. — 315 с. — укр.

Розкрито роль літературних канонів у процесі формування національної ідентичності. Розглянуто прогностичність окремих складових традиційної української дитячої субкультури. Досліджено трансформації у засобах вираження національної ідентичності в перекладах драматургічних творів. Увагу приділено національній ідентичності у персоналізованій історії українського мовознавства. Акцентовано також на урахуванні ментально-культурної специфіки японської словотворчої моделі «свій-чужий» при перекладі поезії з англійської мови на японську. Досліджено національні та загальнолюдські культурні цінності у «Словнику мови творчої особистості». Розглянуто національну ідентичність як складову моделювання змісту мови (на матеріалі фразеологічних словників). Висвітлено когнітивно-прагматичний аспект актуалізації національної ідентичності (на матеріалі англійськомовного електорального дискурсу). Визначено перспективи лінгвокогнітивних досліджень англомовних концептів як національно маркованих одиниць. Розкрито суть міжкультурної комунікації. Акцентовано на концепції формування комунікативної культури майбутніх фахівців.

Шифр НБУВ: BA857304

Див. також: 1.Ш.518, 1.Ш.527

Мовознавство

1.Ш.502. Діахронні виміри лінгвокультурного концепту ЛЮБОВ (на матеріалі китайських народних пісень): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.13 / М. І. Ракітіна; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Досліджено лінгвокультурний концепт ЛЮБОВ на матеріалі китайських народних пісень, а також теоретичні засади лінгвокультурології та когнітивної лінгвістики. Виділено такі засадничі складники, як мовна картина світу та концепт, вивчення яких надає змогу декодувати культурну й історичну інформацію, що міститься у мовних структурах. Досліджено пісенну традицію Китаю, зокрема народні пісні на різних етапах їх існування. Дослідницьку увагу зосереджено на важливій когнітивній функції китайських народних пісень, а також на їх естетичній і комунікативній функціях (розважального інструменту та «соціального дзеркала» в суспільстві епохи Чжао, Хань та Південних і Північних династій). Виокремлено основні етапи становлення та побутування китайських народних пісень, окреслено притаманні їм характер і тематику. Одним з основних морально-етичних концептів, що мали вплив на формування поведінкових реалій китайського етносу, визначено лінгвокультурний концепт ЛЮБОВ. Окреслено склад цього концепту та його місце в концептосфері етноментальності китайців, проаналізовано його лексичний та образно-символічний складники.

Шифр НБУВ: RA451196

1.Ш.503. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. О. Рогульська; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. — Вінниця, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичні, методологічні й методичні засади підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти. Охарактеризовано інформаційно-освітнє середовище ЗВО; окреслено особливості підготовки майбутніх учителів іноземних мов у закладах вищої освіти на прикладі Хмельницького національного університету. Аргументовано сучасні методологічні підходи до підготовки майбутніх учителів іноземних мов; представлено досвід підготовки майбутніх учителів іноземних мов у країнах ЄС, США й Канаді. Досліджено структуру готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності; обґрунтовано

концепцію підготовки цих учителів в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО. Виокремлено й аргументовано принципи підготовки майбутніх учителів; розроблено та експериментально перевірено систему підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО. Окреслено організаційно-педагогічні умови підготовки; запропоновано навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО.

Шифр НБУВ: RA446304

Див. також: 1.С.4

Мови світу

Слов'янські мови

1.Ш.504. Категорія рода імен существительных в славянських языках (Контрастивний взгляд на проблематику): [монографія] / О. Мадяр. — Ужгород: Рик-У, 2021. — 194 с. — Бібліогр.: с. 168-192. — рус.

Проаналізовано категорію роду іменників у словацькій мові шляхом зіставлення з українською (у контексті інших слов'янських мов) на підставі даних лексикографічних джерел. Специфіка категорії роду словацьких та українських іменників визначається у процесі граматичної адаптації лексем, запозичених із мов, у яких категорія роду взагалі відсутня (угорська, англійська), складається з двох грамем (французька, італійська) або ж має тричленну структуру (латинська, грецька). Досліджено категорію роду іменників як зону словацько-української інтерференції.

Шифр НБУВ: BA857742

Див. також: 1.Ш.510

Східнослов'янські мови

Українська мова

1.Ш.505. Говорити як медок варити: слов. фразеологізмів Захід. Полісся та суміж. територій / З. Мацюк; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 687 с. — Бібліогр.: с. 685. — укр.

Представлено фразеологічне багатство Західного Полісся (оригінальні ідіоми, влучні прислів'я та приказки). Локація дослідження — Волинська, Рівненська, Львівська обл. та суміжні території, охоплено близько 300 населених пунктів. Подано з низкою варіантів фразеологічні одиниці, а їх понад 9000 і запропоновано їх фонетичну транскрипцію, що докладно відтворює місцеву вимову з детальною паспортизацією. Структуровано словникові статті за ключовим словом. Рекомендовано для студентів і викладачів гуманітарних факультетів закладів вищої освіти, діалектологів, фольклористів і поціновувачів живого українського слова.

Шифр НБУВ: BC69429

1.Ш.506. Лінгвістична теорія і практика української римології: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / Л. В. Мовчун; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2021. — 34 с. — укр.

Започатковано нові напрями в українському мовознавстві — лінгвістичну римологію та римографію. З'ясовано історію писемних фіксацій терміна рима, етапи його дефініювання. Систематизовано і типологізовано визначення рими, зіставлено способи наукового та художнього осмислення відповідного поняття. Виявлено метафоричні моделі образної репрезентації знань про риму в поетичному тексті. Проаналізовано римові класифікації та запропоновано класифікацію рим, що враховує мовну природу цієї одиниці — її фонологічні, графічно-акустичні, граматичні, лексико-семантичні, дискурсивні та концептуальні ознаки. Вивчено шляхи поповнення римового ресурсу української мови. Описано функції рими-знака в семантичному, синтактичному і прагматичному аспектах. Обґрунтовано поняття римового простору мови та його основної одиниці — римоніма. Досліджено формальні та формально-семантичні зв'язки між римонімами. Запропоновано фонологічну модель компонента рими та модель римового поля. Досліджено фрагмент римового простору, простежено динаміку функціонування римових кліше. Висвітлено історію української римографії на тлі досягнень світової римографії.

Визначено основні терміни, розроблено класифікацію словників рим. Запропоновано нові типи римографічних праць, змодельовано структуру словників рим. Розроблено методу аналізу рукописних словників рим. Уведено до наукового обігу два рукописні римарії І. Котлярівського.

Шифр НБУВ: РА451141

1.Ш.507. Медичні терміни зі соматичними компонентами в сучасній українській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Г. О. Германович; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено медичні терміни зі соматичними компонентами як єдиної системної організації. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження медичної лексики зі соматичними компонентами в українському мовознавстві. Показано системну організацію соматичної лексики в медичній сфері. З'ясовано специфіку медичних термінів зі соматичними компонентами. Розглянуто структурні моделі цих термінів та описано основні тематичні та лексико-семантичні групи в системі медичних термінів зі соматичними компонентами й охарактеризовано парадигматичні та синтагматичні зв'язки між ними. Виявлено місце соматизмів в структурі простих, складних і складених термінів. З'ясовано, які соматизми за походженням переважають: українські чи запозичені. Матеріали дослідження сприятимуть систематизації знань і поглибленню відомостей про специфіку медичних термінів зі соматичними компонентами, їх структуру, класифікаційну групу, значення, продуктивність, доцільність існування в терміносистемах галузевого профілю. Запропонований аналіз слугуватиме для впорядкування та стандартизації медичної термінології.

Шифр НБУВ: РА452113

1.Ш.508. Мовно-культурний ареал Поділля в історії української літературної мови кінця XIX — початку XX ст.: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / Б. О. Коваленко; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2021. — 42 с. — укр.

Викладено результати новаторського дослідження, у якому поєднано два підходи до вивчення мовотворчості письменників: із погляду історії української літературної мови та комплексного ареалогічного прочитання мови їх доробку. Вперше в лінгвоукраїністиці з'ясовано стан вивчення мови Поділля кінця XIX — початку XX ст., визначено роль окремого мовно-культурного регіону (ареалу) в розвитку загальнонаціонального літературного стандарту. Опрацьовано рукописи, автографи, першодруки С. В. Руданського, А. П. Свидницького та М. М. Коцюбинського, охарактеризовано мову цих джерел, а також мову фольклорних та етнографічних записів із Поділля в контексті розвитку української літературної мови. Константовано, що основною діалектною базою для мови цих письменників був подільський говір південно-західного наріччя. Зазначено, що автографи, у яких збережено діалектні риси, послуговували досить важливими джерелами у вивченні їх ідіолекту, оскільки в опублікованих значно пізніше творах ці риси здебільшого знівелювано свідомим утручанням видавців. Простежено характер відображення лексичних одиниць із художніх текстів С. В. Руданського, А. П. Свидницького та М. М. Коцюбинського в лексикографічних працях.

Шифр НБУВ: РА451173

Див. також: 1.Ю.595

Система сучасної мови

Соціально-функціональна структура (форми існування)

1.Ш.509. Ботанічна лексика центральноподільських говірок: структурна організація та ареалогія: [монографія] / І. В. Гороб'янюк. — Вінниця: Нілан, 2020. — 631 с.: табл. — (Студії з українського мовознавства; 29). — Бібліогр.: с. 195-222. — укр.

Представлено комплексний лексико-семантичний, лексико-етимологічний та лінгвогеографічний аналіз флорономенів центральноподільських говірок. Змодельовано структурну організацію зафіксованих 5252 назв сільськогосподарських культур, плодівих і ягідних рослин, дикорослих дерев і кущів, дикорослих трав, грибів та понять, пов'язаних із ними. Досліджено географію зафіксованих флорономенів у межах окресленого ареалу, простежено зв'язки з відповідними номінативними одиницями в інших українських діалектах, виявлено центральноподільські локалізми, уперше здійснено внутрішнє членування центральноподільського діалектного ландшафту. Рекомендовано для діалектологів, лексикологів, лексикографів, етимологів, усіх, хто цікавиться народним мовленням.

Шифр НБУВ: ВА857718

1.Ш.510. Наголос у структуруванні українського діалектного континууму: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / Г. С. Кобирипка; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження, у якому здійснено системний аналіз діалектного наголошування, визначено роль наголосу у структуруванні українського діалектного континууму.

Вперше в лінгвоукраїністиці з'ясовано роль наголосу в пізнанні структури говірки, говору, наріччя. Визначено кадастр акцентуаційних явищ, які інтегрують і диференціюють український діалектний простір. Розроблено методологію укладання акцентологічного питальника. Запропоновано прийоми дослідження парокситонного наголошування на тлі вільного рухомого наголосу. Простежено наголошування іменників, прикметників, числівників, займенників в українському діалектному континуумі через призму акцентних типів і тенденцій. Охарактеризовано літературно-діалектну взаємодію на акцентуаційному рівні. З'ясовано роль наголосу у визначенні материнської основи говірки. Константовано, що в українському діалектному просторі функціонують дві акцентні системи: з вільним, рухомих наголосом — півночі та півдня як варіанти однієї української акцентної системи, і сталим наголосом — лемківські говірки. Найбільше диференційний рис зафіксовано в говірках південно-західного наріччя, зокрема карпатської групи, які спричинені зовнішніми чинниками.

Шифр НБУВ: РА451193

1.Ш.511. Українське повсякденне мовлення в міському молодіжному середовищі: [монографія] / І. М. Цар; відп. ред.: С. О. Соколова; НАН України, Інститут української мови, «Наукова книга» (Молоді вчені), проєкт. — Київ: Наукова думка, 2021. — 222, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 181-194. — укр.

Вперше в лінгвоукраїністиці комплексно проаналізовано усне спонтанне українське мовлення молоді в контексті ситуації спілкування та соціальних чинників (вік, стать, освіта, професія та ін.). Встановлено, що в неформальних спонтанних повсякденних ситуаціях молоді люди послуговуються своєрідною мовою, для якої характерні специфічний лексичний склад та граматичні норми, властиві усному розмовному мовленню загалом і яка вирізняється експресивністю та ігровим спрямуванням. Досліджено мовну поведінку та мовні переваги молодих киян з урахуванням специфіки білінгвального мовного середовища м. Київ. Рекомендовано для мовознавців, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться проблемою молодіжного мовлення і мовної ситуації в Україні.

Шифр НБУВ: ВА856261

Лінгвістика тексту. Стилїстика. Переклад

1.Ш.512. Когнітивно-дискурсивна реконструкція комунікативних девіацій в українсько- і німецькомовних відеоінтерв'ю: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.17 / Х. Ю. Дяків; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 36 с.: рис., діаграми — укр.

Розроблено нову теоретико-методологічну концепцію для вивчення когнітивно-дискурсивної реконструкції комунікативних девіацій в українсько- і німецькомовних відеоінтерв'ю. Обґрунтовано статус відеоінтерв'ю як інтегрованого мовленнєвого жанру, який включає теле- і спеціальні інтерв'ю, збережені на відеохостингу YouTube в мережі Інтернет. Уточнено визначення поняття «комунікативної девіації» на тлі суміжних термінів як динамічного й складного когнітивно-дискурсивного явища. Реконструйовано причини виникнення комунікативних девіацій і побудовано їх модель, характерну для українсько- та німецькомовних відеоінтерв'ю. Встановлено типи реконструйованих комунікативних девіацій: за видами відеоінтерв'ю (спортивні, зіркові, політичні), за генезою (спричинені інтерв'юером, респондентом, дискурсивним середовищем), за структурою (зовнішні, внутрішні, ситуативні), за способом уникнення (до, під час і після проведення інтерв'ю), за стратегіями та тактиками інтерв'юера і респондента в українській і німецькій лінгвокультурах. Виявлено типи девіацій, зумовлених факторами впливу дискурсивного середовища. Установлено закономірності та відмінності в типах реконструйованих комунікативних девіацій в українсько- і німецькомовних відеоінтерв'ю в кількісно-якісних показниках.

Шифр НБУВ: РА445931

1.Ш.513. Субстандартна лексика в мові засобів масової комунікації: стилїстика і прагматика: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / Т. М. Левченко; Волинський національний університет імені Лесі Українки. — Луцьк, 2021. — 36 с. — укр.

Досліджено дифузні процеси субстандартної лексики в мові засобів масової комунікації через призму стилїстики і прагматики. Систематизовано й уніфіковано наявні в мовознавстві новітні концепції, теорії, методи, підходи в галузі вивчення субстандартної лексики, її походження, складників, функціонування. Установлено походження субстандарту та визначено термінологічний апарат субстандартної лексики. З'ясовано, що складниками субстандартної лексики в мові засобів масової комунікації є соціолексизми, територіальні діалектизми, суржикізи. Окреслено критерії класифікації субстандартної лексики, здійснено тематичну класифікацію жаргонізмів та сленгізмів, які активно функціонують у мові засобів масової комунікації. Провідним критерієм визначено поняттєво-тематичний (ідеографічний) підхід, який передбачав поділ субстандартної лексики на групи за предметним або поняттєвим співвіднесенням з тією чи тією

реалією. Доведено зосередженість одиниць субстандартної лексики на темі «Людина, її діяльність, оточення», тобто визначено антропоцентричний підхід, що й засвідчують представлені тематичні групи. Установлено, що активне функціонування субстандартної лексики в мові засобів масової комунікації пов'язано зі змінами в соціальному, економічному, політичному, культурному житті, що засвідчує активний вплив позамовних чинників. Субстандартна лексика неординарна за своєю структурою, семантикою, стилістичними особливостями та зазнає постійних модифікацій.

Шифр НБУВ: PA452477

1.Ш.514. Literary text phenomenon: communicative, semantic and pragmatic aspects: monography / Т. Yeshchenko; Danylo Haltsky Lviv national medical university. — Lviv, 2021. — 469 с. — Бібліогр.: с. 360-469. — укр.

Вперше здійснено системний аналіз текстових категорій у комунікативному, семантичному та прагматичному аспектах. Окреслено сучасний стан наукового розв'язання проблеми комунікативної природи тексту та запропоновано новий підхід до інтерпретування текстових категорій. Обґрунтовано комунікативність як ієрархічно найвищий рівень репрезентації текстових інваріантних ознак тексту, які пов'язані з відображальною здатністю людського мислення, базовими координатами когнітивної, мовленнєвомисленнєвої діяльності та комунікативного акту — Людина, Простір, Час й експліковані текстовими категоріями антропоцентричності, діалогічності, часу та простору, інформативності та модальності. Охарактеризовано діалогічний синтез інтертекстуальності й інформативності із семіотичним універсумом української культури, ukazano на їх зв'язок із національними націєцентричними кодами. Доведено, що етнічна мовна картина світу, мислення авторів українськомовних текстів опосередковано сформовані під впливом прецедентних словесних цілей. Визначено концептуальність як чинник етнічної ідентифікації, культурної зумовленості емотивності мовленнєвого виступу, способів експлікації національного світобачення адресанта через текстову підкатегорію аксіологічності.

Шифр НБУВ: BC69385

Південнослов'янські мови

1.Ш.515. Болгарські назви рослин: походження, семантика, символіка: [монографія] / О. В. Малаш; НАН України, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні, «Наукова книга» (Молоді вчені), проект. — Київ: Наукова думка, 2021. — 200, [1] с. — Бібліогр.: с. 167-188. — укр.

Розглянуто питання походження найменувань рослин у болгарській мові, їх семантичних характеристик на загальнослов'янському тлі, а також досліджено роль флорономіації в болгарській мовній картині світу й розкрито лінгвокультурну символіку флори в XIX — XXI ст. Представлено дослідження, яке спирається на болгарські та інші слов'янські праці лексикографічного, природознавчого, етнологічного спрямування, а також літературні, фольклорні, публіцистичні тексти, в яких функціонують назви рослин. Найменування флоро-об'єктів постають у трьох вимірах: як об'єкт історії болгарської мови, як лінгвістичний результат когнітивного осягнення дійсності та як культурний код болгарського етносу у взаємозв'язку з іншими слов'янськими та неслов'янськими культурними кодами. Рекомендовано фахівцям-славістам, зокрема болгаристам, а також усім, хто прагне поглибити знання з болгарської мови, культури, відкрити для себе нові, часом несподівані грані буття та світогляду слов'ян.

Шифр НБУВ: BA856262

Германські мови

Англійська мова

1.Ш.516. Автономне навчання професійно-орієнтованого англомовного спілкування майбутніх учителів математики: монографія / Н. Є. Дмитренко; Київський національний лінгвістичний університет. — Вінниця: ТВОРИ, 2020. — 503 с.: табл. — Бібліогр.: с. 373-444. — укр.

Висвітлено результати наукових розвідок проблеми автономного навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх учителів математики. Розглянуто теоретичні передумови автономного навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування, зокрема, становлення і розвитку, сучасний стан реалізації даного навчання. Запропоновано концепцію створення методичної системи автономного навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування і методіку автономного формування у майбутніх учителів математики професійно орієнтованої англомовної комунікативної компетентності.

Шифр НБУВ: BA857716

1.Ш.517. Англійська мова для учасників АТО/ООС: навч.-метод. посіб. / О. Лужецька, Н. Авраменко, Т. Бучинська, Л. Вергун, О. Кричківська, Н. Янусь; Західноукраїнський на-

ціональний університет. — Тернопіль: ЗНУ, 2021. — 171 с.: табл. — укр.

Представлено навчально-методичний посібник для слухачів інтенсивних курсів з вивчення англійської мови у рамках реалізації навчального Проєкту «Англійська мова для учасників Анти-терористичної операції (АТО)/операції Об'єднаних сил (ООС)», які планують поглибити свої знання з англійської мови на рівні B1 — B2 згідно з Європейськими рекомендаціями з мовної підготовки. Наголошено, що основною метою посібника є розвиток у слухачів комунікативної та мовленнєвої компетентностей з англійської мови. Зазначено, що текстовий матеріал укладено на основі англомовних джерел і спрямовано як на розширення лексичного запасу, так і для успішного розуміння і відтворення навчального матеріалу в поєднанні з удосконаленням відповідних граматичних умінь та навичок. Рекомендовано для здобувачів ОС «Бакалавр» та «Магістр» закладів вищої освіти України.

Шифр НБУВ: BA857506

1.Ш.518. Інтеграція романського компонента до лексемо-деривативного складу англійської мови (на матеріалі дієслівних етимонів): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. О. Білінська; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2021. — 24 с. — укр.

Увагу приділено історичному словотвору від англійського дієслова. Реконструйовано словотвірні відносини в середньоанглійському періоді. Досліджено запозичені дієслова та їх похідні лексеми щодо їх імпозиції до англійської мови. Ці дані інтегровано до моделі подальшої лексичної еволюції словотвору. Реконструкцію лексикогенезу базовано на текстових прототипах і параметричній представленості даних. Ураховано інформацію історичних словників, використано історичні корпуси. Зазначено, що дієслова французького та латинського походження виявляють змінну чутливість до параметрів деривативного. Апробовано способи виявлення контактних змичок у словотвірних гніздах, а також варіативності та часової конкуренції суфіксів. Подано вичерпний перелік однокоренових парадигм. Застосування когнітивно-електронного конструювання поєднано з інтерпретаційними оцінками сучасних лінгвістичних теорій. Вивчено процеси гібридизації у дериватах і їх парадигмах. Одержано історичні словники похідних лексем від дієслів романського походження в різних параметричних конфігураціях, а також списки варіативності суфіксів у спільнокоренових словах. Запропоновано способи збереження й унаочнення даних у великих масивах фактів історичного словотвору англійського дієслова.

Шифр НБУВ: PA451051

1.Ш.519. Концептуальне поле GENIUS у картині світу англомовного соціуму: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04 / Л. В. Строченко; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 39 с.: рис. — укр.

Увагу приділено створенню й обґрунтуванню нового наукового напрямку: лінгвогеніоніка у наївній і науковій картинах світу англомовного соціуму, який передбачає всебічний аналіз мовного означення феномена геніальності з позицій лінгвоконцептології, теорії поля та лінгвоперсонології. Висунуто та доведено гіпотезу, що англомовне концептуальне поле GENIUS складається з трьох сегментів, поєднаних циклічним зв'язком, кожен із яких позначений відповідним нуклеарним концептом: GENIUS/ГЕНІАЛЬНІСТЬ, GENIUS/ГЕНІЙ та A WORK OF GENIUS/ГЕНІАЛЬНЕ ТВОРІННЯ. Онтологічний цикл складається з трьох наступних ланок: людина, наділена даром геніальності, створює шедевр, який визнається геніальним творінням (мистецтва або науки), і це надає його творцю статус генія. Кожна з цих ланок концептуалізується у відповідному нуклеарному концепті, які сукупно утворюють єдине концептуальне поле GENIUS. Саме воно є об'єктом виконаного дослідження, в межах якого диференціювалися наукове та наївне трактування феноменів геніальності, геній, геніальне творіння. Мовне і мовленнєве втілення відповідних концептів утворило фрагмент англомовної картини світу. Виокремлено та структуровано номінативні поля концептів GENIUS/ГЕНІАЛЬНІСТЬ, GENIUS/ГЕНІЙ та A WORK OF GENIUS/ГЕНІАЛЬНЕ ТВОРІННЯ у наївній і науковій картинах світу. Проаналізовано особливості вербалізації нуклеарних концептів в англомовному художньому, публіцистичному та науковому дискурсах, завдяки чому виокремлено концептуальні ознаки, актуалізовані в англійських мові та мовленні. Змодельовано структуру концептів GENIUS/ГЕНІАЛЬНІСТЬ, GENIUS/ГЕНІЙ та A WORK OF GENIUS/ГЕНІАЛЬНЕ ТВОРІННЯ за ядром-периферійним принципом. Висвітлено циклічний зв'язок нуклеарних концептів у межах цілісного концептуального поля GENIUS.

Шифр НБУВ: PA451179

1.Ш.520. Семантико-прагматичні параметри оптатива в українській та англійській мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / І. А. Шаповал; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів, 2021. — 20 с. — укр. Досліджено оптативність як самостійний тип ірреальної модальності, суть якого полягає у прагненні мовця до певного стану речей у світі, відмінного від дійсного. Системно представлено опис категорії оптативності через її предикативний і предикативний

види, які об'єктивуються в українському та англійському художніх дискурсах. Обґрунтовано дискурсивність категорії оптаивності, визначено типи адресованості в оптаивних висловлюваннях, виокремлено семантичну типологію предикативних і предикатних висловлювань. Виявлено та лінгвістично реконструйовано архітектуру оптаивних ситуацій, з'ясовано способи представлення їх структурних компонентів, охарактеризовано ієрархію цих ситуацій.

Шифр НБУВ: RA451063

Німецька мова

1.Ш.521. Лінгвостилістичні характеристики текстів німецькомовних путівників по зоопарку: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / І. А. Гама; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2020. — 21 с. — укр.

Досліджено лінгвостилістичні характеристик текстів німецькомовних путівників по зоопарку як специфічного різновиду жанру «путівник» (науково-популярного підстилю наукового функціонального стилю). З огляду на діахронічне спрямування розвідки, у ній окреслено зовнішнє оформлення, композицію, тематику, функції, лінгвостилістичні засоби у текстах німецькомовних путівників Берлінського, Лейпцизького, Ганноверського та Віденського зоопарків у період 1799 (перший путівник Віденської менажерії) до 2013 рр. (видання останнього проаналізованого путівника), а також трансформації, яких вони зазнали через еволюцію зоопарків. У парадигмі німецькомовної прагматичної стилістики (Б. Зандіг, У. Пюшель) зазначені тексти описано у їх композиційній, тематичній та функціональній єдності, що є важливим з огляду на необхідність осмислення поняття «стиль» як комплексу елементів на різних рівнях тексту. Встановлено обов'язкові структурні компоненти текстів німецькомовних путівників по зоопарку та розкрито їх мовне оформлення. В основній частині тексту путівників по зоопарку на пропозиційному рівні аналізу тексту виокремлено змістові елементи, з'ясовано засоби реалізації когерентності та тип розвитку теми (дескриптивний); на функціональному рівні охарактеризовано іллокутивні дії та відношення між ними. Виявлено такі специфічні ознаки текстів німецькомовних путівників по зоопарку, як антропоморфізація тварин та імпліцитне узагальнення. Інтегративний аналіз структури стилю текстів німецькомовних путівників по зоопарку є комплексним і стосується типу мовленнєвих дій, теми та зразків формулювань.

Шифр НБУВ: RA44492

1.Ш.522. Німецька мова в галузі гостинності: нім.-укр. навч. посіб. / Т. І. Перунчак; Львівський інститут економіки і туризму. — Вид. 2-ге, допов. і перероб. — Львів: Осадца Ю. В., 2020. — 295 с.: іл. — укр.

Даний посібник є практично орієнтованим для підготовки студентів спеціальностей «Менеджмент готельного та ресторанного бізнесу» та «Готельно-ресторанна справа» спеціалізованих вищих навчальних закладів з предмету «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Метою цього спецкурсу є: забезпечення теоретичних знань та практичних навичок у галузі європейського сервісу, поглиблене вивчення німецької мови професійного спрямування, здобуття широких комунікативних навичок у відповідності зі специфікою працівників сфери гостинності, розвиток мовно-дидактичних активітетів та взаємної міжкультурної інтеграції.

Шифр НБУВ: BC69408

1.Ш.523. Об'єктивація і дискурсивна актуалізація бінарних концептів NDHE та DISTANZ: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. М. Лащук; Запорізький національний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Комплексно проаналізовано зміст й структури БК NDHE та DISTANZ, лексичних засобів їх об'єктивації в сучасному німецькомовному дискурсі. Доведено, що актуалізація концептів NDHE і DISTANZ пов'язана з чотирма рівнями особистісного простору мовної особистості. Аналіз поняттєвого складника надав змогу уточнити знання про БК NDHE та DISTANZ у свідомості носіїв мови. Образний складник розкрито за допомогою вільного асоціативного експерименту й атрибутивно-субстантивної профілізації. Уточнено смислове наповнення цінностей/антицінностей у німецькій лінгвокультурі. Здійснено аналіз бінарної природи концептів NDHE та DISTANZ, виокремлено їх когнітивні ознаки, інтегральні, диференційні й градуальні маркери.

Шифр НБУВ: RA451528

Див. також: 1.Ш.512

Тюркські мови

1.Ш.524. Функціонування перифрастичних форм дієслова в офіційно-діловому стилі сучасної турецької мови: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.13 / Г. Ю. Спотар-Аяр; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 17 с. — укр.

Досліджено особливості функціонування перифрастичних форм у текстах документів офіційно-ділового стилю сучасної

турецької мови. Виокремлено та проаналізовано 1554 перифрастичні форми в текстах офіційно-ділового стилю турецької мови й усному політичному дискурсі. Визначено, що перифрастичні форми, за своєю суттю, є граматикалізованими формами дієслова, які складаються із двох лексем: семантичної вершини — неінфінітної форми, та граматичної вершини, представлені дієсловами olmak чи bulunmak, що мають різний ступінь граматикалізації. Встановлено, що парадигма перифрастичних форм у діахронічній площині виявила тенденцію до збільшення кількості інваріантів — одні форми зменшили частотність функціонування, інші — збільшили. Зроблено висновки про гармонійність використання перифрастичних форм у сучасній турецькій мові, яке поступово збільшує частотність функціонування в офіційно-діловому стилі. Встановлено той факт, що найактивніше використовуються результативні форми, які мають найширшу парадигму видів і є найдавнішими серед інших видів.

Шифр НБУВ: RA451187

Мови та мовні групи Європи, Азії та Північної Америки з невстановленою генетичною приналежністю

1.Ш.525. Методика змішаного навчання усного японського мовлення майбутніх філологів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Т. С. Дибська; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Обґрунтовано, практично розроблено й експериментально перевірено методику змішаного навчання усного японського мовлення студентів освітнього рівня «бакалавр». Обґрунтовано й розроблено підсистему завдань і вправ для навчання усного японського мовлення за системою змішаного навчання, що реалізується в межах чотирьох основних («Face-to-Face Driver», модель почергового розподілу форм роботи, «зміна робочих зон» та «перевернута аудиторія») та трьох допоміжних («Flex», «Online Lab», «Self-Blend») моделей. Розроблено модель авторської методики (у двох варіантах — з використанням під час очних занять елементів мікронавчання (мікропошуку) та без них) навчання усного японського мовлення майбутніх філологів. Встановлено ефективність авторської методики у цілому. Перевага моделей, де використовувався мікропошук, не підтвердилася. Однак ефектними виявилися результати в групах, що навчалися за моделями з мікропошуком та без мікропошуку. Достовірність результатів експерименту було доведено за допомогою статистичного методу Манна — Уїтні. Сформульовано методичні рекомендації щодо змішаного навчання майбутніх філологів усного японського мовлення за авторською методикою.

Шифр НБУВ: RA445946

Штучні (міжнародні, допоміжні) мови

1.Ш.526. Моделі та метод інформаційної технології людино-машинної взаємодії з використанням жестів: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 / Р. В. Сіряк; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. — Северодонецьк, 2021. — 22 с.: рис. — укр.

Увагу приділено покращенню характеристик автоматичного розпізнавання статичних і динамічних жестів рук за рахунок розробки та практичного використання моделей і методу інформаційної технології людино-машинної взаємодії (ЛМВ) із використанням жестів. Виконано аналітичний огляд сучасних методів і підходів до розробки систем розпізнавання статичних і динамічних жестів рук. Установлено, що, незважаючи на те, що жест є природним способом спілкування, при використанні жестів для ЛМВ необхідно враховувати існуючі обмеження технології та людини. За результатами аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку систем ЛМВ показано необхідність розробки ефективних моделей і методів інформаційних технологій із використанням жестів. Проведено аналіз нормативної бази та вимог до систем ЛМВ із застосуванням жестів. Сформульовано задачі досліджень, пов'язаних з аналізом та обробкою зображень, введенням даних до вигляду, який був би найбільш прийнятним для подальшої роботи з урахуванням особливостей використовуваних архітектур нейронної мережі. Обґрунтовано методику та математичний апарат досліджень. Вперше розроблено методологію розробки і спільного використання візуальних методів розпізнавання жестів рук, яка надає змогу створювати та досліджувати моделі глибокого навчання для розпізнавання статичних і динамічних жестів, здатних працювати в режимі реального часу, і забезпечує розуміння способів їх налаштування для різних інтерфейсів управління жєстами та потенційних застосувань у системах ЛМВ. Удосконалено модель статичного розпізнавання жестів, побудовану згідно із запропонованою методологією на основі згортової нейронної мережі, шляхом штучного збільшення даних і використання контурів. Завдяки використанню контурів модель є стійкою до відносно широких кутів обертання рук і не залежною від освітлення. Розвинуто технологію розпізнавання

та прогнозування жестів на основі моделі генерації послідовностей із використанням ConvLSTM2D і Conv3D. Удосконалено модель скінченного автомату для безконтактного управління переглядом медичних зображень за допомогою жестів, яка, на відміну від існуючих, використовує дані прогнозованих кадрів відеопослідовностей, що надає змогу зменшити час відгуку системи. Для тестування запропонованих моделей і методу інформаційної технології розв'язування задач розпізнавання та прогнозування жестів в операційній залі створено новий датасет і виконано концептуальну розробку інтуїтивного словникового запасу динамічних жестів, що надає можливість реалізувати ефективну безконтактну інтерактивну систему, адаптовану до особливостей хірургічного контексту. Вдосконалено структурну модель інформаційної технології ЛМВ із використанням жестів за рахунок визначення основних етапів та інформаційних потоків створення й інтеграції моделей глибокого навчання, яка забезпечує прийняття рішень щодо застосування розроблених методів, засобів і технологій. Усі теоретичні положення дослідження доведено до конкретних інженерних рішень із застосуванням запропонованої інформаційної технології ЛМВ із використанням жестів. Використання моделей та інформаційної технології ЛМВ із використанням жестів у системах ЛМВ, зокрема для безконтактного перегляду медичних зображень у медичній установі, надало змогу зробити висновок про їх ефективність у частині підвищення точності розпізнавання жестів, зменшення часу на обробку даних жестів у відеопослідовностях і зменшення часу на відгук системи та виконання інструкцій у відповідь на жести.

Шифр НБУВ: RA451050

Фольклор. Фольклористика

Світовий фольклор.

Фольклор народів окремих країн

1.Ш.527. Народна культура, фольклор і мова українців Канади: анот. бібліогр. покажч. вид. із фондів Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / ред.: Т. Д. Антонок; уклад.: Н. Г. Солонська, Г. О. Борисович; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: НБУВ, 2021. — 516 с. — укр.

Презентовано літературу із фондів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського із заявленої теми, представлено бібліографічні описи книг і статей, в яких відображено історію, стан і проблеми народної культури, мови, фольклору канадських українців, що набули дещо відмінних від культури історичної батьківщини рис. Подано бібліографічні описи опублікованих досліджень вітчизняних та канадсько-українських учених із зазначених проблем. Надано допоміжні покажчики: іменний, назв, алфавітно-предметний; періодичних та продовжуваних видань, географічних назв; видавництва і видавничих організацій Канади, які друкували праці з запропонованої теми.

Шифр НБУВ: BC69339

1.Ш.528. Українська народна казка: національна своєрідність тексту: [монографія] / М. В. Демедюк; НАН України, Інститут народознавства. — Київ: Наукова думка, 2021. — 163, [4] с. — (Проект «Наукова книга» (Молоді вчені)). — Бібліогр.: с. 135-147. — укр.

Комплексно розглянуто питання національної специфіки української народної казки, аналітично охоплено усі жанрові різновиди цього пласту фольклорної прози. Простежено процес адаптації міжнародних сюжетів до етнопсихологічних констант носіїв уснословесної традиції, показано видозміни мотивів і сюжетних ходів народної казки під впливом традиційної матеріальної та духовної культури українців. З'ясовано національні прикмети персонажів українського казкового епосу, а також етнокультурні особливості стилістики (традиційних формул, художньо-виражальних засобів, етикетних конструкцій), що засвідчило спорідненість народної казки із творами інших прозових жанрів, а також пісенною традицією українців. Рекомендовано для фольклористів, філологів, етнологів, психологів, етнологів та усіх, хто цікавиться українською усною традицією.

Шифр НБУВ: BC69117

Літературознавство

Теорія літератури

1.Ш.529. Образна матриця та переклад поезії: монографія / В. М. Кикоть. — Черкаси: Ю. Чабаненко, 2020. — 630 с. — Бібліогр.: с. 585-622. — укр.

Викладено концепцію сприйняття та відтворення в перекладі поетичного твору як цілісного макрообразу. Розкрито та проаналізовано його основні складники, досліджено засоби їх формування та трансформації, яких вони зазнають у перекладі. Описано перекладацьку модель поетичного твору, як універсальну образну матрицю, за допомогою якої перекладач може здійснювати повноцінний аналіз першотвору та забезпечувати його адекватний переклад, якомога повніше та детальніше відтворювати оригінал як різномірне образне утворення, а критик і редактор перекладу — визначати й оцінювати інтерпретаційні якості перекладу вірша. На численних прикладах розглянуто труднощі, які виникають під час перекладу поезії, загальні та специфічні проблемні питання, що стосуються поетичного перекладу.

Шифр НБУВ: BC69314

Світова література.

Література народів окремих країн

1.Ш.530. Біблейський текст та його Reception History у контексті давньої близькосхідної літературної традиції / О. С. Ухов // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 57-65. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проаналізовано біблійський наратив у контексті літературної традиції давнього Близького Сходу. Виявлено роль пошуку загальних рис між близькосхідними космогонічними міфами та уявленнями автора книги Буття для сучасних перекладів (на прикладі Бут 1:1-2). Враховуючи біблійську критику, такі переклади створюють більш чітку картину еволюції тлумачень тексту у межах біблійської традиції, що надасть змогу читачам у подальшому зрозуміти, де у Біблії знаходиться оригінальний текст, а де його Reception History. Прослідковано шляхи творчої переробки та реценції біблійськими авторами запозиченого матеріалу з літературної традиції давнього Близького Сходу. На прикладі окремих біблійських текстів доведено, що історична реценція притаманна їх авторам, а біблійська критика та Reception History не тільки не суперечать одна одній, але й мають розглядатися як невід'ємні методологічні принципи єдиного екзегетичного простору Біблії; протиставити Reception History біблійській критиці вважається методологічно недоцільним.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ш.531. Поетична спадщина Йосано Акіко: проблеми традиції та новаторства: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04 / Г. А. Вознюк; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 23 с. — укр.

Представлено комплексний аналіз традиції та новаторства в спадщині видатної японської поетеси Йосано Акіко (1878 — 1942). Досліджено дебютну збірку поезії жанру танка "Скуйовжене волосья" ("Мідарегамі", 1901 р.).

Шифр НБУВ: RA452074

1.Ш.532. Семантико-синтаксичні та комунікативно-функційні особливості протиставлення в англійському, німецькому, французькому, російському й українському художньому мовленні початку ХХІ століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / А. В. Мінгораєва; Донецький національний університет імені Василя Стуса. — Вінниця, 2020. — 20 с. — укр.

Вивчено та зіставлено категорії протиставлення в різноструктурних мовах з різним ступенем спорідненості: германських (англійська, німецька), романських (французька) та слов'янських (українська, російська). Протиставлення потрактовано як мовленнєву категорію, яка виражає відношення протилежності й характеризується чітко організованою системою, обов'язковими параметрами якої виступають референтність, часова та просторова віднесеність і спосіб мовленнєвої актуалізації. Найпродуктивнішими в усіх п'яти мовах дослідження є однореферентні протиставлення (1362 од./79,7%), тобто конструкції, в яких протиставляються ознаки одного референта, які не переобтяжують змістове навантаження висловлення, реалізують його комунікативну заданість. Менш вживаними й композиційно складнішими є поліреферентні протиставлення (347 од./20,3%), у яких протиставляються ознаки декількох референтів. Однореферентне протиставлення може бути засобом вираження нереалізованого наміру, натяку на певну інформацію, уточнення, гіперболізації, лінійного зображення подій, протиріччя, диз'юнкції, евфемізму й спонування до порівняння. Функційне різноманіття поліреферентних протиставлених конструкцій можна вести до натяку, евфемізму, спонування до порівняння й поляризації ознак.

Шифр НБУВ: RA446308

Література Європи

1.Ш.533. Непараметричні методи атрибуції авторства в англійській літературі / Д. А. Ключин, В. Ю. Михайлюк // Журн. обчислюв. та приклад. математики. — 2020. — № 1. — С. 50-58. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Описано результати порівняння двох непараметричних методів ідентифікації невідомого автора на прикладах англійської літератури. У ній описано реалізацію методу кластеризації та застосування методів тестування з кластеризацією та без неї. Запропоновано метод вибору *n*-грам, які є кращими маркерами для ідентифікації автора. Для тестування було використано понад 800 текстів 16 авторів. У результаті було встановлено, що метод, який використовує щільність розподілу, придатний для ідентифікації авторів як великих текстів (50 000+ символів), так і малих (10 000+ символів). Метод, який використовує *p*-статистику, придатний тільки для великих текстів. За допомогою кластеризації текстів на тестовій вибірці для обох методів досягнуто значно кращі результати. Продовжено дослідження ефективності методів ідентифікації авторства, що виконано раніше на прикладі творів класичної російської літератури. Результати підтверджують, що ефективність методів не залежить від вибраної мови твору.

Шифр НБУВ: Ж23887

1.Ш.534. Новелістика Д. Г. Лоренса: мотивно-тематичний комплекс і жанрові стратегії: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04 / Н. С. Стирнік; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2021. — 16 с. — укр.

Досліджено новелістику Д. Г. Лоренса, визначено співвіднесеність традиційного та новаторського в ній, уточнено роль письменника в літературному процесі межі століть. Проаналізовано збірки Д. Г. Лоренса «The Prussian Officer and Other Stories» (1914), «England, My England and Other Stories» (1922), «The Woman Who Rode Away and Other Stories» (1928), що репрезентують ранній, зрілий і пізній періоди творчості митця, визначено провідні теми, мотиви та художні особливості їх реалізації. Докладно проаналізовано мовлені новели, що яскраво маркують той чи інший період («Запах хризантем», «Прусський офіцер», «Спокусниця», «Сутінки весни», «Жених про запас», «Англіє, моя Англіє», «Макака в хакі», «Межа», «Зникла жінка», «Сонце», «Зимовий павич», «Закохані», «Новомодна Єва і старомодний Адам», «Переможець на дерев'яному конику», «Миля леді», «Самсон і Даліла»). Встановлено, що на різних етапах творчості, яка розвивалася в межах модернізму, Д. Г. Лоренс синтезував творчі принципи, характерні для імпресіонізму, експресіонізму, натуралізму та реалізму. Підкреслено, що в його новелах об'єктом художнього осмислення є підсвідомість персонажів, що проявляється незалежно від волі останнього, та пробудження якої може спричинити як трагедію («Слабак», «Прусський офіцер»), так і надати нового сенсу життю героїв («Дочка бариста», «Жених про запас»). Акцентовано, що оригінальність автора оприявилася через прийоми художнього відтворення внутрішнього світу, підсвідомості героїв, а також тонкий психологізм, витонченість у зображенні почуттів, чуттєвість стосунків між чоловіком і жінкою, а також елементи еротизму, що було нетиповим для тогочасної англійської літератури загалом.

Шифр НБУВ: РА451070

1.Ш.535. Українсько-сербські зв'язки в історії сербської культури доби бароко: [навч. посіб.] / уклад.: Є. М. Пашенко, Н. Л. Білик; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Освіта України, 2015. — 199 с. — Бібліогр.: с. 189-198. — укр.

Викладено матеріал про спеціалізацію «сербська мова і література», укладений відповідно до програми курсу «Історія сербської культури», охоплює ключові події та явища доби бароко, співвіднесено з українсько-сербськими взаєминами й систематизовано відповідно до знакових явищ загального європейського контексту. Зазначено, що комплексний підхід до історико-культурного матеріалу має особливу актуальність для аналітичного висвітлення специфіки і тенденцій розвитку національної культури сербів у XVII — XVIII ст. Висвітлено культуру як засіб розвитку національної свідомості на сучасному етапі, виокремлено аспекти надання особливого значення культурі. Культура, зокрема її історія, сприймається як один із засобів ревіталізації суспільства, облагороджування, гуманізації сучасної людини. Розглянуто вивчення національних культур, що входять до навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності «слов'янська (сербська) мова і література, українська мова і література» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, відповідно до яких укладено даний навчальний посібник для проведення лекційних і семінарських занять з курсу «Історія сербської культури». Матеріал посібника зосереджено на одному з ключових аспектів — стильовій формі Бароко у її численних варіантах, якою позначено велику і вагомую епоху в розвитку культур народів усієї Європи. Увагу приділено взаємодії української культури із сербським середовищем.

Шифр НБУВ: ВА857243

1.Ш.536. Футурологічний конгрес. Фантастичні світи Станіслава Лема: [колект. монографія на основі міжнар. конф.] / ред.: Д. Шевчук, О. Вісич. — Остроз: Вид-во Нац. ун-ту «Остроз. акад.», 2022. — 258 с. — укр.

Висвітлено творчість відомого польського письменника-фантаста С. Лема. У контексті сучасної культури досліджено його світоглядні орієнтири та філософське підґрунтя фантастичних творів, особливу увагу приділено літературній, філософській та футурологічній іпостасям митця. У фокусі досліджень — найвідоміші твори автора, які висвітлено у різних теоретико-методологічних аспектах. Зокрема, проаналізовано україномовні переклади окремих текстів С. Лема, естетику кіберпанку на матеріалі його оповідань, художню реалізацію апокаліптичних мотивів; структуру детективного жанру в доробку автора. Великий спектр інтерпретацій одержав роман «Соляріс».

Шифр НБУВ: ВА857756

Література України

1.Ш.537. Історія української літератури: у 12 т. Т. 7, кн. 2. Література 80 — 90-х років XIX століття / Л. Мороз, О. Камінчук, М. Легкий, Р. Гром'як, Н. Левчик, А. Новиков, М. Москаленко, О. Тетеріна, С. Кіраль, Л. Горболіс, О. Куца, В. Івашків, Т. Дзюба, О. Шубравська, Л. Мороз; ред.: Л. Скупейко, Н. Бойко; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Б. м., 2021. — 501, [2] с. — укр.

Досліджено українську драматургію другої половини XIX ст., встановлено, що вона мала новаторський характер і досягла свого найвищого піднесення, стала одним з провідних родів літературної творчості та була викликана самим життям і, зокрема, бурхливим розвитком українського театрального мистецтва. Визначено, що плідним ґрунтом, на якому вирівало українське професійне сценічне мистецтво, був аматорський театр, який підготував ґрунт для розвитку професійного українського театру та залишався єдиною надією уярмленого народу на своє духовне відродження. Акцентовано увагу на працях авторів, принаймні в українській історії, які розвиваючи традиції попередників, працювали в багатьох родах і жанрах літератури це П. Куліш, Панас Мирний, І. Нечуй-Левицький, Б. Грінченко, Ю. Федькович, Олена Пчілка, І. Франко, Леся Українка, при цьому драматургія, яку реалізовано на сценічному кону, за свого високого художнього рівня, виконує подвійну місію: підіймає загальний рівень і літератури, і театру, виховує і читача, і глядача. Розглянуто діяльність таких видатних українських культурних діячів, як М. Кропивницький, М. Старицький, І. Карпенко-Карий та інші митці. Приділено увагу розвитку філологічних наук, літературознавства, розглянуто історію розвитку літературної критики, об'єктом розгляду якої стають не художні явища самі собою, а результати діяльності літературних критиків та інше. Висвітлено діяльність Михайла Драгоманова, який наголошував, що саме орієнтир на художнє дослідження життя народу — найнижчих та середніх верств суспільства "може зберегти за українською літературою живість, народність, надати їй практичну силу, а через те й забезпечити і саме її існування і прогрес".

Шифр НБУВ: В355112/7.2

1.Ш.538. Шевченкознавчі та порівняльні студії. Статті. Розвідки. Лекції / С. Козак; ред.: Р. Скрипник, М. Жулинський, І. Дзюба, Л. Вахніна, Р. Пилипчук, Г. Півторак, О. Астаф'єв, Л. Грицик, Ю. Ковалів, Г. Семенюк, Л. Шевченко, А. Брайський; упоряд.: Р. Радішевський; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського, Міжнародна асоціація україністів, Міжнародна школа україністики, Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. — Київ, 2012. — 565 с. — укр.

Вміщено матеріал про шевченкознавчі та порівняльні студії професора Стефана Козака, які створено вченим протягом півстоліття. У першій частині зібрано шевченкознавчі розвідки, у яких простежено діалогічність творів Т. Шевченка з польською літературою, їх реценцію в розвідках науковців з-понад Вісли, а також проведено герменевтичний аналіз топіки правди. Виокремлено історіософські концепції Тараса Шевченка. Друга частина вміщує студії, присвячені українсько-польським взаєминам від давньої літератури до епохи романтизму з її феноменом «української школи» та особливою увагою до творчості А. Міцкевича, Ю. Словацького, Ю. Крашевського, Я. Захар'яевича, П. Свенціцького, Т. Єжа. Розглянуто найвизначніші твори українсько-польського пограниччя XIX — XX ст., проблеми розвитку україністики у Варшаві і сучасного культурного добросусідства.

Шифр НБУВ: ВА857491

Див. також: 1.Т.68, 1.Ш.506, 1.Ш.508

Українська література XX — XXI ст.

1.Ш.539. Моделювання фікційної свідомості персонажа в українській драматургії 20 — 50-х років XX ст.: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.01, 10.01.06 / В. П. Атаманчук; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Уперше запропоновано нову концепцію системного осягнення теоретичних і практичних аспектів вивчення фікційної свідомості персонажа у вимірах драмознавства. У результаті аналізу наукових праць з української драматургії 20 – 50-х років ХХ ст. з'ясовано вихідні позиції для дослідження фікційної свідомості персонажа. Простежено динаміку використання та суть поняття свідомості у наукових розвідках. Систематизовано наукові спостереження драмознавців над художніми феноменами умовності, підтекстовості, багатозначності, абстрактності, імітаційності, віртуальності, гіпертекстовості, симуляційності, які співвідносяться із окремими планами репрезентації свідомості. На цій основі, а також з урахуванням здобутків філософії свідомості та когнітивного літературознавства, вперше здійснено окреслення понять, необхідних для моделювання фікційної свідомості персонажа у драматургії: фікційна свідомість персонажа, внутрішня реальність героя, ментальна (внутрішня) проєкція, ментальний образ, ментальна конструкція (модель), ментальний (внутрішній) простір. Базове поняття фікційної свідомості персонажа у драматургії окреслено як змодельовану автором художнього твору здатність героя до осягнення у різноманітних виявах. Обґрунтовано принципи моделювання фікційної свідомості персонажа на основі теоретичних положень: свідомість персонажа моделюється у відповідності до модифікованих до умов художньої реальності принципів репрезентації свідомості; фікційна свідомість персонажа розгортається у кордонах художніх конфігурацій, спроектованих автором; фікційна свідомість персонажа характеризується різними рівнями художньої віртуалізації в умовах реальності, породженої свідомістю автора.

Шифр НБУВ: РА445953

1.Ш.540. Перформативні практики: досвід осмислення: монографія / Н. П. Малютіна, І. В. Нечиталюк; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. — Одеса: Астропринт, 2021. — 183, [5] с.: кольор. іл. — Бібліогр.: с. 176-184]. — укр.

В монографії подається спроба осмислення перформативних практик ХХ та початку ХХІ ст. У першому та другому розділах книги проаналізовано загальні процеси, що визначають культурологічне та літературознавче функціонування перформативних стратегій. Наступні розділи присвячено безпосередньому аналізу виявів перформативності у різних видах мистецтва на основі спостережень авторками явищ української, польської та російської культур у широкому цивілізаційному контексті.

Шифр НБУВ: ВА857863

Персоналії письменників

1.Ш.541. Борис Харчук: бібліогр. покажч. / упоряд.: Р. Харчук; НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. — Київ: Ліра-К, 2022. — 59, [2] с.: фот. — укр.

Бібліографія складається з двох розділів: «Хронологічний покажчик творів Бориса Харчука», в якому матеріал розміщено у хронологічному порядку, у межах року спершу подаються книжкові видання, тоді журнальні та газетні публікації, наприкінці — переклади, й «Хронологічно-систематичний покажчик літератури про творчість і життя Бориса Харчука», що містить перелік наукових праць, популяризаторських статей про творчість і життя прозаїка, спогадів про нього, дидактичних матеріалів.

Шифр НБУВ: ВА857835

1.Ш.542. Есеїзована історія української літератури Юрія Косача «На варті нації» в контексті національного дискурсу вісниківства: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / М. П. Гніздицька; Тернопільський нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2021. — 18 с. — укр.

Досліджено есеїзовану історію української літератури «На варті нації» Юрія Косача в контексті національно-ідейного дискурсу вісниківства. Взято до уваги його літературно-критичну й ідеологічно-публіцистичну есеїстику 30 – 40-х рр. ХХ ст., літературно-критичні, культурологічні та публіцистичні есеї Д. Донцова, Є. Маланюка, Ю. Лиши, О. Ольжича. Окреслено загальні теоретико-методологічні й історіографічні аспекти жанру есею та естетично-культурні засади творчості Юрія Косача. Досліджено роль Д. Донцова та вісниківських мистецьких принципів у становленні ідейно-естетичної програми митця 30-х рр., виявлено національно-ідейну специфіку літературно-критичної аксіології автора. Проаналізовано його есеїзовану історію української літератури «На варті нації» крізь призму есеїстичних принципів, з'ясовано роль і місце праці в українському літературному процесі та критиці. Визначено місце автора в історії літературознавчої думки ХХ ст. Охарактеризовано структурно-композиційну специфіку твору, окреслено його проблематику в контексті національного дискурсу вісниківства. Виокремлено стильові домінанти студії «На варті нації».

Шифр НБУВ: РА451201

Мистецтво. Мистецтвознавство

(реферати 1.Щ.543 — 1.Щ.578)

1.Щ.543. Концептуально-педагогічні засади професійної підготовки майбутнього фахівця у галузі культури і мистецтв в умовах аксіорозвивального середовища: монографія / Н. І. Шетеля; Рівненський державний гуманітарний університет. — Ужгород: РІК-У, 2022. — 316 с. — Бібліогр.: с. 288-316. — укр.

Представлено філософсько-методологічне обґрунтування концептуально-педагогічних засад професійної підготовки майбутнього фахівця у галузі культури та мистецтв в умовах аксіорозвивального середовища (АС). Проаналізовано нові вимоги до галузі культури та мистецтв у контексті поточної соціокультурної ситуації. Визначено особливий статус у системі професійних компетентностей майбутнього фахівця в галузі 02 «Культура і мистецтво» аксіологічної компетентності. Розглянуто АС як засіб практичного забезпечення ціннісно-орієнтованого виміру професійної підготовки фахівця відповідного профілю. Запропоновано авторську методику проектування АС, а також обґрунтовано педагогічні умови формування аксіологічної компетентності цього фахівця. Рекомендовано для науковців, викладачів, студентів і всіх, хто цікавиться проблематикою сучасної професійної підготовки із залученням теоретичних і практичних напрацювань сучасної аксіології та педагогіки.

Шифр НБУВ: ВА857625

1.Щ.544. Становлення і розвиток художньо-промислової освіти в культурно-освітніх осередках Єлисаветграда (друга половина XIX — початок XX ст.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / І. О. Гулейкова; Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Уперше охарактеризовано зміст та організаційні засади становлення й розвитку художньо-промислової освіти в культурно-освітніх осередках Єлисаветграда (друга половина XIX — початок XX ст.). Узагальнено прогресивні надбання педагогів, митців регіону, обґрунтовано можливості їх конструктивного використання в сучасному культурно-освітньому просторі України. Виявлено передумови становлення художньо-промислової освіти в Єлисаветграді в обраних хронологічних межах. На основі теоретичного аналізу джерелознавчої основи проблеми дослідження обґрунтовано суть поняття «регіональна художньо-промислова освіта», «культурно-освітній осередок», «культурно-освітній простір». Проаналізовано особливості художньо-промислової освіти в культурно-освітніх осередках Єлисаветграда (Товариство поширення грамотності і ремесел, Вечірні рисувальні і креслярські класи, Єлисаветградське земське реальне училище). На основі вивчення архівних матеріалів, стародруків узагальнено творчий внесок представників культурно-освітніх осередків Єлисаветграда у розвиток української художньо-промислової освіти. Обґрунтовано перспективи конструктивного використання надбань культурно-освітніх осередків Єлисаветграда другої половини XIX — початку XXI ст. у сучасному культурно-освітньому просторі України на державному та регіональному рівнях. Розроблено тренінг для вчителів, викладачів мистецьких дисциплін щодо можливостей творчого використання надбань культурно-освітніх осередків Єлисаветграда.

Шифр НБУВ: РА451217

Див. також: 1.У.268, 1.Щ.556-1.Щ.557

Образотворче мистецтво

1.Щ.545. Вікова спадщина українського народу: регіональний аспект: зб. наук. пр. / Н. А. Денькович, Н. В. Дешиця, О. М. Дубницька, Н. Й. Дядюх-Богатко, Р. М. Киселюк, Н. М. Косик, О. І. Луковська, М. В. Мелько, В. В. Пахнюк, Л. П. Радько, М. Б. Сидор, Л. В. Сліпчишин, О. Я. Федина, О. В. Хомік, О. Д. Шпак, Т. Д. Якимович, Н. Ю. Яремчук; упоряд.: Л. В. Сліпчишин; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Львівський навчально-науковий центр професійної освіти, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Львівській області, Державний навчальний заклад «Художнє професійно-технічне училище ім. Й. П. Станька». — Львів: СПОЛОМ, 2018. — 143, [8] с.: іл. — укр.

Висвітлено результати наукових досліджень і практичного досвіду професійної освіти та навчання, художньої освіти, збере-

ження й розвитку традиційних народних промислів. Розглянуто питання регіонального аспекту збереження вікової спадщини, ролі особистості в культурологічних процесах, проблеми підготовки майбутніх фахівців художнього профілю, збереження етнотрадицій в умовах глобалізаційних змін. Охарактеризовано проблеми художньої професійної освіти і навчання молоді, збереження етнотрадицій та вікової спадщини народу. Окреслено художні традиції вітражної школи у контексті збереження мистецьких надбань Львова та України. Оцінено збереження і розвиток традицій яворівської вишивки в умовах глобалізаційних змін. Виокремлено регіональні особливості харчування українців як культурну спадщину, описано історію поліської кухні, рокитнівського краю, стародавні страви поліської кухні. Увагу приділено яворівському традиційному костюму, означено яворівські джерела творчості Наталії Дюг.

Шифр НБУВ: ВА857297

1.Щ.546. Стиль модерн в Україні: [монографія] / Т. Кара-Васильєва; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: Бид. дім Дмитра Бурого, 2021. — 215 с.: кольор. іл. — Бібліогр.: с. 208-212. — укр.

Розглянуто процеси формування стилю модерн в Україні, який перетворився в національний стиль, ідеї якого на початку XX ст. активно функціонували як у Західній, так і у Східній Україні, процес був всеукраїнським, хоча мав свої локальні відмінності, свої джерела інспірацій. Зазначено, що на Східній Україні, завдяки активній позиції В. Кричевського, М. Самокиша відбулася орієнтація на здобутки українського бароко, на Західній Україні — на використання традицій народного мистецтва Гуцульщини. Окреслено особливості взаємодії просторових мистецтв, аналіз творів архітектури, образотворчого та декоративного мистецтва, їх художньо-виражальні засоби образно-пластичної мови доби модерну. Процеси формування стилю модерн в Україні розглянуто в контексті європейської синхронності. Зауважено, що оцінка згаданого стилю в різні часи була неоднозначною — від відверто негативної до пильного інтересу до цього явища культури, починаючи з другої половини XX ст. Стиль модерн висвітлено як синтетичне явище культури, підкреслено його універсальність через прояв у різних видах і жанрах художньої культури як у декоративному, так і образотворчому мистецтві, архітектурі.

Шифр НБУВ: ВС69377

1.Щ.547. Українське мистецтво на переломах епох: Образ. Трансформації. Стиль: [монографія] / Л. Ганзенко, Р. Забашта, О. Ламонова, І. Міщенко, В. Рубан, Г. Сярянка, О. Сторчай, І. Ходак; ред.: Г. Скрипник; наук. ред.: Л. Ганзенко, Р. Забашта; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського, «Наукова книга», проект. — Київ: Наукова думка, 2021. — 395, [53] с.: іл., фот. — (Проект «Наукова книга»). — укр.

Досліджено специфіку феномену перехідних епох у ракурсі мистецтвознавчого погляду на тисячолітню історію розвитку художньої традиції на українських теренах. Акцентовано увагу на виявленні перехідних естетичних концепцій, дифузних явищ в образотворчому мистецтві. Репрезентовано широкий спектр унікальних явищ у розвитку мистецтва перехідних епох в континуумі української культури. Запропоновано в авторській інтерпретації проекційний погляд на долі художників, педагогів, мистецтвознавців, чий творчий та науковий доробок визначав головні риси образотворчості та рівня її осмислення в суспільстві. Актуалізовано пласти фактажу, що розкривають динаміку та грані творчості, висвітлюють, як із субстрату інтелекту, душевного неспокою, візуальних вражень народжувалися нові ідеї та пластичні рішення, що, увиразнюючись, давали поштовх до оновлення художніх стилів. Зазначено, що вищезазначені матеріали надають змогу розширити горизонти наукових уявлень про історію українського мистецтва, виявити специфіку національної художньої традиції. Рекомендовано для мистецтвознавців, культурологів, широкого кола читачів, зацікавлених історією вітчизняної культури, зокрема образотворчого мистецтва.

Шифр НБУВ: ВС69111

Див. також: 1.Щ.557

Архітектура

1.Щ.548. Активізація архітектурно-історичного середовища засобами сучасного мистецтва (PUBLIC ART): автореф. дис. ... канд. архітектури: 18.00.01 / А. О. Кисельова; Харківський національний університет будівництва та архітектури. — Харків, 2021. — 24 с.: рис. — укр.

Досліджено формування архітектурно-історичного середовища на основі включення об'єктів public art (монументальне, вуличне, ландшафтне мистецтво). Проаналізовано передумови та тенденції активізації АІС. Виявлено особливості сучасного стану впровадження public art в архітектурне середовище та перспективи його розвитку. Досліджено генезис поняття «public art» та надано визначення (форма існування об'єктів сучасного мистецтва в архітектурному середовищі, які розраховано на комунікацію з глядачем і спрямовано на підвищення й активізацію просторових переживань), запропоновано варіант його авторського трактування (об'єкт просторового мистецтва). Запропоновано концентральну модель як сукупну принципову стратегію активізації АІС засобами public art на основі взаємодії їх естетико-емоційних, соціально-культурних, ергономіко-утилітарних аспектів. Розроблено рекомендації щодо активізації архітектурно-історичного середовища на мезо- та макро-масштабних рівнях на основі включення об'єктів public art. Уточнено принципи активізації АІС на основі включення арт-об'єктів. Визначено прийоми активізації та моделювання атмосфери архітектурно-історичного середовища за рахунок інвазії різноманітних видів сучасного мистецтва. Проаналізовано перспективи та шляхи розвитку public art в архітектурно-історичному середовищі міст України.

Шифр НБУВ: РА452485

1.Щ.549. Генеративна роль технології у процесі створення архітектурних форм / Т. І. Совгира // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямы: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 157-161. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Здійснено культурологічний аналіз архітектурних артефактів первісного мистецтва, досліджено роль техніки та технології у процесі культурного становлення людства. У результаті огляду факторів зародження архітектурних форм та принципів застосування будівничих технологій у процесі створення монументальних споруд виявлено риси наслідування виробничих технологій під впливом постійного процесу естетизації. На прикладі відомих культурних пам'яток людства доведено, що логіка застосування техніки стає вирішальним фактором історичного прогресу художньої творчості людини.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Щ.550. Історія європейської архітектури: Відродження та бароко: навч. посіб. / С. П. Шкляр; Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. — Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. — 258 с.: рис. — Бібліогр.: с. 257-258. — укр.

Звернено увагу на витоки виникнення епохи відродження в мистецтві та архітектурі, її суть і роль у світовій культурі. Розглянуто період розвитку європейської архітектури, який хронологічно охоплює кінець XIV — середину XVIII ст., коли панівними були стилі Відродження та бароко. Проаналізовано головні композиційні прийоми та конструктивні особливості основних типів архітектурних об'єктів кожної з епох. Наведено характеристику найважливіших пам'яток європейської архітектури періодів Відродження та бароко.

Шифр НБУВ: СО38317

1.Щ.551. Особливості композиційно-стильового розвитку архітектури Полтави кінця XIX — початку XX століть: 18.00.01 / Т. В. Савченко; Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. — Харків, 2021. — 24 с.: рис. — укр.

Розкрито особливості стильового та композиційного розвитку архітектури Полтави кінця XIX — початку XX ст. Ґрунтовно проаналізовано розвиток архітектури міста цього періоду, її стильові та композиційні риси. Вдосконалено й розширено наявну джерельну базу дослідження відповідно до його предмета та часових обмежень. З'ясовано зовнішні і внутрішні чинники, які вплинули на становлення та формування архітектури міста цього періоду. Виявлено типологічний ряд будівель, який включає маловідомі й невідомі будівлі, сформовано їх типологічний каталог відповідно до первинних функцій, до якого увійшло 122 об'єкти. Ідентифіковано стилі в архітектурі Полтави кінця XIX — початку XX ст. із застосуванням методу стилістичної ідентифікації об'єктів Г. Коровкіної та системно-структурного аналізу Ю. Івашко. Виявлено їх особливості: пріоритетне застосування класицистичних прототипів (в архітектурі громадських, адміністративних будівель), середньовічних і східних прототипів й усіх видів модерну (в житлових будівлях); перевага розвитку цегляного стилю; утворення Полтавського центру українського національного романтизму; стриманість у проявах ознак модерну; односторонність впливу східного та центрального осередків модерну (Харкова та Києва); поширення гібридних стилів в архітектурі

міста. З'ясовано роль досліджуваних об'єктів у розвитку архітектури Полтави.

Шифр НБУВ: РА451154

Декоративно-прикладне мистецтво

1.Щ.552. Декоративне мистецтво України другої половини XX — початку XXI століття: еволюція, трансформації, персоналії: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / З. А. Чегусова; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2021. — 24 с. — укр.

Досліджено декоративне мистецтво України другої половини XX — початку XXI ст. в аспектах образно-пластичної еволюції і художньо-стильових трансформацій. Здійснено комплексний аналіз загальних тенденцій розвитку в таких засадничих видах українського декоративного мистецтва, як кераміка, скло, текстиль — найбільш розвинених і сучасних, де найяскравіше виявилися нові ознаки художнього образу та формотворення в період 1990 — 2010-х рр. Представлено твори професійних художників кераміки, скла, гобелена, розпису на тканині, нетрадиційного текстилю, які вирізняються оригінальністю художньо-формальних вирішень завдяки творчому переосмисленню їх авторами національних традицій, опанування ними світового мистецького досвіду. Вивчено міру впливу глобалізаційних процесів на декоративне мистецтво, яке розглянуто в контексті такого важливого чинника для українського суспільства XXI ст., як національно-культурна ідентичність.

Шифр НБУВ: РА451146

1.Щ.553. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну», 23 квітня 2020 року: [у 2 т.]. Т. 1 / ред.: М. В. Колосніченко, К. Л. Пашкевич, Т. Ф. Кротова, Н. В. Остапенко, О. В. Колосніченко, Н. В. Чуприна, Т. В. Ніколаєва, О. О. Сафронова, В. Є. Овчарек, Є. П. Гула; Київський національний університет технологій та дизайну, Національна академія мистецтв України, «Актуальні проблеми сучасного дизайну», міжнародна науково-практична конференція, Київський національний університет будівництва і архітектури, Національна спілка художників України, Спілка дизайнерів України. — Київ, 2020. — 349 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено впорядкування певних закономірностей розміщення компонентів зображувального матеріалу творів живопису (картини, ікони) у гармонійний взаємозв'язок. Встановлено співвідношення образно-психологічного, пластичного та колористичного порядку, черговий раз підтверджено доцільність залучення точних методів для аналізу якісних характеристик у творчій образотворчості мистецтва. На основі аналізу робіт італійського художника Андреа Уччіні визначено засоби створення та завдання концептуальної ілюстрації з метою одержання практичних навичок для організації роботи ілюстраторів над замовленими проектами та вдосконалення майстерності передачі задуму-концепції в сучасній ілюстрації. Розглянуто найбільш характерні риси концептуалізму та засоби виразності концептуальної ілюстрації, основною метою якої є передача аудиторії певної ідеї чи повідомлення. Запропоновано виділення елементів і засобів композиції, які допомагають показати спортивний образ особистості, а також засобів, що відображають позитивні асоціації від сприйняття спортивної особистості і спортивних заходів у так званих великих художніх стилях. Досліджено провідне поняття мистецтвознавства — стиль, що є найуживанішим у теорії та історії мистецтвознавства, в архітектурній, мистецькій та дизайнерській практиці. Надано результати дослідження культурологічних передумов становлення української графіки XX ст. Узгальнено цілісну картину процесу розвитку української графіки минулої доби. На основі проведеного аналізу виявлено національні особливості, охарактеризовано домінуючі напрями української графіки XX ст. Наукове дослідження показало, що в українській графіці зазначеного періоду відображено загальноєвропейські мистецькі течії — від модерну до неокласицизму. Графіка досягла високого художнього рівня, виявилася як багатогранний культурний феномен, стала визначним явищем в історії як українського, так і світового мистецтва. Наведено результати дослідження можливостей застосування біоформ у процесі проектування дитячого одягу. Охарактеризовано суть і послідовність пошукових рішень при проектуванні дитячого одягу, визначено основні прийоми трансформації виразних рис біоінічних форм. Результати дослідження надали змогу знайти основні форми, структурні основи та можливі кольорові сполучення при формуванні образного рішення авторських колекцій дитячого одягу тощо.

Шифр НБУВ: В358939/1

1.Щ.554. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну», 23 квітня 2020 року. Т. 2 / ред.: М. В. Колосніченко, К. Л. Пашкевич, Т. Ф. Кротова, Н. В. Остапенко, О. В. Колосніченко,

Н. В. Чуприна, Т. В. Николаєва, О. О. Сафронова, В. Є. Овчарук, Є. П. Гула; Київський національний університет технологій та дизайну, Національна академія мистецтв України, Київський національний університет будівництва і архітектури, Національна спілка художників України, Спілка дизайнерів України, «Актуальні проблеми сучасного дизайну», міжнародна науково-практична конференція. — Київ, 2020. — 343 с.: рис. — укр.

Висвітлено інноваційні напрями діяльності кафедри дизайну. Виокремлено історію та сучасну творчу практику ісламської каліграфії. Окремою особливостю використання графічного редактора Adobe Illustrator в дизайн-проектванні одягу. Розглянуто синтез 2-d і 3-d графіки в завданнях візуалізації дизайн-об'єктів. Зроблено аналіз логотипів та емблем як елементів фірмового стилю навчальних закладів країн світу. Розкрито традиції та новаті у сучасному дизайні пакування. Підкреслено естетичне і функціональне дійство комунікативного дизайну у просторі сучасної культури. Обговорено особливості створення ефективного рекламного плакату. Охарактеризовано цифрові технології як засіб творення нової екранної реальності, вплив сучасної культури на графіку анімації, застосування різних видів спецефектів в сучасному теле- та кіновиробництві тощо.

Шифр НБУВ: В358939/2

1.Щ.555. Миргородська школа мистецької кераміки в художній культурі України кінця XIX — першої третини XX століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / О. М. Шолуха; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Вивчено художній спадок Миргородської школи мистецької кераміки кінця XIX — першої третини XX століття. Охарактеризовано типологію форм, розпис, орнаментальні мотиви, проаналізовано формально-стилістичні прийоми, властиві творам досліджуваного осередку. Виявлено роль Миргородської навчально-керамічної інституції (далі — МНКІ) як навчально-виробничого центру вітчизняної кераміки, де вивчався та впроваджувався у навчальний процес світовий досвід у сфері керамічного виробництва з орієнтацією на поліморфічність інноваційних практик і відображення їх у творах закладу. Рекомендовано застосовувати матеріали дослідження для сприяння атрибуції та мистецтвознавчій експертизі керамічних творів Миргородської мистецької школи.

Шифр НБУВ: РА445394

1.Щ.556. Тетяна Кара-Васильєва. Бібліографічний покажчик / ред.: Г. Скрипник; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2021. — 86, [1] с.: кольор. іл. — укр.

Розкрито доробок Тетяни Кара-Васильєвої у галузі українського декоративного мистецтва, зібрано окремі видання: монографії, альбоми, посібники, а також публікації в наукових збірниках, колективних монографіях, журнальних статтях, рецензії на її праці. Висвітлено в окремих розділах її діяльність в організації виставок народного мистецтва в Україні та за її межами, подано каталоги та буклети з цих нагод. Рекомендовано як джерело вивчення українського декоративного мистецтва.

Шифр НБУВ: ВА856915

Див. також: **1.Щ.544**

Живопис

Історія живопису

1.Щ.557. Культуротворчість Антона Кашшай на тлі Закарпатської художньої школи: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / О. С. Кашшай; Національна академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Досліджено культуротворчу діяльність закарпатського художника Антона Кашшай в контексті розвитку Закарпатської художньої школи. Розглянуто основні етапи творчої еволюції живопису Антона Кашшай (1921 — 1991). Розкрито важливе значення його постаті для культурно-мистецької площини Закарпатського регіону та, зокрема, для формування Закарпатської живописної школи. Визначено соціально-культурні передумови його становлення. Систематизовано творчий доробок 1940-х — початку 1990-х рр. Сформульовано послідовність змін творчої манери, висвітлено основні етапи еволюції, стилі та напрями. Виокремлено різні періоди творчості, серед яких кінець 1940-х — перша половина 1950-х рр., період пошуків другої половини 1950-х — 1960-х рр., етап активних пластичних перетворень 1970-х рр., еволюція творчості 1980-х — початку 1990-х рр.

Шифр НБУВ: РА451180

Музика та видовищні мистецтва

1.Щ.558. Естрадне вокальне мистецтво в дискурсі універсальних культурних цінностей / В. Романуцький, Т. Каблова // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 126-130. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Запропоновано розгляд естрадно-вокального мистецтва як вираження цінностей культури певного часового простору через універсалізацію її образів. Розглянуто умови визначення масової культури в контексті її існування як дзеркала епохи та виявлено підходи до розуміння співвідношення універсальних й ідіокультурних закономірностей, які проявляються в різних умовах спілкування міжкультурних комунікацій, що трактовано як підґрунтя для визначення цінностей в конкретному культурно-історичному періоді. З'ясовано, що естрадно-вокальна музика втілює основні тенденції культури та існує як інтеграційна її складова, що забезпечує універсалізацію основних цінностей культури.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Щ.559. Інфотеймінг у телемистецтві України початку XXI століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / К. В. Чорна; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Увагу приділено виявленню специфіки, проблем і перспектив функціонування інфотеймінгу в сучасному вітчизняному телемистецтві на основі розробки й обґрунтування його змістових характеристик як концептуальної категорії. Вперше в українському мистецтвознавстві виявлено особливості реалізації інфотеймінгу в телевізійній документалістиці на прикладі докудрами. Проаналізовано прийоми та методи виробництва вітчизняної телевізійної документальної драми в контексті глобальної інфотеймінгації екранного мистецтва, визначено змістово-структурні аспекти її реалізації. Виявлено проблеми та перспективи реалізації концепту «інфотеймінг» у контексті специфіки докудрами як нового жанрового утворення сучасного телемистецтва. Визначено, що інфотеймінг є не лише системою інструментів і набором риторичних прийомів для полегшення освітньої, інформаційної та просвітницької функцій телебачення, а й кінцевою метою у процесі популяризації телевізійного мистецтва.

Шифр НБУВ: РА451153

1.Щ.560. Музична педагогіка: [навч. посіб.] / Л. Воевідко. — Кам'янець-Подільський: Друкарня «Рута», 2022. — 236 с.: табл. — Бібліогр.: с. 226-235. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні аспекти освітньої компоненти «Музична педагогіка» освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво) підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Потлумачено рекомендації до самостійної роботи, лекційних і практичних занять студентів.

Шифр НБУВ: ВА857998

1.Щ.561. Народна музична культура лемків і русинів Карпатського регіону в контексті ідентифікаційних процесів XX — початку XXI століття: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / О. Р. Фабрика-Процька; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2021. — 38 с. — укр.

Розглянуто народну музичну культуру лемків і русинів на пограниччі України, Польщі та Словаччини XX — XXI ст. як системне явище. Узагальнено історіографію із проблем дослідження музичної народної культури пограниччя країн Карпатського регіону, зокрема введено до наукового обігу періоду, біографічні праці, епістолярій, мемуаристику, джерелознавчий масив іншомовної (польської, словацької та ін.) наукової літератури, віртуальних джерел тощо. Актуалізовано й об'єктивно оцінено проблематику русинства. Системно представлено функціонування народної музичної культури лемків України, лемків Польщі та русинів-українців Словаччини, що охоплює музичні цінності й артефакти, види діяльності, суб'єкти діяльності, установи та соціальні інститути, культурно-мистецьке середовище. На основі інтерв'ю та спостережень за творчістю солістів і мистецьких колективів, аналізу аудіальних та аудіовізуальних джерел репрезентовано узагальнений емпіричний матеріал лемківської та русинської народної музичної творчості. Набуло розвитку вивчення феноменів ідентичності та пограниччя на прикладі Карпатського регіону, зокрема порубіжжя України — Польщі — Словаччини. Виокремлено музичну фольклорну традицію як домінуючий чинник ідентифікації та самоідентифікації українців Карпатського регіону, зокрема на території Польщі і Словаччини. Обґрунтовано засади трансформації музичної фольклорної традиції та процеси її трансмісії в середовищі лемків і русинів XX — початку XXI ст. Проаналізовано формування та напрями діяльності лемківських організацій України, Польщі, Словацької Республіки, Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань та ін., зафіксовано на численних міжнародних з'їздах, конгресах, конференціях. Представлено різноманітну фольклорну творчість лемківських мистецьких колективів України, Польщі та русинів Словаччини, а також виявлено

лемківсько-русинську складову репертуару солістів та естрадних гуртів України і зарубіжжя. Систематизовано динаміку розвитку лемківського фольклорно-фестивального руху в Україні («Дзвони Лемківщини» м. Монастирська, Тернопільська обл., «Гомін Лемківщини» м. Зимна Вода, Львівська обл., «Лемківські пацюрки» м. Монастирська, Тернопільська обл.), Польщі («Лемківська Ватра» м. Ждиня, Польща та ін.), Словаччині («Свѣт під Кичером» с. Курів, Свята культура русинів-українців у Свиднику, Фестиваль виконавців народних та авторських пісень русинів-українців Словаччини «Маковицька струна» м. Бардіїв — м. Пряшів та ін.). Визначено роль музеїв країн Карпатського регіону й української діаспори як центрів збереження та дослідження лемківсько-русинської духовної і матеріальної культури. Підкреслено, що, незважаючи на трагічні сторінки історії, жорстоку депортацію з рідних земель, утиски всіх політичних режимів, фінансові труднощі, стрімкий розвиток карпатсько-русинського руху, лемки та русини Карпатського регіону, всупереч асиміляційним процесам (полонізації, словакізації, русифікації), зберегли свою ідентичність та етнокультурну єдність з українським народом завдяки музичному фольклору у всіх його проявах, який залишається вагомим каталізатором і фактором самоідентифікації, важливою компонентою у скарбниці духовної культури України.

Шифр НБУВ: RA451233

1.Щ.562. Семантика музичного портрету у клавірно-фортепіанній творчості XVII — XX століть: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / І. М. Середюк; Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. — Одеса, 2021. — 17 с. — укр.

Розглянуто багатогранне та багаторівневе явище — музичне портретування, основи та провідні тенденції якого були закладені ще у XVII ст. та утримуються до нашого часу. Вперше розроблено комплексну теоретичну основу як методологічний базис вивчення музичного портретування. Здійснено аналіз відмінностей індивідуального стилю та семантичного поля образу композитора у музичному портреті в межах європейської інструментальної традиції. Систематизовано методи формування персоналіфікованої семантики на відміну від символічної системи маркування образу композитора в музичному портреті. Досліджено мотивацію цитування та самоцитування. Розкрито вплив культурологічного контексту та певних історико-стильових традицій на засоби різних видів портретування. Уточнено музикознавчі поняття, котрі доцільні для диференціювання текстологічного вивчення зразків музичного портрету, а також методичку семантичного аналізу співвідносно до предмету дослідження. Набули подальшого розвитку: дослідження суті музичної та вербальної форм авторепрезентації авторів XVII — початку XX ст. у їх взаємозв'язку і взаємозумовленості; осягнення найістотніших різновидів, засобів, функцій і методів мистецького портретування в музичному творі.

Шифр НБУВ: RA451210

1.Щ.563. Трансформація музичної освіти і культури: традиція і сучасність (30 квітня — 2 травня 2019 р., м. Одеса); Захід — Схід: культура і мистецтво (25 — 26 вересня 2019 р., м. Одеса): матеріали Міжнар. наук.-твор. конф. / ред.: О. Л. Олійник, О. В. Оганезова, О. М. Маркова, Г. Ф. Завгородня, О. В. Муравська, Д. В. Андросова, С. В. Мірошніченко, Л. В. Зима, А. А. Татарнікова, Г. В. Волкова, Н. В. Любенко; Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, Національна спілка композиторів України. — Одеса: Астропринт, 2019. — 181 с.: табл. — укр.

Висвітлено музикознавчі та культурологічні аспекти сучасного наукового дискурсу. Розкрито питання реконструкції та значення слов'янських музичних інструментів у духовній культурі середньовічної Європи. Охарактеризовано андрогінні мотиви у сучасних практиках моди. Досліджено проблеми виконавської інтерпретації майбутніх учителів музики. Розглянуто риси стилю В. Барвінського на прикладі сонати Ре-бемоль мажор. Увагу приділено творчості фундатора української фортепіанної школи В. С. Косенка.

Шифр НБУВ: BA857985

1.Щ.564. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики в умовах педагогічного коледжу: теорія і практика: монографія / М. О. Мороз. — Вінниця: Твори, 2020. — 472 с.: іл. — Бібліогр.: с. 351-375. — укр.

Визначено теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів музики у процесі фахової підготовки в педагогічному коледжі. Представлено концептуальні положення даного формування, а також структурний науково-теоретичний аналіз професійної компетентності вчителя музики. Створено концептуальну модель та запропоновано методичку формування професійної компетентності майбутніх учителів музики в педагогічному коледжі, що відображає цілісний процес фахової підготовки та надає можливість визначити подальшу стратегію фахової підготовки майбутніх учителів музики в педагогічному коледжі й відповідну тактику формування в них професійної компетентності.

Шифр НБУВ: BA857711

1.Щ.565. Ювілейна палітра 2021: до пам'ятних дат видатних українських музичних діячів і композиторів: зб. ст. за матеріалами V Всеукр. наук.-практ. конф., 3-4 груд. 2021 р. / ред.: О. К. Зав'ялова, О. А. Устименко-Косоріч, О. В. Єременко, О. М. Лігус, Г. О. Стахевич; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми: Цьома С. П., 2022. — 155 с.: фот. — укр.

Висвітлено актуальні питання музикознавства, творчості знаних і маловідомих українських митців, представників української діаспори. Охарактеризовано творчу спадщину українських музичних діячів і композиторів XVII — початку XX ст. Досліджено рецепцію неоромантизму у фортепіанній музиці Якова Степового (1883 — 1921), європейські симфонічні традиції у творчості Михайла Калачевського, неофольклорні тенденції баянно-акордеонної творчості Віктора Власова. Розглянуто творчий світ Григорія Верети. Проаналізовано композиторську спадщину К. Мікулі у акордеонній практиці сьогодення.

Шифр НБУВ: BA857720

1.Щ.566. Ягеллонство в Польщі та Україні як культурно-історичний феномен і чинник університетської музичної освіти XX століття / О. Гіса. — Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. — 86, [5] с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 76-[87]. — укр.

Здійснено аналіз діяльності кафедр музикології Вроцлавського, Ягеллонського, Львівського та Познанського університетів у руслі ягеллонської традиції Польщі та України в оригінальному переломленні засад європейської музичної академічної освіти від часу їх заснування до початку XXI ст. Розглянуто ягеллонську традицію у Польщі в аспекті зустрічних культурно-історичних форм державотворчої співпраці слов'янських народів та її еблематизацію в структурі Ягеллонського університету. Досліджено зміст музикологічних складових Ягеллонського університету та їх проєкцію в структуру Львівського університету в контексті підйому Краківської школи в музичному бутті Польщі 1910 — 1930-х рр. Подано інформацію про становлення та діяльність музикологічного закладу Університету ім. Адама Міцкевича в Познані.

Шифр НБУВ: BA857776

Див. також: **1.Щ.568, 1.Щ.575-1.Щ.576**

Музика

Окремі види музики та музичного виконавства

1.Щ.567. Актуальні питання музичної освіти. Спів / Н. А. Суржина, Ю. І. Чекан, Т. О. Швачко, О. Г. Стахевич, А. О. Швачка, В. В. Громченко, С. В. Чахоян, О. Е. Фомічова, А. А. Тулянцева, О. С. Ус, О. В. Гонка, Є. Б. Авраменко, А. А. Ломакович, Ю. М. Худієнко, К. Ю. Миколайко, О. О. Безай, І. С. Дудич, Д. Я. Білавич, О. Ю. Храпаль, О. М. Якимець, О. І. Хоменко, Д. Р. Лотоцька, О. В. Антошук, О. М. Жукова, О. О. Павлухіна, В. О. Зелінська, В. Є. Капітонова, Л. В. Тонконог, Ю. В. Писаренко, І. О. Грузін, І. І. Мачуліна, М. Ю. Новіков, А. М. Роговцева, А. А. Дорош, В. В. Горянський, В. А. Тулянцева; ред.: А. А. Тулянець; Дніпропетровська академія музики імені М. Глінки, Національна всеукраїнська музична спілка. — Дніпро: Ліра, 2022. — 200 с.: іл., фот. — укр.

Наведено наукове зібрання історичних і методичних статей сучасних практиків і теоретиків сценичного вокально-акторського виконавства. Відображено різноманіття авторських науково-практичних педагогічних концепцій. Особливу увагу приділено академічному співу, педагогічній практиці, мистецтву естради, суміжним видам музичного мистецтва.

Шифр НБУВ: BA857752

1.Щ.568. Духовна музика Антона Брукнера: жанрово-стильові особливості: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / А. А. Дробиш; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2021. — 17 с. — укр.

Розглянуто духовну музику А. Брукнера в аспекті його релігійного світогляду. Узагальнено досвід українського та зарубіжного музикознавства. Висвітлено основну проблематику в дослідженнях літургічних жанрів загалом і духовних творів А. Брукнера зокрема. Розкрито необхідність докладного аналізу духовної музики композитора в богословському аспекті. Висвітлено відповідні біографічні факти й історію створення церковних хорів крізь призму релігійного світогляду майстра. Зазначено, що робота А. Брукнера у жанрах церковної музики на початку творчого шляху стала фундаментом для формування основоположних принципів творчого методу композитора. Доведено, що саме глибоке розуміння християнських догматів є першоджерелом симфонічної творчості композитора. Робота у літургічних жанрах надала змогу композитору відшліфувати майстерність поліфонічного письма, оркестровки, сформувати власні прийоми трактування біблійних текстів та образів. Розглянуто найважливіші для формування творчої особистості А. Брукнера особливості католицького віровчення. Духовні твори митця проаналізовано

в біблійному контексті, тобто залучено теологічні праці з метою глибокого розуміння канонічних текстів та особливостей їх інтерпретації у творчості композитора. Застосовано методи музично-теологічного аналізу, завдяки чому виявлено кілька образних сфер з усталеним музичним трактуванням.

Шифр НБУВ: RA451182

1.Щ.569. Історичні та стилеві основи одеської хорової традиції: монографія / І. О. Шатова. — Одеса: Астропринт, 2021. — 203, [17] с.: фот. — Бібліогр.: с. 188-[204]. — укр.

Вивчено одеську хорову традицію в контексті єдиної жанрово-стильової моделі вітчизняної хорової культури. Запропоновано розгорнуту музикознавчу оцінку діяльності Одеської хорової школи як історичного феномену, а також приділено увагу сучасному етапові духовної хорової традиції та виконавському стилю хорової музики. Запропоновано узагальнюючий аналіз творчої діяльності засновника Одеської хорової школи К. К. Пігрова. Охарактеризовано нове ставлення до жанрово-семантичних можливостей духовної хорової музики. Розглянуто роль репертуару в історичній еволюції хорової творчості та сучасні тенденції діяльності Одеської хорової школи.

Шифр НБУВ: BA857926

1.Щ.570. Менеджмент академічної музики (на прикладі діяльності Львівської національної філармонії) / Л. В. Обух // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 81-86. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Здійснено спробу теоретично осмислити один із способів становлення менеджменту академічної музики в Україні — реорганізацію державного культурного закладу. Вперше висвітлено реорганізаційну діяльність КЗ Львівської облради «Львівська національна філармонія» як інституції. Опрацьовано публікації, інформаційні ресурси та нормативно-правові документи, проведено інтерв'ю з представниками керівного апарату філармонії (Б. Сегіною і Т. Косторною), розглянуто архівні матеріали установи та введено їх до наукового обігу. Визначено, що чітке структурування обов'язків та налагодження робочого процесу сприяло не лише появі висококласного реноме в Україні та за кордоном, а й забезпечило більшу продуктивність та ефективність філармонії, а також її прибутковість.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Щ.571. Феномен камерного співу: від естетичних настанов до музично-мовних властивостей: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / А. А. Полканов; Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. — Одеса, 2021. — 19 с. — укр.

Виявлено історичну та образно-сміслову динаміку розвитку камерного співу як окремого музичнотворчого феномена, з'ясувано його сучасні типологічні семантичні настанови. Визначено місце камерно-вокальної творчості у жанровій системі музичного мистецтва. Розкрито спорідненість герменевтичного та діалогічного підходів до образного змісту і мовної специфіки камерно-вокальної музики. З'ясовано провідні тенденції стильового становлення камерного співу та відповідні до цього композиційні принципи, виявлено специфіку жанроутворення в камерно-вокальній музиці на переході від XIX до XX та від XX до XXI ст. Охарактеризовано провідні жанрові форми камерно-вокальної музики у творчості сучасних українських композиторів, зокрема одеських. Висвітлено специфіку авторської програмності як полісемантичного феномена, показового для камерно-вокальної творчості. Зазначено, що вивчення жанрових засад, провідних стильових тенденцій розвитку камерного співу як сфери академічного професійного музичного мистецтва надає змогу сформулювати сталий підхід до вивчення стилістики та семантики сучасного камерно-вокального твору. Виокремлено естетичні і семіологічні якості камерного співу, що визначають його власні типологічні ознаки та сучасне стильове значення. Доведено, що важливим фактором камерного вокального інтонування виступає змістова ускладненість камерного циклу, його підпорядкування достатньо широкій естетичній концепції, образній програмі, семантичне розростання «зсередини», а також специфічна вокально-інтерпретативна мовна категоризація психологічної «картини світу».

Шифр НБУВ: RA451175

1.Щ.572. Хорознавство та хорове аранжування: навч.-метод. посіб. / К. В. Кушнір, І. С. Сідорова. — Вінниця: Твори, 2021. — 190 с.: іл. — Бібліогр.: с. 183-189. — укр.

Висвітлено історико-теоретичні аспекти хорового виконавства. Зосереджено увагу на важливих завданнях професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, формах і методах роботи з хором, організацію практичної роботи студентів у хорovому класі з різними віковими категоріями хористів. Досліджено міждисциплінарний зв'язок хорового аранжування з інформаційними комп'ютерними технологіями та доведено, що застосування сучасних музично-комп'ютерних технологій студентами ЗВО формує комп'ютерну грамотність, створює багато можливостей для ефективного музичного навчання, розвиває музичну та загальну культуру, сприяє активізації навчання при вивченні дисципліни тощо.

Шифр НБУВ: CO38254

Інструментальна музика

1.Щ.573. Еволюція колективного баянно-акордеонного виконавства Львівщини у контексті музичних національних традицій України XX століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / В. В. Шафета; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 20 с. — укр.

Систематизовано ансамблево-оркестрове мистецтво Львівщини за участі баяна-акордеона як пріоритетний аспект популяризації феномена в музичній культурі України. Запропоновано періодизацію розвитку колективного баянно-акордеонного музичування, яка складається із п'яти етапів. Установлено особливості формування засад колективного музичування за участі баяна-акордеона на Львівщині з позиції концертної практики. Базовими центрами визначено навчальні заклади Львова та Дрогобича, а також культурні установи Трускавця, Стрия та ін., у яких функціонують ансамблі й оркестри різного виконавського складу. Колективи регіону класифіковано за принципом діяльності навчальних (у сфері професіоналізації народно-інструментальної освіти), професійні ансамблі й оркестри, за критерієм функціонування ансамблів фольклорного, естрадного та самодіяльного типів. Розкрито значення та вплив фестивально-конкурсного руху Львівщини на популяризацію феномена в Україні та зарубіжжі, визнання діяльності колективів та організаторів мистецькою спільнотою світу. Проаналізовано композиторську творчість Львівщини (Е. Мантулева, Ю. Польового, Я. Олексія, І. Онисієва, А. Онуфрієнка, К. Соколова, Р. Стахніва, В. Чумака та ін.) для колективів із баянно-акордеонним складом як чинник формування виконавського мистецтва (твори для однорідних ансамблів; для академічних, фольклорних, фольклорно-академічних, фольклорно-естрадних мішаних складів; оркестрові композиції), визначено їх внесок у забезпечення дидактичного репертуару. Доведено значення науково-методичного напрацювання фахівців Львівщини як вагомого факторного базису в контексті розвитку колективного баянно-акордеонного музичування.

Шифр НБУВ: RA451223

1.Щ.574. Жанрово-стильова природа концертності у творчості Арама Хачатуряна: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / О. І. Варданян; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2021. — 17 с. — укр.

Розглянуто жанрово-стильову природу інструментальної творчості класика вірменської музики XX ст. Арама Хачатуряна. Запропоновано підхід, що передбачає вивчення стильової специфіки творчості А. Хачатуряна у дзеркалі жанру інструментального концерту та феномену концертності. Концертність виступає як жанрово-стильова домінанта творчого мислення композитора. Наведено визначення понять «концертність» та «стильова домінанта». Показано специфіку реалізації концертності в шести творах для сольного інструменту з оркестром (Концертах для фортепіано, для скрипки, для віолончелі з оркестром та Концертах-рапсодіях для скрипки, для віолончелі, для фортепіано з оркестром), а також у тріаді сонат для струнних solo. Проаналізовано принципи індивідуалізації жанрових моделей інструментального концерту, розглянуто проблеми національного, епохального, індивідуального (із диференціацією на вікові) стилів. Досліджено проблеми, пов'язані з інтерпретацією творів А. Хачатуряна. Виявлено специфіку творчого мислення композитора, яка полягає в поєднанні інтровертності та екстравертності, що втілюється музичними засобами за допомогою антитестичного поєднання віртуозності та рефлексивності, риторичності та медитативності, діалогічності та монологічності.

Шифр НБУВ: RA452112

1.Щ.575. Імпровізаційні засади кларнетового виконавства другої половини XVIII — початку XXI ст.: інструментальна специфіка, тенденції історичного розвитку: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / С. В. Гданський; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Проаналізовано поширеність одного з актуальних стильових і смислооб'єднуючих параметрів сучасного кларнетового виконавства — імпровізаційну творчість. На прикладі класичних концертних творів раннього періоду, виконавського мистецтва джазового кларнетиста Бенні Гудмена та деяких концертних творів для кларнета сучасних українських композиторів визначено зростаючу актуальність імпровізаційного інструменталізму, його сполучну роль у процесі наслідування й еволюції виконавських засобів, змістовну місткість. Уперше проаналізовано явище імпровізаційності у каденціях класичних кларнетових концертів, обґрунтовано його важливе значення у концертній музиці для кларнета. Сформульовано термін «імпровізаційний інструменталізм» на основі складових широкого поняття «імпровізація», доведено його актуальність поміж напрямів сучасного музичного виконавства. Визначено жанрово-стильові передумови й експресивно-виразальні елементи (у т. ч. засоби нетрадиційного звукоутворення) імпровізаційного інструменталізму на кларнеті. Уточнено важливу роль варіаційності як імпровізаційно-композиційного чинника у творах для кларнета. Проведено паралель

між академічним кларнетовим виконавством і джазовим музикантством на кларнеті. Проаналізовано деякі твори для кларнета українських композиторів, виявлено в них впливи барокового, джазового та фольклорного імпровізаційного інструменталізму. Охарактеризовано методичні засади саморозвитку кларнетиста та виховання його музично-естетичних уявлень через оволодіння засобами імпровізаційного інструменталізму.

Шифр НБУВ: РА451194

1.Щ.576. Народні інструменти в сучасній естрадній культурі України / В. С. Денькович // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 122-126. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено стратегії розвитку сучасної естрадної культури України. Одним із шляхів створення самобутнього та конкурентоспроможного культурного продукту є звернення до народного інструментарію, що сприяє розширенню глядацької аудиторії. Попри панування глобалізаційних тенденцій у сучасній естрадній культурі, унаочнюється потреба у збереженні культурної ідентичності. Ця настанова постмодерного часу реалізується у принципі транскультурації як шляху взаємодії етнічних культур. Зовнішніми чинниками просування культурного продукту у сфері шоу-бізнесу є іміджеві-технології та рекламні кампанії, здійснювані у веб-просторі. Серед внутрішніх чинників, що сприяють популяризації естрадної культури, варто виокремити використання народного інструментарію. На прикладі виступів естрадних українських виконавиць та колективів на пісенному конкурсі Євробачення, проілюстровано ефективність та доцільність їх звернення до народних інструментів.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 1.Ч.460, 1.Щ.562, 1.Щ.571

Танець. Хореографія

1.Щ.577. Нові напрями театрального танцю ХХ — початку ХХІ ст.: історико-культурні передумови, крос-культурні зв'язки, стильова типологія: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / М. М. Погребняк; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

На основі джерел історії хореографічної культури, наукових праць і мистецької практики вперше у вітчизняному мистецтвознавстві здійснено комплексне дослідження історико-культурних передумов, визначено стильову типологію, виявлено крос-культурні зв'язки нових напрямів театрального танцю ХХ — початку

ХХІ ст. Виокремлено культурно-історичні передумови реформування академічного балетного театру та виникнення нових напрямів сценічного танцю на межі ХІХ — ХХ ст. Досліджено генезис і сформульовано критерії зарахування хореографічних творів до таких нових стильових напрямів театрального танцю, як неокласичний танець і джаз-танець, а також різновидів танцю «модерн» другої половини ХХ ст. (експресіоністичний («виразний») танець, contemporary dance, модерн-джаз-танець, стилізований народний танець, анкоку-буто). Уточнено значення терміна «contemporary dance», простежено етапи формування його школи. Виявлено етапи формування школи німецького Ausdruckstanz у 1920-х рр. Досліджено особливості композиції нових напрямів танцю в балетному театрі ХХ — ХХІ ст. З'ясовано вплив естетичних поглядів і теоретичних ідей Мерса Каннінгема на формування моделі постмодерного танцтеатру. Конкретизовано імена українських балетмейстерів — представників танцю «модерн», неокласичного танцю та театрального джаз-танцю ХХ — початку ХХІ ст., досліджено їх творчий доробок у цій галузі. Підсумовано наявні в літературі дані про шляхи проникнення та способи засвоєння, форми презентації танцю «модерн», неокласичного і джаз-танцю в українському балеті ХХ — початку ХХІ ст.

Шифр НБУВ: РА451197

1.Щ.578. Розвиток хореографічної освіти у Галичині (1909 — 1939 рр.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / М. М. Марушка; Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. — Дрогобич, 2021. — 21 с. — укр.

Здійснено комплексний аналіз розвитку теорії і практики хореографічної освіти в Галичині 1919 — 1939 рр. Досліджено й класифіковано історіографію проблеми і джерельну базу та визначено найбільш оптимальні методологічні підходи до розв'язання проблеми. Проаналізовано тенденції розвитку педагогічних ідей і досвіду діяльності хореографів Галичини 1919 — 1939 рр. Виявлено особливості діяльності шкіл товариських танців у Галичині зазначеного періоду. Визначено внесок хореографів Галичини у розвиток вітчизняної педагогічної думки досліджуваного періоду. Виявлено й узагальнено суть і зміст принципів навчання та виховання, що реалізовувалося у кількох напрямах — модерному танцю, українському національному танцю та товариських танцях. Проаналізовано низку архівних документів, пов'язаних із проблемою розвитку хореографічної освіти Галичини 1919 — 1939 рр., які не розглядалися в українських історико-педагогічних працях.

Шифр НБУВ: РА451535

Релігія. Релігієзнавство

(реферати 1.Э.579 — 1.Э.589)

Релігія в цілому

1.Э.579. Антропологічні смисли релігійно-філософського дискурсу української діаспори (20-ті роки ХХ — початок ХХІ століття): автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.11 / Г. В. Сало; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Здійснено реконструкції антропологічних візій представників української діаспори, розглянутих у контексті їх релігійно-філософських студій 20-ті р. ХХ — початку ХХІ ст. За основу взято праці провідних діячів зарубіжного українства: О. Кульчицького, І. Мірчука, І. Огієнка, І. Ортинського, Д. Чижевського, В. Шаая, М. Шлемкевича, В. Яніва, С. Ярмуса та ін. Сформульовано та подано визначення української діаспори як екзистенційно-особистісного комунікативно-дискурсивного проекту. Розкрито джерела антропологічних уявлень мислителів українського зарубіжжя та концептуальні засади вчення про людину, зокрема україноцентризм та теоцентризм як особливі світоглядні настанови, життєві та дискурсивні стратегії. Узагальнено релігійно-ціннісні орієнтації й етико-гуманістичні пріоритети антропологічних пошуків діаспорних мислителів — релігійна духовність, ідея «внутрішньої» людини, феномен кордоцентризму, триєдність Віри, Надії, Любові, завдяки якій уможливується синергічна діяльність людської особистості з Абсолютною Особистістю. Релігійно-філософський доробок діаспорних мислителів містить чимало конструктивних ідей, які в умовах державної незалежності України є вкрай актуальними; їх вплив виявляється в етнопанональній та духовній царині. Підкреслено, що ідейно-тематичними пріоритетами світоглядної парадигми мислителів української діаспори є Бог і рідна Україна.

Шифр НБУВ: RA444481

1.Э.580. Богослов'я у постхристиянському світі / Дж. Т. Серль; пер.: О. Панич. — Київ: Дух і літера, 2020. — 267 с. — (Сучасна протестанська теологія). — Бібліогр.: с. 245-267. — укр.

Подано інформацію про доктора Джошуа Т. Серль євангельського християнина, автора і співавтора книжок, викладача і волонтера. Зазначено, що він навчався в Оксфорді, Празі та Дубліні, викладав богослов'я та філософію в Німеччині, Ірландії, Великій Британії та Україні. Про Україну Джошуа Серль опублікував брошуру під назвою «Церква без стін: пострадянські баптисти після Української революції, 2013 — 2014». У книзі «Богослов'я у постхристиянському світі» Джошуа Серль докладно висловлює свій погляд на те, як має змінитися християнський рух у сучасну постмодерну добу, коли так званий «християнський світ» (англ. Christendom) вже безповоротно став надбанням минулого. Визнано тотальну кризу «інституційної церкви» і зазначено, що майбутнє належить «церкві без стін», яка не прагне бути відокремленою від суспільства групою «обраних», а діє у світі заради перетворення всього суспільства силою Святого Духа, тим самим втілюючи й наближаючи пришествя Царства Божого в серцях людей Землі. Відповідно, саме Царство Боже, а не «правильне вчення», має бути осередком оновленого богослов'я у новому «постхристиянському світі». Увагу приділено проблемам теологічного пізнання, еклезіологічним пошукам, з'ясуванню ролі церкви у розв'язанні найгостріших викликів сучасного суспільства, а також іншим актуальним питанням, з якими зустрічається християнська віра у постмодерному світі. Перевага належить дослідженням, які вирізняються творчим підходом, інноваційністю та носять діалогічний і міждисциплінарний характер.

Шифр НБУВ: BA857338

1.Э.581. Підготовка майбутніх богословів: комунікативний аспект: монографія / Н. В. Дерстуганова. — Полтава: Астрія, 2022. — 143 с.: табл. — Бібліогр.: с. 128-142. — укр.

Обґрунтовано теоретико-педагогічні засади підготовки майбутніх бакалаврів теології до комунікативної взаємодії в професійній діяльності. Представлено комплекс організаційно-педагогічних умов реалізації цього процесу.

Шифр НБУВ: BA857334

1.Э.582. Сакральна спадщина Дубенщини: матеріали міжнар. наук. іст.-краєзнав. конф., присвяч. 1025-річчю хрещення Київ. Русі та 521-й річниці Дубен. замку / голов. ред.: Л. Кічатий; ред.: Н. Любецька, Т. Дмитренко, О. Гавриленко; Рівненська обласна державна адміністрація, Державний історико-культурний заповідник. — Луцьк: Волин. обл. друк, 2013. — 299 с.: іл., табл. — укр.

Представлено матеріали досліджень науковців, краєзнавців, музейних працівників, які відображають історію та сучасний стан сакральної спадщини Дубенщини та історичної Волині. Матеріали присвячено 1025-річчю хрещення Київської Русі та 521-й річниці Дубенського замку. Рекомендовано як на широке коло читачів, які цікавляться історією м. Дубна та Волині, так і спеціалістів вузького профілю (істориків, мистецтвознавців, культурологів, археологів, художників, екскурсоводів, музейних працівників, архітекторів, краєзнавців), а також учнів та студентів.

Шифр НБУВ: CO38258

Окремі релігії

Християнство

1.Э.583. Біблійна екзегетика Карла Барта: монографія / А. Шиманович; Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького. — Черкаси: Олександр Третяков, 2022. — 183 с. — Бібліогр.: с. 167-179. — укр.

Вперше у вітчизняному богослов'ї здійснено цілісний аналіз основних принципів неоортодоксальної біблійної екзегетики Карла Барта в контексті всієї сукупності чинників (інтелектуальних, історичних, соціально-політичних), які вплинули на формування богословської методології швейцарського теолога. З'ясовано, що надважливе значення для розуміння Бартового богослов'я має здійснена ним деконструкція напрацювань ліберальної теології з її спробами адаптувати християнство до раціонального модерного дискурсу, позбавивши його христологічного та триадологічного осердя. Досліджено вплив соціально-політичних чинників на Бартову теологію. Висвітлено причини виникнення і загальну характеристику ліберальних тенденцій у протестантській теології ХІХ ст. За допомогою ґрунтовного аналізу базових англомовних джерел у книзі наведено низку аргументів на користь сприйняття фундаментального богословського доробку Барта як одного з найбільш впливових та знакових явищ в історії християнського богослов'я. Досліджено оновлений погляд Барта на Біблію як на Слово Боже. Охарактеризовано загальну христосентричність богослов'я К. Барта і її співвідношення із поглядами отців Церкви. Розглянуто рецепцію неоортодоксальної біблійної екзегетики Карла Барта і її значення для сучасного богослов'я.

Шифр НБУВ: BA856131

1.Э.584. Життєві історії підпільної Церкви: зб. інтерв'ю / упоряд.: Б. Гудзак, О. Турій; Український католицький університет, Університет Альберти. — Львів: Укр. катол. ун-т, 2022. — 590, [1] с. — (Бібліотека «України модерної»; ч. 9). — укр.

Збірка включає в себе сім автобіографічних розповідей представників найстаршої — на момент проведення інтерв'ю в 1990-х рр. — генерації діячів греко-католицького підпілля радянського періоду: єпископа Філімона Курчаби, священників Миколи Маркевича, Володимира Сеньківського та Ярослава Тихого, ермо-монаха-василіянина Дам'яна (Григорія) Богуна, сестри-студитки Марії (Фаїни) Ляхер та активної мирянки, дочки священника Наталії Попович. Життєві історії оповідачів, що розгортаються на тлі буремних подій ХХ ст.: світової війни, радянської та німецької окупацій, сталінських репресій, — віддзеркалюють прагнення до правди, гідності та свободи і являють приклад надхненого вірою опору проти тоталітаризму. Поряд із розповідями про дитинство, шкільну й духовну освіту, церковне та громадське життя міжвоєнної доби в них присутні й драматичні епізоди, пов'язані з насильницькою ліквідацією УГКЦ, поневіряннями в таборах ГУЛАґу, організацією підпільного душпастирства та боротьбою за легалізацію Церкви.

Шифр НБУВ: BA857708

1.Э.585. Митрополит Андрей Шептицький і нацистський режим, 1941 — 1944: між християнськими ідеалами і політичними реаліями / А. Михалейко; пер.: О. Сидор; Український католицький університет, Український інститут національної пам'яті. — Львів: Укр. Католич. Ун-т, 2021. — 415 с. — Бібліогр.: с. 364-406. — укр.

Зазважено, що митрополит Андрей Шептицький (1865 — 1944) по праву вважається однією з найвпливовіших і водночас найскладніших постатей в історії Української Греко-Католицької

Церкви. За більш як сорок років на митрополичому престолі він стикався з усіма тими катаклізмами, що спіткали європейців у першій половині XX століття: світовими війнами, розпадом імперій, поширенням і пануванням тоталітарних ідеологій тощо. І хоч сам він не вважав себе політиком, його пастирське служіння неминуче набувало суспільно-політичного виміру та значення, а його ставлення, зокрема, до нацистського режиму та його діяльності у роки німецької окупації ще й досі дістають діаметрально протилежні оцінки. В дослідженні запропоновано новий погляд на діяльність галицького ієрарха в 1941 – 1944 рр., реконструювавши перебіг трьох років його життя під нацистським пануванням. Розглянуто особистість А. Шептицького в широкому контексті, який визначався тогочасними уявленнями про відносини між Церквою і державою, надіями на здобуття української державності, мріями про поєднання Церков, а також тими викликами, що поставали перед Церквою під владою безбожних і людиноненависницьких режимів. Показано, як митрополит шукав відповіді на складні питання та які були реальні межі його можливостей в умовах німецької окупації.

Шифр НБУВ: BA857411

1.Э.586. Святість людського життя / ред.: Вакін, В. Фультес, В. Лозовицький, М. Цаплюк, Я. Черенюк, А. Хром'як, О. Хорошко, К. Хрущ, В. Ю. Головей, М. М. Кучерепа; Волинська православна богословська академія. — Київ: Дух і літера, 2019. — 398 с. — (Українські богословські студії). — укр.

Висвітлено життя кожної людини як шлях віри та розуміння, що веде до Церкви та Бога. Зазначено, що християнство закликає кожну людину до очищення душі від руйнівних пристрастей та відкриває шлях до святості. Наголошено, що світ, який лежить у злі, намагається стерти кордони між святістю і гріхом, нівелюючи Євангельські істини та підмінюючи їх сурогатами псевдодуховності. Визнано, що наслідуючи Божий заклик «будьте святими, бо святий Я Господь, Бог ваш» (Лев. 19,2) необхідно відновити богословське розуміння даності та перспектив людського життя. Розглянуто питання святості людського життя з різних аспектів: богословського, церковно-історичного, антропологічного, канонічного, патрологічного, філософського та соціального. Акцентовано, що сучасне людство потребує повернення до розуміння святості не як теоретичного поняття, а живого досвіду богоспілкування. Книга є цінною для зацікавлених у сфері богослів'я, релігієзнавства, історії церкви та небайдужих до пошуку шляхів духовного преображення та вдосконалення.

Шифр НБУВ: BA857391

Див. також: 1.Т.37, 1.Э.580

Православ'я

1.Э.587. Державний орган України у справах релігій: 100-річчя традиції: [зб. наук. матеріалів] / ред.: Л. Владиченко, А. Юраш; Україна. Міністерство культури. — Київ: Дух і літера, 2018. — 415, [19] с.: іл., кольор. іл. — укр.

Збірник видано за результатами проведення Департаментом у справах релігій та національностей Міністерства культури України конференції: «Утвердження толерантності у релігійному та національному контексті у період незалежності України» 16 листопада 2018 р. Перша частина збірника репрезентує статті науковців з проблематики діяльності державного органу у справах релігій в Україні в різні історичні періоди XX ст. та початку XXI ст. У другій частині вміщено спогади керівників про діяльність держоргану у справах релігій періоду визвольних змагань та періоду незалежності України. Третя частина — містить довідкову інформацію щодо архівних матеріалів, нормативно-пра-

вових актів у сфері відносин держави і релігійних організацій. Також у збірнику подано інформацію про структури і контакти відповідних підрозділів, як центрального, так і регіональних органів виконавчої влади, на які покладено функцію реалізації державної політики у сфері релігій. У збірнику також вміщено ілюстративні матеріали щодо: історичної ретроспективи держоргану у справах релігій; фотографії очільників, співробітників та експертів держоргану в різні періоди. Зібрано фото приміщень, де розміщувалися держоргани у справах релігій. Подано фотографії, які ілюструють діяльність Департаменту у справах релігій та національностей Міністерства культури України.

Шифр НБУВ: BA857399

1.Э.588. Діяльність церковних православних братств Полтавської єпархії: соціокультурний вимір (друга половина XIX — початок XX ст.) / В. І. Маслак, С. А. Федоренко, Л. В. Бутко, Д. П. Василенко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 18-24. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проаналізовано особливості діяльності церковних православних братств, що функціонували в Полтавській єпархії в другій половині XIX — початку XX ст. Зазначено, що у межах Полтавської єпархії у досліджуваній період функціонувало два православних братства, умови започаткування та напруги діяльності яких зумовлені були існуючою урядовою політикою Російської імперії. Підкреслено, що обидва братства (Полтавське Єпархіальне Свято-Макар'ївське та Лубенське Спасо-Преображенське) охопили мережею своїх відділень усю територію губернії. Наголошено на важливій ролі православних братств у соціокультурному розвитку Полтавської губернії, адже їм вдавалося виконувати не лише духовно-просвітницьку місію на засадах православних морально-етичних цінностей, але й сприяти поширенню освіти серед населення.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Э.589. Історія Аскольдової Могили та Київського Пустинно-Микільського монастиря за публікаціями XIX — початку XX ст. з фондів відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: [зб. док. і матеріалів] / ред.: О. В. Заєць; уклад.: І. С. Шекера; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: НБУВ, 2021. — 450 с.: іл. — Бібліогр.: с. 413. — укр.

Збірник складено з уривків текстів опублікованих у XIX — на початку XX ст. історичних документів, досліджень, описів, путівників, енциклопедій та довідників, у яких вміщено інформація про Аскольдову Могили, Микільський Військовий собор, Пустинно-Микільський монастир та його бібліотеку. Поштовхом до підбору таких матеріалів стало дослідження бібліотеки Пустинно-Микільського монастиря, яка зберігається у відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій, а також інших відділах Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Книги з історичної бібліотеки Київського Пустинно-Микільського монастиря зв'язано з рукописним каталогом бібліотеки монастиря 1912 р., що перебуває в Інституті рукопису НБУВ. Зазначено, що Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, відновлюючи історичну пам'ять про Аскольдову Могили, Микільський Військовий собор, Пустинно-Микільський монастир та його бібліотеку, робить вагомий внесок до історичної пам'яті України. Представлене дослідження надає можливість сучасному читачу ознайомитися з написаними понад століття історичними працями, які не залишають своєї актуальності в наші дні. Видання є важливим для парафії церкви св. Миколая Мир Лікійського, нагадує про багатовікову історію цього місця і надає сподівання на проведення подальших історичних розвідок.

Шифр НБУВ: BC69333

Філософія. Філософські науки

(реферати 1.Ю.590 — 1.Ю.615)

Філософія

Метафізика. Онтологія

1.Ю.590. Математика мозку і мова. II / Г. О. Кравцов, Н. В. Кравцова, О. В. Ходаківська, В. В. Нікітченко, А. Н. Примушко // Електрон. моделювання. — 2021. — 43, № 4. — С. 69-88. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Розглянуто як основну гіпотезу щодо можливості створення математики мозку твердження про те, що гіпотетичну основу будь-якого контексту мислення в першу чергу формує система аксіом, яка є фундаментом абстрактного мислення, що реалізується чи матеріалізується за допомогою певної мови. Досліджено проблему можливості застосування мови як інструменту культурної спадковості і сформовано програму досліджень, в яку включено наступне: розробка уніфікованої онтології, що описує предмети, дії, якості відношення; дослідження природи контексту і подання його однозначними концептами уніфікованої онтології, визначення застосовності дій щодо предметів як частково-визначених функцій до математичних категорій; модель суб'єктивного вибору семантичних категорій за релевантністю у визначеному контексті. Стверджується, що основним застосунком математики мозку є моделювання когнітивних механізмів сильного штучного інтелекту.

Шифр НБУВ: Ж14163

1.Ю.591. Насильство і толерантність: філософсько-правове дослідження: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.12 / І. С. Смазнава; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 40 с. — укр.

Уперше у вітчизняній філософсько-правовій науці проведено комплексне дослідження насильства та толерантності, в якому представлено системне бачення цих філософсько-правових явищ в умовах новелізації концептуальної та інструментальної методології юриспруденції і євроінтеграційних процесів. Проаналізовано теоретико-правові основи дослідження насильства і толерантності, подано системний аналіз теоретико-методологічних та онтогносеологічних засад забезпечення захисту людини від протиправного насильства й агресії та гарантування дотримання принципу толерантності. Зазначено, що категорії філософії та філософії права, які використовувалися під час пізнання насильства і толерантності, акумулюють результати розвитку інших окремих наук: юриспруденції, логіки, психології, політології, культурології, лінгвістики, релігієзнавства, соціології тощо. Актуалізовано проблематику насильства та толерантності як тенденцій розвитку сучасного суспільства. Здійснено філософсько-правовий аналіз насильства як інструменту маніпулювання людською свідомістю. Проаналізовано логіко-методологічний аспект взаємодії феномена насильства зі свідомістю людини та відображення його у громадській думці. Встановлено, що поєднання антропологічного, системного, цивілізаційного й аксіологічного підходів при дослідженні застосування насильства у соціумі допомагає подолати тенденцію тотального звуження насильства до суто соціального явища, яке розглядається лише як злочинна діяльність, що належить до сфери кримінального права. Розкрито співвідношення насильства й агресії, насильства та нормативності, насильства і права, насильства і справедливості, насильства та порядку, насильства й релігії, насильства і психології. Підкреслено, що лише в межах толерантного підходу (як частини світоглядного, внутрішнього) можна шукати ефективне рішення проблем подолання насильства у міжнародних відносинах, оскільки його глибинні, початкові причини знаходяться, перш за все, в морально-етичній площині.

Шифр НБУВ: РА451145

Див. також: 1.Э.581, 1.Ю.604

Соціальна філософія

Сфери суспільного життя

1.Ю.592. Топологія міжкультурної комунікації: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.03 / М. В. Колінко; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ, 2020. — 31 с. — укр.

Здійснено системне дослідження соціально-топологічної методології міжкультурної комунікації та розроблено відповідну когнітивну модель топосфери міжкультурної взаємодії. Систематизовано топологічні варіанти сприйняття соціальним суб'єктом культурних меж і місцезнаходження міжкультурної комунікації у соціальному просторі. Розкрито потенціал поняття «між» як артикуляції динаміки міжкультурної комунікації, можливостей її переконфігурації та переструктурування. Запропоновано нову соціально-філософську інтерпретацію урбанізації міжкультурних взаємин, яка пов'язана із перетворенням анонімних і гетеротопічних культурних просторів на значущі місця з соціокультурним навантаженням, з активізацією міграційних і туристичних форм комунікації, з виникненням сучасних моделей соціокультурного номадизму. Подано комплекс стратегій міжкультурної комунікації, що спрямовані на конструювання оптимального розвитку комунікації представників різних культур, які прогнозують її результати.

Шифр НБУВ: РА44482

Етика

1.Ю.593. Еволюція цінностей суспільства в аспекті взаємовідносин «людина-тварина» / С. В. Харьков // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 73-81. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Проаналізовано причини та наслідки змін у сфері відносин людини до тварин. Визначено вплив урбанізації та науково-технічного прогресу на зміну місця тварини в урбанізованому соціумі, еволюцію ставлення сучасної міської людини до тварини: від сервісно-продуктового, споживацького — до партнерського, навіть родинного. Проаналізовано зростання цінності тварини-компаньйона для самотнього містянина, оточеного неприродним стресогенним середовищем. Вказано на різні наслідки гуманізації ставлення до тварин свійських та диких видів, що, з одного боку, має наслідком покращання якості життя свійських тварин, але з іншого — це створює проблеми для існування тварин диких видів. Серед інших причин і наслідків виокремлено явище антропоморфізації (або олюднення) тварин та надану оцінку наслідків цих культурних змін.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ю.594. Компенсаторна функція філософії в сучасному суспільстві: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / К. М. Павленко; Південноукраїнський Нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського. — Одеса, 2021. — 26 с. — укр.

Досліджено зміст, специфіку та властивості компенсаторної функції філософії. Показано актуальність цієї проблематики в період сучасного стану розвитку суспільства та викликаних ним соціальних негараздів на рівні соціуму, груп та особистості. Зазначено, що оцінка причин і наслідків соціальних перетворень, визначення тенденцій і закономірностей суспільного розвитку не зводяться до тем соціальної еволюції, революції, прогресу тощо. Соціальна проблематика у філософії розгортається через адекватні виклики динамічного та глобалізованого світу, концептуальні підходи, що враховують загальний контекст її соціальної значущості. Успішність зрушень у соціальному житті, перш за все, залежить від домінантності для даного суспільства інтерпретації світу, всесвіту, самої людини та людства, а, отже, і від його спроможності втілити ідеали суспільного розвитку, забезпечити повагу до людської гідності, прав людини та інших цілей, які відповідають специфіці людської природи в світі та соціумі, як особливий форми взаємодії, що виникає і реалізується у конкретних формах загальноісторичного процесу. У соціально-філософському дискурсі поняттям компенсаторної функції філософії може відображатися осмислення суті реакції індивідів, соціальних груп, спільнот на зовнішні впливи, втручання, інвазії у соціальну дійсність. Прикладами такого «зовнішнього тиску» на соціальне та культурне середовище в сучасному світі є феномени сталої міграції, зростання інтенсивності комунікації, доступних обсягів інформації, рівня нестабільності та небезпечності, неконтрольованих змін потенційно катастрофічного характеру (наприклад, кліматичних) тощо. В свою чергу сталість соціальних трансформацій і зростаючий контекст соціальних конфліктів потребує врівноваженого бачення та спостереження за соціальними процесами, явищами, феноменами, що має здійснюватися не

лише за допомогою інструментів соціально-теоретичного пізнання, але й із застосуванням принципів соціально-філософської рефлексії. Засобом гармонізації цих двох інструментаріїв соціогуманітарного пізнання, науки і філософії, є дискусія щодо соціальної значущості філософії, яка відбувається через реінтерпретацію і деконструкцію її функцій. Від самих своїх витоків філософія має глибокий особистісно-трансформуючий, персоналізований зміст — це є праксис «збирання» власної душі і життя в одне ціле. У філософських дидактичних дискурсах ця функція часто називається терапевтичною, маючи на увазі терапію душі, що закріплює у нашому соціумі як термін «психотерапія». Натомість, поняття «компенсаторна функція» вказує не лише на терапевтичну складову, а й на конкретний характер її дії. Визначено, що компенсаторну функцію філософії можна розуміти як процес накопичення знання про місце людини в світі та осмислення терапевтичного впливу філософських суджень та застосування всіх можливостей у практиці індивідуальної та соціальної терапії. Цей зміст відповідає поділу мислення, а, відповідно, філософії на теоретичну, світоглядну діяльність розуму і його практичну діяльність. Значущість компенсаторної функції філософії полягає в тому, що формування філософського пізнання і розвиток філософської культури відбувається на основі кореляції розуму, досвіду, почуттів суб'єкта, що пізнає світ, себе, природу, знання інших, а також тих, що вважає відмінними від себе та впливає імпліцитно чи експліцитно на всю діяльність людини. Зв'язок «терапевтичної» місії філософії пов'язується з пропедевтичною значущістю її функцій, тобто філософія від своїх основ виступає засобом формування особистості в процесі її самопізнання та самореалізації. Показано, що компенсаторна функція є однією з характеристик філософії, яка задає спосіб її впливу на людину. Досліджено терапевтичний вплив філософії на сучасне суспільство в морально-етичному, психотерапевтичному контексті та адаптивні можливості філософії. Здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукової задачі — виділення компенсаторної функції філософії, як однієї з соціальних функцій філософії, котра впливає імпліцитно чи експліцитно на всю діяльність людини.

Шифр НБУВ: RA451536

1.Ю.595. Концепт «Щастя» як поліпредметний об'єкт наукового дослідження: діхронічний аспект / В. В. Воронова // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 66-72. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Розглянуто проблему наукового кваліфікування соціокультурного феномену щастя. Розв'язання наукового завдання сприятиме виробленню підходів до формування системи сучасних аксіологічних орієнтирів. Здійснюється узагальнення наукових результатів щодо концепту щастя представниками різних сфер знання (філософія, психологія, лінгвістика, соціологія тощо), які сприятимуть уточненню розуміння категорії, визначенню універсальних її дескрипторів, сформулюють підґрунтя для окреслення складників соціокультурного феномену щастя. Констатовано високий рівень репрезентативності наукових результатів, однак і домінування емпіричного підходу, що не передбачає оцінювання щастя в контексті загального соціального буття на основі фундаментальної бази знань. Проблема потребує ґрунтовного теоретичного осмислення, визначення впливу віри, духовних, економічних, гендерних, освітніх, сімейних тощо характеристик на феліцитарні уявлення особи.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ю.596. Філософські засади адвокатської етики в соціокультурному контексті: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / К. О. Ткаченко; Південноукраїнський Нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського. — Одеса, 2021. — 22 с. — укр.

У межах соціальної філософії здійснено аналіз адвокатської етики як ціннісно-нормативного регулятиву професійної діяльності адвокатів, визначено її аксіологічний потенціал, зумовлений природою громадянського суспільства, та специфіку розгортання в соціокультурних конкретизаціях. Установлено, що у філософській думці континентальної Європи теорії природного права, обґрунтовуючи природний характер права, його моральні засади та довірливу основу, нерозривно пов'язуючи мораль і право, створили аксіологічне, етико-філософське підґрунтя для розробки адвокатської етики як ціннісно-імперативного регулятиву діяльності адвокатів. Виявлено регулятивний потенціал деонтології через звернення до її витоків у концепції Є. Бенгтама, який акцентував особистісний вимір сприйняття вимог законодавства і правил моралі з урахуванням особистого та суспільного інтересу. Гуманізм є метапринципом адвокатської етики і створює ціннісно-імперативне напруження адвокатської діяльності. Простежено, як філософський принцип гуманізму втілено у ключових програмних політичних документах Нового часу, та визначено, який вплив вони спричинили на сучасну концепцію прав людини. З'ясовано, що в адвокатській діяльності принцип гуманізму лежить в основі визнання внутрішньої цінності клієнта та гідності адвоката в його професійному амплуа. Проаналізовано феномен громадянського суспільства як простір актуалізації права у філософії Нового часу. Визначено два підходи до осмислення конфігурацій громадянського суспільства — ліберальний

і державницький. Ці підходи різняться у визначенні громадянського суспільства та значенням ролі держави в його дії. Водночас обидва підходи мають спільне бачення цінностей свободи особистості. Одержало подальший розвиток розуміння регулятивного потенціалу адвокатської етики у Великобританії. В етичній регуляції адвокатури традиційно використовуються форми культурного авторитету, які задають загальне улаштування та вектор розвитку цього інституту і створюють суспільний резонанс прецедентів неприпустимих дій юристів. Набуло конкретизації твердження щодо заснованості адвокатської етики у ФРН на цінності довіри. Подано аргументи, що інститут адвокатської таємниці у своїй основі містить цінність довіри в індивідуальному й інституційному вимірах. Абсолютне дотримання адвокатської таємниці є свідченням того, що суспільство, в якому наявна така практика, має високий рівень довіри. Доведено, що у світлі цінності довіри «ігри із законом» як діяльність адвокатів у широкому кластері можливостей оминати закон і домогтися бажаного клієнту (суб'єкту господарської діяльності) результату є іграми проти правил, практикою, орієнтованою на знищення довіри в суспільстві загалом. Спільність витоків моралі і права у звичай пояснює апеляцію теорії природного права до аксіологічних чинників суспільного життя та підстави для виведення ціннісно-нормативних параметрів права. Відмінності права і моралі закладено в атрибуції їх як інститутів суспільного життя. Конкретизовано зміст цінності справедливості в адвокатській етиці. Визначено, що вимога справедливості є категоричним імперативом адвокатської діяльності та конкретизується у принципах незалежності й законності. У соціально-філософській дискусії уведено нову проблематику філософії права — осмислення ціннісно-нормативного потенціалу адвокатської етики.

Шифр НБУВ: RA451169

Див. також: 1.Ч.464

Психологія

1.Ю.597. Максименко Сергій Дмитрович: особистість починається з любові: біобібліогр. покажч. / уклад.: А. М. Маслюк, І. М. Євченко, А. В. Шинкаренко, С. Р. Басараба, А. Г. Хоптій; Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ: Видавництво Людмила, 2021. — 335 с.: іл., фот. — укр.

Наведено відомості про життя та науково-педагогічну та психологічну діяльність доктора психологічних наук, професора, академіка, дійсного члена НАПН України, директора Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, заслуженого діяча науки і техніки України С. Д. Максименка. Подано вичерпний перелік наукового доробку вченого. Покажчик приурочено до 80-річчя від дня народження науковця зі світовим ім'ям.

Шифр НБУВ: VA857114

1.Ю.598. Харківський осінній марафон психотехнологій: матеріали [III міжрегійон.] наук. — практ. конф. (кат. психотехнологій: тези доп.), 26 жовт. 2019 р. / ред.: Т. Б. Хомуленко, А. М. Большакова, І. В. Гордієнко-Митрофанова, Т. М. Єльчанінова, В. О. Крамченкова, С. Б. Кузікова, М. А. Кузнєцов, Л. М. Лисенко, С. Д. Максименко, О. В. Мамічева, В. Г. Панок, Н. В. Підбуцька, К. В. Седих, С. К. Шандрук; Товариство психологів України, Харківський нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Національна академія педагогічних наук України, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, Асоціація професійних психологів Харкова, Міжрегіональна громадська організація сприяння розвитку символдрами, Всеукраїнська арт-терапевтична асоціація. — Харків: Діса плюс, 2019. — 235, [12] с.: рис., табл. — укр.

Вміщено Каталог психотехнологій новітніх авторських розробок розвивальних, психокорекційних, діагностичних, тренінгових програм, методик, технік тощо. Наведено результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психології. Описано особистісні детермінанти розладів харчової поведінки. Досліджено категорії невизначеності в дослідженнях життєвого простору особистості. Проаналізовано психологічні особливості поведінки лідерів у конфліктних ситуаціях. Розроблено методику діагностики особливостей завзятості у навчальній діяльності студентів і школярів. Розкрито роль сімейно-родинної прив'язаності у становленні особистості молодшого школяра. Увагу приділено розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів. Акцентовано на булінгу в освітньому просторі: реаліях сьогодення. Проаналізовано взаємозв'язок гніву, агресивності й індивідуально-психологічних особливостей особистості студенток-психологинь. Розглянуто психологічне становлення соціальної креативності майбутніх психологів як невід'ємну частину професійної підготовки. Висвітлено проблему психологічного благополуччя майбутніх педагогів. Описано психологічні особливості провідних ставлень підлітків з різним рівнем невротизації. Досліджено проблему самотності й усамітнення у сучасному

місті. Висвітлено питання розробки алгоритмів діяльності практичних психологів. Розкрито роль організаційно-психологічних факторів в адаптації студентів до навчання у ЗВО. Увагу приділено емоційному вигоранню як психологічній проблемі сучасності.

Шифр НБУВ: ВА857992

Див. також: 1.С.24, 1.Ч.468

Загальна психологія

1.Ю.599. Психологічні особливості негативних переживань у молодших школярів: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Г. О. Гуд; Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. — Київ, 2021. — 20 с.: табл. — укр.

Увагу приділено дослідженню психологічних особливостей розвитку негативних переживань у молодших школярів. Обґрунтовано теоретичні підходи до вивчення ключового поняття, з'ясовано особливості негативних переживань, вікову специфіку їх вияву в молодших школярів. Створено й аргументовано компонентно-критеріальну модель, охарактеризовано рівневу диференціацію. За результатами факторного та кластерного аналізу диференційовано психологічні типи, що виявляють особливості категоріальних структур негативних переживань особистості молодшого шкільного віку. Підготовлено й апробовано програму корекції та профілактики негативних переживань у молодших школярів з огляду на виявлені особливості переживань, що передбачає діагностичну, корекційну, профілактичну роботу з учнями та їх батьками, доведено її ефективність.

Шифр НБУВ: РА451242

1.Ю.600. Психологія діяльності міжнародних гуманітарних місій: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.09 / С. М. Миронець; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Національний університет цивільного захисту України. — Харків, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено спробу, вперше у вітчизняній психологічній науці, розв'язати наукову проблему особливостей формування, підготовки, атестації та психологічного супроводу діяльності зведених рятувальних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій у складі Міжнародних гуманітарних місій та пошуково-рятувальних операцій з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру транскордонного та міжнародного значення. Розроблено за результатами емпіричного аналізу: структурну модель професійно-психологічної готовності рятувальників до діяльності у складі міжнародних гуманітарних місій, програму цілеспрямованої професійно-психологічної підготовки рятувальників, структурно-функціональну модель спілкування рятувальників в умовах міжнародних гуманітарних місій та пошуково-рятувальних операцій. Вперше визначено й обґрунтовано роль та місце психологічної складової в діяльності міжнародних гуманітарних місій та пошуково-рятувальних операцій на трьох рівнях: нормативно-параметричному, морфологічному та функціональному. Запропоновано інтегративний підхід до розгляду психології діяльності міжнародних гуманітарних місій, методологічну основу якого становить системний принцип у поєднанні з антропоцентричною, науковою, культурно-історичною парадигмами, що надає змогу поєднувати гуманітарні цінності з кількісно-якісними моделями та алгоритмічними технологіями. Удосконалено шляхи оптимізації законодавчого та нормативно-правового регулювання кваліфікації «Рятувальник вищої категорії» («Майстер міжнародного класу») в Україні, систему професійно-психологічної підготовки команди важкого класу з пошуку та порятунку в умовах міста Міжрегіонального центру швидкого реагування Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Поглиблено наукові погляди щодо міжнародної гуманітарної діяльності ООН.

Шифр НБУВ: РА445393

1.Ю.601. Психологія екстремальності та психопрофілактика психічної травми й суїцидальних намірів: на допомогу практичному психологу: навч.-метод. посіб. / Л. І. Магдисяк, Р. П. Федоренко, А. П. Мельник, О. М. Хлівна, Т. І. Дучинська; Волинський національний університет імені Лесі Українки. — Вид. 2-ге, змін. та доп. — Луцьк: Вежа-Друк, 2022. — 275 с.: табл. — Бібліогр.: с. 261-270. — укр.

Розглянуто актуальні питання змісту психології екстремальності, кризової психології, психопрофілактики психічної травми й суїцидальних намірів. Надано характеристику найбільш поширених методів психодіагностики, що можуть використовуватися у практичній діяльності практичних психологів. Досліджено особливості організації роботи психолога в складних життєвих та кризових ситуаціях, форми та зміст роботи практичного психолога. Представлено понятійні характеристики переживання кризових станів та екстремальних ситуацій особистості. Висвітлено теоретичні аспекти психології суїцидальної поведінки. Досліджено психологічні особливості суїцидальної поведінки різних груп населення. Охарактеризовано особливості надання психологічної допомоги клієнтам, що перебувають у кризових станах.

Шифр НБУВ: ВА856128

1.Ю.602. Психологія людей літнього віку: навч. посіб. / О. Коваленко, Л. Лук'янова, Е. Помиткін, Л. Московець; Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Національний фонд досліджень України. — Київ: Геопринт, 2021. — 287 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено психологічні основи вікових змін, які настають у людей літнього віку, особливості фізіології, емоційних та інтелектуальних процесів, спілкування та самореалізації людини в суспільстві. Особливу увагу приділено психологічній і соціальній підтримці літніх людей, розмаїттю їх цінностей і смислових орієнтирів, гармонійному та повноцінному життю в сучасному світі.

Шифр НБУВ: ВА856788

1.Ю.603. Психофізіологія рухової діяльності: [навч. посіб.] / Ю. М. Вихляев; Київський національний університет технологій та дизайну. — Вінниця: ТВОРИ, 2022. — 339 с.: рис. — укр.

Зазначено, що оволодіння знаннями та практичними навичками психофізіологічного забезпечення рухових і сенсорних можливостей, необхідних при виконанні фізичних вправ рухової активності, спортивної та професійної діяльності осіб різного віку і статі, поведінки людини в екстремальних та надзвичайних ситуаціях є складовою частиною професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичного виховання, фітнесу та рекреації, спорту та фізичної терапії. Викладено психофізіологічні закономірності створення потреб і мотивації до рекреаційно-оздоровчої рухової діяльності. Висвітлено умови, риси характеру, типи нервової діяльності, необхідні для відбору та забезпечення виконання професійної та спортивної діяльності. Розглянуто особливості поведінки людини в екстремальних і надзвичайних ситуаціях.

Шифр НБУВ: ВА857646

1.Ю.604. Цінність власного життя у студентів: структура, чинники, особливості переживання: монографія / М. А. Кузнецов, Н. Діаб, Н. В. Підбубька. — Харків: Діса Плюс, 2022. — 303 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 217-248. — укр.

Здійснено аналіз науково-теоретичних концепцій і підходів до вивчення проблеми почуття цінності власного життя у студентів та залежність його переживання від низки темпоральних, когнітивних, емоційних, мотиваційних, екзистенційно-смислових і поведінкових чинників. Переживання студентами почуття цінності власного життя визначено як прояв (і в той же час — важлива умова) тенденції подолання труднощів, зумовлених особливостями навчально-професійної діяльності в сучасному закладі вищої освіти. Доведено, що почуття цінності власного життя має структуру, вікову динаміку, характеризується статевими особливостями, залежить від певних особистісних і ситуаційних чинників.

Шифр НБУВ: ВА857369

Див. також: 1.Ч.471, 1.Ю.591, 1.Ю.613

Галузева (прикладна) психологія. Психологія окремих видів діяльності

1.Ю.605. Соціально-психологічні особливості розвитку професійної самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Р. Я. Яремко; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. — Київ, 2022. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Визначено соціально-психологічні особливості розвитку професійної самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки. Виокремлено провідні компоненти (емоційно-вольовий, когнітивно-поведінковий і мотиваційно-ціннісний) професійної самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки та розкрито їх значення в особистісному та професійному становленні фахівців цього профілю. Виявлено та систематизовано соціально-психологічні особливості професійної самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки на особистісному та міжособистісному рівнях. Розглянуто концептуальні засади і обґрунтовано змістовно-методичне наповнення комплексної соціально-психологічної програми розвитку професійної самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки, спрямованої на формування внутрішньої мотивації, гуманістичної та альтруїстичної спрямованості особистості, навичок саморегуляції та самоконтролю у стресових ситуаціях. Окреслено розвиток позитивної складової емоційного компоненту професійної спрямованості; усвідомлення власних професійних потреб, інтересів, цінностей та перешкод на шляху професійного зростання. Охарактеризовано активізацію процесів самопізнання та самоаналізу тощо. Доведено, що впровадження комплексної соціально-психологічної програми сприяло розвитку структурних компонентів професійної самореалізації майбутніх фахівців з пожежної безпеки. Підтверджено доцільність та ефективність її впровадження для підвищення рівня професійної самореалізації фахівців з пожежної безпеки.

Шифр НБУВ: РА452056

1.Ю.606. Ставлення до навчання студентів з низьким рівнем академічної мотивації: [монографія] / М. А. Кузнецов, К. І. Фоменко, Л. О. Жданюк; Харківський нац. пед. ун-т

імені Г. С. Сковороди. — Харків: Діва плюс, 2019. — 153 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 128-149. — укр.

Досліджено емоційне ставлення до навчання у студентів з низьким рівнем академічної мотивації. Подано теоретичний огляд проблеми емоційного ставлення до навчання та навчальної мотивації, розроблено комплекс психодіагностики потреб студентів, що задовольняються у навчально-професійній діяльності. Показано типологію академічної мотивації студентів та її взаємну зумовленість з емоційним ставленням до навчання. Розроблено програму оптимізації ставлення до навчання студентів та формування зрілих форм академічної мотивації, ефективність якої доведено. Розглянуто типологічні особливості академічної мотивації студентів з різною успішністю у навчальній діяльності, ставивши ознаками, знайдено кореляцію взаємозв'язків показників потреб та мотивів навчання студентів у закладах вищої освіти. Розроблено методологічні засади щодо програми оптимізації ставлення до навчання та формування зрілих форм академічної мотивації у студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності в закладах вищої освіти.

Шифр НБУВ: BA857493

1.Ю.607. Супервізія: навч. посіб. / М. І. Мушкевич; Волинський національний університет імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2022. — 187 с.: табл. — Бібліогр.: с. 174-186. — укр.

Розглянуто поняття супервізії, її сучасних проблем й принципів, види та моделі. Досліджено організацію процесу супервізії, проаналізовано ролі та особистості супервізора. Висвітлено особливості навчання супервізованого. Розглянуто стадії й етапи супервізії. Досліджено історію супервізії в Україні ХХ ст. Проаналізовано відмінності супервізії від інших напрямів допомоги. Наведено відмінності між супервізією, навчанням, психоконсультаванням і психотерапією. Охарактеризовано відмінності між супервізією, коучингом, наставництвом та ко-психотерапією. Проаналізовано рівні, види, варіанти й форми супервізії. Досліджено особливості супервізії стосунків із дитиною. Розглянуто супервізію в класичній системній сімейній психотерапії.

Шифр НБУВ: BA856132

1.Ю.608. Художні й утилітарні (прикладні) переживання у музично-виконавській діяльності: монографія / Ю. М. Бай; Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини. — 2-ге вид., допов. — Умань: Сочінський Укр., 2022. — 347 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 326-347. — укр.

Наведено результати теоретичного та науково-експериментального дослідження й узагальнення передової музично-педагогічної практики і виконавського досвіду з виокремлення, точного позначення, розкриття змісту та класифікації форм художніх музично-виконавських та утилітарних (прикладних) переживань, їх супідрядного існування (кореляції), взаємодії та гармонізації у виконавському процесі; також — досконалого витлумачення категорій поліmodalності й системно-структурного тону у музично-виконавській діяльності. Висвітлено коло проблем, які найбільше хвилюють сучасних музикантів виконавців, музичну педагогіку та виконавське музикознавство, а саме: стрижнів проблем з усвідомлення категорій зміст, значення і смислу у музично-виконавському процесі; свідомі та неусвідомлювані процеси у музично-виконавській діяльності; ізоморфні (подібні) й емоційно-почуттєві образи у музично-виконавській діяльності та мисленні; спектр найважливіших художньо-музичних і виконавських образів у художньо-музично-виконавській діяльності. Висвітлення зазначених позицій збагачує понятійний та смисловий тезаурус виконавського музикознавства, полегшує науково-методичне спілкування викладачів і студентів-музикантів.

Шифр НБУВ: BA857159

Див. також: 1.Ш.540, 1.Ю.600-1.Ю.601

Соціальна (суспільна) психологія

1.Ю.609. Відчуження як трансгресія бажання у бренд: культурологічні та психоаналітичні виміри / Є. В. Більченко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Культурологія: наук. зб. — 2021. — Вип. 37. — С. 98-104. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Переосмислено крах цінностей у культурній самосвідомості сучасної молоді. Мета роботи — культурологічне тлумачення стану відчуження на базі структурного психоаналізу. Методологію дослідження складає синтез cultural studies та лаканізму. Головними методами постають деконструкція та герменевтична інтерпретація. Гіпотеза дослідження полягає у тому, що відчуження тлумачиться не як вакуум, а як трансгресія — прорив крізь табу (Символічне) та примноження в геометричній прогресії бажання (Реального), яке перетворюється на товарний знак (бренд). Наукова новизна роботи полягає в радикальній трансформації концепту відчуження, яке тлумачиться не як втрата суб'єктності, а як жах індивіда перед зустріччю з нею.

Шифр НБУВ: Ж69407

1.Ю.610. Довіра як ціннісна основа соціальної взаємодії: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.03 / О. М. Коже-

м'якіна; НАН України, Інститут філософії імені Г. С. Сковороди. — Київ, 2020. — 35 с. — укр.

Здійснено комплексне соціально-філософське дослідження довіри як концепту, явища та міри соціальності. Запропоновано авторську концептуалізацію довіри як соціально-інтегративного складника та узгоджувального ціннісно-нормативного орієнтира соціальної взаємодії в динаміці соціальних змін. З урахуванням ідей комунікативної практичної філософії, соціосинергетики, феноменології, герменевтики, етнометодології, соціального конструктивізму тощо здійснено поняттєво-аргументативний і функціональний аналіз категорії довіри та виявлено її легітимативний, інтегративний, екстравертивний, самоорганізаційний і самореалізаційний потенціал в глобально-глокальних трансформаціях сучасності. Сформульовано респонзивну концепцію довіри як ціннісної відповіді, що уможливило осмислення конструктивних та деструктивних ефектів спрямованості реакції на вияв довіри як відповіді на цінність. Запропоновано категоріальну концептуалізацію довіри в термінах соціальної надійності, екзистенційної безпеки, взаємної відповідальності, фідучіарної компетентності та нормативної передбачуваності в контексті аналізу моральних та прагматичних детермінант соціальної взаємодії. Обґрунтовано аксіологічну значущість визнання та відповідальності як основи відносин між суб'єктами довіри у їх взаємній ціннісній спрямованості та самореалізаційній динаміці, виявляючи концептуальну дотичність, семантичні перехрещення та взаємну конвертованість категорій довіри, справедливості, толерантності та відповідальності в методологічних перспективах комунікативної практичної філософії.

Шифр НБУВ: PA445951

1.Ю.611. Психологічні умови формування самоповаги у студентів вищих навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О. А. Малихіна; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Досліджено психологічні умови формування самоповаги у студентів закладів вищої освіти. Визначено суть поняття «самоповага в студентському віці». Виокремлено структурні компоненти самоповаги в студентському віці: когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий, їх критерії та конструкти. Виявлено психологічні умови формування самоповаги (усвідомлене уявлення про себе, адекватна самооцінка, ставлення до себе, як до іншого, оцінка іншими власних досягнень, взаємодія зі значущими іншими, позитивна мотивація стосовно себе, реалізація власного потенціалу впевненості в собі, потреба в досягненні успіху) у студентів закладів вищої освіти. Емпірично здійснено порівняльний аналіз особливостей становлення структурних компонентів самоповаги, досліджено рівні її розвитку (високий, середній, низький). Обґрунтовано модель і розроблено й апробовано психологічну програму формування самоповаги у студентів закладів вищої освіти. Доведено її ефективність і доцільність впровадження в освітній процес закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: PA452475

1.Ю.612. Психологія груп: навч. посіб. / М. М. Слюсаревський, Н. В. Хазратова; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2022. — 163 с. — Бібліогр. в кінці розд. — укр.

Висвітлено головні проблеми, поняття, закономірності та феномени психології груп. Окреслено суть і функції групової психіки, динаміку групових процесів. Розкрито закономірності функціонування групової свідомості та групового несвідомого, зокрема етнічних та національних архетипів. Систематизовано основні параметри вивчення психології великих, середніх (психологія організацій) та малих груп (психологія сім'ї). Проаналізовано психологічну проблематику регуляції групової поведінки, міжгрупових стосунків та міжгрупової взаємодії. Висвітлено психологію масових процесів та явищ, приділено значну увагу психології інформаційних процесів.

Шифр НБУВ: BC69417

1.Ю.613. Саморегуляція навчально-професійної діяльності у оптимістичних та песимістичних студентів: монографія / К. І. Фоменко, М. М. Кузнецова. — Харків: Діса Плюс, 2019. — 327 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 186-215. — укр.

Наведено результати аналізу науково-теоретичних концепцій і підходів до вивчення проблеми ролі оптимізму в емоційно-вольовому, когнітивному, мотиваційному та поведінковому компонентах системи психічної саморегуляції навчально-професійної діяльності у студентському віці. Виявлено особливості прояву оптимізму як ресурсної бази психічної саморегуляції навчально-професійної діяльності успішних і неуспішних студентів. Встановлено, що оптимізм у структурі саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів забезпечує більш виражену доступність інтелектуальних, емоційно-вольових і мотиваційних ресурсів, а також актуалізацію здатності до довільної та раціональної організації навчальних дій. Проаналізовано порівняльні внески двох рівнів оптимізму (стратегічного й операційно-тактичного) у функціонування психологічних механізмів саморегуляції навчання у студентів з урахуванням рівня їх успішності.

Шифр НБУВ: VA857841

Див. також: 1.Ю.605

Дитяча психологія

1.Ю.614. Соціально-психологічні чинники професійного самовизначення старшокласників: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / О. Ю. Серета; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. — Київ, 2021. — 16 с.: рис., табл. — укр.

Вивчено проблеми професійного самовизначення, виокремлено соціально-психологічні чинники й особливості їх впливу на професійне самовизначення старшокласників. Визначено типи професійного самовизначення старшокласників на основі зіставлення їх професійного профілю, професії-мрії та реально обраної професії. Охарактеризовано емоційний фон кожної ситуації вибору, встановлено можливість оптимізації внутрішньої ситуації професійного вибору старшокласників. Розкрито зміст соціально-психологічних чинників, які впливають на тип професійного самовизначення старшокласників — каузальні події мають подвійний вплив на старшокласників. Доведено, що та сама подія може стати передумовою зміни або підкріплення професійної ідентичності у контексті індивідуального життєвого досвіду старшокласників; комунікативні властивості визначають особливості міжособистісної взаємодії; опосередкування внутрішніх психологічних умов зовнішнім соціальним середовищем реалізується у формуванні його особистісного досвіду спілкування. На основі одержаних результатів розроблено рекомендації щодо проведення профорієнтаційної роботи зі старшокласниками.

Шифр НБУВ: RA451158

Див. також: 1.Ч.460

Загальні проблеми дитячої психології

1.Ю.615. Психологічні особливості розвитку стресостійкості учнівської молоді з релігійним світоглядом: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / В. В. Іванчанич; Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. — Київ, 2021. — 20 с.: табл. — укр.

Досліджено проблему психологічних особливостей стресостійкості учнівської молоді з релігійним світоглядом. Теоретично обґрунтовано розв'язання актуального наукового завдання, що полягає у формуванні важливої життєвої компетентності учнівської молоді — її особистісної готовності до подолання нестандартних ситуацій. Емпірично перевірено значення релігійного світогляду та належності особистості до релігійної громади в її здатності долати нестандартні ситуації. Вдосконалено систему заходів щодо стресостійкості учнівської молоді. Розроблено й упроваджено програму розвитку стресостійкості шкільної молоді в контексті релігійного світогляду в умовах табору для школярів, комплекс форм і методів якої спрямований на морально-духовне виховання особистості. Обґрунтовано комплекс методик дослідження стресостійкості школярів. Запропоновано методики аналізу релігійних уявлень школярів, їх залученості до релігійних громад, методики вивчення стресових ситуацій школярів.

Шифр НБУВ: RA451243

Див. також: 1.Ю.599

Література універсального змісту

(реферат 1.Я.616)

1.Я.616. Бібліографічна панорама наукових і науково-популярних праць співробітників інституту народознавства НАН України (книжкові видання 1992 — 2018 рр.) / упоряд.: Р. Гузій; НАН України, Інститут народознавства. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2019. — 691 с.: іл. — укр.

Зазначено, що бібліографічне видання розгортає широку панораму наукових і науково-популярних праць учених Інституту народознавства (ІН) НАН України від часу створення академічної установи в 1992 р. і до сьогодні. Подано докладні відомості про індивідуальні, співавторські та колективні наукові, навчальні, енциклопедичні та інші книжкові видання, які показують вагомий внесок співробітників інституції в дослідження тра-

диційно-побутової культури українського народу, його етногенезу, етнічної історії, етнопсихології, релігійних вірувань і обрядових традицій, усної народної творчості, різних видів народно-го й професійного мистецтва, сучасних етнічних процесів в Україні, національно-культурного життя української діаспори та ін. Окремо інформовано про розвідки, що розкривають різногранну наукову, педагогічну, громадську, творчу діяльність відомих етнологів, фольклористів, мистецтвознавців Інституту народознавства, видання про унікальні колекції Музею етнографії та художнього промислу ІН НАН України тощо.

Шифр НБУВ: SO38256

Авторський покажчик

- Абламська В. В. 1.X.410
Авдян Л. Й. 1.Y.148
Авраменко Є. Б. 1.Ш.567
Авраменко Н. 1.X.517
Агав Х. 1.X.297
Адамченко І. П. 1.Y.170
Азізова К. М. 1.Y.148
Алексеев О. О. 1.Y.486
Аліев В. В. 1.X.308
Алієва-Барановська В. М. 1.X.297
Аль-Саєді Хайдер Саїд Джихад 1.X.326
Андрейчук В. 1.Y.479
Андрійчук Ю. М. 1.Y.101
Андрющук І. П. 1.X.308, 1.X.312
Андрющенко О. С. 1.Y.163
Анохін Є. 1.Ц.427
Антонюк О. Р. 1.X.356
Антошук О. В. 1.Ш.567
Ануфриєв М. І. 1.X.297
Апальков С. С. 1.Y.117
Апшєва А. Ш. 1.Y.468
Ареф'єв В. О. 1.Y.148
Ареф'єв С. О. 1.Y.148
Ареф'єва О. В. 1.Y.148
Аріфходжаєва Т. Б. 1.X.297
Артемчук В. О. 1.Y.179
Артихова В. В. 1.X.397
Асриян С. Р. 1.X.423
Атаманчук В. П. 1.Ш.539
Бабищук М. 1.Ц.425
Бабіков О. П. 1.Y.308
Бабін Б. В. 1.X.302, 1.X.312
Багай Н. О. 1.X.386
Бадахов Ю. Н. 1.X.289
Баєва Д. В. 1.Y.38
Базов В. П. 1.X.312
Бай Ю. М. 1.Y.608
Баймуратов М. О. 1.X.312, 1.X.421
Бакалова Н. М. 1.Y.184
Балакірева О. М. 1.C.21
Балковий І. 1.Y.480
Бальц Д. А. 1.X.390
Бандурка О. О. 1.X.297
Барабаш Т. М. 1.X.308, 1.X.312
Бараняк І. Є. 1.C.27
Басова І. С. 1.X.297
Басюк Т. 1.Y.493
Батаєва К. В. 1.C.10
Батрак О. В. 1.Y.225
Бауман С. С. 1.Y.225
Бахчев К. В. 1.X.345, 1.X.348
Бачкір І. Г. 1.Y.227
Безай О. О. 1.Ш.567
Безугла Ю. Є. 1.Y.148
Белов Д. М. 1.X.307
Белоченко Д. Ю. 1.Ц.437
Бененос О. О. 1.Y.117
Березницька У. Б. 1.Y.215
Березнюк В. М. 1.X.399
Березненко Н. М. 1.X.337
Берестень А. В. 1.X.299
Берестова І. Е. 1.X.295, 1.X.422
Бернацький М. В. 1.X.371, 1.X.422
Бершеда Є. Р. 1.X.308, 1.X.312
Белкова Н. 1.Ц.433, 1.Y.458, 1.Y.488
Белова О. І. 1.X.308, 1.X.312
Беляєва Н. С. 1.Y.128
Білавіч Д. Я. 1.Ш.567
Білінська О. О. 1.Ш.518
Білоусов Є. М. 1.X.423
Білоперковець О. Г. 1.Y.82
Білко С. 1.Y.149
Більченко Є. В. 1.Y.609
Бінко І. І. 1.X.327
Бланца А. 1.C.25
Блащук С. 1.C.25
Блащук С. М. 1.Y.31
Близнюк Є. О. 1.C.22
Бобюк Ю. 1.Ц.427
Бобровник В. М. 1.Y.465
Богачкова Л. Ю. 1.Y.75
Богданюк І. В. 1.X.405
Богомолов А. И. 1.Y.75
Богославська О. Ю. 1.Y.179
Богущий П. П. 1.X.291
Божаєва О. В. 1.Y.148
Бойков А. Г. 1.X.374
Бондаренко Є. В. 1.X.297
Бондаренко О. Г. 1.X.297
Бондарчук М. В. 1.Ц.436
Боняк В. О. 1.X.345
Борьбелз З. 1.Y.60
Боримська К. П. 1.Y.112
Борисенко З. М. 1.X.308
Борисова О. В. 1.C.1
Бородін І. Л. 1.X.324
Бородіна О. М. 1.Y.118, 1.X.333
Борохвостов В. К. 1.Ц.436
Борохвостов І. В. 1.Ц.436
Бортник В. А. 1.X.297
Бортник Н. П. 1.X.297
Борухаєв З. Х. 1.Y.80
Бочковий О. В. 1.X.345, 1.X.348
Брицький Р. Р. 1.Y.148
Брицький О. І. 1.Ц.435
Броварець О. О. 1.Y.129
Брочкова К. 1.X.307
Бублик О. В. 1.X.405
Буга Г. С. 1.X.377
Букеєв Є. С. 1.C.25
Булатова О. В. 1.Y.117
Булах Т. М. 1.C.20
Бурак Д. І. 1.C.17
Бурік М. М. 1.Y.246
Бурлака В. В. 1.X.407
Бурлячкова О. О. 1.Y.466-1.Y.467
Буртяк І. В. 1.Y.75
Бутило Д. В. 1.Y.75
Бутко Л. В. 1.Y.588
Бущ М. А. 1.Y.457
Бучинська Т. 1.Ш.517
Буврінєць Ж. 1.Y.60
Важинський Ф. А. 1.Y.274
Важиточє С. 1.Y.163
Вакун О. В. 1.X.356
Ванда І. В. 1.Y.96
Варданян О. І. 1.Ш.574
Варивода К. С. 1.Y.457
Варшавська Н. Г. 1.Y.245
Василенко Д. П. 1.Y.588
Васильєва В. А. 1.X.422
Васильєва В. В. 1.X.422
Васильченко Л. С. 1.Y.208
Васильченко А. 1.Y.493
Васютинська Ю. 1.Y.230
Ватаманюк Г. П. 1.Y.454
Вашенко О. П. 1.Y.254
Вашук Д. 1.C.25
Вашук Д. 1.Ц.433, 1.Y.458
Вдовенко Н. М. 1.Y.245
Веклич В. О. 1.X.297
Венгер В. В. 1.Y.221
Венгер О. С. 1.Y.163
Вербеньський М. Г. 1.X.337, 1.X.374
Вербицька П. В. 1.Y.481
Верголяс О. О. 1.X.383
Вергун Л. 1.Ш.517
Верес О. 1.Y.79
Веретнов А. А. 1.Ц.434
Верлос Н. В. 1.X.310
Верменич Я. В. 1.Y.31
Виноградова О. В. 1.Y.172
Виткалов В. Г. 1.Y.446
Виткалов С. В. 1.Y.446
Вишляев Ю. М. 1.Y.603
Вілкул Т. 1.C.25
Вінічук М. В. 1.Y.144
Вінік О. М. 1.X.378
Вінічченко О. В. 1.Y.114
Вінтоняк Н. Д. 1.X.363, 1.X.422
Віткок Д. Л. 1.X.299
Власенко Г. 1.Y.232
Вовєвідко Л. 1.Ш.560
Вознюк Г. А. 1.Ш.531
Вознюк О. В. 1.Y.443
Войтович І. 1.Y.478, 1.Y.483
Войтович Р. В. 1.X.416
Волкова Н. В. 1.Y.117
Волошан М. М. 1.C.1
Ворожей С. И. 1.Y.459
Ворона З. М. 1.Y.459
Воронова В. В. 1.Y.595
Воротнищева Г. О. 1.Y.38
Воротнін В. Є. 1.X.312
Воротнін В. С. 1.X.308
Воротников І. П. 1.Y.459
Вронська Т. 1.Y.61
Гавкалова Н. Л. 1.Y.148
Гавриленко М. М. 1.Y.148
Гаврилін А. П. 1.X.385
Гаврилко П. П. 1.Y.274
Гаврилук Ю. Г. 1.Y.148
Гаврилук Ю. М. 1.C.1
Гайворонський Є. П. 1.X.297
Гайдарді Г. С. 1.Ц.431
Гайду С. В. 1.X.407, 1.X.410
Гайдулін О. О. 1.X.422
Галіянич М. К. 1.X.371, 1.X.422
Гамалій В. 1.Y.239
Гаман І. А. 1.Ш.521
Гаманюк Д. В. 1.Y.185
Ганзенко Л. 1.Ш.547
Гапоненко Л. В. 1.X.299
Гарбар Ж. В. 1.Y.84
Гарічев В. В. 1.X.348
Гахович Н. Г. 1.Y.77
Гвоздницький В. С. 1.Y.75
Гданський С. В. 1.Ш.575
Гевко В. В. 1.X.297
Гевлич Л. Л. 1.Y.108
Гербут В. С. 1.X.318
Гергієва В. О. 1.Y.285
Гергун А. В. 1.C.12
Германович Г. О. 1.Ш.507
Геселев О. В. 1.X.308, 1.X.312
Гесселев Н. 1.Y.253
Гетьман А. П. 1.X.423
Гечбаія Б. Н. 1.Y.245
Гіса О. 1.Ш.566
Гіваргізов І. Г. 1.Y.191
Гінда В. 1.Ц.429
Гладштейн А. Л. 1.X.379
Гліняна О. О. 1.Y.482
Глушченко С. В. 1.Y.199
Гнідик І. І. 1.Y.481
Гніздицька М. П. 1.Ш.542
Гнітецька Т. 1.Y.458
Годованська О. М. 1.Y.481
Годун Н. І. 1.Y.457
Голей Ю. М. 1.Y.117
Голікова О. М. 1.C.1
Головіна О. І. 1.Y.163
Головов В. 1.Y.53
Головов С. Г. 1.X.355
Голодюк Ю. О. 1.X.351
Голубєв С. М. 1.Y.466-1.Y.467
Голоук В. Я. 1.Y.172
Гончаренко І. М. 1.Y.148
Гончаренко О. М. 1.X.422
Гончаров Б. Г. 1.Y.38
Гончаров М. В. 1.Y.99
Гончарук І. В. 1.X.299, 1.Y.231
Гонка О. В. 1.Ш.567
Гораль Д. Т. 1.Y.148
Горбаток А. Ю. 1.Y.441
Горболіс І. 1.Ш.537
Горденко С. І. 1.Y.457
Гордієнко С. Г. 1.X.297
Горева В. В. 1.C.3
Горінов П. В. 1.X.320
Горлов А. С. 1.Y.485
Горобець В. 1.C.25
Горовий В. М. 1.C.3
Городенька М. С. 1.X.409
Гороф'янюк І. В. 1.Ш.509
Горіанський В. В. 1.Ш.567
Гощко Т. Ю. 1.Y.167
Гощовський В. С. 1.X.416
Гренч Л. М. 1.Y.464
Гречанінов В. Ф. 1.Y.325
Григоренко О. 1.Y.131
Григор'єва Ю. С. 1.Y.466-1.Y.467
Гринько П. Л. 1.Y.205
Гришина О. В. 1.Y.148
Гришин А. Т. 1.Y.136
Гришук В. В. 1.Y.237
Грібов М. Д. 1.X.315
Грінєнко Ю. О. 1.Y.457
Громовчук М. В. 1.X.307
Громченко В. В. 1.Ш.567
Гром'як Р. 1.Ш.537
Грохольський В. Л. 1.X.297
Грузін І. О. 1.Ш.567
Гуд Г. О. 1.Y.599
Гудак Р. В. 1.Ц.438
Гулейкова І. О. 1.Ц.544
Гуляєва А. А. 1.Ц.436
Гуляєва А. В. 1.X.337
Гуменюк І. О. 1.X.308, 1.X.312
Гурьнік А. 1.C.25
Гурій О. І. 1.C.25
Гурьянова Л. С. 1.Y.75
Гусар О. А. 1.X.353
Гусєнєв Р. Н. 1.X.405
Гуцалюк М. В. 1.X.343
Давидова Н. О. 1.X.371, 1.X.422
Давидова О. Ю. 1.Y.148
Даліч К. В. 1.Y.189
Данилюк Ю. В. 1.X.308, 1.X.312
Дармій Р. З. 1.Y.220
Дашкевич В. А. 1.X.297
Деделюк Н. 1.Y.458
Дейнека А. В. 1.C.15
Демедюк М. В. 1.Ш.528
Дем'янюк Т. І. 1.Y.148
Дем'янюк О. 1.Y.458
Денісова О. А. 1.Y.75
Денісова Т. А. 1.X.404
Денюкович В. С. 1.Ш.576
Денюкович Н. А. 1.Ш.545
Дергачова В. В. 1.Y.172
Дергунова О. І. 1.X.290
Дерев'янок Б. В. 1.X.422
Дерід І. О. 1.C.1
Деркач И. И. 1.Ц.434
Дернова М. Г. 1.Y.463
Дерстуганова Н. В. 1.Y.581
Дешіца Н. В. 1.Ш.545
Дедува Я. Д. 1.Y.38
Дедущ О. В. 1.Y.69
Джур О. Є. 1.Y.117
Джусов О. А. 1.Y.117
Дзюба О. 1.C.25
Дзюба С. В. 1.Y.75
Дзюба Т. 1.Ш.537
Дисьба Т. С. 1.Ш.525
Дікий О. 1.Y.458
Діміч О. В. 1.Y.185
Діаб Н. 1.Y.604
Діденко С. В. 1.X.297
Дмитренко А. А. 1.Y.442
Дмитрук Д. А. 1.C.21
Дімітрєнко Н. Є. 1.Ш.516
Діброва О. В. 1.X.297
Довбня О. М. 1.C.1
Довгаль Г. В. 1.Y.117
Довгаль О. А. 1.Y.117
Довгалюк В. Б. 1.Y.38
Долінська А. М. 1.X.422
Доміше-Медяник А. М. 1.Y.91, 1.Y.274
Дорохіна Ю. В. 1.X.297
Дорош А. А. 1.Ш.567
Дриголь О. В. 1.X.416
Дробиш А. А. 1.Ш.568
Дрозд В. Г. 1.X.410
Дрок І. С. 1.X.345, 1.X.348
Дубницька О. М. 1.Ш.545
Дубовина Н. А. 1.Y.75
Дубовина Л. А. 1.C.3
Дударєв Р. М. 1.Ц.432
Дудич І. С. 1.Ш.567
Дудєва Ю. Е. 1.Y.148
Дучминська Т. І. 1.Y.601
Дядюх-Богацько Н. Й. 1.Ш.545
Дяків Х. Ю. 1.Ш.512
Ергард Н. М. 1.X.415
Євдокімов В. А. 1.Y.80
Євчук Т. В. 1.X.297
Єгорашенко І. В. 1.Y.163
Єгорченков О. В. 1.Y.161
Єрїчева Т. Ю. 1.Y.457
Єрмоленко А. М. 1.C.12
Єрмоленко В. Ф. 280
Єфремова К. В. 1.X.423
Жавнерчик О. В. 1.Y.163
Жайворонок І. Р. 1.Y.141
Жданюк Л. О. 1.Y.606
Живова Ю. В. 1.X.416
Жигир І. Т. 53
Жилєнко М. 1.Y.60
Жмур Н. В. 1.X.387
Жуков І. М. 1.X.423
Жукова О. М. 1.Ш.567
Жула В. П. 1.Y.484
Журавський В. С. 1.X.308, 1.X.312
Забашта Є. Ю. 1.Y.148
Забашта Р. 1.Ш.547
Заверний Л. Г. 1.Y.39
Завідна Л. Д. 1.Y.274
Заєць Г. П. 1.Y.148
Заздравнова О. І. 1.C.1
Заїка Ю. О. 1.X.371, 1.X.422
Зайковський О. С. 1.Y.117
Зайцев Д. В. 1.Y.426
Закірова С. Г. 1.C.3
Залучка Х. Я. 1.Y.148
Зандер Л. Я. 1.Y.38
Заплатинський В. М. 1.Y.459
Запороженко А. В. 1.X.422
Заржецкий В. И. 1.Y.75
Заросило В. В. 1.X.297
Заросило В. О. 1.X.297
Заруба В. М. 1.Y.57
Захараш Т. Г. 39
Заяць О. І. 1.Y.133
Заяць О. С. 1.X.339
Звершовський Й. В. 1.Ц.434
Згурська О. М. 1.Y.240
Зірко Н. Г. 1.Y.107
Зелінська В. О. 1.Ш.567
Зема В. 1.C.25
Зим Д. Д. 1.Y.148
Зима А. Г. 1.Y.75
Зінченко О. А. 1.Y.117
Злобіна О. Г. 1.C.22
Зубар М. В. 1.Y.33
Зубарєв В. В. 1.Ш.434
Зубарєв В. В. 1.Ш.436
Зубко Н. Н. 1.Y.492
Ибрагимов Ә. 1.X.323
Іваненко О. 1.Y.55
Іванова Н. Г. 1.C.3
Івановська А. М. 1.X.305
Іванціч В. В. 1.Y.615
Івашів В. 1.Ш.537
Іващенко О. А. 1.C.20
Ігнатюк О. В. 1.X.297
Ігнатюк О. В. 1.Y.148
Ільїна А. 1.Y.78
Індика С. 1.Ц.433
Індика С. 1.Y.458
Індутий В. 1.Y.233
Ісченко О. 1.Y.79
Ішук А. Ю. 1.X.422
Каблова Т. 1.Ш.558
Какаудіна Л. М. 1.X.308, 1.X.312
Калашнікова Л. В. 1.C.13
Калітас С. 1.Y.458
Калініченко О. 1.Y.428
Калінічук Н. С. 1.Y.207
Калінько І. В. 1.X.358
Калуна Н. В. 1.Y.130
Камаралі Г. П. 1.X.299
Камінський А. Б. 1.Y.75
Камінська Н. В. 1.X.308, 1.X.312
Камінчук О. 1.Ш.537
Канєва Т. В. 1.Y.170
Канова О. А. 1.Y.162
Капітонова В. Є. 1.Ш.567
Капічон О. Г. 1.X.299
Кашля О. М. 1.X.297
Кара-Васильєва Т. 1.Ш.546
Караван Н. А. 1.Y.204
Карлова О. А. 1.Y.148
Карпенко В. В. 1.Y.114
Карпінський М. М. 1.C.1
Кашпай О. С. 1.Ш.557
Кедик В. П. 1.X.403
Кельман М. С. 1.X.301
Кикот В. М. 1.Ш.529
Кирильєва Л. 1.Y.113
Киртога М. П. 1.Y.160
Кісельова А. О. 1.Ш.548
Кісельок Р. М. 1.Ш.545
Кіпєнь В. П. 1.C.9
Кір'ял С. 1.Ш.537
Кір'ячун Д. І. 1.C.12
Кір'ян О. І. 1.Y.148
Кібанова Т. С. 1.Y.75
Клименко О. А. 1.X.343
Клименко О. М. 1.X.308, 1.X.312
Климович В. 1.Ц.425, 1.Y.479
Клімчук І. М. 1.X.416
Кліпа Ю. В. 1.Y.73
Клочко Л. І. 1.Y.38
Клюєв О. М. 1.X.405
Клюшин Д. А. 1.Ш.533
Книш М. М. 1.Y.96-1.Y.97
Княєв С. В. 1.X.297
Кобричак Г. С. 1.Ш.510
Кобрусєва Є. А. 1.X.416
Ковалєвська О. О. 1.Y.31
Ковалева О. В. 1.X.414
Коваленко Б. О. 1.Ш.508
Коваленко В. М. 1.Y.174
Коваленко М. А. 1.X.308, 1.X.312
Коваленко О. 1.Y.602
Ковалішин О. Р. 1.X.422
Коваль Є. З. 1.Y.38
Коваль І. М. 1.Y.268
Коваль Ю. Г. 1.Y.38
Ковальов Д. В. 1.Y.34
Ковальова Г. М. 1.Y.38
Ковальчук Н. 1.Y.458
Кодіс Є. І. 1.Y.134
Кожєв Якіна О. М. 1.Y.610
Кожина А. В. 1.X.334
Козак М. 1.C.25
Козак С. 1.Ш.538
Козарю Ю. Ю. 1.X.346
Козаченко О. І. 1.X.297, 1.X.315
Козік В. В. 1.Y.71, 1.Y.148
Козирєва В. П. 1.X.385
Козіроцький С. 1.Y.483
Козлітін В. Д. 1.Y.35
Козловцева В. А. 1.Y.163
Козубенко Ю. Л. 1.Y.457
Колєсник С. 1.Y.488
Колєшук О. Я. 1.Y.148
Колінко М. В. 1.Y.592
Колідзієва Т. О. 1.Y.148
Колодійчак А. В. 1.Y.91, 1.Y.273-1.Y.274
Коломєць А. М. 1.Y.297
Коломєць І. С. 1.X.308
Колонтай С. М. 1.Y.163
Колос О. В. 1.X.297
Комарницька Г. О. 1.Y.218
Комаров В. В. 1.X.423
Комєліна О. В. 1.Y.237
Кондрат Л. Г. 1.X.391
Кондратенко Д. Ю. 1.X.384
Кондратова А. М. 1.X.308, 1.X.312
Кондратова М. В. 1.Y.462
Кондратиук В. 1.Y.479
Коновенко С. 1.C.25
Коновенко Я. В. 1.Y.148
Коновенко І. В. 1.Y.181
Копанєва В. О. 1.Y.74
Коплєнко О. Л. 1.X.308, 1.X.312
Копочинська Ю. В. 1.Y.482
Корзун О. В. 1.Y.52
Корнієнко Г. С. 1.X.423
Корнякова Т. В. 1.X.416
Король В. В. 1.Y.170
Корольченко В. М. 1.X.422
Король В. І. 1.X.422
Коросташівський Ю. Г. 1.X.297
Короткова Л. І. 1.Y.461
Корх Н. О. 1.Y.117
Косєнко І. С. 1.Y.498
Косік В. М. 1.Y.459
Косік Н. М. 1.Ш.545
Костєнко Д. М. 1.Y.224
Костєнко Л. П. 1.Y.74
Костицька І. О. 1.X.312
Костік Н. В. 1.Y.38
Костюк Ю. 1.Y.251
Котєнко У. 1.Y.195

- Ткачук Т. 1.Y.258
Товканець Г. В. 1.Y.86
Товкун Л. П. 1.Ч.457
Томашук І. В. 1.Y.99
Томашук О. 1.Ч.458
Тонконог Л. В. 1.Ш.567
Трагнюк О. Я. 1.X.423
Трало І. М. 1.Y.109
Трегуб Ю. С. 1.X.388
Трегубенко С. С. 1.Ц.434
Тригубенко М. В. 1.X.374
Трунова Т. Н. 1.Y.75
Труш І. В. 1.X.312
Туєва О. М. 1.X.423
Тулянцева А. А. 1.Ш.567
Тулянцева В. А. 1.Ш.567
Толькіна К. О. 1.Y.163
Торина Д. М. 1.Y.171
Удальцова І. В. 1.X.423
Удовик В. М. 1.C.3
Удод О. А. 1.Т.31
Улан А. 1.Ч.480
Уркевич В. Ю. 1.X.423
Ус О. С. 1.Ш.567
Усачев А. А. 1.Y.148
Усачев А. А. 1.Y.75
Усачева Н. Ю. 1.Y.75
Устенко С. В. 1.Y.75
Устинова І. П. 1.X.319
Ухов О. С. 1.Ш.530
Фабрика-Процька О. Р. 1.Ш.561
Фаловський О. О. 1.Y.222
Фатхутдінов В. Г. 1.X.297
Федина О. Я. 1.Ш.545
Федоренко С. В. 1.Y.36
Федоренко Р. П. 1.Y.601
Федоренко С. А. 1.Э.588
Федорук М. В. 1.X.350
Федорченко Н. В. 1.Ч.476
Федосеева І. С. 1.Ч.476
Федотов І. В. 1.X.374
Федулова І. В. 1.Y.230
Ферене О. С. 1.X.312
Ферко К. Ш. 1.Т.60
Ферко О. Т. 1.Т.60
Фесенко М. А. 1.X.337
Филинович А. А. 1.Y.381
Филип С. 1.Y.75
Филичук А. 1.Т.64
Филь С. П. 1.X.374
Філіппов С. О. 1.X.350
Філоненко І. О. 1.Ч.459
Філоненко О. А. 1.Ч.484
Філонюк О. С. 1.X.373
Фішко А. Є. 1.C.2
Фісуненко П. А. 1.Y.234
Фокіна-Мезенцева К. 1.Y.119
Фоменко А. Є. 1.X.345, 1.X.348
Фоменко К. І. 1.Y.606, 1.Y.613
Фоміна Т. Г. 1.X.407
Фомічова О. Є. 1.Ш.567
Форсік В. Д. 1.X.357
Фраер О. В. 1.X.333
Фролова Н. Б. 1.Y.182
Фрома О. В. 1.Y.223
Хазратова Н. В. 1.Y.612
Хань О. В. 1.X.407
Харковенко Р. В. 1.Т.38
Харьков С. В. 1.Y.593
Хашев В. Г. 1.X.402
Хилько М. 1.C.3
Хилетун О. С. 1.C.26
Хліва О. М. 1.Y.601
Хмурова В. 1.Y.90
Ходак І. Ш.547
Ходаківська О. В. 1.Y.590
Хоменко Г. Ю. 1.X.356
Хоменко О. А. 1.Ч.459
Хоменко О. І. 1.Ш.567
Хомік О. В. 1.Ш.545
Храпаль О. Ю. 1.Ш.567
Хрест Д. В. 1.X.308
Худенко Ю. М. 1.Ш.567
Худоба В. В. 1.Y.98
Худоліп Ю. 1.Y.192
Цар І. М. 1.Ш.511
Ценклер Н. Г. 1.Y.91, 1.Y.273
Цесців Д. С. 1.Y.98
Цибакова В. 1.Y.75
Циганов О. Г. 1.X.309
Цимбалюк В. С. 1.X.297
Цимбалюк І. О. 1.Y.175
Цукіридзе М. С. 1.X.407, 1.X.410
Цьось А. 1.Ц.433
Цюняк О. П. 1.Ч.472
Чабанюк А. С. 1.Y.163
Чаговен Л. А. 1.Y.75
Чалюк Ю. О. 1.C.6
Чан Ф. А. 1.Y.188
Чахоян С. В. 1.Ш.567
Чевичалова Ж. В. 1.X.423
Чегусова З. А. 1.Ш.552
Чекан Ю. І. 1.Ш.567
Чепков І. Б. 1.Ц.434
Чепков І. Б. 1.Ц.436
Червінська Л. І. 1.Y.103
Червінська О. С. 1.Y.85
Череватюк В. Б. 1.X.298
Черенко А. М. 1.X.367
Черепанія М. Т. 1.Ч.456
Черкас Б. 1.C.25
Черненко О. А. 1.X.422
Чернішук Н. В. 1.Y.70
Чернова Н. Л. 1.Y.75
Чернявська І. М. 1.Y.204
Чернявський О. Ю. 1.Ц.424
Чечель А. О. 1.X.358
Чобіток В. І. 1.Y.148
Чорна К. В. 1.Ш.559
Чорна Н. В. 1.Т.38
Чорноус Ю. М. 1.X.297
Чубавський В. В. 1.X.288
Чубка О. М. 1.Y.85
Чугунов І. Я. 1.Y.170
Чудик-Відоусова Н. І. 1.X.422
Чуенко В. І. 1.X.297
Чумакова-Серова А. С. 1.C.10
Чухліб Т. 1.C.25
Шаботько В. В. 1.Ч.443
Шамрай В. В. 1.C.12
Шаловал В. М. 1.X.308
Шаловал І. А. 1.Ш.320
Шаловал Т. В. 1.X.308
Шарабан С. С. 1.Т.38
Шаріло Ю. С. 1.Y.245
Шарма Е. Р. 1.Y.75
Шарма І. О. 1.Ш.569
Шатрова А. Н. 1.Ц.434
Шацько Г. М. 1.X.308, 1.X.312
Шафета В. В. 1.Ш.573
Швачка О. 1.Ш.567
Швачко Т. О. 1.Ш.567
Шевиченко А. Є. 1.X.289, 1.X.299
Шевиченко Д. А. 1.X.299
Шевиченко О. М. 1.Ц.430
Шевиченко Т. В. 1.X.402
Шевиченко Ю. В. 1.X.299
Шевичук В. А. М. 1.Ц.426
Шевичук В. А. М. 1.X.413
Шевичук Г. В. 1.Y.231
Шепелєв С. С. 1.Y.245
Шестак Я. 1.Y.251
Шестакова П. 1.Y.253
Шетеля Н. І. 1.Ш.543
Шеховцова Д. 1.Y.113
Шидловський П. С. 1.Т.66
Шидловський С. Г. 1.X.308, 1.X.312
Шийко В. І. 1.Y.148
Шидлов Ю. О. 1.Ч.443
Шиманович А. 1.Э.583
Шинанов М. А. 1.Ц.434
Шиншков С. Є. 1.Y.196
Шкварилко М. В. 1.Y.148
Шкляр С. П. 1.Ш.550
Шкуліпа Л. В. 1.Y.112
Шкурко О. П. 1.Ч.497
Шляхетко В. В. 1.Y.148
Шмаон О. Ю. 1.C.23
Шолуха О. М. 1.Ш.555
Шопіна М. О. 1.Ч.459
Шпак О. Д. 1.Ш.545
Шпорток В. Г. 1.Y.199
Шрам В. 1.Y.258
Штангрет А. М. 1.Y.148
Штрефан О. О. 1.X.422
Шубравська О. 1.Ш.537
Шульга Н. 1.Y.195
Шульга Т. В. 1.Ч.474
Шумська С. С. 1.Y.221
Шумшкова Ю. В. 1.Y.150
Штеглюк С. Д. 1.Y.405
Шербак С. І. 1.C.12
Шероїна Б. С. 1.X.372
Шетініна О. 1.Y.81
Шокін Ю. В. 1.X.423
Шокіна О. О. 1.X.423
Югас Е. Ф. 1.Y.273
Юзиков Г. С. 1.X.416
Юзикова Н. С. 1.X.416
Юлдашев О. Х. 1.X.297
Юркевич М. В. 1.X.293
Юрченко С. М. 1.X.308
Юрчук М. В. 1.Y.188
Юхимець Р. С. 1.Y.169
Юхновська Ю. О. 1.Y.256
Юсевич П. О. 1.Т.41
Юшкевич О. О. 1.Y.238
Ягельська К. Ю. 1.Y.93
Якимець О. М. 1.Ш.567
Якимович Т. Д. 1.Ш.545
Яковук Р. С. 1.Y.423
Якунін Я. Ю. 1.Ч.459
Ялович В. 1.Ч.458
Ямненко Т. М. 1.X.316
Янчук І. Ш.511
Яремко Р. Ю. 1.Y.605
Яремчук Н. Ю. 1.Ш.545
Ярмак О. Ю. 1.Y.171
Ярмоленко Ю. І. 1.Y.180
Ярошевська Т. В. 1.X.408
Ясь О. В. 1.Т.31
Яфонкін А. О. 1.Ц.426
Яценко Р. Н. 1.Y.75
Абасова А. А. 1.Y.88
Akmedova O. 1.Y.165
Akimov O. 1.Y.154
Akimova L. 1.Y.154
Alekerova L. A. 1.Y.88
Aliev E. A. 1.Y.155
Aliev A. M. 1.Y.216
Alizada Sh. I. 1.Y.216
Andreichenko A. I. 1.Y.143
Andrusiak H. 1.Y.203
Arefieva O. 1.Y.213
Avramenko T. 1.Y.242
Badach D. M. 1.Y.272
Badalov M. M. 1.Y.216
Bai S. 1.Y.277
Bakal N. 1.Y.259, 1.Y.260
Bakakh S. 1.Y.123
Baranashkiy O. 1.Y.202
Baula O. 1.Y.275
Belska O. 1.Y.236
Bespalov M. 1.Y.139
Bibiy Yu. 1.Y.236
Bieloborodova M. 1.Y.261
Bilous I. 1.Y.123
Blakytka H. 1.Y.265
Bobrovska O. 1.Y.154
Bogatyrova O. 1.Y.275
Boiko M. 1.Y.262
Boiko M. 1.Y.262
Bolydyrieva L. 1.Y.137
Bolotina Ye. 1.Y.228
Bondarenko K. 1.Y.116
Bondarenko V. 1.Y.87
Borodiyenko O. 1.Y.271
Bosovska M. 1.Y.147
Bovsh L. 1.Y.147
Brous S. 1.Y.210
Brodska I. 1.Y.203
Buriak A. 1.Y.153
Chaikina A. 1.Y.89, 1.Y.137
Cherevak H. 1.Y.203
Chernenko K. 1.Y.217
Chernysh I. 1.Y.138, 1.Y.259
Cherviakova D. 1.Y.168
Cudakova B. M. 1.Ч.445
Demianenko S. 1.Y.242
Denysenko M. 1.Y.210
Dluhopolskiy O. 1.Y.123
Doroshenko H. 1.Y.272
Dragan I. 1.X.359
Dubishchev V. 1.Y.121
Dulina O. 1.Y.115
Dyeyeva N. 1.Y.277
Dyka O. 1.X.359
Dyynnyk I. 1.Y.152
Dzhumageldiyeva G. 1.X.359
Dzoba O. 1.Y.269
Erkes O. 1.Y.194
Faizova S. 1.Y.226
Farion-Melnyk A. 1.Y.123
Fedoryshyna L. 1.Y.243
Fomichenko I. 1.Y.228
Fomina O. 1.Y.241
Galaziuk N. 1.Y.275
Gaponenko O. 1.Y.212
Gonchar K. 1.Y.126
Gordiyenko T. 1.Y.194
Habibov I. A. 1.Y.155
Hasanova T. B. 1.Y.155
Havryliuk S. 1.Y.263
Hliebova A. 1.Y.260
Hlushko A. 1.Y.142
Holynska O. 1.Y.115
Husar O. A. 1.Y.341
Ishchuk L. 1.Y.187
Iurasov A. 1.Y.264
Ivanova M. 1.Y.226
Ivashko L. 1.Y.264
Kalina I. 1.Y.252
Kalimichenko O. 1.Y.270
Kaliuzhna T. 1.Y.261
Kalyta O. 1.Y.194
Kalyuk V. 1.Y.106
Kaminska I. 1.Y.106
Karyuk V. 1.Y.263
Kazak O. 1.Y.225
Khaustova Ye. 1.Y.210
Khitsenko L. 1.Y.210
Khmara A. 1.Y.266
Khmelyarchuk M. 1.Y.178
Kholavko N. 1.Y.163
Kholiyev I. 1.Y.139
Khudolei V. 1.Y.139
Khimenko O. 1.Y.212
Kliuchka O. 1.Y.176
Kloba T. 1.C.16
Klokar N. 1.Y.269
Korogod N. 1.Y.211
Korolova O. 1.Y.143
Korotkov D. 1.Y.217
Koryuhina C. 1.Y.138
Kosov A. 1.Y.252
Kosova T. 1.Y.176
Kostichenko O. 1.Ч.489
Kostynets Lu. 1.Y.176
Kotenok A. 1.Y.168
Kovalchuk V. 1.Y.272
Kovalenko N. 1.Y.213
Kovalenko V. 1.Y.126
Kravchenko O. 1.Y.264
Kravchenko T. 1.Y.154
Kreidych I. 1.Y.229
Kreidiak I. 1.Y.203
Krykva O. 1.Y.272
Kryvtska O. 1.Y.272
Kulik M. 1.Y.269
Kulyk M. 1.Y.262
Kuz O. 1.Y.271
Lebedeva L. 1.Y.146
Leshchuk H. 1.Y.168
Lesyk O. 1.Y.115
Levkiyskiy Ye. 1.Y.242
Likhochvor V. 1.Y.243
Liutak O. 1.Y.275
Loi A. 1.Y.265
Lysachok A. 1.Y.154
Makhovka V. 1.Y.259-1.Y.260
Makhon V. 1.Y.177
Maksymov O. 1.Y.264
Maliy A. 1.Y.217
Malykhina Ya. 1.Y.271
Mamadiyarov Z. 1.Y.278
Mamedova K. M. 1.Y.88
Mammadov M. A. 1.Y.216
Marchenko O. 1.Y.217
Marhasova V. 1.Y.211
Mashchenko M. 1.Y.212
Matiukh A. 1.Y.210
Mazaraki A. 1.Y.159
Melko L. 1.Y.263
Melnyk T. 1.Y.159, 1.Y.277
Miahkvykh I. 1.Y.213
Mihus I. 1.Y.263
Mhadanova Yu. 1.Y.143
Milko I. 1.Y.229
Moisieiev I. 1.X.359
Moroz S. 1.Y.165
Moroz V. P. 1.X.340
Moskaliuk N. 1.Y.123
Murshudli F. 1.Y.126
Myronenko Ye. 1.Y.228
Myronets O. M. 1.X.341
Navoltska N. 1.Y.143
Nazarov O. 1.Y.165
Nazarova K. 1.Y.116
Nepadop H. 1.Y.106
Nikolaeva A. 1.Y.187
Novytska I. 1.Y.153, 1.Y.244
Nyckhalo N. 1.Y.271
Okrhimenko A. 1.Y.147
Omelenchuk V. 1.Y.83
Ovchenko D. 1.Y.153
Pahomov R. 1.Y.151
Palytska Kh. 1.C.16
Perevozova I. 1.Y.269
Petrychenko V. 1.Y.243
Petlyshchuk V. 1.Y.187
Pomaza-Ponomarenko A. 1.Y.165
Popov M. 1.Y.115
Popova G. 1.Y.213
Pozniakovska N. 1.Y.209
Prykhodchenko L. 1.Y.115
Puhachyska K. 1.Y.277
Pukhyr S. 1.Y.178
Pymonenko M. 1.Ч.489
Radchenko L. 1.Y.151
Radionova N. 1.Y.210
Radova N. 1.Y.126
Redkin O. 1.Y.151
Rekin P. 1.Y.125
Riashchenko V. 1.Y.138
Romanenko V. 1.Y.146
Sahadiar N. 1.Y.242
Sannikova S. 1.Y.226
Sas O. 1.Y.242
Savina N. 1.Y.209
Semenova S. 1.Y.241
Sergienko O. 1.Y.212
Sharvi G. 1.Y.121
Shashko V. 1.Y.228
Shkolnik O. 1.Y.126
Shkolnik O. 1.Y.252
Shmatkovska T. 1.Y.203
Shokha T. 1.Y.186
Shulia N. 1.Y.83
Shuliar N. 1.Y.252
Skryl V. 1.Y.142
Sodoma R. 1.Y.203
Kravchenko O. 1.Y.138
Stankhevich I. 1.Y.228
Stepanenko N. 1.Y.212
Stopenchenko Ye. 1.Y.262
Tereshchenko E. 1.Y.252
Tkachenko N. 1.Y.186
Tkachenko O. 1.Y.168
Tsvihunenko O. 1.Y.151
Tulchynsky R. 1.Y.139
Leshchuk H. 1.Y.168
Udyanskiy M. 1.Y.165
Ushynova I. P. 1.X.341
Uvarova G. 1.Y.263
Vakhovyeh I. 1.Y.106
Varyanichenko O. 1.Y.226
Velychev V. K. 1.Y.155
Verkhovod I. 1.Y.217
Vlaschenko Yu. 1.Y.186
Voronetska I. 1.Y.243
Vorontkova O. 1.Y.176
Voznyak H. 1.C.16
Vysochny I. 1.Y.266
Yanchuk M. 1.Y.229
Yeshchenko T. 1.Ш.514
Yevstihnieiev A. 1.Y.186
Yurchishina L. 1.Y.261
Yurchuk N. 1.Y.168, 1.Y.229
Zagurska-Antoniuk V. 1.X.359
Zakharchenko N. 1.Y.143
Zatonatskiy D. 1.Y.211
Zhadanova Yu. 1.Y.143
Zham O. 1.Y.213
Zhuk A. 1.Y.166
Zlunitsyna T. 1.Y.202
Zyma O. 1.Y.151

Показчик періодичних та продовжуваних видань

- Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту.** — 2021. — № 5
1.У.78, 1.У.81, 1.У.90, 1.У.92, 1.У.119, 1.У.195, 1.У.239, 1.У.258, 1.У.276
- Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту.** — 2021. — № 6
1.У.83, 1.У.116, 1.У.146-1.У.147, 1.У.152, 1.У.159, 1.У.194, 1.У.241, 1.У.262, 1.У.265-1.У.266, 1.У.270
- Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Інформ. системи та мережі.** — 2020. — Вип. 8
1.У.79, 1.Ч.493
- Економіка і прогнозування.** — 2021. — № 1
1.У.82, 1.У.118, 1.У.124, 1.У.169, 1.У.182, 1.У.196, 1.У.221
- Економіка і регіон.** — 2021. — № 3
1.У.87-1.У.89, 1.У.121, 1.У.137-1.У.138, 1.У.142, 1.У.149, 1.У.151, 1.У.153, 1.У.155, 1.У.192, 1.У.197, 1.У.216, 1.У.236-1.У.237, 1.У.244, 1.У.259-1.У.261
- Електрон. моделювання.** — 2021. — 43, № 4
1.У.80, 1.Ю.590
- Електрон. моделювання.** — 2021. — 43, № 5
1.У.179
- Журн. обчислов. та приклад. математики.** — 2020. — № 1
1.Ш.533
- Реєстрація, зберігання і оброб. даних.** — 2021. — 23, № 1
1.У.188, 1.Ц.435, 1.Ч.440
- Реєстрація, зберігання і оброб. даних.** — 2021. — 23, № 2
1.Ч.494
- Реєстрація, зберігання і оброб. даних.** — 2021. — 23, № 3
1.У.222, 1.Х.325
- Товари і ринки.** — 2021. — № 3
1.У.131, 1.У.183, 1.У.230, 1.У.233
- Товари і ринки.** — 2021. — № 4
1.У.111, 1.У.127, 1.У.130, 1.У.232, 1.У.250-1.У.251, 1.У.253
- Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку.** — 2021. — Вип. 37
1.С.23, 1.С.26, 1.У.103, 1.Ч.441-1.Ч.442, 1.Ч.444-1.Ч.446, 1.Ч.491, 1.Ч.496,
- 1.Ч.500, 1.Ш.530, 1.Ш.549, 1.Ш.558, 1.Ш.570, 1.Ш.576, 1.Э.588, 1.Ю.593, 1.Ю.595, 1.Ю.609
- Укр. соціум.** — 2021. — № 4
1.С.9, 1.С.10, 1.С.17, 1.С.19, 1.С.21-1.С.22, 1.У.77, 1.У.215, 1.Ф.281-1.Ф.282, 1.Х.333, 1.Ч.476
- Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучас. сусп-ві.** — 2022. — № 1
1.П.425, 1.П.427, 1.П.433, 1.Ч.477-1.Ч.480, 1.Ч.483, 1.Ч.488-1.Ч.489
- Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики.** — 2021. — Вип. 1
1.С.16, 1.С.20, 1.У.72, 1.У.105-1.У.106, 1.У.110, 1.У.113-1.У.115, 1.У.123, 1.У.125-1.У.126, 1.У.128,
- 1.У.139, 1.У.143-1.У.144, 1.У.154, 1.У.165-1.У.166, 1.У.168, 1.У.171-1.У.172, 1.У.176-1.У.178, 1.У.185-1.У.187, 1.У.199, 1.У.202-1.У.203, 1.У.209-1.У.213, 1.У.217, 1.У.226, 1.У.228-1.У.229, 1.У.242-У.243, 1.У.252, 1.У.263-1.У.264, 1.У.269, 1.У.271-1.У.272, 1.У.275, 1.У.277-1.У.278, 1.Х.358-1.Х.359
- Юрид. вісн. Повітр. і косм. право.** — 2021. — № 1
1.Х.292, 1.Х.298, 1.Х.301, 1.Х.313, 1.Х.316, 1.Х.319, 1.Х.322-1.Х.324, 1.Х.326, 1.Х.340-1.Х.341, 1.Х.343, 1.Х.347, 1.Х.350, 1.Х.353-1.Х.355, 1.Х.372, 1.Х.381-1.Х.382, 1.Х.385, 1.Х.387, 1.Х.390-1.Х.391, 1.Х.396, 1.Х.398, 1.Х.415